

Chronographia

**ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΕΚ ΠΡΟΣΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ, ΥΙΟΥ
ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΟΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ
ΜΙΧΑΗΛ ΥΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ, ΗΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΟΥ.**

**Τῶν δὲ καθ' ἕκαστα τὰς ὑποθέσεις ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Κωνσταντῖνος
φιλοπόνως συνέλεξε καὶ εὐσυνόπτως ἐξέθετο, νῆ τῶν μετέπειτα δῆλα
γίν τῆς βασιλείας.**

Καὶ τοῦτο πάντως τῶν σῶν, ὡς φιλοσοφώτατε βασιλεῦ, καλῶν, μετὰ γε πολλῶν ἄλλων τε καὶ μεγάλων, τὸ τὰ τῷ χρόνῳ παραρρυσθέντα καὶ κεχωρηκότα πρὸς τὸ μὴ ὄν πρὸς παλινζωΐαν αὐθις καὶ 4 παλιγγενεσίαν ἀναγαγεῖν, καὶ τοῦ τῆς ἱστορίας ἐπιμεληθῆναι καλοῦ, ἀλλὰ μὴ τοῖς πρὸ τοῦ τὴν βασιλικὴν ἐπειλημμένοις ἀμεληθῆναι ἀρχήν. οἱ μὲν γὰρ ζῆλον ἐζηλωκότες τοῖς ἀγαθοῖς ἀζήλων ὑπεξηρήσθησαν τοῦ λόγου. τινὲς διεννηοχένοι ἐσπουδάκασι τῶν πολλῶν κατ' οὐδέν, ὅτι μὴ λόγου σύντροφοὶ ἀλλ' ἀγροικίας γεγόνασι κατεντρύφημα. τί γὰρ τοιοῦτον ἐξασκεῖν αὐτοκράτορα δεῖ, ὃ μὴ ἐπιφέρει τὴν ὄνησιν μετὰ λόγου γινομένων, δέον ἐπιμελεῖσθαι ἀνδρῶν καὶ τῆς λογικῆς ὅτι μάλιστα ἐπιστήμης, ἐξ ὧν τὸ κράτος βασιλείας, ὡς ἂν μὴ λάθοιεν κατὰ πρανοῦς φερόμενοι ἀλογωθέντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ κινδυνεύσει τοῦτο, ὡς τῶν πάντων διαφέρομεν, ἀφωνία παραδοθέν. Ἄλλ' ὅσον μὲν σοὶ πεπόνηται, πραότατε βασιλεῦ, περὶ τὴν λογικὴν καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐπιμέλειαν, ἵνα ταῦτα....., θεωρήσουσι μὲν οἱ σοφοί, ὅτι δὴ καὶ σύ, μᾶλλον δὲ δὴ σὺ σαφῶς, ὅτι γε καὶ ἐκεῖνοι σοφοί. ἱστορεῖς δὲ αὐτὸς, χεῖρα μόνως λαβῶν ἡμῶν διακονουμένην σοὶ, ὅσα τοῖς πρὸ σοῦ βεβίωται, καὶ ἀποχρώντως ἔχῃσι τὸ φαῦλον καὶ οὐ λαμπρόν, ἐπεὶ καὶ τούτων ἔνεστι θηρᾶσαι τοῖς σπουδαίοις τὰ χρήσιμα. ἀμέλει τοιγαροῦν πάσης ἀσχολίας καὶ ἀργίας τὴν περὶ λόγου προτετιμηκῶς σπουδῆν, ἄτε δὴ τούτου μάλιστα τοῖς ὑπηκόοις φιλομαθέσι τε καὶ φιλοστοροῦσιν ζῆλον καὶ ἀρετὴν ἐγγεννῶντος, τὰ μὲν ἐκ τῶν γεγραμμένων τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀκοῆς 5 παραδεδομένων συνηθροικῶς ὥσπερ τι κοινὸν διδασκαλεῖον προθεῖναι πᾶσιν ἐβουλεύσω καλῶς, ἐκείνην ταύτης ἀρχὴν εἶναι νομίσας τῆς ἱστορίας ἀρίστην, τὴν τῷ μακαρίτῃ Θεοφάνει γενομένην κατάληξιν, ὃν κατὰ συγγένειαν καὶ ἀγχιστείαν, τὸ εἶναι υἱωνὸς λαχῶν, ἀποσεμνύνεις τε ἐκ τῶν σῶν ἰκανῶς καὶ ἀντιλαμβάνεις αὐθις παρ' αὐτοῦ τινὰ εὐκλείαν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰς τὴν τοῦ κουροπαλάτου Μιχαὴλ βασιλείαν καὶ ἦσαν τὴν ἐκ τῶν Βουλγάρων συμβᾶσαν αὐτῷ καταπροδοθέντος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ κατέληγε, τῆς τοῦ Λέοντος μόνον μνησθεὶς ἀναρρήσεως, μηδὲν μὴθ' ὅθεν ἦν μὴθ' ὅπως ἐτράφη δῆλον τοῖς ἀναγινώσκουσι πεποιηκῶς. ἡμεῖς δέ, ὥσπερ τῇ κεφαλῇ τὰ ἄλλα μέρη συνάπτοντες, αὐτὴν τε τὴν ἱστορίαν ὀλόσωμον ἀλλ' οὐχ ἡμιτελῆ ἀποδείκνυμεν, καὶ πρὸς τὸν ἐξῆς καὶ κάτω χρόνον τοῖς μὴ ῥαθυμότερον ζῶσι διαβιβάζομεν, κέρδος ἀλλ' οὐ ζημίαν αὐτοῖς ποριζόμενοι, εἴγε δὴ καλὸν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν εὐδὸν τῶν ἀγαθῶν τε καὶ μὴ τὸν βίον διαγινώσκειν.

6 {ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΛΕΟΝΤΟΣ. ΛΟΓΟΣ Α.}

1 Πατρὶς μὲν οὖν τοῦ δηλωθέντος Λέοντος Ἄρμενία, γένος δὲ τὸ μὲν ἐξ Ἀσσυρίων τὸ δὲ καὶ αὐτῶν Ἀρμενίων, οἱ καὶ τοὺς ἰδίους ἐξ ἀνοσίου γνώμης σφαγῆ μαιφόνω παραδόντες γεννήτορας ὑπερ- ορίας κατεδικάσθησαν, ἀκείσε δὴ τὸν πένητα βίον, ἄτε δὴ καὶ φυγάδες, διαθλοῦντες τὸν εἰρημένον θῆρα ἀπέτεκον. ἄρτι γοῦν εἰς ἐφήβους ὁ Λέων ἐτάττετο, καὶ κώμην Πίδραν κατονομαζομένην, ὑπὸ τὸ θέμα τελοῦσαν τῶν Ἀνατολικῶν, τῆς πατρίδος ἀλλάσσεται· ἔνθα δὴ καὶ ἀνδρὸς ἡλικίαν δεξάμενος, τοῖς μαχιμωτάτοις καὶ φονικωτάτοις καταριθμούμενος δόξης εὐμοίρησεν ἐπὶ γενναιότητι. Νικηφόρος τότε τὰς τῆς βασιλείας ἴθυνεν ἡνίας, ὁ τρόπαιον ἐν Βουλγαρίᾳ γενόμενος, καὶ μονοστράτηγον τὸν Βαρδάνιον, ὡς Τοῦρκος ἐπὶ κλην, τῶν πέντε θεμάτων τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολήν τὴν ἐφορείαν καὶ πρόνοιαν διοικούμενον διὰ τε τὴν ἐν πολέμοις τόλμαν καὶ τὰς ἄλλας ἐπανθούσας αὐτῷ ἀρετὰς ἐξαπέ- σταλκεν· ὅς ἄτε δὴ τῶν ἐχθρῶν ἀγαπῶν κυριεύειν καὶ τὴν βασι- λείαν ἐκάστοτε ὄνειροπολῶν, τοῦτόν τε, περὶ οὗ ὁ λόγος, τὸν Λέοντα καταπληκτικὸν βλέποντα καὶ γενναῖον ἀνάστημα ἔχοντα 7 καὶ ἄλλως ἀστεῖον ἐν ταῖς ὀμιλίαις δοκοῦντα τοῖς ἑαυτοῦ δορυφόροις ἐγκαταλέγει καὶ διακόνους, καὶ πρό γε τούτου ἢ μετὰ τοῦτο μικρὸν Μιχαὴλ τε τὸν Τραυλὸν καὶ Θωμᾶν τὸν ἀπὸ λίμνης Γα- ζουροῦ, ταπεινοὺς πάντας καὶ ἀζήλους ὄντας καὶ ἀρτίως εἰς γνῶ- σιν ἀγομένους τοῖς τὰς πολεμικὰς ἐγκεχειρισμένοις ἀρχάς. (2) ἐκρέ- μαντο οὖν οὗτοι τοῦ Βαρδανίου, καὶ ἐν αὐτῷ τὰς κοσμικὰς ἐλπί- δας ἐσάλεινον· καὶ οὗτος τῆς βασιλείας ὡς ἐραστής ἀνδρὶ τινι μο- νάζοντι κατὰ τὸν τοῦ Φιλομηλίου χῶρον καὶ ἐνδαιτωμένῳ τὴν ταύτης ἀνακοινοῦται γνώμην αὐτῷ καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ πρὸς θεὸν εὐχὰς ἰκετηρίου παρεκάλει τοῦτον ἀναπέμπειν, τὰ αὐτοῦ διαβή- ματα κατευθυνούσας καὶ τὴν βασιλείαν ἐπιβραβεύουσας αὐτῷ. ἀλλ' ἤκουσεν αὐθωρὸν ὡς οὐ δέοι τοιούτων κατατολμᾶν πραγμά- των, Βαρδάνιε, δι' ὧν ἀπώλειά τε περιουσίας καὶ ὀμμάτων περι- κοπή καὶ δυστυχία ἄλλως οὐ καλῶς σοι γενήσεται· ἀλλ' εἴ τι ἔχεις πεισθῆναί σοι συμβουλευόντι, ἀποπήδησον τούτων διὰ βρα- χέων, ἀρχὴν τινα μηδ' ὄλως τῶν τοιούτων σου πραγμάτων βάλ- λων εἰς νοῦν. ἐπληρώθη κατηφείας καὶ ἀχλύος ὁ ἄνθρωπος τού- των τῶν λόγων ἀκηκῶς. καὶ τέλος ἐξήει τοῖς δωματίου πλήρης ἀθυμίας καὶ θλίψεως. ὡς δὲ τοὺς εἰρημένους ἀνδρας, Λέοντά τε καὶ Μιχαὴλ καὶ Θωμᾶν, τὸν ἵππον ἄγοντας ἀναβῆναι τούτῳ ὁ μοναχὸς ἐθεάσατο, τὸν στρατηγὸν ὑποστρέφειν παρεκελεύετο· καὶ ὡς καινῶν τινῶν καὶ ξένων ἀκούσεσθαι προσδοκῶν, θάττον ἢ 8 λόγος ὑπέστρεφεν. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν αὐθις ἐξελιπάρει μὴ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα αὐτομολῆσαι δεινὰ καὶ τὴν ἀποῦσαν κακοπραγίαν τῆς παρούσης εὐδαιμονίας ἀλλάξασθαι· αὐτοὺς δὲ τούτους προφήτιδι γλώττη διεμαρτύρετο, βεβαιῶν ὡς ὁ πρῶτος τούτων καὶ δεύτερος τῆς σοι πεποθημένης βασιλείας γενήσονται ἐγκρατεῖς, ἀλλ' οὐ σύ, ὁ τρίτος δὲ εὐφημίας μόνης καὶ ἀναρρήσεως μετασχὼν οὐδ' ὄλως εὐοδωθήσεται, ἀλλὰ καὶ κακῶς τὴν ψυχὴν ἀπορρήξει τὴν ἑαυτοῦ. τούτοις βαλλόμενος τὴν ψυχὴν ποικίλως ἠφίει κατὰ πρόσωπον τὰς χροιάς καὶ αὐθις ἀπήει τὴν οἴκαδε, ὁμοῦ μὲν βλάσφημά τινα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὕβρεις ἀπορρίπτων, ὁμοῦ δὲ τούτοις τὰς ἐκείνου δι' αὐτοὺς ἐξαγγέλλων προρρήσεις, καὶ γέλωτα πολὺν καταχέων τῶν εἰρημένων. (3) χαίρειν οὖν εἰπὼν τοῖς ἐκείνου λόγοις, τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ἰα' ἰνδικτιῶνος κατὰ τοῦ βασιλεύοντος Νικηφόρου χεῖρα συναθροίσας πολλήν, καὶ τὰ ὑφ' ἑαυτὸν τέσσαρα θέματα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὑπαγαγὼν, τῶν Ἀρμε- νιακῶν χωρὶς (οὐδὲ γὰρ ὑπεῖξαν αὐτῷ), τῆς ἐπαναστάσεως ἀρχε- ται. ἐμίσει μὲν οὖν τότε τὸν Νικηφόρον τὸ ὑπήκοον τῷ βάρει πιεζόμενον τῶν δημοσίων τελῶν, ὃ γέγονε πως καὶ ἀφορμὴ καὶ σύνδρομον ἐκείνῳ τῆς ἐπαναστάσεως· γέγονε δὲ τι καὶ ἕτερον αἰ-

2

τιον. ὡς γὰρ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ Βαρδάνιος ἠνδραγάθησεν καὶ τῆς γενομένης πολλῆς λαφυραγωγίας δικαίᾳ προνοίᾳ πεποίηκε τὴν διανομὴν, κατάλληλα τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐν πολέμῳ ἀλλ' οὐ 9 κατὰ πρόσωπον τὰ ἀθλα προθεῖς, ἔδοξε καὶ βασιλείας τούτοις ἀξίος μεταλαχεῖν. ὅθεν ἀναρρηθεὶς δημοσίᾳ φωνῇ βασιλεύς, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀπολαύσεων τε καὶ γερῶν ἐκ τοῦ δήμου καταξιωθείς, ὡς καὶ ναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἀνεγεῖραί τε καὶ κατασκευάσαι, τὴν ἐπὶ Νικομήδειαν φέρουσαν ἦϊε ὁδόν. ἀλλ' ἀποχρῶσαν καὶ ἐφάμιλλον ὁ βασιλεύων Νικηφόρος δύναμιν ἐκστρατεύσας, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος δύσελπιν ποιήσας αὐτὸν τῷ πλήθει τῶν ἀντιπαραταττομένων, ἔπεισεν αὐτὸν συγγνώμην φθάσαντα ἐξαιτήσασθαι. ἄρτι μὲν γὰρ Λέων ἄρτι δὲ καὶ Μιχαὴλ ἀπορρυνέντες πρὸς βασιλέα, ἀθλον ὁ μὲν τὴν φοιδερᾶτων καὶ βασιλικὸν οἶκον τοῦ Ζήνωνος καὶ τὸν Δαγισθέα, ὁ δὲ τὴν τῆς κόρτης κόμητος ἀρχὴν καὶ τὸν τοῦ Καριανοῦ οἶκον ἀπενεγκάμενοι, οὐκ ἀγαθὰ φρονεῖν αὐτὸν περὶ ἑαυτοῦ πεποιήκασιν. ὅθεν αὐτῷ τε καὶ τῷ λαῷ συγγνώμην αἰτούμενος ἐκ βασιλέως μέχρι τῶν Μαλαγίνων ὑπέστρεφεν· κάκει τοὺς τῆς ἀπαθείας λόγους δεξάμενος καὶ τὸ χρυσοῦν σταυροῖδιον, ὃ παρὰ τοῦ Νικηφόρου φορούμενον αὐτῷ ἀπέσταλτο πρὸς ἀσφάλειάν τε καὶ πίστωσιν, πρὸς τὴν τοῦ Ἡρακλείου μονὴν νύκτωρ, τὸν Θωμᾶν μόνον συγκινδυνεύοντα ἔχων, ἀπέφυγεν, τὸν τῆς κεφαλῆς κόσμον ἀφαιρῆσαι σπουδάζων. καὶ ὁ μὲν τῆς μονῆς προεστὼς τοῦτο δρᾶσαι τοῦτον οὐ συνεχώρει· αὐτὸς δὲ τῇ ἡ' περιεζώννυτο σπάθη τὸν πλόκαμον αὐτοῦ ἀφελών, καὶ πενιχρὰν ἐσθῆτα ἀμφιασάμενος, εἶχετο τῆς πρὸς τὴν Πρώτην νῆσον πορείας, ἔνθα δὴ τούτῳ κτῆμα καλῶς πεπονημένον ἐνήν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ μένειν 10 περιορισμένον ἐπέτρεψεν. ἐκεῖσε γοῦν περαιωθεὶς, καὶ τὰς συνήθειας εὐχὰς καὶ τὸ τῶν μοναχῶν θεῖον σχῆμα δεξάμενος, μετῴνη μάσθη Σάββας, ἀγῶνας ἀσκητικούς πολλοὺς ἐνδεικνύμενος. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τινες τῶν ἐκ τῆς Λυκαονίας αὐτῷ ἐπιθέμενοι καὶ ποιήσαντες ἔρημον τῶν ὀφθαλμῶν, γνώσει καὶ εἰδήσει τοῦ βασιλεύοντος, τῷ τοῦ θεοῦ προσφεύγουσι θεῖῳ καὶ μεγάλῳ ναῷ· καὶ τέλος εἶχεν καὶ ἡ πρόρρησις τοῦ τοῦ Φιλομήλιον ἐνδαιτωμένου μονάζοντος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὡς εὐεργέταις αὐτοῖς ἐπευξάμενος τῆς σκληροτέρας εἶχετο ἀγωγῆς, οἴνου τε καὶ ἰχθύων καὶ ἐλαίου ὀλοσχερῶς ἀπεχόμενος, γυμνὴν τε αἰεὶ φέρων τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ἑαυτοῦ πόδας, καὶ εἴ τις σφοδρότερος ἐγεγόνει χειμῶν. ἔτι δὲ μονοχίτων διετέλει, τῷ θέρει μὲν δερμάτινον χιτῶνα ἀμφιεννύμενος, τῷ χειμῶνι δὲ τρίχινον περιβαλλόμενος. ἔζη δὲ οὐ σιτίνῳ, κρίθης δὲ ἀλεύρω ἐγκρυφίαν ποιῶν. καὶ οὕτω παρέπεμπε τὸν ἑαυτοῦ βίον, διαρκέσας ἕως ὁ Λέων τῆς βασιλείας ἐγένετο ἐγκρατής. ἀποκαρῆναι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον Δομνίκαν ἄμα θυγατρὶ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἐποίησεν, μετονομάσας αὐτὴν Ἀθανασίαν, ἅπαντα δηλαδὴ τὸν πλοῦτον διανείμας πτωχοῖς. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Βαρδάνιον οὕτω τε καὶ τοιαῦτα. 4 Ὁ δὲ Λέων εἶχετο τῆς δόξης καὶ ἐγαυρία ἐκ ταπεινοῦ καὶ ἀδόξου περιβλεπτός ὄραθεὶς κατὰ τὴν τῶν φοιδερᾶτων ἀρχὴν. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἀχαριστίας ἀπέιχετο, τοιοῦτος περὶ τὸν εὐεργέτην 11 φανείς. πλήν εἶχετο, καὶ μάχαις μάχας ἐπισυνάπτων κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἠνδραγαθίζετο, ἄτε μεγάλην ἐν τῷ τοιούτῳ μέρει καὶ φύσει καὶ τριβῇ προσφερόμενος δύναμιν. καί ποτε στρατιωτικῶν χρημάτων διανομὴν παρὰ τοῦ τὰ σκῆπτρα διέποντος Νικηφόρου ἐγχειρισθεὶς, ἐπεὶ οὐδὲν ἔμελεν αὐτῷ τῶν βασιλικῶν ἐντολῶν, οὐδ' ἐξεπέραινέ τι, ἀλλ' ἐν πολίχνῃ Εὐχαΐτων τὸν καιρὸν ῥαστώνῃ καὶ ἀμελείᾳ κατατριβῶν ἀνεβάλλετο τὰ νενομισμένα τῷ στρατῷ παρασχεῖν· καὶ φυλακῆς οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔχων, οὔτε μὴν τῶν κοινῶν χρημάτων, οὐδὲ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος, οὐδ' αὐτῶν τῶν ὑπὸ χεῖρα, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκδραμόντων καὶ τὰ Ῥωμαίων ληϊζομένων τὴν λείαν αὐτοῖς οὕτως, ἀλλ' οὐκ ἄλλος τις, ἀπεπλήρου ἀταλαιπώρως, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ μὲν οὐ' (ὀξεία γὰρ φυγῆ τὴν σω-

τηρίαν ἐπραγματεύσατο), τὰ στρατιωτικὰ δὲ προδοὺς καὶ μόνον οὐχὶ χερσὶ πολεμίοις ἐμβαλὼν χρήματα. οὐδ' ἔνεκα δίκας, εἰ καὶ μὴ τὰς ἀξίας, τῷ καταπιστεύσαντι δοὺς Νικηφόρῳ πληγαῖς τε ταῖς κατὰ νότου ὑπήχθη καὶ στέρνων καὶ φυγῇ αἰδίῳ τὴν ζήμιαν ἀπέτισεν. ἀλλὰ τοῦ Νικηφόρου κατὰ Σκυθῶν ἐκστρατεύσαντος καὶ τραυματίου κατὰ τὴν παρεμβολὴν τοῦ πολέμου πεσόντος μηνὶ Ἰουλίῳ εἰκάδι ἔκτη τῆς τετάρτης ἰνδικτιῶνος, καὶ τοῦ υἱοῦ Σταυρακίου κατὰ τὸν πόλεμον καιρίαν τρωθέντος ὡς δύο μὲν μόνους μῆνας καὶ ἡμέρας ἐπιζῆσαι ὀκτώ, συμβασιλεύσαντος δὲ πρότερον τῷ πατρὶ ἔτη ὀκτὼ μῆνας ἑπτὰ, καὶ Μιχαὴλ τοῦ κουρο- 12 παλάτου μετὰ τὴν τοῦ Σταυρακίου κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἀποβίωσιν, γαμβροῦ μὲν Νικηφόρου τελοῦντος, ἐκ γενεᾶς δὲ καταγομένου τοῦ Ῥαγγαβὲ καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν Μαγγάνων σκηνοῦντος, τὴν τῆς βασιλείας δεξαμένου ἀρχὴν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος, ἀπολύεται ὁ Λέων τῆς ὑπερορίας κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος τῆς χρηστότητος ἔνεκεν τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσι, καὶ τῆς φυγῆς κατάγεται, καὶ τοῖς αὐτοῦ τούτου δὴ τοῦ Μιχαὴλ ῥαβδούχοις τοῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα συντάττεται ἐφεδρεύουσι, καὶ πατρικίων τιμᾶται μετ' οὐ πολὺ τιμῇ, καὶ στρατηγὸς Ἀνατολικῶν ἀναδεικνύται, ἡνίκα καὶ τὴν παλαιὰν φιλίαν τοῦ σὺν αὐτῷ τραφέντος ἀνδρὸς Μιχαὴλ ἀνανεῶν, ὃν κόμητα τῆς κόρτης ἢ ἐκ τοῦ Βαρδανίου μετὰτάξις προετίμησεν, καὶ τῶν ἀπορρήτων μύστην λαμβάνων, τῶν ἔνδον τε εἶχεν πιστότατον καὶ τῶν ἐκτὸς πρακτικώτατον. Ἄλλ' ἔμελλεν αὐθις ἀχαριστίας ἀλῶναι γραφῇ, ὡμότητι συντραφεὶς καὶ ἀγριότητι ἐκτραφεὶς, καὶ τοῖς δευτέροις τὰ πρῶτα καλύψαι ὁ ἀλιτήριος. (5) ὅθεν ἄρτι Κρούμνου τοῦ τῶν Βουλγάρων ἡγεμόνος συμβάσεις καὶ φιλίας ὑποκρινάμενος καὶ σπονδὰς ζητοῦντος εἰρηνικὰς, εἰ μόνον τὰ κατ' ἔτος διδόμενα εἰς τάξιν οἶμαι δοθῶσιν φόρου αὐτῷ, ὡς τοῖς πρότερον ἔδοξε, καὶ προστιθέντος ὡς καὶ τοὺς πρόσφυγας Βουλγάρων, πρὸς δὲ καὶ Ῥωμαίων εἰς τοῦπίσω ἐκδίδοσθαι τῷ ἑαυτῶν ἔθνει, ἄτοπον ἐφάνη τὸ τῶν 13 προσφύγων τοῖς τῆς συγκλήτου βουλῆς, εἰ καὶ ὁ βασιλεύων Μιχαὴλ ὅλως ἐγένετο τῆς δόξης τοῦ ἀρχόντος τῷ γε δὴ τῆς εἰρήνης βούλεσθαι μὴ ἀποτυχεῖν. ἀλλ' ἐκράτησεν ἡ βουλή, Θεόκτιστον μάγιστρον ἐπικυροῦντα καὶ συντιθέμενον ἔχουσα τῇ δόξῃ, καὶ διελύθησαν πάλιν εἰς ἔργα πολέμου, τοὺς λόγους καταλιπόντες γυμνοὺς. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἐφάνη καλόν· πῶς γὰρ ἂν τις φιλάνθρωπος δόξῃ καὶ συμπαθῆς τὸν γε διὰ τινὰ σφαλέντα δὴ περιπέτειαν καὶ τὴν ἑαυτοῦ μὲν ἀρνησάμενον ἐνεγκαμένην, ἧς οὐδὲν γλύκιον, ὡς φασι, πρὸς δὲ καὶ γαμετὴν τε καὶ ἔγγονα, ὡς εἰς ἄσυλον καταφυγόντα βωμὸν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολιτείᾳ, τοῦτον ἐκδίδοσθαι ὡμότητι Σκυθῶν, θηρίων διενηνοχότων οὐδέν; οἷς γὰρ τὸ φοβερόν καὶ ἄγριον ὀρώσιν αὐτῶν τοὺς πολλοὺς μὴ ὑποφέροντας καὶ διὰ τοῦτο ἀπορρέοντας πρὸς τὸ ἡμέρον καὶ πρᾶον ἡμῶν συχνῶς, ἄτε δὴ, μὴ κατὰ μικρὸν λάθωσιν ἑαυτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἐκκενώσαντες, δεδιότες οἱ σφῶν ἀρχηγοὶ τὸν πολὺν περὶ τούτων λόγον πολ- λάκις καὶ μέχρις ἡμῶν κεκινήκασιν. ἀλλὰ κενὴν, τὸ δὴ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, εἴψηλαν, ἀνθρώποις ἐντυχόντες στερροῖς. (6) τοιγαροῦν μικρὸν διαλιπόντες κατ' ἀλλήλων ὀπλίζονται. καὶ Μιχαὴλ τὸν ἑαυτοῦ ὑποστράτηγον Λέοντα ἐπανάγειν καὶ διαπειροῦσθαι ἐκ τῆς Ἀνατολῆς θάπτον ἡξίου μετὰ καὶ τῶν δυνάμεων· καὶ βοηθῶ μέλλων χρῆσθαι αὐτῷ ἐχθρὸν κατέλαβεν ἄσπονδον. 14 ὡς γὰρ ἐκ τῶν μεγαλαύχων ῥημάτων καὶ ἀπειλῶν ὧν κατὰ Ῥωμαίων ὁ Κρούμνος ἀπέπεμπε, φθόρους σωμάτων ἐπαπειλῶν καὶ γῆς δῆλωσιν καὶ δένδρων ἐκτομὰς καὶ οἰκημάτων πυρπόλησιν, καὶ ὅλως καθ' ἡμῶν οἷα τις χειμάρρους ποταμὸς φερόμενος πάντας ὑφ' ἑαυτὸν ποιῆσαι διεβεβαίου, ἄρτι δὴ τοῦ βασιλέως ἐκστρατεύσαντος καὶ συστειλάντος τὰς ὑπερορίας ἐκείνας ἀπειλὰς, καὶ μόνον οὐ τοῖς οἰκείοις ὄροις

ἐμμένειν καταναγκάζοντος ἄλλ' οὐκ ἐκπηδᾶν καὶ τὴν ἡμετέραν ληΐζεσθαι, καὶ πολλάκις ἐκ παρατάξεως προσκαλουμένου μὲν τοῦ Μιχαήλ, ἐκείνου δὲ μὴ ἀπαυθαδιαζομένου ἀλλὰ τὴν οἰκείαν ἐπιγινώσκοντος ἀσθένειαν καὶ μὴ πρὸς βασιλέα χεῖρα ἀντᾶραι κατατολμῶντος, ἐδόκει μὲν τῷ Μιχαήλ ἀρκεῖσθαι τὸ προπετές ἐκείνου καὶ αὐθαδῆς ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατακλείσαντα, μὴ καὶ μάχην ἐπισυνάψαι, ὡς ἀδήλου ὄντος τοῦ μέλλοντος· "ἐπεὶ" γὰρ ἔλεγεν "ἐκ παρατάξεως ἡμῶν οὐκ εἰς πόλεμον οἷοί τέ ἐσμεν ἐκκαλέσασθαι, ἀλλὰ φυγομαχεῖν καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν ἀναγκάζομεν, τί καὶ δράσαιμεν βιαζόμενοι;" διὰ τοῦτο οὖν παλινδρομεῖν ἡρέμα πως καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν οἰκείαν βασιλείαν βουλομένου, ἀπρεπὲς ἐφάνη τῷ Λέοντι καὶ οὐ κατὰ βασιλέα Ῥωμαίων νῶτα διδόναι τοῖς ἐχθροῖς, οὕτω καλοῦντι ἐκείνην τὴν καλλίστην βουλὴν τῷ μὴ ὀρθὰ μηδ' ὑγιᾶ φρονεῖν σεσαθρωμένα δὲ καὶ δόλια, καὶ ὄλην ὑφ' ἑαυτὸν ποιῆσαι τὴν τῶν Ῥωμαίων μελετῶντι ἡγεμονίαν. "ἀλλ' ἰτητέον" ἔφη 15 "πρὸς αὐτούς, ὧ βασιλεῦ, καὶ ὄψει με σήμερον τὸ κράτος καθαρῶς ἀναδούμενον κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ νικηφόρον δεικνύμενον, τῇ σῆ καταθαρροῦντα καὶ προπολεμοῦντα πεποιθήσει τε καὶ εὐχῇ." τούτοις ὁ Μιχαήλ τοῖς λόγοις ἐκτραπείς τε καὶ παρασαλευθεὶς συρρῆξαι παρεκελεύσατο τὸν πόλεμον. ὡς δὲ μόνον ἐγένετο συμβολή, νῶτα δούς ὁ Λέων τὴν φυγαδεῖαν ἠσπάσατο, τὴν βασιλείαν ἀεὶ πως ἐπιζητῶν. καὶ τοῦτο τέως ἀδήλον ἦν αὐτῷ τε τῷ Μιχαήλ καὶ τοῖς ὑπεναντίοις· μήπω γὰρ τινος γεγονότος, οἷα φιλεῖ κατὰ πόλεμον, μηδετέρῳ ἀνδραγαθήματος, ἀλλ' ἔτι κατ' ἀρχὰς οὕσης τῆς μάχης καὶ μικροῦ ὅτι καὶ συνερράγησαν ἀγνώστου, αὐτοῖς τε τοῖς Βουλγάροις καὶ πᾶσιν ἐφάνη τρόπος εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς μέλλουσιν αὐτούς διασπᾶν καὶ αὐθις ἐξ ὑποστροφῆς καταπολεμεῖν. ὡς δ' ἀμφοτέρω οὐ κατὰ τρόπον ἀλλ' ἀληθῆ δὴ ἐγνώσαν εἶναι τὴν φυγὴν, τότε προσπεσόντες οἱ μὲν ἐναντίοι φόνον πολὺν ἐνειργάζοντο τῶν φευγόντων νεανικῶς, ὁ δὲ Μιχαήλ ἑαυτὸν σώζειν ἀλλ' οὐκ ἀντιπίπτειν μετ' ὀλίγων ὧν διεπείραζε. καὶ οὕτω μὲν ταύτην γενέσθαι τὴν μάχην τινὲς ἡμῖν ἐγγράφως παραδεδώκασιν· εἰσὶ δ' οἱ καὶ τὰς δυνάμεις μᾶλλον τῷ Λέοντι διδόναι διασῶσαι καὶ καρτερῶς ἀγωνίσασθαι, τῶν βασιλικῶν ταγμάτων ἐθελοκακησάντων καὶ τὴν οἰκείαν προδεδωκότων παράταξιν, ἀλλ' οὐ τοῦ κατὰ τὸν Λέοντα μέρους. πλὴν καθυπερτερεῖ μὲν τὰ Βουλγάρων δυσελπίστως, τὰ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἡττη συνεχόμενα βαρεῖα καὶ 16 φοβερά τὸν βασιλέα ἔπεμπον ἀγωνιῶντα περὶ ψυχῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν πρὸς τὰς βασιλείους αὐλὰς παρεπέμπετο, τὸν Λέοντα οἶδον τινὰ πρόβολον καταλιπὼν ἐξωθεν ἐφεδρεύειν τοῦ μή τινα γενέσθαι λαφυραγωγίαν πλείονα παρὰ τῶν ἐχθρῶν. ὁ δὲ καιροῦ λαβόμενος ἐπιτηδεῖον τὸν στρατιώτην ὄχλον ἠρέθιζε τε καὶ βλάσφημά τινα ῥιπτεῖν κατὰ τοῦ βασιλέως ἠνάγκαζε, καὶ μὴ ἂν ἔλαφον, ἐκεῖνο δὴ τοῦ μύθου, ἠγεῖσθαι λεόντων καλὸν ἔλεγεν εἶναι, τὴν φυγὴν ἀσπασάμενον νῦν καὶ πρὸς τοὺς κόλπους φυγόντα τῆς γυναικός, τὸν ἑαυτοῦ ἡμᾶς καταλιπόντα λαὸν παρανάλωμα τῶν ἐχθρῶν. οὕτω πέρας πρὸς τοὺς κοινωνοὺς τῶν λόγων ὁ λόγος ἐλάμβανε, καὶ εἰς ἔργον ἦν τοῦτον ἀπεκβάντα ἰδεῖν, τῇ τῶν κολάκων κατασπαρέντα στωμυλία καὶ συνδρομῇ. καὶ τέλος ἀνάρρησις αὐθωρόν, καὶ τὸν αὐτὸν εἶχε τὸ βραχύτατον μόριον τῆς ἡμέρας ἰδιώτην ἅμα καὶ αὐτοκράτορα. 7 Ἄρτι γοῦν ἀνηγορεύετο παρὰ τοῦ στρατοῦ καὶ φόβοι τοῦτον καὶ δέη ὑφεῖρπον, εἴτε σκηνὴν ὄντως ὑποκρινόμενον, ἢ ἀπολογία σχοίη εἰς ὕστερον, εἴτε καὶ ἀληθεία τὰ ταῖς τηλικαύταις πράξεσιν ἀκολουθοῦντα ἀντίπαλα διαλογιζόμενον, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀρπάσαι τὰ ἀλλότρια προθυμουμένοις μαλακώτεραι πρὸς τὰ δεινὰ τόλμαι φιλοῦσι γίνεσθαι, καὶ τὸ μέγιστον, ὅπως τῶν βασιλείων μετάσχη αὐλῶν, θυραυλῶν τε καὶ πόρρω που ἀυλιζόμενος. ἀλλ' ἐμελλε πάντως καὶ αὐτὸς ἐνσκηνώσαι τοῖς βασιλείοις, καὶ 17 διὰ τοῦτο πνεῦμα πονηρότατον διεγεῖραν

Μιχαήλ τὸν Τραυλὸν καιρίαν οἱ καθικέσθαι διηπεῖλει, εἰ μὴ τὴν ἀνάρρησιν ἀσμένως προσδέξοιτο· ὡς αὐτῷ γε πάντων μελήσειν τῶν νομιζομένων δυσ- χερῶν, καὶ αὐτῆς γε ταύτης τῆς πρὸς τὰ βασιλεία ἀφίξεως. ὁ δὲ καὶ γέγονεν. 8 Ὡς δέ τις ἀνὴρ (Ἰωάννης οὗτος ὁ κατὰ τὸν Ἑξαβούλιον) τὴν τῶν τειχῶν ἐπιμέλειαν καὶ πρόνοιαν ποιούμενος ἤσθετο τὸν Λέοντα τοῦτον καταλελειμμένον πρὸς φυλακὴν ἅμα τῇ τοῦ βασιλέως εἰσόδῳ, (δεινὸς δὲ ἄρα ἀνδρὸς φύσιν στοχάσασθαι πόρ- ρωθεν) οὐκ ἐν καλῷ τὴν ἐκείνου εἶπεν γενέσθαι προστασίαν τῶν στρατευμάτων· ὅθεν σύμβουλος γίνεται τῷ βασιλεῖ διανοήσασθαι τι καὶ τὸν ἄνδρα μεταστῆσαι καλῶς, πλὴν ἔδει τὸν τέως τῷ κω- δίῳ θῆρα κρυπτόμενον ἀνακαλυφθῆναί ποτε καὶ δοκιμασθῆναι ὡς ἐν χοάνῳ χρυσὸν τοὺς τοῦ θεοῦ ἐκλεκτούς· συγχωρεῖται δὲ τοῦτο πολλάκις κατὰ τινα τοῦ χρόνου κυκλικὴν περίοδον γίνεσθαι, ἐξ αἰτήσεως οἶμαι δαιμονικῆς, καθάπερ ἐπὶ Ἰωβ, εἰς γινώσιν μὲν καὶ διάκρισιν τῶν εὐσεβῶν, ἀλλοτρίωσιν δὲ καὶ ἀποποίησιν τῶν κα- κῶν. (9) οὐπὼ γὰρ πέρας ἔσχον οἱ λόγοι, καὶ φήμη προθέουσα τὴν τοῦ τυράννου ἐμήνυεν ἀναγόρευσιν. προσπεσοῦσης δὲ ταύ- της, ἡ μὲν πόλις πρὸς τοιοῦτον ἄγγελμα μικροῦ δεῖν ἔκφρων γενο- μένη μόλις ἑαυτὴν συνεῖχεν, τοὺς ἐμφυλίους κατορρωδοῦσα πολέ- μους, ἐξ οὗ πολλάκις αὐτάνδρῳ πόλεις κατεβαπτίσθησαν· ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐξεπλήγη μὲν τὴν ψυχὴν, οὐκ ἔταράχθη δὲ τὴν γνώ- 18 μην, ἀλλ' ἀχαριστίαν αὐτοῦ μόνον κατεγνωκῶς, ἡρέμα πως ὑπο- ψιθυρίσας ὡς καλὸν τῷ θεῷ θελήματι εἶπεσθαι, ἀφήρει τῆς πό- λεως τὸ περιθαμβές καὶ ταραχῶδες, ἅπαντας προτρεψάμενος χω- ρῆσαι τούτου πρὸς ἀπαντήν, ἵνα μένουσαν σῶζῃ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἐμφυλίου αἵματος ἀχραντὸν τε καὶ καθαρὰν. ἴστασθαι δὲ τινῶν πρὸς τὰ δεινὰ καὶ πρὸς τὸν διὰ μάχης ἀγῶνα παρακελευομένων χωρεῖν, καὶ μένειν αὐτῶν ὑπισχνουμένων βεβαιῶν ὑπὲρ βασιλέως πράου τε καὶ πιστοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἀποδεχομένης τοῦτο τῆς γαμετῆς Προκοπίας καὶ Μανουὴλ τινος τῶν ἐξ Ἀμαληκιτῶν πρω- τοστράτορος τηνικαῦτα τυγχάνοντος, οὐκ ἔφη χρῆζειν τὴν βασι- λείαν αἵμασι καταρροεμένην ἀδελφικοῖς. ὅθεν καὶ τινι τῶν πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ γνησίῳν παράσημά τινα δούς τῆς βασιλείας φοι- τῶν ἐκεῖσε ἐξεβίασατο. ἐφ' οἷς καὶ δεινοπαθήσασα καὶ οἶον ἐκ- βακχευθεῖσα ἡ τούτου δὴ γαμετὴ δεινὸν λέγεται ἀνακραγεῖν, εἰ Βάρκα, οὕτω δὲ τὸ τοῦ Λέοντος καλέσασα γύναιον, τῇ κεφαλῇ ἐπίθοιτο τὸ μοδίολον. ὁ δὲ στερροῖς λόγοις ταύτην ἐπιρραπίσας, καὶ ὄλον δὴ ἀναθείς ἑαυτὸν τῷ θεῷ, ἐκαρὰδόκει τὰ μέλλοντα. ἄρτι γοῦν κατηγγέλλετο τὸν τυράννον εἰσιέναι διὰ πύλης τῆς χρυση- λάτου, καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος κατὰ τὸν θεῖον τοῦ προδρόμου νεών, ὃν ὁ Στούδιος ἐκ βάρθρων ἀνήγειρεν, ἀπήντα καὶ ὑπτίαις ἐδέχετο ταῖς χερσί, προπέμπουσα τε καὶ ἐκθειάζουσα. ὡς δὲ τοῖς βασιλείοις ἤγγιζε καὶ κατὰ πρόσωπον δὴ τῆς θείας εἰκόνας τοῦ 19 δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος θεοῦ λόγου, κατὰ τὸν οὕτω κατονο- 19 μαζόμενον τόπον Χαλκῆν, ἔμελλε στῆναι τὰς εὐχὰς ἀποδώσων, ἐπεὶ τι φοινικοβαφές θοιμάτιον κατὰ τι στρατιωτικὸν ἔθος ἄζω- στον ἐπημφίετο (ἀετὸν τοῦτο καλοῦσιν ἢ θάλασσαν οἱ περὶ ταῦτα κομποῖ), τοῦτο μὲν αὐτίκα ἀπαμφιέννυται, καὶ Μιχαὴλ ὁ τὴν γλῶτταν φέρων παράσημον, ἐπιμελητῆς τῶν τοῦ Λέοντος ἵππων τηνικαῦτα τυγχάνων, ἐπὶ χειρας λαβὼν αὐθωρὸν ἐπαμπίσχεται. ἔδοξεν οὖν τοῦτο τοῖς πολλοῖς οἰωνὸς ἐξ ἐκείνου δευτέρου τῆς βα- σιλείας τυχεῖν. ὡς δὲ κατὰ τὰ Σκυλα ἐγένοντο, οὕτω δὲ τινα τόπον κατὰ τὰς βασιλείους εἰσόδους λεγόμενον, ἀκρατῶς πως ἐπιρρέων καὶ κατ' ἴχνος θεῶν αὐτοῦ τὸ πρὸς τῇ πέξῃ λῆγον τοῦ ἱματίου ἄκροις ἐπέβη ποσίν, ὡς καὶ αὐτὸν αἰσθάνεσθαι τὸν Λέοντα καὶ τινα παράβολον κίνησιν ἐξ αὐτοῦ προσδοκᾶν. τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο. 10 Τότε δὲ τοῦ Λέοντος ἐπιφανέντος, Μιχαὴλ ἅμα παισί τε καὶ γυναικὶ τὴν κόμην ἀποθέμενοι πρὸς τὸ τοῦ θεοῦ τεμένισμα, ὁ Φάρος κατονομάζεται ἀπὸ τοῦ φῶς ἀνάπτειν πᾶσι καὶ κατὰ τὰς νύκτας χειραγωγεῖν ἐπὶ καταγωγὰς τινὰς

ἀσφαλεῖς, ἀντίμιμον τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὄντα τε καὶ λεγόμενον, τὴν αὐτοῦ εὐμένειαν χωρεῖ ἐκκαλούμενος, ὁ δὲ συλησάμενος ἐκ θεοῦ καὶ ἔρημον θεῖναι ψυχῆς οὐκ ἐν καλῷ θέμενος, ἐκεῖνον μὲν ἐν τῇ Πλάτῃ νήσῳ ὑπερ- ὄριον θεὸς ἡσυχάζειν ἐπέτρεψεν, χρυσόν τινα κατ' ἔτος ἐπιχορη- 20 γῶν, ἔνθεν καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαβόντα καὶ Ἀθανάσιον μετο- νομασθέντα ἐπιβιῶναί φασιν ἔτη δύο καὶ τριάκοντα. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Εὐστράτιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ ἀποκαρεῖς καὶ εὐνουχι- σθεῖς ὦν ἐτῶν εἴκοσι προστάξει τοῦ Λέοντος, καὶ Νικήτας, ὃς πρότερον μὲν παῖς ὦν τὴν τῶν ἱκανάτων διεῖπεν ἀρχὴν, ἄτε δὴ φίλιος τοῖς στρατιώταις καὶ ἐν ὑπαίθρῳ διάγουσιν εἶναι τε θέλων καὶ τῶν πολλῶν πραγμάτων ἔμπειρος, τότε δὲ τὴν κόμην καὶ αὐ- τὸς ἀποθέμενος Ἰγνάτιος ἐκαλεῖτο καὶ τῷ πατρὶ συνεῖναι ἐτύγχανεν τῷ μονήρῃ βίῳ προσκείμενος. τὴν δ' αὐτοῦ σύννευον ἀπεσχοίνισε καὶ ἀπέσπασε καὶ πρὸς τὴν μονὴν τὴν οὕτω λεγομένην Προκοπίας μετέθηκεν, καίτοι γε τοῦτο μὴ γενέσθαι πολλὰ τοῦ Μιχαὴλ ἴκε- τεύσαντος. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ τοῦ βίου ἐξω γενόμενος μηνὶ Ἰα- νουαρίῳ ἰα΄, ἔτει ςτβ΄, τὸν χοῦν ἀποθέμενος ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἐκκλησίας ἐτέθαπτο· ὁ Εὐστράτιος δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη ἐπιβιούς πέντε [καὶ δέκα] καὶ αὐτὸς ἐκοιμήθη κατὰ τὴν ἰε΄ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ἔτους ςτς΄, ἐν τῷ εὐωνύμῳ μέρει τῆς ἐκκλησίας πεσών. ὁ δὲ Ἰγνάτιος ὁ καὶ πρότε- ρον Νικήτας καλούμενος, τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος εἶναι λαχὼν, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐν τῇ μονῇ καλουμένη Σατύρου, ἣν ἄρτι ἐκ βάθρων δειμάμενος ἔτυχεν, τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα κατέ- θηκεν. αὕτη δὲ ἡ μονὴ καὶ τοῦ Ἀνατέλλοντος κέκληται τρόπῳ τοιῶδε. ἀλλὰ Σάτυρος μὲν, ὅτι ἐκ μικροῦ διαστήματος τῆς τοι- 21 αὐτῆς μονῆς ὁ παλαιὸς ὀνομάζεται Σάτυρος, ἐν ᾧ ἦν ἱερὸν παρὰ τῶν Ἑλλήνων οἰκοδομηθὲν τῷ αὐτῷ Σατύρῳ, οὐ κατ' ὁμωνυμίαν, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὴν εἰρημένην μονήν, τῷ τοιούτῳ καλεῖται ὀνόματι· ἐξ οὐπὲρ καὶ ὁ τοῦ Βρύου παλάτια κτίσας Θεόφιλος βα- σιλεὺς τὴν ὑλὴν ἀφελόμενος ταῦτα ἐδείματο. Ἀνατέλλοντος δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην. κυνηγετοῦντί ποτε Νικηφόρῳ τῷ βασιλεῖ ἐν οἷς ἀρτίως ἐστὶν ἡ μονὴ μέρεσι, διὰ τὸ ἀλσώδη καὶ δύσβατον εἶναι καὶ πρὸς θήραν ζῶων ἐπιτηδεῖαν, ἐλάφου μεγίστης φανείσης καὶ καταδιωκομένης καὶ χειρωθείσης ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ νῦν τὸ τῆς μονῆς θυσιαστήριον ἰδρυται, εὐρέθη τράπεζα παλαιὰ ὑπὸ κίονος βασταζομένη, γράφουσα οὕτως "τοῦτό ἐστι τὸ θυσιαστή- ριον τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ τοῦ ἀνατέλλοντος, ὅπερ ἐνεθρό- νισεν ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας." ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐ τότε, χρόνου δὲ παρεληλυθότος πολλοῦ ὕστερον. 11 Ἐπανακτέον δὲ τὸν λόγον, καὶ τὴν αἰτίαν ζητητέον τὴν οὕτως ὡς ἐξ ὁμολόγου πείσασαν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν Μιχαὴλ μηδ' ὄλως ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἀντισχεῖν (ἐνεστι γάρ, ὡς ἡ παροι- μία, κὰν μύρμηκι χολή), τὸν Λέοντα δὲ θαρρούντως ἐπιβῆναι καὶ κατατολμῆσαι αὐτῆς. καὶ γὰρ ταύτην μόνην εἶπομι ἀν' ἐγὼ εἶναι ἀληθινωτάτην παιδείαν τε καὶ γυμνασίαν πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, τὴν ἐναργεστάτην αἰτίαν καὶ τὸ μὴ τήνδε ἀλλὰ τήνδε ἐπικεκαλυμμένην καταφοράν, ἣς πᾶσα δὴ βίβλος ἱστορικὴ στερου- 22 μένη καὶ ἀπογυμνουμένη οὐκ οἶδ' εἴ τινα ὄνησιν παράσχοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ὑπῆρχε δὲ Μιχαὴλ θεραπαινιδίον τι πρόσοικον, ὃ κατὰ τινὰς ἐκβακχευόμενον τε καὶ ἐνεργούμενον περιόδους ἀπε- φοίβαζέ τε καὶ ἐμαντεύετο, καὶ πρὸς τῷ τοῦ Βουκολέοντος αἰγια- λῷ προσφοιτῶν "κατάβηθι ἐκεῖθεν, κατάβηθι," γεγωνότερον, "ὦ Μιχαὴλ," ἐπεβόα, "καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀφίστασο," πρὸς αὐτὸν δὴ τοῦτον ἀπορριπτοῦσα φωνάς. οὐκ ἔλαθε γοῦν τοῦτο πολλάκις γενόμενον οὐδὲ τοὺς ἐθελοκωφεῖν ἐθέλοντας καὶ τὸν βίον παρα- πέμπειν εὐφρόσυνον, ἀλλ' ἔφθασεν ὀψὲ γοῦν εἰς τὰς βασιλικὰς ἀκοάς, θροῦν καὶ λαλιάν τινα οὐκ εὐέλπιν ἐμποιοῦν. καὶ ὃς (φιλεῖ γὰρ ἕκαστος τὸ λυποῦν ἐκπομπεύειν τοῖς φιλουμένοις) Θεο- δότῳ τινὶ τῷ κατὰ τὸν Μελισσηνὸν γνησίῳ δοκοῦντι, ᾧ ἐπώνυμον ὁ Κασσιτερᾶς, τὰ τῶν λόγων

ἀνεκοινοῦτο, καί τινα βουλὴν ἔξα- νύεσθαι ἐσυμβούλευεν αἰσίαν ὄντως καὶ ἀσφαλῆ. ἡ δὲ ἦν τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ὅτε δὴ φοιβόληπτον γένηται τὸ κοράσιον, ἀκριβολογήσαι τρόπῳ παντὶ τίς τε εἴη οἰκία τοῦ βασιλεύσοντος, καὶ κλῆσιν ἦντινα φέρει, καὶ ὁποῖος τούτου ὁ χαρακτήρ. ἐδόκει ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἡ ἐνεργουμένη πνεύματι Πύθωνος οὐδὲν ὑποστειλαμένη "κατὰ τὴν ἀκρόπολιν" φησί "γενομένῳ σοι κατὰ τὸν δεῖνα καιρὸν δύο τινὲς ἀνθρώποι εἰσελεύσονται· Λέων ὄνομα τῷ ἐνὶ ἐποχουμέ- νῳ ἡμιόνῳ, θατέρῳ δὲ ἕτερον· οὗτος δὲ τῆς βασιλείας κατευμοι- ρήσειεν." ταῦτα γοῦν ἐκεῖνος ὁ θεομισῆς ἀνὴρ ἐξόμνυται τε πρὸς 23 τὸν βασιλέα καὶ λέγει τῶν γενομένων οὐδέν, λῆρον δὲ τοὺς λόγους ἀποκαλεῖ καὶ μηδὲν ἔχοντας ὑγιές. ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ λῆροι ἢ ἔμετος ἄλλως· ἀπεισι γὰρ εὐθύς, καὶ τὸν ἄνδρα, ὡς ἀκηκόει, καταλα- βὼν ἐν τῷ τοῦ θεοῦ Παύλου σηκῷ τῷ ὄρφανους τρέφειν λαχόντι, συνεδριάσας καὶ ὁμολογίας κατεμπεδώσας καὶ ὀχυρώσας καὶ θαρ- ρεῖν καὶ χαίρειν παρακελευσάμενος, ἐκ θείας φωνῆς ἔλεγεν διδα- χθῆναί με ἀπορρήτως τὰ μέλλοντα, τὴν σε βασιλέα διαπρυσίως κηρύττουσαν. ταῦτα γοῦν ὑπολαληθέντα καὶ οἶον δευτέρᾳ τινα χρώματα ὡς ἐν ζωγραφίᾳ ταῖς προτέραις ἐμμορφωθέντα σκιαῖς (ἐκεῖνας λέγω πρώτας τὰς ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ Φιλομήλιον μοναχοῦ ἐκφανθείσας) οὐκέτι ἐν εἰδῶλῳ καὶ ἐμφάσει τινὶ ἐμποιεῖ τὴν βασι- λείαν ὄραν, γυμνήν δὲ καὶ οἶον ἐν ἐκβάσει σαφῶς, τοῦτο οὖν τὴν τε ἤδη κατηθαλωμένην τοῦ Λέοντος καὶ οἶον ἀπομαρανθεῖσαν φλόγα τῆς ἐλπίδος ὑποτύφεσθαι ἐποίησεν καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐν ἀβύσσῳ ἀθυμίας καταδῦναι πολλῇ, καὶ τοῦ μὲν τῆς ψυχῆς πύρ- γον ἀνέστησεν, τοῦ δὲ ἐγκατέσεισεν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον τὸ γύναιον, ἀλλὰ δὴ ὁ πιστευθεὶς καὶ ἔξαπατήσας τῷ ὄντι Κασσιτερᾶς. ἀλλ' αὐθις ἐπὶ τὴν ἱστορίαν ἰτέον. 12 Ὡς δ' οὖν τὴν αὐτοκράτορα εἴληφεν ὁ Λέων ἀρχὴν, ἀναρρηθεὶς δημοσίᾳ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς 7 ἰνδικτιῶνος, Μιχαὴλ μὲν τὸν τὴν γλῶτταν ὑποσυρίζοντα τῇ τῶν πατρικίων ἐγκαταλέγει τιμῇ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρότερον ἐκ τοῦ θεοῦ λουτροῦ 24 υἱοποιησάμενος, Θωμᾶν δὲ τὸν ἑαυτοῦ διαφερόντως ὁμήλικα καὶ 24 συμπαίστορα τῶν φοιδεράτων τουρμάρχην ἐγκαθιστᾷ. καὶ Μα- νουήλ δὲ τὸν Μιχαὴλ πρωτοστράτορα πατρικίοις ἐγκαταλέξας καὶ στρατηγὸν τιμήσας τῶν Ἀρμενίων, "οὐκ ἔδει σε" ἔφη "πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ ὀπλίζεσθαι πόλεμον, σύμβουλον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Προκοπίας γενόμενον." καὶ ὅς εὐ- μάλιστα παρρησιαζόμενος "ἀλλ' οὐδὲ σὲ ἔδει" ἀντέφησεν "κατὰ τοῦ εὐεργέτου, ἔτι δὲ καὶ συντέ- κνου σου, χεῖρα ἀντᾶραι." τότε μὲν οὖν τούτοις κατεσιγάσθη, τὴν τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσθεὶς ἀρετὴν. (13) ὡς δὲ τὸν τῶν Βουλγά- ρων ἄρχοντα τῇ προτεραίᾳ νίκη φρονηματιζόμενον διακήκοεν, καὶ αὐθις δηοῦντα μὲν τὴν γείτονα γῆν, κείροντα δὲ καὶ λεηλατοῦντα τοὺς ἀγροὺς καὶ πολλὰ μὲν σώματα πολλὰ δὲ βοσκήματα καθαρ- πάζοντα, οἰκήσεις δ' ἐτέρωθεν κατεμπιπρῶντα καὶ ὅλως ὄντα ἀφόρητον, πρῶτον μὲν δεῖν ῥῆθι διὰ πρεσβείας εἰρήνης ἀναμνη- σαι αὐτόν, ὡς δ' οὐκ ἔπεισεν, τὰ τῶν τειχῶν διερρηκόντα δι' ἑαυτοῦ ἀνοικοδομησάμενος ἐξεβοήθει διὰ ταχέων, καὶ γενόμενος ἐν Μεσημβρίᾳ τῇ πόλει τοιοῦτω τινὶ διεχρήσατο στρατηγήματι. ἡμέρας ἱκανὰς ἐν τινὶ τόπῳ ἐπιταφρώσας ἑαυτόν τε καὶ τὸν στρα- τὸν ἐκαθέζετο ἐκάστοτε σιτιζόμενος ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ λειπό- μενος τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τρυφήν, οὐδενός. ἐπεὶ δὲ τοὺς παρακειμένους καὶ κατ' αὐτοῦ καθωπλισμένους Βουλγάρους ἐν στενότητι εἶναι τῶν ἀναγκαίων ἀκήκοεν, τοῦ μὲν οὐ ἔφηδρευε τόπου νύκτωρ ἀπάνεισι μετὰ στρατιωτῶν ἱκανῶν καὶ ῥώμῃ τε καὶ 25 καρτερίᾳ γεγυμνασμένων, ἐνὶ μόνῳ τὴν ἑαυτοῦ παραγυμνώσας γνώμην, καὶ πρὸς λόχον ἐπὶ τινος βουνοῦ χωρεῖ, σύνθημα τοῦ πολέμου καὶ ὠραν εἰπών. ὡς δ' ἡμέρα ἀνέλαμπε καὶ ὁ στρατη- γὸς ἐγυμνοῦτο τοῦ βασιλεύοντος, φυγῇ χρήσασθαι τοῦτον, τὸν βασιλέα δηλονότι, πάντες καθωμολόγουν, τῶν γεγονότων εἰδότες οὐδέν. ὅθεν ἀναθαρρήσαντες οἱ ἐναντίοι

μένειν ἐφ' ἑαυτῶν οὐδ' ὄλως ἐδύναντο, ἀλλὰ καὶ κατεξανίσταντο καὶ ἐπὶ χεῖρας ὄντο τὸ στρατεύμα ἔχειν. νυκτὸς οὖν ἐπιγενομένης κάτεισιν ἐκ τοῦ λόχου ὁ Λέων ἀπροσδοκῆτοις οὔσι κακῶν, καὶ συμμίξας αὐτοῖς ἀνδρά- σιν ὄπλων γυμνοῖς καὶ διαλελυμένοις ὕπνω τε καὶ θάρρει τῆς τοῦ βασιλέως φυγῆς τοσοῦτον ἐνειργάσατο φθόρον καὶ φόνον πάντοθεν ἐκχυθέντων τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸ σύνθημα, ὡς πανδημεὶ αἰρή- σαι τὸ στρατόπεδον καὶ μηδὲ πυρφόρον, τὸ δὴ λεγόμενον, δια- σωθῆναι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἐκ καταδρομῆς τε καὶ προνομῆς ἀνάρπαστον θείς, καὶ τὰ τέκνα τούτων ταῖς πέτραις καὶ τῇ γῆ προσκροτῶν, τὴν ἑαυτοῦ κατέλαβεν ἐν τάχει. ὅθεν ἔκτοτε ἐκεῖνος ὁ βουνὸς Λέοντος ἐπωνομάσθη· καὶ οἱ αἰεὶ ἐκεῖσε διαβιβα- ζόμενοι τῶν Βουλγάρων τὴν κεφαλὴν ἐπισειόντες δακτυλοδεικτοῦσι, καὶ λήθην λαμβάνουσι τῶν τότε κακῶν οὐδαμῶς. 14 Τοῦτο γοῦν θρασύτερόν πως αὐτὸν καὶ ἰταμώτερον ἐνειργάσατο τὸ προτέρημα, καὶ εἰς τὴν σύντροφον ὠμότητα ἐναπ- ἔρραξε. μικροῦ γὰρ καὶ μείζονος οὐκ ἦν αὐτῷ διαφορὰ ἀμαρ- 26 τήματος, ἀλλὰ κατὰ πάντων ἐφ' ὧ τινὶ καταλαμβανομένων μία ψῆφος, τὸ ἀκρωτηριάζεσθαι τῶν ἀναγκαίων μέλος ὁποιοοῦν καὶ πάντων ἐπ' ὄψει τίθεσθαι ἐκκρεμές. ἀ' καὶ πᾶσι πεποικηκότων τοῖς ἀνθρώποις ἐνέτικτον μῖσος δὴ τούτου καὶ δεινὴν ἀπέχθειαν· οἷς γὰρ ἀκράτον τὴν ἐγχώριον θηριωδίαν ἐνήσκησεν, ἀλλ' οὐ κε- κολασμένην τινὰ καὶ πρὸς τὸ πραότερον ἀπονεύουσαν, τὴν συγγε- νίδα φύσιν ἐκφαυλίζων ἀνηλεῶς, μισθὸν τὸ εἶχος ἀλλ' οὐ τὴν φιλίαν ἠμπόλησεν. 15 Ταῦτ' οὖν ἔπραττεν, καὶ κατὰ νοῦν λαμβάνει τὸν ἐπὶ τῷ Φιλομηλίῳ μονάζοντα, καὶ ἀμείβεσθαι οἱ δοκεῖ τῆς προρ- ρήσεως, εὐχαριστήριά τινα προπέμπων αὐτῷ, τὰς τοῦ κράτους νίκας δῆθεν αἰτῶν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἤδη φθάσας ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, πονηρὸς δέ τις δαίμων καὶ βάσκανος (οὐ γὰρ ἀνθρώπων τοῦτον καλέσασμι τὸν πάντα συγγέαντα καὶ ταραξάντα καὶ κατὰ τὸν παλαιὸν ὄφιν τὸν ἰὸν τοῖς τοῦ ταλαιπώρου Λέοντος ὡσὶν ἐγγέαντα, ἀνεπίστατον κεκτημένου ὅλον τὸν νοῦν) τῷ τοῦ γέροντος οἰκίσκῳ ἐν εὐλαβείας προσχήματι ἐγκατέλαβεν. Συμβάτιος οὗτος ἐλέγετο, ὃς τὸν βασιλικὸν ἀγγελὸν πολλὰ προσονειδίζων, καὶ δύσφημα κατὰ τοῦ βασιλέως εἰς πρόσωπον ἀλλ' οὐχ ὑπὸ κόλπον λαλῶν, ἢ μὴν ἐξελιπάρει μηδὲν καθυποστελλόμενον ἐξειπεῖν ὡς οὐκ ἔσται σοι τὸ βασιλεύειν ἐπὶ πολὺ εἰδώλοισι (ὡ' τῆς καταράτου γλώσσης ἐκείνης) προσανέχοντι καὶ τολμῶντι τοῖς ὑπὸ τῆς παρ- 27 δοῦς καὶ θαύδος καὶ ταραξίου σεβομένοις, τὴν βασιλεύσασαν Εἰ- ρήνην καὶ τὸν ἐν ἀγίοις Ταράσιον ἀφέντῳ γλώττῃ περὶ τῶν θείων εἰκόνων οὕτως ἀποκαλῶν. ὁ δὲ Λέων, τὸ ὄντως δαιμόνων εἶδω- λον, τὸ τῆς ἀμαθίας ἀνδράποδον, τὸ τῆς σκιᾶς ἀφωνότερον, δέον τούτων κατολιγωρῆσαι, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἐκπομπεύειν γοῦν καὶ θεατρίζειν ταῦτα τῷ τὰς τῆς ἐκκλησίας ἡνίας ἰθύνοντι, καὶ σύνο- δον συγκροτῆσαι περὶ μεγάλων μεγάλως ἀνερευνῶν, ἀλλ' οὐκ ἀνδράσι μηδὲν ὑγιᾶς φρονοῦσι, μηδὲ τὰ ἑαυτοῦ (φεῦ τῆς μετὰ δόλου φιλίας) ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα προμηθουμένων καὶ προδιοικουμέ- νων, τῷ φιλουμένῳ ἀνακοινοῦται Κασσιτερά, καὶ τὰ ἀπεσταλμένα ἀγεί τούτῳ εἰς φῶς. ὁ δὲ κακῶ τὸ κακὸν καὶ λύσση λύσαν οὐ θεραπεύων ἀλλ' ἐπεγείρων, ἕτερόν τινα τῇ ὁμοίᾳ δόξῃ περὶ τῶν θείων εἰκόνων ἐνισχημένον κατὰ τοῦ Μαυριανοῦ ἔμβολον ἐνσκη- νοῦντα ἀναγνωρίζει, ἀπέραντά τινα καὶ μετέωρα λεσχηνεύων καὶ ὑπεράγγελον τοῦτον εἶναι διαβεβαιούμενος· "τούτῳ οὖν, ὦ βασι- λεῦ, χρῶ περὶ τῶν τοιούτων μυσταγωγῶ· καὶ ὁ' ἀν εἴποι σοι ποιῶν οὐχ ἀμαρτήσεις τοῦ δέοντος." (16) ὡς οὖν ἐπεράνατο τὰ τῆς συμβουλῆς, μεταθέειν εἴγνω πρὸς τὸν μονάζοντα, καὶ τοῦτον καταντλήσας ταῖς φλυαρίαις προσέθηκεν ὡς κατὰ τὴν ἐπιούσαν νύκτα, ἰδιώτου σχῆμα ἀναλαβόμενον, αὐτὸν ἐνταῦθα βασιλέα ἀγάγω σοι, περὶ τε πίστεως καὶ ἄλλων οὐκ εὐκαταφρονήτων πρα- γμάτων συμβουλευόμενον. τοῦτον οὖν ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα 28 τὴν βασιλείαν κατευθυνεῖν καθυπισχνοῦ,

καὶ τρισκαίδεκατον ἀρί- θμει τῶν ἀποστόλων, καὶ παῖδας παίδων ἐπὶ θρόνου τῆς βασι- λείας ἰδεῖν, εἴ γε Λέοντος ἐξ Ἰσαυρίας συστοιχεῖ πως τῷ δόγματι. μὴ ὑπισχνουμένου δὲ ἄλλ' ἀπαναινομένου, τὴν ἐξώλειαν καὶ ἀπώ- λειαν καὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἠπειλήσθαι τούτῳ ἐπόμνυε ἐκ θεοῦ. ταῦτ' οὖν ἐκ σκαιωρίας καὶ γνώμης πονηρᾶς ἀναδιδάξας, τὸν βασιλέα ἤγεν κατὰ τὸν δηλωθέντα καιρόν· καὶ ἐπεὶ ἐισήε- σαν μετὰ τοῦ Θεοδότου καὶ τῶν ἀπορρήτων ἀπήρχοντο, "οὐ χρή σε" ἔφη ὁ μοναχός "τὴν ἀλουργίδα καταλιμπάνοντα, ὧ βασιλεῦ, ἰδιώτου σχῆμα ἀλλάσσεσθαι καὶ τρώγειν γνώμας οὕτω τὰς τῶν πολλῶν." καὶ ὡς ἐκπαθῆς ἄμα καὶ παραπλήξ τῷ ῥήματι τούτῳ γενόμενος, καὶ ἄλλως οἰηθεὶς ἐκ θείας εἶναι προγνώσεως, ὡς σκιὰ τῷ ἀνδριάντι εἶπετο ἀληθῶς, καὶ ὅπως ἤρτητο καὶ ἐκρέματο ἐξ ὧτων ὡσπερ τι κεραμοῦν ἀγγεῖον τοῖς λόγοις τοῦ μοναχοῦ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴρηται καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν διὰ μέτρου ποιήσεως. 17 Αὐτίκα γοῦν τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναγορεύει καθαίρεσιν, καὶ τὸν πατριάρχην (Νικηφόρος δὲ οὗτος ἦν) γραφῇ αὐτοχείρῳ ἡξίου τοῦτο συγκατατίθεσθαι, εἴ γε μὴ μέλλοι ὑπερο- ρίαν καταψηφίζεσθαι. ὁ δὲ καὶ ἄλλοθεν τεκμηράμενος τὴν τοῦ τυράννου πρὸς τὸ θεῖον ἀπέχθειαν, ἀγεσθαι μᾶλλον ἢ συνεῖναι τοιούτῳ κρίνας ἀπήγετο πρὸς τὴν καταψηφισθεῖσαν ὁμολογίαν· καὶ Θεόδοτος ὁ Κασσιτερᾶς τὸν τῆς ἱεραρχίας θρόνον ἀθλον 29 ἐλάμβανε κατὰ τὸν τοῦ θείου πάσχα καιρόν. ἀξίον δὲ μὴδὲ τὸ τεκμήριον παραδραμεῖν. ὁ μὲν γὰρ Νικηφόρος, ἄτε τῆς ἱερωσύ- νης προϊστάμενος, ἐζήτηε τὴν διὰ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου πρὸς τὴν θεῖαν πίστιν συγκατάθεσιν· ὁ δὲ οὐκ ἔφη νῦν τοῦτο ποιήσῃν, ὑπερθέσθαι δὲ μέχρις ἀν' ἡ τῆς βασιλείας αὐτῷ τελείως ἀνάρρησις γένηται, δηλούσης τῆς ἀναβολῆς ὡς καὶ αὐτοῦ γε προενισχημένου τῇ τῆς αἰρέσεως μανίᾳ ἐκ γενετῆς. (18) ἕτερον δὲ τοῦ λεχθέντος σαφέστερον· ὡς γὰρ ἄρτι τὸ πρῶτον ἀνηγορευμένος ἐδεῖτο τοῦ διαδήματος, καὶ τοῦτο εἶδε τὸν ἀρχιερέα τῇ καταπτύστῳ ἐπιθεῖναι κεφαλῇ, προσήγγισεν δὲ ταύτῃ καὶ κατεπαφώμενος οὐ τριχῶν, ὅπερ ἐδόκει, μαλακῶν, ἀκανθῶν δὲ καὶ τριβόλων, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ ἐνήν, ἐν αἰσθήσει ἐγένετο, ἀκίσιν οἶον κατακεντούμε- νος καὶ τὴν χεῖρα ὀδύναις περιπειρόμενος ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· τότε γοῦν ὁ πατριάρχης ὑπερόριος, τὴν καταχει- ροτονήσασαν ψῆφον δεξάμενος, ἐπορεύετο, ὅτε δὴ καὶ λέγεται ἐφ' ὀλκάδος αὐτῷ φερομένῳ μακρὰν κατὰ τινὰ τρόπον παρα- θαλάττιον πόρρωθεν ἰδεῖν Θεοφάνην τὸν μακαρίτην, θυμιά- μασί τε καὶ λαμπάσι δεξιούμενον, οἶδν τινὰ προπομπὴν τῇ καλῇ ἐκείνῃ ὁμολογίᾳ προπέμποντα. ὃν ὡς εἰκὸς ἀποδοχῆς ἀξιώσας καὶ θεῶ παραδούς δι' εὐχῆς, τὰς χεῖρας οἶον ἄρας μετασώως περιε- βάλετο τοῦτον, πόρρωθεν τὸν τελευταῖον ἀποδούς ἀσπασμόν. ἐρο- μένου δὲ τινος τῶν συνεπομένων, ὡς δὴ τίνι τοῦτον ἀποδίδως εὐ- 30 κτῶς τε καὶ ἐφετῶς, "τῷ ὁμολογητῇ" φάναι "Θεοφάνει" προφή- τιδι γλώττῃ, "μονῇ προεστῶτι τοῦ Ἄγρου." ὁ καὶ συνέβη μετ' οὐ πολὺ· αὐτὸς τε γὰρ τοῦτον ἐώρακεν οὐδαμῶς, κάκεινος τὸν τῆς ὁμολογίας στέφανον ἀνεδήσατο. καὶ τὰ μὲν τοῦ ἀρχιερέως οὕτως. 19 Αὐτὸς δὲ οἶδν τινὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀρχὴν ἐπι- θεῖς δεξιὰν τὸ τὰ τῆς ἐκκλησίας οὕτως διοικονομησαί, καὶ τὴν φιλοτιμίαν εἶπερ τις νοσῶν, τῶν κοινῶν πραγμάτων ἀντελαμβά- νετο, πανταχοῦ τὸ κέντρον κατὰ τοὺς σφῆκας φέρων μεθ' ἑαυτοῦ, τὸν στρατιώτην τε ὄχλον γυμνάζων αὐτὸς, καὶ πόλεις πολλαχοῦ τῶν κατὰ Θράκην καὶ Μακεδονίαν δι' ἑαυτοῦ ἐκ βάθρων ἀνεγεί- ρων, καὶ περιπορευόμενος πανταχοῦ, ὡς φοβερὸς εἶναι καὶ κατα- πληκτικὸς καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς. ὑπὲρ ὧν καὶ τὸν ἅγιον Νικη- φόρον φασὶν εἶπεῖν ποτὲ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν ὡς εἰ καὶ ἀλά- στορα, ἀλλ' οὖν ἐπιμελητὴν τῶν κοινῶν ἢ πόλις ἄνδρα ἀπώλεσεν. καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ καὶ ἡγεμονίας, οὐ τὰς πολιτικὰς δὴ μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς στρατηγικάς, διεπτόητο ἰσχυρῶς· χρημάτων κρείτ- των αὐτὸς ὧν τοὺς ἀδωροτάτους πάντων προέκρινεν, ἀριστίνδην πάντας ἀλλ' οὐ κατὰ πλοῦτον τιμῶν.

καὶ δικαιοσύνης μὲν ἔρα- στῆς λέγεσθαι ἐβούλετο, οὐκ ἐγίνετο δέ· πλὴν ἀντεποιεῖτο ταύτης, καὶ πολλὰς τῶν κρίσεων δι' ἑαυτοῦ ἐξεπέβαινε κατὰ τὸ Λαυσι- κὸν ἐγκαθήμενος. καὶ ποτε δὴ τινος ἔγκλησιν πρὸς αὐτὸν ποιη- 31 σαμένου περὶ γυναικὸς ἀρπαγῆς, ὡς τὴν ἑαυτοῦ τις τῶν ἐπιφανῶν ἀνηπάκει ἀνδρῶν, καὶ ὅτι οὐδὲ λόγων ἠξίωμα τῷ ὑπάρχῳ πολ- λάκις διανοχλῶν, ἐκεῖνον μὲν, ἐπεὶ περ ἀύθωρον παραστάντα οὕτως ἔχειν ἐπεμαρτύρησεν, εἰς εὐθύναις ἦγε τῆς ἀρχῆς μεταστήσας καὶ πικρίαν πολλὴν καταχέας αὐτοῦ, τὸν δὲ μοιχὸν νόμῳ ἐκδοθῆναι προστέταχεν. Ἄλλὰ τούτοις μὲν τὴν πολιτείαν οἶον ὑπέσαινε καὶ τὴν πρὸς αὐτόν, ὡς ἂν εἴποι τις, εὐνοίαν ἐκαπήλευσεν· (20) περὶ δὲ τὴν πίστιν ἐμαίνετο κραταιῶς, τοσοῦτον ὡς μηδὲ θεὸν ὀνομάζειν ἐδό- κει τούτῳ καλόν. καὶ γὰρ τὰς τριακοντούτας σπονδὰς τοῖς Οὐν- νοῖς δὴ τούτοις τοῖς καλουμένοις Βουλγάροις ἐνωμότως ποιῶν καὶ εἰρηνικὰς συμβάσεις καταπραττόμενος, ἐπεὶ δι' ὄρκων ταύτας ἔμελλε βεβαιοῦν τε καὶ ἐμπεδοῦν, οὐ τούτοις δὴ τοῖς ἡμετέροις ἐχρῆτο, θεὸν καὶ οὐρανίους δυνάμεις ἢ τὴν κατὰ σάρκα γενομέ- νην μητέρα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ τῶν λεγομένων τε καὶ πραττομένων ἐφόρους καὶ μάρτυρας· ἀλλ' οἷα τις ψυχὴ βάρβαρος θεοσεβείας ἀπωκισμένη, κύνας μὲν, καὶ οἷς τὰ ἄνομα ἔθνη θύουσιν, ἐχρῆτο μάρτυσι τῶν πραττομένων καὶ ἀπέτεμνε καὶ διὰ στόματος ἀγείν οὐκ ἐμυσάττετο εἰς βεβαίωσιν, οἷς ἐκεῖνοι ἐμφοροῦμενοι, τὴν τῶν Χριστιανῶν δὲ πίστιν ἐκείνοις μέλλουσι ποτε ὑφ' ἡμῶν διαβιβάζεσθαι πρὸς ἐκείνην, ὡς εἶοικε, κατεπίστευσεν. καὶ σαφῶς οὕτως οὐκ ἠσχύνετο ἀσεβῶν· οἷς τε γὰρ τοὺς τῆς πίστεως μαργαρίτας κατὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνὴν ἐμπροσθεν ἠφίει τῶν χοίρων καὶ χρῆ- σθαι τούτοις ἐπὶ στόματος ἐξεβιάζετο, ἀξίος βδελυρίας ὁ ἀνὴρ 32 ἀσεβῶν· καὶ οἷς τὰ ἐκείνων αὐθις αὐτὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων διέπων βασιλείαν τε καὶ ἀρχὴν οὐκ ἠρυθρία μυσταγωγούμενος καὶ τελού- μενος ἐν πανδήμῳ θεάτρῳ καὶ οὕτω γε δὴ πλήρει τῶν ἀπίστων τε καὶ πιστῶν, τοῦ αἰωνίου σκώληκος καὶ πυρὸς ἀλλ' οὐκ ἄλλων ἐπάξιος. καὶ ὅσους δὲ τὸν ὀρθὸν εὕρισκε λόγον τηροῦντας, τού- τους πικρῶς κατήκιζε καὶ δεινῶς· ἐτέρωθεν δὲ τὰ τῶν ὁμοφρόνων οἱ στίφη τε καὶ συστήματα συνεκρότει τε καὶ συνήγειρεν ἐν ταύτῳ παρὰ πλευρὰν αὐτοῦ τιθεὶς καὶ προσεπικλύζων ταῖς ὠφελείαις. τούτοις καὶ Ἰωάννης ὁ γραμματικὸς ἐγκατέλεκτο, παντὸς ἀνάσκη- τος ὑπάρχων καλοῦ. οἷς καὶ τινὰ γραφὴν ὁ Λέων νεαρᾶς τινὸς καὶ μιαρᾶς ἐξαρχομένην πίστεως ἀναγράψαι κελεύσας, τὸν κατὰ τῶν θείων εἰκόνων δρόμον ἐδίωκεν. ἀνερρίπισε δὲ πῶς οἶον καὶ ἐξεφύσησεν εἰς ὑψὸς αἴρων αὐτὸν (καὶ γὰρ ἦν κοῦφος καὶ πρὸς οὐδὲν ἐφέρετο λελογισμένῳ τῷ νῶ) ὁ τοῦ ἱεροῦ συστήματός τε καὶ κλήρου τῶν βασιλικῶν αὐλῶν ἀρχηγός. λοχῶν γὰρ αὐτὸν ἐκ πολ- λοῦ καὶ οἶον ἐξ ἐνέδρας ὡς τὸν Πρωτέα αἰρήσειν ἐρῶν, ἐπεὶ κατὰ τινὰ καιρὸν τὸ θεῖον ἐκεῖνο εἰς ἐπήκοον ῥητὸν ἐκκλησιαζόμενον ἐκηρύττετο "τίνι ὁμοιώσατε κύριον, καὶ τίνι ὁμοιώματι ὁμοιώ- σατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχοὸς χωνεύσας χρυσίον περιεχρῦσεν αὐτόν, ἢ ὁμοίωμα κατεσκεύασεν;" ἐπεὶ γοῦν τοῦτο κατὰ τὸν τοῦ Φάρου ναὸν ἐξηχεῖτό τε καὶ διεβεβόητο, ἠρέμα πῶς ὑποσυρεῖς καὶ ἑαυτὸν εἰς προὔπτον ἀγαγών, "σύνες ὅ 33 τι λέγει," φησὶν, "ὦ βασιλεῦ, τὸ ἱερὸν λόγιον· καὶ μηδεὶς σοι μετάμελος ἐπὶ τοῖς ἐναρχθεῖσιν ἔστω, ἀλλ' ἅπαν θεῖον δοκοῦν ἐκ- ποδῶν ποιήσας εἰκόνημα τῆς ὀρθῆς ἔχου λατρείας τῶν μὴ σεβο- μένων αὐτά." τούτοις, ὡς εἶπον, ἀσυλλογίστως ὑπεκκαεῖς καὶ τὴν ἀθλίον ἐκείνην ψυχὴν προσεκπυρωθεὶς ὅλην ἐκίνησε κατὰ μὲν τῶν εὐσεβῶν τὴν ἑαυτοῦ μανίαν, κατὰ δὲ τῶν ἀσεβῶν τὴν θείαν καὶ δικαίαν ὀργήν. ὁ μὲν γὰρ θεοπίσματι πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς ἐκ τῆς ὑπερορίας μετεπέμπετο, συλαγωγῶν τούτους, τῆς τοῦ πα- τριάρχου θέας πόρρωθεν καθιστῶν καὶ ἀποκηρύττων αὐτούς, ὡς τῷ οἰκείῳ βουλήματι πειθηνίους κατεργαζόμενος, πολλοὺς τὴν καλὴν ἀναιρήσασθαι μαρτυρίαν πεπεικῶς τῷ γε μὴ πεισθῆναι αὐτῷ.

21 Θεὸς δέ, οἷος τρόπος ἐκείνου οὐ σύντονός τις ἀλλὰ μακρόθυμος, τὴν ῥομφαίαν ἐστίλβου μὲν, οὐκ ἠφίει δέ. νῦν μὲν γὰρ αὐτοῖς λοιμοὶ καὶ ἀνύχοι καὶ διάπυροι ἥλιοι, νῦν δὲ σεισμοὶ καὶ ἀναβρασμοί, καὶ ἄλλοτε φλογὸς οἶα κατὰ τοῦ ἀέρος ἀκοντί- σεις καὶ ἐτέρωθεν ἐμφύλιοι στάσεις τῶν δεινῶν τὰ ἀκμαϊότατα ἐπεσεῖοντο. ἀλλ' οὐκ ἦν ἐκείνην ἐπισχεῖν τὴν ψυχὴν, σὺς δίκην κατὰ κρημνοῦ ἐπιβρίσασαν. ἐντεῦθεν ὁψὲ γοῦν καὶ καιρίως πλήτ- τούσα μάχαιρα παρὰ τοῦ θεοῦ ἐκπεπόρευται, ἴν' ἠλῶ τέως ἠλος ἐκκρουσθῆ καὶ κακὸν τῷ κακῷ ἰαθῆ. Μιχαὴλ τοῦτο ἦν, ὃς τὴν φοιδεράτων τότε ἐπειλημμένος ἀρχὴν, ἐγκλήματι καθοσιώσεως 34 ἀλούς, μὲν γὰρ πολλῶ καὶ κόπῳ ἀποτρίψασθαι ἴσχυσεν. ἀλλ' ἐμειλλεν ὑπ' ὀδόντα τοῦτον ἔχων ἀεὶ καθάπερ διαπεπραγμένον ἱερεῖον δεῖξαι οὐκ εἰς μακρὰν. ἄλλως μὲν γὰρ ἐξήσκει γλῶσσαν ὁ Μιχαὴλ πρόλαλόν τε καὶ ἰταμόν, καὶ τὴν αὐτοῦ οὐκ ἔληγεν ἐκ- πομπεύων θηριοτροπιάν, αἶτε δὴ αὐτῷ καὶ συναυξηθεῖς καὶ τῆ ἐκ χειρὸς γαννύμενος ἀνδρειότητι. ὁ Λέων δέ (οὐ φέρει γὰρ τις πάντων κρατῶν ἐνὸς ἠττάσθαι μωροῦ, εἰ μὴ γε ὄντως οὐκ ἀνδρῶν ἀλλὰ καὶ θυμοῦ βασιλεὺς καταστῆ) ὠτακουστάς τινὰς τούτῳ λό- χον κατέστησεν, ὡς ἂν διὰ τινος πορθμείου διαβιβάζοιντο λόγοι οἱ αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὑπείδετο τὸ μέλλον, τῆς κατὰ τὸ Φιλομήλιον προρρήσεως ἐξημβλωκυίας τῆς αὐτοῦ ψυχῆς μηδαμῶς, ἢ τὸν Μι- χαὴλ δεῦτερον τοῦ Λέοντος ἀναρρηθῆναι διωμολόγησεν. τούτων τῶν ἐφεδρευόντων εἰς ἦν καὶ Ἐξαβούλιος, ἀνὴρ οἷός τε ὡς ἠθος καὶ φύσιν ἀνθρώπου καταμαθεῖν. ὡς οὖν χρόνου προϊόντος οὐκ ἐνεδίδου τῆς ἀθυροστομίας μηδὲ τοῦ τωθασμοῦ, ἀλλ' οἷόν τις κυματίας πᾶσαν ἀκαίρως ἰλὸν ἐξέβρασεν ποταμός, ἠπέλιψε τῷ Λέοντι πανώλειαν καὶ ἀλλ' ἄττα θυμὸς ἐτρέφετο πονηρός, ἀνε- πέμπετο δὲ ταῦτα πρὸς βασιλέα, ἀνάρπαστος γίνεται ἐξ αὐτῆς, καὶ τέλος τῶν ἐλεγχόντων τὰ τῆς κατηγορίας κατεμπεδούντων κατατίθεται τυραννίδος ἐπίθεσιν μελετῶν. ἡμέρα ἦν προτεραία τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ λόγου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπιδημίας τε καὶ σαρκώσεως. ἐπεὶ γοῦν πάντοθεν κατάφωρος ἐγεγένητο αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς ἀσηκρητείοις ἐξετάζοντος, καὶ δρασμὸς τῶν 35 τολμηθέντων οὐκ ἦν, καταχειροτονεῖται τὴν ἐπὶ θάνατον, καὶ θάνατον οὐ τόνδε ἢ τόνδε, ἀλλ' ἴν' ἔχη καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν θεατὴν τε καὶ αὐτουργόν, εἴτε τῷ πάθει τῆς ὀργῆς ἐκνικώμενον, εἴτε ἄλλως τῆ ὠμότητι ἐφηδόμενον, κατὰ τὴν τοῦ βασιλικοῦ βαλα- νείου κάμινον δριμέως ἐκριφῆναι πυρὸς παραβόσκημα. ὥριστο ταῦτα, καὶ αὐτὸς προέθεεν τὰ τοῦ δράματος ἐποψόμενος. ἀλλ' ἢ τούτου σύζυγος (Θεοδοσία ἦν, τὸ τοῦ Ἀρσαβῆρ θυγάτριον) ἀνασπούδασα καὶ ὡς ἔτυχε θέουσα, ὡς ἔκ τινος βακχείας ἐξοιστρη- θεῖσα, ἀπέσπευδε τοῦτον καὶ τῆς ὀρμῆς ἐγατέπαυεν, ἀλάστορα καὶ θεομάχον ἀποκαλοῦσα, οἷς οὔτε τὴν ἡμέραν ἄγει διὰ φειδοῦς, τοῦ θείου μέλλων σώματος μετασχεῖν. ἐκθειόμενος οὖν τὰ δεινά, καὶ τῷ θεῷ μὴ ἀπὸ θυμοῦ γένηται δεδοικώς, τότε μὲν αὐτῷ τὴν σωτηρίαν τὴν παλίντροπον ἐπεβράβευσε, τῷ παππία τὴν αὐτοῦ ἐπιτρέψας φρουράν, εἰ καὶ τῶν σιδηροπέδων δι' ἑαυτοῦ φρουρεῖ- σθαι ἤξιον τὴν κλεῖν. ἐπεπεῖλει δὲ καὶ τῆ γυναικί, καὶ "οὐκ εἰς μακρὰν ἐπόψεσθε" ἔφη, "σύ τε ὦ γῦναι καὶ τὰ τῆς ἐμῆς νηδύος βλαστήματα, τὰ ἀποβησόμενα, εἰ καὶ σήμερόν με τοῦ ἐκεῖθεν ἀμαρτήματος προσηλευθήσεως." τούτοις τὸ μέλλον ἀπεφοίβασέ τε καὶ προεκήρυξε. 22 Καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ δέος τῆ ψυχῆ ἐγκαθήμενον ἔκ τινος χρησμολογίας, ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ σάρκα γεννήσεως πᾶσαν τὴν ἀυξηθεῖσαν εὐδαιμονίαν καὶ βα- 36 σιλίαν ἀποκείρεσθαι μέλλοντος. ὁ δὲ χρησμὸς ἦν Σιβυλλιακός, ἐν τινὶ βίβλῳ εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην ἐναποκείμενος, οὐ χρησμοὺς μόνον ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ μορφὰς καὶ σχήματα ἔχουσα τῶν γενησομένων βασιλέων διὰ χρωμάτων. ἦν οὖν λέων θηρίον μεμορφωμένον, χι στοιχεῖον κεχαραγμένον ἀπὸ τῆς ῥάχεως μέχρι τῆς γαστρὸς αὐτοῦ. τούτου κατόπιν ἀνὴρ τις

ἐπιθέων δόρατι καιρίαν ἐδίδου πληγὴν τῷ θηρίῳ διὰ τοῦ χι. πολλοῖς οὖν πρὸς σαφήνειαν τούτου δειχθέντος, ὁ τήνικαυτα τὴν τοῦ κοιαιστορος ἐπανηρημένος ἀρχὴν μόνος διετράνου τὸ τοῦ χρησιμοῦ, ὡς Λέοντος οὕτως καλουμένου βασιλέως τινὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως θανάτῳ ὄλεθρίῳ μέλλοντος παραδίδοσθαι. 23 Προσέτι δὲ καὶ ἡ τῆς μητρὸς οὔσις ἐπλήρου φόβου αὐτόν· ἢ τότε μὲν λεχθεῖσα εἰς οὐδὲν τούτῳ λελόγιστο, τὰ νῦν δὲ καὶ σφόδρα δάκνουσα ἐπέκειτο τὴν ψυχὴν. ἐφάνη γὰρ αὐτῇ κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν προσφοιτῶσα αἰεὶ κόρη τις ὑπὸ πολλῶν λευχειμόνων περιστοιχιζομένη καὶ ὁ ναὸς ἀπας πλήρης. ταύτην οὖν τὴν κόρην εἶπεῖν τινὶ τῶν παρεστώτων, χύτραν ἐπιπληρώσαντα αἵματος ἐπιδοῦναι τῇ μητρὶ τοῦ Λέοντος πιεῖν. αὐτῆς δὲ πολυετῆ χηρείαν προβαλλομένης, δι' ἧς μήτε κρεῶν μήτε τινὸς ἐναίμων γεύσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ταύτης χρῆζειν τῆς χύτρας, "καὶ πῶς" ἀντέφησεν ἡ κόρη μετὰ θυμοῦ "ὁ σὸς υἱὸς οὐ παύεται ἐμὲ πολλῶν αἱμάτων πληρῶν, καὶ τούτῳ τὸν ἐμὸν υἱὸν 37 παροργίζων τε καὶ θεόν;" πολλά τε ἔκτοτε ἐλιτάνευε τὸν αὐτῆς υἱὸν τῆς τῶν εἰκονοκαυστῶν αἰρέσεως ἀποστῆναι, τὴν οὔσιν ταύτην ἐκτραγωδήσασα. 24 Καὶ τις δὲ οὔσις ἄλλη νυκτερινὴ ἐδειμάτου τοῦτον οὐκ ἔλαττον· αὐτοῦ γὰρ Ταρασίου τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου πάλαι τὸν βίον μετηλλαχότος Μιχαὴλ τινὰ ἐξ ὀνόματος διακοῦσαι ἐπιπηδήσαντα προτρεπομένου ἐπιπλήξαι καιρίαν καὶ κατὰ κρημνοῦ ὠθήσαι ἀβυσσον ἔχοντος. πρὸς τούτοις καὶ τὸ τοῦ μοναχοῦ τοῦ κατὰ τὸ Φιλομήλιον. ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσθῆτος θᾶττον μεταμφιάσις. ἀ' συμφορήσας ἐπάλλετό τε τῷ δέει καὶ τὴν ψυχὴν ἐκυμαίνετο, τῷ ὕπνῳ κατὰ τὴν νύκτα ἀπεχθανόμενος. ὅθεν ἀκμαζούσης νυκτὸς σοφώτερα ἢ βασιλικώτερα βουλευσάμενος, τὰς ἐπὶ τὸν πατίαν φερούσας πυλίδας καταρράξας (καὶ γὰρ ἦν εὐσθενὴς τῷ χεῖρει) τὴν ἐπ' αὐτόν διήνυε πρόοδον. ὡς δὲ κατὰ τὸ δωμάτιον εἰσῆει, θέαμα ὄρα εἰς ἐκπληξιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἄγον αὐτόν· εἶδεν γὰρ τὸν μὲν κατάκριτον ἐν σκίμποδι τῷ τοῦ παππίου περιδεξίως, τὸν δὲ παππίαν ἐπ' ἐδάφους κοιμώμενον εὗρισκεν. τὰς χεῖρας ἐπῆγε πρὸς τὸν Μιχαὴλ καὶ τὴν κεφαλὴν, μαθεῖν βουλόμενος εἰ ἄρα, ὅπερ τοῖς ἐν συμφορᾷ ἐπακολουθεῖ, ἀφροντίν τινὰ καὶ ἡδὺν ἢ ἐμ- μέριμνον ὕπνον καὶ κεκολασμένον καθεύδει. ὡς δ' εὗρεν ἄνετον καὶ πάσης ἀπηλλαγμένον μερίμνης (οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπαφώμενος αὐτόν διύπνισεν), μείζονα τὸν θυμὸν ἐθρεψε τοῖς ἀπ' ἐλπίδος τού- 38 τοις θεάμασι, καὶ δεινὸν ἀπήγει οὐκ αὐτῷ μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ παππίᾳ ἐνσειῶν. οὐκ ἔλαθε γοῦν ταῦτα τοῖς περὶ τὸν παππίαν, ἀλλὰ τις τῶν προκοίτων τοῦ Μιχαὴλ ἐκ τῶν φοινικῶν φωρασάμενος ὑποδημάτων ἀπήγγειλε πάντα σαφῶς. οἷς ἐκπαθεῖς γενόμενοι καὶ ἀμάχῳ δέει περιληφθέντες βουλὴν ἐξήρτυον αὐτοῖς τὴν σωτήριον. 25 Ἔως ἄρτι ὑπέλαμπεν, καὶ σκῆψις γίνεται τῷ Μιχαὴλ, ψυχικὰς τινὰς κηλίδας ἐπαγομένῳ, διὰ Θεοκτίστου, ὃν καὶ μετὰ ταῦτα τῷ τοῦ κανικλείου τετίμηκεν ἀξιώματι, ταύτας βούλεσθαι τινὶ προσαναθέσθαι τῶν θεοφιλῶν. ἐπετέτραπτο γοῦν καὶ συγχωρήτο ταῦτα παρὰ βασιλέως. καὶ ὅγε δὴ φησιν τῷ Θεοκτίστῳ "τοῖς ἡμῖν κεκοινωνηκόσι τῆς πράξεως πάντα ἀνειπεῖν διαπαίλει τῷ βασιλεῖ, εἰ μὴ τι γένηται παρ' ὑμῶν γενναῖον, τούτου με διασῶζον τοῦ θανάτου καὶ τῆς εἰρκτῆς." καὶ οἱ συνωμόται, ὡς ταῦτα διήκουσαν, βουλὴν τοιαύτην συρράπτουσιν. ἔθος ἦν τῷ κλήρῳ τῷ ἱερῷ οὐχ ὡς νῦν ἔνδον τοῖς βασιλείοις, ἔκτοτε λαβὸν τὴν ἀρχὴν, προσμένειν διὰ νυκτός, ἀλλὰ τοῖς σφῶν οἴκοις, ἄρτι δὲ τρίτης ἀρχομένης φυλακῆς κατὰ τὴν ἑλεφαντίνην συναγείρεσθαι, δοξολογίαν ἀποδώσαντας κυρίῳ τῷ θεῷ τὴν ἑωθινήν. τούτοις οἱ συνωμόται ὑπὸ μάλης φέροντες ἐγχειρίδια ἐγκαταμιχθέντες, ἄτε δὴ καὶ κνέφα καὶ ταῖς ἱερατικαῖς λαθόντες στολαῖς, συνεισήσαν ἀφειδῶς, ἐν τινὶ σκοτεινῷ λοχήσαντες τόπῳ, τὸ σύνθημα προσδεχόμενοι. ὡς δ' ὁ ὕμνος διεπεραίνετο καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ που 39 πλησίον ἦν τοῖς ἄδουσιν, προεξάρχων πολλακίς τοῦτο δὴ τὸ φίλον αὐτῷ τὸ

παντάνακτος ἐξεφάυλισαν πόθῳ (ἦν γὰρ φύσει τε εὐφῶνος καὶ ἐν ταῖς μελωδίαις τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀνθρώπων ἡδύτα-τος), τότε δὴ εἰσπηδήσαντες ἀθρόως ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἡμέρας-νον προσβολῆς, πρὸς τὸν τοῦ κλήρου ἑπάρχον ἀποπλανηθέντες, εἴτε δὴ τινι ἐμφερείᾳ καὶ σώματος ὁμοιότητι εἴτε κατὰ τὴν κεφαλήν ὁμοίᾳ περιβολῇ· κρυμώδους γὰρ οὕσης καὶ χειμερίου τῆς ὥρας ἐνὶ περιβλήματι ἀμφοτέροι διεκαρτέρουν, πῖλῳ τὴν κεφαλὴν ὄξυ-τάτῳ περικαλύπτοντες. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ κλήρου καθηγεμῶν τὸν κίνδυνον ἀπέωσατο (αὐτίκα γὰρ γυμνώσας τὴν κεφαλὴν τῷ φαλα-κρώματι τὴν σωτηρίαν ἐθήρασεν), ὁ Λέων δὲ τοῖς ἀδύτοις ἐπισυρεῖς οὐ σώζεται, ἀλλ' ἀμύνασθαι διεσπούδαζεν. ὅθεν τὴν τοῦ θυμιατηρίου σειρὰν διαρπάσας, ἢ κατὰ τινος θεῖον σταυρὸν, τοῖς ἐπερχομένοις ἀντιπαρατάττεσθαι ἐβούλετο. ἀλλ' οὗτοι πολλοὶ καὶ οὐ καθ' εἷς ἐπιδραμόντες κατετίτρωσκον, καὶ ὡς ἀμυνώμενον καὶ τῇ τοῦ σταυροῦ ὑλῇ τὰς τῶν ξιφῶν ὀρμὰς ἀποπέμποντα. ἀλλ' ἔκαμεν πάντοθεν ὡς θηρίον βαλλόμενος, ὅτε δὴ καὶ ἀπογνοὺς ὄρκῳ τῆς ἐνοικουσίας χάριτος ἐν τῷ ναῶ τινὰ εὐμεγέθη καὶ γιγαν-ταῖον ἐπιφέροντα ὄρων τὴν πληγὴν ἐδυσώπει καὶ ἐξελιπάρει τρα-νῶς· τῆς ἐκ τῶν Κραμβωνιτῶν οὗτος ὠρμάτο γενεᾶς. ἀλλ' ὄγε "οὐχ ὄρκων" εἰπὼν "ἀλλὰ φόνων καιρός," ἔτι τε κατὰ τῆς θείας ὁμόσας χάριτος, παῖει διανταίαν κατὰ χειρὸς οὕτω δὴ ἀνδρικῶς ὡς οὐ μόνον τῆς κλειδὸς ἀπαρράξαι ταύτην δεινῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ 40 κέρασ τοῦ σταυροῦ κοπτόμενον μέχρι πολλοῦ προελθεῖν. συνα-ποτέμνει δὲ τις αὐτοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν, ὄλμου δίκην τὸ σῶμα καταλιπὼν. 26 Τοιοῦτῳ μὲν τέλει βίου ὁ Λέων ἐχρήσατο κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα (ὥρα δὲ ἦν δεκάτη τῆς νυκτός), βασιλεύσας ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸς πέντε μηνῖν, ὡμότητα μὲν ἐξασκήσας, πρὸς δὲ καὶ ἀσέβειαν, εἴπερ τις τῶν πρὸ αὐτοῦ· καὶ τούτοις τὴν τε προσ-οῦσαν αὐτῷ πρὸς τὰ κοινὰ ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἰσχὺν καὶ ἀνδρίαν κατήσχυνεν. λέγεται δὲ καὶ τινὰ φωνὴν οὐρανόθεν αὐθωρὸν ῥαγῆναι, τὴν αὐτοῦ κατάλυσιν εὐαγγελιζομένην πολλοῖς· ἧς καὶ τινες ἀκηκοότες ναυτίλοι, τὸν καιρὸν τε καὶ τὴν νύκτα ἀπογραψάμενοι, ἐκ τῆς ὕστερον ἐρεύνης ταύτην εὗρον οὕσαν ἀληθινήν.

{1ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΕΞ ΑΜΟΡΙΟΥ. ΛΟΓΟΣ Β.}

1 Ἀνηρηκότες δὲ τὸν Λέοντα οἱ περὶ τὸν Μιχαήλ, ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου ἡμῖν δεδήλωται συντάγματι, τὸ τούτου νεκρὸν σύροντες ἀνηλεῶς τε καὶ ἀφειδῶς διὰ τῶν Σκύλων εἰς τὸν ἵππόδρομον ἐξή-γαγον, μὴ τινὰ φόβον ἔχοντες ἤδη διὰ τὸ πλήρη εἶναι τῶν ἐπι-41 βούλων καὶ συνωμοτῶν τὴν βασιλείον αὐλήν. συνεξέφερον· δὲ αὐτῷ καὶ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν σὺν τέτταρσι τέκνοις αὐτῶν, Συμβατίῳ τῷ κατὰ στέψιμον μετονομασθέντι Κωνσταντίνῳ, Βασι-λείῳ τε καὶ Γρηγορίῳ ἄμια Θεοδοσίῳ· οὐς καὶ ἀκατίῳ ἐνθέντες πρὸς τὴν Πρώτην νῆσον ἀπήγαγον, ἔνθα καὶ τῶν παίδων εὐνου-χισθέντων τὸν Θεοδόσιον συνέβη δυστυχεῖσαι περὶ τὴν ζωὴν καὶ τῆς τοῦ σώματος ταφῆς τῷ ἰδίῳ κεκοινωνηκέναι πατρί. 2 Ὁ δὲ Μιχαήλ τῆς ἐκ τοῦ παππίου φρουρᾶς ἀνενεχθεὶς, ἔτι τοὺς πόδας σιδήρῳ δεδεμένους ἔχων διὰ τὸ τὴν κλεῖν παρὰ τοῦ Λέοντος φυλαττομένην ἀσφαλείας ἔνεκεν τέως εἶναι ἀφανῆ, ἐπὶ τὸν βασιλείον ἐκάθισεν θρόνον, καὶ παρὰ πάντων τῶν τέως ὄντων ἐν τῷ παλατίῳ προσεκυνήθη αὐτοκράτωρ ἀναγορευθεὶς. ἤδη δὲ μεσοῦσης ἡμέρας τῆς φήμης πανταχοῦ διαδραμούσης, τῶν δεσμῶν σφύρα θλασθέντων μόλις, οὐ χεῖρας ἀπονιψάμενος, οὐ τὸν θεῖον φόβον κατὰ νοῦν εἰληφώς, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν δεόντων ποιήσας, πρὸς τὸν θεῖον καὶ μέγαν ναὸν προελήλυθεν τοῦ στέφους ἐκ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς καὶ τῆς πανδήμου τυχεῖν ἐπιθυμῶν ἀναρρή-σεως, ἐκείνους

μόνους φραγμὸν καὶ περιχαράκωμα ἔχων τοὺς τοῦ φόνου μετεσχηκότας καὶ συνομωμοκότας αὐτῶ. ἔνθα καὶ τις ἀμ-φοτέρων θαυμάσειεν τὸ κακόγνωμον, τοῦ μὲν ὅπως οὐδένα εἶχε τῶν τηλικούτων κολάκων καὶ φιλοφρόνων τότε δὴ βοηθόν, πάντων ὡσπερ ἔρπετων εἰς καταδύσεις χωρησάντων, τοῦ δευτέρου δὲ τὸ πρὸς πάντας ἄφοβον καὶ αἰμοχαρές, οἷς ὡσπερ τις ἀπὸ νίκης 42 ἄθλοφόρος ἐπανερχόμενος ἀλλ' οὐ δήμιος (τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῆς τὰ πάντα διοικουμένης προνοίας ἐγένετο) κατὰ τὴν πλατεῖαν διήρχετο δέον ἐγκαλύπτεσθαι καὶ θρηνεῖν, οὐκ ἔφ' οἷς ἀξίον αἶμα δικαίως ἐξέχεεν (καὶ τοί γε οὐδὲ τοῦτο τῶν ἐπαινετῶν), ἀλλ' ἔφ' οἷς οὐκ ἐν ἀξίῳ τόπῳ, θείῳ δὲ καὶ καθαρῶ, καὶ μόνον ἔνθα τὸ δεσπο-τικὸν καθ' ἡμέραν ἐκχέεται, τῶν ἡμετέρων λύτρον ἁμαρτιῶν. 3 Ἀλλ' ἐπὶ τὴν θρεψαμένην τοῦτον ἡ ἱστορία ἀγέσθω, καὶ μέσον αὐτὸν λαμβανέτω τὰ αὐτοῦ ἐπαγγέλλουσα. ἤνεγκε μὲν οὖν αὐτὸν ἡ κατὰ τὴν ἀνω Φρυγίαν πόλις Ἀμόριον οὕτω καλου-μένη, ἐν ἧ' καὶ Ἰουδαίων καὶ τινῶν Ἀθιγγάνων πλῆθος αἰεὶ πως ἐγκατοικίζεται καὶ τις δὲ αἵρεσις ἐκ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας καὶ διηνεκοῦς ὁμιλίας καινὸν ἔχουσα τρόπον καὶ δόγματα ἐπιφύεται, ἧς καὶ αὐτὸς μετέσχεν ἐκ πατέρων διαδεξάμενος. αὕτη δὲ τοῦ μὲν θείου λουτροῦ ὡς σωτηριώδους ὄντος καὶ παρ' αὐτοῦ διω-μολογημένου τοὺς τελουμένους μεταλαγχάνειν ἀνίησι, ταῖλα δὲ πάντα σώζει φυλάττουσα κατὰ νόμον τὸν Μωσαϊκόν, πλὴν τῆς περιτομῆς. διδάσκαλον δὲ καὶ οἶον ἐξάρχον ὁ ταύτη μεμυσταγω-γημένος Ἐβραῖόν τινα ἢ Ἐβραῖδα κέκτηται, τοῦ θείου τελέως βα-πτίσματος ἀπεχόμενον, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ὧ' καὶ τὰ ἑαυτοῦ οὐ μόνον τὰ ψυχικὰ ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς κατ' οἶκον οἰκονομίας ἐμπι-στεύει καὶ ὑπὸ χεῖρα δίδωσι τὴν αὐτοῦ. ταύτης οὖν ἐκ παιδὸς 43 μετασχὼν καὶ ἧ' τὴν ψυχὴν προκαταληφθεὶς οὐκ εἶχεν οὐδ' οὕτως τὸ τῆς προλήψεως καθαρὸν, ἀλλ' οἶον τις ἀπιστίας σύνοδος γε-γονὼς ὁμοῦ τε ταύτην οὐ πόρρω γενόμενος παρεχάραξεν καὶ τὴν Χριστιανῶν παρενόθευσεν καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκιδήλευσεν. τέως μὲν οὖν εἶχετο αὕτης, καὶ τὴν εἰς ἄνδρας τελοῦσαν ἡλικίαν ἀνή-γετο, ἀγροικίαν καὶ ἀμαθίαν ὡσπερ τινὰς ἔλικας ἀμπελος συνανι-ούσας ἔχων αὐτῶ· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τούτων ἐχόμενος καὶ παιδα-γωγούμενος κατάλληλα προσῆει μαθήματα διδασκόμενος, οἷς πολλάκις τὴν βασιλείον δεδραγμένος ἀρχὴν ἐφαίνετο σεμνυνόμε-νός τε καὶ καλλωπιζόμενος ἢ τῶ ἑαυτοῦ διαδήματι. τὴν λογικὴν δὲ παντάπασιν, ὡς τὰ παρ' ἑαυτοῦ προβαλλόμενα ἀνατρέπουσαν καὶ πείθειν δυναμένην τε καὶ μεταδιδάσκειν τοῦ μὴ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ καὶ θρησκείας ὀπίσω πορεύεσθαι, ἡτίμαζέ τε καὶ ἀπεβάλ-λετο τῆς ἑαυτοῦ ἐπιβούλως ψυχῆς. καὶ τοί γε ἦν αὐτῶ δυνατόν τὰ ἑαυτοῦ τε σέβεσθαι καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ ἀτιμοῦν, ὅταν μὴ πρὸς τοσοῦτον χορὸν τῶν ἐπὶ σοφίᾳ διαλαμπάντων χρόνῳ καὶ ἀριθμῶ κεκρατηκότα ἀνθαμιλλᾶσθαι ἠδύνατο. (4) πλὴν ἐτίμα τὰ ἑαυ-τοῦ. τὰ δὲ ἦν συῶν μὲν τῶν ἀρτιτόκων προλέγειν ὅσοι τε ἔσον-ται εὐτραφεῖς καὶ σωματῶν μεγέθους οὐκ ἀμοιρήσουσι, καὶ ὅσοι τοῖς ἐναντίοις περισχεθῆσονται, καὶ ἵππων μὲν ἐγγὺς ἐστάναι τῶν λακτιζόντων εἰδέναι, ὄνους δὲ λακτίζοντας ὡς πορρωτάτω ἀπο-τρέπεσθαι εὐφυῶς, ἡμιόνων τε κριτῆς ἀριστος εἶναι, καὶ τούτων 44 ὅσοι μὲν πρὸς φόρτον ἀρμόδιοί τε καὶ ἐπιτήδειοι, ὅσοι δὲ τοὺς ἐπιβάτας εὐφόρως, ἀλλὰ μὴ τι-νι πτοῖα περιδεεῖς γινόμενοι, φέ-ρουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππους μόναις ὀφθαλμῶν διακρί-νειν βολαῖς, ὅσαι τε πρὸς δρόμον εὐτόνοί τε καὶ τάχιστα πεφύ-κασιν καὶ ὅσοι πρὸς πόλεμον τὸ καρτερικὸν διασώζουσιν, προβά-των τε καὶ βοῶν τὴν εὐτοκίαν, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ὅσαι τὴν δαψίλειαν ἐκ φύσεως ἔλαχον, καὶ ὡς σιγόντων, τὸ δὴ μείζον, τῆς τε μητρὸς καὶ τῶν ἀρτιγενῶν γεννημάτων, εἰδέναι διακρίνειν ποῖον ὁποίας ἐστὶν ἴδιον. καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας, εἰπεῖν δὲ καὶ τῆς τελευταίας, ταῦτα δὲ τὰ μαθήματά τε καὶ σεμνολο-γήματα· (5) ὡς δ' ἤδη ἠέμαζε τὸν πένητα βίον διαθλῶν τε καὶ καρτερῶν, ἔσπευδε δὲ τοῦτον πάσῃ ἀποτρίψασθαι

μηχανῆ, καί ποτε τῷ ἑαυτοῦ παρέστη δὴ στρατηγῷ, ἑαυτὸν τε ὑποφαίνων καὶ τῆ τῆς γλώττης τραυλότῃ τὸν ἄρχοντα ἐκκαλούμενος, τῶν Ἀθιγγάνων τις γνωστός τε καὶ οἰκείος τῷ στρατηγῷ ὡς αὐτὸν τε τοῦτον Μιχαῆλ καὶ τινα ἕτερον περιβοήτους ἔσεσθαι μετ' οὐ πολὺ διηγόρευε καὶ βασιλείας αὐτῆς ἐπιτυχεῖν οὐκ εἰς μακράν. τούτοις τὴν ψυχὴν ὁ στρατηγὸς ἐκθερμανθεὶς, καὶ τὸ μέλλον ὡς περ κατατρυγῶν, οὐκ ἔγνω βραδύτῃ τὸν καιρὸν ἀπώσασθαι, οὐδ' ἄλλο τι τυχεῖν οὐκ εὐπετὲς οὐδὲ ῥάδιον. τράπεζα γοῦν παραχρῆμα, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας καταλιπὼν τούτους δὴ τοὺς ἀνδρας εἰς ἔστία- σιν συγκαλεῖ. ὡς δὲ τοῦ πότου ἀκμάζοντος καὶ τὰς θυγατέρας 45 ἄγων ἐδίδου ὁ στρατηγὸς καὶ νυμφίους καθωμολόγει, τῷ ξένῳ μὲν καὶ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐν ἑκστάσει τούτους τὸ πρῶτον ἐποίει καὶ δίχα φωνῆς, ἀποδεχομένους δὲ ὅμως μετὰ ταῦτα καὶ συγκατατιθεμένους καὶ θεὸν τάχα, οὐκ ἀνθρωπον, ὁμολογοῦν- τας αὐτόν. 6 Εἶναι μὲν οὖν τέχνη τῆς μαντικῆς πολλὰ τὰ ὑποκείμενα, ὀρνίθων τε πτήσεις ὀνείρων τε ἀγέλας καὶ παντοίων σωμάτων διεντόμων θέας, ἵνα μὴ πολλοῖς ὀλίγος φιλονεικῶ, οὐκ ἐπὶ πολὺ διοίσομαι. εἶναι δὲ καθαρὰν καὶ δαιμόνων τινῶν ἐκτὸς ὑπηρε- σίας, πόρρω θεοῦ τὸν ἀνθρωπον σπουδαζόντων βαλεῖν, οὐτ' αὐ- τὸς εἴποιμι οὐτ' ἄλλος οἶμαι τῶν φρονούντων εὖ, ἐπεὶ καὶ τοὺς οὐκ εἰλικρινῆ τινὰ βίον διώκοντας καὶ καθαρὸν, τοὺς ἀσπούδα- στον δὲ καὶ ἀνελεύθερον, τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν ταύτης λαβεῖν ἀκη- κόαμεν. τί μοι τοῦτο τὸ παρὸν ἐζήτηται; ἵνα μὴ τις ἐπιπνοίᾳ θείᾳ τοὺς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένους νομίζῃ τι τοιοῦτον διασαφεῖν, καὶ αἴτιον ποιῆ τὸν θεὸν τῆς ἀδίκου γνώμης αὐτῶν, ταῦτο δ' εἰ- πεῖν καὶ ἀρχῆς, μηδὲ τοὺς ἐπιδιδόντας τούτοις ἑαυτοὺς εἶναι οἰηθῆ, ἄτε καὶ πολλῶν καθ' ἡμέραν ἀποτυχανόντων καὶ αἰτίων γινομένων τῆς ἀπωλείας αὐτῶν. ἀλλὰ τὸν ἀρχέκακον ὅφιν κατα- τίσω, ὅς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐμπεριπατῶν καὶ ὄργανα καταλαμ- βάνων ἀρμόδια οὐκ ἐν τῷδε μόνῳ ἢ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας σπέρματα καταβάλλει, ἀλλ' ἐν πολλοῖς, καὶ τού- τους ἀναπειθῶν τε καὶ κινῶν ἐπιβάλλει μὲν πείθει καὶ δήμους 46 ἀνατρέπει καὶ ἐμφυλίους μάχας ἐργάζεσθαι, κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ λίθου πολλὰκις ἐπαφιέντος τισὶ τυφλοῦ· πολλοὺς γὰρ βάλ- λων τάχα καὶ μὴ ὄρων ὀψὲ καὶ μόλις τοῦ βαλλομένου καταστοχά- ζοιτο. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν παρὰ θεωρίαν, ἵνα μὴ τῷ θεῷ ἀνα- φέροι τις τὰς τοιαύτας τῶν πράξεων μηδὲ δὴ τὰς πονηροτέρας ἀρχάς, ἐκείνη δὲ τῆς γραφικῆς βοηθούμενος μαρτυρία, τῆς "ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν" λεγούσης, "ἀλλ' οὐ δι' ἑμοῦ." 7 Ταύτην οὖν τὴν τοῦ Ἀθιγγάνου μάντεως φωνὴν ὡς θείαν τινὰ πρόρρησιν ὁ Μιχαῆλ ἐνηχηθεὶς, καὶ αὐθις ὀψὲ ποτε τὴν κατὰ τὸ Φιλομήλιον, ὡς μοι πρότερον εἴρηται, τὸν τοῦ Λέοντος φόνον θρασύτερόν πως μεταχειρισάμενος ἐξεπλήρωσεν, ἔκτοτε μελέτην τοῦτο διηνεκῆσχών, καὶ αὐθις τὴν εἰς τὸν θεῖον ναὸν θάττον ἢ ἔδει θαρρύντως ἐξειργάσατο πρόοδον, κακὸς μὲν περὶ τὸν πρῶτον εὐεργέτην φανείς, ἐκείνον δὴ τὸν εἰρημένον Βαρ- δάνιον, κακίων δὲ περὶ τὸν δεύτερον Λέοντα, ὅσον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος υἰοθετησάμενος ἦν. πλὴν ἀπό- μοιράν τινα ποιεῖται καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν χορηγεῖσθαι πράττει τοῖς τοῦ Λέοντος παισὶν ἅμα τῆς τούτου μητρὶ τε καὶ γαμετῇ ἐκ τῶν ἐκκομισθέντων κτημάτων αὐτοῦ, καὶ τινὰς τῶν ἑαυτοῦ παίδων πρὸς ὑπηρεσίαν, εἰ καὶ μὴ πάντας, αὐτοῖς ἐδωρήσατο, τῆς μητρὶ μὲν καὶ γαμετῇ εἰς τὴν μονὴν τὴν οὕτω λεγομένην τῶν Δεσποτῶν ἐν ἀσφαλείᾳ ζῆν κελεύσας αὐθεντικῶς, τοὺς ἄρρενας δὲ τῶν παί- 47 δων ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ, ὡς εἴρηται, ἔνθα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ μετονομασθεὶς Βασίλειος ἀφωνία πως συσχεθεὶς μετὰ τὸ τὰ γό- νιμα τῶν μορίων ἀφαιρεθῆναι ἐδέετο μὲν τοῦ θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ λυ- θῆναι φωνὴν καὶ τὴν γλώτταν αὐθις τὸ εὐήχον ἀπολαβεῖν, ἐδέετο δὲ καὶ τοῦ ἐν θεολογίᾳ διαλάμπαντος Γρηγορίου, ἐκεῖσέ που ἀνε- στηλωμένου τυγχάνοντος, εἶξε γοῦν ὁ ἅγιος, καὶ τῆς αὐτοῦ δεή- σεως κατὰ τὴν τῶν φώτων πανήγυριν ἐπακήκοεν.

ὄρᾳ γὰρ τὸν θεῖον ἐκεῖνον χαρακτῆρα κατὰ τὸν ὄρθρον τούτῳ διαλεγόμενον καὶ "τὸν κηρὸν" οὕτω δὴ λέγοντα "λαβὼν ἀνάγνωθι." ὁ δὲ πιστεύων τοῖς λεγομένοις εἰσελθὼν ἀνέγνω λαμπρᾶ καὶ καθαρᾶ τῆ φωνῆ τὸ "πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός." ἔκτοτε γοῦν τὴν πατροπαρά-δοτον αὐτοῦ οὐ διέλιπε βδελυσσόμενος ἀνοίαν καὶ περὶ τὰς θείας εἰκόνας ἀγνωμοσύνην, μετετίθετο δὲ καὶ τοὺς τῶν ἀγίων χαρακτῆ-ρας περιπτυσσόμενος οὐ διέλιπεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁψὲ τοῦ και-ροῦ καὶ πολὺ περ ἔς ὕστερον. 8 Ἦδη δὲ καὶ τὴν αὐτοκράτορα τοῦ Μιχαὴλ ἐπανελομέ-νου ἀρχὴν καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ὡς ἐβούλετο διοικοῦντος, ἐπιστολὴν ὁ μακαρίτης Νικηφόρος ἐκπέμπει, τὴν τῆς πίστεως παρακαλῶν ἀνάκλησιν γενέσθαι καὶ πάλιν ἀπολαβεῖν τὸν ἀσπασμὸν τὰς θείας εἰκόνας. "ἀλλ' οὔτε καινουργήσω" ἀπεκρίνετο ὁ Μιχαὴλ "τῶν περὶ πίστεως τι δογμάτων ἐξελήλυθα, οὔτε μὴν τῶν ἡδὴ παραδο-θέντων καὶ ἀνομολογηθέντων καταδρομὴν τινα ἐργάσασθαι καὶ καθαίρεισιν. ἕκαστος οὖν τὸ δοκοῦν αὐτῷ ποιείτω καὶ ἐφετόν, 48 ἀμαθῆς πόνων καὶ ἀγνευτος λύπης διατελῶν." πλὴν οὐ μέχρι τέλους ταύτην ἐτήρησε τὴν προαίρεσιν ὁ μηδ' ἐξ ἀρχῆς ἀληθῆς Χριστιανὸς γεγονώς· ἀλλ' ὅσῳ τῆς βασιλείας ἐγένετο ἐγκρατής, τοσοῦτω κακοδαίμονι φύσει καὶ ὠμοτάτῃ τὸν κατὰ Χριστιανῶν καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀνερρίπισε πόλεμον, νῦν μὲν τοὺς μοναχοὺς διαπτύων παντοίοις τε περιβάλλων δεινοῖς καὶ ποιναῖς ἐξευρίσκων ποινάς, νῦν δὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς παραπέμπων ταῖς φρουραῖς καὶ ὑπερορίους ποιῶν. ἐντεῦθεν καὶ Μεθόδιον τὸν μετὰ βραχὺ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀντιλαβόμενον καὶ Εὐθύμιον τὸν τῆν-καῦτα Σάρδεων πρόεδρον, τῷ αὐτοῦ θελήματι μὴ ὑπέκοντας μηδὲ τὴν τῶν εἰκόνων ἐξαρνουμένους τιμὴν, τῆς πόλεως ἐξωθεῖ, καὶ τὸν μὲν θεῖον Μεθόδιον φυλακῇ παραδίδωσι κατὰ τὴν νῆσον Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου, καθ' ἣν ὁ Ἀκρίτας ἐγγειτονεῖ, τὸν δὲ μακαρίτην Εὐθύμιον διὰ Θεοφίλου τοῦ οἰκείου υἱοῦ θανάτῳ πα-ραδίδωσι, βουνεύροις τυπτόμενον ἀφειδῶς. ὅσῳ δὲ τὴν Χριστοῦ κληρονομίαν ἐπίεζε καὶ οἶόν τις θῆρ ἄγριος κατενέμετο, τοσοῦτω τοὺς Ἰουδαίους ἀνέτους φόρων καὶ ἐλευθέρους ἐδείκνυεν, ἀγαπω-μένους καὶ στεργομένους αὐτῷ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφερόν-τως. καὶ ζωγράφοι μὲν τὰ καλὰ τῶν ζώων εἰς μίμησιν ἔχουσιν, οὗτος δὲ τὸν τοῦ Κοπρωνύμου βίον οἶόν τι προχάραγμα καὶ πρω-τότυπον θεῖς ἀπομιμεῖσθαι εἰς ἄκρον ἐσπούδαζεν. διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἐλαύνει τῆς ἀσεβείας, ἄρτι μὲν σάββατα νηστεύειν νομοθετῶν, ἄρτι δὲ κατὰ τῶν θείων προφητῶν τὴν γλώσσαν ἐξα- 49 κονῶν, ἀνάστασιν τε τὴν μέλλουσαν καὶ τὰ ἐκεῖθεν ἀπιστῶν ἀγαθὰ. διάβολόν τε ὅλως μὴ εἶναι δισχυρίζετο, ἄτε μηδ' ὑπὸ τοῦ Μωσέως τούτου παραδεδομένου. πορνεῖαν δὲ κατασπαζόμε-νος, καὶ τὸν ἐπὶ πάντων δεῖν ὀμνῦναι μόνον θεὸν νομοθετῶν, καὶ τὸν Ἰούδαν ἀκολάστῳ γλώσση κατατάττων τοῖς σωζομένοις, καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ σωτηρίου πάσχα κακῶς καὶ παρὰ καιρὸν χλευάζων τιμᾶσθαι, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδευσιν διαπτύων, καὶ τῆς ἡμε-τέρας καὶ θείας τοσοῦτον καταφρονῶν ὡς μηδὲ τοὺς νέους παιδο-τριβεῖσθαι που συγχωρεῖν, ἵνα μήτε τῆ αὐτοῦ ἀλογία ἔχοι τις ἀντιστῆναί ποτε καὶ διελέγξαι, μήτε πάλιν τῷ τάχει τῶν ὀφθαλ-μῶν καὶ τῆ τῆς γλώττης ῥύμη φερόμενος διὰ τῆς παιδείσεως τὰ δευτερεῖα τοῦτον φέρειν καταναγκάσειεν· τοσοῦτον γὰρ ἤργει πρὸς τὴν μίξιν τῶν γραμμάτων ἐκεῖνος καὶ τὴν τῶν συλλαβῶν ἀνάγνω-σιν, ὡς ῥᾶον ἂν τις διῆλθε βιβλίον ἢ αὐτὸς τῆ βραδύτητι τοῦ νοῦ τὰ τοῦ οἰκείου στοιχεῖα ὀνόματος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς καὶ τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ κεκωμωδημένα θείοις ἀνδράσιν ἐατέον· πλή-ρεις γὰρ βίβλοι τὰ ἐκεῖνου ἐκστηλιτεύουσαι· ἡμεῖς δὲ πρὸς τὰ ἐξῆς προσβῶμεν τῆς ἱστορίας, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀθέων αὐ-τοῦ πράξεων ἐνορῶντες. 9 Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀρχὴν λαβὼν ἐμφύλιος πόλεμος ἐξ Ἀνατολῆς παντοίων ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην κακῶν καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγους τοὺς ἀνθρώπους

εἰργάσατο, πατέρων δη- 50 λονότι τὰς δεξιὰς κατὰ τῶν υἰῶν ὀπλισάντων, καὶ ἀδελφῶν κατὰ τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς φύντων γαστρος, καὶ φίλου τὸ τέλος κατὰ τοῦ φιλοῦντος τὰ μάλιστα. Θωμᾶς τούτων ἦν ἔξαρχος, περὶ οὗ διτ- τὸς λόγος φέρεται. ἀνάγκη δὲ ἀνθρώποις οὖσιν ἡμῖν, καὶ ἀκοῇ ἀλλ' οὐκ ὄψει ἐκ τῆς τοσοῦτου χρόνου παρολκῆς τὰ τοιαῦτα κατ- ειληφόσι τῆς ἱστορίας, ἵνα δὴ πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν σωζομένην ἔχοιμεν, καὶ τοὺς τοιῶσδε ἀλλὰ μὴ τοιῶσδε μόνον παραδιδομένους λόγους ἀναγράφειν, οὐδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀμφιβολίας καὶ πλά- νης λυμαινομένης τῆς προκειμένης ἡμῖν ὑποθέσεως, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀσφαλεστέρας τυγχανούσης τοῖς γε μὴ οὕτως ἔχειν ἀλλ' οὕτως διαπληκτιζομένοις ἀεί. ἀριστον μὲν γὰρ ἦν, εἰ γυμνῆς ὑπαρχούσης τῆς ἀληθείας καὶ ἡμεῖς ἐκτὸς παραπετάσματος τὴν πανείδησιν οἱ ἀνθρώποι εἴχομεν· ἐπεὶ δὲ ὁ πολὺς ρεύσας χρόνος οἶδν τι κάλυμμα ἡμῖν προστεθὲν ἀσθενεστέραν τὴν γνῶσιν ἐργά- ζεται, δεῖ τῇ γε φήμῃ καὶ κληδόνι πειθομένους εἰς φῶς ἀγειν πο- σῶς τὰ πράγματα, ἀλλ' οὐχὶ τῷ ποταμῷ τῆς λήθης παραδοῦναι ὄλοσχερῶς. 10 Ὁ μὲν οὖν εἷς καὶ πρῶτος λόγος, ὧ καὶ ἐγὼ πείθο- μαι ἐξ ἐγγράφων τινῶν ἔχων τὸ βέβαιον, τοῦτον ὀρμασθαί φησι τὸν Θωμᾶν ἐξ ἀσήμεων τε γονέων καὶ πενιχρῶν, ἀλλως δὲ καὶ Σκλαβογενῶν, τῶν πολλάκις ἐγκισσευθέντων κατὰ τὴν Ἀνατολήν. πενία γοῦν ἀποζῶν καὶ τὴν τύχην ἐμπορευόμενος τὴν ἑαυτοῦ μὲν 51 ἀπέδρα, πρὸς δὲ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην εἰσέφερσεν. καὶ δὴ τινι τῶν συγκλητικῶν ἐξυπηρετεῖν τε καὶ λειτουργεῖν κολληθεὶς αἰ- σχῦναι δι' ἀκολασίαν καὶ καθυβρίσαι τὴν δεσποτικὴν εὐνήν καὶ τὰ λέκτρα τούτου ἠπέιγετο. ἐπεὶ οὖν φωραθεὶς οὐχ οἶός τε ἦν τὸν πολὺν ὄνειδον καὶ τὰς διὰ τοῦτο ὑπομεῖναι πληγὰς, φυγὰς πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ γίνεται, καὶ τούτοις πίστιν ἱκανὴν ἔκ τε τῶν καταλ- λήλων αὐτοῦ δούς πράξεων διὰ πολλῶν ἤδη χρόνων (ἔτος γὰρ που διηνύετο τούτῳ πεμπτὸν καὶ εἰκοστὸν) καὶ ἐκ τοῦ τὸν Χρι- στὸν καὶ θεὸν ἠρνησθαι ἡμῶν, πολεμικῆς τινὸς φάλαγγος γίνεται ἀρχηγὸς καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὀπλίζεται, κραταιοτάτῃ χειρὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπὸ τὴν αὐτῶν χεῖρα ποιῆσαι καθυπο- σχόμενος. καὶ ἵνα μὴ τινα ἐμποδῶν παρὰ Ῥωμαίοις γινόμενος σχῆ, πάντας δὲ συνεφαπτομένους καὶ τούτου προκινδυνεύοντας, Κωνσταντῖνον εἶναι αὐτὸν τῆς Εἰρήνης διετράνου καὶ ἐπεφήμιζεν, ὃν ἡ ἀνοία καὶ τὸ τοῦ ἠθους ὠμὸν πάλαι μὲν μετὰ τῆς βασιλείας ἀφείλετο καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, τηνικαῦτα δὲ καὶ τὸν βίον μετηλ- λαχῶς ἦν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ τῶν πράξεων μέγεθος καὶ αἱ βόσκουσαι τοῦτον ἐλπίδες κοινωνόν τινα τῶν πραγμάτων ἀπήτουν (οὐ γὰρ ἀν' ἀλλως αὐτῷ τὰ κατὰ γῆν καὶ θάλατταν ὑπελάμβανε κραταιοῦ- σθαι), καὶ υἰὸν τινα ἐπέισακτον εἰσποιεῖται, τῇ τοῦ σώματος μεταμορφώσει τὴν τῆς ψυχῆς δηλοῦντα ἀπόνοιαν, ὧ καὶ δυνά- μεις ἀρκούσας παρασχὼν καὶ Κωνσταντίον μετονομάσας ἄλλοθεν, ἑαυτὸν δὲ ἐτέρωθεν τὴν τῶν Ῥωμαίων κείρειν καὶ κατατρέχειν ἐπέ- 52 ταττε γῆν. Λέων τότε καιροῦ ὁ ἐξ Ἀρμενίων τὰς τῆς βασιλείας ἐκεκρατήκει ἡνίας, ἐν ὑστέρω καιρῷ ὃς δύναιμι τινα κατ' αὐτοῦ συστήσας οὐκ ἀξιόλογον αὐτὴν μὲν σφαλῆναι ἐποίησεν (ἅμα γὰρ τῇ πρὸς πρόσωπον ἀπαντήσῃ ἐτρέπετο πρὸς φυγὴν), τοῦτον δὲ θρασύτερον καὶ πλέον ἢ ἦν τὰ καθ' ἑαυτὸν φρονεῖν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος καὶ πολὺς οὕτως ἔχειν λόγος περὶ τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ στάσεώς φησι τὴν ἀρχὴν. 11 Ἄτερος δὲ τοῦτον εἶναι τὸν Θωμᾶν, μηδὲν περὶ τῆς κλήσεως διενηνεγμένος, τὸν τῷ Βαρδανίῳ μὲν πάλαι συνόντα, παρὰ τοῦ ἠγησαμένου δὲ Λέοντος τιμηθέντα· ὃς τὴν τῶν φοιδε- ράτων τηνικαῦτα διοικῶν ἀρχὴν, κατὰ τὸν Ἀνατολικὸν ἐνδιατρί- βων, ἐπεὶ τὸν Μιχαὴλ ἄρτι διήκουεν ἀνηρηκότα τὸν Λέοντα, ἐκ- δικῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ θυμὸν ἴδιον ἀποπιμπλῶν (ἐτύχανε γὰρ που πόρρωθεν ἐξ ἡλικιωτῶν διαφερόμενος πρὸς αὐτόν), καὶ ἅμα τὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μοναχοῦ πρόρρησιν φοβούμενος, χεῖρα ἐναντίαν κινεῖ, καὶ χεῖρα οὐ μικράν τινα καὶ ἀσθενῆ, βα- ρεῖαν

δὲ καὶ ἀνδρώδη καὶ νεανικὴν, πᾶσαν ἡλικίαν τῶν δόρυ δυ- ναμένων κινεῖν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ. ἐτύχανε γάρ πως καὶ ἄλλως ὁ Μιχαήλ ὑπὸ πάντων μισούμενος, ἄτε δὴ κακῆς μὲν αἰρέσεως μετεσχηκῶς τῆς τῶν Ἀθιγγάνων, ὡς εἴρηται, καὶ ὅτι γλῶσσαν χωλεύουσαν ἔχων εἰς ἀνανδρίαν καὶ μαλακίαν διεβεβόητο, πολλῶ δὲ μᾶλλον, ὅτι τὴν ψυχὴν τῆς γλώττης οὐχ ἦττον χωλεύουσαν 53 ἔφευρεν, ἐβδελύσσετό τε καὶ εἰς φόρτον λελόγιστο τοῖς πολλοῖς. ὁ Θωμᾶς δὲ, εἰ καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένος καὶ τῷ γένει βάρβαρος ἦν, ἀλλ' οὐδὲν τῆ γε πολιᾶ αἰδέσιμος, καὶ μᾶλλον φιλούμενος ἐτύχχανεν, ὅτι τὸ εὐπροσήγορον καὶ ἀστεῖον, οἷα δὴ φιλεῖ ὁ στρατιώ- της ὄχλος, αὐτῷ που συνουσίωτο ἐκ παιδός, καὶ τῶν κατὰ γεν- ναιότητα σώματος οὐ δὴ τις ἐφαίνετο δεύτερος. οὗτος οὐδὲν τοὺς δημοσίους φόρους εἰσπράττοντας εἰς ἑαυτὸν εἰσποισάμενος, καὶ ἐκ μεγαλόφρονος ἐπιδόσεως σπουδάζων ὑφ' ἑαυτὸν ποιεῖν τοὺς πολλούς, πολὺς γέγονεν ἐκ μικροῦ καὶ μέγας ἐξ ἐλαχίστης χειρός· τοὺς μὲν γὰρ ἦγε πειθοῖ καὶ τινι φιλίᾳ, ὅσοις δὴ ὁ τῶν καινῶν πραγμάτων καὶ τὸ φιλοπλουτεῖν ἔρωσ ἐνήν, τοὺς δὲ βία καὶ γνώμη ἀβουλήτω, ὅσοις δὴ τὰ τῶν ἐμφυλίων στάσεων κακὰ ἐν πείρᾳ ἤδη γεγένητο. ἐντεῦθεν οὐδὲν οἱ ἐμφύλιοι ἀναρρηγνύμενοι πόλε- μοι, καὶ οἷόν τινες Νειλῶοι καταρράκται ἀνοιγόμενοι, οὐχ ὕδατι ἀλλ' αἷματι τὴν γῆν κατεπότιζον. ἐντεῦθεν καὶ δοῦλοι κατὰ δε- σποτῶν καὶ στρατιώτης κατὰ ταξέωτου καὶ λοχαγὸς κατὰ στρατη- γέτου τὴν χεῖρα φονῶσαν καθώπλιζεν, καὶ πᾶσα τέως ἡ Ἀσία βυ- θιζομένη κατέστενεν. αἱ μὲν γὰρ αὐτάνδρος τῶν πόλεων ἀνήρητο τῷ Θωμᾶ, τῷ φόβῳ πεισθεῖσαι· αἱ δὲ πολλάκις ἀντιπίπτουσαι, τὰ πιστὰ τῷ γε κρατοῦντι τηροῦσαι, μετὰ πολλῶν φόνων καὶ ἀν- δραποδισμῶν ὑπήγοντο δευτέραι. πλὴν ἀλλὰ πᾶσα Ἀσία ὀπίσω τούτου ἐγένετο, ἐκτὸς τοῦ τὸ Ὀψίκιον Κατάκυλα στρατηγούτος 54 καὶ Ὀλβιανοῦ τοῦ τῶν Ἀρμενιῶν· οὗτοι γὰρ δὴ ἐν τοσοῦτοις μόνον στρατηγέταις τὰ πιστὰ τηροῦντες πρὸς Μιχαήλ ἀνεφάνησαν. οἷς καὶ τὴν χάριν ἀπονέμων, ὡς μὴ προδεδωκόσιν αὐτόν, τὸ εἰς τὸ βασιλικὸν τελούμενον ταμιεῖον δημόσιον καπνικὸν οὕτω λεγόμε- νον μιλιαρῖσιον ἐν συγκεχώρηται· τῶν γὰρ ἄλλων πάντων ἀνὰ δύο τελούντων ἀνέκαθεν μιλιαρῖσιων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων, τότε τὸ ἐν ἀφείθη διὰ τὴν εὐνοίαν. 12 Ἄ καὶ μαθοῦσι τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἀγαπητὸν κατεφαίνετο καὶ ὄλως ἐντρύφημα· καιροῦ γὰρ λαβόμενοι πᾶσαν χώραν καὶ νῆσον κατέτρεχον ἀδεῶς, μὴ τινος ἐμποδῶν ἰσταμένου αὐτοῖς. διὸ καὶ ταῦτα τῷ Θωμᾶ διακηκοῦσι, ἐπεὶ τινὰ κίνησιν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ὤξετο καὶ νεωτερισμόν, εἴ γέ τινα φροντίδα μὴ τῶν ἐπ' οἴ- κου ποιήσοιτο καὶ τῆς ἄλλης Ἀνατολῆς, ἀλλὰ συγχωρήσοι τοὺς τε παῖδας καὶ γυναῖκας καταληϊσθῆναι καὶ αἰχμαλωτισθῆναι αὐτῶν, συμφέρον κέκρικε τέως μὲν ἐπικρατῆσαι τὴν αὐτῶν ὀρμὴν δι' ἐπι- φανείας αὐτοῦ καὶ τῷ πλήθει τῶν δυνάμεων ἐκπλήξαι τε καὶ πρὸς εἰρήνην πανούργως ἐκκαλέσασθαι. ὁ καὶ συνέβη· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἄρτι δὴ τοῖς Σαρακηνοῖς εἰς τὴν αὐτῶν εἰσβάλλων ἐξ ὑποστροφῆς ἀνύποιος κατεφαίνετο, εἰς λόγους δὴ προελθὼν βαρβαρικοὺς σπονδὰς τε ἐποιεῖτο εἰρηνικὰς καὶ πρὸς συμμαχίαν ἐξεκαλεῖτο αὐ- τοὺς, συντιθέμενός τε καὶ ὑπισχνούμενος ἅ καὶ πρότερον εἴρηται, τὰ Ῥωμαίων τε προδοῦναι ὄρια καὶ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς ὑπὸ χεῖρας ποιῆσαι ἀρχήν. ὅθεν τοῦ μὲν βουλευμάτος οὐ διήμαρτεν τοῦ οἴ- 55 κείου, ἀλλὰ καὶ στέφους μεταλαγχάνει καὶ αὐτοκράτωρ ἀναγο- ρεῦεται παρὰ τοῦ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ θρόνον τηνικαῦτα μεταποιοῦ- μένου Ἰακώβ, καὶ χεῖρα συλλέγει πολλήν, μᾶλλον δὲ λαμβάνει πρὸς τὴν αὐτοῦ κραταίωσιν· οὐ γὰρ Ἀγαρηνῶν μόνον τούτων δὴ τῶν ἡμῖν γειτονούντων καὶ ὁμορούντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν- δότερον οἰκούντων, Αἰγυπτίων Ἰνδῶν Περσῶν Ἀσσυρίων Ἀρμενίων Χάλδων Ἰβήρων Ζηχῶν Καβείρων καὶ πάντων τῶν δὴ Μά- νεντος συστοιχούντων δόγμασι καὶ θεσπίσμασι. τούτοις οὐδὲν οἷον κατοχυρωθεὶς καὶ πάντοθεν ἑαυτὸν

περιφράξας ἄριστον ὑπετό- πασε τοῖς τρόποις καὶ τὴν κλῆσιν ἀλλάξασθαι καὶ υἷον
 εἰσποιήσα- σθαι, ὡς μοι δεδήλωται. 13 Εἰσβάλλει οὖν πᾶσαν πορθῶν τὴν
 Ἀνατολήν καὶ πᾶ- σαν ἡλικίαν τὴν μὴ διὰ πειθοῦς ἐρχομένην αὐτῷ. ἀ' δὴ ὁ βασι-
 λεύων ἀκηκῶς, μεῖζον εἶναι κρίνας τῶν ἔργων τὴν ἀκοήν, κατ' αὐτοῦ ἐκπέμπει
 στρατὸν οὐκ ἀξιόχρεον οὐδ' ἀξιόλογον, ὡς συρρα- γεῖς ὁ Θωμᾶς τοὺς μὲν ὥσπερ τι
 ποτὸν διψῶν ἀνερρόφησεν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς φυγὴν τρέψας τὰ καθ' ἑαυτὸν
 διετίθετο κραταιό- τερον. ναῦς τε ἐξαρτύων διήρεις καὶ ἐτέρας στρογγύλας σιταγω-
 γοὺς ἐπομένας αὐτῷ καὶ ἵππαγωγούς, ἐντεῦθεν καὶ τοῦ θεματικοῦ στόλου γίνεται
 ἐγκρατής, καὶ πρὸς τὴν Λέσβον ἅπαν τὸ ναυτικὸν ἀθροίζεσθαι ἐγκελεύεται, αὐτὸς δὲ
 ἤδη που ἀνανταγώνιστος εἶναι δοκῶν πᾶσαν τὴν Ἀσίαν λεηλατεῖ. ὀκτῶ γὰρ
 μυριάδων κατάρχων 56 καὶ ἐνὶ λόγῳ τούτους ἡνιοχῶν τὴν ἐπὶ Ἄβυδον ἦξει
 φέρουσαν δὴ περαιωθησόμενος. ἐπεὶ δὲ πάντα καταδραμῶν σποδὸν καὶ κόνιν, μὴ
 πού γε τὰ ταπεινὰ τῶν χωρίων ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ κραταιότερα, ἐνειργάσατο,
 καταλέλειπτο δέ τι χωρίον εὐφυὲς καὶ τῆς αὐτῶν κα- κώσεως ἄμοιρον ἦν, τῷ
 εἰσποιητῷ τοῦτο καταδραμεῖν μετὰ τῆς προσούσης φάλαγγος ἐπιτρέπει υἷῳ. ὁ δὲ
 τισι δαιμόνων γοητεῖαις κατεπαιρόμενος καὶ μαντεία τὴν ψυχὴν ἐμφυσώμενος τῇ
 προτεραίᾳ τοῦτο δὴ εἰς ἐπήκοον τοῖς ἑαυτοῦ ἐκεκράγει, ῥητὴν τινα ἡμέραν ἔσεσθαι
 καθομολογῶν καὶ φάσκων ἢ μέλλοι εἰς τὴν βασιλεύουσαν προελθεῖν. τότε γοῦν
 θρασέως ἵππαζόμενος εἰς βαρεῖαν βλάβην ὁ δεῖλαιος ἐξεχόρευσεν. διεσπαρμένως
 γὰρ φερόμενος καὶ γυμνὸν εἶναι τῶν ἀντιπάλων τὸ χωρίον οἴομενος λόχῳ δὴ τινι
 περιπίπτει τοῦ Ὀλβιανοῦ, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐθωρὸν ἀποτμηθεὶς τῷ βασιλεῖ
 ἀποστέλλεται Μιχαήλ. ὁ δὲ οὐδὲν ὑφιεμένῳ κατὰ τὴν πορείαν, οὐδὲ μὴν τοῖς
 δεινοῖς τῶν ἔργων καὶ χαλεποῖς, τῷ ἑαυτοῦ ἀπο- στέλλει πατρί. ἄρτι ταύτην
 ἐδέδεκτο ὁ Θωμᾶς, καὶ πρὸς Θρά- κην οὐδὲν ὑποστελλόμενος ἐκ τοῦ κατὰ θάλατταν
 ὄντος χωρίου (Ὀρκώσιον τοῦτο καλεῖται), καιρὸν ἐπιτηρήσας ὅτε δὴ κατὰ σύνοδον
 ἢ σελήνη ἀφώτιστος ἦν, πολλαχοῦ διαπεραιοῦται κατὰ τὴν Θράκην. ἔμμελεν οὖν καὶ
 πρὸ τῆς αὐτοῦ διαβάσεως ταῦτα τῷ Μιχαήλ, ὅθεν πᾶσαν περιελθὼν τὴν Θρακῶν
 ἰσχυροτέρους ἅμα παρήνει γενέσθαι πρὸς τὸν ἀποστάτην καὶ τὰ ἑαυτοῦ φρονεῖν
 57 μέχρις αἱμάτων παρεκάλει, μήτε τὴν βασιλέως πίστιν μήτε μὴν τὴν σφῶν
 ἐξαρνουμένους ἀνδρίαν καὶ ἀρετὴν. ἀλλ' εἴοικεν ἢ ὄψις ἄμαχόν τι εἶναι πρᾶγμα τοῖς
 πολλοῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνου μὲν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ὑποκεχωρηκός, τοῦ
 Θωμᾶ δὲ κατὰ πρόσωπον παρισταμένου μεταθέσθαι συνέβη πάντας εὐκόλως, ὡς
 μηδὲ λόγου δεηθῆναι, καὶ ἅμα συστρατεύεσθαι ἡγουμένῳ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν.
 14 Οὐκ ἔλαθεν οὖν ταῦτα θᾶττον ἢ ἔδει τὸν βασιλέα· ὅθεν καὶ στρατὸν τινα ἐκ τῶν
 ἤδη που καταλελειμμένων ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπισυνάγει καὶ δυνάμεις τινὰς διὰ τοῦ
 Κατάκυλα καὶ Ὀλβιανοῦ συναθροίζει, τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἤδη κίνδυνον δεδιώς.
 ἀλλ' οὐδὲ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡμέλει στρατοῦ, τάχει δὲ πολλῶ πρὸς τὴν ἐκείνου
 κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν ἀντιπαρεσκευάζετο δύναμιν. εἰς τοσοῦτο δὲ ἦκε
 δυσεργίας καὶ περιστάσεως ὡς καὶ σιδηρᾶν ἄλυσιν ἐξ ἀκροπόλεως εἰς τὸ καταντικρὺ
 πολίχνιον ἐπ- εκτεῖναι, τὴν ἔσωθεν ἀβατον τηρῶν ὁδόν. ἦν δὲ τις ἐν Σκύρῳ νήσῳ
 τῶν Κυκλάδων μιᾷ πολλάκις ἐστρατηγηκῶς ἀνὴρ ὑπερόριος, ἄρτι δὲ τῷ Μιχαήλ εἰς
 πικρίαν ψυχῆς ἀφικόμενος· ὄνομα τούτῳ Γρηγόριος ὁ οὕτῳ λεγόμενος Περρωτός,
 ὃς ἀδελφιδοῦς μὲν ὑπάρ- χων τοῦ Λέοντος, ἄρτι δὲ τούτου ἀναιρεθέντος ὑπερόριος
 γίνεται, ὅτι μὴ σιγῇ, ζεούση δὲ τῇ καρδίᾳ καὶ φιλία τοῦ Λέοντος, προσ- κυνήσων τὸν
 Μιχαήλ εἰσερχόμενος πολλοῖς ὄνειδισμοῖς αὐτὸν πε- ριέβαλεν, τὸν φόνον φέρων
 τῶν λεγομένων κατήγορον. ὡς Μι- 58 χαήλ τότε μὲν εἰπὼν "οἶδά σου τῆς ἀθυμίας
 τὸ πέλαγος καὶ τῆς λύπης τὸ μέγεθος" φέρειν ἐπέτρεπε τὰ γενόμενα· τρίτης δὲ παρ-
 ωχηκυίας ἡμέρας κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον τῶν Κυκλάδων πε- ποίηκεν ὑπερόριον.

τοῦτον ἑταιρισάμενος ὁ Θωμᾶς στρατεύμα- τός τινος τοῦ κατὰ γῆν ὡσεὶ χιλιάδας δέκα ἀνέδειξεν στρατηγόν. καὶ τὸν κατὰ θάλασσαν δὲ στόλον αὐτῷ γενόμενον εὐτρεπισάμενος [καὶ ἕτερον αὐτῷ ἐπιστήσας στρατηγόν] οἶόν τινας προδρόμους ἐξέπεμψεν, ὡφέλιμον εἶναι κρίνας τοῦ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἅμα ποιεῖσθαι τὰς προσβολάς. γενομένου δὲ τούτου καὶ κατὰ ταῦτὸν ἀναφανέντων τῶν ναυτικῶν καὶ πεζικῶν δυνάμεων ἐν τῷ πρὸς Βλαχέρναις κόλπῳ (οὐδὲ γὰρ οὐδεμίαν κώλυσιν ἢ βοήθειαν ἢ ἐξαρτισθεῖσα σιδηρᾶ σειρὰ ἐπεδέδεικτο) εἰς οὐδὲν ἢ μικρὸν ἢ τούτων παρουσία λελόγιστο· ὅθεν οὐδ' ἀξιόλογόν τι παρ' αὐτοῖς ἐπέπρακτο. πλὴν ὁ Θωμᾶς κριούς καὶ χελώνας καὶ τινὰς ἐλεπό- λεις, δι' ὧν τὰ τεῖχη ὤετο κατασεῖειν, διὰ τινων κατασκευάσας μηχανουργῶν, πρὸς δὲ καὶ τινὰ Ἀναστάσιον ἄρτι δὴ τὸν τῶν μοναχῶν ἀλλαξάμενον βίον καὶ εἰς τὸν ἀγυρτικὸν τοῦτον δὴ καὶ πο- λιτικὸν ὑποστρέψαντα, μέλανα τὴν χροιάν, μέλανα τὴν ψυχὴν, υἰοθετήσας καὶ συγκοινωνὸν τῆς ἀνταρσίας ἀναγορεύσας, πολλῶν στρατῶν καὶ δυνάμει ῥέων κατὰ τῆς βασιλευούσης προσήλαυνεν, ἅμα δὲ τῷ εἰς ὄψιν ἐποφθῆναι τῶν πολιτῶν τὰς πύλας αὐτῷ ἀνα- πετάσαι οἰόμενος, μίσει δὴ τῷ πρὸς Μιχαήλ. ἐπεὶ δὲ ταύτης τῆς ἐλπίδος διέπεσεν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὕβρεσι τούτων καὶ λοι- 59 δορίαις ἐπλύνετο, τότε μὲν δὴ τὴν στρατηγικὴν σκηνὴν καὶ τὸν χάρακα κατὰ τὸν τοῦ Παυλίνου οἶκον, ἔνθα δὴ καὶ τὸ τῶν σεβα- σμίων Ἀναργύρων τέμενος οἶόν τι ἀνάκτορον ὠκοδόμηται, ἐγκατ- ἐπήξε, καὶ πάντα τὸν ἄχρι Εὐξείνου τόπον καὶ Ἱεροῦ καὶ τῶν περαιτέρω δὴ τούτων πολιχνίων ἐπῆλθε διὰ τινος στρατεύματος πείσων, καὶ μή τινα ἔχειν ὑπὸ νώτου ἐχθρόν. (14) ἐπεὶ δὲ ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχειν ἐδόκει αὐτῷ, τινὰς ἡμέρας πρὸς παρα- σκευὴν δούς ἑαυτῷ, ὡς ἔκ τινος ἀπόπτου κατείδε τὸν μὲν Μιχαήλ τὸ πολεμικὸν σημεῖον ἐπὶ τέγους τοῦ τῆς θεοτόκου ναοῦ καταπε- πηγότα κάκειθεν τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἰσχὺν αἰτούμενόν τε καὶ προσλαμβάνοντα, τὸν δ' οἶδον αὐτοῦ τὸν Θεόφιλον πάντα τὸν τῆς πόλεως περίβολον μετὰ τοῦ Ἱεροῦ τάγματος ἐπιφοιτῶντα, τό τε ζωοποιὸν τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐπιφερόμενον καὶ τὴν ἐσθῆτα τῆς πανάγνου μητρὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς πολλὴν μὲν τῶν πραγμάτων δυσελπιστίαν καὶ παντοῖος ἐγένετο τὴν γνώμην κατὰ τὸν χαμαιλέοντα, εἶγε μὴ πρὸς ὄρατους μόνον ἀλλὰ καὶ ἀοράτους τινὰς δυνάμεις ἀναγκάζοιτο διαμάχεσθαι. οὐκ ἔχων δ' ὅτι καὶ πράξειεν, ἄλλως τε δὲ καὶ ὄχλῳ δὴ τοσοῦτῳ τεθαρρηκώς, τὸν διὰ μάχης ἔκρινεν ἀγῶνα τῶν τοιούτων δὴ λογισμῶν γενέσθαι κριτὴν. ὅθεν τῇ ἐξῆς ἅμα τῷ φωτὶ σημάνας τὸ ἐνυάλιον τοὺς ἀνδρας ἐξῆγε, καὶ τῷ μὲν υἰῷ κατὰ τὸν ἐν τῇ χερσῷ τοῦ τεύχους περίβο- λον φέρειν τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἀνάγκην ἐπέτρεπεν, αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, δι' ὧν ἔμελλε τὸ 60 τεῖχος καταπειράζειν τῆς πόλεως, ἔχων κατὰ τοὺς τῶν Βλαχερνῶν πύργους ἐποιεῖτο τὴν προσβολήν, κλίμακας τε τῷ ὕψει προσφέρων ἀναλογούσας καὶ χελώνας ἄλλοθεν καὶ ἐτέρωθεν τοὺς κριούς, τοξεύμασι τε καὶ πετροβόλοις πανταχόθεν χρώμενος, οἷς ἔμελλε πάντοθεν παντοῖος φαινόμενος καταπλῆξαι μὲν τοὺς πολίτας, κρα- τήσειν δὲ καὶ τῆς πόλεως. οὐ μὴν οὐδὲ τῶν κατὰ θάλατταν ἡμέ- λει τειχῶν, ἀλλὰ τῷ ναυτικῷ πάντοθεν περικυκλώσας αὐτὴν πυρὶ τε καὶ τοξεύμασι, πρὸς δὲ καὶ τισὶ τετρασκελέσιν ἐλεπόλεσιν χρῆ- σθαι ἐκέλευεν ἀφειδῶς, ταῦτὸν δὲ καὶ ἀτέχνως εἰπεῖν· ὅθεν οὐδὲν τῶν εἰς ὄνησιν φερόντων αὐτῷ ἢ τοσαύτη δύναμις συμπαρομαρ- τούντων ἀνδρῶν κατεπράξατο. τὸ μὲν γὰρ ναυτικὸν εὐθύς τις ἐναντίος ἐπιγενόμενος ἄνεμος συνδιέλκυσέ τε καὶ ἄλλο ἄλλη δια- σπαρῆναι ἐποίησεν ἄτε δὴ καὶ χειμῶνος ὄντος ἐξαισίου· κατὰ δὲ τὴν ἠπειρον γενναίως μὲν τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπομαχομένων, καὶ τέως μὲν τὰς κλίμακας ἀχρήστους αὐτῷ ποιούντων διὰ τῶν ἐκ τῶν πύργων ῥηγνυμένων ἰσχυροτέρων βελῶν, τῶν δ' ἄλλων ὀρ- γάνων πῆ μὲν οὐκ ἐφικνουμένων, καὶ τούτου μεγάλην ῥοπήν τοῖς πράγμασι

τεθεικός και την αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολέμους ἀπειρίαν καταμαρτυρήσαντος, πῆ δὲ καὶ τῶν ἐφικνουμένων καὶ καταλαμ- βανόντων ἀσθενεστάτων ὄντων καὶ οὐ κατὰ μάχην γενναίαν τε καὶ διασειεὶν τεύχη εἰδόντων, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ κατὰ πύργους ἰσταμένου ἀνδρὸς ὑποχώρησιν τινα παρασκευαζόντων. ὡς οὖν ἐφαίνετο ταῦτα οὐ κατὰ τὴν προτέραν διαθρυλήσασαν πάντα φήμην καὶ 61 διακωδωνίσασαν, ἤττω δὲ καὶ ὡς ἔκ τινος ἀσθενεστάτης φρενὸς διακυβερνώμενα καὶ ἐκπερατούμενα, ἀνεθάρρησέ τε ἡ πολιορκου- μένη πόλις εὐθέως, καὶ τοσοῦτον ἐκηβολωτέροις ἐχρήτο τοῖς βέ- λειν ὡς πόρρω που τούτους ἀυλισθῆναι ἐπαναγκάσαι, τὰς τοσαύ- τας μηχανὰς ἐγκαταλιπόντας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας βουλευέσθαι σω- τηρίας. ὅθεν ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν οὐχ ὡς ᾤετο, στερ- ρότερα δὲ ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπήντησεν, ἄλλως δὲ καὶ ἡ ὥρα δριμύτερον ἐδείκνυ τὸν καιρὸν ἄτε δὴ καὶ χειμῶνος ἐπιγενο- μένου καὶ τῆς Θράκης τῶν ἄλλων οὕσης δυσχειμέρου, ἐπὶ παρα- χειμασίαν ἐτρέπη καὶ τὸν τοῦ στρατοῦ ἀνακομιδὴν. 15 Ἦδη δὲ τοῦ ἔαρος ἡμέρον ἐπιλάμποντος καὶ τὸν στρα- τιώτην ὄχλον τὰς καταδύσεις καὶ χηραμοὺς καταλιπεῖν ἐκβιάζον- τος, ἀμφοτέρωθεν αὐθις κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλατταν ἔκρινε προσβάλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ' ἤδη τὸν Μιχαὴλ οὐχ ὡς τὸ πρότερον, ἄρτι δὲ στρατιωτικὴν τινα δύναμιν εὗρισκε συλλεξάμε- νον, καὶ κατὰ θάλατταν ἄλλην δὴ ναυτικὴν. κατ' ἐκεῖνο γοῦν ἄλιν ἦε τὸ μέρος ὀπλισάμενος ἢ καὶ πρότερον, τὸν κόλπον τῶν Βλαχερνῶν. ὡς οὖν ἡμέρα ὑπέλαμπεν καὶ τὸ σύνθημα ἐδίδοτο τὸ πολεμικὸν καὶ τεῖχος ἔμελλε κατασειεῖν τῶν Βλαχερνῶν, εἰς λό- γους δὴ τισιν ἐκ τοῦ τῶν τειχῶν μετεώρου ἦλθεν ὁ Μιχαὴλ, ἀμνη- στίαν αὐτοῖς δεινῶν εὐαγγελιζόμενος καὶ ὑπισχνούμενος δώσειν ἀγαθὰ πολλά, εἰ μόνον δὴ μετατάξοιτο καὶ μὴ βουληθεῖεν αἴμα- σιν ὁμοφύλων καὶ ἀδελφῶν καταχραίνεσθαι. ἀλλ' εἰς πῖθον 62 τετρημένον, τὸ τοῦ λόγου, τούτους ἐναπεράνας τοὺς λόγους, ἐκεί- νους μὲν θαρσαλεωτέρους, ὅτι δὴ καὶ παρακαλοῖντο, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ἐκ τοῦ φόβου συστάσεως λελυμένους εἰργάσατο, ἑαυτὸν δὲ σταθερόν τε καὶ στερρότερον. ὅθεν ἄφνω ἐκ πολλῶν πυλίδων κατ' αὐτῶν συρρῦεις, ἢ μὴ προσεδόκων ἐκεῖνοι, συρρή- γνυταί τισι τούτοις εἰς μάχην, καὶ φθόρον ἱκανὸν ἐργασάμενος τὴν νικῶσαν λαμβάνει λαμπρῶς. κατὰ θάλατταν δὲ καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἡπειρον τὴν νικῶσαν ἐλάμβανεν. ὡς γὰρ αἱ βασιλικαὶ τριήρεις ἀνήγοντο καὶ εἰς χεῖρας συνέρχεσθαι ἔμελλον, ἄρτι δὴ πόλεμον συγκροτοῦντος καὶ λίθους ἐπαφιέντος τοῦ ἀποστατικοῦ πλωῖμου, οὐκ οἶδ' ὅτι παθόντος καὶ τίσιν δείμασι καὶ θορύβοις περικτυπηθέντος καὶ πρύμναν κρούσαντος κατήγετο πρὸς τὴν χέρ- στον· καὶ οἱ μὲν τῶν ἀνδρῶν πρὸς βασιλέα αὐτομολοῦντες ἐθάρ- ρουν μετατιθέμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον τὸ κατὰ γῆν ἀπεδίδρασκον, τὸ κατὰ θάλασσαν εἶναι καὶ διαμάχεσθαι ἀπαρ- νησάμενοι παντελῶς. οὕτω μὲν οὖν ἀπονητὶ διελύθη τὸ ναυτικόν, καὶ τέως ἐχώρησεν εἰς οὐδέν, ἀξίον οὔτε τοῦ πλήθους τῶν νεῶν οὔτε τῶν εἰς αὐτὰς ἀναβεβηκότων ἀνδρῶν διαπραξάμενον. 16 Ὅθεν καὶ Γρηγόριος ὁ δηλωθεὶς συνεωρακῶς αὐτόν τε τοῦτον τὸν ἀποστάτην εὐκαταφρόνητον ὄντα τε καὶ πλέον προϊόντος τοῦ χρόνου γενησόμενον, ἄτε δὴ πότοις σχολάζοντα καὶ φρονήσεως ἀμοιροῦντα κατὰ πολὺ, δι' ἧς πεφύκασι μᾶλλον ἢ 63 ποθεν ἄλλοθεν αἰ νῆκαι προσγίνεσθαι, μοῖραν τινα τοῦ ὑφ' ἑαυ- τὸν τάγματος συλλαβόμενος, καὶ πρότερον δὲ κοινολογησάμενος τῷ βασιλεῖ διὰ μοναχοῦ τινὸς τοῦ ἀπὸ τῶν Στουδίου τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντος, ῥῆξιν ἐννοεῖ καὶ τοῦ ἀποστάτου γίνεται κατὰ νώτου, ὁμοῦ μὲν τοῦτον ἐκδειματῶν καὶ θορύβου πληρῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰς βασιλέα ἑαυτῷ ἡμαρτημένων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ αὐτοῦ γα- μετῇ καὶ τοῖς τέκνοις (καὶ γὰρ ἐτηροῦντο ἐν φυλακῇ ἐκείνου τῷ Θωμᾶ προσθεμένου) διαλλαγὴν καὶ συγγνώμην πραγματευόμενος. ἀλλ' οὔτε ὁ βασιλεὺς ταῦτα ἐφθασε διακούσαι· εἰς

τοσοῦτον γὰρ ἀπεκέκλειστο καὶ τῶν ἔξωθεν, οὐδ' εἰ τῶν ἐγγὺς μόνον τις, ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν πορρωτέρω τὰ αὐτοῦ ἡρημένος ἐτύγχανε. καὶ ὁ Θω- μᾶς τὸ μὴ πολὺν ἐξαίφνης τοῦτον γενέσθαι κατορρωδῶν, καὶ φόβον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιῆσαι βουλόμενος, τὴν μὲν στρατοπεδεῖαν τῆς πόλεως οὐκ ἐξεκίνησε, ταῦτο τοῦτο προμηθούμενος, καὶ προ- νοῶν τὸ μὴ διωχθῆναι ἐξόπισθεν· ὀλίγους δὲ τινας, καὶ ὄσους ἦδει ἀξιοχρέους τῆς πρὸς τὸν Γρηγόριον μάχης ὄντας, παραλα- βῶν ἐξῆει πρὸς αὐτόν, καὶ περιγίνεται τούτου, καὶ φεύγοντα καταλαβῶν ἀναιρεῖ. καὶ αὐθις διὰ ταχέων πρὸς τὰς δυνάμεις τὰς προσεδρευούσας τῇ πόλει γίνεται, καὶ γράμμασιν ἐπιστέλλων τὰ ἑαυτοῦ περιαγγέλλει ἀπανταχοῦ, ὡς εἶη τε νενικηκῶς, ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ τὸ προσχωριάζον κατὰ τὴν Ἑλλάδα ναυτικὸν ταχέως κελεύων ἀναχθῆναι, ὡς αὐθις τοῖς κατὰ θάλασσαν προσβάλλοι 64 μετὰ στερροτέρας δυνάμεως μέρεσιν. ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν εἰς ἀριθμὸν τελοῦσαι πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις πολεμιστηρίοις ἅμα διήρεσι καὶ σιταγωγοῖς τῶ τῶν Βυρίδων κατὰ Θράκην λιμένι ἐγ- καθορμίζονται, ἐξ οὐρίας πλέουσαι. καὶ ὁ βασιλικὸς δὲ πυρφό- ρος στόλος τούτοις μηδὲν ἐγνωκόσιν ἐκεῖσε ἐπιτεθεῖς πολλὰς μὲν αὐτάνδρους αἰρεῖ τῶν νηῶν, τινὰς δὲ καὶ πυρπολεῖ δυνατωτάτη χειρὶ, ὀλίγων παντελῶς ἔξω γενομένων τοῦ πάθους καὶ πρὸς τὸν τῶν Βλαχερνῶν κόλπον καταίρειν λόγον ποιουμένων πολὺν, ὡς ἂν εἶεν ὁμοῦ τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ· ὁ καὶ γέγονεν. τὰ μὲν οὖν κατὰ θάλατταν τοῦτον ἐκυβερνᾶτο καὶ ἠϋθύνετο τὸν τρόπον. κατὰ γῆν δὲ αἰεὶ πως ἀκροβολισμοὶ τινες ἐκ μέρους καὶ φόνοι ἐγέ- νοντο, νῦν μὲν τοῦ Μιχαήλ νῦν δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου αὐ- τοῖς ἐπεξιόντος μετὰ Ὀλβιανοῦ καὶ Κατάκυλα, καὶ πληγὰς ἔσθ' ὅτε καιρίας διδόντος τε καὶ λαμβάνοντος· οὐ μὴν ἀγῶνές τινες λαμπροὶ καὶ νεανικοὶ ἐκ παρατάξεως καὶ τῆς ἰσορρόπου δυνάμεως ἔσχον τὸ κύρος, ἄτε δὴ πολλῶ τοῦ Μιχαήλ ἐλαττούμενου καὶ μὴ πρὸς τὴν ἐκείνου εὐζωνόν τε καὶ ἵππικὴν στρατιὰν ἀντιτάσσεσθαι δυναμένου. 17 Ἐν τούτοις οὖν ὄντων αὐτῶν, Μορτάγων ὁ τῶν Βουλ- γάρων βασιλεὺς (καὶ γὰρ ἔφθασεν ἡ φήμη κατὰ τὴν οἰκουμένην τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων πολιορκούμενον διαγγέλλουσα) λάθρα τινὰς ἐς βασιλέα πέμψας ἔξαποστεῖλαι αὐτομάτῳ γνώμη συμμα- χίαν καθυπισχνεῖτο καὶ βοήθειαν αὐτῷ τὴν ἄρκοῦσαν διδόναι καθ- 65 ωμολόγει. ἀλλ' ὅ γε Μιχαήλ, εἴτε τῇ ἀληθείᾳ τὸ τῶν ὁμοφύλων πλῆθος καταιδούμενός τε καὶ ἐλεῶν, εἴτε καὶ χρημάτων φειδόμε- νος (ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ πολὺ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων βασιλέων ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων ἐκ φειδωλίας), τὴν μὲν γνώμην ἠξίου ἀποδοχῆς τού- του, παρητεῖτο δὲ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν, καὶ οὐκ εἴ τι γένοιτο παρὰ τοῦ ἀποστάτου, βούλεσθαι τὴν ἐπικουρίαν αὐτῷ κατεμήνυεν. ἀλλ' ὅ γε Μορτάγων καὶ ἄλλως πολέμοις χαίρων καὶ τὰς ἐκ τού- των λείας καρποῦσθαι φιλῶν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν δὲ τριακοντού- τεις σπονδὰς γεγενημένας παρὰ τοῦ προκατασχόντος Λέοντος ἐπι- βεβαιῶσαι καὶ ἰσχυροτέρας ποιῆσαι ζητῶν, τὴν κατὰ τοῦ τυράν- νου στρατιὰν εὐτρέπιζεν, καὶ δὴ τῶν Ῥωμαίων ὄρων ἐντοσθε μετὰ παρρησίας γενόμενος κατὰ τὸν Κηδούκτου χώρον οὕτω καλούμε- νον ἐστρατοπέδευσεν. ἠκούοντο δέ, καὶ λαθεῖν ταῦτα τὸν ἀπο- στάτην οὐκ ἦν· περιεδονήθη μὲν ὡς εἰκός, καὶ τὰς φρένας κατε- κτυπήθη, ἐν αὐτῷ δὲ πάλιν γενόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ στρατιὰν ἐξώπλιζεν. καὶ ἐπεὶ εἰς δύο καταμεριζόμενος ἐδόκει παντελῶς ἀσθενής τε εἶναι καὶ εὐπτωτος (ἦ' τε γὰρ τῶν πόλεων βασιλεύουσα οὐκ εὐαριθμήτου ἀλλὰ πλείστου ἀξιολόγου στρατοῦ ἐδέετο πολιορ- κούμενη, ἠδη καὶ τοῦ Μιχαήλ δυνάμεις οὐκ ἀγεννεῖς συλλέγοντος καὶ κατὰ πόδας ἴσασθαι δυναμένου, καὶ πολλάκις ὀλεθρον ἐπα- γαγεῖν αὐτοῖς δυνηθέντος· καὶ ἡ τῶν Βουλγάρων δὲ δύναμις οὐ μικρὰς τινὸς τάξεως καὶ στρατιᾶς, πολλῆς δὲ καὶ οὐ τῆς τυχούσης ἐδέετο παρατάξεως), μὴ οὖν εἰς δύο τινὰ διαιρούμενος κατὰ τινα λάβρον χειμάρρουν ἀσθενέστερος παρ' ὅ ἦν δόξη τε τοῖς 66 ἐχθροῖς καὶ εὐχείρωτος

γένηται, ἀπαίρει μὲν ὅλως τῆς πόλεως, πρὸς τὸν Βούλγαρον δὲ ἀξιόμαχον κρίνας αὐτὸν κατὰ τὸν εἰρημέ- νον τόπον παρατάσεται καὶ ἀνταγωνίζεται. (18) καὶ ἐπεὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατ' ἀλλήλων, ἠττᾶται δὴ ἰσχυρῶς ὁ τύραννος, καὶ φόνον οὐ ποιεῖ μὲν πάσχει δὲ παρὰ τῶν ἐχθρῶν. καὶ ἐπεὶ μὴ ἄλλως ἦν τῆς σωτηρίας λαβέσθαι, φυγαδεῖα ταύτην εὐρίσκουσιν, καὶ εἴ τι χῶρῳ δυσβάτῳ σκεδαννύμενοι ἐσκόπουσιν πῶς συνάγων- ται. ἀλλ' ὁ μὲν τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς εὐθύς τὰ τε σώματα προσλαβόμενος ὧν ἐγένετο κύριος, καὶ λείας δὲ πολλῆς γενόμενος ἐγκρατῆς, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπέστρεψε, τῇ κατ' αὐτοῦ νίκη ἐπαί- ρομένός τε καὶ γαυριῶν. τὸ δὲ καταλειφθὲν ναυτικὸν ὡς τοῦτο ἀκήκοεν, τοῦτο δὴ τῇ πόλει προσεδρεῦον, προσχωρεῖ τῷ βασιλεῖ καὶ μετ' αὐτοῦ γίνεται. ὁ δ' αὖ ἀποστάτης εἰς τοσοῦτο ἦκε θάρ- ρους, παρὰ τῶν αὐτῷ συμμαχούντων, ὡς εἴοικε, δαιμόνων ἐγκρα- τῆς, ὥστε πάντοθεν συντριβόμενος καὶ πληττόμενος καὶ ὀλίγος ἐκ πολλῶν γενόμενος, καθαρᾶς τε νίκης οὐ ποτε μετεσχηκῶς οὐτ' ἀπὸ παρατάξεως οὔτε μὴν ἀπὸ τῶν καθ' ἡμέραν προσαγομένων διὰ πολυχειρίας μηχανημάτων κατὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, αὐ- θις ἐπισυναχθεὶς κατὰ τι πεδίον, Διάβασιν οὕτω καλούμενον, σταδίου ἀπέχον τῆς πόλεως ἱκανοὺς καὶ πρὸς στρατοπεδείαν εὐ- φυῆς εἶκ τε τῶν φυομένων καὶ ὑδάτων ἐπιρρῦτων ὄν, συναθροίζε- ται. κάκειθεν τὰς προνομὰς ποιῶν πάντα μὲν πρὸ τῆς πόλεως 67 ἔκειρε κόσμον καὶ ἐπυρπόλει, ἐνεφανίζετο δὲ τοῖς κατὰ πόλιν, ὡς τὸ πρότερον, οὐδαμῶς. ὁ καὶ συνεῖς ὁ Μιχαήλ καὶ ἀξιόλογον συστήσας στρατόν, αὐτόν τε Ὀλβιανὸν καὶ Κατάκυλαν ἔχων μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀκμῆτας ταγμάτων καὶ ἀκεραίους, κατ' αὐτοῦ ἐκ- στρατεύει· καὶ τοῦτον οὐ κατορρωδοῦντα οὐδ' ἐκφοβούμενον ἀλλ' αὐτῷ προσπαντῶντα μετὰ σπουδῆς ἐφευρῶν συνῆλθεν εἰς χειρῶν δύναμιν, κρίναι τὸ πᾶν βουλευθεῖς. εἴθ' αὖ καὶ καταστρατηγῆ- σαι τὸν βασιλέα βουλόμενος αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ καταστρατηγεῖται βουλῇ καὶ τοῦ παντὸς διαμαρτάνει σκοποῦ. ὁ μὲν γὰρ ἅμα τῷ συρραγῆναι τὸν πόλεμον νῶτα διδόναι τῷ βασιλεῖ ἐκέλευσεν, οὐ τὴν τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων γνώμην κατανοῶν, ἀνθρώπων ἐκπαλαὶ γυναικῶν καὶ τέκνων στερουμένων δι' αὐτὸν καὶ τὰς χεῖρας τῷ ἀδελφικῷ λύθρῳ καταμαινόντων· οἱ ταχεῖαν εἶσεσθαι καὶ οὐκ εἰς τοσοῦτον χρόνον ἐκταθῆναι τὴν αὐτῶν ἐν τοῖς ὑπαίθροις διατριβὴν προσδοκήσαντες πρὸς πᾶν μὲν ἦσαν κατ' ἀρχὰς εὐπειθεῖς, ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ χρόνος ἦδη που ἐξετέτατο (τρίτος γὰρ ἐξηνύετο) καὶ ἀνηνύτοις ἐκ τῶν καθ' ἡμέραν γινομένων ἐδόκουν ἐπιχειρεῖν, ἀν- δρὸς ἐνὸς ἐπιθυμία καὶ ἀπονοία δουλεύοντες, τηνικαῦτα τὸ κε- λευσθὲν ὡς ἔρμαιόν τι λαβόντες οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐβούλετο ἐξε- πλήρουν, ἀλλὰ ὡς αὐτοῖς ἐδόκει καλόν. ὁ μὲν γὰρ ἐγκλίνειν τού- τοις εἰς τοσοῦτον ἐπέτρεπεν ὅσον τὴν τοῦ βασιλέως παράταξιν δια- λῦσαι καὶ αὐθις ὑποστρέψαι στερρῶς φονεύοντας· οἱ δὲ κόσμῳ καὶ τακτικῇ ἐμπειρία τὴν τοῦ βασιλέως στρατιὰν κατόπιν θέουσιν, 68 καὶ οὐχ ὡς ᾤθη εὐδιαλύτως, εἰδότες ἀσχηματίστῳ χρῶνται φυγῇ, καὶ ἄλλος ἄλλη διεσκέδαστό τε καὶ διεφέρετο. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι, νῦν μὲν ὀλίγοι καὶ αὐθις ἕτεροι, τῷ βασιλεῖ προσχωροῦσι καὶ καθομολογοῦσιν αὐτῷ· αὐτὸς δὲ σὺν ὀλίγοις τισὶ πρὸς τὴν Ἀδρια- νούπολιν σώζεται κάκεισε τῆς φυγῆς ἴσταται. ὁ δὲ γε τούτου νόθος τε καὶ παρέγγραπτος υἱὸς Ἀναστάσιος τοῦ τῆς Βύζης φεύ- γων ἐπιλαμβάνεται πτολίσματος. καὶ οὐ κατὰ τύχην, οἶμαι, κατὰ δὲ πρόνοιάν τινα, ἴν' ἕκαστος τούτων πρὸς ἑαυτὸν ἐλκύνῃ τὴν τοῦ βασιλέως προσεδρίαν τῷ ἑτέρῳ διδοῖ ἄνεσιν τε καὶ καιρὸν εἰς τὴν προνομίην. 19 Ἄλλ' ὅ γε βασιλεὺς ἐκ ποδὸς τούτοις ἐπόμενος πρῶ- τον εἴγνω τὸν Ὠμαῖν πολιορκεῖν καὶ τὴν προγεγενημένην εἰς αὐτὸν ἀποδοῦναι τούτῳ ποιήν. ὅθεν ἐπάγει αὐτῷ πολιορκίαν, οὐ διὰ μηχανημάτων ἢ ἄλλων τινῶν σπουδάζων αὐτὸν καθελεῖν, ἅμα μὲν τὸν ἐμφύλιον ἀποδιδράσκων πόλεμον, ἅμα δὲ τῷ τοῦς τὴν Σκυθίαν οἰκοῦντας τῶν τοιούτων ἀμαθήτους κατασκευῶν βούλε- σθαι

διαμένειν, ἀλλὰ λιμῶ καὶ ἀνάγκη τῶν ἐπιτηδείων, οἷς ἐν σπάνει καὶ ἐνδείᾳ ἀλλ' οὐκ ἀποθησαυρίζουσα ἡ πόλις ἐδείκνυτο. ἔγνωστο γοῦν ταῦτα αὐτῶ, καὶ ἀρχὴν ἢ πρᾶξις ἐλάμβανεν. ὁ δὲ γε πολιορκούμενος παντὸς μὲν ζώου πρῶτον ἰδέαν ἀχρηστον, ἔπειτα δὲ καὶ πᾶσαν ἡλικίαν τῆς πόλεως ἐξωθεῖ, οὐ παρακλητικοῖς, ὡς ἀν' εἴποι τις, λόγοις τὰ πολλὰ τῶν πράξεων διοικῶν, τυράννω δὲ 69 γνῶμη καὶ αὐθεκάστω· ὁ καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀνεθυμίασέ τε μῖσος καὶ ἀνελέωσεν. ἔπειτα ὡς ἤδη ἤκμαζεν ὁ λιμός, σωτηρίας ἐλπίς οὐδαμοῦ, ἠνάγκαζε δὲ καὶ τοὺς ἑαυτῆς φόρους ἀνελλιπεῖς ἀπήτει δὴ ἢ γαστήρ, οἱ μὲν λάθρα διὰ τινων πυλίδων οἱ δὲ διὰ τειχῶν καθιμώμενοι, οἱ μὲν φέροντες τῶ βασιλεῖ ἑαυτοὺς ἐπεδίδουν, οἱ δὲ πρὸς τὸν υἱὸν κατὰ τὸ Βύζης πτολίεθρον ἀπεδίδρασκον. ἐπεὶ οὖν οὐ τὰ ἀναγκαῖα μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπευκτὰ καὶ λυπρὰ τού- τοις κατεδίδοδοτο, ἀχρὶ δὲ τῶν σεσημμένων σκυτῶν τε καὶ καττυ- μάτων τὰ τῆς τροφῆς ἐχώρει, εἰς λόχους τινὲς τῶν ἐν τῇ πόλει ἐλθόντες τῶ βασιλεῖ, καὶ τῶν ἡμαρτημένων ἀμνηστίαν αἰτήσαντές τε καὶ λαβόντες, περισχόντες αὐτὸν λαμβάνουσί τε διὰ χειρῶν καὶ προσάγουσι τῶ ἐχθρῶ. ὁ δὲ τὸ δόξαν πάλαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ εἰς συνήθειαν ἤδη ἐλθὼν πρῶτον τελέσας καὶ ὑποκάτω θεῖς τῶν ποδῶν, ἀκρωτηριάζει τοῦτον καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἀπαράσσει αὐ- τοῦ, ἐπὶ ὄνου τε θεατρίζει πᾶσι, τοῦτο μόνον ἐπιτραγωδοῦντα "ἐλέησόν με ὁ ἀληθῶς βασιλεῦ." ἔρομένου δὲ τοῦ βασιλέως εἴ' τινες τῶν αὐτῶ συνόντων φίλων καὶ ἕτεροι εἶεν τὰ αὐτοῦ φρονούν- τες, τάχα ἀν' πολλῶν κατεῖπεν, εἰ μή τις ἀνὴρ Ἰωάννης ὁ κατὰ τὸν Ἐξαβούλιον οὐ δέον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἄτοπον, ἐχθροῖς κατὰ φίλων πιστεύειν, ὡς βασιλεῦ. καὶ οὗτος μὲν τούτῳ διέλυσε τῶ λόγῳ τὰς μείζονας τῶν ταιλαιπύρων δὴ πολιτῶν καὶ φίλων αὐ- τοῦ τιμωρίας· οὕτω δὲ καὶ ὁ ἀποστάτης κατέλυσε τὸν βίον, ταῖς 70 κατὰ μικρὸν ποιναῖς τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας ὥσπερ τι ζῶον δυσθα- νατοῦν, μηνὸς μεσοῦντος Ὀκτωβρίου, κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς γεγο- νέναι δοκῶν μεγαλεπήβολος καὶ τολμηρὸς καὶ τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικὸς, προβαίνων δὲ φανεῖς πολὺ καταδεέστερος αὐτοῦ καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσδοκίας. πότερον δὲ καὶ τοῦτ' ἐγένετο παρὰ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου διαφορὰν καὶ μεταβολὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ παρὰ τὴν τῶν πολεμούντων πρὸς αὐτὸν παραλλαγὴν, οὐ πολὺν ἔχει λό- γον. εἰς μὲν γὰρ ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ πόλεμος ἔνδοθεν, ὃν φθάσας ἀνερρίπισεν αὐθάδει γνῶμη καὶ τολμηρᾷ, καὶ ἀμφίβολος πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων κραταίωσιν ἦν, ἔρρωντο τῶν λόγων αἰ πράξεις οὐκ ἔλαττον, καὶ κατὰ νοῦν ἐχώρει τὰ πράγματα· ἐπεὶ δὲ τὴν Ἀσίαν μικροῦ πᾶσαν ὑπέταξε, διεπεραιώθη δὲ καὶ πρὸς τὴν Εὐ- ρώπην σὺν οὐκ ἀγεννεῖ τῶ φρονήματι μηδένα ἐμποδῶν εὐρηκῶς, ἀνὴρ ἄτε δὴ οὐκ ἐκ λόγων καὶ παιδείας ὀρμώμενος, βαναύσου δὲ τινος καὶ ἀγυρτικῆς ὀμιλίας, ἐξήπτο ἤδη καὶ ἐπεφύσητο καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἐξέπλει φρενῶν, πρὸς ἔρωτάς τινος καὶ γάμους οὐ σωφρο- νικοὺς διὰ τῆς καθ' ἡμέραν μέθης καὶ βακχείας ἀγόμενος καὶ αὐξανόμενος. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς τῶν πραγμάτων τούτων συντε- λείας δίδομεν καὶ ἄλλοις ἄλλως ἐννοεῖν, ὅτε μὴ τοῖς ἡμετέροις βούλωνται ἐξακολουθεῖν. πλὴν περὶ μὲν τούτων αὐτάρκως. καὶ οἱ ἐκ Βύζης δὲ ἐφ' ἑτέρας ταχέως ἐγένοντο γνῶμης, ὑφορώμενοι τὸν προεστῶτα κίνδυνον· αἴμα γὰρ τῶ πυθέσθαι τὰ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἀτυχήματα, ἐφ' ὁμοίαις πράξεσι τὰ ὅμοια πεποιηκότες 71 τὸν Ἀναστάσιον ἠγάγον δεδεμένον χεῖρας καὶ πόδας. ταῦτά δὲ καὶ οὗτος [δέ τε] πεπονθέναι βιαζόμενος τῶ πατρὶ τὸν βίον μετ- ἤλλαξεν. 20 Οὐ μὴν ἐπαύοντο τούτων οὕτω καθυπαντησάντων κατὰ Θράκην πόλεις παράλιοι, τό τε Πάνιον καὶ Ἡράκλεια, τὰ τοῦ τυράννου φρονῆσαι τοσοῦτον ἄρα μῖσος κατὰ τοῦ Μιχαὴλ πᾶσιν ἐνέφυ καὶ ἐξ ἄλλων μὲν ἴσως, πολλῶ δὲ πλέον ἐκ τοῦ μὴ βούλεσθαι τὸν κατὰ τῶν θεῶν εἰκόνων ἀναρριπισθέντα καταλῦ- σαι. πλὴν ταύταις πλησιάσας, τοῦ μὲν σεισμοῦ ἐπιγινομένου καὶ τοῦ τείχους τοῦ Πανίου καταβληθέντος ἢ εἰς αὐτὸ πάροδος ἀκμητὶ γέγονε τῶ Μιχαήλ· ἢ δ'

Ἡράκλεια καὶ ὡς ἀντέχουσα, ὅμως τῶν ἐκ τῆς θαλάττης μερῶν κατακυριευθεῖσα, ἀλίσκεται καὶ αὕτη ἀναιμωτί, καὶ τοῦ φρονεῖν τὰ τοῦ τυράννου ἀπαλλάττεται, πίστεις δεδωκυῖα τῷ βασιλεῖ. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Θωμᾶν συμβεβηκότα τοιοῦτον ἔσχε τέλος ἐκ τῆς εἰρημένης ἀρχῆς, καὶ οὕτω τροπαιοφόρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν κατ' ἡπειρον ἔρχεται πόλεων, οὐδὲν ἕτερον ἀπὸ στασιωτῶν ἐννοήσας ἢ ἐπὶ τῆς ἀμιλλητηρίου θέας ἐπὶ τούτῳ γεγενημένης ὀπίσω τὴν χεῖρα δεδεμένους ποιῆσαι διελθεῖν καὶ ὑπερορίους τοὺς αἰτιωτάτους γενέσθαι. Αὐτίκα γοῦν καὶ πρὸς Χοιρέαν, ἔτι γε μὴν καὶ πρὸς Γαζαρητῶν τὸν Κολωνιάτην, ἀνθρώπους μὲν ὄντας καὶ πιστὰ φυλάττοντας τῷ Θωμᾷ, κατέχοντας δὲ τὸν μὲν τὴν Καβάλαν τοῦ 72 Χοιρέα, τοῦ Γαζαρηνοῦ δὲ τὴν Σανιάναν, καὶ πολλὰς ἐκεῖθεν ποιούντων καταδρομάς, καὶ ληστρικῶς ζῶντάς τε καὶ τυραννικῶς, χρυσοβούλλιον ἐκπέμπει ὁ Μιχαήλ, τιμὰς μεγάλας τὰς τῶν μαγίστρων καθυπισχνούμενος καὶ ἀμνηστίαν κακῶν, καὶ δῆλον τὸν τοῦ Θωμᾶ θάνατον τούτοις ποιῶν. ἀλλ' ἐκείνους μὲν οὐκ ἔπεισεν ὁ ἀποσταλεὶς, ἀλαζόνας ὄντας τε καὶ ἀτίθασσον κεκτημένους ψυχῆν ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν ὑποβεβηκότων κλέψας καὶ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως πίστιν μεταθεὶς ἔπεισεν ἐξελθόντας πρὸς τὰς συνήθεις ληστείας ἀποκλείσαι τούτοις τὰς τῶν τειχῶν πύλας καὶ λόγου καταλελοιπέναι χωρὶς. ὅπερ καὶ γέγονεν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὡς εὖρον κεκλεισμένας τὰς πύλας, τὴν ἐπὶ Συρίαν ἔσπευσαν διανύσαι ὁδόν, τῷ φόβῳ βαλλόμενοι. ζῶντες δὲ ὅμως ἀλόντες τῷ ξύλῳ ἐξήρτηνται καὶ τοῦ βίου ἐξωθεν γίνονται. ἀξίον δὲ μηδὲ τοῦτο παραδραμεῖν, ὅπως ὁ Γαζαρηνὸς προδέδοτο καὶ τῶν τειχῶν ἀπεκλείστο. ἀνδρα τινὰ ἀγροικὸν ὁ ἀποσταλεὶς δεξιωσάμενος φωνῆς ἐπιμελούμενον καὶ ταῖς ὠδαῖς τερπόμενον ἐμμελῶς ταῖς ἀνειμέναις ταύταις καὶ ἀγροικικαῖς, μέλος τι ἐπλεξεν πρὸς τὸν ἐκείνου οἰκονόμον ἔχον τὴν ἀναφορὰν. ἦν δὲ αὐταῖς λέξεσιν οὕτω. "ἄκουσον, κύριε οἰκονόμε, τί λέγει Γυβέριν. ἐάν μοι δῶς τὴν Σανιάναν, μητροπολίτην σε ποιήσω καὶ Νεοκαισάρειάν σοι δώσω." τοῦτο πολλάκις ἀδόκον ἐν αἰσθήσει τοῦτον γενέσθαι τὸν οἰκονόμον πεποίηκεν. ὅθεν ὡς ἔγνω τὸν νοῦν τε καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀναφορὰν, ἐξελθόντος ποτὲ τοῦ Γαζαρηνοῦ ἔκλεισεν κατ' αὐτοῦ τὰς πύλας καὶ τοῦτον ἐξωθεν ἐγκατέλιπεν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὑπερνεφῶν τούτων πολιχνίων, καὶ οὕτω τούτων ἢ πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιχαήλ κατάληψις. 20 Οὐκ ἔμελλε δὲ ἄχρι τούτων ἢ φορὰ στήσεσθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῶν δύο ἡπείρων, Ἀσίας φαμέν καὶ Εὐρώπης, ἐν θυμῷ κυρίου οἶδν τινος κεφαλῆς καὶ οὐρᾶς, εἰ καὶ μὴ συνίεσαν, παιδευθέντων φόνους, ἐμπρησμοῖς, σεισμοῖς, ἀρπαγαῖς, ἐμφυλίσις καταδρομαῖς, πόλεων ἀνεπίστοις μεταβολαῖς, σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ ἀέρος, τέλος καὶ ταῖς τάλαιπώροις νήσοις οἶδν τινὰ μέσην, ἴν' ὀλόσωμος εἴη ἢ πληγὴ, ἐπέδραμε τὰ δεινά. ἀλλ' οὐκ ἦν παιδεῦσαι τοὺς τὴν θεάνθρωπον ἐξηρημένους μορφὴν προσκυνεῖν. (21) ὅθεν ἄρτι δὴ τοῦ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἄξαντος νεωτερισμοῦ, ἐπεὶ ταῦτα ἠκούετο πανταχοῦ, οἱ τὸν ἐσπερίον κόλπον τῆς Ἰβηρίας τῷ Ὀκεανῷ γειτονοῦντες Ἀγαρηνοὶ κατοικοῦντες (Ἰσπανοὺς τούτους ὁ πολὺς ρεύσας χρόνος μετωνόμασεν), εἰς πλῆθος σωματῶν καὶ εὐθηριῶν τοῦ γένους ἐξηλακότες, τὴν κατ' αὐτοὺς ἐσπερίον πλευρὰν λυπρὰν οὖσαν καὶ μετρίως εὐδαίμονα ὀρώντες, καὶ λειπομένην μὲν τῆς πρὸς γῆν ἀρετῆς καὶ ἀφθονίας κατὰ πολὺ, ἐνδέουσαν δὲ καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἔωρον τῆς Ἰβηρίας καὶ νότιον (οὐ γὰρ ἅπασα πρὸς πᾶσαν γῆς ἀρετὴν ἐπιτηδεῖα καὶ εὐφορος, ἀλλὰ τὸ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς, ὡς εἴρηται, 74 ἀχμηρόν τε καὶ λυπρότερον τῆς λοιπῆς) καὶ διὰ τοῦτο οὕτε τρέφειν δυναμένης αὐτοὺς καὶ διοικεῖν ἀνδρας σώμασιν εὐμεγέθει χρωμένους καὶ ἀγαθῶν εὐφορία ἀλλ' οὐκ ἐνδεία ἀξανομένους, οὗτοι γοῦν προσελθόντες Ἀπόχαψ τῷ ἑαυτῶν ἀμερμουμνῆ ἀποικίαν τινὰ καὶ γῆς μετανάστασιν ἤτουν αὐτοῖς γενέσθαι, πλήθει τε στενοχωρουμένοις καὶ ἀναγκαίω,

σπάνει πιεζομένοις. ὁ δὲ πλοῖά τινα ἐπισκευάσας μακρά, καὶ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἐξ αὐτῶν τούτων ἐμβιβάσας, ἐπὶ ληστείαν τέως, λανθάνουσαν ἔχων τὴν ἔννοιαν, τῶν πρὸς τῇ ἔω κειμένων νήσων καὶ ἡμετέρων τυγχανόν-των ἐτράπετο, ὁμοῦ μὲν τὸ αὐτοῖς ἐπιθυμούμενον ἐκπληρῶν καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τούτους προσκορηννύς, ὁμοῦ δὲ κατασκευόμενος εἴ τις ἔστιν οὕτως εὐφορος τῶν νήσων καὶ λιπαρὰ εἰς μετοικίαν αὐτῶν. ἐπεὶ γοῦν πολλαῖς τῶν νήσων πλησιάζων τὸν ἀντιπαραταττόμενον μικρῶ ἢ μεγάλῳ πλοίῳ οὐχ εὗρισκεν (ἐχηροῦντο γὰρ πᾶσαι τῆς αὐτῶν βοηθείας, ἄρτι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκβοηθουσῶν καὶ πλεουσῶν μετὰ τοῦ Θωμᾶ), μεγάλας δὲ ὠφε-λείας ἐκ πασῶν, αἷς καὶ προσώρμιζεν, ἐκαρποῦτό τε καὶ ἐλάμ-βανεν, ἦκε καὶ πρὸς τοὺς Κρηταιεῖς, καὶ τούτους καταδραμῶν καὶ λείαν ποιήσας καὶ ἀνδραποδισάμενος, ὡς ἐνῆν, καὶ πάντοθεν καταμαθῶν τὴν τῆς γῆς ἀρετὴν, καὶ πῶς εἴη πρὸς πᾶσαν χάριν καὶ ἀγαθῶν εὐφορος ἀφθονίαν, "τοῦτο" ἔφη "γῆ οὐκ ἄλλη ἢ ἡ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα." καὶ τότε μὲν παντοίων γενόμενος ἀγαθῶν 75 ἀπῆει τὴν οἴκαδε, καὶ πάσῃ χειρὶ καὶ δυνάμει ναυτικὸν ἐξήρτυεν· ὡς δ' ὁ χειμῶν ἐτετελείωτο καὶ τὸ ἔαρ ὑπέλαμπεν, τεσσαράκοντα πληρώσας ναῦς ἀνδρῶν μαχίμων καὶ ἐπιτήδειον ἄνεμον ἐπιτηρή-σας τὴν ἐπὶ Κρήτην ἐστέλλετο εὐθυπορῶν, τὰς ἄλλας τῶν νήσων θέμενος εἰς οὐδέν. ἄρτι γοῦν ἐπλησίαζε, καὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ τῷ Χάρακι καλουμένῳ κατήγετό τε καὶ προσωρμιζέτο. ὡς δ' οὐδὲν οὔτε κατὰ τὴν καταγωγὴν οὔτε κατὰ τὴν ἀπόβασιν ἐφάνη τούτοις τῶν ἀπευκτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λείας χωροῦσι καὶ πρὸς ἀρπαγὰς εὐχερῶς τὰ τῆς ἐπιβολῆς τε καὶ ἐπιχειρήσεως ἐπεραίνετο, τοὺς μὲν ἐπιτηδείους εἰς τὰς συνήθεις προνομὰς ἀπέστελλε δουλαγωγήσον-τας τοὺς ἐχθρούς, αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἔχων, ἄρτι δὴ τοῦ πνεύματος ἐπακμάζοντος κάκεινων ἅμα πορρωτέρῳ σταδίων δέκα ἢ δεκαπέντε γενομένων, πῦρ ἐμβαλὼν ταῖς ναυσὶν ἀπάσας κατέ-φλεξε, φεισάμενος τὸ παράπαν οὐδεμιᾶς. τέως μὲν οὖν τῷ παρα-δόξῳ τοῦ πράγματος καταπλαγέντες ἅπας δὴ ὁ στρατὸς (καὶ γὰρ ἐπαλινόστουν εὐθέως) ἐκδειματούμενοι τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο καὶ εἰς λόγους ἦλθον νεωτερικούς. ἐπεὶ δὲ κατήκουσαν ἀ'πάλοι ὠδίνοντο, ὡς αὐτοῖ τε τούτων ὑμεῖς ἀποικίαν ζητοῦντες καὶ γῆν ἀγαθὴν, ἐμοί τε ταύτης οὐδετέρα κρείττων νενόμισται, εἰς ταύ-την ἦλθον ὁδὸν ὑμῖν τε ἀγαθὰ προξενῶν καὶ ἐμὲ τῆς ἐξ ὑμῶν ἀπαλλάττων ὀχλήσεως. ὡς δὲ καὶ γυναικῶν ἐμέμνηντο καὶ παί-δων οὐκ ὀλιγώρουν, "καὶ γυναῖκες" ἔφη "ὡδὲ ὑμέτεραι αἰ αἶχμα- 76 λωτιζόμεναι, καὶ παῖδες οὐ μετὰ μικρὸν ἐξ αὐτῶν." ὅθεν τοῖς τοιούτοις κατασιγασθέντες λόγοις, καὶ ἀποδοχῆς ἀξία κρίναντες τὰ λεγόμενα, τάφρον μὲν ἠΐγειραν πρῶτον βαθεῖαν, καὶ χάρακα ἐν ταύτῃ καταπήξαντες, ἐνθα καὶ νῦν λαβῶν τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τό-πος σώζει τὴν προσηγορίαν, Χάνδαξ ὀνομαζόμενος, ἐκεῖσε διε-νυκτέρευον, φυλακάς τε τὰς προσηκούσας ποιούμενοι καὶ τὰς ὠφελείας αὐτῶν ἐκεῖσε ἀποθησαυρίζοντες. (22) χρόνος δὲ ἔρρῦη πολὺς οὐδαμῶς, καὶ πάντα τὸν βασιλέα ἢ φήμη ἐδίδαξε. καὶ δὴ τὸν πρωτοσπαθᾶριον Φωτεινόν, πρόπαππον μὲν Ζωῆς τῆς ἐν μα-καρίᾳ τῇ λήξει θεοστέπτου Αὐγούστης τυγχάνοντα, στρατηγοῦντα δὲ τηνικαῦτα τῶν Ἀνατολικῶν, τὰ τῆς Κρήτης ἅπαντα διοικεῖν προεβάλετο· οἷς ἐκεῖσε παραγενόμενος, καὶ τῶν μὲν γενόμενος θεατῆς τῶν δὲ καὶ ἀκροατῆς, τρανότερον ἀνεδίδασκε τὸν Μιχαὴλ τὰ πραττόμενα, καὶ δύναμιν τινα ἠξίου ἐκπέμπειν τὴν ἐκεῖθεν ἀποσοβήσουσαν τοὺς ἐχθρούς. Δαμιανὸν γοῦν κόμητα ὄντα τοῦ βασιλικοῦ ἵπποστασίου καὶ πρωτοσπαθᾶριον μετὰ πολλῆς δυνά-μεως καὶ παρασκευῆς ὁ βασιλεύων ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν τοῦ στρατηγοῦ Φωτεινοῦ· οἷς καὶ ἐνωθέντες τὸν μὲν κατὰ τῶν Ἀγαρη-νῶν πόλεμον ἔστησαν, εἰς οὐδὲν δὲ χρησίμον τὸ τέλος ἐνέσκηψεν. αὐτὸς τε γὰρ ὁ προρρηθεὶς Δαμιανὸς κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς μά-χης εὐθὺς τραυματίας πεσὼν καὶ σφαγῇ παραδοθεὶς τοὺς λοιποὺς οὐ νικᾶν καὶ μένειν ἀλλὰ φεύγειν ἐποίησεν

ήττημένους· καθ' ἣν τροπὴν καὶ ὁ Φωτεινὸς ἐν μονηρίῳ μόλις διασώζεται πρὸς τὴν 77 Δίαν, καὶ τῷ βασιλεῖ τῶνπραχθέντων αὐτάγγελος γίνεται. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐπεὶ διὰ τιμῆς ἤγετο παρὰ τοῦ βασιλέως ἀεὶ, τὴν τῆς Σικελίας στρατηγίδα αὐθις τῆς Κρήτης ἀλλάσσεται· (23) τοῖς δ' Ἰσπανίοις ἔτι πῶς ἐν ταραχῇ καὶ μερίμνῃ διάγουσιν ἀνήρ τις ἐκ τῶν ὁρέων τῆς νήσου ἐπικαταβάς μοναστῆς ἄλλον ἔφησεν εἶναι τόπον αὐτοῖς ἐπιτηδειότερον πρὸς τε πολίσματος κτίσιν καὶ τῆς λοιπῆς διαρκείας καὶ ἐπικρατείας αὐτῶν. καὶ αἶμα λαβὼν τὸν Χάνδακα τούτοις ἐπέδειξεν, ἔνθα καὶ νῦν ἐκτίσται ἡ πόλις αὐτῶν· καὶ ἡγεμὼν αὐτῆς ὁ Ἀπόχαψ τότε ἐγεγόνει αὐτῆς. ἐκ ταύτης οὖν οἶόν τινος ἐξ ἀκροπόλεως ὀρμώμενοι πᾶσαν τε ταύτην τὴν νήσον κατέτρεχον καὶ τινὰς τῶν παρακειμένων οὐκ ἔλαττον, ὡς καὶ ἐν αὐταῖς ἐγκατοικῆσαι, αὐτοὺς τοὺς οἰκήτορας καὶ αὐτόχθονας δου-λωσάμενοι. καὶ πόλεις δὲ Κρήτης ἐννέα πρὸς ταῖς εἴκοσιν εὐζω-νοὶ τε καὶ πεζοὶ ἠχμαλώτευσαν, μιᾶς ἕκτοτε μόνης παραμεινάσης ἀναλώτου καὶ ἀπαθοῦς, καὶ λόγῳ μὲν ὑποταγείσης, τὰ ἑαυτῶν δὲ ἔθιμα καὶ τὸν χριστιανισμὸν φυλαττούσης ἀλώβητον. τότε καὶ Κύριλλος ὁ Γορτύνης πρόεδρος, ἐπεὶ μὴ τούτοις εἰς ἄρνησιν ἐχώρει Χριστοῦ, ὡς ἱερεῖον ἀμωμον ἐσφαγίαστο· οὗ καὶ τὸ αἷμα βοᾷ μένον ὡς τοῦ Ἄβελ ἢ καὶ Ζαχαρίου πρὸς τὸν θεὸν ἀναλλοίω-τον· καὶ μύρον μὲν ἐκεῖθεν ἔστιν ἀρύσασθαι τοῖς πιστοῖς σπόγγοις τισὶν ἐναποματτόμενον, τὴν δὲ βαφὴν τοῦ αἵματος ἀλλοιωῶσαι οὐ πρόσεστιν. προσέτι μὴν αὐτόθι σοροὶ καὶ τάφοι ἀνεγήγερται ἀλ-λων τε πολλῶν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ τότε μαρτυρησάντων καὶ τῶν 78 δέκα περιωνύμων μαρτύρων. τοιοῦτω γοῦν τρόπῳ καὶ κατὰ τοῦ-τον ἀνηρπάσθησαν τὸν καιρὸν ἐκ μέσου τῶν Χριστιανῶν οἱ Κρη-ταιεῖς. 24 Ἐπεὶ δὲ ὀψὲ καὶ μόλις τοὺς περικυκλοῦντας τοῦτον ἐχθροὺς καὶ περικτυποῦντας ὁ Μιχαὴλ ἀπεσεῖσατο, δέον πρὸς θεὸν τραπέσθαι καὶ τοῦτον ἐξευμενίσασθαι, ἴλεω διὰ τῶν ἔργων ποιῶν, ὁ δὲ τὸναντίον ἢ ὡς οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ βούλονται, ὡς οὐ παρ' αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ σωθεῖς, ἔπραττε τε καὶ ἐπεπολί-τευτο. τῆς γαμετῆς γοῦν τελευτησάσης αὐτοῦ, καὶ δόξαν θέ-λοντος κατασχεῖν τῶν πολλῶν ὡς πένθος ἀλῆστον ἔχει αὐτῆς, τὴν σύγκλητον ἐποίει διὰ τινῶν μηνυμάτων κρυφίων καὶ μυστικῶν αἰ-ρήσασθαι τοῦτον πείσαι γυναικὶ αὐθις ζευχθῆναι, καὶ οὐ παρα-καλέσαι μόνον πρὸς τοῦτο ἀλλὰ καὶ βιάσασθαι, καὶ εἰς ἐπανάστα-σιν, εἰ μὴ τοῦτο γένηται, χωρῆσαι αὐτούς· "οὐ γάρ ἐστιν οἶον γυναικὸς ἀνευ" φάσκειν "βασιλέα τε ζῆν καὶ τὰς ἡμετέρας στε-ρεῖσθαι γαμετὰς δεσποίνης καὶ βασιλίδος." ἐπέπειστο γοῦν ὀψὲ διὰ τῶν ἐπιπλάστων λόγων, οὓς τῷ χρόνῳ λαθεῖν οὐκ ἦν· καὶ πρῶτον μὲν χειρόγραφα ὑπὲρ τῶν μῆτε ὄντων μῆτε ἔσομένων πᾶ-σαν ἀπήτει χεῖρα, ὡς αὐτὴν τε τὴν ἔσομένην αὐτῷ γαμετὴν καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἔκγονα ὑπερασπίζειν καὶ ὑπερμαχεῖν μετὰ τὸν αὐτοῦ μὴ παύσαινο θάνατον, ἀλλὰ κάκείνην τε μετ' ἐκείνους βασιλέας ἔχοιεν καὶ δέσποιναν, ὡς εἰκόσ. οὕτως οὐ τοῦ κατ' ἐκείνον ἀλλὰ 79 καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν ὤετο κατακρατῆσαι αἰῶνος, δέον πάντα ἐκ θεοῦ ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἀναρτῆσαι χεῖρ, δι' ὃν βασιλεῖς βασι-λεύουσι καὶ τύραννοι κρατοῦσι γῆς. πλὴν ὑπέκυπτεν ὁ πάσης κυριεύων γῆς προστάγματι τῷ συγκλητικῷ, καὶ συνάψεσθαι ἄκων ἠνείχετο ὁ σώφρονα βίον ἀνηρημένος. ἤγετο οὖν πρὸς γάμον οὐ τήνδε ἢ τήνδε, ἀλλὰ γυναῖκά τινα πάλαι τὸν κόσμον καὶ τὰ αὐτοῦ ἀποστερξασαν, Χριστῷ δὲ νυμφευθεῖσαν καὶ ἀσκήσεσιν ἐκ παιδὸς κατὰ τὴν ἐν Πριγκίπῳ νήσῳ μόνην σχολάσασαν καὶ προσανέχου-σαν τῷ θεῷ· Εὐφροσύνη ταύτης ἡ κλήσις, καὶ πατὴρ ἐσεμνύ-νετο Κωνσταντίνου εἶναι, δικαίᾳ κρίσει τὴν τύφλωσιν ὑπομεμενη-κότος παρὰ μητρός. ταῦτα μὲν ἐξεπέβαινον, καὶ ἴλεω δι' αὐτῶν οὐ μόνον οὐκ ἐποίητο ἀλλὰ καὶ παρώργισε τὸν θεόν. 25 Καὶ κατὰ τῶν τὴν Κρήτην δὲ καταλαβόντων καὶ λυ-μαινομένων αὐθις ἐπαποστέλλει στρατόν· Κρατερός ὄνομα τῷ στρατηγῆτι, ὃς τηνικαῦτα τὴν τῶν Κιβυρραιωτῶν διέπων στρα-τηγίδα, ἐβδομήκοντα ναῦς διήρεις

τῶν ὑφ' ἑαυτῶ καὶ πάντων τῶν θεματικῶν λαβῶν, βρέμων ἄμα καὶ πολλῶ φρονήματι παρενέ- βαλεν. καὶ ἐπεὶ οὐδ' ἐκείνοις ἐδόκει ὑποστέλλεσθαι ἀλλ' ἐς μάχην χωρεῖν τὴν τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις καὶ γενναιότητος ἐπιδειξο- μένην (καὶ γὰρ εἰσι τῶν ἄλλων Ἀγαρηνῶν οὗτοι δὴ εὐφυεῖς), συνέβαλλον δὲ τολμηρῶς ἑκάτεροι κατὰ τὸν ἀγῶνα χωρήσαντες ἄρτι δὴ τοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας ὑπὲρ γῆς ἐφαπλύντος, οὐδέτεροι 80 μὲν ἄχρι μεσοῦσης ἡμέρας ἐνέκλινον, ἀλλὰ γενναίως μαχόμενοι τὴν ἑαυτῶν ἐδείκνυον ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν· ἐπεὶ δὲ πονήσαντες οἱ Κρηταιεῖς ἤδη τοῦ ἡλίου κλίναντος ἐνέδωκαν πρὸς φυγὴν, τότε δὴ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, πλείους δὲ τὰ ὄπλα ρίψαντας αἰχμαλώτους ἔλαβον, ἐκ ποδὸς ἐπόμενοι. τάχα δ' ἂν σπουδά- σαντες ἔλαβον τὴν πόλιν αὐθημερόν, εἰ μὴ νύξ ἤδη φαινομένη ἀνέστρεψεν ὡς τὰ πράγματα καὶ ἀνάπαυλαν τούτοις ζητοῦσι φόνον ἀλλ' οὐ σωτηρίαν ἀπέτεκεν. οἱ μὲν γὰρ ὡς ἤδη νενικηκότες, καὶ πάντας αὖριον ἐν βραχεῖ βραχεῖς ὄντας ἐλπίσαντες συλλαβεῖν, πρὸς πότους καὶ τρυφάς, ὡς ἐν οἰκείᾳ ἀλλ' οὐκ ἐν ἄλλοτρίᾳ διά- γοντες, ἐξεβάκχευον, μῆτε τινὸς φυλακῆς μῆτ' ἄλλης σωτηρίας τῆς κατὰ τὸν πολεμικὸν νόμον γινομένης φροντίσαντες, ὕπνου δὲ μόνου καὶ τῆς τὰ πάντα ῥαδίως ἀνατρεπούσης καὶ ἀπολλυούσης ἀμελείας τε καὶ ῥαστώνης. ὅθεν περὶ μέσας νύκτας, ἐπεὶ διὰ τῶν ἑαυτῶν φυλάκων ὡς ἐν ἀπορίᾳ ἀγρυπνοῦντες οἱ Κρηταιεῖς ὕπνω καὶ οἴνω καθηρῆσθαι τοὺς τῆς Ῥωμαϊκῆς παρεμβολῆς ἀνέμαθον, αὐθωρὸν ἐξελθόντες μαχαίρα πάντας ἀπώλεσαν, ὡς μὴδ' ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, ὑποστρέψαι καὶ ἐκεῖθεν διασωθῆναι, ἢ μόνον τὸν στρατηγὸν ἐμπορικοῦ ἐπιβάντα πλοίου καὶ τὴν σωτηρίαν ζη- τοῦντα. πλὴν καὶ τοῦτον ἐπεὶ πανταχοῦ ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡγεμῶν ἀναζητῶν μὲν οὐχ εὗρισκε φεύγειν δὲ διήκουεν, ὀλκάσι τοῦτον μεθ' ἡγεμόνων ἀναζητῆσαι ἐκέλευσεν· οἱ καὶ καταλαβόντες τοῦτον ἐν Κῶ ἐπὶ ξύλου κρεμάσαντες διαφθαρήναι ἐποίησαν. καὶ τὰ μὲν 81 κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην καὶ τὸν ἀγῶνα συμβεβηκότα τοιαῦτα, πολλὴν ἐνεγκόντα Ῥωμαίοις συμφορὰν, οὐ τὴν ἐξ ἥττης μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκτοτε κρατήσασαν καὶ διαμείναςαν πολυ- κέφαλον ὕδραν, ἐκεῖσε καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἀποτεμνομένην ἀεὶ, ἀνα- θάλλουσαν δὲ ἀλλαχοῦ. 26 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνὴρ τις στρατιωτικῆς πείρας, πρὸς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἀγχινοίας οὐκ ἄμοιρος, οὗ τὸ ἐπώνυμον Ὀροῦφας, στρατὸν τινα ἀθροίσας τὸν τεσσαρακοντάριον τότε κα- λούμενον βασιλικῆς ἐκ προστάξεως, ἐκ τοῦ διανεμηθῆναι αὐτοῖς ἀνά τεσσαράκοντα χρυσίνων, τὰς τε ἄλλας νήσους, αἷς ὀλίγιστοι ἐφέροντο, κατατρέχων, καὶ τοῖς μὲν λόχους ἐπάγων τοῖς δὲ καὶ φανερῶς πολεμῶν, ἐξωλόθρευσέ τε καὶ ἀπωλεία παρέδωκεν· ταύ- την δέ, ὡς εἴοικεν, παρέπεμψεν εἰς ἡμᾶς. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ αὐ- τῆς θεῶ πάντως μελήσει, μελήσει δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν ψυχὴν δαπανῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς. 27 Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Εὐφήμιός τις κατὰ τὴν Σικελίαν τουρμάρχης τελῶν παρθένου τινὸς ἤρα ἀσκητηρίοις ἐν- δαιτωμένης καὶ τὸ μοναχικὸν ἔκπαλαι ἀναλαβούσης σχῆμα, καὶ διὰ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὸν αὐτοῦ ἔρωτα ἐκπληρῶσαι, τὴν παρθένον λαβῶν πῶς εἰς γαμετήν. ἐπεὶ γοῦν παράδειγμα οὐ πόρρωθεν εἶ- χεν οὐ κωλύον οὐδ' ἀποτρέπον, τοῦτον δὴ τὸν Μιχαήλ (καὶ γὰρ, 82 ὡς εἴρηται, καὶ αὐτὸς τοιοῦτόν τι ἐτόλμησεν), ἀφαρπάζει τὴν παρθένον τοῦ ἀσκητηρίου καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἄκουσαν ὑπηγάγετο. ταύτης οὖν οἱ ἀδελφοὶ τῷ Μιχαήλ προσίασι, τὰ τοῦ δράματος διηγούμενοι. ὁ δὲ κελεύει τῷ στρατηγῷ, εἰ οὕτως φωράσοι ἔχουσαν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ῥίνα τοῦ τετολμηκότος Εὐφήμιου ἀποτεμεῖν κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. καὶ ὁ Εὐφήμιος μαθὼν δὴ ταῦτα καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τοῦ νόμου τήρησιν καὶ τὴν βασιλικὴν ἀπειλήν, συνωμότας λαβῶν τούτους τε τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα καὶ τινὰς τῶν συντουρμαρχῶν, τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τούτῳ παρα- γινόμενον παρελαύνει ἐκεῖθεν, καὶ πρὸς τὸν Ἀφρικῆς ἀποδιδρά- σκει ἀμεραμουνῆ, πᾶσαν τὴν Σικελίαν ὑπ' ἐκείνῳ

ποιῆσαι καθυ- ποσχόμενος καὶ διδόναι φόρους πολλούς, εἰ μόνον ἀναγορεύσει τοῦτον βασιλέα καί τινα παράσχοι βοήθειαν. ἀναγορεύει γοῦν τοῦτον βασιλέα Ῥωμαίων, καὶ χεῖρα δίδωσι πολλήν, καὶ τῆς Σι- κελίας ἐγκρατῆς γίνεται, παρ' αὐτοῦ τούτου λαβὼν αὐτήν, οὐ τούτου μόνον ἀλλὰ καὶ ἐτέρων συνδρόμων γενομένων ἐπὶ τῇ τοιοῦ- των ἀπωλείᾳ τόπων. δηλοῖ δὲ ταῦτα σαφέστατα καὶ πλατικώτε- ρον ἢ τότε γραφεῖσα Θεογνώστῳ τῷ περὶ ὀρθογραφίας γεγραφότι καὶ εἰς χεῖρας ἔλθοῦσα ἡμῶν, ἦν ὁ βουλούμενος μεταχειριζόμενος τὰ καθ' ἕκαστον ἀναδιδαχθήσεται. πλὴν ὁ μὲν Εὐφήμιος μετ' οὐ πολὺ ἀθλον τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀνομίας λαμβάνει τὴν τῆς ἑαυτοῦ στέρησιν κεφαλῆς. σχῆμα γὰρ εἶχον βασιλικὸν ἀπῆει καὶ κατὰ τὴν Συράκουσαν, καὶ δὴ ἀποθεν γενόμενος τῆς 83 ἑαυτοῦ τάξεως καὶ τῶν δορυφόρων ὡς ἀπὸ τόξου βολῆς ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν, ὁμιλῶν αὐτοῖς τυραννικῶς τε καὶ βασιλικῶς. τοῦτον ὡς προσερχόμενον εἴγνωσαν δύο τινὲς ἀδελφοί, γενόμενοι σύμπνοοι καὶ ταῦτὸν φρονήσαντες προσέρχονται τούτῳ εἰρηνικῶς, τὴν προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν ἀπονέμοντες. ὡς δ' Εὐφήμιος τὴν τε παρ' αὐτῶν ἀναγόρευσιν ἀσπαστῶς ἐδέξατο καὶ τῶν ἄλλων κατήκουεν αὐτῶν, προσεκαλεῖτο τούτους φιλοφρόνως ἀποδώσων τὸν ἀσπασμόν· καὶ δὴ κλίνας τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα προσε- ρείσας τῷ στόματι ταῖς θριξὶ μὲν κατέχεται ἰσχυρῶς πρὸς ἐτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλὴν. καὶ ὁ μὲν Εὐφήμιος τοιοῦτῳ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. 28 Οἱ δ' Ἄγαρηνοὶ οὐ τῆς Σικελίας μόνον ἔκτοτε ἀλλὰ καὶ Καλαβρίας καὶ Λαγγοβαρδίας ἐγένοντο ἐγκρατεῖς, πᾶσαν κατατρέχοντες καὶ διαπορθοῦντες καὶ ἐνσκηνοῦντες ἄχρι τῆς βασι- λείας τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει Βασιλείου τοῦ βασιλέως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἢ ἐκείνου δηλώσει ἱστορία· ὁ δὲ Μιχαὴλ μῆνας ὀκτώ καὶ ἔτη τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγκρατῆς ἐννέα τὸν βίον κατέλυσε, τῷ δυσουρίας νοσήματι ἀλούς, ἐκ τῶν νεφρῶν λαβούσης τὴν ἀρ- χήν, μήτε τὴν πρὸς θεὸν καταλύσας δυσμένειαν, οἷς οὐκ ἠθέλε τὴν ἑαυτοῦ μορφήν δι' ἡμᾶς ἀναλαβόμενον σάρκα προσκυνεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς προσκυνοῦντας καθαιρῶν Μεθόδιόν τε καὶ Εὐθύμιον, περὶ ὧν εἰρήκαμεν, καὶ τὸν τῶν Ἄγαρηνῶν ἐπαυξή-σας ἀκατάλλακτον πόλεμον, τὰ τε κατὰ Θωμᾶν καὶ τῶν Κρη- 84 ταιέων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν εἰρημένων Ἀφρικῶν διὰ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν ἀποστείλαντος τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ Δαλματία τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀπέστη τότε βασιλείας, καὶ γεγόνασιν ἅπαντες ἰδιο- ρυθμοὶ τε καὶ αὐτοκέφαλοι μέχρι τῆς τοῦ Βασιλείου τοῦ αἰοδίδιμου βασιλείας· τότε γὰρ πάλιν οὗτοι Ῥωμαίοις καθυπετάγησαν. πε- πλήρωτο δὲ καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ χρησμός, λέγων οὕτω, ἀρχὴ κακῶν γε προσπεσεῖται τῇ χθονί, ὅταν κατάρξη τῆς Βαβυλῶνος δράκων δύσγλωσσος ἄρδην καὶ φιλόχρυσος λίαν. ἐτέθη δὲ ὁ τούτου νεκρὸς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἀγίων ἀποστόλων, ἐν τῷ ἡρώω Ἰουστινιανοῦ, ἐν λάρνακι πρασίῳ Θετταλικῇ.

{1 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΥΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ. ΛΟΓΟΣ Γ.}

1 Τὰ μὲν δὴ πραχθέντα Μιχαὴλ τῷ Τραυλῷ βασιλεύσαντι ἐννέα ἔτεσιν πρὸς μῆσιν ὀκτῶ ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ δεδήλωται· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἤδη Θεόφιλος ἀνδρὸς ἔχων ἡλικίαν τὴν πατρικὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείαν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος 85 διεδέξατο, λόγῳ μὲν οὖν τῆς δικαιοσύνης ὥσπερ ἔμπυρος ἐραστῆς καλεῖσθαι βουλούμενος καὶ νόμων εἶναι φύλαξ πολιτικῶν ἀκριβῆς· τῇ δ' ἀληθείᾳ ἐξῶθεν ἑαυτὸν τῶν ἐπιβουλευόντων διατηρῶν, ὡς ἂν μή τις κατ' αὐτοῦ τι νεανιεύσῃται, ταῦτα ὑπεκρίνετο. τὸν ἐπηρημένον οὖν κίνδυνον ὑφορῶν, τοὺς τῷ πατρὶ μὲν αὐτοῦ ἐκ συνωμοσίας τὴν βασιλείαν παρεσχηκότας, κατὰ τοῦ

Λέοντος δὲ ἐπαναστάντας, ἅπαντας ἔγνω ὀλέθρῳ παραδοῦναί τε καὶ σφαγῇ. ὅθεν δόγμα ἐξέθετο ἅπαντας τοὺς τῶν βασιλικῶν ἀπολαύοντας φιλοτιμιῶν, προσέτι δὲ καὶ βασιλικῆς τιμῆς μετασχόντας τῆς οἴασοῦν, κατὰ τὴν Μαгнаύραν συναθροισθῆναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγε- γόνει καὶ τοῦ προστάγματος οὐδεὶς ἐτόλμα καταφρονεῖν, τὴν τῆς ψυχῆς τέως ὡς ἐν σκότῳ κρύψας θηριωδίαν, ἡρέμα πως καὶ πραεῖα φωνῇ οὕτω πως ἔλεξεν ἐν βραχεῖ, ὡς ἐβούλετο μὲν καὶ δι' ἐπιθυ- μίας εἶχεν, ὁ λαὸς καὶ κληρὸς ἐμός, τοὺς ἀντιλαβομένους καὶ τῆς βασιλείας ὑπερμαχήσαντας νεανικῶς ὁ ἐμός ἄγαν πατήρ πολλῶν μὲν τιμῶν πολλῶν δὲ τούτους ἀγαθῶν ἐτέρων καταξιῶσαί τε καὶ γερῶν· ἀλλ' ἐπεὶ ἔφθασεν ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι θάττον ἢ εἶχε βουλῆς καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἔξω γέγονε τοῦ καιροῦ, ἵνα μὴ ἀχάριστος δόξη πολλοῖς, ἐμὲ οὐ τῆς βασιλείας μόνον διάδοχον ἀλλὰ καὶ τοῦ τοιοῦτου καλοῦ τούτοις ὑπόχρεων ἐγκατέλιπεν. διὸ ἕκαστος ἐκ μέσου ἀγόμενος δεικνύτω ἡμῖν ἔαυ- τόν. τούτοις ὑποκλαπέντες τοῖς λόγοις καὶ συλαγωγηθέντες τὸν νοῦν ἑαυτὸν ἕκαστος ἀπεγύμνου καὶ πᾶσιν ὠρᾶτο κατάδηλος. εὐθύς 86 οὖν νόμῳ τῷ πολιτικῷ χρῆσθαι τὸν ὑπάρχον ἐγκελεύεται, καὶ "ἄγε δὴ" φησὶν, "ὦ οὗτος, τούτους κατ' ἀξίαν τῶν βεβιωμένων ἀμείβου, οὐ μόνον οἷς οὐκ ἔδρισαν τὸ θεῖον, αἷματι ἀνθρωπίνῳ μίαναντες δεξιάν, ἀλλὰ καὶ χριστὸν κυρίου βασιλέα ἀνελόντες οἱ ἀθλοῖοι." τούτοις διέλυσε τὸν σύλλογον ἐκείνον τὸν πρῶτον δὴ πως καὶ θαυμαστόν· ὃν εἶπερ τις κατὰ νόμους ἔχοιτο ἐπαινεῖν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' εἰ στήσεται ἐγγὺς ἡμερωτάτης τε καὶ πραεῖας ψυ- χῆς. καὶ τούτους μὲν οὕτως πως ἐξ ἀνθρώπων ἐποίησεν, προσε- πιθεὶς τούτοις τὸ ἐπαινετὸν ἐκεῖνό γε καὶ καλόν, τὸ ἀπελάσαι καὶ πρὸς τὴν ἐν ἧ' τὸ πρότερον ἀπεκάρη μονὴν Εὐφροσύνην τὴν ἔαυ- τοῦ μητριαν ποιῆσαι παλινοστήσαι, ἣν ἡ ἱστορία δευτέραν γαμε- τὴν παρέδωκε τῷ Μιχαήλ, ἐκείνων γε τῶν ἡμῖν εἰρημένων ἐκεῖσε χειρογράφων καὶ ὄρκων πολλῶν, οὐχ ὁσίων πραχθέντων γε καὶ γενομένων, ὠφελησάντων οὐδέν. τί δήποτε; ὅτι μὴ ἐπὶ κυρίου πεποιθὼς ἡγάγετο γαμετήν (ἡ γὰρ ἂν ἐννομόν τινα, ἀλλ' οὐ τὴν ἡδὴ συνταξαμένην ἡγάγετο τῷ Χριστῷ), ἐπὶ δὲ τῇ ἑαυτοῦ θρασύ- τητι καὶ τοῖς ὄρκοις ἐκείνοις τοῖς εὐμεγέθεσί τε καὶ θεοῦ πάντας πόρρωθεν ἀποπέμψασι. 2 Καὶ τὰ πρῶτα μὲν τούτου τοιαῦτα· τὰ δ' ἐξῆς ἀντε- ποιεῖτο δικαιοσύνης καὶ ἦν φοβερὸς τε πᾶσι τοῖς πονηροῖς καὶ θαυμαστὸς ἀγαθοῖς, τοῖς μὲν ὅτι μισοπόνηρός τε καὶ δίκαιος; τοῖς δ' ὅτι ἐμβριθῆς τε καὶ αὐστηρὸς. πλὴν οὐκ ἦν τοῦτον πάν- 87 των καθαρεύειν τῶν πονηρῶν. καὶ διὰ τοῦτο εἶχετο μὲν τῆς ἐπὶ θεὸν καὶ τὴν τούτου ἀναγνον μητέρα, ὡς ἔλεγε, πίστεως, εἶχετο δὲ καὶ τῆς πατροπαραδότου μιανῶς τῶν εἰκονομάχων αἰρέσεως, καὶ ταύτη γε δὴ τὸν εὐσεβῆ καὶ πανάγιον λαὸν ἐτάραττε τε καὶ πολυειδέσιν ἐδίδου κακώσεις, πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρό- νον ἡρεμῆσαι μὴ συγχωρήσας, οἷς οὐδὲ τὰς ἐν πολέμοις ἀνδρα- γαθίας καταλλήλως ἐλάμβανεν, ἀλλ' ἡττητό τε ἀεὶ καὶ οὐ κατὰ βασιλέα ὑπέστρεφεν. 3 Τοιγαροῦν ἐχόμενος τῆς δικαιοσύνης, οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ μητέρα πίστεώς τε καὶ προθυμίας, ἀπήει ἔφιππος διὰ τῆς κατὰ τὴν μέσην πλατείας καὶ λεωφόρου πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν ἐκάστη ἑβδομάδι, ὑπὸ τῶν δορυφόρων παραπεμπόμενος. ἀπήει δὲ πᾶσι μὲν, πρὸ παντὸς δὲ τοῖς ἀδικου- μένοις διδοὺς ἑαυτόν, ὡς ἂν ἔχοιεν τὰ αὐτῶν ἐκτραγωδεῖν ἀδική- ματα καὶ μὴ παρὰ τινῶν κακοποιῶν κωλύοιντο ὑφορωμένων τὴν ἔκτισιν, δεύτερον δὲ ἵνα διὰ τὴν ἀγορὰν διερχόμενος θεατῆς γίνοιτο τῶν ὠνίων· ὅθεν ἐκάστου τῶν πιπρασκομένων ὅσου πωλεῖται κατὰ τὴν ἀγορὰν ἡρώτα, οὐκ ἐν παρέργῳ τοῦτο ποιῶν ἀλλὰ καὶ λίαν ἐνεργῶς τε καὶ ἐπιμόνως, οὐδ' ἐνὶ τοῦτο εἶδει ἀλλὰ παντὶ μὲν τῷ τρέφειν ἄνθρωπον δυναμένῳ, εἴτ' οὖν ἐσθιόμενον εἴτ' οὖν καὶ πινόμενον, παντὶ δὲ τῷ περιθάλλειν καὶ εἰς ἀμφίασιν τελοῦντι, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένοις τῶν βουλομέ- νων

έξωνήσει. διά τοι τοῦτο οὐδὲ ῥαδίως ἂν εἶδέν τις αὐτὸν ἐξ- 88 εληλυθότα εἰς πρόκενσον, πολλὴν ἐνδεικνύμενον σπουδὴν πρὸς τὰ κοινὰ τε καὶ ἐπιμέλειαν νῦν μὲν ἐν κριτηρίοις, νῦν δέ, ὡς εἴρηται, κατὰ τὰς προόδους τῆς ἑβδομάδος. 4 Ὅθεν ἐπεὶ τίνα τῶν ὀφθαλμῶν ἐστίασιν τὰ πρὸ τῆς πόλεως ἔχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἑαυτὰ καλοῦσι τοὺς βασιλεῖς, τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ παλατίου τείχη τῶν ἀρχαίων θεμελίων οὗτος παρεκβαλὼν, καὶ πρὸς τὰ ἡλιακά, ἐνθα πρότερον κινστέρ- νης οὗσης συνέβη βασιλικὸν ἀποπνιγῆναι υἷόν, παραδείσους ἐργα- σάμενος, ἐκεῖθεν τὸ λείπον ἀνεπλήρου καὶ ἑαυτὸν ἔτερπε τούτοις καὶ ἐψυχαγῶγει, ὡς τὸ εἰκός. καὶ ποτε τούτου ἐκεῖσε ἐνδιατρί- βοντος, εἴτε δὴ καὶ δειπνοῦντος, ὡς λόγος, συνέβη ναῦν τινὰ μυριοφόρον ἐξ οὐρίας πλέουσαν ἀναπεπταμένοις δὴ τοῖς ἰστίοις τῷ μεγέθει τὸν λιμένα κατασκιάσαι καὶ τὸν βασιλέα εἰς θάμβος ἐπα- γαγεῖν. ἐπύθετο οὖν αὐτίκα τίνας τε ἢ ὀλκὰς εἶη καὶ ὅτι φέροι τῶν ἐδωδύμων. ὡς δὲ τῆς Αὐγούστης ἤκουσεν καὶ λαθεῖν τοῦτο οὐκ ἦν, τότε μὲν ἐφησυχάσαι λέγεται καὶ διαπέμψαι τὸν καιρὸν μέχρι τῆς ἡς εἰώθει ἡμέρας κατὰ τὰς Βλαχέρνας ἰέναι. ἐπεὶ δ' ἦ ἤ τε ἡμέρα παρῆν καὶ ὁ τοῦ πλοίου ὄρμος δῆλος ὑπῆρχε τῷ βασι- λεῖ ἀναμαθόντι διὰ τινος, τῆς εἰς τὸ πλοῖον φερούσης ἀπήρχετο ὁδοῦ· ἦν δὲ κατὰ τὸν Βόσπορον. καὶ ἐπέπερ παραγενόμενος παρὰ τὴν πρύμναν ἔστη τῆς νεῶς ἀκολουθούσης τῆς τάξεως, ἠρώτα τὴν σύγκλητον οὐχ ἅπαξ δὴ μόνον ἀλλὰ καὶ δις καὶ τρίς, ὅτου 89 δὴ τις εἶχοι χρεῖαν τῶν ἐδωδύμων, σίτου ἢ οἴνου ἢ τινος ἄλλου τῶν κατ' οἶκον ἀναλισκομένων. ὡς δὲ πολλάκις ἐρωτηθέντες μόλις ἅπαξ ἀπεκρίθησαν μηδενὸς λείπεσθαι μέχρι τῆς σῆς εὐμοιροῦμεν δεσποτείας τε καὶ βασιλείας, καὶ προστιθέντων μηδὲν εἰδέναι τῶν ὧν ἐρωτώμεθα, "ἀλλ' οὐκ ἴστε" εἶπεν "ὅτι με ὑπὸ θεοῦ βασι- λεά γενόμενον ἢ Αὐγούστα καὶ σύμβιος ναύκληρόν με εἰργάσατο; καὶ τίς πώποτε, μετὰ πικρίας λέγων τοῦτο ψυχῆς, βασιλέα Ῥω- μαίων ἢ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἔμπορον ἐθεάσατο;" καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀναπολογήτων μενόντων, ἐκέλευσεν αὐθωρὸν μόνους ἐξίοντας τοὺς ἀνθρώπους τὴν ναῦν ἐκείνην παραδοῦναι πυρὶ αὐταῖς ἀγκύραις καὶ ἰστίοις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀγωγίμοις, πολλὰ κατειπὼν ὕστερον καὶ παντοίαις ὑβρεσι τὴν δέσποιναν περιβαλὼν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐπαπειλῆσαι ἐξαγαγεῖν τῆς ζωῆς, εἶγε δὴ ἔκτοτε τοιοῦτόν τι ποι- οῦσα φωραθείη. 5 Ἀλλὰ πατρίδα μὲν ἢ Θεοδώρα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῆ Αὐγούστη) Παφλαγονίαν ἐσέμνυνεν, καὶ χωρίον Ἐβισσαν, γεννή-τορα δὲ Μαρίνον οὐκ ἄσημόν τινα ἢ ἰδιώτην τὴν τύχην, δρουγγά- ριον δὲ ἢ τουρμάρχην κατὰ τινος, καὶ μητέρα Θεοκτίστην τὴν οὕτω Φλωρίναν κατονομαζομένην, ἀμφοτέρους εὐσεβεῖα ἐντεθραμμένους καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν οὐκ ἐξαρνουμένους μὲν, ὡς κατ' ἐκεῖνο πάντες καιροῦ, ἀσπαζομένους δὲ καὶ ἐνστερνιζομέ- νους ὑπερφυῶς. ἀλλ' ἢ μὲν Θεοδώρα διαδήματι βασιλείας πάλαι 90 δὴ κατέσπεπτο, καὶ ἢ αὐτῆς μήτηρ Θεοκτίστη ζωστή τε καὶ πατρι- κία τετίμητο. αὕτη δὴ οὖν ἢ Θεοκτίστη κατὰ τὸν ἑαυτῆς οἶκον, ἐνθα δὴ ἢ τῶν Γαστρίων μονὴ τὴν πῆξιν ἔχει τὰ νῦν καὶ ἰδρυσιν (ἦν δὲ τοῦτον ἐξ ἐκείνου τοῦ πατρικίου ἐξωνησαμένη Νικήτα), τὰς τῆς Θεοδώρας θυγατέρας μετακαλουμένη (πέντε δὲ ἦσαν τὸν ἀριθμόν, ἢ τε Θέκλα καὶ Ἄννα Ἀναστασία τε καὶ Πουλχερία καὶ ἢ Μαρία) ἄλλαις τε δωρεαῖς αἷς ὑπάγεσθαι τὸ θῆλυ πέφυκεν ἐδεξιοῦτο, καὶ ἰδίᾳ παραλαμβάνουσα οὐ μαλακίζεσθαι οὐδὲ μένειν θηλείας ὅπερ ἦσαν ἐξελιπάρει καὶ καθικέτευεν, ἀνδρίζεσθαι δὲ καὶ τῆς μητρῶας θηλῆς ἀξία διανοεῖσθαι καὶ πρέποντα, τὴν πατρῶαν μὲν αἴρεσιν ἀπορριπιζομένης, καταφιλούσας δὲ καὶ κατασπαζο- μένας τὰς τῶν σεπτῶν εἰκόνων μορφάς. καὶ ἅμα ταύτας εἰς χει- ρας ἐμβάλλουσα (ἐφυλάττοντο δὲ αὐτῇ ἐν τινι κιβωτίῳ), τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς χεῖλεσιν ἐπιτιθεμένη ἠγίαζέν τε αὐτὰς καὶ πρὸς τὸ ἐκείνων φίλτρον διήγειρεν. τοῦτο οὖν ἐνδελεχῶς ποιούσα καὶ ταῖς ἐγγόνοις τὸ περὶ τὰς εἰκόνας φίλτρον ἀναζωπυροῦσα οὐκ ἔλα- θε τὸν Θεόφιλον,

πυνθανόμενον "ὄ τι τε αὐταῖς παρὰ τῆς μάμ- μης δεδώρηται καὶ ὄ τι χάριτος ἐξείργασται ἀξιον. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τούτου τὰς πεύσεις ἀγαθὰ φρονοῦσαι ὡσπερ τινὰς λαβὰς ἐρρωμένως παρέτρεχον· ἡ δὲ Πουλχερία ἄτε ἡλικία καὶ νῶ νηπιάζουσα τὰς τε φιλοφροσύνας ἔλεγε καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὄπωρων, συνηρίθμει δὲ καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν, οὕτω δὲ ἀπαλὰ φρονοῦσα καὶ λέγουσα ὡς νινία πολλὰ εἶη αὐτῇ κατὰ τὸ 91 κιβώτιον καὶ ταῦτα τῇ κεφαλῇ τε καὶ τοῖς προσώποις ἐπιτίθησι μετὰ τὰ φιλήματα. ταῦτα γοῦν τὸν βασιλέα εἰς μανίαν ἤγεν ὑπο- λαλούμενα. ἀλλὰ πρᾶξαι μὲν τι τῶν δριμυτέρων ἢ πικροτέρων εἰς αὐτὴν ἐκώλυε τοῦτον τό τε τῆς γυναικὸς αἰδέσιμον καὶ ἡ εὐλά- βεια, καὶ ἡ παρρησία δὲ πρὸς τούτοις οὐκ ἔλαττον (καὶ γὰρ ἦν τοῦτον ἀριδῆλως σκώπτουσα καὶ διελέγχουσα ἐπὶ τε τοῖς καθ' ἡμέραν τῶν ὁμολογητῶν διωγμοῖς καὶ τῇ δηλωθείσῃ αἰρέσει, καὶ μόνῃ μικροῦ φανερὰν ποιοῦσα τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν πάντων ἀπέ- χθειαν), ἀπέτεμνεν δὲ μόνον τὴν πρὸς αὐτὴν τῶν τούτου θυγατέ- ρων ἀφιξίν, καὶ διεκώλυε γίνεσθαι συνεχῆ. 6 Τούτοις ἀδελφὰ καὶ τῇ βασιλίδι Θεοδώρα συμβέβη- κεν. ὑπῆρχέ τι τῷ βασιλεῖ παρακεκομμένον ἀνδράριον, τοῦ Ὀμη- ρικοῦ Θεορίτου διεννηνοχὸς κατ' οὐδέν· Δένδερικὸν ὄνομα τούτῳ, ἀσημὰ τε φθεγγόμενος καὶ γέλωτας κινῶν καὶ θυμηδίας ἔνεκεν τοῖς βασιλείοις ἐνδαιτιώμενος. οὗτος γοῦν εἰσπηδήσας ποτὲ κατὰ τὸν τῆς βασιλείου κοιτωνίσκον κατέλαβεν αὐτὴν θείας εἰκόνας περιελημμένην καὶ τοῖς ἑαυτῆς ὄμμασιν μετὰ σπουδῆς προσάγου- σαν. ταύτας ὑπ' ὄψιν ἰδὼν οὗτος ὁ παραπαίων τί τε εἰσὶν ἔπυ- θάνετο, καὶ πλησιέστερον διέβαινεν. ἡ δὲ "τὰ καλά μου" ἔφησεν οὕτως ἀγροικικῶς "νινία· καὶ ἀγαπῶ ταῦτα πολλά." κατὰ τὴν τράπεζαν τηλικαῦτα εἰστιάτο ὁ βασιλεύς, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν εὐ- θὺς διαβάντος ἤρετο αὐτὸν ὅποι ποτὲ ἐτύγχανεν ὦν. ὁ δὲ παρὰ τὴν μάναν ἔφησεν εἶναι, τὴν Θεοδώραν οὕτω λέγων, καὶ θεάσα- σθαι ἐν αὐτῇ καλὰ νινία τοῦ προσκεφαλαίου ἐξαίρουσαν. συνῆκεν 92 οὖν ὁ βασιλεύς, καὶ πλήρης ὀργῆς γεγωνῶς, ὡς ἐξανέστη τῆς τρα- πέζης, πρὸς αὐτὴν ἀπήει, ἄλλαις τε πολλαῖς ὑβρισταῖς αὐτὴν ἐπαντλῶν καὶ εἰδῶλων λάτρην ἀκολάστῳ γλώττῃ αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ἅμα διεξήει τοὺς λόγους τοῦ παραπαίουτος. ἡ δὲ τέως μὲν τὸν θυμὸν καταστορεννύουσα "οὐ τοῦτό ἐστιν" ἐξ ἐτοίμου ἔλεγεν, ὦ βασιλεῦ, οὐ τοῦτο, ὡς ὑπέιληφας σύ· τῷ δὲ κατόπτρῳ μου ἤμην ἀτενίζουσα μετὰ τῶν θεραπεινίδων, καὶ τὰς ἐκέῖσε τικτομέ- νας ἰδὼν ὁ Δένδερικὸς μορφὰς ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ἀφρόνως τῷ δε- σπότη καὶ βασιλεῖ." οὕτω μὲν οὖν ἐκείνου τέως κατέσβεσε τὸν θυμὸν· τὸν Δένδερικὸν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας παιδεία καθυπο- βάλλουσα πέπεικε σωφρονεῖν, οὕτω πως λέγουσα ὡς μήποτε λέγειν περὶ τῶν καλῶν νινίων τινί. καὶ ποτε παρὰ πότον ἐγκαυχώμενος καὶ τῆς δεσποίνης κατεπαιρόμενος ὁ Θεόφιλος ἠρώτα τοῦτον περὶ αὐτῆς, εἰ πάλιν ἄρα τὰ καλά νινία ἡ μάνα ἀσπάζεται. ὁ δὲ τοῖς χεῖλεσι τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπιθείς καὶ τῇ ἀριστερᾷ τῶν ὀπίσθεν με- ρῶν λαβόμενος "σίγα, σίγα περὶ τῶν νινίων" ἀντέφησεν, "βασι- λεῦ." ταῦτα μὲν οὕτω7 Καὶ τινος δὲ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθιζομένου, χεῖρά τε νεανικὴν καὶ ἵππον ἔχοντος δεξιόν, συνέβη τούτου δὴ τὸν στρα- τηγόν, ὑφ' ὃν ἐτέλει ὁ στρατιώτης, ἔρωτι κατασχεθῆναι τοῦ ἵπ- που, ὑφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος σέσωστο καὶ πολλάκις ἐκ θανάτου ἐρύετο. ἐπεὶ γοῦν τοῦτον πολλάκις ἐξαιτησάμενος πᾶσι τε τρόποις καὶ χάρισι (καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο πολλὰ δίδόναι τῷ ἀνθρώπῳ) ἀπέτυχε τῆς αἰτήσεως, ἤγε δὲ καὶ βίαν ὁ στρατηγὸς καὶ οὐδ' οὕτως εἶχε 93 τὸν ὑπακούοντα, διεδέξατο τοῦτον τῆς ἥς εἶχεν ἀρχῆς, πολλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον κατειπὼν τοῦ ἀνδρός. ἦν οὖν ὁ στρατιώτης ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἵππον ἔχων ἐντρύφημα. παρῶχτο δὲ καὶ χρό- νος ἰκανός, ὁ τὸν ἄνδρα πρὸς πόλεμον ἐκ φιλονεικίας καλῶν, ἀλλὰ καὶ καταδαπανῶν αὐτόν, οἷά φιλεῖ τοῖς δυστυχοῦσι δεινῶς. ἐγέ- νετο οὖν ἵππου ἀγαθοῦ ζήτησις παρὰ Θεοφίλου κατὰ τὸν τῆς δυστυχίας καιρὸν τοῦ ἀνδρός· διὸ καὶ διὰ

γραμμαμάτων πάντας ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασιν ἀνερευνῶν ἐκέλευε τοιόνδε καὶ τοιόνδε ἀπο- στεῖλαι αὐτῶ. ὅθεν λαβόμενος ὁ στρατηγὸς ἀφορμῆς ἀφείλετο τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἵππον καὶ ἄκοντος, καὶ πρὸς βασιλέα ὡς οἰκεῖον ἀπέσταλκεν. αὕτη ἡ αἰτία, καὶ τοῦ ἵππου δὲ ἡ στέρσις. ἐπεὶ δὲ κατὰ τινα περιπέτειαν πάντας ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τοὺς οἰαδῆποτε αἰτία πεπαυμένους, ἐξίεναι πρὸς πόλεμον, καὶ τὸν ἀνδρα τοῦτον ἐξεληλυθότα ἵππου στερούμενον ἀγαθοῦ ἀπήγαγε τῆς ζωῆς, γυναῖκα καταλελοιπότα καὶ τέκνα πτωχά. τί οὖν ἡ γυνή; καὶ τὸ φιλήκοον ἀκούουσα τοῦ βασιλέως καὶ φιλοδίκαιον, καὶ τῶ τοῦ ἀνδρὸς φίλτρῳ ἐκκαίωμένη, καὶ τοῖς τέκνοις ὅπως καὶ χορη- γοίη οὐκ ἔχουσα τὰ πρὸς ζώην, τὴν βασιλεύουσαν καταλαμβάνει, καὶ τὸν Θεόφιλον, ἐν ἧ ἡμέρᾳ εἰθιστο πρὸς Βλαχέρνας ἀπιέναι, τοῦτον δὲ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἵππον ἀναβαίνοντα κατιδοῦσα, γονυ- πετοῦσα καὶ κατολοφυρομένη ἐδέετο τοῦ βασιλέως, τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου κατέχουσα, καὶ ἀνεδίδασκεν πῶς αὐτῆς τε εἴη ὁ ἵππος 94 καὶ οὐκ ἄλλος τις ἄλλ' αὐτὸς αἴτιος τῆς τοῦ ἀνδρὸς σφαγῆς. ἐκ- πλαγῆς οὖν ὁ βασιλεὺς γενόμενος ἐν τῇ παρρησίᾳ τῆς γυναικὸς καὶ περιθαμβῆς, καὶ τῶν λεγομένων εἰδὼς οὐδέν, τέως μὲν αὐτὴν ταμειυθῆναι διωρίσατο τῆς αὐτοῦ ἄχρι ἐπανόδου πρὸς τὰ ἀνάκτο- ρα, καὶ καλεῖν ταύτην καὶ δὴ ἔφησεν τὴν γυναῖκα μετὰ σπουδῆς ἐπαναδραμών' καὶ ἠδε παρέστη εὐθέως, ἐκδιδάσκουσα τε πάντα καὶ διεξιούσα σαφῶς. κελεύει οὖν τὸν τε ἀφικέσθαι τὸν στρατη- γὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ περὶ τοῦ ἵππου ζήτησιν ποιεῖ νεανικὴν. ὡς δ' οἴκοθεν ὁ στρατηγὸς καὶ οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἀρπαγῆς τὸν ἵππον ἀποσταλῆναι διεβεβαίου, παρίστησι κατὰ πρόσωπον τὴν ἀνθρωπον ἔλεγχον τῶν λεγομένων καὶ κατήγορον. οὐκ ἔφερον οὖν ὁ στρατηγὸς τῶ ψεύδει καταλαμπρύνεσθαι τὴν ὄψιν τῆς γυναικὸς ἐνορῶν, καὶ ἅμα ἰκέτης γίνεται ἔλεεινός καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς πόδας λαμβάνει μετὰ κλαυθμοῦ. τί οὖν ὁ βασιλεὺς; ἐκείνην μὲν τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν αὐτῆς παίδων ἀδελφούς ἐξ ἴσου καὶ κλη- ρονόμους τῆς ἐκείνου δείκνυσιν ὑποστάσεως, μεθίστησί τε τῆς ἀρχῆς αὐτόν, καὶ πᾶσι κατάδηλος γίνεται ἡ δικαία κρίσις αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀρπαγὰς φιλαπέχθημον. 8 Οὐχ ἤττον δέ γε καὶ ταῖς οἰκοδομαῖς ἐγκείμενος τὴν ἑαυτοῦ ἐδείκνυτο ἐπιμέλειαν. τεῖχη τε γὰρ τὰ χθαμαλότερα ἐκ βάθρων ἀναδειμάμενος, τὸ γῆρας ὡσπερ ἀποξύσας καὶ πρὸς ὕψος μετὰ κάλλους ἀπάρας, ἀβατα πάντη πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς, ἀ' 95 καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν τούτου προσηγορίαν ἐμφαίνουσιν ἐγγεγραμ- μένην ἔχοντα ἐν αὐτοῖς. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πόρνας ἀπελάσας ἐξ οἰκημάτων, καὶ καθάρας ὅλον ἐκείνον τὸν χῶρον, ξενῶνα τὴν ἐκεί- νου φέροντα προσηγορίαν, κάλλει τε κάλλιστον καὶ μεγέθει μέγι- στον, εὐπνουν τε καὶ εὐόπτον, δι' ὧν τὰ φθοροποιὰ μὲν παθή- ματα ἀποκλύζονται, τὰ σωτηριώδη δὲ ἐπιγίνονται ἀλεξήματα, κατεσκεύασεν. οὕτως εἶχεν ἐκεῖνος πρὸς πόρνας. πλὴν ὅτι γέ φασιν αὐτόν ποτε κάλλει θεραπαινίδος τῆς Θεοδώρας ἀλόντα συμ- φθαρῆναι αὐτῇ, ῥαθύμως τότε βιοῦντα' ἐπεὶ γοῦν ἠῴθητο τῆς ἐκ τοῦ καλοῦ διαμαρτίας, καὶ ἄλλως οὐδὲ τὴν Θεοδώραν τοῦτο λαθοῦσαν, κατηφιῶσαν δὲ καὶ αὐχμῶσαν καὶ στυγνάζουσαν, ἐκ- τοτε ἐξειπεῖν αὐτῇ, ἐπομνύμενον καὶ φρικτῶς τὰς χεῖρας ἐπαίροντα πρὸς θεὸν ἧ μὴν τότε καὶ μόνον διολισθεῖν, καὶ συγγνώμην ἐπι- ζητεῖν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς. πρὸς τούτοις οἰκόν τινα καὶ ἀνάκτορα ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσιν παρὰ τὸν οὕτω καλούμενον χῶρον τὰ Καριανοῦ πλουσίᾳ χειρὶ ἐξανέστησέν τε καὶ ἠΐγειρεν, ὧν λείψανά τινα καὶ κολωνοὶ τῆς ἐκείνων μνήμης μέχρις ἡμῶν δια- σώζονται. 9 Ἐπεὶ δὲ παλαιῶ ἔθει ἐπόμενος ἐβούλετο τοῖς τῆς Ἄγαρ τὰ τῆς αὐτοκρατορίας ποιῆσαι κατάδηλα, εἴτε δὴ κοινωνοὺς εὐ- φροσύνης λαμβάνων εἴτε μᾶλλον τῶ φοβερὸς μέλλειν ὀρᾶσθαι αὐτοῖς, πρὸς τὴν τοιαύτην ἀξίον διακονίαν κρίνει Ἰωάννην τὸν τότε μὲν σύγκελλον, αὐτοῦ δὲ πρότερον, ὡς ἐφθήμεν εἰπόντες, 96 διδάσκαλον. πολιτικῆς γὰρ εὐταξίας τοῦτον πλήρη

τυγχάνοντα, οὐ μὴν δὲ καὶ τῆ αἰρέσει τούτου συμπαραμένοντα, ἔτι γε μὴν καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀντιρρητικούς λόγους κεκτημένον δραστήριον, ἠγάπα οὗτος καὶ διαφερόντως τῶν κατ' αὐτὸν ἀπάντων ἐσέμνυνεν· οὐδ' ἡ χάριν καὶ πρὸς τὸν τῆς Συρίας ἄρχοντα ἐξαπέστειλεν, ἀλλὰ τε δούς αὐτῷ πολλὰ οἷς θαυμάζεται βασιλεία Ῥωμαίων καὶ τῶν ἀλλοφύλων γένος ἐπτόηται, προσεπιδούς δὲ καὶ χρυσίον κεντηναρίων τεσσάρων ὑπερβαῖνον ποσότητα. ἀλλὰ τὰ μὲν τῷ ἀμεραμνουνη ὡς δῶρα ἀπέσταλκεν, τὸ χρυσίον δέ, ὡς εἴη τῷ Ἰωάννη εἰς φιλοτιμίας ἐπίδοσιν, ἐπιδείξεώς τε χάριν ἅμα καὶ ἀυξήσεως· εἰ γὰρ ἄμμου δίκην ὁ ἀποσταλεὶς τὸ χρυσίον ἔχει σπείρειν ὡς βούλεται, πολλῶν δὴ που μᾶλλον τὸν ἀποστείλαντα ἐπὶ πλούτου θημῶνας θαυμάζεσθαι χρή. διὸ καὶ σκευὴ πρὸς τούτοις δύο ἐκ χρυσοῦ τε καὶ λίθων πολυτελῶν τὴν σύστασιν ἔχοντα, ἃ ἢ κοινὴ γλῶττα καὶ μὴ καθαρὰ καλεῖ χερνιβόξεστα, αὐτῷ ἐπιδέδωκεν, πάντοθεν ἐξαιρών τὸν ἀπόστολον αὐτοῦ καὶ κοσμῶν. ὃς δὴ ἀφικόμενος καὶ τὰ Βαγδὰ ἄρτι καταλαβὼν πολὺς μὲν ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἔνδον περινοίας καὶ λόγου τοῦ προφητικοῦ, πολὺς δὲ ἐκ τοῦ ἐξωθεν ἐπανθοῦντος πλούτου αὐτῷ καὶ σεμνότητος, οὐ μικρά τινα τοῖς ἀποστελλομένοις καὶ πρὸς αὐτὸν φοιτῶσι διδούς, μεγάλα δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων μόνον κατάλληλα. ἐκ τούτου ἐθαυμάζετό 97 τε, καὶ τὸ αὐτοῦ διαπρύσιον ἐγένετο ὄνομα. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἄρτι τοῖς ὀρίοις τῶν βαρβάρων προσβάς ἐξέπληξε τε πάντας, καὶ τῆς ἐρωτήσεως χάριν αὐτῷ ὑπηνηκόσιν καὶ ὅπως ἔχοι πυθομένοις μόνον ὁ βασιλεὺς, τῆ δασιλείᾳ τῶν δώρων καὶ τοῦ χρυσοῦ θαυμάσαι τούτους ἐποίησεν. τότε δὴ πλησιάσας τῷ Ἰσμαῆλ καὶ κατὰ πρόσωπον στάς, καὶ ἀπαγγείλας τοὺς ἐκ βασιλέως λόγους αὐτῷ, ἐπεὶ ἀπηγγέλκει, ἄπεισι πρὸς τὸ ἀναπαύσεως καταγῶγιον. μᾶλλον δὲ καὶ μᾶλλον βουλόμενος ἐξᾶραι τὰ Ῥωμαίων πράγματα, τοὺς ἐφ' οἵαδηποτοῦν αἰτία πρὸς αὐτὸν φοιτῶντας, μεγάλην τε καὶ μικρᾶ, σκευὸς τι ἀργύρεον χρυσοῦ πληρῶν ἐκάστω ἐπεδίδου φιλοτιμούμενος. καὶ ποτε δὲ τοῖς βαρβάρους συνεσιώμενος τῶν εἰρημένων δύο χειρονίπτρων τοῖς ὑπηρετοῦσι παρήγγειλεν ἀπολέσαι τούτων ἕκουσίως τὸ ἕτερον, ὃ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκέκτητο. ὡς δὲ θροῦς τις οὐκ ἀγεννῆς ἐπὶ τῆ ἀπωλείᾳ τούτου ἐγένετο, καὶ πάντες οἱ βάρβαροι τῷ κάλλει τούτου καὶ τῆ σεμνότητι, ἔτι γε καὶ τῆ μεγαλοπρεπείᾳ βεβλημένοι τὴν ψυχὴν πολλὴν συζήτησιν ἐποιοῦντο καὶ ἔρευναν, καὶ πάντα κάλων, τὸ δὴ λεγόμενον, ἔσειον, ὡς ἂν εἰς φῶς ἀχθῆ τὸ κλαπέν, τηνικαῦτα οὗτος τὸ ἕτερον ἐκβαλεῖν κελεύσας, καὶ "τοῦτο εἶα φθείρεσθαι" ἐπειπὼν, εἰς θάμβος ἤγε τοὺς Σαρακηνοὺς, τὴν τοιαύτην ζήτησιν αὐτοῦ καταπάσαντος, ὅθεν καὶ ὁ ἀμεραμνουνη ἀντιφιλοτιμούμενος, καὶ τούτου δευτέρως ὀφθῆναι μὴ βουλόμενος, 98 ἄλλοις τε δώροις αὐτὸν ἐθεράπευεν, οἷσπερ αὐτὸς οὐχ ἠλίσκετο ἀλλ' ὡς χοῦν αὐτοῦ κατενώπιον ἔρριπτεν, καὶ ἐπεδίδου αἰχμαλώτους ἑκατὸν ἄρτι τῆς φρουρᾶς ἐξαγαγὼν καὶ ἀμφιάσει κοσμήσας εὐπρεπέσι, τὰ τῆς αἰχμαλωσίας περιελόμενος ῥάκια. ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐπῆνει μὲν πάνυ καὶ ἀπεδέχετο τοῦ διδόντος τὸ μεγαλόδωρον, ἐλάμβανε δὲ οὐδαμῶς, εἰπὼν τούτους ἐν ἀνέσει μὲν τέως καὶ ἐλευθερίᾳ μένειν παρ' ἑαυτοῖς, μέχρις ἂν τὴν ἀντισήκωσιν ἐξεργάσεται καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους Σαρακηνοὺς ἐπιδούς ἐκείνοις τοὺς ἡμετέρους ἐκλήψεται. τοῦτο γοῦν γενόμενον ἐξέπληξε τὸν Σαρακηνόν· καὶ οὐκέτι ὡς ξένον ὡς οἰκεῖον δὲ ἡγούμενος τοῦτον συνεχῶς μετεκαλεῖτο, καὶ θησαυροὺς ἐδείκνυε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῶν οἰκημάτων κάλλη καὶ τὴν αὐτοῦ σεμνοπρέπειαν, καὶ οὕτως δὴ τῶν γε τοῦτον ἐφαίνετο, ἄχρις οὐ μεγαλοπρεπῶς ἄλλιν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξαπέσταλκεν. ὃς καὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον ἄρτι ἐξεληλυθώς, καὶ τὰ τῆς Συρίας πρὸς αὐτὸν διεξερχόμενος, ἔπεισε τὰ τοῦ Βρύου ἀνάκτορα πρὸς τὴν τῶν Σαρακηνῶν κατασκευασθῆναι ὁμοίωσιν, ἔν τε σχήμασι καὶ ποικιλίᾳ μηδὲν ἐκείνων τὸ σύνολον παραλλάττοντα,

ἐκείνοις τούτου παρισταμένου καὶ κατὰ τὴν Ἰωάννου ἐξήγησιν τὰ τῶν ἔργων ἐκπερατοῦντος, ὃς ὄνομα μὲν Πατρικῆς οὕτω καλούμενος ὠνομάζετο, τῇ τῶν πατρικίων δὲ τιμῇ ἐσεμνύετο, τοῦτο μόνον περιττότερον ἐργασάμενος, τὸ κατὰ τὸν κοιτῶνα μὲν ἀνεγείρει ναὸν εἰς ὄνομα ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου, κατὰ δὲ τὸ προαύλιον τῶν τοιοῦτων παλατιῶν τῶν τρίκογχον ναὸν κάλλει τε κάλλιστον καὶ μεγέθει πολλῶν διαφέροντα, καὶ τὸ μὲν μέσον εἰς ὄνομα τοῦ ἀρχιστρατήγου, τὰ δὲ ἐκατέρωθεν τούτου εἰς μαρτύρων γυναικῶν ἁγίων ὀνόματα. 10 Καὶ περὶ μὲν τὰ τοιαῦτα ἐδόκει τε καὶ ἐνομιζέτο μεγαλοπρεπῆς ὁ Θεόφιλος καὶ θαυμαστός· περὶ δὲ τοὺς πιστοὺς ἡμᾶς καὶ τοὺς τὰς σεπτὰς καὶ θείας εἰκόνας προσκυνοῦντας οἶος! ὡς βάρβαρός τις καὶ αὐστηρός, πάντας παρελάσαι φιλονεικῶν ἐπὶ τούτῳ δεινός. οἱ μὲν γὰρ πρὸ αὐτοῦ (Λέων δὲ ἦσαν καὶ Μιχαὴλ ὁ τούτου πατὴρ) ὁ μὲν ἐθέσπισεν μὴ τινὶ τῶν γεγραμμένων εἰκόνων, καὶ εἴπου γραφόμεναι τύχοιεν, τὴν ἁγίως φωνὴν ἐγχαράττεσθαι, ὡς οὐκ ἄλλω τινὶ ταύτην ἀρμόζει ἐπιγράφεσθαι ἢ τῷ θείῳ οὐκ εὐστόχως βαλὼν τῷ νῶ· πῶς γάρ, εἴγε καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ φωνῆς ὑψηλοτέρας οὐσίας μεταδοὺς ὁ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς οὐ φύσει, θεοῖς δὲ φημι, εἴγε αὐτὸς διὰ τοῦ προφήτου ἦν ὁ φθεγξάμενος, τῆς ἁγίως ἀποστερήσει ταπεινοτέρας οὐσίας κατὰ πολὺ; πλὴν ὁ μὲν τοῦτο, φησί, θεσπίσας ἦν, ἄτερος δὲ ὁ Λέων τὸ μηδὲ προσκυνεῖσθαι· ἐγὼ δὲ τὸ μηδὲ χρώμασι ταύτας τυποῦσθαι τε καὶ μορφάζεσθαι, καθὼς χαμαιπετῆ ὄντα οὐ χρὴ πρὸς ταῦτα ἐπτοῖσθαι, πρὸς μόνην δὲ τὴν ἀλήθειαν σκοπεῖν. ἐντεῦθεν οὖν καθηροῦντο μὲν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν αἱ θεῖαι μορφαί, θηρία δὲ καὶ ὄρνιθες ἀντὶ τούτων ἀνεστηλοῦντο καὶ ἐνεγράφα 100 φοντο, τὴν θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη τούτου διάνοιαν ἐξελέγχοντα. ἐντεῦθεν βεβήλοις χερσὶ δι' ἀγορᾶς τὰ ἱερὰ κειμήλια ἐφύβριζοντο καὶ ἄλλως ἐρριπτοῦντο κατὰ τῆς γῆς πυρὶ διδόμενα, καὶ κοινὰ τὰ τίμια ἐλογίζοντο, ὅσα τὰς θείας ἔφερον ἐγκεκολαμμένας μορφάς. ἐντεῦθεν πλήρη μὲν τὰ πολιτικὰ δεσμοτήρια τῶν διὰ τιμῆς ἀγόντων αὐτάς, τῶν γραφόντων, τῶν μοναζόντων, τῶν ἐπισκόπων, τῶν ποιμένων, τῶν ποιματινομένων, πλήρη δὲ τὰ ὄρη τε καὶ τὰ σπήλαια τῶν ὡς κακούργων ἀναιρεθέντων λιμῶν τε καὶ δίψης, καὶ τῶν ἐκ πολιορκίας δεινῆς οὐκ ἐπ' ἔλαττον. ἄρτι γὰρ ἀβάτους τηρεῖσθαι τοῖς μοναχοῖς τὰς πόλεις ἐγκελευσάμενος, καὶ πάντη τούτους ὡς ἀποτρόπαιον ἀπελαύνεσθαι θεσπίσας, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ χώραν ὀρᾶσθαι τολμᾶν, εἰργάσατο τούτων τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια περιφανῶς πολυάνδρια καὶ κοσμικὰ καταγώγια. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν προδοῦναι τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἱερὸν ἔνδυμα οὐμενοῦν θέλοντες λιμῶν τακέντες καὶ κακουχίαις ἐξέλιπον· οἱ δὲ πρὸς τοσοῦτον ἀγῶνα μηδ' ἀντοφθαλμῆϊν δυναμένοι τῶν ἐνδυμάτων μὲν κατωλιγώρησαν, τὴν ἑαυτῶν δὲ σωτηρίαν πῶς ὠκονόμησαν· ἕτεροι δὲ ῥαθυμότερον διαζῶντες τὸν ἀνέτον καὶ ἐκλελυμένον ἡσπᾶσαντο βίον, τῶν θείων ὕμνων καὶ ᾠδῶν καὶ ἐσθήματος ἀφειδήσαντες, τὸ μηδὲ τούτους τελεῖσθαι τοὺς συλλόγους τὸν τύραννον βούλεσθαι, ἀπολλάκις καὶ μόνον δύναται τηρεῖν καὶ οἶον χαλινός τις εἶναι τοῖς πρὸς τὰ πάθη ἀτάκτως κατολισθαίνουσιν. 101 11 Πλὴν οὐκ ἦν πάντη τὴν παρρησίαν καὶ ἐλευθερίαν ἰδεῖν τῶν ἀνθρώπων ἀποφοιτήσασαν, ἀλλὰ τῶν θερμότερων τινὲς μὲν καθ' εἷς τινὲς δὲ συστάδην, ὡς οἱ τῆς τῶν Ἀβρααμιτῶν μονῆς ὀρμώμενοι, αὐτῷ λογικῶς ἔκ τε τῶν εἰρημένων τοῖς πατράσιν ἡμῶν Διονυσίῳ τε τῷ θείῳ καὶ Ἱεροθέῳ καὶ Εἰρηναίῳ ἀπεδείκνυον ὡς οὐ χθὲς καὶ πρῶην ἢ τῶν μοναχῶν πολιτεία τε καὶ κατάστασις ἐπινενόηται, παλαιὰ δὲ τις καὶ ἀρχέγονος καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπέραστος. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν θείων εἰκόνων ἐκτύπωσιν σύντροφόν τε τῶν ἀποστόλων καὶ ὁμοδίαιτον ἀπεδείκνυον, εἴγε Λουκᾶς μὲν ὁ θεῖος τὴν τῆς θεοτόκου μορφήν ἐνετύπωσεν, αὐτὸς δὲ Χριστὸς ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ θεὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐπὶ τινος ὀνόματος ἀπομαζάμενος

ἀχειρότευκτον ἡμῖν ἐγκατέλιπεν. οὗτοι γοῦν οἱ θειότατοι ἄνδρες τὴν τοῦ τυράννου μανίαν καὶ θηριωδίαν ἐκκα- λεσάμενοι τῷ σφόδρα παρρησιασθῆναι μετὰ πολλὰς ἐτέρας βασά- νους τῆς πόλεως ἐξώσθησαν, πρὸς δὲ εὐκτῆριον προδρόμου τὸ οὕτω καλούμενον τοῦ Φοβεροῦ κατὰ τὸν Εὐξείνου πόντον πεφευ- γότες, καὶ ταῖς τῶν μαστίγων ἀφορήτοις φοραῖς τελείως κατα- πονηθέντες, τῆς ἀνω λήξεως ἠξιώθησαν· ὧν καὶ τὰ ἱερὰ σώματα ἐπὶ πολὺ ἄλλως ἐρριμμένα πρὸς τοῦδαφος, μηδὲ τῆς ταφῆς εὐμοι- ρηκότα, σῶα διετηρήθησαν καὶ ἀλώβητα, μέχρις οὗτοι τοῖς πιστοῖς γενόμενα φανερὰ ἐκηδεύθησαν τε καὶ καταλλήλως τοῖς ὑπὲρ Χρι- στοῦ μαρτυρήσασιν ἐτιμήθησαν. 102 12 Τούτοις ἐφάμιλλος καὶ τις γενόμενος μοναχός, ἄρτι δὲ πρὸς ἀρχὴν τῆς ἱερωσύνης ἀναδραμῶν καὶ ζήλου πλη- σθείς, τὸν τύραννον ἐλέγξει διέγνωκε καὶ περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων πείσαι, εἰ δυνατόν. καὶ δὴ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ στάς ἄλλα τε διεξήει πολλὰ καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ῥητόν, τοῦτο δὴ τὸ φάσκον "εἴ τις ὑμῖν εὐαγγελίζεται παρ' οὗ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω." ἀλλὰ καὶ τούτῳ πληγὰς ἐπιθείς οὐκ ὀλίγας, ἐπεὶ σοφώτερα λέγειν διέγνωκεν αὐτοῦ τε δυνατότερα εἰπεῖν, πρὸς τὸν Ἰωάννην ἐξαπέσταλκεν, καθηγητὴν αὐτοῦ γεγονότα τε καὶ διδάσκαλον, δια- λεκτικαῖς ἀποδείξει χρώμενον καταβαλεῖν αὐτὸν ἐγκελευσάμενος. ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς οὐ ταῖς σοφιστικαῖς καὶ δια- λεκτικαῖς ἀποδείξει, τοῖς ἀποστολικοῖς δὲ καὶ εὐαγγελικοῖς ῥήμασιν ἀφωρότερον ἰχθύων ἀποδείξας τέως μὲν ἀπὸ τούτου ἐγένετο, ὅστε- ρον δὲ πρὸς τὸ Καλὸν οὕτω λεγόμενον ἀποδημίας ὄρος, Ἰγνατίον τινα θεοφόρον ἄνδρα καταλαβὼν χειροτονίας τε ἠξίωσεν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων πραγμάτων τε καὶ βασιλέων ἀναδιδάξας, ἄχρι καὶ τοῦ φιλοχρίστου Λέοντος καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ διαμείνας, πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. 13 Ἐπεὶ δὲ πάντας τοὺς τὰς θείας ἐκτυποῦντας μορφὰς ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖν ὁ τύραννος ἐνενόησεν ἢ τὸ ζῆν αἰρουμένους ἐμπτύειν τε καὶ ὡς βέβηλά τινα ἐπ' ἐδάφους ῥιπτεῖν καὶ καταπα- τεῖν καὶ οὕτω σώζεσθαι, καὶ τὸν μοναχὸν Λάζαρον (περιβόητος 103 δὲ τῆνικαῦτα κατὰ τὴν ζῶα γράφουσαν ὑπῆρχε τέχνην) βιάζεσθαι τὸν ἄνδρα διέγνωκεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτον κρείττω μὲν τῶν θωπειῶν κρείττω δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης εὐρίσκων, οὐχ ἅπαξ ἢ δις ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος, τοσοῦτον ταῖς βασάνοις κατήκισεν ὡς πρῶτον μὲν συναπορρέειν τὰς σάρκας τῷ αἵματι καὶ μηδὲ ζῆν ὅλως ὑπονοεῖσθαι παρὰ πολλῶν. ἐπεὶ δὲ τῷ δεσμοτη- ρίῳ τοῦτον αὐθις ἐγκαθειργμένον μόλις τε ἀναρραΐσαντα διήκουσε, καὶ τῆ ἑαυτοῦ τέχνη ἐνασχολούμενον τὰς τῶν ἀγίων ἐν πίναξιν ἀναστηλοῦν μορφὰς, πέταλα σιδηρᾶ ἀπανθρακωθέντα ταῖς πα- λάμαις αὐτοῦ τεθῆναι προσέταξεν. ἐβόσκετο οὖν τὸ πῦρ τὰς σάρκας αὐτοῦ καὶ κατενέμετο, ἄχρι ποτὲ ἀπαγορεύσας ἔκειτο ἡμιθνής. ἀλλ' ἔδει τοῦτον ὑπὸ τῆς χάριτος διατηρεῖσθαι καὶ τοῖς ὕστερον ἔναυσμα· ὅθεν ἐπεὶ τὰ τελευταῖα πνεῖν τὸν ὅσιον ἀνεμάνθανεν, ἰκετεῖαις τῆς Αὐγουστής καὶ τινῶν ἄλλων οἰκιοτέρων τῆς εἰρκτῆς μὲν ἀπέλυσεν, ὁ δὲ πρὸς τὸν ναὸν τοῦ προδρόμου τὸν οὕτω κα- λούμενον τοῦ Φοβεροῦ ἐναπεκρύβη, ἐνθα καὶ τῶν πληγῶν συνου- σῶν αὐτῷ εἰκόνα διέγραψε τοῦ προδρόμου τὴν καὶ μέχρις ἡμῶν διασωζομένην τε καὶ ἰάσεις ἐπιτελοῦσαν πολλάς. καὶ τότε μὲν ταῦτα, μετὰ δὲ τὴν τοῦ τυράννου ἀποβίωσιν, τῆς ὀρθοδοξίας ἀνα- λαμψάσης, τὴν ἐν τῇ Χαλκῇ εἰκόνα τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ Χρι- στοῦ οἰκείαις οὗτος χερσὶν ἀνεστήλωσεν. ὅς καὶ καλούμενος ὑπὸ τῆς περιφανοῦς Θεοδώρας συγγνώμην δοῦναί τε καὶ αἰτήσασθαι τῷ ταύτης ἀνδρὶ, "οὐκ ἄδικος ὁ θεός" ἔφη, "ὡς βασιλίςσα, ἐπι- 104 λαθέσθαι τῆς ἡμῶν ἀγάπης καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν κόπων, ἐκείνου δὲ τὸ μῖσος καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν μανίαν καὶ προτιμῆσαι." ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. 14 Καὶ ποτε δὲ τὸν ὁμολογητὴν Θεοφάνην καὶ Θεόδωρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, ἐπεὶπερ λογιότητι διαφέροντας ἀνεγίνωσκε τῶν πολλῶν, κατὰ τὸν τοῦ Λαυσιακοῦ

τρίκλινον ἐξεκάλει δημοσίᾳ δια- λεξομένους περὶ τῆς πίστεως· καὶ "ἄγε δὴ" φησὶν, "ὕμεις ὧ^ς κατάρατοι, τίσι πειθόμενοι ῥήσεσι τῆς γραφῆς καὶ τεθαρρηκότες τὰ εἰδῶλα" ἀφέτω δὴ γλώσση καὶ μιᾶρᾳ τὰς ἀγίας εἰκόνας οὕτω καλῶν "προσκυνεῖτε, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀκεραίους καλῶς ἔχειν οὕτω ποιεῖν διαβεβαιουῦσθε;" καὶ ἄλλ' ἄττα προσετίθει βλάσφημα καὶ ἀπηχῆ κατὰ τῆς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ γεγωνοτέρᾳ φωνῇ. καὶ οὗτοι δὴ μακάριοι, "ἐμφραχθεὶ τὸ στόμα" εἰπόντες "τὸ κατὰ τοῦ θεοῦ λαλοῦν ἄνομα," καὶ τούτῳ δὴ τὸ θράσος αὐτοῦ κατα- βαλόντες (οὐ φέρει γὰρ βασιλεὺς ἀδίκος κατὰ πρόσωπον ἐλεγχό- μενος), τὸν θῶπα τέως ὑποκρίνεται, καὶ παρὰ τῶν προφητῶν ἐζήτει μαρτυρίας εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐναγούσας, τὸ προσκυνεῖσθαι αὐτάς. τοῦ δὲ μακαρίου Θεοφάνους ῥῆσιν τινα ἐκ τῆς τοῦ Ἡσαΐου προσάγοντος προφητείας, οὐκ ἔχειν οὕτως ταύτην ὁ Θεόφιλος ἀντέλεγεν, καὶ ἅμα τὴν ἑαυτοῦ βίβλον ἀνελίττων ἐδείκνυε τοὺς λόγους πιστοῦς. ὡς δὲ νενοθεῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ οὐ ταύτην δὴ μό- νον ὁ ἅγιος ἐπεβόα, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς εἰς αὐτοῦ χεῖρα βίβλους 105 ἐλληλακυίας, ἐκείνην ἔλεγε προστιθεὶς τὴν βίβλον ἰέναι πρὸς αὐτὸν τὴν κατὰ τὴν πατριαρχικὴν ἐν τῷ Θωμαίτῃ κατὰ τήνδε τὴν θέσιν κειμένην βιβλιοθήκην εἰς τῶν λεγομένων βεβαίωσιν. ἐπεὶ γοῦν ἀπέσταλό τις καὶ θᾶττον ἢ λόγος ἦγαγεν, ἐκὼν μὲν ὁ βασιλεὺς περὶ τὴν τοῦ ῥητοῦ εὐρεσίαν ἡμάρτανεν καὶ ἀλλαχοῦ ἀνείλιπτεν αἰσχυρόμενος· ὡς δ' ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους ἀνεδιδάσκετο, δακτυλοδεικτοῦντος ὡς ἔτι τρία φύλλα διαβιβάσας τὸ ζητούμενον καταλάβοις, τότε δὴ μὴ φέρων τὴν ἐκ τῶν ἀνδρῶν παρρησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔχειν οὕτως εἰδῶς, τὸ τῆς μακροθυμίας μέχρι τοῦ νῦν ἐπίπλαστον ἀπορρίψας καὶ τὸν θῆρα ἀνακαλύψας "οὐ δίκαιον" ἔφησε "βασιλέα ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν ἐνυβρίζεσθαι." ὅθεν προσέταξεν ἐν τῷ τοῦ Λαυσιακοῦ μεσοκηπίῳ ἀπαχθέντας ἀνά διακοσίων ράβδων τυφθῆναι, καὶ τῷ μετώπῳ αὐτῶν ἐπιγρα- φῆναι βαρβαρικῶς ἐγκεντηθέντας οὐς συνέθηκε λήρους ἰαμβικούς. εἰσὶ δὲ οὗτοι. πάντων ποθοῦντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν ὅπου πάναγνοι τοῦ θεοῦ λόγου πόδες ἔστησαν εἰς σύστημα τῆς οἰκουμένης, ὥφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμῷ τόπῳ σκευὴ πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης, ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀπιστίας πράξαντες αἰσχυρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως, ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται. πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες 106 οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθέσμους μωρίας. ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θεάν κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν. τούτου δὲ θᾶττον γενομένου ἐκεῖνοι μὲν τὸν τῆς ὁμολογίας καὶ μαρτυρίας ἀνεδήσαντο στέφανον, οὗτος δὲ ὁ σοβαρὸς καὶ πάντων ἀθλίων ἀθλιώτερος πᾶσιν ἐδείχθη βλάσφημος καὶ διώκτης καὶ τῶν πώποτε κακοδόξων κακοδοξότερος. 15 Πρὸς τούτοις δὲ καὶ Μιχαὴλ τὸν σύγκελλον τῆς κατὰ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐκκλησίας σὺν ἑτέροις πολλοῖς ἀσκηταῖς κατὰ τὴν φυλακὴν ἐγκαθεῖρξεν, τῇ πολυχρονίῳ κακῶσει ὑπάξει μηχανώ- μενος. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τῶν πιστῶν καὶ ἁγίων τοιαῦτα αὐτοῦ τὰ νεανιεύματα· καὶ τὸν μὲν δι' ἡμᾶς ὄφθέντα ἄνθρωπον, θεὸν ὄντα ἀληθινόν, οὕτως ὑβριζέ τε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἁγίους θερά- ποντας οὐχ οὕτω βραχεῖ χρόνῳ καὶ περιωρισμένῳ κατὰ πάντα δὲ τὸν ἑαυτοῦ χρόνον τῆς ζωῆς ἐκάκου καὶ ἀνηκέστοις ὑπεβάλλετο συμφοραῖς. (16) ὕμνους δὲ τινὰς ποιῶν καὶ στιχηρὰ μελίζων ἀδεσθαι προετρέπετο· μεθ' ὧν καὶ τὸ τοῦ τετάρτου ἤχου "εὐλο- γεῖτε," ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ὀγδόην "ἄκουε κόρη" ὠδὴν μεθαρμωσά- μενος καὶ ῥυθμὸν παρασχών, ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ εἰς πάντων ἐπήκοον ἀδεσθαι διωρίσατο. φέρεται δὲ καὶ λόγος τις ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Θεόφιλος ἔρωτι τοῦ μέλους βαλλόμενος, καθάπερ πατέρες 107 περὶ τὰ ἔκγονα, κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐν φαιδρᾷ πανηγύ- ρει οὐ παρητήσατο τὸ χειρονομεῖν, δούς τῷ κλήρῳ αὐτῆς λίτρας ὑπὲρ τούτου χρυσίου ἑκατόν. καὶ τὸ στιχηρὸν δὲ τὸ κατὰ τὴν βαῖοφόρον, "ἐξέλθετε ἔθνη, ἐξέλθετε καὶ λαοί," τῆς

ἐκείνου φασὶν εἶναι τόκον ψυχῆς. 17 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν τῆς κεφαλῆς κόσμον ὀλίγον πῶς ἐκ φύσεως ἔφερε καὶ ψιλὸς τὰς τρίχας ὑπὴν, ἐθέσπισεν ἀπανταχῆ ἐν χρῶ ταύτας ἀποκείρειν καὶ μὴ τινα Ῥωμαῖον ὄντα τοῦ τραχήλου περαιτέρω φέρειν συγχωρεῖν· εἰ δὲ τις φωραθῆ, πολλαῖς αἰκίζο- μενον μάστιγι πρὸς τὴν τῶν προγόνων Ῥωμαίων ἐπανάγεσθαι ἄρε- τήν· τούτῳ γὰρ καὶ οὗτοι τριχώματι ἐσεμνύνοντο. ὅθεν καὶ νόμον ἐξέθετο τοῦ μὴ τινα διόλου κατατολμᾶν περαιτέρω τοῦ αὐχένος προβαίνειν ἔαν.

18 Ἐδει δὲ ἄρα καὶ τὰ κατ' αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ συγγέ- νειαν προνοήσασθαι τε καὶ διοικῆσαι κατὰ τὸ τούτῳ δοκοῦν· καὶ διὰ τοῦτο, ἐπεὶ πέντε μὲν ἔτυχε τηνικαῦτα θυγατέρων ὑπάρχειν πατήρ, ἔρημος δὲ ἄρρενικῆς ὠραῖο γονῆς, τὴν πασῶν ἐσχάτην Μαρίαν ὑπερβαλλόντως ἡγαπημένην οὖσαν τῶν ἄλλων ᾤθηθαι δεῖν συζεῦξαι ἀνδρὶ. ὁ δ' ἀνὴρ τῆς τῶν Κρηνιτῶν κατήγετο γενεᾶς, χώρας τῆς τῶν Ἀρμενίων, Ἀλέξιος τοῦνομα, Μουσελὲ τὴν ἐπωνυ- μίαν, τῷ εἶδει ὠραῖος, ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν, οἰκῶν κατὰ τὸ τῆς ἀκροπόλεως μέρος, κατὰ τὰς οὕτω καλουμένας τῆς Κρηνιτίσσης 108 οἰκίας· ὃν πρῶτον μὲν τῆ τῶν πατρικίων καὶ τῶν ἀνθυπάτων τι- μήσας ἀξία διὰ τὸ πρὸς τὴν θυγατέρα τούτου φιλόστοργον, ἔπειτα δὲ καὶ μάγιστρον καὶ Καίσαρα τὸ ἔσχατον ἀνηγόρευσε, στρατεύματά τε δούς ἱκανὰ πρὸς τὴν Λογγοβαρδίαν ἐξέπεμψεν, χρειᾶς τηνικαῦτα κατεπειγούσης τινός, καὶ ὁ μὲν ἀπήει καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἀνύων, καὶ ὡς ἐδόκει τῷ βασιλεῖ· καὶ διὰ τοῦτο ἠκμαζε μὲν ὁ πρὸς αὐτὸν πόθος τοῦ βασιλέως, συνήκμαζε δὲ καὶ ὁ ἐξ ἀνθρώπων φθόνος αὐτῷ, καὶ τινες ἐλοιδοροῦν καὶ βλάσφημά τινα ἔφασκον κατ' αὐ- τοῦ, ὡς τῆς τε βασιλείας ἐπιθυμεῖ καὶ δεῖ ποτὲ τὸ ἄλφα τοῦ θῆτα κατακυριεῦσαι. ὅθεν ἐπεὶ τὰς κατ' αὐτοῦ συρραφείσας διαβολὰς ὁ Καῖσαρ Ἀλέξιος διακήκοεν, τὸν φθόνον ὥσπερ κατευλαβόμενος πολλὰ τοῦ βασιλέως ἐδέετο οἰκτεῖραι τοῦτον καὶ συγχωρῆσαι πρὸς τὸν μονήρη βίον μετατάξασθαι. ἀλλὰ τότε μὲν οὐτ' ἐκεῖνος συνε- χώρησεν, τὴν χηρείαν τῆς θυγατρὸς προβαλλόμενος, καὶ ὁ ῥηθεὶς Καῖσαρ ἔμμενεν ἐφ' ἡσυχίας πολλῆς τοῖς δημοσίοις ἐνασχολούμενος πράγμασιν. ὡς δὲ τὸν Μιχαὴλ ἐγέννησεν ὁ Θεόφιλος, καὶ ἡ τούτου μὲν θυγάτηρ τοῦ Καίσαρος δὲ γαμετὴ τὸν βίον μετήλλα- ξεν, ταύτην μὲν τοσοῦτον τετίμηκεν ὡς καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς ἐν λάρνακι θεῖναι περιηργυρωμένη καὶ προνόμιον δοῦναι διὰ λελα- ξευμένων ἐν αὐτῇ ἰάμβων ἀσυλίας τοῖς ἐφ' οἷς δήποτε ἐγκλήμα- σιν ἀνθρώποις ἀλοῦσιν καὶ προσφυγοῦσιν ἐκεῖ· τὸν Ἀλέξιον δὲ λάθρα μεταταξάμενον καὶ τὸ μοναχικὸν μεταμφιασάμενον ἔσθη- μα, ἐπεὶ μὴ ἠδύνατο πεῖσαι τοῦ πάλιν αὐτὸ ἀποβαλεῖν, μόλις 109 συγχωρῆσαι, πολλοῖς ὄνειδεσι περιβαλὼν οἷς οὐ μετ' αὐτοῦ ἔκρι- νεν εἶναι ἀλλ' ἐν παραβύστῳ που καὶ γωνία. ὅθεν ἐδίδου τούτῳ δωρεὰν τό τε κατὰ Χρυσόπολιν βασιλικὸν μοναστήριον, προσέτι μὴν καὶ τὸ τοῦ Βυρσέως καὶ τὸ τοῦ κατὰ τὸν Ἐλαίαν. ἀλλ' ἐκεῖ- νος τῷ κατὰ τὴν Χρυσόπολιν ὄντι ἐνδιαιτώμενος, ἐπεὶ ποτε περι- πάτου ἐδειήθη καὶ κατὰ τὸν Ἀνθεμίου τόπον ἐγένετο, βασιλικῶν τηνικαῦτα τυγχάνοντα τῶν μαγγάνων, ἔλεγεν δὲ ὡς ἕκαστον τῶν σεμνείων τῶν οἰκοδομούντων φέρει τὴν κλῆσιν ἀθάνατον, εἴλετο τοῦτον διὰ βασιλικῆς προστάξεως ἐξωνήσασθαι καὶ ἴδιον κατα- σκευάσαι. ὁ καὶ διὰ τῆς βασιλίδος Θεοδώρας ἐγένετο, τῆς αὐτοῦ πενθερᾶς. ὅθεν καλῶς ἐποικοδομήσας καὶ εἰς μοναχικὴν τάξιν ἀγαγὼν ἐκέισε τὸν βίον ἐκλιμπάνων ἐτέθη, τὸν τάφον καὶ τὴν αὐ- τοῦ ἀνωθεν ἐπιγεγραμμένην εἰκόνα μάρτυρα ἔχων τῶν λεγομένων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Θεοδόσιος πλησίον τέθειται αὐτοῦ, πατρικίων τιμῆ ἐγκαταλεγείς, πολλὰ γνωρίσματα τῆς αὐ- τοῦ ἀρίστης βιώσεως ἐν τῷ μοναστηρίῳ καταλιπών.

19 Ἐγκειμένων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ μετὰ πολλῶν μυ- ριάδων τοῦ Ἰβραῆμ κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύοντος, καὶ ὁ Θεόφι- λος ἔρωτι φιλοτιμίας καὶ γενναιότητος ἐπὶ πόλεμον ἐξείσιν, ἀναν- δρον οὐδὲν οὐδὲ μαλακὸν ἐννοῶν· εἰ γάρ τι καὶ δέος προσῆν, ἀλλ' ἡ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνδρῶν κατὰ πολέμους

πειρά τε καὶ γενναιότης ἀπέτρεπε τοῦτο καὶ πόρρω ποι ἐναπέπεμπε. Θεόφοβος οἱ ἄνδρες 110 καὶ Μανουὴλ ἐκαλοῦντο. ἀλλ' ὁ Μανουὴλ δεινὸς ἐπ' ἀνδρεία, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἅπασιν γνώριμος· ἐξ Ἀρμενίων γὰρ τὴν γένεσιν ἦν, καὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀνατολικῶν ἐπὶ τοῦ Λέοντος προηγούμενος, καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ ἵπποκόμων ὁ πρῶτος· πρωτοστράτορα τοῦτον φασιν. δηλώσει δὲ καὶ τὸν Θεόφοβον ὁ λόγος, ὅθεν τε καὶ ὅπως ἐκ Περσῶν καταγόμενος τῷ βασιλεῖ γέγονε γνώριμος καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ εἰς γάμον ἡμύσατο. εἰς πρεσβείαν τίς ποτε τῶν ἐκ βασιλικῆς σειρᾶς Περσῶν ἀφικόμενος πρὸς τὴν Κωνσταντίνου, οὐκ ἐκ νομίμου συναφείας κρυφίου δὲ καὶ λαθραίας τοῦτον γεννηθῆναι ποιήσας ἐξαπεδήμησεν. ἐπεὶ δὲ νόμος τοῖς Πέρσαις ἀπαράβατος μὴ τινα τῆς παρ' αὐτῶν ἀρχῆς ἐγκρατῆ γενέσθαι, εἰ μὴ τῆς βασιλικῆς μετέχη σειρᾶς, ἐξέλιπον δὲ ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων καὶ τῆδε κάκεῖσε μετασκηνώσεων ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐλαυνόμενοι οἱ τῆς βασιλικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ λόγος ἐφέρετο πολὺς περὶ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἐν Περσίδι μενόντων, ὡς ἦ τις κατὰ τὸ Βυζάντιον ὠνομασμένος Θεόφοβος (καὶ γὰρ ἦν δοθεὶς ὑπὸ τοῦ τηνικαῦτα σπείραντος τοῦτον πατρός), ἔδοξε τοῖς ἀρίστοις τῶν Περσῶν κρύφα τινὰς ἐκπέμψαι τοῦ ζητουμένου εἰς ἔρευναν. καὶ δὴ καταλαμβάνοντες τὴν ἡμετέραν μόγις τοῦτον ποτε τῇ μητρὶ συνόντα καὶ κατὰ τὴν Ὀξειαν ἐνδαιτιώμενον προσεφεύρισκον. ἐπεὶ γοῦν οὐκ ἔκ τινων μόνον ἰνδαλμάτων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῆς ψυχῆς καὶ σώματος γνωρισμάτων ὁ ζητούμενος ἐδηλοῦτο τότε καὶ ἐγνω- 111 ρίζετο, προσέτι μὴν καὶ τῶν ἐκ γειτόνων ἐμαρτύρει τις τὴν γενομένην τῇ γυναικὶ πρὸς τὸν Πέρσην συνάφειαν (οὐ γάρ τι κρυπτὸν ὅ τοῖς πολλοῖς οὐ γνωσθήσεται), δήλους ἑαυτοὺς οἱ ἀπεσταλμένοι ποιοῦσι τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ τοῦ δράματος σαφηνίζουσιν, εἰρήνην καὶ σπονδὰς καὶ παντὸς τοῦ ἔθνους ὑποταγὴν καθυπισχνούμενοι, εἰ τοῦτον αὐτοῖς ἐπιδοῦναι οὐ παραιτήσεται. ἐγεγήθει γοῦν τοῖς ὑποσχεθεῖσιν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπέπερ οὕτως ἔχουσιν εὗρισκε τὴν ἀλήθειαν, ἐν βασιλείῳ τοῦτον ἀυλίεσθαι καὶ κατασκηνοῦν ποιεῖ, μαθήμασί τε καὶ παιδείᾳ ἐπιμελούμενον. 20 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος περὶ τοῦ Θεοφόβου (καλὸν γὰρ ἀμφοτέρους εἰρῆσθαι), μικρὸν μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν διεννηχέ- ναι δοκῶν, ταῖα δὲ ὅμοια σώζων τῶν γεγραμμένων καὶ πάρισα· ἔστιν δὲ ὅς οὐκ ἀπὸ πρέσβεώς τινος τὴν νόθον σπορὰν δέξασθαι τοῦτον φησιν, ἀλλὰ κατὰ τινὰ περιπέτειαν τῶν ἐν πολέμοις συμβαινόντων καὶ τὸν τούτου πατέρα, εἴτε βασιλεύοντα εἴτε καὶ βασιλέως ἐγγὺς ὄντα κατὰ συγγένειαν, φυγεῖν ἐκ Περσίδος καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πένητα διαθλοῦντα βίον προσρυῆναι, κάκεῖσε καπηλίδι τινὶ γυναικῶν δουλεύοντα ὡς ποτε τῷ ταύτης ἔρωτι καὶ νομίμῳ συναφείᾳ τοῦτον ἐναποτεκεῖν. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, ἀστρονομία δέ τι καὶ μαντεία (καὶ γὰρ φασὶ ταύτας τὰς ἐπιστήμας ἀκμάζειν εἶτι παρὰ Πέρσαις) μαθεῖν περὶ τοῦ Θεοφόβου, ζητοῦσιν αὐτοῖς εἰ ἔστι πού τις ἐκ βασιλικῆς φυλῆς καταγόμενος, καὶ ἐπέπερ ἔμαθον, σπουδῆ ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου θεῖν εἰς τὴν τοῦ ζητουμένου ἔρευναν. γνωστὸν οὕτως γενέσθαι τῷ βασιλεῖ, καταληφθέντος αὐτοῦ. ἐπέπερ οὖν ἡ τούτου ἐμφάνεια καὶ κατὰ τὸν βίον παρουσία ἅπασιν ἐγνώσθη τοῖς κατὰ τὴν Περσίδα διὰ τῶν ὑποστρεψάντων ἀποστόλων, ἡδὺν πᾶσιν ἐφάνη καὶ ἐφετὸν τοῦ ἀπόστασίν τινα ἐννοῆσαι ἀπὸ τῶν τῆς Ἄγαρ, τῇ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ προσχωρήσαι, ὡς ἂν τοῦ κατὰ γένος ἀρχηγοῦ εὐμοιρήσειαν. (21) ἔτυχε δὲ ἄλλως ὁ τῶν Περσῶν ἀρχηγὸς Βάβεκ ἡδὺν πενταετίαν ἔχων ἐξ ἀμεραμουνῆ ἀποστάς καὶ πτέρναν ἐπάρας κατ' αὐτοῦ ἐν χιλιάσιν ἑπτὰ· ὅς καὶ πόθῳ πρὸς τὸν Θεόφοβον καὶ φόβῳ τῷ ἐξ οὐφ' ἀπέστη Ἀγαρηνοῦ πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικρά-τειαν κατὰ πόλιν Σινώπην ἔρχεται, καὶ τῷ βασιλεῖ ἑαυτὸν τε καὶ τὸ ὅλον ἔθνος ὑπήκοον τέθεικεν. διὰ τοι τοῦτο τὸν τε Θεόφοβον ὁ Θεόφιλος τιμῇ τῇ πατρικίων ἐναριθμεῖ, καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ πρὸς γάμον ἐκδίδωσι, συναρμύζεσθαι τε ἕκαστον τῶν Περσῶν νομοθετεῖ

τοῖς Ῥωμαίοις καὶ κατ' ἐπιγαμίαν ἀπτεσθαί τε καὶ συν- εἶρεσθαι, πολλοὺς τούτων τοῖς βασιλικοῖς ἐμπρέπειν ἀξιώμασι πεποιηκῶς. ἀλλὰ καὶ κώδιξι στρατιωτικοῖς αὐτοὺς ἀναγράφεται, καὶ τάγμα οὕτως καλούμενον Περσικὸν ἐγκατέστησε, καὶ τοῖς κατὰ πόλεμον ἐξιοῦσι Ῥωμαίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐναριθμεῖσθαι προσέταξε. 22 Τούτοις γοῦν τεθαρρηκῶς ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ καὶ ἄλ- λως ἴδει τούτους ἀνδραγαθίζομένους, εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Ἀγα- ρηνῶν ἐξείσει καὶ τοῦ Ἰβραήμ καθ' ἡμῶν, ὡς εἴρηται, ἐκστρατεύσαν- 113 τος. ἐπέπερ γοῦν ἐγγὺς ἀλλήλων ὅτε τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς ἐγεγόνει καὶ ὁ Θεόφιλος, εἶδει δὲ καὶ βουλῆς, ὁ μὲν Μανουήλ οὐ δίκαιον εἶπεν βασιλέα Ῥωμαίων πρὸς ἀμεραμουνῆ πολεμεῖν, ἀλλὰ τινα μέρος λαβόντα τῶν στρατιωτικῶν ἐξιέναι κατὰ πρόσω- πον τῶν ἐχθρῶν, καὶ αἶμα μεθ' ἡμέραν τοῦτο ποιεῖν, ὁ Θεόφοβος δὲ εἶναι μὲν ἐπὶ παρατάξεως τὸν βασιλέα ἐβούλετο, νύκτωρ δὲ ἐπι- τεθῆναι αὐτοῖς μετὰ τοῦ τῶν Περσῶν πεζικοῦ, καὶ ὅτε πάλιν δεῖ- σειεν, ἐπικυκλῶσαι τὸ ἵππικόν. ἀλλ' οὐκ εἶπεν τὸν βασιλέα, εἰπόντων πολλῶν, σφετεριζομένου τοῦ Θεοφόβου τὴν τῶν Ῥω- μαίων δόξαν καὶ διὰ τοῦτο βουλομένου ἐν νυκτὶ πολεμεῖν· πλὴν ἔδοξεν εἰς τούμφανες μεθ' ἡμέραν συρρῆξαι τὸν πόλεμον. καὶ ὁ μὲν Ἰβραήμ, εἴτ' ἄλλως καταλαζονεούμενος εἴτε δὴ καὶ φόβῳ βασιλέως περιστοιχιζόμενος, μέρος λαβὼν τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρη- σεν, Ἀβουχάζαρ δὲ πρὸς τὸν κατὰ βασιλέως πόλεμον μετὰ μυριά- δων ὀκτώ ἐξαπέστειλεν, οἱ καὶ καρτερῶς ἄγαν ἀνδρισαμένων ἀμ- φοτέρων ἐπὶ πολὺ, τέλος ἐνδοῦναι τὰς σχολὰς μετὰ τοῦ δομεστί- κου καὶ πρὸς φυγὴν τραπήναι ἐξεβιάσαντο. ὅθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλικῆς φάλαγγος καὶ δύο χιλιάδων Περσῶν, προσόντος τούτοις καὶ τοῦ Θεοφόβου, ἐπὶ τινος βουνοῦ σέσωστο, τὸν περὶ ψυχῆς κίνδυνον ὑφορώμενος. καὶ ἄχρι μὲν ἑσπέρας πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτὸν πόλεμος, τῶν μὲν ἐλπίζόντων τοῦτον ἐπὶ χειρᾶς λαβεῖν, τῶν δὲ ἀνταμυνόντων καὶ μὴ προδοῦναι τοῦτον διακατερούντων. 114 διὸ νυκτὸς ἄρτι γενομένης κρότοις χειρῶν τε καὶ ἀλαλαγμοῖς ἐχρῶντο οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως, χαίρειν προσποιούμενοι, κιννύραις τε καὶ χορδαῖς καὶ ἄλλως βουκίνων φωναῖς τὸν αἰθέρα περιεδό- νουν, ἐλπίδας οὐ τὰς τυχούσας τοῖς ἐχθροῖς θέλοντες περιποιῆσαι. ὁ καὶ συνέβη· μίλια γὰρ ἐξ ὑποχωρῆσαι τούτους εἰς τούπισω τινὰ κατορρωδοῦσι προσβολὴν τε καὶ κύκλωσιν προσεγένετο. ὅθεν ἀδείας τυχόντες μικρᾶς οἱ περὶ τὸν βασιλέα, πόρρω που νυκτῶν φυγῆ χρησάμενοι τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσαντο, καὶ πρὸς τῷ καταπροδόντι τοῦτον στρατεύματι καὶ τὰ νῶτα δόντι τοῖς ἐχθροῖς διεσώθησαν. μέμψει μὲν οὖν πολλαῖς ὁ βασιλεὺς τὸ προδεδωκὸς στρατεύμα καθυπέβαλεν, χάρισι δὲ καὶ τιμαῖς διαφερόντως τοὺς περὶ τὸν Θεόφοβον ἐγέραιρεν. ὅθεν οἱ Πέρσαι ἔρωτι διαπύρω πρὸς τὸν Θεόφοβον ἐξεκαίοντο, καὶ θυμηδίᾳ τινὶ ἀρρήτῳ ἀναθαρ- ρυνόμενοι μετ' αὐτοῦ τὸν κατ' Ἀγαρηνῶν ὑποδύεσθαι πόλεμον ἐλιτάνευον, καὶ τρέπειν τούτους ἐξ ἀηττήτου δυνάμεως ἐβεβαίουν· διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς ἡγεμονεύειν αὐτῶν ἐβούλετο τὸν Θεόφοβον. 23 Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ ἐξείσει πάλιν μετὰ δυνάμεως ὁ Θεόφιλος, καὶ κατὰ τὸ Χαρσιανὸν πολλὰ ἐκ τῆς προτέρας νίκης τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπαυθαδιαζομένων καὶ ἀλαζονευομένων, τούτοις συμπλακεῖς πολλοὺς τε χειροῦται τούτων, καὶ λείαν λαμβάνει ὡς τῶν πέντε καὶ εἴκοσι ἄχρι χιλιάδων, καὶ μετὰ νίκης λαμπρᾶς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέρχεται. ἔτυχε γοῦν τις τῶν ἐπὶ χειρῶν εὐφυῖα ὀνομαστῶν αἰχμάλωτον ληφθῆναι Ἀγαρηνῶν. τούτῳ με- 115 γάλας τὰς κατὰ πόλεμον ἀρετὰς δι' ἐγγράφων ἐγκωμίων ὁ τῶν σχολῶν προεστὼς ἐμαρτύρει, καὶ ἐβεβαίου ὡς εἴη τε δεξιὸς περὶ τὴν ἵππασίαν καὶ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην γενναῖος, καὶ ὅτι δυσὶ δόρασι χρώμενος περὶ τὴν ἵππασίαν [μὲν] ἐντέχνως ἄγαν καὶ εὐ- φυῶς πρὸς τοὺς κατ' αὐτοῦ διαβαίνει. ἐπεὶ γοῦν ἐν τῷ τῶν ἵπ- πων ἀμιλλητηρίῳ ὁ τοῦ δομεστικού θρίαμβος ἐτελεῖτο, προηγεῖτο δὲ οὗτος τῷ τοῦ σώματος μεγέθει καὶ τῷ τῆς ψυχῆς ἀναστήματι τοὺς

περι αὐτοῦ λόγους ἐπισφραγίζων, ἐκέλευσέ πως ἰδὼν ὁ βασι-
λεὺς, καὶ τοῖς ἐπαίνοις κλαπεῖς, ἵππον τε τὸν ἄνδρα ἐπιβῆναι καὶ δόρατα λαβόντα δύο τὴν εὐφυΐαν τούτου καὶ ἀριστείαν ἀπάσῃ τῇ πόλει ἐνδείξασθαι. καὶ δὴ τούτου γενομένου καὶ τοῖς ἀπειροτέ-
ροις τέρψιν παρέχοντος τῇ ὀράσει, Θεόδωρος ὁ Κρατερός οὕτω λεγόμενος, ὁ καὶ μετὰ βραχὺ ἀρχηγὸς τῆς τῶν ἁγίων μβ' μαρτύ-
ρων φάλαγγος γεγωνῶς, πλησιάζων τῷ βασιλεῖ ἐξεμυκτήριζε τὸν Ἄγαρηνόν, ἀνδρεῖον οὐδὲν φάσκων οὐδὲ καταπληκτικὸν ἐνδεικνύ-
μενον. ὦ καὶ χαλεπήνας ὁ βασιλεὺς "ἀλλὰ δι' ἰσχύος ἔχεις αὐτός, ὦ θηλυδρία καὶ ἄνανδρε, τοιοῦτόν τι ἐργάσασθαι;" καὶ οἷος αὐ-
τίκα "δύο μὲν, βασιλεῦ, μὴ μαθὼν οὐδὲ μεταχειρίσασθαι δόρατα δύναμαι· οὐδὲ γὰρ ἐν πολέμῳ τοιαύτης χρειᾶ ἀδολεσχίας· ἐνὶ δὲ δόρατι χρώμενος τὴν εἰς θεὸν πεποίθησιν ἔχω βεβαίαν ὡς κρη-
μνίσω τε τοῦτον καὶ τοῦ ἵππου καταβαλῶ." τὴν παρρησίαν γοῦν μὴ φέρων ὁ βασιλεὺς ἤ μὴν ἔφησε, κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν ὄρκον ἐπαγαγών, θανάτῳ παραδοῦναι τὸν ἅγιον, εἰ μὴ τοὺς λό- 116 γους ὄντως εἰς ἔργον ἀγάγοιεν.
ἵππον οὖν ἀναβὰς ὁ Θεόδωρος καὶ δόρυ λαβὼν ἐν χεροῖν θᾶπτον ἢ λόγος ἐν οὐ πολλαῖς περιόδοις τὸν Σαρακηνὸν κατεκρήμνισε, καὶ μέγα τούτῳ φρονεῖν δέδωκεν οὐδα-
μῶς. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἠσχύνηθη ἄτε δὴ καταβεβλημένον ἰδὼν τὸν Σαρακηνὸν ὑπ' ἄνδρὸς εὐνούχου καὶ οὐ γενναίου τινός, παν-
οὔργος δὲ τέως ὢν καὶ τὴν ἀρετὴν αἰδούμενος τοῦ ἀνδρὸς ἐφιλο- φρονήσατο μὲν λόγοις αὐτόν, στολάς τε καὶ περιβολὰς αὐτῷ τὴν πολιτείαν αἰδούμενος ἔδωρήσατο. 24 Ἄρτι δὲ πάλιν τοῦ ἔαρος ἰσταμένου καὶ τοὺς μαχητὰς κατ'
ἀλλήλων ὀπλίζοντος, ὁ Θεόφιλος δύναμιν πολλὴν ἠθροικῶς κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐξείσι, καὶ τὸν ὄσιον Μεθόδιον τῆς εἰρκτῆς ἀναρρυσάμενος καὶ μεθ'
ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος, οὐ νῦν μόνον καὶ πρῶτον ἀλλ' ἀεὶ τοῦτο ποιῶν καὶ πλησίον που ἔχων αὐτόν, εἴτε τοῦ ἀσαφῆ ἔνεκεν καὶ πολλοῖς ἄγνωστα διαλύειν καὶ γνώριμα τού-
τῳ ποιεῖν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν (καὶ γὰρ ἐτύγχανε τῶν ἀποκρυφῶν ἄγαν ζητητικὸς ὁ Θεόφιλος), εἴτε δὴ τινὰς ἐπανα-
στάσεις φυλαττόμενος παρ' αὐτοῦ παθεῖν διὰ τὸν κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων πόλεμον. οὐ μικρῶς γὰρ ἐδόκει τιμᾶν τὸν ἄνδρα καὶ σέβασθαι τὸ τῆς πολιτείας ἔκκριτον καὶ φιλόθεον· διὰ τοῦτο αἴγειν μεθ' ἑαυτοῦ ἀλλ' οὐ κατόπιν ἀπολιμπάνειν ἐφαί-
νετο τούτῳ σεμνόν. καὶ δῆτα προσπεσόντων ἀλλήλοις τῶν στρα- τευμάτων, καὶ τῶν Ἰσμηλιτῶν καθυπερτερούντων, συνέβη τὸν 117 βασιλέα πως περικυκλωθέντα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κινδυνεύειν περὶ ψυχῆς, ὅτε δὴ καὶ Μανουὴλ ὁ στρατηγέτης δεινὸν ἠγησάμενος καὶ πέρα τοῦτο δεινὸν δορυάλωτον βασιλέα γενέσθαι, τοὺς περὶ αὐτὸν ἀναθαρρύνας καὶ "ὦ ἄνδρες" εἰπὼν, "τὰς μελίσσας αἰδεῖ-
σθε, αἶ τοῦ βασιλέως κατόπιν τῷ φίλτρῳ βαλλόμεναι πέτανται," εἰσήει ὡς περ τις λέων περὶ τῶν τέκνων βαλλόμενος, τὸν βασιλέα ζητῶν. ὡς δ' εὗρεν ἀποκαμόντα καὶ τὴν σωτηρίαν μὲν ὑπὸ δει-
λίᾳ ἀπογνόντα, προφασιζόμενον δὲ ὡς μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν λιπόντα διαφυγεῖν, "ἄγε δὴ" ἔφησεν, "ὦ βασιλεῦ, ἀκολούθει μοι εὐρεῖαν τὴν φάλαγγα ποιοῦντι καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντι." ὡς δ' ὁ Μανουὴλ ἐξήει καὶ τὸν ἐπόμενον δεδιότα πολλὰ καὶ κατεπτη-
χότα βασιλέα οὐκ εἶχεν, αὐθις ἐρρήγνυ μετὰ πολλῶν τὴν φάλαγ- γα, τοῦτον ἐξελέσθαι βουλόμενος. ὡς δ' ἡμάρτανεν αὐθις, καὶ τρίτον δὲ ἐκ στερροτέρας ψυχῆς τὴν συνέχουσαν φάλαγγα τὸν βα-
σιλέα διέκοψεν, καὶ πλησίον ἐγεγόνει τούτου, ὡς καὶ ἱμᾶσι τὸν ἐπιφέροντα τοῦτον ἐπιδῆσαι ἵππον καὶ αὐθις ὑπεξερύσασθαι ἐτύγ-
χανεν. ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ὁ ἀνὴρ, βασιλέα Ῥωμαίων αἰχμάλω- τον γενέσθαι φοβούμενος καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑποπόδιον· ὅθεν ταχυ-
τέραν ἄμια καὶ δεξιωτέραν τὴν ὑποστροφὴν ποιήσας, καὶ θάνατον ἀπειλήσας αὐτῷ εἰ μὴ τούτῳ συνακολουθήσειεν, ὅψε καὶ μόλις τοῦ κινδύνου διέσωσεν, ὀλίγων τινῶν κατόπιν διακρουόντων τὸν 118 πόλεμον, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἐγκατέλεξε. διὸ τιμαῖς τε τοῦτον

ἔφα- μίλλως ἔδεξιούτο καὶ πρεπούσαις δωρεαῖς ἑθεράπευεν, εὐεργέτην καὶ σωτήρα
 πολλάκις ἀποκαλῶν. 25 Ἄλλ' ὁ φθόνος ἴσχυσε κατ' αὐτοῦ, καὶ ὁ κατὰ πολ-
 λῶν καὶ
 τοσοῦτων μυριάδων ἀνδραγαθήσας καὶ τῶν ἐχθρῶν δια- σώσας τὸν βασιλέα ὑπ'
 ὀλίγων οἰκείων κατεπαλαίετο. ὅθεν εἰς καθοσίωσιν καὶ ἐπιβουλήν παραλόγως ἐκ
 λοιδορίας ἐγκληθεῖς, καὶ πολὺν εἶναι τὸν φθόνον τὸν κατ' αὐτοῦ ἐνιδῶν, ἐπεὶ διὰ
 τινος πιστοῦ ἀνεμάνθανεν, δούλου μὲν πρότερον ὄντος τοῦ Μανουήλ, τότε δὲ ἐκ
 χαρίσματος οἰνοχοοῦντος τῷ Θεοφίλῳ καὶ ἐξυπηρετοῦν- τος, ὡς μέλλοι τοῦτον
 ἀποτυφλοῦν καὶ ὀφθαλμῶν ποιῆσαι χωρὶς, ἀποστασίαν τολμᾷ καὶ πρὸς Ἀγαρηνοὺς
 μετατίθεται, μέγας παρ' αὐτοῖς ὀφθεῖς καὶ τιμαῖς ταῖς μεγάλαις τιμώμενος. ἐνέκειτο
 γοῦν κατὰ τῶν πλησιαζόντων αὐτοῖς ἐχθρῶν, οἳ οὕτω δὴ Κορμάτοι καλοῦνται,
 πολὺς, καὶ νίκας οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ἄτε δὴ καὶ πείρα καὶ συνέσει διαφέρων
 πολλῶν. καὶ τὸ δὴ κρεῖττον λόγου, ὅτι μετὰ τῶν αἰχμαλώτων Ῥωμαίων καὶ
 καθειργνυμένων ἐν φυλα- καῖς ταῦτα εἰργάζετο, πίστιν αὐτοῖς δούς ὑπὲρ αὐτῶν ὡς
 οὐ φεύ- ζονται· ὅτε καὶ τὸ Χορασάν λέγεται κατασχεῖν καὶ τῷ ἄμεραμνου- νῆ
 ὑποτάξαι οὐ τῷ διαφέρειν μόνον εἰς ἀνδρίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ καινῶς πως καὶ
 παρηλλαγμένως ὀφθῆναι αὐτοῖς· ἢ τε γὰρ τῶν σχημάτων μεταβολὴ καὶ ἢ τῶν
 φωνῶν παρὰ δόξαν μεταλλαγὴ εἰς 119 δειλίαν ἐμπίπτειν ἠνάγκαζε τοὺς
 πολεμίους, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀτιθάσων θηρίων κατασινομένων αὐτοὺς
 καὶ βλαπτόντων ἔλευθερώσας, καὶ μεγάλων αἴτιος καλῶν αὐτοῖς γεγονῶς, διαφε-
 ρόντως ἠγαπήθη αὐτῷ τε τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ γερουσίᾳ αὐτοῦ. 26 Ἄλλ' ἐπεὶ
 μετάμελον τῷ βασιλεῖ ἐνεποίησε ταῦτα δια- κούοντι καὶ λύπης αἴτιος κατέστη
 πολλῆς, πάντα κάλων ἐδόκει τούτῳ κινεῖν ὡς ἂν τὸν ἄνδρα μετακαλέσοιτο καὶ
 παλινδρομήσαι ποιήσειεν. ὅθεν οἱ μὲν εἰρηνικὰς σπονδὰς διὰ τοῦ μοναχοῦ ποιῆ-
 σαι τοῦτόν φασιν Ἰαννοῦ, πρὸς καιρὸν τοῦ κατὰ τὰς φυλακὰς διαλλαγίου, καὶ πρὸς τὰ
 ἴδια μεταγαγεῖν, ὅτε καὶ χρυσοβούλλιον τούτῳ καὶ ὄρκους ἀπαθείας δι' αὐτοῦ τε καὶ
 ἐτέρων προτέρων πολλῶν ἐξαπέστειλεν. οἱ δὲ δι' αὐτοῦ μὲν τοῦ Ἰαννοῦ, οὐ μὴν
 οὕτως διὰ φανεράς ἐντεύξεως καὶ συντυχίας, κρυπτῆς δὲ καὶ ἀδή- λου πολλοῖς, ἢ
 τὸν Ἰαννὴν γνώμη τοῦ Θεοφίλου ἀφ' ἡμῶν μετα- στήσασα καὶ μεταμφιάσασα καὶ
 τοῖς ῥακοδυτοῦσιν Ἰβηρσι καὶ μοναχοῖς τοῖς πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ λιτῆς
 φοιτῶσιν ἐξομοίω- σασά τε καὶ συγκαταμίξασα τῷ ἐν ᾧ διητᾶτο οἴκῳ ὁ Μανουήλ
 κατὰ τὸ Βαγδᾶ ἐγκατέστησεν ἐπαιτεῖν τε προσποιησάμενον καὶ τὴν τοῦ βασιλέως
 μετάνοιαν ἀναδιδάσκοντα. καὶ μάρτυρας τῶν εἰρη- μένων τό τε τοῦ βασιλέως
 ἐγκόλπιον καὶ τὸ χρυσοβούλλιον ἐδίδου, συμπάθειάν τε καὶ παντελῆ τῶν κακῶν
 ἀμνηστίαν εὐαγγελιζόμενα· ἃ καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας ὁ Μανουήλ, καὶ οἶονεὶ τὴν
 ψυχὴν ἀνα- καεῖς, τὴν οἴκαδε ἐμελέτα ἐπάνοδον. ἐπεὶ γοῦν ἔκ τε τοῦ χρόνου 120
 καὶ τῶν πρότερον ἡμῖν εἰρημένων αὐτοῦ κατὰ τῶν πολεμίων ἔργων ἢ πρὸς αὐτὸν
 πίστις οὐ μείωσιν αὐξήσιν δέ τινα καθ' ἑκάστην ἐλάμβανεν, μηνύει τῷ
 ἄμεραμνουνῆ ὡς ἐφέσεως εἶχοι καὶ κατὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεῦσαι, καὶ τοὺς
 ἐχθροὺς, οἳ κατεῖπον αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμύνασθαι, καὶ κατὰ τὴν
 Καππαδοκίαν τὰς οἰκῆ- σεις εἶχοντας· καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τὸν υἱὸν ἠξίου πέμπεσθαι τὸν
 ἄμεραμνουνῆ εἰς πλείονα τῶν ὑπονοουμένων ἀσφάλειαν. κατανεύει τοῖς αἰτηθεῖσιν
 ὁ Ἰσμαήλ, καὶ κατὰ τῶν ὧν ἐπεθύμει ἐξέπεμπεν. ὡς δὲ πλησίον που τοῖς τῶν
 Ῥωμαίων ὀρίοις ἐγίνοντο, δῆλα ποιεῖ- ται τὰ κατ' αὐτὸν τῷ Καππαδοκίας στρατηγῷ
 καὶ τὴν εἰσαυθὶς πρὸς Ῥωμαίους ἐπάνοδον, καὶ αἶμα ἐδίδασκεν ὡς χρή κατὰ τὸν
 δεῖνα τόπον λόχον τινὰ καὶ ἐνέδραν γενέσθαι, ἵν' ὅταν ἐκεῖσε δὴ γένωμαι, τὰ μὲν
 Σαρακηνῶν κοῦρσα ἐπ' ἄλλον δὴ τινα τόπον ἐξ- ελαύνειν ποιήσας μετὰ τοῦ λόχου
 δὴ γένωμαι καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἠῆθη ἐπαναδράμω αὐτός. ὁ καὶ γέγονεν· ἄρτι γὰρ
 ἐκεῖσε δὴ που ἐπλησίαζεν, καὶ πολλὰ τὸν τοῦ Ἰσμαήλ υἱὸν κατασπασάμενος "ἄπιθι"

ἔφη "ὕγιής, ἀπίθι, τέκνον πρὸς τὸν πατέρα σου· ἐμὲ δὲ ἴσθι πορευόμενον οὐ πρὸς ἄλλον, πρὸς δὲ τὸν ἐμὸν ὄντως βασι- λέα καὶ κύριον." διασωθεὶς δ' ἐκεῖθεν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ἐπεφοιτῆκει ναόν, τὸν Θεόφιλον εἰδὼς οὐ τὴν τυχούσαν ἔχοντα πίστιν εἰς αὐτόν. ὅθεν καὶ μάγιστρος τιμᾶται, καὶ σύντεκνος ἔκτοτε χρηματίζει αὐτοῦ, καὶ δομῆστικός προβιβάζεται τῶν σχολῶν. εἰσὶ μὲν δ' οἱ φυγῆ μὲν χρήσασθαι 121 τὸν Μανουήλ φασὶ πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ, καὶ διὰ τὴν Θεοφίλου, ὡς εἴρηται, ἐπανελθόντα σπουδῆν, οὐ μὴν καθοσίωσιν ἐγκληθέντα ἐπὶ Θεοφίλου φυγεῖν, ἐπὶ Μιχαήλ δὲ τοῦ Τραυλοῦ τοῦ τούτου πατρός, εἴτε καὶ μίσει τῷ πρὸς αὐτὸν φερόμενον, εἴτε δὴ καὶ παλαιὰν δεδοικότα μῆνιν αὐτοῦ. Χειροτονεῖται δὲ καὶ Ἰαννῆς ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν εἰκάδα πρώτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, ἡμέρα πρώτη, ἄθλον ἀσεβείας καὶ ἀπιστίας καὶ τοῦ μὴ τὰς θείας εἰκόνας προσκυνεῖν τὴν ἱερωσύνην ἀπενεγκάμενος. 27 Ζητητικῶ δὲ τῷ Θεοφίλῳ τυγχάνοντι καὶ ἄγαν ἐγκει- μένῳ περὶ γνώσεως τῶν μελλόντων βασιλεύειν ἀνδρῶν, γύναιόν τι ληφθὲν ἐκ τῶν Ἄγαρ κατὰ τοὺς πολέμους τούτους Πύθωνος κατεχόμενον πνεύματι παρά τινων ἀνεμάνθανε. τοῦτο οὖν ἤγαγέ τε παρ' ἑαυτῷ ὁ Θεόφιλος, καὶ τίνες εἶεν ὧν ἡ βασιλεία διαρκέσει ἐπὶ πολὺ ἐπυθάνετο. ὡς δὲ σοῦ μὲν διάδοχον τὸν σὸν υἱὸν καὶ γαμετὴν ἀπεφοίβασέ τε γενέσθαι καὶ ἔμαντεύσατο, μετέπειτα δὲ τοὺς Μαρτινακίους ἐπὶ πολὺ τῆς βασιλείας κατασχεῖν, αὐτίκα τοῦτον τὸν Μαρτινάκην, καὶ τοί γε προσωκλειωμένον αὐτῷ πως κατὰ συγγένειαν, πρὸς τὸ μονάζειν ἀπέκειρεν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον θεοῦ καὶ μοναχῶν ἐναπέδειξεν ἐνδιαίτημα. οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν μελλόντων τὸ γύναιον ἀπεθέσπισεν· τὸν τε γὰρ Ἰαννὴν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου πόρρω που γενέσθαι ἐνεσῆ- μανεν, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναστήλωσιν κατεσάφησεν. 122 οἷς τὴν ψυχὴν ὁ Θεόφιλος ἐπώδυνος γεγονώς καὶ δυσαπόνιπτα ταῦτα φέρων ἀεὶ πολλὰ πολλάκις ἐπῆδε τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ, πρὸς δὲ καὶ λογοθέτῃ Θεοκτίστῳ παρήνει καὶ πλήθει κατεδέσμει ὄρκων τοῦ μήτε τὸν Ἰαννὴν ὑπερορίας τυχεῖν μήτε μὴν τὰς εἰκόνας προσκυνήσεως. τοσοῦτον δὲ ἄρα τὰ περὶ τῆς βασιλείας ἡρέυνα τε καὶ ἐξιχνίαζεν ὡς καὶ παρὰ τοῦ Ἰαννοῦ ἐν λεκανομαντεία τὸν μέλλοντα Βασίλειον τὴν τοιαύτην ὑπειληφέναι ἀρχὴν καθαρῶς ἐνιδεῖν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Κωνσταντῖνον τὸν κατὰ τὸν Τριφύλιον τὰ αὐτῷ συμβησόμενα διετράνου τὸ γύναιον, πολλὰ λιπαροῦντα καὶ πυνθανόμενον· αὐτόν τε γὰρ καὶ τοὺς αὐτοῦ υἱεῖς κληρικοῦ σχῆμα ἐπὶ τοῦ Βασιλείου διαμειφθῆναι· ὃ καὶ γέγονεν. καὶ Γεώργιον δὲ τὸν τὰς στρατιωτικὰς δέλτους ἐπειλημμένον ἐπὶ σφενδόνη τῇ κατὰ τὸν ἵπποδρομον ἀποκτανθῆναι, καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ ἀνειληφθαι ταμείῳ. καὶ ταῦτα μὲν ὡδέ πη κατὰ Πλάτωνα..... 28 Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει πρὸς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον οἷ τ' Ἄγαρηνοὶ καὶ ὁ Θεόφιλος ἐξελθόντες ἔμειναν ἀπρακτοὶ παντελῶς ἀλλήλους καταπτοούμενοι, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπ' ἀνέστρεφον. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὅτε χαγάνος Χαζαρίας καὶ ὁ Πέχ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεόφιλον ἐπέμπον πρεσβευτάς, τὸ κάστρον ὅπερ οὕτω Σάρκελ κατονομάζεται αὐτοῖς κτισθῆναι ἐξαιτούμενοι, ὅπερ ἐρμηνεύεται μὲν Λευκὸν οἶκημα, ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὸν Τάναϊν ποταμόν, ὃς τοὺς τε Πατζινακίτας ἐντεῦθεν καὶ αὐτοὺς διείργει τοὺς Χαζάρους ἐκεῖθεν, ἐνθα καὶ Χαζάρων ταξεῖται 123 καθέζονται τριακόσιοι κατὰ χρόνον ἐναλλασσόμενοι. ὧν τῇ αἰτήσει καὶ παρακλήσει πεισθεὶς ὁ Θεόφιλος τὸν σπαθαροκανδιδάτον Πετρωνᾶν τοῦ ἐπονομαζομένου Καματεροῦ, μετὰ χελανδίων βασιλικοπλωϊμῶν καὶ τοῦ Κατεπάνω τῆς Παφλαγονίας ἀπέστειλεν, εἰς πέρας τὴν τούτων αἴτησιν κελεύσας ὑπαγαγεῖν. ὃς ἅμα τῷ τὴν Χερσῶνα καταλαβεῖν τὰς μὲν μακρὰς νῆας ἐκεῖσέ που προσορμίσας ἐπὶ τῆς χέρσου κατέλιπεν, τὸν δὲ λαὸν ἐν στοργύλαις εἰσαγαγὼν ναυσὶ μέχρι τοῦ Τανάϊδος διεβιβάσθη, ἐνθα καὶ τὴν πόλιν

ἔδει τούτοις οἰκοδομεῖν. ἐπεὶ δὲ λίθων ὁ τόπος ἠπόρει, ἐκ μὲν τῶν μικρῶν κακλήκων τοῦ ποταμοῦ ἄσβεστον, ἐκ δὲ τῆς ὑπο- κειμένης γῆς πηλὸν ἐγκαύσας διὰ καμίνων, καὶ βίσαλον ἐργασά- μενος, τὴν ὀρισθεῖσαν αὐτῷ δουλείαν μόγις μὲν, ἐπεραίου δὲ διὰ πολυχειρίας λαμπρῶς, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέστρεφεν. ἐδίδου δὲ καὶ περὶ τοῦ Χερσῶνος τῷ βασιλεῖ γνῶμην τε καὶ βου- λήν, οἷς εἰς πεῖραν τῶν ἀνθρώπων ἦλθεν καὶ τῶν τόπων ὁμοῦ, καὶ "οὐκ ἄλλως ἄρξεις τῆς χώρας καὶ τῶν τόπων ὀλοσχερῶς ἢ στρατηγὸν προχειριζόμενος ἴδιον, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐκείνων ἄρχουσί τε καὶ πρωτεύουσι καταπιστεύων σαυτόν." οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἡμέτερός πω τῆς ἐκείνων προνοούμενος ἐξαπεστέλλετο στρατηγός, ἀλλ' ὁ λε- γόμενος πρωτεύων μετὰ καὶ τῶν πατέρων τῆς πόλεως τὰ πάντα ἦν διοικῶν. ἐπὶ τούτῳ ὁ βασιλεὺς Θεόφιλος οὐκ ἄλλον ἀλλὰ τὸν εἰρημένον Πετρωνᾶν, ὡς ἔμπειρον κρίνας τοῦ τόπου, πρωτοσπα- θάριόν τε ἐτίμησεν καὶ στρατηγὸν ἐξαπέστειλεν, τὸν τε πρωτεύοντα 124 καὶ τοὺς ἄλλους θεσπίσας ὑπέικειν ἀνευδοιάστως αὐτῷ· ἐξ ὅτου περ καὶ μέχρι ἡμῶν ἐκράτησεν ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν εἰς Χερσῶνα προβάλλεσθαι στρατηγούς. οὕτω μὲν οὖν ἦ' τε τοῦ Σάρκελ οἰ- κοδομὴ ἐγένετο καὶ ἡ πρὸς τοὺς Χερσωνίτας τῶν ἐντεῦθεν ἀπο- στολή στρατηγῶν. 29 Ἐξίσει δὲ πάλιν ὁ Θεόφιλος κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐμ-βριθέστερος, τῆς πατρικῆς ἠττάσθαι τόλμης ἀνέραστος ὢν. ὅθεν καὶ πορρωτέρω πρόεισι τῆς Συρίας, ὁμοῦ μὲν κείρων τὴν γῆν καὶ πορθῶν, ὁμοῦ δὲ λαφυραγωγῶν αὐτὴν καὶ αἰχμαλωτίζων, καὶ πόλεις παραλαμβάνων ἄλλας τε δύο καὶ μέχρις ἐδάφους καταστρε- φόμενος, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Σωζόπετραν ἐκπολιορκήσας πατρίδα τυγχάνουσαν τοῦ ἀμεραμουνῆ, ὑπὲρ ἧς ἐγένετο ἐκεῖθεν διὰ γραμ- μάτων προτρέψασθαι ἀναχωρεῖν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἶχέ πως τὸν ἀκούοντα. καὶ ταῦτα μὲν διοικησά- μενος πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπάνεισιν ὁ Θεόφιλος, τῷ Θεοφόβῳ τὰ τῶν Περσῶν ἐνδιαθέσθαι προτρεψάμενος καὶ αὐθις διὰ ταχέων ἐπαναδραμεῖν πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οἱ Πέρσαι συσχόντες αὐτόν κατὰ τὴν Σινώπην βασιλέα καὶ ἄκοντα ἀνεκήρυξαν· ὅς αἰδοῖ τε καὶ φόβῳ πρὸς τὸν βασιλέα βαλλόμενος ἀνένευέ τε καὶ δεινὰ πείσεσθαι τούτους ἔλεγεν ἐπὶ τῷ τολμήματι. ὅθεν πλέον κατορρωδοῦντες αὐτοὶ τὰς ἐκ βασιλέως ἀπειλὰς εἶχοντο μὲν τῆς γνώμης αὐτῶν, εἶχον δὲ καὶ αὐτόν ἐν μέσῳ παραθαρρύνοντες. ἀλλ' ὁ Θεόφοβος λάθρα τὰ τελεσθέντα δηλοῖ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐνωμότως πληροφορεῖ ὡς οὐκ αὐτὸς ἐκεῖνοι δὲ τῶν τολμηθέντων ὑπαίτιοι. ἀλλ' ἐκεῖ- 125 νου τε ὁ βασιλεὺς ἀσμένως ἀποδέχεται τὴν προαίρεσιν καὶ πρὸς τὰ βασίλεια εἰσκαλεῖ, τὴν ἀρχαίαν εὐκληρίαν ἀποδιδούς· συγγνώ- μην τε ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ ἀμνησίαν κακῶν δούς τῆς Σινώπης, εἴτε δὴ καὶ Ἀμάστριδος, ποιεῖ ἐκδημεῖν. καὶ ἐπεὶ περ εἰς πολυ- πληθίαν ἐνέδωκάν τε καὶ ηὔξησαν ὡς εἰς τρεῖς μυριάδας ἑλληλα- κέναι, οὐ συμφέρον ἐδόκει τῷ βασιλεῖ τούτους ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἀνειμένους, ἀλλὰ καλῶς σκεψάμενος ἐκάστῳ θέματι χιλιάδας δύο ἀπέσταλκεν, ὑπὸ χεῖρα τελεῖν τοῖς εἰς στρατηγίαν τεταγμένοις· ἐφ' ὧν καὶ τουρμάρχας ἐπιστατεῖν ἐξετίθετο. ὅθεν ἄχρις ἡμῶν τὴν προσηγορίαν Περσῶν αἰ τῶν θεμάτων τοῦρμαι κεκλήρωνται, ἐφ' οἷς διεσπάρησαν. τοῦτο γοῦν τὸ τόλμημα θρασύτερον πως καὶ ἰταμώτερον δόξαν τῷ Θεοφίλῳ αὐτούς τε διασπαρῆναι καὶ διανεμηθῆναι ἐποίησεν καὶ τὸν Θεόφοβον μετ' οὐ πολὺ ἀπήγαγε τῆς ζωῆς. ἐγένετο δὲ τι καὶ δεύτερον αἴτιον, ὃ' δηλώσει πάντως ὁ λόγος κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρόν. 30 Ὁ δὲ ἀμεραμουνῆς τοσοῦτον ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ καταλήψει τε καὶ πορθήσει τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὡς πανταχοῦ θεσπίσαι τε καὶ κηρῦσαι πᾶσαν ἡλικίαν ἐκ τε Βαβυλωνίας καὶ Φοινίκης καὶ Κοίλης Συρίας Παλαιστίνης τε καὶ τῆς κάτω Λιβύης συναθροισζομένην ἐπὶ ταῖς ἀσπίσιν αὐτῶν ἐγγράψαι Ἀμόριον, τὴν κατ' αὐτοῦ διάβασιν μετὰ θρασύτητος αἰνιττόμενος. συνήγετο γοῦν καὶ κατὰ τὴν Ταρσὸν πολὺς ἐξ ὀλίγων ἐγένετο, μανία ἐπὶ 126 τῇ

τῆς πατρίδος αἰσχύνῃ πυρπολούμενος τὴν ψυχὴν. ἀντεπεξῆει δὲ καὶ ὁ Θεόφιλος κατὰ τὸ Δορύλαιον, τριῶν ἡμεροδρομιῶν πόρρω που τοῦ Ἄμοριου διακείμενον. πολλῶν οὖν συμβουλευόντων μετ- οικήσαι τὸν ἐν Ἄμορίῳ οἰκοῦντα λαὸν καὶ τέως ὑπεκδραμεῖν τὴν ἀσχετον φορὰν τῶν Σαρακηνῶν (πολὺς γὰρ ἠύξητο καὶ λαὸν ἐπήγετο ἀληκτον), ἄτοπον μὲν ἐφαίνετο τοῦτο τῷ Θεοφίλῳ καὶ ἄνανδρον, καλὸν δὲ καὶ πρὸς ἀνδρίαν εὐόδον τὸ μᾶλλον ἐποχυρῶσαι αὐτὸ καὶ στρατηγοῦ γενναίου διασῶσαι βουλαῖς. Ἄετιος ἦν οὗτος ὁ πατρίκιος καὶ τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγός. ἐπεὶ δὲ καὶ τινος πολυχειρίας ἐδέετο, καὶ ταύτην ἀπέσταλκεν ὁ Θεόφιλος ὡς πανταχόθεν ἀντιστησομένου καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐκνικήσοντος. ἐπὶ τούτοις ἐδίδου δὴ ἡγεμόνας καὶ ἄρχοντας τοὺς μετὰ βραχὺ μαρτυρήσοντας, Θεόδωρόν τε τὸν Κρατερόν καὶ Θεόφιλον καὶ τὸν Βαβούτζικον· οἵτινες οὐ μόνον ἐκείνου τοῦ λαοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς φάλαγγος τῶν τεσσαράκοντα δύο μαρτύρων γεγόνασιν ἀρχηγοί. 31 Ἐπεὶ γοῦν κατὰ τὴν Ταρσὸν ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἐπέστη μετὰ φρονήματος καὶ λαοῦ ἡγεμῶν, οὐκ ἀθρόως τούτῳ μαρτυρομένῳ καὶ συμβουλευομένῳ ἐφαίνετο καλὸν χωρεῖν πρὸς Ἄμοριον, ἀπόπειραν δὲ πρότερον λαβεῖν τῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μέρος λαβόντος τοῦ στρατοῦ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως χωρήσαντες. "εἰ γὰρ οὗτος" φησι "νικήσειεν, εἴψεται πάντως ἡ νίκη καὶ τῷ πατρί· εἰ δὲ μή, καλὸν ἡσυχάζειν, οὐκ ἐπακολουθήσει μοι τῆς νίκης." λαβόντος γοῦν αὐτοῦ Ἄμερα τὸν τῆνικαῦτα 127 διέποντα τὴν Μελιτηνὴν καὶ Τούρκους ὡσεὶ χιλιάδας δέκα, μετὰ πάσης τῆς ἐξ Ἀρμενίων στρατιᾶς καὶ τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, κατὰ τὸν Δαζημόνα προσέβαλεν. ἀπῆει καὶ ὁ Θεόφιλος κατ' αὐτοῦ στρατόπεδον ἔχων οὐκ ἀγεννές, ἔκ τε Περσῶν καὶ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν πρὸς τὸν ἀνίσχοντα ἥλιον συνιστάμενον. ὡς δὲ κατὰ τὸν Ἀνζὴν οὕτω χώρον καλούμενον ἐγένετο, ἰδεῖν ἐπεθύμει τὸ τῶν ἐναντίων ἀθροισμα πρὸ τῆς προσβολῆς. ἐπὶ τινὰ γοῦν λόφον καὶ τῶν ἄλλων ὑπερβεβηκότα χώρον ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν λαβὼν ἀνήνεγκεν Μανουήλ, καὶ πως ἐκ στοχασμοῦ βραχύτερον ἐδόκει τὸ τῶν Σαρακηνῶν πλῆθος· οὐ μὴν πρὸς τοῦτο συντιθεμένου τοῦ Μανουήλ ὁ τῶν δοράτων ἴσος ἐδόκει ἐσμός. "ἄλλ' ὦ" φησι "βασίλει, τὸ καρτερόν στοχαζόμενος, τὸν ἐκ δοράτων καλαμῶνα ἀμφοτέρον διάθρει." ἐπεὶ γοῦν ἰσχυρότερός πως οὐκ ὁ ἴδιος ἄλλ' ὁ τῶν ἐναντίων ἐδόκει στρατός, βουλὴν ἐδέοντο ἀρτύνειν νεανικὴν· ἡ δὲ ἦν ἔκ τε Μανουήλ συνισταμένη καὶ Θεοφόβου, νυκτὸς ἐπιτεθῆναι τοῖς πολεμίοις. ἄλλ' ἕτεροι κρεῖττον εἶναι τὴν ἡμέραν ἀνέφησαν, οἷς καὶ ὁ βασιλεύων ἐπέπειστο. ὡς δ' οὖν ἔλαμψεν ἡ ἡμέρα, μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκθύμως τῶν βασιλικῶν ἀγωνισαμένων ταγμάτων, οἱ Ἰσμαηλῖται ἐνέκλιναν εἰς φυγὴν, ἀφέντες τὸ πολεμεῖν. ἄλλ' οἱ Τούρκοι ἐπιμόνῳ χρώμενοι τοξείᾳ, καὶ τὸ καταδιώκον τῶν Ῥωμαίων ἀνακεκρουκότες, ἰστάναι ἄλλ' οὐ φεύγειν ἐπίεισαν τοὺς Σαρακηνοὺς· ὅθεν ἑαυτοὺς πάλιν συστησάμενοι, 128 καὶ τοῖς τόξοις δὴ γενναίως πόρρωθεν βάλλοντες, ἑτεραλκῆ τὴν μάχην ἐποίησαν. οἷς μὴ δυνάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων προσεγγίσει στρατός, ἄλλ' οὐδὲ πόρρωθεν κατιδεῖν τῷ βάλλεσθαι καρτερᾶς, νῶτα κλίναντες τὸν βασιλέα κατέλιπον. οὐ μὴν οἱ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων ἑξαρχοὶ μετὰ τῶν Περσῶν τοῦτο δρᾶσαι ἢ ἐννοῆσαι τετολμήκασιν, ἀλλὰ περιστάντες τῷ βασιλεῖ σῶζειν ἐβούλοντο, κύκλῳ τῶν ἐχθρῶν πάντοθεν περιστοιχισάντων αὐτοὺς καὶ βαλλόντων αὐτούς. καὶ ἀπώλοντο πανδημεῖ, εἰ μὴ νῦξ ἐλθοῦσα καὶ βραχὺς τις ὄμβρος ἐπιγενόμενος τὰς μὲν νευρὰς χαλαρὰς εἰργάσατο αἰς ἡμύνοντο καὶ τὸ κράτος εἶχον οἱ ἐναντίοι, αὐτοῖς δὲ ἄνεσιν τὴν ἐκ βελῶν περιποίησεν καὶ σωτηρίας μόλις ἐνέδωκεν ἀφορμὰς. (32) βαθείας γὰρ ἤδη τῆς νυκτὸς γενομένης, ὡς ἡσχόλητο περὶ τὰς φυλακὰς ὁ Μανουήλ, γλώττη πως τῇ Σαρακηνῶν τὸν Περσῶν ὄμιλον σπένδουσθαι πως πρὸς αὐτοὺς διήκουσε, καὶ συνθέσθαι τούτους αὐθις τὸ στράτευμα

τῶν Ῥωμαίων καταπροδοῦναι καὶ πρὸς τὴν ἐξ ἧς ἀπέστησαν χωρεῖν κεφαλὴν. δῆλα γοῦν τῷ βασι- λεῖ λάθρα ποιεῖ, καὶ ἑαυτὸν σώζειν μετὰ λογάδων ἡξίου καὶ μὴ περιμένειν τὴν ἀλωσιν. καὶ "πῶς ἔσται τοῦ τοσοῦτου λαοῦ" ἔπε- ρωτήσαντος τοῦ βασιλέως "ἢ σωτηρία, ἐμοὶ προσμεινάντων;" "σοί" φησί "μόνον ἔστω, βασιλεῦ, τὸ σώζεσθαι ἐκ θεοῦ· οὗτοι δὲ ταχέως τὰ κατ' αὐτοὺς διοικήσουσιν." ὁπὲ γοῦν κατὰ τὸ πε- ρίορθρον τοῦ βασιλέως φυγῆ χρησαμένου καὶ πρὸς τὸ Χιλιοκόκω- 129 μον διασωθέντος, οἱ λειποτάκται τῶν στρατηγῶν τῷ βασιλεῖ προσ- απαντήσαντες ἀναξίους ἔφασκον εἶναι τῆς ζωῆς, βασιλέα ἐν πολέ- μω καταπροέντας, καὶ ἅμα τοῖς ἑαυτῶν ἐγυμνοῦντο ξίφεσι καὶ τοῖς ποσὶν ὑπετίθουν αὐτοῦ, δάκρυσι βρεχόμενοι παρειάς. ἀλλ' ὁ Θεόφιλος τρωθεὶς ἐκείνων μᾶλλον αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τῷ παρα- δόξω τοῦ πράγματος, "εἰ ἐγώ" φησί "σέσωσμαι ἐκ θεοῦ, σωθή- σεσθε καὶ ὑμεῖς ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν." Τοῦτο οὖν τὸ παρὰ ἐχθρῶν στρατήγημα καὶ ἡ νυκτερινὴ πῶς λαλιὰ τῶν Περσῶν, ταῦτόν δὲ καὶ σπονδὴ εἶπεῖν, τοῖς μὲν Θεοφόβου ἐχθροῖς καὶ θάνατον ψηφιζομένοις αὐτοῖ δευτέρα τις γέγονεν αἰτία καὶ ἀφορμὴ εὐκαιρὸς εἰς διαβολήν, (33) τῷ δ' ἄμε- ραμνουνη ἀκηκοῦτι νίκης οὐ μικρᾶς καὶ κατὰ τοῦ Ἄμορίου κατα- δρομή. ἦν ἄνωγο γοῦν κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως πατρίδα ἀμφοτέρω τὰ στρατόπεδα, αὐτοῦ τε τοῦ ἀμεραμνουνη καὶ τοῦτο δὴ τὸ προ- πολεμῆσαν σφοδρῶς τοῦ υἱοῦ, καὶ χάρακα περιέβαλλον καὶ τῆς πολιορκίας ἀπήρχοντο. καὶ τέως ἀπόπειραν ἐποίει ἀποστραφεὶς κατὰ Δορύλαιον ὁ Θεόφιλος τοῦ δώροις αὐτὸν ἐκεῖθεν ἀποστῆσαι καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα ποιῆσαι παλινοστήσαι. ἀλλ' οὐ πείθεται, ἐνδομυχοῦσαν φέρων τὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀλωσίν τε καὶ πόρ- θησιν. μᾶλλον μὲν οὖν ἐξουθενεῖ καὶ ἀνδράποδον ἐκάλει τε καὶ δειλόν, μυκτηρίζων καὶ διακωμῶδων οἷς οὐ πρὸ τούτου τούτῳ ἀλλὰ νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἔστωτι ἐπέιθετο. εἶχε μὲν οὖν καὶ τοὺς ἀποσταλέντας 130 πρέσβεις αὐτόθι που, τῶν δρωμένων ἐπόπτας καὶ μάρτυρας. (34) καὶ δὴ χρόνου παρωχηκότος διέφυγεν ἂν ἡ πόλις τὸν ὄλε- θρον, τῷ πᾶσαν ἰδέαν πολιορκίας τῶν μὲν ἐνδεικνυόντων τῶν δὲ καταβαλλόντων, καὶ πολλῶν ἀνηρημένων ἐξ ἀμφοτέρων ἀνδρῶν, τῶν μὲν ἀμυνομένων τῶν δὲ πολιορκούντων, ἀπράκτων δὲ τέως μενόντων τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ τῆς πολλῆς ὄφρως κατασπωμένων τῷ πλήθος ἀνηρῆσθαι λαοῦ. καὶ γὰρ ὥσει χιλιάδες ἐβδομήκοντα ἐκλελοιπότες εὐρέθησαν μετὰ τὴν ἀλωσιν ἀριθμούμενοι. ἀλλ' οὐκ ἦν παρελθεῖν τὴν ἐκ θεοῦ μάχαιραν ἠπειλημένην ἄνωθεν, οἷς ὑβρίζετο τὸ θεῖον ἀξανομένης δὴ τῆς αἰρέσεως. διὰ τοῦτο ἀνήρ τις τῶν ὑποβεβηκότων (Βοϊδίτιζης οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ ἀθλιος) μέλ- λουσιν ἤδη πῶς ἀναχωρεῖν καὶ πρὸς τὴν οἰκεῖαν μετ' αἰσχύνης παλινοστεῖν "τί" φησὶν, "ὦ οὗτοι," γράμματα διὰ βελῶν πεπομ- φώς, "τοσοῦτον τεταλαιπωρηκότες μέλλετε ἀποφοιτᾶν, κεκμηκό- τες ἄπρακτα καὶ πεπονηκότες; ἔλθετε τοιγαροῦν κατὰ τοὺς πύρ- γους ἐκείνους, ἔνθα μὲν βοῖδιον ἄνωθεν λίθινον ἔξωθεν δὲ λέων ἐκ μαρμάρου ἐφίσταται· κάκεῖσέ μοι περιτυχόντες, τὰ ὑμέτερα δηλαδὴ φρονοῦντά τε καὶ διευθετοῦντα, καὶ ἄλλως ἀσθενεστέρων πεφυκότων ἔνθα δὴ τῶν ἐπάλξεων, ἐγκρατεῖς τε τῶν ἔσω γενή- σεσθε καὶ ἐμὲ πολλοῦ ἀξίον κρίνετε." ἦλθον κατὰ τὸν λόγον ἐκείνου, καὶ εἰσῆλθον ἅμα τῇ προσβολῇ, παίοντες καὶ τιτρώσκον- τες τοὺς καταλαμβανομένους, οὐκ ἦν δὲ ὅστις τῶν ἀποθησκόν- 131 των οὐκ ἦν. πάντες δὲ ἀνηροῦντο καὶ ἔπιπτον ποταμοὺς κινοῦν- τες ἐξ αἵματος. οὕτω μὲν οὖν αἰρεῖται τὸ Ἄμόριον καὶ χερσὶν ἀνόμων ἀνομωτέρως προδίδεται, ἐκείνων μόνον ζώντων τῶν μέχρι τοῦ Βαγδάδ παραπεμφθέντων, τῶν κατὰ τὰ θέματα τελούντων μεγιστάνων τε καὶ κραταιοτέρων ἀνδρῶν, οἷς καὶ οἱ μβ' μάρτυρες συνηρίθμητο. οἱ δ' ἄλλοι ἅπαντες μαχαίρας πολεμικῆς ἐγίνοντο τρόπαιον. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οὕτως ἔπεισε τὸν ἐχθρὸν ὁ Θεόφιλος πρέσβεις δευτέρους ἀποστείλας, ἐπὶ κεντηναρίοις διακοσίοις ἐξω- νήσασθαί τε καὶ

τῶν ἐχθρῶν λυτρώσασθαι τὸν αἰχμάλωτον λαόν, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τοὺς γε τέως πρὸς γένος αὐτῷ πλησιάζοντας καὶ ἐπὶ συμμαχίαν αὐτῷ ἀποσταλέντας ἐκεῖ. ἀλλὰ μέγα μὲν οὖν γαυριῶν μέγα δέ γε φυσῶν ἐκείνους τε τοὺς πρώτους καὶ τοὺς δευτέρους τούτους ἀνταπέστειλε πρέσβεις, καταμωκώμενός τε καὶ πλύνων ὑβρεσι, "τοσοῦτοις μόνοις" φάσκων "ἐξωνήσασθαι βού- λεσθε κεντηναρίους, ἔνθα τῶν χιλίων μέχρι φιλοτιμίας ἔνεκα καὶ δωρεᾶς ὑμῖν κατανάλωται;" οἷς καὶ τὴν καρδίαν παθῶν ὁ Θεό- φιλος, καὶ ὡσπερ ὑπὸ πυρός τινος ἀναζέων ἢ ἔλαυνόμενος, ἐδεῖτο τοῦ περιψύχοντος ὕδατος ἐκ χιόνος προσφερομένου. χλιαροῦ δέ πως τῷ τῆς καρδίας καύσωνι δοκοῦντος, συνέβη κάκεινον ἐξ ἐκεί- νης τῆς πόσεως δυσεντερίας νόσῳ περιληφθῆναι καὶ ἄκοντα, καὶ τῇ νόσῳ ταύτῃ τοῦ γενέσθαι ἐκτός. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸ Ἀμόριον οὕτως. 132 35 Κατὰ δὲ τὴν οἰκείαν χώραν παλινδρομήσας ὁ Ἀγα- ρηνὸς τοὺς εἰρημένους ἀρχηγούς ἐν φρουρᾷ τινὶ σκοτεινῇ τῷ ξύλῳ ἀσφαλίσάμενος καθεῖρξεν, βραχεῖ τινὶ ὕδατι καὶ ἄρτῳ τούτους ἐντειλάμενος ἀποζῆν. ἐν τοσοῦτῳ δὲ σκότει ἀσφαλείᾳ κατεῖχοντο ὡς μήτε κατὰ τὴν σταθερὰν μεσημβρίαν μικρόν τι αὐγάζεσθαι, ἀλλ' ἢ τῇ ἀλλήλων φωνῇ γινώσκεσθαι τε μόνη καὶ μόνων τῶν φυλάκων ἀπολαύειν, τῶν ἄλλων στερουμένους ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐν ἐρημίᾳ βαθυτάτῃ διάγειν. τούτοις τοῖς δεινοῖς ἐπὶ ἑπτὰ ὄλοις ἔτεσι προσεκαρτέρησαν. ἄρτι δὲ κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Μαρτίου μηνὸς ὁ τὸ Ἀμόριον τε προδοὺς καὶ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος Βοῖδίτιζης κατὰ τὴν φυλακὴν γενόμενος, Κωνσταντῖνον ἄνδρα φρόνιμον καὶ σοφία ἐντεθραμμένον φωνήσας (Κωνσταντῖνος δὲ οὗτος ἦν ὑπηρετῶν τῷ πατρικίῳ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ γραφήν), οὐ χρήζειν ἔφη τινὰ τῶν ἐντὸς παρεῖναι σοι καὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνειν μυστηρίων ἀκροατήν. ὡς δ' οὐδένα παρεῖναι ὁ Κωνσταντῖνος καθωμολόγει, "ἄγε μοι" ἔφησεν, "ὦ φιλάτῃ καὶ γλυκεῖα ψυχῇ (γινώσκεις γὰρ τὸν ἀρχῆθεν πόθον σου συμφυέντα μοι), βουλή- θητι μετὰ τοῦ πατρικίου τῷ πρωτοσυμβούλῳ συνεύξασθαι καὶ μαγαρίσαι τὴν αὐρίον, ἵνα μὴ παρανάλωμα γίνῃσθε μαχαίρας καὶ αἰκισμῶν. τοῦτο γὰρ αὐτῷ διὰ σπουδῆς ἔχοντι καὶ μελετῶντι συμφέρον ἡγησάμην σοι ὡς φίλῳ δηλοποιῆσαι πιστῷ. θέλησον γοῦν αὐτῷ μὲν κατὰ τὸ φανερόν συνεύξασθαι, θεῷ δὲ τὰ κρυπτά 133 ἐτάζοντι πίστευε κατὰ ψυχὴν, καὶ τῆς αὐτοῦ οὐχ ἁμαρτήσετε αἰω- νίου ζωῆς." τούτοις οὐ μαλακισθεῖς μηδὲ φρεναπατηθεῖς ὁ ἀήτ- τητος "ἀπόστηθι" ἔφη "ἀπ' ἐμοῦ, ἐργάτα τῆς ἀνομίας, ἀπό- στηθι." καὶ ἄμα τῷ λόγῳ ἀπεφοίτησεν, διηγησάμενος ἰδίᾳ τῷ πατρικίῳ τῶν λεχθέντων μὲν οὐδὲν φανερόν, ἵνα μὴ τις δειλαν- δρίας ἐναποτεχθῇ αὐτῷ λογισμός, μόνον δὲ ὅτι θανάτου ψῆφος ἐς αὐρίον καθ' ἡμῶν ἐξενήνεκται. εὐχαρίστησεν ἐπὶ τούτοις τῷ θεῷ ὁ πατρικίος, καὶ διαθέμενος τὰ κατ' αὐτὸν διὰ Κωνσταντί- νου τοὺς συμπαρόντας ἅπαντας εἰς πάννουχον ὑμνωδίαν ἀνίστησιν. (36) ἔωθεν δὲ μετὰ σοβαρᾶς τις φαντασίας ἀρχῶν ἐξεληλυθῶς τοὺς προεξάρχοντας μόνους τῶν ἄλλων ἐξελθεῖν ἐπιτρέπει. καὶ δι' ἐξίασιν ἄνδρες δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ εὐθύς κλεισθῆναι προστάττει τὴν φυλακὴν. ἡρώτα γοῦν πόσον ἔτος αὐτοῖς ἐστὶν κατὰ τὴν φρουράν, καὶ ἄλλας ἐκίνει βαττολογίας, κατηκόους τού- τους βουλόμενος τῶν αὐτοῦ ποιῆσαι φλυαριῶν. ἀλλ' οὗτοι τό τε ἔτος ἀποκριθέντες, ὡς ἑβδομον, καὶ πρὸς τοὺς ἐκείνων ἐκ τῆς θείας γραφῆς ῥωμαλέως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς ἀντιταχθέντες λόγους, τὴν ἐπὶ θάνατον φέρουσαν κατεκρίθησαν. ὡς δὲ κατὰ τὸν Εὐφράτην ἐγένοντο, καὶ περὶ αὐτὸν ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμη- ται Σάμαρα, ἐλέγχειν ἐπειράτο τὸν Κρατερόν Θεόδωρον ὁ ἀλιτή- ριος, εἴ πως ἀλλὰ τούτῳ γε πείσει τὸν θάνατον ἐξαρνήσασθαι. καὶ "πῶς" ἔφη "σὺ Θεόδωρε παρρησιαζόμενος διὰ θανάτου φοι- τᾶν ἐλπίζεις πρὸς θεόν, οὐ τὰς σωτηρίας, ὡς φατέ, οὐκ ἠγάπησας 134 ἐντολάς; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐξ ἱερατικοῦ κλήρου, ὦ σὺ πάλαι ἐγκατε- λέξω, πρὸς σχῆμα ἤλθες τῶν λαϊκῶν· οὐδὲ χεῖρας ἀθώους οὔσας αἱμάτων σου νῦν ἐν πολέμοις

ἐπλήρους πάλιν αὐτὰς τῶν μολυσμά- των τε καὶ μiasμάτων." καὶ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἐμβραδύνας, μηδέ τινα χρόνον ἀναβαλλόμενος, "διὰ τοῦτο" ἔφη "καὶ τὸ ἐμὸν ἐκχέαι αἷμα οὐ κατοκνήσω, ἵνα μοι λύτρον τε καὶ λουτρόν τῶν πεπλημ- μελημένων ἀναφανέν τὴν βασιλείαν δώῃ αὐτοῦ, ἢ ἀποδράσας τίς σου τῶν οἰκετῶν καὶ αὐθις ἐπανακάμψας τὴν σοι φίλην λειτου- γίαν ἐκτελοίῃ, εἰς τὴν συγγνώμης χώραν ἀλλ' οὐκ ἀγνωμοσύνης χωροίῃ." καὶ αἷμα εἰς τὸ τῆς ἀθλήσεως εἰσῆει ὡςπερ τις Ὀλυμ- πιονίκης στάδιον, καὶ πρὸς τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνόν φησι, τὴν ὑφέρπουσαν ὡςπερ αὐτοῦ δειλίαν καὶ φόβον ἀποσοβῶν, "ἄγε δή, ὦ στρατιῶτα Χριστοῦ, τὸ πρόκριτος εἶναι πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν ἐπὶ γῆς βασιλέα λαχῶν, πρῶτος καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου ἀνα- λάμβανε στέφανον." ὁ δ' ἱερὸς Κωνσταντῖνος "σοὶ μᾶλλον ὡς γενναίῳ καὶ κρατερῶ" ἔφη "τὸ τοιοῦτον προσῆκεν ἀξίωμα, ὅθεν ἀκόλουθον εἴξεις με, σαυτὸν πρῶτον εἰς θάνατον παραδιδούς." ἐπιρρώσαντες οὖν ἀλλήλους τοῖς παρακλητικοῖς, κατὰ τὰς κοσμι- κὰς ἀξίας πρὸς τὸν διὰ μαρτυρίου ἕκαστος ἐχώρει δὴ θάνατον, πάντων θαυμαζόντων τὴν μετὰ πεποιθήσεως καὶ γενναίας τούτων ψυχῆς ἀθλησιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. 135 37 Τότε δὲ ὁ βασιλεὺς Θεόφιλος οὐ φέρων τὴν ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν ἦτταν καὶ ἀδοξίαν, πατρίκιον Θεοδόσιον, ὃς οὕτως ἐλέ- γετο ὁ Βαβούτζικος, πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας ἐξαποστέλλει, στρα- τεύματα ἐκεῖ αἰτῶν γενναῖά τε καὶ πολυάνθρωπα. οὐδὲ γὰρ χει- ρῶν ἀσθενεία ἢ ψυχῆς μαλακότητι τοὺς ἑαυτοῦ κέκρικεν ἠτᾶσθαι ποτέ, φυγομαχία δὲ καὶ ταῦτὸν εἰπεῖν προδοσίᾳ τοῦτο πάσχειν αἰεὶ. ἀλλὰ καὶ ἂν ἔλαβεν πείραν καὶ τῶν ὧν προσεκαλεῖτο ἔθνῶν δύνα- μιν καὶ ἰσχὺν [ἠΐσθητο] (μετ' εὐφροσύνης γὰρ τὴν πρὸς βασιλέα ἐπικουρίαν ὁ ῥῆξ ἀπεδέδεκτο) καὶ αὐθις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐστράτευσεν ὁ δυστυχῆς Θεόφιλος (ταύτην δὲ τὴν προσηγορίαν ἐκ τοῦ αἰεὶ πως ἠτᾶσθαι κατὰ πόλεμον ἐκλήρωσατο), εἰ μὴ ὁ ἀποστα- λεὶς Θεοδόσιος ἐκ τοῦ βίου γενέσθαι προέφθασεν. ἐκεῖνου τε γὰρ ἢ ἀποβίωσις τὸν στρατὸν ἐκεῖνον πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐλθεῖν οὐ πεποίηκε, καὶ τοῦ βασιλέως ἐπικρατήσασα ἢ τῆς δυσεντερίας νόσος θανατεῖν ἐποίει ἀλλ' οὐ πρὸς ὄπλα χωρεῖν. 38 Ὡρα δὲ καὶ τὰ τοῦ Θεοφόβου εἰς μέσον θεῖναι καὶ πᾶσι καταστήσαι σαφῆ. ἐκ τε γὰρ τῆς εἰρημένης ἤδη κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν νυκτὶ τὸν πόλεμον συστήσεσθαι αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὴν νύκτα γενομένης λαθραίας ὁμιλίας πρὸς τοὺς Σαρα- κηνούς, ὡς ἔφαμεν, καὶ ἄλλοθεν δὲ ποθεν κατ' αὐτοῦ λοιδορία καθοσιώσεως ἐπιφυεῖσαι καὶ ἀυξηθεῖσαι μισητὸν εἰργάζοντο τὸν ἄνδρα καὶ φοβερόν. καὶ ἐπεὶ μὴ οἶός τε ἦν ἀντισχεῖν, εὐεξαπά- 136 τητον ὄντα εἰδὼς τὸν Θεόφιλον, φυγαδεῖα χρησάμενος πρὸς τὴν Ἄμαστριν (πόλις δὲ αὐτῆ Ποντικῆ) μετὰ τέκνων ὁμοῦ χωρεῖ τε καὶ γυναικῶν καὶ τινῶν ἐκκρίτων ἀνδρῶν. ἀνήγετο οὖν στόλος εὐθὺς κατ' αὐτοῦ, καὶ πόλεμος σφοδρὸς ἐξηρτύετο ὡς πρὸς ἐχθρὸν τοῦ βασιλέως κατάδηλον, καὶ τοῦ τοιοῦτου στόλου ἀρχηγὸς ὁ τῆς βίγλης δρουγγάριος οὕτως Ὡρορύφας λεγόμενος. ἀλλ' ὁ Θεόφο- βος τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν οὐκ ἔφησε δίκαιον εἶναι Χριστιανὸν ὄντα αἷμασιν ἀνθρώπων χαίρειν πιστῶν· ὅθεν ὑπέικει τῷ βασιλεῖ ὄρκους δελεασθεῖς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπανάγεται τοῖς ὄρκους θαρρῶν. ἀλλ' ὁ Θεόφιλος τούτους θέμενος εἰς οὐδὲν νῦν μὲν εἰρκτῆ τινὶ καὶ φρουρᾷ τῇ κατὰ τὸν Βουκολέοντα τοῦτον τίθησι, φρουρεῖσθαι προστάξας· μιᾷ δὲ τινὶ τῶν ἡμερῶν, ἐπεὶ ἔγνω ἑαυτὸν ἤδη ἀποβιοῦντα καὶ τὰ ἔσχατα πνέοντα, κελεύει ἐν νυκτὶ ἐξ αὐθεντίας ἀποτμηθῆναι οἶδόν τι πικρὸν αὐτοῦ ἐντάφιον καὶ λυπηρόν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἐκεῖνου ἀχθῆναι κεφαλήν. ἐπεὶ γοῦν ἤχθη κατὰ τὸ πρόσταγμα, τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὴν ἐκεῖνου ῥίνα λαβὼν "νῦν γε" ἔφησεν "οὐδὲ σὺ Θεόφοβος οὐδ' ἐγὼ Θεόφιλος." εἰσὶ δὲ οἱ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφόβου τῷ Ὡρορύφα ἀλλ' οὐ τῷ βα- σιλεῖ διδόασιν, φάσκοντες ὡς αἷμα τῷ πιστεῦσαι τούτῳ αὐτόν, τὴν κεφαλικὴν ἐπαγαγεῖν τιμωρίαν αὐτῷ λάθρα διὰ νυκτός. ἐκεῖθεν οὖν διαβεβόηται μέχρι τοῦδε

παρὰ Πέρσαις μὴ ὄψεσθαι θάνατον τὸν Θεόφοβον ἀλλ' ἐν ἀφθαρσίᾳ διαζῆν, τῷ κρύβδην ἀλλ' οὐκ ἀναφανδὸν τὸν ἐκείνου θάνατον γενέσθαι ποτέ. 137 39 Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Κρήτες παντὶ στόλῳ ἀρά- μενοι τὴν παράλιον ἐδήουν τῶν Θρακησίων καὶ ἠχμαλώτιζον. παρὰ τοσοῦτον δὲ αὐτῶν ἐχώρουν τὰ νεανιεύματα καὶ τὰ στρατη- γήματα παρ' ὅσον οὐ τὴν αἰγιαλίτιν μόνον ἐπειρῶντο καταδρα- μεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ ὄρει, ὅπερ οὕτω καλεῖται Λάτρος, ἐνσκηνοῦντων καὶ τῶν μοναύλιον βίον ἀσπαζομένων γυμνῶ τῷ ξίφει χωρεῖν καὶ Μυσῶν λείαν τὰ ἐκεῖσε ποιεῖν. ἀλλὰ Κωνσταν- τῖνος ὁ κατὰ τὸν Κοντομύτην τηνικαῦτα τὴν πρόνοιαν τοῦ θέμα- τος τούτου ποιῶν, ἐπέπερ ἐξω πρὸς τὴν χέρσον ἐγένοντο, ὡς δελ- φίνας τούτους ἀπέσφαξε καὶ γενναίᾳ χειρὶ τῇ ἀφανείᾳ πάντας παρ- ἔδωκεν. καὶ κατὰ τὸν τῆς αὐτοκρατορίας δὲ χρόνον αὐτοῦ καὶ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα, εἰς ἰνδικτιῶνα ὀγδόην, ὁ τῶν Ῥωμαίων στόλος ἐν τῇ νήσῳ τῇ Θάσῳ καταναυμαχηθεὶς ἀρδὴν ἀπας ἀπώ- λετο. καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς δὲ τὰς Κυκλάδας νήσους, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας, ὁ τῶν Ἰσμηλιτῶν κατασύρων στρατὸς οὐκ ἐπαύετο. καὶ αὐθις ἐν Ἀβασγίᾳ ὅτε Θεόφοβος καὶ ὁ τῆς Θεοδώ- ρας ἀδελφὸς Βάρδας ἀποσταλέντες μετὰ στρατιᾶς ἰσχυρῶς ἐδυστύ- χησαν, ὀλίγων ἄγαν ἐκεῖθεν ὑποστρεψάντων. ἀλλὰ καὶ αὐχμοὶ καὶ πάλιν χειμῶνες ἐξαίσιοι καὶ ὄλως ἀνωμαλῖαι καὶ δυσκρασίαι κατὰ τὸν ἀέρα γινόμεναι ἐκάκουν τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ, ἐξ ὧν σιτοδεῖαι καὶ λιμοὶ καὶ γῆς ἐκ σεισμῶν ἀνατιναγμοὶ οὐκ ἦν ὅτε μὴ ἐγίνοντο κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπασαν τῆς βασιλείας ἡμέραν. 138 40 Ἐπεὶ δὲ ὄλην ἐκκενώσας τὴν τοῦ σώματος οὐσίαν τῇ τῆς γαστρὸς διαρροία καὶ φθόῃ, ὡς μηδαμοῦ στήναι τῆς ψυχῆς ἔτι δυναμένης ἀλλ' ἀποπτῆναι αὐτῆς ζητούσης καὶ ἀποστῆναι, ἔδε- δίει [δὲ] περὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, ἐν τῇ Μαгнаύρᾳ πάντας ἐκκλησιάσας [ὅτε] καὶ μόγισ κλίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων κουφισθεὶς καὶ ἀρθεὶς, καὶ πολὺ ἀθροίσας πνεῦμα ἐν στεναγμῷ, "ἄλλος μὲν" εἶπε "ἀπολοφυρόμενος ἐν τοιαύτῃ νόσῳ καὶ καταιγίδι τὸ τῆς νεότητος ἀνθος ἐξετραγώδησε καὶ τὴν τοσοῦτην εὐδαιμο- νίαν, αἷς ὁ ἐξ ἀρχῆς φθόνος ἐπιβασκαίνων με δεινῶς τὰ νῦν ἐπο- φθαλμίζει καὶ ἐξ ἀνθρώπων με ποιεῖ. ἐγὼ δὲ τὴν τῆς γαμετῆς μου χηρείαν προορῶν καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ δυσποτμίαν καὶ ὄρφανίαν, πρὸς δὲ καὶ διακόνων ἦθεσι καλοῖς ἐντραφέντων καὶ θεραπείαις καὶ τῆς ἐμῆς συγκλήτου καὶ γερουσίας τὴν στέρησιν, ἀνακλαίομαι, ὦ παρόντες, καὶ ἀποδύρομαι οἷς τε ὑμᾶς χειροθήεις ὄντας καὶ πραεῖς καταλιμπάνων πρὸς ὃν οὐκ οἶδα πορεύομαι βίον, καὶ ἀλ- λάσσομαι δόξαν ἀνθ' ἧς οὐδ' ὄλως ὅτι μοι προσαπαντήσεται ἐγνώκα. ἀλλὰ μέμνησθέ μου τέως τῆς ἧς οὐκέτι γλώττης ἀκού- σεσθε καὶ ἦν ὅτε πικρὰ τοῦ πρέποντος ἔνεκεν καὶ συμφέροντος· καὶ τὴν μετὰ θάνατον εὐνοίαν εἰς τε υἱὸν καὶ γυναῖκα διαβαίνου- σαν ταμιεύσασθε, ἐκεῖνο πάντως προσενθυμούμενοι, ὡς ὁποῖός περ ἕκαστος τῷ πέλας τούτου γενήσεται, τοιοῦτον καὶ αὐτῷ τὸ πρὸς τὸ μέλλον συμβήσεται." τοιούτοις ῥήμασι τῆς βασιλικῆς 139 πάντας κατακηλούσης γλώττης καὶ ἡμερούσης, οὐκ ἦν ὅστις ἀδά- κρυτος ἦν, οὐδ' ἦν εἰκάσαι τὸν ἀναπεμφθέντα ἐκ τῶν παρόντων στεναγμὸν τε καὶ ὄδυρμόν. 41 Μικρὸν οὖν ἔτι ἐπιβιώσας κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ Ἰα- νοαρίου μηνὸς τὸν βίον μετήλλαξεν, τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγ- κρατῆς μῆνας τρεῖς ἐπὶ δώδεκα ἔτεσιν, πολλὰ τοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως περιεχομένους παρ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον μυσαστόμενός τε καὶ χειμῶνα πάντα κατὰ πᾶσαν ὥραν καιροῦ ἐπάγων αὐτοῖς ἀφει- δῶς, ἀνθ' ὧν ἔνεκεν καὶ τὸ δυστυχῆς ὄνομα παρὰ παντὸς ἀνθρώ- που ὡσπερ τινὰ κλῆρον ἐπήγετο, μηδέποτε τρόπαιον στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν βασιλικόν τε καὶ ἀξιεπαινον, μήτε μὴν τὴν προτέραν ἤτταν ἀναμάχεσθαι δυναθεῖς, καίτοι γε ὀκτωκαίδεκα πολέμους παρ' ὄλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν συστήσας, καὶ τοσαυ- τάκις αὐτοῖς συμπλακεῖς καὶ πρὸς παρατάξεις χωρήσας οὐκ ἄγεν- νεῖς. ἀλλὰ τοῦτον μὲν οὕτω καταστρέψαντα τὸν βίον

ἔνταυθα καταλιπόντες ἐπὶ τὰς καταλοιπούς οἰκοδομὰς αὐτοῦ που περὶ τὰ ἀνάκτορα οὐσὰς βαδιούμεθα, ἀξιολογώτατας οὐσὰς καὶ μνήμης τυχεῖν ἱκανάς. 42 Εὐθύς γοῦν ἀπὸ τοῦ Κυρίου εἰσιὼν κατὰ τὸ πρόσω- πον ὑπαντώσας εὐρήσεις αὐτάς. ὅτε γὰρ Καριανός, ὃς οὕτω φέρει τὴν κλῆσιν διὰ τὸ ἀπὸ τῆς γραδώσεως ἔχειν ἀπὸ λίθου Κα- ριανοῦ οἶδον τινα πλατὺν ποταμόν, ὃ καὶ χρηματίζων σήμερον βε- 140 στιάριον τῶν ἀποθησαυριζομένων πέπλων [ἐκ] σερικῶν, τῆς ἐκεῖ- νου προνοίας ἔργον ἐστίν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ γείτων αὐτοῦ κε- χρυσωμένην ἔχων ὀροφὴν Τρίκογχος, ἐκ τοῦ σχήματος τὴν κλῆσιν λαχών· τρισὶ γὰρ κόγχαις μετεωρίζεται, μιᾷ μὲν κατὰ τὴν ἀνατο- λὴν συνοικοδομούμενος, ἢ καὶ ἐκ τεσσάρων κίωνων Ῥωμαίων ὑπο- στηρίζεται, δυσὶ δὲ ἐγκαρσίαις, κατὰ ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν φημί. τὸ πρὸς δύσιν δὲ τοῦ οἴκου μέρος ὑπὸ δύο μὲν κίωνων ἀνε- χεται, τριῶν δὲ πυλῶν τὴν ἔξοδον δίδωσιν. τούτων ἡ μέση μὲν ἔξ ἀργύρου κατεσκευάσται, αἱ ταύτης δὲ ἐκατέρωθεν ἐκ γεγανω- μένου χαλκοῦ. ἡ ἔξοδος εἰς τὸ καλούμενον οὕτω Σίγμα ἔξάγει, ἐκ τῆς πρὸς τὸ στοιχεῖον ὁμοιότητος τὴν ἐπωνυμίαν λαβόν, ὅϊσην τε καὶ ὁμοίαν τοῦ Τρικόγχου τὴν εἰς τοὺς τοίχους ἐπανθοῦσαν ὠραιότητα φέρει· ἐκ γὰρ λακαρικῶν παμποικίλων τοῦτό τε κάκεῖνο μαρμάρωται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὴν ὀροφὴν ἔχει στερρὰν τε καὶ λαμπράν, ὅτι καὶ πεντεκαίδεκα κίοσιν ἠδρασται ἐκ λίθου δοκιμί- νου· διὰ στύρακος δὲ πρὸς τὸν θεμέλιον αὐτοῦ κατιῶν τὴν αὐτὴν ἔχοντα τοῦ σχήματος εἰκόνα τε καὶ ὁμοίωσιν εὐρήσεις, ἐννέα πρὸς ταῖς δέκα κίοσιν διαβασταζόμενον, καὶ τὸν περίπατον ἔχοντα κατ- εστρωμένον ἐκ λίθου πιπεράτου. τούτου δὲ πλησίον τοῦ περι- πάτου, ἐνδότερόν που καὶ ἀνατολικώτερον, Τετράσερόν τι ὁ τεχνί- τῆς ἐξήγειρεν, τρισὶ καὶ αὐτὸ κόγχαις διειλημμένον κατὰ τὴν εἰ- κόνα τοῦ ἐπικειμένου αὐτῷ Τρικόγχου. ἀλλὰ τὴν μὲν μίαν πρὸς τὴν ἀνατολὴν, τὰς ἑτέρας δὲ δύο μίαν μὲν πρὸς τὴν δύσιν θατέ- 141 ραν δὲ πρὸς τὴν μεσημβρίαν συμπεριείληφεν. τὸ δὲ ἄρκτωϊον μέ- ρος ἐκ δύο κίωνων ἀληθινοπιπέρων ἔχει διανειργόμενον Μυστή- ριον· οὕτω τὴν κλῆσιν ἔχει τοῦτο κατάλληλον. καὶ ἡ αἰτία ὅτι καθάπερ τὰ ἀντρα συνεπηγῶν ἀβλαβῆ τὴν ἠχὴ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἀκούοντας· καὶ εἴ τις τῷ τοίχῳ πλησιάσας τῆς ἀνατολικῆς κόγχης εἴτε δὴ καὶ δυτικῆς ἐν μυστηρίῳ τι εἴπη καὶ καθ' ἑαυτόν, ἐκ διαμέτρου τε καὶ ἀντιπέρας ἰστάμενος ἕτερος, εἰ τὸ οὐζ τῷ τοίχῳ ἐπιθῆται, τῆς ἐν μυστηρίῳ λαλουμένης ἐκείνης φωνῆς αὐτῆ- κοός πως γενήσεται. τοιοῦτόν τι περὶ αὐτὸ θαῦμα ἐγγίνεται. 43 Τούτῳ δὴ τῷ οἴκῳ παρεπεπήγει πως καὶ συγκατ- εσκευάσται ὁ τοῦ Σίγμα περίστυλος, ὁ πρότερον ἡμῖν εἰρημένος. ἐκ δὲ τούτου ὑπαιθρόν τι καὶ ἐξάερον κέχυται, μέσον μὲν φιάλην ἔχον χαλκῆν, ἔξ ἀργύρου τὸ χεῖλος ἔχουσαν ἐστεμμένον· ἢ διά- χρυσον στροβίλιον ἔχουσα οὕτω κατωνόμασται, μυστικὴ τοῦ Τρι- κόγχου φιάλη, ἔκ τε τοῦ πλησίον ὠκοδομημένου Μυστηρίου καὶ τοῦ τρικόγχου οἰκήματος ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. ἐκ δὲ ταύτης αὐ- τοῦ πλησίον καὶ ἀναβάθραι ἐστήκασιν ἐκ Προικοννησίου λί- θου λευκοῦ, καὶ μέσον τῶν εἰρημένων ἀναβαθμῶν τροπικὴ ἐκ μαρμάρων, ὑπὸ δύο λεπτοκαλάμων κίωνων ἐστηριγμένη. αὐτοῦ που παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ πρὸς τὸ εὖρος Σίγμα καὶ δύο χαλκᾶ λεοντοχάσματα ἐπεπήγεισαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕδωρ ἐκφέροντα τὸ κοῖλον ἅπαν τοῦ Σίγμα ἐπλήρουν τοῦ νάματος, τέρψιν οὐ μι- 142 κρὰν παρέχοντα· ἡ δὲ δὴ φιάλη κατὰ τὸν καιρὸν τῶν δοξίμων, πιστακίων καὶ ἀμυγδάλων, ἀλλὰ μὴν καὶ κουναρίων πεπληρωμένη, κονδίτου ἐκ στροβιλίου ἐκδιδομένου, πᾶσιν ἐκίρνα καὶ παρέιχε τρυφᾶν τοῖς ὅσοι δι' ἐφέσεως εἶχον τῶν ἐστηκότων ἐκεῖ, πᾶσι μὲν ἀναντιρρήτως τοῖς ἐκ θυμέλης, πλεον δὲ τοῖς ἐξ ὀργάνων ψάλλουσι καὶ τὸ σύντονον. κατὰ μὲν δὴ τὰς ἀναβάθρας ὁ δῆμος ἅπας ἰστάμενος καὶ τὸ πολίτευμα μετὰ τῶν περατικῶν ταγμάτων τὴν τάξιν ἐπλήρουν τὴν βασιλικήν, μέσον αὐτῶν δηλαδὴ κατὰ τὴν εἰρημένην μαρμάρινον τροπικὴν, εἰ μὲν τύχοιεν, ἔχοντες καὶ τὸν δομέστικον τῶν

σχολῶν μετὰ τοῦ ἔσκουβίτου καὶ τῶν δύο δημάρ-
χων, τοῦ τε πρασίνου τοῦ τε
βενέτου, πλησίον μὲν τοῦ δομεστικού ἰσταμένου τοῦ τῶν βενέτων δημάρχου,
πλησίον δὲ τοῦ ἔσκουβίτου τοῦ τῶν πρασίνων, εἰ δὲ μὴ τύχοι ἐνίοτε δομέστικος καὶ
ὁ ἔσκου- βίτος, ἀλλὰ τέως τούς γε δημάρχους ἔχοντες. τούτων ἔφορος ἦν ἀπάντων
ὁ βασιλεύς, καὶ θυμηδίας ἀπάσης πληρούμενος, ἐν χρυ- σῷ διαλίθω θρόνῳ
καθήμενος, καὶ μὴ πρότερον ἐξανιστάμενος, ὡς καὶ τακτικὰ βιβλία καὶ βασιλικά
διαγορεύουσιν, ἢ τῶν σκιρ- τημάτων ἐκείνων ἐπαπολαῦσαι διὰ τῆς θέας καὶ τῶν
πολιτικῶν ἐξαλμάτων. οὕτω μὲν ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο τῷ Θεοφίλῳ κατε-
σκευάσθησαν, τοσοῦτος δὲ ἔρως ἦν τούτων αὐτῷ ὡς καὶ τὰς συνή- θεις τῶν
πραγμάτων ἀντιλήψεις καὶ καθ' ἡμέραν προελεύσεις ἐν αὐτῷ δὴ Τρικόγχῳ
ἐκτελεῖν. οὐ καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς ἐξ ἀρ- 143 γύρου κατεσκευασμένης τῶν
πυλῶν ἀνεστηκυῖα ἐστὶν ὄροφὴ τέσ- σαρσι κίοσι μετεωριζομένη ἐκ Θετταλικοῦ, τοῦ
καὶ πρασίνου, λί- θου. ἀντικρὺ δὲ ταύτης καὶ κατὰ μέτωπον, πλησίον δὲ τῶν εἰ-
ρημένων ἀναβαθμῶν, κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος τοῦ Σίγμα τρίκλινοι πεφυκότες
τῷ Θεοφίλῳ ἐξωκοδόμηται· Πυξίτης ὄνομα τῷ ἐνί τε καὶ κατωτέρῳ, ἄτερος δὲ
ἀνώνυμος μὲν ἀνώτερος δέ, καὶ αὐτοῦ τὸν βασιλεῖον κληρὸν ἐν ἑαυτῷ διαιτᾶσθαι
λαχῶν. τούτου δὲ Πυξίτου κατὰ τὴν πλευρὰν σίχοι λελατόμηται, ἀση- κρητις
ὄντες γεννήματα Στεφάνου μὲν ἔχοντος τοῦνομα, οὕτω δὲ τοῦ Καπετωλίτου
προσαγορευομένου. οἱ δὲ κατὰ τὸν τοῦ Σίγμα περιδρομον ἐγκολαφθέντες τοῦ
οἰκουμενικοῦ διδασκάλου (Ἰγνάτιος οὗτος ἐκαλεῖτο) τυγχάνουσιν. κατὰ τὸ
εὐώνυμον δὲ μέρος, ὡς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Σίγμα, ἕτερός τις τρίκλιнос ἐξήρτηται, ὃς
Ἔρωσ μὲν ἐπικέκληται, ὄπλοθήκη δὲ αὐτῷ ἐχρημάτιζεν. ἐντεῦ- θεν οὐκ ἄλλο τι ἢ
ἱστορημένας ἀσπίδας καὶ ὄπλα παντοῖα ἴδιοι τις ἐν αὐτῷ, καὶ ταύταις τοὺς τοίχους
διαμορφουμένας, ὡς τὸ εἰκός. καὶ τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Τρικόγχου ἄχρι δὲ τῶν
δυσμῶν οὕτως ἔνεστιν ἰδεῖν τοὺς ἀνεγηγεργμένους οἴκους ἐκεῖ· κατὰ δὲ τὸ πρὸς
ἀνατολὰς μέρος ἴδοις μὲν καὶ τὸν Μαργαρίτην προσαγορευόμενον. τρίκλιнос οὗτος
ἐκ βάθρων τῷ Θεοφίλῳ ἀνεστηκώς, ὃς ὀκτῶ μὲν κίοσιν ῥοδοποικίλοις τὸν ὄροφον
στηρίζεται, τοὺς τοίχους δὲ ζώοις πεποικιλμένους παντοδαπῶς καὶ τὸ ἔδαφος ἔχει
ἐκ Προικονησίου λίθου καὶ συγκοπῆς ἅπαν κατεστρωμένον. ἴδοις δὲ καὶ τοῦ ἐν
144 αὐτῷ κοιτῶνος ἐκ τεσσάρων μὲν κίωνων Βαθυίνων τὸν χρυσῷ κα- τάστικτον
κύκλον τῆς ὄροφῆς ἀνεχόμενον, ἐκ τεσσάρων δὲ Θεττα- λικῶν τὰς στοὰς
ἀνεγηγεργμένας καὶ βασταζομένας, τοῦ τε ἀνατο- λικοῦ μέρους καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ,
τοὺς τοίχους δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ὁμοίως τοῖς Μαργαρίτου κατεστρωμένα λαμπρῶς.
οὗτος μὲν ὁ κοιτῶν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ διαιτώμενον τὸν Θεόφιλον ἀπὸ τῆς ἑαρινῆς
μεσημερίας μέχρι τῆς μετοπωρινῆς καὶ αὐθις· ἄρτι δὲ τῆς χει- μερινῆς γειτνιαζούσης
τροπῆς κατὰ τὸν ἄλλον μετωκίζετο κοιτῶνα τὸν κατὰ τὸν Καριανὸν τρίκλινον, καὶ
αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου ὠκοδο- μημένον διὰ τὰς τῶν νότων ἰσχυροτέρας καὶ βιαιοτέρας
πνοάς· ὃ καὶ νῦν τοῦ παππίου ἐστὶν ἰδεῖν καταγώγιον. οὐχ ἦττον δὲ κατό- ψει καὶ τὸ
ἐκεῖσε δὴ ἡλιακὸν ὑπ' ἐκείνου καταβεβλημένον κατὰ πρόσωπον τοῦ βορρᾶ, ἐξ οὗ δὴ
ῶρᾶτο καὶ τὸ παλαιὸν τζουκανι- στήριον, ἐκεῖσε τηνικαῦτα τυγχάνον, ἔνθα καὶ ἡ
νέα ἔκτισται ἐκ- κλησία καὶ αἱ δύο φιάλαι εἰσὶν καὶ τὸ μεσοκῆπιον ὑπὸ Βασιλείου
τοῦ ἀοιδίμου γενόμενα βασιλέως. καὶ πρὸς μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτὰι αὐτοῦ αἱ
οἰκοδομαί· πρὸς δὲ τὸν νότον πρῶτον μὲν αὐτὰ τὰ ἡλιακὰ προτείνας, ὡς ἡμῖν
πρότερον εἴρηται, καὶ τοὺς νῦν ὄντας κήπους ποιήσας κουβούκλεια προσεδείματο,
τόν τε Κα- μιλᾶν οὕτω λεγόμενον καὶ τὸ πλησίον ἐκείνου κουβούκλειον δεύτε- ρον
καὶ τὸ τούτου πάλιν κατὰ τάξιν πλησίον τρίτον, ὃ καὶ νῦν τῆς Αὐγούστης ἐστὶ
βεστιάριον. ἀλλ' ὁ μὲν Καμιλᾶς ἐξ κίοσιν ἐκ Θετταλικοῦ λίθου, τοῦ καὶ πρασίνου,
τὴν χρυσοκατάστικτον ὄρο- 145 φὴν μετεωριζόμενος, τῶν δὲ τοίχων τὰ κάτω μὲν

ἔχων ἐξ ὁμοίων κατεστρωμένα πλακῶν, τὰ δ' ἄνω ἐκ χρυσοαυγῶν ψηφίδων ἀγάλ-
ματά τινα τρυγῶντα καρπούς, ἔτι δὲ καὶ τοῦδαφος ἐκ λίθων Προικοννησίων,
συνωκοδομημένον ἔχει καὶ εὐκτήριον, δύο περίε- χον βήματα, ἐν μὲν εἰς ὄνομα τῆς
ὑπεραγίας δεσποίνης θεοτόκου, θάτερον δὲ εἰς ὄνομα τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.
ὑποβεβηκὸς δὲ τούτου μεσόπατόν ἐστιν, ὃ τὴν μὲν σκοπιὰν διὰ μαρμαρίνου κλου-
βίου πρὸς τὸν Χρυσοτρίκλινον ἔχον εἰς βιβλιοθήκην ἀφώρισται παρὰ Κωνσταντίνου
τοῦ φιλοχρίστου πορφυρογεννήτου βασιλέως· οὐπὲρ τὸ ἀριστητήριον αὐθὶς ἐστὶν ἐκ
λίθων μὲν Βαθυΐνων τοὺς τοίχους ἔχον λελαμπρυσμένους, ἐκ συγκοπῶν δὲ καὶ
διαφόρων χροῶν τὸ ἔδαφος πᾶν. τὸ δὲ μετὰ τὸν Καμιλαῶν κουβούκλειον δεύτερον,
τὴν ὄροφὴν ὁμοίαν τῷ προτέρῳ ἔχον καὶ ὑπὸ τεσσάρων κίωνων ἐστηριγμένον
δοκιμίνων, τὸ ἔδαφος ἐκ Προικοννησίου λίθου κατέστρωται, τῶν τοίχων, ὡς τὸ
πρότερον, τὸν μὲν ἀέρα ἐκ χρυ- σοειδῶν ψηφίδων ὅλως κατηγλαϊσμένον φέρον,
δένδρα δὲ τινα καὶ ποικίλματα ἐκ πρασίνων ἔχοντα τὸ λείπον ψηφίδων ἀναπληρού-
μενον. τὸ τούτῳ δὲ ὑποβεβηκὸς, ὃ καὶ Μεσόπατος λέγεται, εἰς οἴκησιν τῶν τὴν
γυναικωνίτιν πεπιστευμένων καρτζιμάδων ἐστίν. τὸ δὲ τρίτον μετὰ τοῦ
κουβουκλείου, τὸ καὶ νῦν τῆς Αὐγούστης βεστιάριον χρηματίζον, ὁμοίαν ἔχει
τούτοις τὴν ὄροφὴν καὶ τοῦ- δαφος ἐκ λευκοῦ λίθου Προικοννησίου
κατεστρωμένον, τοὺς τοί- 146 χους δὲ ἅπαντας ὑπὸ εἰκόνων ὕστερον ἄλλ' οὐ τότε
καταγλαϊσθέν- τας ὑπὸ τοῦ υἱοῦ Μιχαήλ. τὸ τούτῳ δὲ ἠνωμένον καὶ συμπεφυ-
κὸς κατώγειον ἑπτὰ μὲν κίοσι Καριανοῖς τὴν ὄροφὴν στηρίζεται, πέντε μὲν πρὸς
μεσημβρίαν δύο δὲ πρὸς ἀνατολήν, τοίχοις δὲ δύο ὠχύρωται, ἐκ πλακῶν Ῥωμαίων
καὶ Πηγανουσίων καὶ Καριανῶν, πρὸς δὲ καὶ πρασίνων καλλωπιζομένοις ποταμίων
Θετταλικῶν· Μουσικὸς οὗτος κατονομάζεται διὰ τὴν τῶν μαρμάρων ἀκριβῆ
συγκοπήν, ὅθεν καὶ τὴν τοῦ ἔδαφους λείωσιν ἐκ διαφόρων μὲν σχημάτων ἐκ
διαφόρων δὲ καὶ ὠραίων λίθων ἐξηρτυμένην ἔχει. εἴποισ ἀν αὐτὸ ἰδὼν λειμῶνα
εἶναι διαφόροις ἀνθεσι βρῦοντα. τούτῳ πρὸς μὲν δύσιν κατὰ πλευρὰν κουβούκλειον
ἦνῶται τὴν τῶν μαρμάρων ὠραιότητα κατὰ πάντα φέρον ἐφόμοιον, ἔτι δὲ καὶ κίοσι
πέντε Καριανοῖς, τρισὶ μὲν πρὸς μεσημβρίαν δύο δὲ πρὸς δυσμάς, τὴν ὄροφὴν
βαστάζουσιν. ἕτερον δὲ πρὸς πόδας τούτου ἐστίν, εἰς δύο μὲν δόμους διηρημένον,
τῷ Αὐγουστιακῷ δὲ πλησιάζον κοιτῶνι· ἐνθα καὶ Λέων ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς
εὐκτήριον τῆς ἀγίας Ἄννης ἐδεῖματο καὶ αὐτὸ ἐκ τεσσάρων μὲν κίωνων Βαθυΐνων
τὴν ὄροφὴν ἀνεγειρόμενον, τὸ ἔδαφος δὲ ἐκ λίθου λευκοῦ Προι-
κοννησίου, πρὸς τοὺς τοίχους ἐκ Βαθυΐνων πλακῶν διαμορφούμε-
νον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῷ τῆς Αὐγούστης πλησιάζει κοιτῶνι, ὡς ἔφαμεν· ἐκεῖνο δὲ τὸ πρὸς δύσιν τοῦ Μουσικοῦ
τὴν μὲν κάθοδον ἐν τῷ προρρηθέντι ἔχει κοιτῶνι διὰ κλίμακος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
εἴσοδον· εἰσάγει δὲ καὶ πρὸς τὸ καινούργιον, κοιτῶνα καὶ τρίκλι- 147 νον ὃν
Βασίλειος ὁ ἀοιδίμος ἔκτισε βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὸν πόρ- τικα τοῦ πέμπτου
κουβουκλείου, ἐν ᾧ τὸ τοῦ ἀγίου Παύλου εὐ- κτήριον ὑπὸ Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου
ἰδρυταὶ βασιλέως. 44 Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀνακτόροις κατὰ τε βορρᾶν καὶ νότον
ὑπὸ Θεοφίλου μὲν ἀνωκοδόμηνται, ὑφ' ἡμῶν δὲ ἱστορία πα- ραδίδονται, ὅτι μὴ
βουλόμεθα τὰ ἐκείνου ἔργα, ὅποιά ποτ' ἀν ἦ, λήθη παραδίδοσθαι, εἰς διάγνωσιν τῆς
ἐκείνου περὶ τὸν βίον προ- αιρέσεως. ἀλλὰ καὶ τοὺς τρικλίνοους, τὸν τε οὕτω
καλούμενον Λαυ- σιακόν, προσέτι δὲ μὴν καὶ τὸν Ἰουστινιανοῦ, ἐκεῖνος τοῖς χρυσο-
ειδέσι ψήφοις ἐκόσμησε· καὶ τὴν καλάθωσιν ἐκ τῶν Βασιλίσκου τοῦ τυράννου
παλατίων μεταγαγὼν τῷ Λαυσιακῷ περιέθηκεν. καὶ ἕτερον δὲ τρίκλινον μετὰ
τεσσάρων κουβουκλείων σεμνῶν τε καὶ λαμπρῶν, ὧν τὰ δύο μὲν πρὸς τὸ
μεσόπατον τοῦ δευτέρου κουβου- κλείου τοῦ μετὰ τὸν Καμιλαῶν, ὑπὸ τεσσάρων
ἀψίδων τὴν χρυσοειδῆ ὄροφὴν ἔχοντα, πρὸς τὴν Πορφύραν εἰσίν, ἣτις οὕτω λέγεται

διὰ τὸ τὴν δέσποιναν ἐκεῖσε ἔκπαλαι διανέμειν τὸ ὄξυ ταῖς ἀρχοντίσσαις κατὰ τὸν τῶν βρουμαλιῶν καιρόν· ἕτερα δὲ δύο πρὸς τὸ μέρος τοῦ Λαυσιακοῦ, ἐξ ὧν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχει κατασκοπὴν, εἰργάσατο μὲν, ἐκ λίθου Προικοννησίου τὰ ἐδάφη καταστρώσας αὐτῶν, καὶ ἐκ χρωμάτων ἀλλ' οὐ μαρμάρων τοὺς τοίχους ὠραΐσας, ὑπὸ ἐμ- πρησμοῦ δὲ ὅμως ἀφανεία παρεδόθησαν. καὶ Θέκλα δὲ ἡ τούτου πρώτη θυγάτηρ τὸ κατὰ τὰς Βλαχέρνας κουβούκλειον, ἔνθα καὶ 148 τὸ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης εὐκτῆριον ἰδρυται, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἠγάγεν εὐμορφότατον· ἐκεῖσε δὲ καὶ τὸν βίον οὖσα κλινοπετῆς ἐξέλιπεν.

{1ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ. ΛΟΓΟΣ Δ.}

1 Τοιούτῳ μὲν τέλει βίου ὁ Θεόφιλος ἐχρήσατο, τὴν δὲ βασιλείαν Μιχαὴλ ὁ τούτου υἱὸς διεδέξατο, τρίτον ἔτος διανύων ἀφ' οὗ εἰς τὸν βίον προήχθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρᾳ. τῶν δὲ πραγμάτων ὑπῆρχον φροντισταὶ καὶ ἐπίτροποι οὓς ὁ Θεόφιλος κατέλιπεν, ὃ τε Θεόκτιστος ὁ εὐνοῦχος, τηνικαῦτα κανίκλειος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου τυγχάνων, καὶ ὁ πατρίκιος Βάρδας ὁ τῆς Αὐγούστης ἀδελφός, καὶ Μανουὴλ ὁ μάγιστρος ἐκ τῶν Ἀρμενίων καταγόμε- νος, ὃς καὶ θεῖος ἀπὸ πατρὸς τῆς δεσποίνης ὑπῆρχεν. ἐπεπήγει μὲν οὖν τὰ πολιτικά, καὶ καλῶς τέως τὰ πράγματα διηυθύνετο, ἐμελλε δὲ καὶ ἡ τῶν θείων εἰκόνων προσκύνησις ἀνακαινίζεσθαι τε καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν παλινδρομεῖν αὐθις τιμῆν. καὶ δὴ Μανουὴλ νόσω πιέζεται δεινῇ καὶ χαλεπῇ· πρὸς ὃν εἰσρέοντες μοναχοὶ τοῦ Στουδίου (καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ πίστις οὐκ ἀγεννῆς πρὸς αὐτούς) 149 ἀνάκλησιν τῆς ὑγιείας ὑπισχνοῦντο ῥαδίαν τε καὶ ταχεῖαν γενέσθαι, ἦν μόνον τὴν τῶν ἁγίων προσκύνησιν εἰκόνων αὐτός τε θελήσῃ καὶ τοὺς κρατοῦντας πείσοι θεσπίσαι ἀπανταχοῦ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὁρῶν πολλοὶ τῶν θεοφόρων πατέρων προσφιλεῖς τούτῳ τυγχάνοντες, ἐκεῖθεν τὰς ἀρχὰς πρὸς αὐτὸν λαβόντες ὅτε τῶν Ἀρμενιακῶν ἐστρατήγει, προσφοιτῶντες καὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις παρακαλοῦντες ἔπεισαν ὀρθὰ φρονῆσαί ποτε καὶ τὸ ποθούμενον ὑποσχέσθαι αὐτοῖς, εἰ μόνον ῥᾶων γένοιτο· ὃ καὶ γέγονε τῇ αὐ- τῶν πρὸς τὸν θεὸν εὐχῇ καὶ σπουδῇ. (2) ἐπεὶ γοῦν οὗτος τῆς νόσου ἀπήλλακτο καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς πρὸς τὸ πρᾶγμα σπουδῆς οὐκ ἠμέλουν, ἀλλὰ παρακλήσεσι χρώμενοι τῶν πρὸς θεὸν ὑποσχέσεων ἠξίουσαν μεμνήσθαι, πλήρη τοῦτον τοῦ θείου ζήλου εἰργάσαντο· καὶ δὴ τοῖς συνεπιτρόποις ἀνακοινώσας τὰ τῆς βουλής, καὶ πεί- σας ὡς ἔστι καλὸν ἀρχὴν δεξιὰν τοῖς πράγμασιν ἐπιθεῖναι, καὶ μεταρρυθμίσας αὐτούς καὶ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ βούλημα ἀγαγόν, πρὸς τὴν Θεοδώραν εἰσήει τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως κοινολογησόμε- νος. καὶ ἐκείνη μὲν θεοφιλῆς καὶ ὄντως βασιλεία, ἐπεὶ περὶ τῆς ὀρθοδοξίας ἠκούσε, "τοῦτο" ἔφη "καὶ δι' ἐπιθυμίας ἠῆγον αἰεὶ καὶ μελετῶσα διέλειπον οὐδαμῶς· ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐν τέλει τῇ τοιαύτῃ προσανακειμένων αἰρέσει πληθὺς ἐκώ- λυεν ἄχρι τῆς σήμερον, οὐχ ἦττον δὲ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας ὑπερ- μαχοῦντες μητροπολίται, καὶ μάλιστα ὁ πατριάρχης, ὃς μικρὰν 150 ἔχοντα τῆς τοιαύτης αἰρέσεως τὸν ἐμὸν ἄνδρα τὴν ρίζαν ἐκ τῶν γονέων ἐπὶ πλεῖον ηὔξησέ τε καὶ στερεωτέραν εἰργάσατο ταῖς αὐ- τοῦ εἰσηγήσεσί τε καὶ πυκναῖς παραινέσεσιν, εἰς χαλεπὰς αἰκίας καὶ βασάνους ἐκτραπήναι τοῦτον ποιήσας, ἃς ἐκεῖνος ὁσημέραι κατὰ τῶν ἁγίων εὗρηκεν, ἀλείπτῃς τε καὶ διδάσκαλος τῶν τοιού- των κακῶν ὁ ἄθλιος γεγονώς." καὶ τί γοῦν οὕτω, δέσποινα, φρονουσάν σε καὶ βουλευομένην τὰ κάλλιστα τὸ κωλύον ἐστίν" ἀντέφησαν "μὴ καὶ εἰς ἔργον ταῦτα ἀχθῆναι καὶ τὴν πάνδημον ταύτην κελεῦσαι εἰς πέρας ἐλθεῖν ἑορτήν;" εὐθὺς γοῦν μετακαλε- σαμένη τὸν τῆς βίγλης δρουγγάριον (Κωνσταντῖνος δὲ οὗτος ἦν, ὁ τοῦ πατρικίου Θωμᾶ καὶ μετὰ ταῦτα

γεγονότος λογοθέτου τοῦ δρόμου πατήρ) δηλοῖ τῷ πατριάρχῃ ὡς πολλοὶ πολλαχόθεν συνε- ληλυθότες εὐλαβεῖς τε καὶ μοναχοὶ δέησιν ἐποιήσαντο πρὸς τὴν βασιλείαν ἡμῶν τοῦ τὰς πανσέπτους κελεῦσαι ἀναστηλωθῆναι εἰ- κόνας. εἰ μὲν οὖν ὁμόλογος εἶ τούτοις καὶ σύμφωνος, καὶ δὴ τὸν παλαιὸν κόσμον ἢ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία ἀπολαμβανέτω· εἰ δ' ἀμφί- βολος καὶ τὴν γνώμην οὐκ ἔχων εὐθῆ, τοῦ μὲν θρόνου ἔξω γενοῦ καὶ τῆς πόλεως, κατὰ δὲ τὸ προάστειόν σου μικρὸν διάβηθι, μέχρις ἂν σύλλογος τῶν ἁγίων πατέρων γένηται μετὰ σοῦ· οἱε γὰρ ἔτοι- μοι διαδικάζεσθαί τε καὶ διαλέγεσθαι καὶ πείθειν σε περὶ τούτων κακῶς λέγοντα." (3) κατὰ τὸν ἐν τῷ πατριαρχείῳ Θετταλὸν (τρίκλιнос δὲ οὕτω κατονομαζόμενος) τηνικαῦτα ἀνέκειτο ἐπὶ σκίμ- ποδος, τὰς βασιλικὰς ἀγγελίας δεχόμενος· ὃς ἅμα τῇ ἀκοῇ τῶν 151 λόγων βληθεὶς τὴν ψυχὴν τὸν μὲν ἀποκομιστὴν τούτων, οὐδὲν ἕτερον φήσας ἢ βουλευέσθαι περὶ τούτων καλῶς, ἅμα τῷ λόγῳ ἀπέσταλκεν, καὶ θάττον ἢ λόγος ἐγχειρίδιόν τι λαβὼν τὰς κατὰ γαστέρα φλέβας ἀπέτεμεν, ἃς ἦδει δειλίαν μὲν καὶ οἶκτον ἐκ τῆς τοῦ αἵματος δαψιλοῦς ἐκχύσεως ἀποτεκεῖν τοῖς πολλοῖς, θάνατον δὲ ἢ τινὰ κίνδυνον οὐδαμῶς. θροῦς οὖν καὶ βοῆ εὐθύς τις περιή- χει τὴν ἐκκλησίαν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀκοάς, προφθάνουσα τὸν δρουγγάριον, ὡς ἢ δέσποινα ἐκ κελεύσεως τὸν πατριάρχῃν κατέσφαξεν. τῶν γοῦν λεγομένων ἑταστής ἀκριβῆς ὁ πατρίκιος Βάρδας ἀποσταλεὶς αὐτάς τε τὰς πληγὰς ἐκ προνοίας γενομένας ἠρέμα πως κατεφώρασεν, καὶ τὸ δρᾶμα τὸν ἔλεγχον οὐ διέφυγεν, αὐτῶν τῶν θεραπόντων κατειπόντων αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς τομῆς ὄργανα (φλεβοτόμα δὲ ἦν) εἰς μέσον καθυποβαλλόμενα. ἔκτοτε οὖν οὐδενὸς .., ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτία καὶ γνώμῃ αὐτοφόνῳ ἐπειλημμένος, ἀπηλαύνετο μὲν καὶ τῆς ἐκκλησίας ἔξωθεῖτο ὁ ἀλι- τήριος, κατὰ τὸ προάστειον αὐτοῦ τὸ οὕτω λεγόμενον περιορισθεὶς τὰ Ψυχά, εἰσηγετο δὲ ὁ πολλοῖς πόνοις καὶ κόποις τὰ τῆς ἀρετῆς σώσας ἀδιαλώβητα, καὶ τῆς ἐγχνονίου μὲν καθεύξεως, καὶ ταύ- της σαπρώσεως, ὡς εἴοικεν, τὴν τῶν τριχῶν ἀπόρροιαν κληρωσά- μενος, παρὰ θεοῦ δὲ καὶ τῆς βασιλίδος Θεοδώρας τὴν τῆς ἐκκλη- σίας κυβέρνησιν τε καὶ πηδαλιούχησιν· Μεθόδιος οὗτος ἦν ὁ μέγας καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀήττητος πρόμαχος. 152 4 Σκόπει δὲ καὶ ὅπως ἐν ταύτῳ συναγαγούσης τῆς γενναίας καὶ τῷ ὄντι βοηθοῦ γεγонуίας τῷ ἀνδρί, ἀλλ' οὐκ ἐναντίας, τοὺς ὅποι ποτὲ γῆς ὄντας ὀρθοδόξους, καὶ τὴν παρρησίαν ἀναλαβέσθαι θεσπίσασα "ἄγε δὴ" ἔφησεν, "ὦ κλῆρος θεοῦ καὶ πατέρες, ἐμοῦ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ πανσέπτων ἀναστήλωσιν εἰκόνων ὑμῖν χορηγού- σης καὶ διδούσης ὅτι μάλιστα μου μετ' εὐμενείας, ἀντεπιθεῖναί μοι δικαίαν χάριν καὶ αὐτῇ δεσποίνῃ οὕσῃ βουλήθητε, οὐ ταπει- νὴν τινα καὶ μικράν, ἴνα μηδὲ χάρις νομιζοίτο, οὐδὲ τοῖς διδοῦσιν ὑμῖν ἢ ἐμοὶ αἰτουμένη ἀνάρμοστόν τε καὶ ἀσύμφορον, ἐπιτηδείου δὲ καὶ μονίμου καὶ παρὰ θεῷ εὐαποδέκτου καθεστῶσης καὶ νομι- ζομένης. ἢ δὲ ἐστὶν ἢ εἰς τὸν ἐμὸν ἄνδρα τε καὶ βασιλέα περὶ τούτων διαβαίνουσα συγγνώμη τε καὶ συγχώρησις καὶ ἀμνηστία παρὰ θεοῦ τῆς τοιαύτης διαμαρτίας· ὡς εἰ μὴ τοῦτο γένηται, οὐτ' ἐμὲ σχοίητε ἐπακολουθοῦσαν ὑμῖν οὕτε τὴν τῶν σεπτῶν εἰκό- νων προσκύνησιν καὶ ἀνάρρησιν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀνάληψιν." (5) καὶ ἅμα τὸν λόγον κατέπαυσεν. "ὅτι μὲν οὖν δίκαια," ἢ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ ὁ ταύτης ἐξάρχων Μεθόδιος ἔφασαν, "δέσποινα, ἔξαιτῆ, οὐδ' ἡμεῖς ἔχομεν ἀπαναίνεσθαι· δίκαιον γὰρ τοῖς εὐεργέταις καὶ ἀρχουσι τὰς προσηκούσας χάριτας ἀντεπιτίθεσθαι δαψιλῶς, ὅταν μὴ τυραννὶς ἀρχὴ χεῖρ, ἀλλ' ἔστι γνώμη θεοφιλῆς. ἀλλ' οὕτω θεοῦ δίκην ἡμεῖς τὸν πρὸς ἄλλον 153 βίον διαβεβηκότα δυνατοὶ ἐξαιρεῖσθαι, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς φανταζόμε- νοι. δυνατοὶ μὲν ἡμεῖς, καὶ κλειῖς οὐρανῶν πιστευθέντες παρὰ θεοῦ, τοῖς βουλομένοις πᾶσιν ἀνοιγνύναι αὐτάς· ἀλλὰ τοῖς κατὰ βίον τοῦτον ἔτι οἰκονομουμένοις, πρὶν ἀλλαχοῦ μεταστῶσιν· ἔστιν δ' ὅτε καὶ τοῖς μεθισταμένοις, ὅταν τε μικρὰ τὰ σφάλματα ἢ καὶ

μετάνοια τούτοις προσῆν. τοῖς δ' ἤδη μετὰ πονηρῶν ἐλπίδων ἀπάρασι καὶ πρόδηλον φέρουσι τὴν κατάγνωσιν οὐχ οἷοί τε τὰς εὐθύνας διαλύειν τούτοις ἡμεῖς." (6) καὶ ἡ δέσποινα, εἴτ' ἄλη- θῶς εἶτε καὶ ἄλλως τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀναθερμανθεῖσα φίλτρῳ (ὅπερ ἔστι, καὶ ἡμεῖς συγκατατιθέμεθα), ἤ μὴν ἐνωμότως τὸν ἱερὸν ἐκείνον θίασον ἐβεβαίου ὡς μεγάλα τραγωδούσης καὶ κατολοφυρο- μένης καὶ πάντα ἐκτραγωδούσης κατὰ τὸν τῆς ἐξόδου τούτου και- ρόν, καὶ διαγραφούσης ὡς οἷα ἐπακολουθήσει ἡμῖν μεμισημένοις ἐν τηλικαύτῃ πόλει περὶ τῆς τοιαύτης αἰρέσεως, εὐχῶν στέρησις, ἀρῶν ἐπέκτασις, λαοῦ ἐπανάστασις, εἰσῆει τούτῳ μετάμελος τῆς αἰρέσεως, καὶ ταύτας ἅμα αἰτησάμενός τε καὶ κατασπασάμενος ζεούση ψυχῇ, ἐμοῦ ἐν χερσὶ καθυποβαλούσης, τοῖς ἀπάγουσιν ἀγγέλοις τὸ πνεῦμα παρέδωκεν. ταύτης ἐκεῖνοι ἀκηκοότες δὴ τῆς φωνῆς, καὶ τὸν τρόπον τῆς Αὐγούστης εὐλαβηθέντες (ἦν γάρ, εἰ καὶ τις, φιλόχριστος), καὶ ἅμα τὴν τῶν ἀγίων εἰκόνων ζητοῦντες τιμὴν, κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ τῆς μὲν ἀμαρτίας ταύτης, εἰ οὐ- τως τοῦτ' ἔστιν, συγγνώμην ἔφασαν εὐρήσειν παρὰ θεῶ, καὶ ἅμα 154 δι' ἐγγράφου ἀσφαλείας τὴν πίστιν τούτου τῇ δεσποίνῃ ἐδίδουσαν. ἐφ' οἷς τὴν ἐκκλησίαν ἀπολαβόντες, καὶ τῷ Μεθοδίῳ ἀγιωτάτῳ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀποδεδωκότες τιμὴν, τῇ πρώτῃ τῶν ἀγίων νηστειῶν κυριακῇ σὺν αὐτῇ τῇ δεσποίνῃ πάννουχον ὑμνωδίαν ἐν τῷ κατὰ τὰς Βλαχέρνας ἱερῷ τεμένει τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν δεσποίνης καὶ θεοτόκου τετελεκότες, τῇ ἔωθεν μετὰ λιτῆς τῷ μεγάλῳ τοῦ θεοῦ λόγου τεμένει καταλαμβάνουσι· καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς αὐθις ἀναλαμβάνει ἡ ἐκκλησία, τῆς ἀγίας μυσταγωγίας τελειωθείσης ἀγνῶς. καὶ ἡ μὲν ὀρθόδοξος οὕτω προέκοπτεν ἐκκλησία, ἀνα- καινιζομένη ὡς ἀετός, τὸ τῆς γραφῆς, πάντων τῶν αἰρεσιωτῶν ἐν πάσῃ τῇ ὑφ' ἡλίῳ καθαιρέσει ὑποβληθέντων καὶ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν· Ἰωάννης οὗτος ἦν, ὁ διὰ τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν Ἰαννῆς παρὰ τῶν εὐσεβῶν ὀνομασθεῖς, οὐκ ἐπηλύτης καὶ ξένος, αὐτόχθων δὲ καὶ τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων βλάστημα (φύεσθαι δὲ καὶ ἐν ἀμπέλῳ βάτον ἠκούσαμεν), οὐδ' ἐξ ἀσήμου τινὸς ἀλλὰ καὶ λῖαν εὐγενοῦς καταγόμενος σειρᾶς, τῆς οὕτω τῶν Μοροχαρζαμίων λεγομένης. 7 Οὗτος οὖν, ἵνα καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἡ ἱστορία δηλώσῃ, τῆς μονῆς τῶν μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου τῆς ἐν τοῖς Ὀρμίσ- δου διακειμένης ἡγούμενος ἄνωθεν καὶ τῷ βασιλικῷ κλήρῳ κατα- ριθιμύμενος, διαφερόντως παρὰ Μιχαὴλ ἡγάπητο τοῦ Τραυλοῦ, εἶτε μόνῳ τούτῳ τῷ κοινῶν εἶναι τῆς τούτου αἰρέσεως, εἶτε καὶ τῷ διαφέρειν ἐπὶ λογίῳτι δόξαν τινὰ ἐσχηκῶς. πλὴν ἡγάπητο 155 καὶ τοῦ Θεοφίλου διδάσκαλος ἐγκαθίστατο. καὶ οὗτος ἐπεὶ τὰς τῆς βασιλείας ἔσχεν ἡνίας, σύγκελλον μὲν πρότερον τοῦτον τιμᾶ, εἶθ' ὕστερον καὶ πατριάρχην καθίστησι Κωνσταντινουπόλεως, προγνώσεις τινὰς διὰ λεκανομαντείας καὶ γοητείας αὐτῷ ἀπαγγέλ- λοντα. καὶ ἡ γοητεία τοιαύτη. ἔθνους ποτὲ τρισὶν ὑφ' ἡγεμόσι στρατηγουμένου ἀπίστου τε καὶ σκληροῦ τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν κατατρέχοντός τε καὶ καταληϊζομένου, καὶ ὡς εἰκὸς ἀθυμοῦντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ ὑπηκόου παντός, ἀποσκευάζεσθαι πού τὴν ἀθυμίαν οὗτος συμβουλεύει καὶ θάρρους πληρωθῆναί τε καὶ χαρᾶς, εἶγε μόνον τῇ τούτου ἐπακολουθοίη βουλῇ. ἡ δὲ ἦν τοιαύτη. ἐν τοῖς εἰς τὸν εὐρύπον τοῦ ἵπποδρομίου ἰδρυμένοις χαλκοῖς ἀνδριᾶσιν ἐλέγετό τις εἶναι ἀνδριάς τρισὶ διαμορφούμενος κεφαλαῖς, αἷς κατὰ τινὰ στοιχείωσιν πρὸς τοὺς τοῦ ἔθνους ἀρ- χηγούς ἀνήγεν. σφύρας οὖν μεγίστας σιδηρᾶς ἰσαριθμούς ταῖς κεφαλαῖς προσέταττε γενέσθαι, καὶ ἀνδράσιν ἐγχειρισθῆναι αὐτάς τρισὶν, ἐπὶ χειρῶν γενναιότητι διαφέροντας· κατὰ δὲ τινὰ ὥραν νυκτερινὴν πρὸς τὸν εἰρημένον ἀνδριάντα πλησίον στάντας αὐτοῦ, καὶ τὰς σφύρας ἐπὶ χεῖρας ἐν μετέωρῳ ἔχοντας, ἡνίκα τούτοις κελεύσειεν, μεθ' ὑπερβαλλούσης δυνάμεως ὁμοῦ ταύτας κατενεγ- κεῖν, ὡς ἐξ ἐνὸς κρούσματος τε καὶ πλήξεως τὰς τοιαύτας ἀποτε- μεῖν κεφαλᾶς. τούτοις τοῖς λόγοις εὐφρανθεῖς τε ἅμα

καὶ ἐκπλα- γεῖς ὁ Θεόφιλος ἐκέλευσε τὸ ἔργον ἐπαγαγεῖν. ὡς οὖν παρήσαν πόρρω δὴ τῶν νυκτῶν οἱ μὲν ἄνδρες τὰς σφύρας κατέχοντες, ὁ δὲ 156 Ἰωάννης διὰ λαϊκοῦ ἐνδύματος ἑαυτὸν περικρύπτων, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται, καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης τοὺς στοιχειωτικούς λόγους ὑπειπὼν καὶ τὴν ἐνοῦσαν τοῖς ἄρχουσι δύναμιν εἰς τὸν ἄν- δριάντα μεταγαγὼν, ἢ μᾶλλον τὴν οὖσαν πρότερον ἐν τῷ ἀνδριάν- τι καταβαλὼν ἐκ τῆς τῶν στοιχειωσάντων δυνάμεως, παίειν ἔκα- στον προστάττει νεανικῶς τε καὶ ἰσχυρῶς. καὶ οἱ μὲν δύο ἰσχυ- ροτάταις χρησάμενοι καταφοραῖς τὰς δύο τοῦ ἀνδριάντος κεφαλὰς ἀπέκοψαν· ὁ δ' ἕτερος μαλακώτερον ποιήσας τὴν πληγὴν μικρὸν μὲν κατέκλινεν, οὐ μὴν καὶ ὅλην τοῦ σώματος ἀπέτεμεν τὴν κεφα- λήν. τούτοις οὖν καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἡγεμόνας ἐπηκολούθει. ἔρι-δος γὰρ τινος κραταιᾶς ἐπισπεσούσης αὐτοῖς καὶ ἐμφυλίου μάχης, ὑπὸ τοῦ ἐνὸς οἱ δύο τῶν ἡγεμόνων πίπτουσι κατὰ τὴν κεφαλῶν ἐκτομήν, τοῦ τρίτου μόνου διασωθέντος μὲν, οὐχ ὑγιῶς δέ. οὐ- τως εἰς τὸ μηδὲν εἶναι τὸ ἔθνος χωρήσαν πρὸς τὰ οἰκεῖα αὐθις μετὰ φυγῆς ἀφώρμα καὶ συμφορᾶς. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς γοητείας οὕτως, (8) τῷ δὲ γόητι τούτῳ ἀδελφὸς ἦν σαρκικός, ὄνομα Ἄρ- σαβήρ, τὴν τύχην πατρίκιος παρὰ Θεοφίλου τιμηθεῖς. τούτῳ γοῦν προάστειον κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ ἐκπλεομένου Εὐξεί- νου ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ προσῆν, οἰκοδομὰς μεγίστας ἔχον καὶ πολυτελεῖς στοᾶς τε καὶ βαλανεῖον καὶ πρὸς τούτοις δεξαμενὰς. ἐκεῖσε δὴ ὁ πατριάρχης συχνὰς ποιῶν καταγωγὰς λέγεται τι ὑπό- γειον κατασκευάσαι ἐνδιαίτημα τῶν Τροφωνίου παρόμοιον, ὅπισθεν δὲ τῆς ἀνοιγομένης θύρας κατὰ τὸ πρόχειρον πυλῖδα εἶναι τινα 157 διὰ βαθμίδων οὐκ ὀλίγων ἐκεῖσε δὴ τοὺς θέλοντας παραπέμπου- σαν. ἐκεῖνο γοῦν αὐτοῦ πονηρὸν ἐργαστήριον. ἐκεῖσε δὴ τούτῳ τινὲς νῦν μὲν ἐταμιεύοντο θαλαμηπολούμεναι, μονάζουσαι τε καὶ ἄλλως τὸ κάλλος γυναικὲς μὴ διαφθείρουσαι, αἷς συνεφθείρετο· νῦν δὲ μαντεῖαι δι' ἡπατοσκοπίας καὶ λεκανομαντείας καὶ γοητείας καὶ νεκυομαντείας ἐνηργοῦντο, ταύταις προσχρωμένου κοινοῦς τε καὶ βοηθοῖς. ὅθεν πολλάκις καὶ τινα προλέγειν τούτῳ συνέβαινε τῇ τῶν δαιμόνων συνεργείᾳ ἀληθῆ, οὐ τῷ Θεοφίλῳ μόνῳ ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τοῖς τούτου ὁμόφροσιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τούτου τὸ μιᾶρὸν ἐνδιαίτημα ὁψέ ποτε πρὸς Βασίλειον τὸν τηνικαῦτα παρα- κοιμώμενον ἀπεμποληθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ εἰς ἱερὸν μετηνέχθη φροντιστήριον, οὐκ ἐκεῖνο μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπά, καθὼς αὐτῷ διαφέροντα ἦν· καὶ ἐκ βάρων ἢ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος ἀνι- δρυθῆ μονῆ. 9 Τότε δὲ οὗτος καὶ πᾶσα ἢ αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, συμμο- ρία τῇ καθαιρέσει ὑποβληθέντες οὐχ ἡσυχῇ παραπέμπειν τὸν ἑαυ- τῶν βίον ἐδοκίμαζον, ἀλλ' ἔτι καὶ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐνεα- νιεύοντο. μετὰ γοῦν τὴν καθαιρέσιν ὑπερορίας ἐν τινι μονῇ γε- γονώς, εἰκόνοσ μιᾶς κατὰ τὸν ὄροφον ἱστορημένης καὶ ἀτενῶς οἶον ἀτενιζούσης αὐτῷ, μὴ φέρων οὗτος ὄραν τὴν ἐκείνης πρὸς αὐτὸν ἐπικατιοῦσαν θέαν, καθαιρεῖσθαι ταύτην διὰ τινος οἰκέτου προσ- τάττει καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κατορύττεσθαι, τοῦτο μόνον ἐπιλέ- γων, ὡς τὴν ταύτης οὐ δύναμαι μορφήν ἐνορᾶν. ἤκουστο γοῦν 158 ταῦτα τῇ δεσποίνῃ, καὶ τῇ προσηκούσῃ μάλιστα καὶ παιδείᾳ διὰ σκυτάλης καθυποβέβλητο. (10) ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἦν ἀγαπητὸν αὐτῷ τῆς ἡσυχίας ἐρᾶν, μῶμον δέ τινα καὶ ὡς ἐπειρῶντο τῷ ἐν ἁγίοις Μεθοδίῳ προσάπτειν, καὶ μῶμον εἰς γυναικὸς φθορὰν παῖδα κεκτημένης μονογενῆ (Μητροφάνης οὗτος ἦν, ὁ μετ' οὐ πολὺ τῆς Σμύρνης καθηγησάμενος), ἦν καὶ χρυσίων ἱκανῶν ἔξω- νησάμενοι καὶ ἄμα καθυποσχόμενοι εἰ μόνον τούτοις συμφήσειεν, πολλὰ κατελέγοντο πρὸς τὴν δέσποιναν καὶ τοὺς ἐπιτροπεύοντας τοῦ παιδὸς αὐτῆς. βῆμα γοῦν εὐθέως καὶ κριτήριον φρίκης γέ- μον ἐκ πολιτικῶν ἀνδρῶν συγκροτούμενον καὶ ἐκκλησιαστικῶν. οὐ τῶν εὐσεβῶν τις ἀπῆν, οὐ τῶν ἀσεβῶν, οὐ τῶν μονήρη βίον ἐπειλημμένων, οὐκ ἄλλος τις τῶν ἀκούειν ἢ λαλεῖν δυναμένων· τοὺς μὲν γὰρ ἢ

πρὸς τὸ ξένον τῆς λοιδορίας κατηφιῶντας οἶον ἐνή- γεν αἰδῶς, τοὺς δ' ἢ τοῦ κροτεῖν καὶ χαίρειν ὑπ' ἀκρασίας ἡδονῆ. ἤγοντο γοῦν οἱ κατηγοροῦντες εἰς μέσον, καὶ τῶν λεγομένων ἢ ἀν- θρωπος ἔλεγχος. ὁ δὲ αἶμα τῆ παραστάσει τῆς γυναικός, οὐδὲν ὑποστειλάμενος οὐδαμῶς, ὅπως τε ἔχεις κυρία, ταύτην ἐπηρώτα εἰς ἐπήκοον (καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ γνώριμος ἐκ πολλοῦ δι' ἀρετήν), καὶ ὅπως ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, περὶ τοῦ ταύτης ἀνδρὸς καὶ τῶν προσηκόντων αὐτῇ· οὕτως τούτῳ ἐπήνθει τὸ ἀπλαστον. οἱ δὲ μᾶλλον ἐκβοήσαντες ἐγαυρίων ὑφ' ἡδονῆς, τὰ τῆς κατηγορίας ἐπαύζοντες καὶ σαφῆ τὸν ἔλεγχον δόντες λοιπόν. ὡς δ' οὗτος μόλις τῆς κατηγορίας ἐπήσθετο, ζήλω πυρωθεῖς, ὡς ἀν μὴ δι' 159 αὐτοῦ τὰ τῆς ἐκκλησίας κινδυνεύοι καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἄλλον μὲν εἶναι καιρὸν αἰδοῦς ἄλλον δὲ ὑποστολῆς καὶ σεμνότητος, μικρὸν ἐκ τοῦ θρόνου μετεωρίσας αὐτὸν καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὸν κόλπον συνα- γαγῶν γυμνήν ἐδεικνυεν τὴν αἰδῶ, τεθαυματουργημένην ἔχων καὶ οὐ κατ' ἀνθρωπον, καὶ αἶμα διηγείτο τὴν θαυματοουργίαν, ὡς πρὸ πολλοῦ κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην γενόμενος, σφριγώντων ἔτι καὶ ἐνακμαζόντων τῶν παθῶν, ἔρωσ τις αὐτὸν ἐξέκαιεν θερμό- τερον ἢ καὶ κατὰ πάθους ὀρμήν. ἐπεὶ γοῦν ἐκινδύνευεν καὶ πε- ριγενέσθαι τούτου οὐκ ἦν οἶός τε, τὸν κορυφαῖον Πέτρον τῷ χεῖρε πρὸς τὸν ναὸν ἐκπετάσας ἐξελιπάρει τυχεῖν τινὸς ἐπικουρίας καὶ ἀρωγῆς. καὶ δὴ τῷ κόπῳ τῆς εὐχῆς ὀψὲ πρὸς ὕπνον κλιθεῖς, φανῆναί οἱ τὸν ἀπόστολον ἐκείνου τοῦ μέρους ἀπτόμενον καὶ τὰς ὀρμὰς σβεννύοντα τῶν παθῶν, τοῦτο μόνον προσεπιλέγοντα τὸ "ἀπολέλυσαι δὴ τῆς τῶν παθῶν ἐπικρατείας, Μεθόδιε." τούτοις ἐκεῖνος τὸν μακρὸν ἐκεῖνον πέπεικε σύλλογον, αἰσχύνης πλήσας τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθρούς. οὐ μὴν ὁ μάλιστα Μανουὴλ τού- τοις ἡξίου λύεσθαι τὰς κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ τῆ γυναικὶ ἠπέλειε ἢ μὴν ἀπαγαγεῖν τῆς ζωῆς, εἰ μὴ τὴν πᾶσαν διδάξῃ ἀλήθειαν. καὶ ἢ γ' εὐθέως ἐκπυστον καὶ σαφῆ τὴν πᾶσαν δραματοουργίαν ποιεῖ, τόσου καὶ τόσου λέγουσα χρυσοῦ ἐξωνηθῆναι, καὶ ἔτι ἐν τινὶ μου τῶν κιβωτίων, οὕτως ὡς ἐδόθη, σεσημασμένον ἐστὶ καὶ πεφύλακται σφραγίδι αὐτῶν. αὐθωρὸν οὖν ἀποστείλαντες ἐκεῖνό 160 τε, ὡς ἔφησεν ἡ γυνή, εὗρον τὸ χρυσοῖον κατὰ τὴν κιβωτὸν καὶ ἤγαγον. καὶ οὗτοι τῆ τοῦ πατριάρχου συμπαθεία καὶ παρακλή- σει πρὸς τοὺς κρατοῦντας οὐ ποινῶν καὶ βασάνων, ὧν ἦσαν ἀξιοί, ἀλλὰ συγγνώμης ἡξίωσαν, τοῦτο μόνον εἰς ἔκτισιν λαβόντες καὶ τιμωρίαν τὸ ἀνά πᾶν ἔτος ἐν τῇ τῆς ὀρθοδοξίας πανηγύρει μετὰ λαμπάδων ἀπὸ τοῦ ἐν Βλαχέρναις σεβασμίου σηκοῦ τῆς θεομήτο- ρος πρὸς τὸν θεῖον καὶ περιώνυμον τῆς σοφίας ἀφικνεῖσθαι νεῶν καὶ τὸ οἰκεῖον ἐνηχεῖσθαι αὐτοῖς ὡσὶν ἀνάθεμα διὰ τὴν πρὸς τὰς θείας εἰκόνας ἀπέχθειαν· ὃ καὶ τηρούμενον ἐφάνη ἐπὶ πολὺ καὶ τῆς αὐτῶν μέχρις ἐταμιεύθη ζωῆς. καὶ ἡ μὲν ἐφ' ἱκανὸν ἀύξηθεῖσα τοιαύτη αἴρεσις τοιοῦτον δὴ εἶχε καὶ τὸ πέρασ ἐκ τοῦ θεοῦ· ἀνέλαμψαν δὲ αἱ θεῖαι τῶν ἁγίων εἰκόνων μορφαί, οὐ θεϊκῶς ἡμῖν λατρευόμεναί τε καὶ τυπούμεναι, σχετικῶς δὲ καὶ σεβασμῶς τὴν δι' αὐτῶν πρὸς τὰ πρωτότυπα ἡμῖν τιμὴν πως διαπορθμεύουσαι.¹¹ Ταύτην ἄγουσα τὴν ἑορτὴν ἢ Θεοδώρα δι' ἡδονῆς εἰστία ποτὲ ἐν ταύτῳ τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα πᾶν κατὰ τὰ ἐν τοῖς Καριανοῦ ἀνάκτορα, ἃ, ὡς εἴρηται πρότερον ἡμῖν, τῶν ἑαυ- τοῦ ἔνεκεν θυγατέρων ὁ Θεόφιλος ἐνεδειμάτο. οὐκ ἦν γοῦν ὅστις οὐ παρῆν ἐκεῖ τῶν ἱερέων καὶ ὁμολογητῶν. τούτοις ἐναρίθμιοι Θεοφάνης τε ὁ τῆς Σμύρνης καὶ ὁ αὐτοῦ Θεόδωρος ἀδελφός. ὡς οὖν τὰ τῆς εὐωχίας παρήκμασεν καὶ εἰς βρῶσιν τὰ τραγήματα μετὰ τῶν πλακούντων παρέκειντο, συνεχῶς ἀτενιζούσης τῆς βασι- 161 λίδος καὶ τὰ ἐν τῷ μετώπῳ γράμματα τῶν πατέρων καθορώσης καὶ στεναζούσης συνέβη πως τούτους ὡς ἐξ ὁμολόγου ἀντοφθαλμη- σαι καὶ ταύτην ἐνιδεῖν ἀτενιζούσης αὐτοῖς. φησάντων γοῦν ὡς τίς ἄρα, δέσποινα, ἢ αἰτία τῆς πρὸς ἡμᾶς σου ὀράσεως ἀτενοῦς; τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων ἔφη θαυμάζειν καρτερίαν ὑμῶν καὶ τὴν τοῦ ταῦτα δράσαντος ἀπήνειαν

εἰς ὑμᾶς. καὶ ὁ μακαρίτης Θεο- φάνης μηδὲν εὐλαβηθεὶς τε καὶ τῶν προηφαλισμένων διανοηθεὶς "ὑπὲρ ταύτης" ἔφησε "τῆς γραφῆς εὐμάλα τρανῶς ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ διαδικάσομαι σὺν τῷ ἀνδρὶ σου καὶ βασιλεῖ." τούτῳ περίλυπος γενομένη, ἀλλὰ μὴν καὶ σύνδακρυς, "καὶ ταῦτα" ἔφησεν ἡ βασιλεία "ἢ ὑπόσχεσις καὶ αἱ δι' ἐγγράφων ὁμολογίαι ὑμῶν, ὡς μὴ μόνον συγκεχωρηκέναι ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγῶ- νας ἐνάγειν καὶ καλεῖν;" "οὐ" φησὶν ὁ πατριάρχης αὐθωρὸν ἀναστὰς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἱερέων, "βασιλεία, οὐ' ἀλλ' ἔξει βεβαίως τὰ ἡμέτερα, τῆς ὀλιγορίας τούτων λογιζομένης οὐδέν." οὕτω μὲν οὖν ἐσιγάσθη ταῦτα, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔθη ἀκύ- μαντα. 12 Καὶ ἑτέρα δέ τις αἴρεσις οὕτω τῶν Ζηλίκων λεγομένη ἀναφανείσα, σὺν τῷ ἑαυτῆς ἀρχηγῷ Ζῆλι ὀνομαζομένῳ, φέροντι δὲ τὴν τῶν ἀσηκρήτων ἐν πρώτοις τιμὴν, ἐθεραπεύθη τε καὶ πρὸς θεοσεβίαν μετηνέχθη ἐν προόδῳ βασιλικῆ, τῆς τοῦ μύρου μόνου 162 μετὰ καινῶν ἐμφωτίων τε καὶ ἐσθημάτων καταξιωθέντων χρίσεως τῶν ἀντιποιοιμένων αὐτῆς, καὶ τελειωθέντων λαμπρῶς. 13 Ὁ γε μὴν ἀρχὼν Βουλγαρίας (Βώγωρις οὗτος ἦν) θρασύτερον ἐξεφέρετο γυναῖκα τῆς βασιλείας κρατεῖν διακηκῶς· ὅθεν καὶ τινὰς ἀγγέλους ἀπέσταλκεν πρὸς αὐτήν, τὰς συνθήκας λέγων καταλύειν καὶ κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκστρατεύειν γῆς. ἀλλ' αὐτὴ μηδὲν θῆλυ ἐννοοῦσα ἢ ἄνδρον "καὶ ἐμὲ" αὐτῷ κατε- μήνυεν "κατ' αὐτοῦ εὐρήσεις ἀντιστρατεύουσαν. καὶ ἐλπίζω μὲν κυριεῦσαί σου· εἰ δὲ μὴ γένηται καὶ ἐκνικήσεις με, καὶ οὕτω σου περιέσομαι, τὴν νίκην ἀρίδηλον ἔχουσα· γυναῖκα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἄνδρα ἔξεις ἠττηθέντα σοι." διὰ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινεν, μηδὲν τολμήσας νεανιεύεσθαι, καὶ τὰς τῆς ἀγάπης αὐθις ἀνεμένου σπονδάς. (14) καὶ δὴ ζήτησὶν τινὰ καὶ πολλὴν ἔρευναν περὶ τινος μοναχοῦ, οὕτω καλουμένου Θεοδώρου τοῦ ἐπίκλην Κου- φαρά, εἴτε ἐκ τινῶν ὄνειράτων καὶ ὄψεως εἴτε ἄλλως πως, πρὸ πολλοῦ αἰχμαλωτισθέντος ἢ Θεοδώρα πρὸς τὸν ἀρχοντα Βουλγα- ρίας ἐποίησε, καὶ αὐτὸν ἠξίου διὰ γραμμάτων ἀνερευνησάτω καὶ τι- μῆς ὅσης καὶ βούλοιο ἀπολυτρώσασθαι τοῦτον αὐτῇ. ἠξίου δὲ καὶ οὗτος, ἀφορμὴν ἐκ τούτου λαβὼν, περὶ οἰκείας αὐτοῦ πρεσ- βεύειν ἀδελφῆς παρὰ τῶν Ῥωμαίων μὲν αἰχμαλωτισθείσης ποτέ, κατεχομένης δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ βασιλέως αὐλῇ. αὕτη δὴ οὖν πρὸς τὴν πίστιν καλῶς μετενεχθεῖσα, καὶ γράμματα κατὰ τὸν τῆς αἰχμα- 163 λωσίας παιδευθεῖσα καιρὸν, καὶ ἄλλως τὴν τῶν Χριστιανῶν τάξιν τε καὶ περὶ τὸ θεῖον αἰδῶ τε καὶ δόξαν, ὡς ἔστι, θαυμάζουσα διαφερόντως, ἐπεὶ τῆς ἐπανόδου τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν τετύχηκεν, οὐ διέλιπεν ἐκθειάζουσά τε καὶ παρακαλοῦσα καὶ σπέρματα κατα- βάλλουσα τῆς πίστεως πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ (ἦν γὰρ παρὰ τοῦ εἰρη- μένου Κουφαρᾶ μικρὰ τινὰ παιδευθεὶς καὶ τῶν μυστηρίων κατηχη- θεὶς) τοῦτον μὲν ἀποστείλας τὴν οἰκείαν ἐλάμβανε μισθὸν ἀδελ- φῆν· πλὴν ἔμεινεν ὅπερ ἦν, ἀπιστία κατισχημένος καὶ τὴν αὐτοῦ θρησκείαν τιμῶν. ἀλλὰ τις πληγὴ περιπεσοῦσα θεήλατος (λιμὸς δὲ ἦν, οὕτω μᾶλλον τῶν παχυτέρων καὶ γαιωδεστέρων, ὡς εἶοικεν, μεταπαιδευομένων καὶ τὰ κακὰ μεταμανθανόντων) τὴν αὐτοῦ ἐπο- λιόρκει καὶ κατέτρυχεν γῆν. καὶ ὅς θεὸν ἐκεῖνον ἠνάγκαζεν ἐπι- καλεῖσθαι πρὸς ἄμυναν τῶν δεινῶν, τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου μὲν πολλάκις καὶ τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς θαυμαζόμενον τε καὶ σεβόμενον, ὡς εἰκός. τυχόντες οὖν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν δεινῶν, οὕτω δὴ πρὸς θεοσεβίαν μετατίθεται, καὶ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας καταξιοῦται, καὶ Μιχαὴλ κατονομάζεται κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ βα- σιλέως, παρὰ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀποσταλέντος ἀρχιερέως ἀπὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. (15) καὶ τι δὲ τοιοῦτον ἐπισυμβῆναι φασίν, ὡς ἔρωτα δεινὸν περὶ τὴν κυνηγεσίαν τὸν Βώγωριν ἀρχοντα κεκτημένον ταῦτα καὶ κατὰ τινὰ οἶκον τῶν ἑαυτοῦ, ἐν ᾧ συνεχῶς ἀφικνεῖτο, θελήσει ἐξιστορῆσαι, νύκτωρ ὡς ἂν ἔχοι καὶ μεθ' 164 ἡμέραν τὰ τοιαῦτα τῶν ὀφθαλμῶν

έντροφήματα. ὡς γοῦν ὁ τοιοῦτος αὐτὸν ἔρωσ ἐπεισῆλθεν, μετακαλεῖται μοναχόν τινα τῶν καθ' ἡμᾶς Ῥωμαίων ζωγράφον· Μεθόδιος ὄνομα τῷ ἀνδρί. τοῦ- τον οὐκ ἴσταντα κατὰ πρόσωπον ἕκ τινος θείας προνοίας οὐ τὰς ἐν πολέμῳ ἀνδροκτασίας ἢ τὰς ζῶν καὶ θηρίων ἐπικελευῖσαι γράψειν σφαγᾶς, ἀλλ' ἀβούλοιο, τοῦτο μόνον ἐπιπῶν ὡς εἰς φόβον τοὺς ὄρωντας ἕκ τῆς θεᾶς ἐνάγεσθαι βούλοιο καὶ αἶμα παρακαλεῖσθαι πρὸς ἔκπληξιν ἀπὸ τῆς γραφῆς, μηδὲν γοῦν οὗτος πρὸς φόβον ἕτερον ἐνάγειν ἢ τὴν τοῦ θεοῦ δευτέραν εἰδῶς παρουσίαν, ταύτην ἐκεῖσε καθυπέγραψεν, καὶ τοὺς δικαίους ἐντεῦθεν τὰ βραβεῖα τῶν πόνων ἀπολαμβάνοντας, ἐκεῖθεν δὲ τοὺς πεπλημμεληκότας τοὺς τῶν βεβιωμένων δρεπομένους καρποὺς καὶ πρὸς τὴν ἠπειλημένην κόλασιν ἀπελαυνομένους τε καὶ ἀποπεμπομένους σφοδρῶς. ταῦτ' οὐκ, ἐπειδὴ πέρας εἶχεν ἡ γραφή, κατιδῶν, καὶ δι' αὐτῶν τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ συλλαβῶν, καὶ κατηχηθεὶς τὰ καθ' ἡμᾶς θεῖα μυστήρια, νυκτῶν ἄωρὶ τοῦ θείου μεταλαγχάνει βαπτί- ματος. ἐφ' ᾧ καταφανῆς γεγονῶς τὴν ἐκ παντὸς τοῦ ἔθνους αὐ- τοῦ καθυφίσταται ἐπανάστασιν, οὐκ καὶ μετὰ τινων ὀλίγων κατα- πολεμήσας, τὸν τοῦ θείου τύπον σταυροῦ ἐν κόλποις περιάγων αὐτοῦ, τοὺς καταλοίπους οὐκέτι κρύφα, πάντα δὲ ἀναφανδὸν ἐποίησε καὶ αὐτοὺς ἐπιθυμοῦντας Χριστιανούς. ἐπεὶ γοῦν μετε- τέθη πρὸς θεοσέβειαν, γράφει δὴ πρὸς τὴν δέσποιναν περὶ γῆς, πλήθει στενούμενος τῷ ἑαυτοῦ, καὶ ἀξιοῖ παρὰ ταύτης παρρησια- στικώτερον ὡς ἤδη ἐν ἄλλ' οὐ δύο ὄντων αὐτῶν, πίστει τε καὶ φι- 165 λία συνδεθέντων τῇ ἀρραγεῖ, καὶ ἑαυτὸν ὑποθήσειν καθυπισχνεῖτο καὶ εἰρήνην ἐργάσασθαι ἀδιδόν τε καὶ ἀδιάπτωτον. ἡ δὲ εὐμε- νῶς τε ἤκουσεν αὐτοῦ, καὶ δέδωκεν ἐρήμην οὐσαν τηνικαῦτα τὴν ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς, ταύτης δὴ τότε ὄριον τυγχανούσης Ῥωμαίων τε καὶ αὐτῶν, ἄχρι τῆς Δεβελτοῦ, ἣτις οὕτω καλεῖται Ζάγορα παρ' αὐτοῖς. οὕτω μὲν οὐκ ἅπασα ἡ Βουλγαρία πρὸς εὐσέβειαν μετ- ερρυθμίσθη, θεοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν μετακαλεσαμένου γινώσιν αὐ- τοὺς, καὶ οὕτως ἐκ μικρῶν σπινθήρων τε καὶ πληγῶν· καὶ οὕτω γῆς τῆς τῶν Ῥωμαίων ὡς ἄλλης τινὸς ἐπαγγελίας ἀξιωθέντες πρὸς κοινωνίαν ἀρρηκτον καθυπέβαλον ἑαυτούς. 16 Εἶχε μὲν οὐκ οὕτω τὰ κατὰ τὴν δύσιν λαμπρῶς τε καὶ ἐτεθρύλητο πανταχοῦ. ἐφ' οἷς ἀγαλλομένη ἐκείνη, καὶ οἶον τρόπαια ἐπιθεῖναι μεῖζω δι' ἐφέσεως ἔχουσα, καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν Παυλικιανούς ἐπειρᾶτο μετάγειν ὡς βούλοιο πρὸς εὐσέ- βειαν ἢ ἔξαιρεῖν καὶ ἀπ' ἀνθρώπων ποιεῖν· ὃ καὶ πολλῶν κακῶν τὴν ἡμετέραν ἐπέπλησεν. ἡ μὲν γὰρ πέμψασά τινας τῶν ἐπ' ἕξ- ουσίας (ὁ τοῦ Ἀργυροῦ καὶ ὁ τοῦ Δουκὸς καὶ ὁ Σουδάλης οἱ ἀπο- σταλέντες ἐλέγοντο) τοὺς μὲν ξύλῳ ἀνήρτων, τοὺς δὲ ξίφει παρε- δίδουν, τοὺς δὲ τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ. ὡσεὶ δέκα μυριάδες ὁ οὕτως ἀπολλύμενος ἠριθμεῖτο λαός, καὶ ἡ ὑπάρξις αὐτῶν τῷ βασιλικῷ ταμιεῖω ... ἤγετο καὶ εἰσεκομίζετο. ὑπῆρχεν οὐκ τῷ στρατηγῷ τῶν Ἀνατολικῶν (Θεόδοτος οὗτος ἦν ὁ κατὰ τὸν Με- 166 λισσηνὸν) ἀνὴρ τις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καταριθμούμενος, Καρβέας ὀνόματι, τὴν τοῦ πρωτομανδάτωρος πληρῶν ἀρχὴν, τῇ πίστει τῶν εἰρημένων τούτων Παυλικιανῶν ἐγκαυχώμενός τε καὶ σεμνυνόμενος. ὡς οὐκ τὸν ἑαυτοῦ οὗτος ἀκήκοε πατέρα ἀνηρτῆσθαι τῷ ξύλῳ, πέρα δεινῶν τοῦθ' ἠγησάμενος καὶ τὰ ἑαυτοῦ προσοικονομῶν φυ- γὰς μετὰ καὶ ἑτέρων πέντε χιλιάδων τῆς τοιαύτης κεκοινωνηκότων αἰρέσεως πρὸς τὸν τῆς Μελιτινῆς τηνικαῦτα κατάρχοντα Ἄμερα γίνεται, κάκεῖθεν πρὸς τὸν ἀμεραμνουνη παραγίνονται. μετὰ δὲ πολλῆς ἀποδεχθέντες τιμῆς, καὶ λόγον ἀσφαλείας δόντες τε καὶ λαβόντες ὁμοίως, ἐξέρχονται μετ' οὐ πολὺ κατὰ τῆς Ῥωμαίων γῆς, καὶ τῶν τροπαίων ἐνεκεν, ἐπεὶ πρὸς πολυπληθίαν ἐνεδίδουσαν, πόλεις τε κτίζειν ἐπιχειροῦσιν αὐτοῖς, τὴν οὕτω καλουμένην Ἀρ- γαοῦν καὶ τὴν Ἀμάραν, καὶ αὐθις πολλῶν ἐκεῖσε ἐπιρρεόντων τῇ αὐτῇ κακίᾳ ἐνισχημένων καὶ ἑτέραν κτίζειν κατάρχουσι, Τεφρικὴν ταύτην

κατονομάσαντες· ἀφ' ὧν ὀρμῶντες πολλοὶ κατ' αὐτὸ γινόμενοι, ὅτε τῆς Μελιτινῆς Ἄμερ, ὃν οὕτω πως συμφθείροντες τὰ στοιχεῖα Ἄμβρον ἐκάλεσαν οἱ πολλοί, καὶ ὁ τῆς Ταρσοῦ Ἀλῆς καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Καρβέας ὁ δεῖλαιος, οὐκ ἔληγον ἀθαδῶς τῆ τῶν Ῥωμαίων γῆ λυμαινόμενοι. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλῆς ἐν τινι τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ ἄρχειν ἀποσταλεῖς ἐκεῖσε θάττον ἠ'βουλήσας εἶχε τὸν βίον κατέστρεψε σὺν τῷ ἑαυτοῦ ἀκαίρῳ στρατῷ· ὁ δὲ Ἄμερ μετὰ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ τοῦ Σκληροῦ (οὕτως ἐλέγετο) εἰς ἐμφύλιον στάς πόλεμον ἐκ φιλονεικίας ἐφθείρετό τε καὶ ἐκείνῳ ἀλλ' οὐκ ἄλ- 167 λους πολεμεῖν ὤετο δεῖν. εἰς τοσοῦτον δὲ τούτοις ἡ ἔρις ἐπηύξητο καὶ ἀλλήλοις ἀντεστρατήγουν, ἀχρὶς ἂν εἰς δέκα μόλις ἔληγεν χιλιάδας ἢ τούτων ἰσχύς ἐκ πεντήκοντά που καὶ μικρόν τι πρὸς. ἐπεὶ γοῦν οὗτος τῶν ἐχθρῶν ὑπερίσχυσεν, ἔγνω αὐθις θρασύτητι καταστρατηγούμενος κατὰ τὴν Ῥωμαίων ὄπλα κινεῖν, τῷ Καρβέα ἐνούμενος. ἀντεστρατεύετο δὲ αὐτοῖς Πετρωνᾶς, τὴν τοῦ δομestίκου τότε ἀρχὴν διοικῶν· λόγῳ μὲν γὰρ Βάρδα ταύτην διέπειν ἐδέδοτο, ἀλλ' ἐπεὶ σχολάζειν οὗτος ἠναγκάζετο ὡς ἐπίτροπος, τὸν ἀδελφὸν ἠξίου, στρατηγὸν ὄντα τῶν Θρακησίων, πράγματι ταύτην διέπειν καὶ διοικεῖν. 17 Πλὴν ἀνθορμᾶν κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν καὶ ἀντεπεξίεναι καὶ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς (ἄρτι γὰρ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παραμείψας πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν ἠπείγετο) ἐβούλετό τε καὶ δι' ἐπιθυμίας εἶχεν ἀεὶ. ἔγνω δὲ πως ταῦτα βουλευόμενος ἀπὸ τῶν ἐμφυλίων πρότερον, ὡς οὐκ ὤφειλεν, ἐναπαρξασθαι, οὐκ οἶκθεν οὐδ' ἀφ' ἑαυτοῦ, τῆ δὲ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Βάρδα γνώμη τε καὶ βουλή. ὅθεν δὲ καὶ ὅπως, δηλώσει καὶ ταῦτα ἡ ἱστορία· κωφὸν γὰρ τῷ ὄντι πως καὶ διάκενον τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας, ὅταν ἐστερημένας ἔχει τὰς αἰτίας τῶν πράξεων. ἀλλ' ἐνθα μὲν καὶ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ χρόνου καλῶς οὐ διέγνωσται, συγγνώμην πάντως οἱ φιλομαθεῖς ἀπονέμοιεν τοῖς ἀληθεῖς ἀλλ' οὐ πλασματώδεις γρά- 168 φειν ἐθέλουσιν, ὧν οὐδὲ τῷ τυχόντι ἀπορία καθέστηκεν· ὅπου δὲ γνώριμος, δηλοῦν δεῖ ταύτην καὶ σαφῆ καθιστᾶν τοῖς ἀναγινώσκουσιν, ὡς οὐκ ἄλλοθεν πάντως ἢ ἐκ τούτων χορηγουμένης τῆς ὠφελείας αὐτοῖς. 18 Ἐγένετο δὲ τούτῳ τῷ Βάρδᾳ ἔρωσ τῆς βασιλείας οὐκ ἀγεννῆς, καὶ ἔρωσ οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους, νῦν μὲν ἀυξανόμενος νῦν δὲ ταῖς τοῦ λογισμοῦ ὀρμαῖς προσεπικοπτόμενος, ἀλλὰ δύσεως τις καὶ δυσάπλλακτος, μᾶλλον δέ, ἵνα τὸν λόγον πορρωτέρω ἀγάγωμεν, ἐγένετο δὴ τῷ Μανουῆλ πρὸς τὸν Θεόκτιστον, ἀμφοτέροις ἐπιτροπεύουσιν καὶ αὐτοῦ που κατὰ τὰ ἀνάκτορα διατωμένους, διάφορά τις, ἢ καὶ καθοσίωσιν ἐπεκάλει καὶ λάθρα ταχέως εἶχεν ὑπολαλούμενα αὐτῷ. ταύτην δὴ ὁ Μανουῆλ εὐλαβοῦμενος, καὶ τὸν φθόνον ἀμαχόν τινα καὶ δυσκαταγώνιστον ἐνορῶν, ᾤθη δεῖν τοῦτον ἀκρωτηριάσαι καὶ καθελεῖν, εἰ μόνον γένοιτο πορρωτέρω τοῦ παλατίου. καὶ δὴ κάτεισιν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατὰ τὴν κινστέρναν τοῦ Ἄσπαρος ὄντα, ὃν εἰς σεμνείου τύπον ὕστερον ἐνηγάγετο καὶ τὸν χοῦν ἐκεῖσε κατέθετο. ἐκεῖθεν γοῦν ἐκάστοτε ἀφικνούμενος κοινωνὸς ἐγένετο τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα διοικήσεων. τοῦτον οὕτως οὐ δι' ἑαυτοῦ ἀλλὰ διὰ τοῦ Θεοκτίστου ἀποσεισάμενος ὁ Βάρδας, ταῦτον δὲ εἶπεῖν καὶ ἀποφορτισάμενος, καὶ τὴν τύχην λαβὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον κοινωνόν, ἐβουλεύετο καὶ αὐτὸς οὐκέτι δι' ἑτέρου δι' ἑαυτοῦ δὲ διανύσαι τὸ 169 πᾶν, καὶ τέως τὸν Θεόκτιστον καθελεῖν, ἵνα μὴ τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς τοῦτον ἔχοι ἐμπόδιον καὶ ἄμα τὸν πολὺν ὄνειδον τὸν ἐπὶ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ (καὶ γὰρ ὠνείδιζε τοῦτον διηνεκῶς) ἀπορραπίσοι καὶ πορρωτέρω ποιήσεται. (19) ὑπῆρχε γοῦν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ παιδαγωγὸς ἀνάγωγός τε καὶ πόρρωθεν τρόπων τῶν εὐγενῶν. τοῦτον ἠξίου ὁ βασιλεὺς αὐτόν τε καὶ Θεόκτιστον καὶ τὴν μητέρα ἀνωτέρω τῶν βασιλικῶν ἀξιωματῶν ἀναγαγεῖν καὶ μείζονα τούτῳ ἐπιβραβεῦσαι τιμῆν. οὐκ ἐπέιθετο γοῦν τούτῳ ὁ Θεόκτιστος, οὐδὲ ταῖς αὐτοῦ ἀρέσκειν ἀρεσκείαις ἠβούλετο, ἐπαξίως λέγων καὶ οὐκ ἀναξίως τὰ τῆς βασιλείας

δεῖν διοικεῖν. τοῦτον ὄργανον τὸν παιδαγωγὸν ὁ Βάρδας λαβὼν πονηρὸν οὐκ ἐπαύετο ζιζανία τινα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τῆ ἑαυτοῦ ἐνσπείρων καὶ τῆ τοῦ βασιλέως ψυχῆ, ἀλλὰ τε πολλὰ περὶ τῶν κοινῶν διοικήσεων λέγων, ὡς οὐ καλῶς οἰκονομοῦνται, καὶ ὅτι σοὶ καταλειφθεῖς ὡς κληρονομίας τῆς βασιλείας πόρρω σου ταύτην οὕτως ποιεῖ, γάμον μητρί σου ἢ τῶν ταύτης θυγατέρων μιᾷ ἐμμελετῶν, καὶ σοῦ τοῦ ταύτης υἱοῦ πόρρω που ποιῆσαι τοὺς ὀφθαλμούς. ταῦτα γοῦν ὡς βέλη πήξας ἐν καρδίᾳ τοῦ βασιλέως διήγειρέ τε, καὶ ὅπως μὴ ταῦτα γένοιτο, συνετῆς ἔφασκε δεῖν καὶ ταχίστης βουλῆς. ὡς δὲ πολλάκις περὶ τούτου συνήρχοντο τοῦ πράγματος, μίαν ταύτην ἐκύρουν καὶ γνώμην ἀπέφαινον τοῦ ἐκ μέσου τὸν Θεόκτιστον ποιῆσαι δολοφονία τινὴ ἢ ὑπερορία. ἐδέδοκτο οὖν ταῦτα, καὶ πέρας ἔσπευδε τοῖς 170 βουλευθεῖσιν ἐπάγειν· τὸ δὲ ἦν ἐν τῷ τοῦτον μέλλειν πρὸς τὸν Λαυσιακὸν ἐξέρχασθαι μετὰ τὴν τῶν ἀναφορῶν διοίκησιν ἐπακλουθῆσαι μικρὸν τὸν βασιλέα, καὶ τοῦτο μόνον ἀνακραγεῖν τὸ "ἐπάρατε αὐτόν" τοῖς πραιποσίτοις. τότε ὁ Βάρδας ἐν τῷ Λαυσιακῷ συνεδρίαζεν. ὡς οὖν ὁ Θεόκτιστος προέκυπτεν ἐξιών, τὸ τοῦ Μιχαὴλ σύνθημα προτρέχον ἄμα καὶ προφθάνον τοῦτον ὄρων ἔγνω φυγῆ τὴν σωτηρίαν πραγματεύσασθαι. ἡ φυγὴ δὲ πρὸς τὸν ἵππόδρομον κατὰ τὰ ἀσηκρητεῖα· καὶ γὰρ ἐκεῖσε τότε τὸ τῶν ἀσηκρητῶν ὑπῆρχε καταγωγίον. ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν ὁ εἰς συλληφθεὶς μένειν ἀλλ' οὐ φεύγειν κατηναγκάζεται· καὶ ξίφος ὁ Βάρδας γυμνώσας αὐτοχειρίᾳ τοὺς οἴτινες εἶεν διακωλύσοντες ἀμυνόμενος ἠπεῖλει, πρὸς τὸν φόνον τῶν ὑπὸ χεῖρα τινί. ἀλλὰ ψαῦσαι μὲν ἐτόλμησε τούτου τότε οὐδεὶς, ἀπήγετο δὲ πρὸς τὰ Σκυλα, φρουρᾷ τέως παραδοθησόμενος, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτοῦ ἀποφῆναιτο. ὡς δ' οὐ ζῆν δέει τῆς Αὐγούστης αὐτὸν ἐβουλεύσαντο, ἵνα καὶ μὴ θάττον ἀπολυθῆ, τῶν καθ' ἑταιρείαν τινὰ ἐξαπέστειλαν γυμνὸν ἐπισείοντα ξίφος αὐτῷ. ὡς δ' οὖν εἶδε ξιφήρη τὸν ἄνθρωπον ἐπιόντα, κατὰ τοῦ σκάμνου οὕτως ὑπέδου, τὰς λαβὰς βουλόμενος ἐκφυγεῖν· ἀλλ' ἔλαθε κατὰ γαστέρα πληγεὶς καὶ θανάτῳ παραδοθεὶς, τῶν ἐγκάτων ἐκχυθέντων αὐτοῦ. ὅτε δὴ καὶ ὁ Μανουὴλ φοιβόληπτος ὡσπερ γενόμενος τῷ Βάρδα καθαρῶς λέγεται ἀνειπεῖν 171 "ξίφος γυμνώσας εἰς Θεοκτίστου φόνον, ὅπλιζε σαυτὸν εἰς σφαγὴν καθ' ἡμέραν." 20 Ἀλλ' ὁ μὲν Θεόκτιστος οὕτω τὸ τοῦ βίου πέρας ἀπέιληφεν, καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ σφαγὴν ὁ Βάρδας τὴν τοῦ κανικλείου φροντίδα καὶ τιμὴν εἰς ἑαυτὸν ἀνελάμβανεν· ἡ δὲ δὴ Θεοδώρα τούτων ὡς ἥσθητο, λυσίκομος δὴ θέουσα, πολλὰ κατολοφυρομένη ἀνέκλαιεν καὶ ὀδυρμῶν τὰ βασίλεια ἐπλήρου, ἀραῖς ἀμφοτέρους καθυποβάλλουσα καὶ "ὦ ἀναιδεῖς καὶ παμμύιοι" λέγουσα "θῆρες, τί σὺ μὲν, ἀχάριστον γέννημα, τὸν δευτερόν σου πατέρα πονηρὰ ἀντέδωκας ἀγαθῶν; καὶ σὺ βάσκανε δαῖμον καὶ πονηρὸν, τὸν ἀδελφὸν ἐπιτραγωδοῦσα, "τὴν ἐμὴν ἐμίανας ἀρχὴν, καθαρὰν φυλαχθεῖσαν καὶ ἀχραντον; ἔστι θεὸς τῶν τολμωμένων ἔφορος, ὃς ἀμφοτέρους οὐκ ἄλλοίως ἀλλ' ὁμοίῳ θανάτῳ παραδώσει δήπου καὶ φονικῶ." καὶ ἄμα ἐπεθείασέ πως, τὰς χεῖρας πετάσασα, "ἴδοιμι ἐπιπεσοῦσαν, κύριε, ἴδοιμι τὴν τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐκδίκησιν." ταύτης οὖν ἔκτοτε τὰς πυκνὰς ἀρὰς μὴ φέροντες καὶ ὄνειδισμούς, καὶ ἄμα τὴν κατ' αὐτὸν ἐλαύνων ὁ Βάρδας ὁδόν, ἔγνωσαν καὶ ταύτην ἐκεῖθεν ἀπώσασθαι καὶ γυμνῆ χωρεῖν πρὸς ἅπαν αὐτοῖς τὸ δοκοῦν κεφαλῆ. ὅπερ ἐκείνη καταφωράσασα (καὶ γὰρ ἦν ἰδεῖν καὶ στοχάσασθαι δυνατὴ) ἀντιπράττειν οὐκ ᾔετο δεῖν, φόνους τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁμοφύλων βλάβας ἐκφεύγουσα· τὸν δὲ τέως πλοῦτον, τὸν σήμερον ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἀποθησαυριζόμενον, ἔγνω τῆ συγκλήτῳ ποιεῖν φανερόν, τὸν υἱὸν τε τῆς 172 ἀφειδοῦς δαπάνης κωλύουσα καὶ τὴν ἑαυτῆς κηρύττουσα ἀρετὴν. καὶ δὴ εἰς ἐπήκοον σταῖσα ἐξεβόησεν ὡς πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα χίλια μὲν χρυσοῦ τῷ βασιλικῷ ταμειῷ κεντηνάρια ἐναπόκεινται, ἀργυρίου δὲ ὡσεὶ τριῶν, καὶ τῶν μὲν εἶναι τὸν ταύτης ἄνδρα θησαυριστήν τε καὶ ποριστήν, τῶν

δὲ αὐτὴν μὴ καταναλίσκειν φιλούσης καὶ κατασπαταλᾶν. 21 Ἄλλὰ καίτοι τοσοῦτος ὁ βασιλικὸς ὠν θησαυρὸς εἰς οὐδὲν ἐχώρησε παντελῶς τῇ ἀπονοίᾳ τοῦ Μιχαὴλ καὶ ἀκαίρῳ φιλοτιμίᾳ. ταῖς γὰρ τῶν ἵππων ἀμίλλαις, εἴπερ τις ἕτερος, ἀγαλλόμενος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἠνιοχεῖν (ὡς τῆς τότε ταπεινωθείσης τῶν Ῥωμαίων βασιλείας) οὐ παραιτούμενος, τῶν συμπαιζόντων αὐτῷ καὶ συνηνιοχούντων ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος τὰ τέκνα υἱοθετούμενος τὸν βασιλεῖον ἐξεκένου πλοῦτον, πεντήκοντα δὴ καὶ τεσσαράκοντα καὶ τὸ ἐλάχιστον ἐκάστῳ τριάκοντα χρυσίου λίτρας ἐπιχορηγῶν. ποτὲ δὲ τινι πατρικίῳ (Ἰμέριος οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ Χοῖρος, διὰ τὴν τοῦ προσώπου οὕτω κατονομαζόμενος ἀγριότητα) ἄλλως αἰσχρολογοῦντι κατὰ τὴν τράπεζαν καὶ ψόφον ἐκ τῆς βεβήλου αὐτοῦ γαστρὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συνδειπνούντων ἀφιέντι, ὡς καὶ τὸ φατλίον τὸ τούτους φωταγωγοῦν ἐκ τοῦ τηλικούτου ψόφου κατασβέσαι, τῷ παραδόξῳ τοῦ τοιοῦτου θαύματος χρυσίου λίτρας ἔδωκεν ἑκατόν. καὶ Χειλᾶ δὲ ἄλλοτε τοῦ σὺν αὐτῷ ἠνιοχούντος τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ ἀναδεξάμενος ὁμοίως χρυσίου λίτρας δέδωκεν ἑκατόν. οὕτως ἐκεῖνος εἰς 173 οὐδὲν δέον τὰ δημόσια κατανάλισκεν. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ τὸν τοσοῦτον πλοῦτον ταῖς τοιαύταις σκηνικαῖς καὶ ἀθέσμοις κατανάλωσε πράξεις, δεινὸς ἔραστής ὠν ἵπποδρομίας, ἤλθεν δὲ ὁ τῆς διανομῆς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καιρὸς, καὶ χρημάτων πόρος οὐκ ἦν δι' ὧν τὰ στρατεύματα φιλοτιμούμενα τὰς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεις ἀμύνονται, τὴν τε χρυσοῦν ἐκείνην καὶ πολυθρύλητον πλάτανον καὶ τοὺς δύο χρυσοὺς λέοντας, πρὸς δὲ καὶ τοὺς δύο γρυπας ὀλοχρύσους ὄντας καὶ σφυρηλάτους, καὶ τὸ ὀλόχρυσον ὄργανον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἔργα τῆς βασιλικῆς ἐκθέσεως, ὀλκὴν ἔχοντα τῶν διακοσίων οὐκ ἔλαττον κεντηναρίων, χωνεύσας, χαράξαι δέδωκεν ἐν τῷ βασιλικῷ ταμειῷ. καὶ στολὰς δὲ τινὰς βασιλικὰς καὶ αὐγουστιακάς, ἀλλὰ καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, τὰς μὲν ὀλοχρύσους τὰς δὲ χρυσοῦφάντους οὖσας ἐν τῷ εἰδικῷ, πρὸς τῷ τέλει, ἐκδέδωκεν ἐξαπορῶν, ὡς ἂν χαραχθῶσι. πλην οὐκ ἔφθασαν χωνευθῆναι, καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, ταύτας δὲ Βασίλειος ὁ αἰοίδιμος τὴν βασιλείαν λαβὼν καὶ καταλαβὼν ἔτι ἀλυμάντους ἀνεκαλέσατο, καὶ τὸ νῦν σενζάτον καλούμενον χαραχθῆναι ἐκελεύσατο, ἐκ τοσοῦτου πλούτου μηδὲν ἕτερον εὐρηκὼς ἢ χρυσίου κεντηνάρια τρία, μυριάσια δὲ σακκία ἑννέα, ἃ καὶ δημοσιεύσας καὶ πᾶσι δηλα ποιήσας ἀπωδύρετο τῆς συγκλήτου ἐνώπιον τὴν ὅθεν ἔμελλε ποιήσεσθαι τῆς πολιτείας διοίκησιν. 174 22 Ἄλλὰ ταῦτα μὲν προϊόντος τοῦ χρόνου γεγόνασιν· τότε δὲ εἰθιστο Θεοδώρα κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον συχνῶς πως ἐπιφοιτᾶν ναόν, ὁμοῦ μὲν εὐχὰς τινὰς ἀποδιδούσα θεῷ, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῦ λουτροῦ μετέχουσα. ὡς γοῦν ὀπέποτε ἀφίκετο, τὸν Πετρωνᾶν ἀδελφὸν αὐτῆς ὄντα πέμψαντες ὁ Μιχαὴλ τε καὶ Βάρδας ἀποκείρουσί τε ταύτην μετὰ τὰς θυγατέρας ὁμοῦ, καὶ τοῖς κατὰ τὰ Καριανοῦ ἀνακτόροις τότε μὲν περιορίζουσιν· ὕστερον δὲ οὐχ ἅπαξ μόνον ἀλλὰ καὶ δις ἀποστείλαντες εἰσεκόμισαν τὸν ἐνόντα πλοῦτον αὐταῖς, καὶ κοινῶς πως καὶ ἰδιωτικῶς ἀλλ' οὐ βασιλικῶς εἶασαν ζῆν. ἀλλ' ἐκείνη μὲν μετ' οὐ πολὺ τῶν τῆδε μεθίστατο, καὶ βασιλεὺς ὁ αἰοίδιμος Βασίλειος αὐτῆς τε τὸν νεκρὸν καὶ τὰς αὐτῆς θυγατέρας πρὸς τὸ τῆς μάμμης ἔπεμπε μοναστήριον ἐνδίασθαι, οὕτω τῶν Γαστριῶν κατονομαζόμενον, καὶ ὁσίως ζῆν τε καὶ πολιτεύεσθαι. αὕτη μὲν οὕτως ἀπεβίω, ὄνομα τῷ υἱῷ, οὐχ ὡς ἐκεῖνοι, πονηρὸν ἀλλ' ἀγαθὸν ἀπολιποῦσά τε καὶ σεμνόν. ἐδήλου δὲ καὶ ἡ πρὸ ταύτης βίβλος ὅθεν τε κάκ τίνων ἐξέφυ καὶ ὅπως ἤλθεν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰς αὐτῆ ὄσαι δὴ θυγατέρες ἐκ κοιλίας γεγέννηνται· δηλώσει δὲ αὕτη συγγένειαν αὐτῆς τὴν λοιπὴν. ἦσαν οὖν οἱ δηλωθέντες ἄρρενες δύο ἀδελφοί, ὅ τε Πετρωνᾶς στρατηγὸς κατὰ τὸ Θρακῆσιον καὶ πατρικίος

τηνικαῦτα, καὶ Βάρδας ὁ δηλωθεὶς, ὃς καὶ παρὰ Θεοφίλου εἶς τι τῶν οὐ δεόντων καταληφθεὶς, τῆς συνήθους προελεύσεως ἰσταμένης, κατὰ τὸ ὠρολόγιον ἐτύφθη μαγγλάβια ἐξήκοντα. ἀδελφαὶ δὲ 175 τρεῖς, ἧ' τε εὐφήμῳ οὕτω καλουμένη ὀνόματι Καλομαρία καὶ Σοφία καὶ ἡ Εἰρήνη. ἀλλ' ἡ μὲν Σοφία εἰς κοίτην ἐδίδοτο Κωνσταντίνῳ τῷ κατὰ τὸν Βαβούτζικον, ἡ δὲ Καλομαρία Ἀρσαβῆρ τῷ τηνικαῦτα μὲν πατρικίῳ ἔπειτα δὲ καὶ μαγίστρῳ, [ἡ δὲ Εἰρήνη] τῷ Εἰρήνης τῆς μητρὸς τοῦ μετὰ ταῦτα τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀντιλαβομένου Φωτίου ἀδελφῶ· μεθ' οὗ καὶ δύο τεκνώσασα παῖδας, Στέφανόν τε τὸν μάγιστρον καὶ Βάρδαν τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν καὶ μάγιστρον, τὸν τοῦ πατρικίου Κωνσταντίνου καὶ στρατηγοῦ Σικελίας, τὸν τοῦ Κοντομύτου γαμβρόν (ἐκεῖθεν γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ Κοντομύτου ἐκληρώθη προσηγορία), τὴν συγγένειαν πρὸς τὸν πατριάρχην ἔσωζε Φώτιον· ἐξάδελφοι γὰρ οἱ δύο μάγιστροι οὗτοι τούτου ἐτύγχανον. αὕτη δὲ οὖν ἡ μήτηρ τῶν εἰρημένων, ἐπεὶ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς διὰ θανάτου ἡμάρτανεν, οὐχ εἴλετο καὶ δεῦτερον ἰδεῖν μάτην ἀποβιοῦντα, ζῶσα δὲ χήρα καὶ τῇ ἑαυτῆς συνοῦσα ἀδελφῇ κατὰ τὰ βασιλεία, ἀύχηρόν τινα καὶ ταπεινὴν ἐστολισμένη στολήν, ἔτι δὲ μὴν καὶ μέλαιναν, τὸν ὕπαρχον ἀπολαμβάνουσα τῆς χειρός, οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν τειχιώτην, ἀλλὰ καὶ τὸν νούμερον συνεπαγομένη, κατὰ νουμηνίαν ἀπήει βάδην τε καὶ πεζῇ διὰ τῶν σχολῶν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις κατεχομένους τῆς τε Χαλκῆς καὶ τοῦ Πραιτωρίου καὶ τῶν Νουμέρων, τίνος τε χάριν ἀποκέκλεισται ἕνα ἐρωτῶσα καθ' ἕνα καὶ διοικοῦσα τοὺς μὲν δι' ἑαυτῆς τοὺς δὲ διὰ τῆς πρὸς τὴν ἀδελφὴν ὑπομνήσεως, ἐκάστῳ τῶν φρουρουμένων εὐλογίαν ἐπιχορηγοῦσα οὐ μὴ κρὰν καὶ ἐλεημοσύνην. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν γυναικωνίτιν οὕτω. 176 23 Ὁ δὲ Βάρδας ἦν ὅλος τὰ τῆς βασιλείας ἐπιτροπεύων καὶ διοικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν διαφερόντως ὡς συγγενῆς τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενος· ἔνθεν καὶ τὴν κουροπαλάτου, οἶον ἀθλον ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ, τιμὴν ἀναδέχεται, καὶ κατὰ τῶν Ἰσμηλιτῶν καὶ τοῦ Ἄμερ, ὡς περ εἴρηται, ἀντιστρατεύονται μετὰ τοῦ Μιχαήλ, ἄρτι τελοῦντος αὐτοῦ εἰς ἀνδρας ἐξ ἀγενείων, δυνάμει πάσῃ τε καὶ χειρί. ὡς δ' οὖν τῆς τῶν ἐναντίων ἐπέβησαν γῆς, κατὰ πόλιν Σαμόσατα λεγομένην, δυνάμει τε βρίθουσαν καὶ ἰσχυί, ἄγονται, καὶ ταύτην ἐπεχείρουν πολιορκεῖν. ἀλλ' ἐλελήθεισαν οὐ κατὰ Θεοδώρας αἴροντες χεῖρα, κατὰ δὲ πολυτρόπων ἀνδρῶν. ὡς μὲν γὰρ ἦν τρίτῃ τῆς ἐφεδρείας τούτοις ἡμέρα, ἡ πρώτη δὲ καὶ κυρία τῶν ἡμερῶν, ἔμελλον δὲ τὴν ἀναίμακτον μυσταγωγίαν ἐκπληροῦν ὡς ἂν τῶν ἀγίων μυστηρίων μετάσχοιεν, ἐξαίφνης, εἴτ' ἀφυλάκτως τελοῦντες αὐτά, εἴτε καὶ καταφρονητικῶς ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν δι' ἀπειρίαν ὡς μὴ πρὸς βασιλέα Ῥωμαίων ἄραι τολμῶντος χεῖρα τινός, κατὰ τὴν ὥραν ἐν ἧ τῶν θείων ἔμελλον μετασχεῖν μυστηρίων, πάντοθεν μεθ' ὀπλῶν ἐκπεπηδηκότες τῆς πόλεως, οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν ὅστις Ῥωμαίων οὐκ ἔχρητο φυγῇ. ἔνθα καὶ ὁ Μιχαήλ μόλις που τὸν ἵππον ἀναβάς φεύγων καθωρᾶτο, ἀλλ' οὐ προπολεμῶν οὕτω που μόγις ἐκσέσωστο, σκηναὺς αὐτὰς καὶ τὴν ὄση τούτοις θεραπεία προσῆν ἐκεῖ καταλελοιπῶς. ἔνθα καὶ τὸν προμνημονευθέντα φασὶν ἀριστεῦσαι Καρβέαν τὸν τὴν Τεφρικὴν 177 οἰκοδομησάμενον, καὶ πολὺν οὐ μόνον τοῦ χυδαίου φθόρον λαοῦ κατεργάσασθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων δὴ στρατηγῶν ζωγρεῖα λαβεῖν τὸν τε τζαγγότουβον τὸν Ἀβεσαλώμ καὶ Σηῶν τὸν παλατῖνον, καὶ ἑτέρους ὑποστρατήγους καὶ τουρμάρχας ἄχρι τῶν ἑκατόν. ἔτηροῦντο οὖν οἱ δηλωθέντες στρατηγοὶ μετὰ τὴν τοῦ πολέμου παραδρομὴν ἐν τῇ φυλακῇ· καὶ δὴ χρήματα ἱκανὰ τῷ Καρβέᾳ ἐδίδοσαν, οἴκοθεν μεταπεμψάμενοι, τὴν αὐτῶν ἀπολύτρωσιν ἐξαιτούμενοι. ὡς δ' ἔλαβεν ἐπὶ χεῖρας ὁ Καρβέας, ἠρώτα τὸν Σηῶν εὐθύς εἰ πρὸς ἀφροδίσια ἔχοι ἐρωτικῶς καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κίνησιν ἔχοι τὴν ἐμπαθῆ· ὡς δ' ἀπηγόρευεν ὁ Σηῶν καὶ πάσχειν τι τοιοῦτον ἀπέφησεν, ἠρώτα πάλιν τὰ ὅμοια τὸν Ἀβεσαλώμ. ὁ δὲ τὴν αὐτοῦ φωράσας κακίαν

καὶ μοχθηρίαν, εἴτε καὶ ἄλλως ἀληθῶς, τοῦτό τε πάσχειν καὶ κίνησιν ὑπομένειν εἰπὼν, τούτῳ μὲν "λυτροῦσαι" εἶπε "τῶν δεσμῶν," καὶ ἄμα ἀπέλυεν, τῷ δὲ Σηῶν "οὐ βούλεται σε τὸ θεῖον λυθῆναι δὴ τῆς φρουρᾶς," καὶ ἄμα ἐδίδου τούτῳ τὰ λύτρα τὰ δοθέντα αὐτῷ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῇ φρουρᾷ ἐγκατέκλειεν ἀχρῖς οὐ τὴν ψυχὴν ἀπεστάλαξεν. 24 Ἐπεὶ δὲ δεύτερος ἡδη χρόνος παρέδραμε καὶ μυριά- δας ἡκουε τρεῖς κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐκστρατεύειν, τὴν ἡτταν αὐθις ὁ Μιχαὴλ ἀνακαλέσασθαι ἐπιθυμῶν, Θρακᾶς τε καὶ Μακεδόνας μέχρι τῶν τεσσάρων συνηθροικῶς μυριάδων, ἐξῆι πρόθυμος κατ' αὐτοῦ. ὡς δὲ κατὰ τι χορτοφόρον πεδῖον Κελάριον οὐτω λεγόμενον κατεσκήνητο, ἀρτι δὴ ἄμερ αὐτῷ καταστρατηγῶν πορρω- 178 τέρῳ τῆς τετριμμένης ἡεἰ ὁδοῦ, πρὸς τὸ Χωνάριον ἐπισπεύδων. ἐν δὲ τούτῳ ἐγγύτερόν τε γενόμενος καὶ χειρᾶς δὴ προσβαλὼν καὶ πόλεμον συνάψας νεανικὸν φεύγειν ἄλλ' οὐ μένειν τὸν βασιλέα ἠνάγκαζεν. ἀλλὰ φεύγειν μὲν ἐπειράτο, εἰς τὸν τῶν ἰππῶν ἀκμά- ζειν δρόμον ἄλλ' οὐ διακόπτεσθαι ὑπελάμβανεν. καὶ δὴ σταθε- ρᾶς τε μεσημβρίας ἐνούσης καὶ καύματος οὐκ ὀλίγου θάλποντος ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου φλογώσεως, κατὰ τινα ὄρεινόν ἀναβαίνειν τόπον βιάζονται, Ἄνζην οὐτω λεγόμενον, δυσπρόσοδόν τε καὶ τραχέσι λίθοις οὐκ εὐοδόν. ἐκεῖσε δὲ φεύγων ὁ βασιλεὺς ἐνηυλίζετο, καὶ ἐκ ποδὸς ὁ ἄμερ αὐτῷ ἐπακολουθῶν περικυκλοῖ, ὡς ἐν δικτύῳ θέλων λαβεῖν. καὶ ἐλαβεν αὐτὸν δορυάλωτον, ἄλλ' ἢ τῶν βασι- λικῶν ταγμάτων ἰσχὺς καρτερῶς ἀπομαχομένη καὶ τὸ τοῦ τόπου ἀνεσθηκός τε καὶ ὑπερέχον μικρόν τι τούτους διέσωσεν. ἐνθα καὶ τὸν περὶ ψυχῆς αὐτῶν κίνδυνον ἀγωνιζομένων καὶ δεδιότων, βου- λὴν ἠνάγκαζε τὸν Μανουὴλ λέγειν ὁ Μιχαὴλ τὴν ἀμφοτέρους δὲ διασώσουσαν. ὁ δὲ τὰ δι' ὧν ἐστὶ φανερόν ὁ βασιλεὺς ἀφελέσθαι συμβουλευσάμενος, καὶ ἰδιωτικὸν ἀναλαβόμενον σχῆμα μετὰ λο- γάδων ἀνδρῶν καὶ δυνάμει προεχόντων τὴν τῶν ἐχθρῶν εἶψη φά- λαγγα διαρρήξαντα ἐξω τούτων γενέσθαι περιφανῶς. ὡς δὲ καὶ περὶ τοῦ παραμένοντος οὐλοῦ τε καὶ στρατοῦ δεύτερον ἐπυνθάνετο, ὁ πῶς δὲ σωθεῖεν, ὁ Μιχαὴλ, "ἀλλὰ σὲ μὲν γένοιτο" φησὶν, "βασιλεῦ, σώζεσθαι ἀβλαβῆ, θεῷ δὲ μελήσει περὶ αὐτῶν· οὐ γάρ ἐστιν ἐπ' ἰσης βασιλέα καὶ Ῥωμαίων τινὰ αἰχμάλωτον γενέ- σθαι ἐχθροῖς." ἀλλαξάμενος οὐν τὴν ἐσθῆτα ὁ βασιλεὺς καὶ 179 περὶ τὸν Μανουὴλ ὁλος γενόμενος ἐσπευδεν ἐπακολουθεῖν, τού- του μεθ' ἑτέρων διαρρηξάντων τὴν φάλαγγα. ἄλλ' οὐτε δὴ κατὰ τὸ δεινὸν ἐγένοντο καὶ παρατάξεως πλησίον πού τῶν ἐχθρῶν, ἐρη- μος τῷ φόβῳ δυνάμει τε γενόμενος καὶ χειρῶν ἐναπομένειν ἠγάπα, ἄλλ' οὐ προτρέχειν αὐτοῦ. ὡς δ' ὁ Μανουὴλ τὴν φά- λαγγα διακόψας τε καὶ περισωθεὶς τὸν βασιλέα οὐκ εἰχεν ὄραν, αὐθις τὴν κατοπιν εἶθη ὁδόν, τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κίνδυνον δεδιώς. ὡς δὲ πάλιν ἐγένοντο συμβολαὶ καὶ πολὺς φόβος συνέπιπτε τῶν Σαρακηνῶν, ἐγνω δὲ πορρωτέρῳ χωρήσειν ὁ ἄμερ, νάματά τινα καὶ χορτάσματα ζητῶν, σημήνας τὸ ἀνακλητικόν· οὐτε καὶ τυχῶν ἀδείας ὁ Μιχαὴλ μόλις πού ἐκεῖθεν διεσέσωστο ἀδεῶς, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανήρχετο. 25 Δεύτερος οὐν μόλις πού παρήλθε χρόνος, καὶ αὐθις ἐκστρατεύσας ὁ ἄμερ σὺν τεσσαράκοντα χιλιάσι στρατοῦ ὁμοῦ μὲν τὴν Ἀρμενικὴν ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν πρὸς θάλασσαν Ἀμισὸν ἐξε- πόρθει τε καὶ κατεδουλαγῶγει τῇ τοῦ κωλύοντος ἐρημίᾳ· οὐτε δὲ καὶ ταῦτόν ἐκείνῳ τῷ ἀφρονι Ξέρξῃ λέγεται παθεῖν, καὶ κελεύσαι ῥάβδοις τύπτειν τὴν θάλασσαν, ὅτι μὴ πορρωτέρῳ προκατεστό- ρεστο ἄλλ' ἐγγὺς αὐτὸν λεηλατοῦντα καταλαμβανομένη κεκώλυκεν. ἐφ' οἷς ἀσχάλλων ὁ Μιχαὴλ καὶ ἀδημονῶν ἐκέλευσε τὸν Πετρω- νᾶν, ἀδελφὸν τῆς βασιλίσης τυγχάνοντα καὶ τῶν Θρακησίων τὴν στρατηγίδα διέποντα, παντὶ σθένει συμπαραλαβόντα τὰς τῶν Ῥω- 180 μαίων δυνάμεις χωρῆσαί ποι κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ παρορᾶν ἐπὶ πολὺ τὴν τῶν Ῥωμαίων καταληϊζόμενον γῆν. ὁ τοῦ Βάρδα τότε τῶν βασιλικῶν ταγμάτων τε καὶ σχολῶν ἡρχεν υἱός, παῖς εἰ τι κο- μιδῆ

περὶ δέκα ἡ ἑννέα ἐτη που ὦν· ὁ νομα τούτῳ Ἀντίγονος, ὁ καὶ θαυμάζειν μοι εἰπεισιν, ὁ πῶς ἀγχινοίας τε καὶ σοφίας, ὡς φασίν, ἀντιποιοῦμενος, ἑαυτῷ πάντα οἰον λαφύσων καὶ προσα- γόμενος, οὐχ ἑτέρῳ τὴν τοιαύτην ἐνεχείρει ἀρχὴν ἐν καιρῷ δεινῷ τε καὶ δυσχερεῖ. πλὴν ἐδίδου τὸ ταύτης προσωπεῖον τέως τῷ ἀδελφῷ. ὁ δ' ὡς τῶν βασιλικῶν ἡκουσε γραμμάτων πρὸς τὸν ἔχθρον αὐτὸν καθοπλιζόντων καὶ ἀνδραγαθεῖν παρακελευομένων, ἀλλοιωθεὶς τε καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν ὁ πῶς ἐξουσι καλῶς βουλευόμενος ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἐφεσον Ἀγίῳ ὁ ρεῖ προσήδρευεν, εἰ τ' ἀπολεγόμενος εἰ τε καὶ τῆς ἀνωθεν ἐπικουρίας δεόμενος, ἐκέϊσε γοῦν αὐτοῦ τὸ τέως ἐνδαιτωμένου, φήμη τις ἀγγελος προτρέχουσα Ἰωάννην ἐκεῖνον μοναχὸν τε καὶ περιβόητον, μακρὸν ὄντα τὸ εἶδος, ἀνυπόδετον τοὺς πόδας ἀεὶ καὶ κατὰ τὸ Λάτρος ἐνδιατρίβοντα, αὐτομολοῦντα διήγγειλεν. τοῦτον ἡσυχάζοντα καὶ τοῦ ἑαυτοῦ κελ- λίου μήποτε ἐξερχόμενον ὁ χρόνος ἐκεῖνος ἐθαύμαζεν. ὡς δ' οὐ ν περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὁ πατρίκιος διακήκοεν ὡς ὅτι που πλησίον ἐστὶν ὄναριον ἐποχούμενος, ἀπήντα θέων τὸν μοναχὸν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ κατελάμβανεν. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας "ἀπιθί" φησι "κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τοῖς βασιλικοῖς πειθόμενος γράμμασιν, ἀπιθί· θεὸν γὰρ ἐξεις ῥυόμενόν σε καὶ προπορευόμενον, εἰ μόνον τὸν 181 αὐτῷ ἡγαπημένον Ἰωάννην ἀντ' ἀλλου τινὸς φυλακτηρίου ταῖς ἀσπίσι πάντων ἐγγεγραμμένον φέροις τρανῶς." καὶ ἀμα προσε- τίθει ὡς οὐκ ἀλλου τινὸς ἐνεκεν ἡ τούτου τὴν ἐνταῦθα πορείαν πεποιήμαι. τούτου ταῖς εὐχαῖς καθοπλισθεὶς κατὰ τινα τόπον οὐ τῷ λεγόμενον Πόσοντα, φυσικὴν τινα ἀσφάλειαν διὰ πετρῶν ἐχοντα καὶ κρημνῶν, τὸν Ἀμερ καταλαμβάνει πανστρατιᾶ. τούτῳ καὶ ποταμὸς παραρρεῖ ἀπὸ τὸ ἀρκτῶν πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ἔλαυ- νόμενος, Λαλακάων ὀνομαζόμενος, καὶ λιβάδιον παράκειται Γῦριν ἀγροικικῆ φωνῆ καλούμενον. ἐγνω γοῦν ὁ Πετρωνᾶς ἐκέϊσε τοῦ- τον ἐναυλιζόμενον, καὶ πάντῃ ἐσπευδεν ἀδιεξόδευτόν τε καταστῆ-σαι καὶ ἀφυκτον. καὶ δὴ τοὺς μὲν τὸ ἀρκτῶν μέρος καθέζοντας στρατηγοὺς τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ Βουκελλαρίων καὶ Κολωνείας καὶ Παφλαγονίας ἐπέστελλεν ἀθωρόν, τὸ δὲ μεσημβρινὸν τὸν Ἀνατολικῶν τὸν Ὀψικίου καὶ Καππαδοκίας στρατηγοὺς σὺν τοῖς Σελευκείας καὶ τοῦ Χαρσιανοῦ κλεισουράρχαις· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βασιλικῶν τεσσάρων ταγμάτων καὶ τῶν Θράκης καὶ Μακε- δονίας στρατηγῶν (καὶ γὰρ εἰρηνεύοντων τῶν Βουλγάρων νόμος ἦν αὐτοῖς μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν συγκινδυνεύειν καὶ συστρατεύειν) τὸ δυτικὸν μέρος κατείληφεν, ἐχων καὶ τὸ θέμα τῶν Θρακησίων μεθ' ἑαυτοῦ. ὡς γοῦν οὐ τῷ πάντοθεν περιφρουρεῖσθαι καὶ ὡς θηρίον ἐναποκεκλειῖσθαι παρὰ Ῥωμαίων ὁ Ἀμερ ἀκήκοεν, ἐγνω δεῖν οἰωνίσασθαι, καὶ τινα τῶν αἰχμαλώτων μετακαλεσάμενος ἡρώτα τὴν τε τοῦ τόπου προσηγορίαν καὶ τοῦ λιβαδίου τε καὶ τοῦ ποταμοῦ. ὡς δ' ὁ ἐρωτηθεὶς αἰχμάλωτος μικρὸν παραγραμμά- 182 τίζων Πτώσοντα ἐφησεν ἀντὶ Πόσοντα, τὴν ἑαυτοῦ σημαίνειν πτώσιν ὁ Ἀμερ διεσάφησεν, λαοῦ τε κάκωσιν παραφράζων τὸν ποταμόν, καὶ γυρισθῆναι δεινῶς αὐτοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς τοῦ λιβαδίου συνεμπτώσεως, ὁ περ ἐκαλεῖτο Γῦριν. "ἀλλ' ὁμως οὐκ ἀποκνητέον" φησίν, "ἀλλὰ διεγερτέον καὶ πρὸς τὸν αὐ- ριον γενησόμενον πόλεμον ἀνδριστεόν." καὶ ἀμα ὀπλίζεσθαι πάν- τας καὶ νεόσηκτα δεικνύειν ὡς νεουργὰ τὰ ξίφη ἐκέλευσεν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἀρτι ἐξανατέλλουσα τὴν ὁ πῶς περιγένηται τοὺς Ῥω- μαίους ἀνοχὴν ἐπέφερεν, δεῖν ἐκρινε πρὸς μὲν τὸ ἀρκτῶν φυλάτ- τοντας τὴν ἐξοδὸν αὐτῷ ἐκζητεῖν, ὡς δ' ἡ τε τοῦ τόπου κακία καὶ τῶν ἐκεῖσε ταχθέντων στρατηγῶν εὐανδρία ἀπήντα τοῦτον καὶ διεκώλυεν, ἐπὶ τὸ μεσημβρινὸν ὀρμᾶσθαι ἐξεβιάζετο. ὡς δὲ κάκειθεν τὴν ὁμοίαν εὐ ρισκεν τῶν ἐναντίων παράταξιν, ἐγνω δεῖν ὑπὸ τοῦ τόπου ἐφελκόμενος (καὶ γὰρ ἦν λεῖος καὶ εὐπρόσιτος) τῶν λοιπῶν κατ' ἐκεῖνον μᾶλλον χωρεῖν, ἢ καὶ τὸν Πετρωνᾶν ἑώρα κατασκηνούμενον καὶ

φυλάττοντα. καὶ δὴ κρότῳ καὶ βοῇ κατὰ τῶν πολεμίων ἐφαλλόμενος οὐδ' ὀλωσεν
 ἐκοντὰς τοὺς Ῥωμαίους ἐφεύρισκεν, ἀλλ' ἰσχυροτέρους καὶ αὐτὸν ἀνδρικῶς ἀντι-
 κρούοντας καὶ μᾶλλον ἀνθισταμένους νεανικῶς· διὸ καὶ μικρὸν συσταλεῖς καὶ εἰς
 ἑαυτὸν αὐθις γενόμενος ἐπεβάρει πάλιν μετὰ δυνάμει, ἐκπόρευσιν τινα καὶ
 κάθοδον ἑαυτῷ ποριζόμενος. ἀλλὰ καὶ αὐθις τούτῳ οὐκ ἐνδόντες ἀλλ'
 ὑπαντήσαντες καὶ ἀνα- 183 στρέψαντες τῷ συμπεφράχθαι, καὶ μέχρις αὐτῶν
 τοῦτο ποιεῖν κατηνάγκασαν. ἐπεὶ δὲ πάντοθεν ἀναφανέντας καὶ ἀλλοθι
 ἐκπηδῶντας τοὺς τὰ ἀρκτῶα καὶ μεσημβρινὰ μέρη κατοικοῦν- τας καθέωρακε, τότε
 ἠδη τὴν σωτηρίαν ἀπογνοὺς καὶ τὰς φρένας ὡσπερ τινὶ κεραυνῷ βληθεὶς ἐχώρει
 κατὰ ξιφῶν, οὐδὲ προτέρων ἀμελῶν· ἐνθα καιρίαν πληγὴν αὐτὸς τε πτώμα γίνεται
 χαλεπὸν, καὶ τῶν ἑαυτοῦ διασώζεται οὐδεὶς οὐδαμοῦ. ὡς δὲ τὸν τούτου υἱὸν μετὰ
 τινος φάλαγγος ἀποδρᾶναί που διήκουον, καὶ τοῦτον ὁ τοῦ Χαρσιανοῦ
 κλεισουράρχης καταλαβὼν οὐκ ἀποθεν χειροῦται τε μετὰ τοῦ στρατεύματος καὶ τῷ
 στρατηγῷ φέρων δίδωσι Πετρωνᾶ. οὐ τως οὐ τως μὲν οὐν ὁ Πετρωνᾶς τὰ κατὰ τοῦ
 Ἀμερσίουσας τρόπαια διὰ πολλῆς εἰχεν ἐκτοτε τὸν μοναχὸν αἰδοῦς καὶ τιμῆς,
 προφήτην ἀλλοθι ἀποκαλῶν. καὶ δὴ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς τούτῳ ἀναθεὶς πρὸς τὴν
 βασιλεύουσαν εἰσελαύνει τοῦτον ἐπιφερόμενος, πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸν Βάρδα
 τὴν τοῦ ἀνδρὸς θειάζων καλῶς ἀρετήν. καὶ [ἀλλ'] ὁ μὲν Πετρωνᾶς τὸ τοῦ
 δομestikou οὐκέτι προσωπεῖον καθυπεκρίνετο, ἀλλ' αὐτὴν ἐλάμβανεν ἐκ βασιλέως
 τιμὴν· καὶ ὁ μοναχὸς τὴν πρὸς θεὸν ἐκδημίαν παρ' αὐτοῦ διδαχθεὶς τὸν Πε-
 τρωνᾶν ἀνεδίδασκεν ὡς διὰ ταχέων μέλλων ἀποδημεῖν. "καὶ ποῖ με δὴ" ὁ Πετρωνᾶς
 "ἀπαίρων τὸ σὸν ἀρνίον, ὁ ποιμὴν μου καὶ ἐραστά, βούλει καταλιπεῖν;" μετὰ
 κλαυθμοῦ ἐπυνθάνετο. "ἀρα τούτῳ τῷ βίῳ; ἀλλὰ δέδοικα μὴ πρὸς τὸν πρότερον
 ὀλισθὸν αὐθις παραρρῶ καὶ γένωνται μοι τὰ ἐσχατὰ τῶν προτέρων οὐ κρεῖτ-
 184 τὸνα." "καὶ βούλει" φησὶν ὁ μοναχὸς "ἐμοὶ συνεπακολουθή-
 σαι;" καὶ οὐ τως "ναί, πάτερ" εἶπε, "μεθ' ἡδονῆς." καὶ δὴ νόσω καὶ οὐ τως βληθεὶς ἀμα-
 τῆσι καδὲ ὑποστροφῇ ἐδήλου τὰ συμπίπτοντα τῷ ἀββᾶ, καὶ ἀντεδηλοῦτο φάναι ὡς μετ'
 ἐμοῦ γενήσῃ μετὰ μικρὸν, ὡς ἠτήσω. καὶ δὴ τινῶν ἡμερῶν παρελθουσῶν ὁ
 μοναχὸς τε μετεκαλεῖτο πρὸς τὸν θεὸν καὶ οὐ τως αὐθωρὸν ὡς ἐκ συνθήματος
 ἐπηκολούθει λαμπρῶς καὶ τοσοῦτον ἠν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀμφοτέρων ἢ ἐκεῖθεν
 ἀποδημία ὡς ἀτερος ἐτέρου, καίτοι γε μικροῦ τοῦ διαστήματος ὀντος, μὴ ἀκοῦσαι
 τὸν θάνατον. τοιοῦτῳ μὲν δὴ τέλει τοῦ βίου ὁ Πετρωνᾶς χρησάμενος λέ-
 γεται, ἐτελεύτα δὲ καὶ πρὸ τούτου ὁ Μανουὴλ νόσω δὴ τινὶ κρατηθεὶς. 26
 Μετέβαινε δὲ καὶ ὁ Βάρδας καὶ τὰς ἐκ βασιλέως ἡμεῖς συνεχῶς τιμάς,
 ὡσπερ τις νέος γαῦρός τε καὶ φιλότιμος τὰς ποικίλας τῶν πρὸς τέρψιν
 στολάς. μετέβαινε γοῦν καὶ πρὸς τὴν Καίσαρος ἀνήει δόξαν τε καὶ
 τιμὴν, τοῦ Μιχαὴλ οὐ πρὸς ἐτερόν τι τῶν πολιτικῶν τοσοῦτον
 ἐπτοημένου ἢ θεάτρα καὶ ἰππων ἀμιλλητήρια. καὶ τὸ δὴ χαλεπὸν, οὐκ ἠγάπα
 μόνον θεατῆς εἶναι, εἶγε καὶ τοσοῦτον ἐσχόλαζεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἠνιοχεῖν
 ὁ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας, θέαμα τυγχάνων καὶ παίγνιον πᾶσι δὴ καὶ
 κατάγελως. οὐ τως ὁ Βάρδας τοῦ ἀδελφιδοῦ ἐπετρόπευεν, καὶ οὐδὲ ζῆν,
 ὡς εἰκεν, ἠθέλησεν, εἰ μὴ τοῦτον μεταπέσει τὸ ἀνδράποδον. πλὴν διώκει τέως
 αὐτὸς τὰ πολιτικά, καὶ τῆς βασι- 185 λείας κατεστοχάζετο ὡς αὐτὴν
 εὐκαίρως περιληψόμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὸ μέλλον ἐταμιεύετο·
 τότε δὲ τῆς ἐξωσοφίας ἐπιμεληθεὶς (καὶ γὰρ ἠν τῷ τοσοῦτῳ
 χρόνῳ παραρρῶσα καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ὀλωσεν κεχωρηκυῖα τῆ
 τῶν κρατησάντων ἀγροικία καὶ ἀμαθία) καὶ διατριβὰς τῶν μαθηματικῶν
 κατὰ Μαγναύραν ποιήσας αὐθις ἀκμάζειν καὶ ἀνηβᾶν ταύτην ἐσπούδαζέ
 τε καὶ πεφιλοτίμητο. καὶ τοῦτο τῶν ἐργῶν αὐτοῦ κάλλιστόν τε καὶ
 περιβόητον ὀν οὐκ ἰσχυρῶς τὰς ἐνούσας ἀλλως κῆρας αὐτῷ ἀπονί-
 ψασθαι. ἤρχε δὲ καὶ τῆς

τοιαύτης σχολῆς τὴν μὲν φιλοσοφίαν ἐξηγούμενος Λέων ἐκεῖνος ὁ μέγας τε καὶ φιλόσοφος, ὁ ὡς κατὰ συγγένειαν μὲν τοῦ ἐξαδέλφου τῷ πατριάρχῃ Ἰαννῆ ὠκείωτο, τὸν θρόνον δὲ τῆς Θεσσαλονίκης κατέχων, ἐπειδὴ νῦν ἐκ καθαιρέσεως ἐσχόλαζεν, εἰς ταύτην προεβίβαζετο τὴν σχολήν, τὴν ἀμαθίαν πόρρω ποι ἀπελαύνων καὶ ἀποτρεπόμενος. 27 Ἀξιον δὲ μὴδ' ὅπως εἰς γνῶσιν ἠλθεν ὁ τηλικούτος ἀνὴρ τῷ τότε κρατοῦντι παραδραμεῖν. Θεόφιλος δὲ ἡ ν, ὁ τοῦ Μιχαὴλ σπορευς καὶ πατήρ. οὗτος οὖν ἐπεὶ τὴν τῶν μαθημάτων εἰς αὐτὸν ἐπιστήμην ἐξήσκησεν, τοσοῦτον χωρήσας διὰ πασῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν αὐτῆς ἀδελφῶν, ἀριθμητικῆς τέφνης καὶ γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυθρυλήτου μουσικῆς, καὶ εἰς αὐτῶν ἐλάσας ὡς οὐδεμιᾶς ἑτεροσπουδῆς τε πολλῆ καὶ βίῳ ἀπράγμονι καὶ μεγέθει φύσεως, εὐτελεῖ τινὶ καταλύματι χρώμενος καὶ καταγωγῇ τοὺς εἰς αὐτὸν φοιτῶν- 186 τας ἐπαίδευεν, ἐκδιδάσκων ἡ ντινα ἐπιστήμην καὶ βούλοιντο. ὡς δ' ἡδη χρόνος παρίππασεν καὶ τῶν μαθητῶν οὐκ ὀλίγοι κατὰ τὰς ἐπιστήμας προέκοπτον, συνέβη τινὰ νεανίαν τῶν ἑαυτοῦ φοιτητῶν, τῆς γεωμετρικῆς ἐπιστήμης αὐτὸν τὸ πέρασ κατελιφῶτα, ὑπογράφει γενέσθαι τινὸς στρατηγίδα τάξιν διέποντος, καὶ προκοπῆς ἕνεκεν τοῦ βίου ἀγαπῆσαι τούτῳ ἀκολουθεῖν. ὡς δὲ κατὰ τὸν πόλεμον αὐτῷ τούτῳ ἐγένετο, ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, οὐκ οἷδ' ὅπως, ζωγρεῖται καὶ τῶν ἐπιφανῶν τινὶ εἰς δουλείαν διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας δίδοται. Μαμοῦν ἐκεῖνος οὖτω καλούμενος τῆνικαῦτα μὲν τῶν Ἰσμηλιτῶν ἐτέλει ἀμεραμουνῆς, ἀλλοῖς τε μαθήμασι σχολάζων Ἑλληνικοῖς καὶ δὴ καὶ γεωμετρίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐκ ἀμελῶν. λόγου δὲ ποτε παρὰ τοῦ τὸν νεανίαν ἔχοντος δεσπότητος κινηθέντος περὶ τῆς σπουδῆς ἀμεραμουνῆ καὶ τῆς τῶν μαθημάτων ἐπιμελείας, ὡς δὴ καὶ περὶ τῆς γεωμετρίας ἔλεγε, ἀκοῦσαι τούτου εἰπὲν ὁ νεανίας ἐπιθυμεῖν καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, ὡς καὶ αὐτοῦ τινὰ ἔχοντος ἐπιστήμην γεωμετρικὴν. ὡς οὖν ἀνέμαθεν ὁ ἀμεραμουνῆς, μετὰ περιχαρείας εἰσκαλεῖται πολλῆς, καὶ τὸν αἰχμάλωτον ἐπυνθάνετο εἰ γνῶσιν τῆς τοιαύτης κέκτηται ἐπιστήμης, καὶ ἐπεὶ τὴν συγκατάθεσιν ἐποίησατο, εἶπε μὲν ἀπιστίαν πρὸς τοὺς ἐκείνου λόγους ὁ βάρβαρος κεκτημένος οὐκ ἔλεγε ἑτέροις εἶναι ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἐκείνου διδασκάλων ἕκτός. ὡς δ' ὁ νεανίας ἔλεγε τούτων διακοῦσαι ἐπιθυμεῖν καὶ 187 τῆς αὐτῶν διδασκαλίας, εὐθὺς οὖτοι παραστάντες ἀπῆρχοντο ταύτης, καὶ διεχάραττον τὰ τρίγωνα τε καὶ τετράγωνα σχήματα, καὶ τοὺς Εὐκλείδου κανόνας προσέφερον, καὶ τὸ μὲν ὅτι ἐδίδασκον ἀνδρικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, τοῦτο λέγοντες τοιαύτην ἔχοι τὴν κλῆσιν καὶ τοιαύτην τὸ ἕτερον, αἰτίαν δὲ καὶ λόγον, καὶ διότι οὕτως τε εἶστιν καὶ κλῆσιν ἔχοι, κατάλληλον ἀπεδίδοσαν οὐδαμῶς, ἀμάθειαν καὶ ἀγνοίαν, ἀλλ' οὐ στενότητα γλώττης πως ἔχοντες. ὡς οὖν τούτους γαυρουμένους ἑώρα καὶ μέγα φρονούντας ἐπὶ τῇ τῶν σχημάτων ὁ νεανίας καταγραφῆ, "τί" φησὶν "ὡς οὖτοι, ἐπὶ παντὸς λόγου καὶ πράγματος τῆς αἰτίας τὸ κράτος ἐχούσης καὶ τοῦ διότι, ὑμεῖς τὴν ὑπαρξίν μόνον λέγοντες τοὺς τούτων παρατρέχετε λόγους ὡς οὐκ ἀναγκαίους; καὶ εἰς ταῦτὸν τὸν διδασκόμενον αὐτε ὅπου καὶ τὸν μὴδὲν παιδευόμενον μὴδέ τι περὶ τούτων διαγινώσκοντα;" τῶν δὲ διαπορησάντων καὶ τὰς αἰτίας τούτων διευκρινεῖν καὶ διδάσκειν παρακελευομένων, ἐπεὶ διερμηνεύοντα καὶ σαφῶς λέγοντα ταύτας διήκουον, ὡς τοῦτο μὲν διὰ τὸδε καὶ τοῦτο διὰ τὸδε τὴν εἰρημένην ἔχει κλῆσιν τε καὶ γραφήν, καὶ αὐτῶν ὁ νοῦς διηνοίγετο καὶ τῶν λεγομένων συνέσταν, θάμβει λοιπὸν συσχεθέντες ἡρώτων ὀπόσους τὸ Βυζάντιον τοιούτους τρέφει ἀνδρας ἐπιστήμονας. ὡς δὲ πολλοὺς οὕτως ἔλεγε καὶ ἑαυτὸν τῷ τῶν μαθητιῶντων χορῶ ἀλλ' οὐ τῶν διδασκόντων κατέλεγε, περὶ τοῦ διδασκάλου τοῦτον αὐθὶς ἐπανηρώτων, οὐ ζῶσιν εἶ τι ἡρίθμηται καὶ ὑπεράνω πέφυκε γῆς. ὁ δὲ "εἶστι τε" 188 εφησεν "ὑπὲρ γῆς," καὶ

τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐξεθείασεν, ἀκτῆμονα βίον διάγειν λέγων αὐτὸν καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνωστον, ἐπὶ σοφίᾳ διαλάμποντα. γράμματα γοῦν εὐθύς ὁ Μαμοῦν πρὸς ἐκεῖνον δια- χαράττει, τόνδε τὸν νοῦν περιέχοντα, "ὡς ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δέν- δρον ἐπέγνωνεν, ἐκ τοῦ μαθητοῦ τὸν διδάσκαλον. ἐπεὶ γοῦν τόσος ὢν περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ὀντων δι' ἀρετὴν καὶ γνώσεως βάθος ἀγνωστος εἰ τοῖς σοῖς συμπολίταις καὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως οὐπω τοὺς καρποὺς ἀπέειληφας, ὅτι μηδὲ τιμῆς ἠξίωσαι παρ' αὐ- τῶν, μὴ ἀπαξίωσης ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς σῆς διδασκαλίας μεταδοῦναι ἡμῖν. εἰ γὰρ οὐτω τοῦτο γένηται, τοὺς ἀχένας σοὶ κλινεῖ γένος ἀπαν τὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ πλούτου καὶ δωρεῶν ἀξιωθήσῃ, ὡς οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἠξίωται." ἐπιδοῦς οὖν τὰ γράμματα τῷ νεανίᾳ, καὶ δώροις αὐτὸν φιλοφρονησάμενος, τὸν διδάσκαλον καταλαμβάνειν ἐκέλευσεν, καὶ τιμὰς εὐθύς ὑπ- ισχνεῖτο καὶ δωρεὰς καὶ αὐθις, εἰ βούλοιο, τὴν εἰς οἰκὸν ἐπάνο- δον, μόνον εἰ τοῦτον πείσειε τὴν τῶν Ῥωμαίων καταλιπεῖν γῆν. ὡς τὴν βασιλεύουσαν εφθασε καὶ τοῦ διδασκάλου πρὸς πρόσωπον ἐστηκεν, ἡ τούτου θεὰ ἀναφλέξασά τε καὶ οἰονθερμαίνουσα ὄλο- φύρεσθαι κατηνάγκαζε, καὶ δάκρυσιν οὐ παρεῖας μόνον ἀλλὰ καὶ τράχηλον καὶ στέρνα διάβροχα ἐμποιεῖν. καὶ τὸ πρῶτον ἀφασία τῶν δρωμένων τὸν διδάσκαλον κατελάμβανεν, τίς τε εἰη οὐκ εἰδῶς, καὶ ὁ τοῦ ταῦτα ἐνεκεν διαπράττοιο· ἡ τε γὰρ τούτου μορφή ἀλ- 189 λοιωθεῖσα τῷ χρόνῳ καὶ τῆ τῆς αἰχμαλωσίας κακουχία ἀλλοῖον τὸν νεανίαν ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον εἶναι τὸν γνωριζόμενον ἀνεδίδασκεν. ὡς δὲ τὴν τούτου γνώσιν κατὰ μικρὸν ἐδίδου, ὁ νομα καὶ μαθη- ματα ἐπειπών, καὶ προσετίθει τὰ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπολυτρώσεώς τε καὶ ἀφίξεως, καὶ ἀμα εἰς χεῖρας ἐδίδου δὴ τὴν γραφὴν, τότε δὴ κοινῇ τὴν τραγωδίαν ἐπλήρουν καὶ θρηνω- δίαν. πλὴν οὐκ ἀκίνδυνον εἶναι λογισάμενος τὴν ἐκ τῶν ἐχθρῶν γραφὴν, εἰ γέποτε κατάφωρος γένοιτο, τῷ λογοθέτῃ πρόσεισι (θεόκτιστος οὐτος ἡνὸ παρανάλωμα τῷ Βάρδα γενόμενος) καὶ διηγεῖτο τὰ τοῦ αἰχμαλώτου πάντα καὶ μαθητοῦ, καὶ ἀμα δίδω- σιν τὴν τοῦ ἀμεραμνουῆ γραφὴν. αὐτῇ ἡ αἰτία τῆς τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸν βασιλέα γνώσεώς τε καὶ οἰκείωσις, οὐτος ὁ μα- θητῆς καὶ τοῦτο τὸ γράμμα τὴν τε τοῦ Λέοντος σοφίαν ἐν ὑπαί- θρῳ γενέσθαι ἐν γωνίᾳ τέως οὖσαν ἐποίησεν καὶ τῆς εὐτελείας ἐκεί- νης καὶ πενίας ἐξωπαρήγαγεν. τό τε γὰρ γράμμα ἐμφανίζει τῷ Θεοφίλῳ ὁ λογοθέτης, καὶ προσκαλεῖται τοῦτον αὐτός, καὶ πλου- τίζεται καὶ ἐν τῷ τῶν ἀγίων μ' αὐῷ διδάσκειν δημοσίᾳ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπείγεται. οὐ πολὺς γοῦν χρόνος, καὶ ἐπεὶ διέγνω ὁ Μαμοῦν μὴ βούλεσθαι τὸν φιλόσοφον τῆς οἰκείας τὴν ἀλλοτρίαν ἀλλάξασθαι, διὰ γραφῆς ἐκτίθησιν ἀπορίας γεωμετρικῶν τε καὶ ἀστρολογικῶν ζητημάτων καὶ τινῶν ἐτέρων δυσδιαγνώστων κεφα- λαίων, καὶ τὴν λύσιν τούτων κομίσασθαι ἀξιοῖ. ὡς δ' οὖν ἐκα- στον προσηκόντως ἡρμήνευσεν ὁ Λέων καὶ τὰς τούτων λύσεις ἐξέ- θετο, προσεφῆρμωσε τε τούτοις καὶ τινα προγνώσεως ἐκπλήξεως 190 ἐνεκα, τότε δὴ μεγάλως ἐπὶ χεῖρας λαβόντα αὐτὰ τὸν ἀμεραμνουῆ τρωθῆναι δὴ τῷ τούτου πόθῳ, καὶ μέγα ἀνακραγεῖν, τὸν ἀνδρα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μαθημάτων ὑπεραγάμενος. ὁθεν εὐθύς οὐ πρὸς ἐκεῖνον πρὸς δὲ τὸν Θεόφιλον ἐπιστολὴν πέμπει, τὸν νοῦν τοῦτον ἐμπεριέχουσαν, ὡς ἐβουλόμην μὲν αὐτὸς ἀφικέσθαι σοι, ἐργον φίλου τε καὶ μαθητοῦ ἐκπληρῶν· ἐπεὶ δὲ ἡ τε προσανα- κειμένη μοι ἀρχὴ ἐκ θεοῦ καὶ ὁ πολὺς ὑπὸ τὴν χεῖρά μου τελῶν καὶ ἐξουσίαν λαὸς τοῦτο οὐ συγχωρεῖ, ἀξιώ τὸν ὄν εχεις ἐπὶ φιλο- σοφίᾳ καὶ ταῖς ἀλλαις ἐπιστήμαις περιβόητον ἀνδρα βραχύν τινα χρόνον ἐπαποστεῖλαι, καὶ συγγενέσθαι μοι τοῦτον πείσαι, τρόπῳ διδασκαλίας τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης μεταδιδόντα καὶ ἀρετῆς τῷ οὐ - τως εχοντι ἐμοὶ πρὸς ἐκείνας ἐρωτικῶς. πάντως δὲ οὐκ ἀναβολὴ τις γενήσεται ὅτι τε τῶν οὐχ ὁμογλώσσων ἐγὼ καὶ ὅτι τῆς πίστεως

ἀλλότριος· ἀλλ' ο τι μᾶλλον τοιοῦτος ὁ ἀξίων, πέρασ ἡ αι τησις λήψεται παρὰ φίλοις ἐπεικέσι τε καὶ χρηστοῖς. χάρις δέ σοι κα- ταβληθήσεται ὑπὲρ τούτου χρυσίου μὲν ει κοσι κεντηνάρια, εἰρήνη δὲ καὶ σπονδαὶ αἰδίοί τε καὶ ἀτελεύτητοι. τοσοῦτοις μὲν ἐκεῖνος τὴν αὐτοῦ ἐξωνεῖτο παρουσίαν καὶ α φιζιν· ἀλλ' ὁ Θεόφιλος ἀνταποκρίνας καὶ α λογον τὸ οἰκεῖον δοῦναι ἑτέροις καλὸν καὶ τὴν τῶν ο ντων γνῶσιν ε κδοτον ποιῆσαι τοῖς ε θνεσι, δι' ης τὸ τῶν Ῥω- μαίων γένος θαυμάζεται τε καὶ τιμᾶται παρὰ πᾶσιν, ἐκείνω μὲν οὐκ ἐπένευσε, τοῦτον δὲ διὰ τιμῆς πλείονος σχῶν τὸν Ἰωάννην τοῦ 191 πατριαρχικοῦ τότε θρόνου ἀντιποιοῦμενον κατὰ τὴν Θεσσαλονι- κέων μητρόπολιν, καὶ ὡς πλήρη σοφίας ο ντα καὶ ὡς οἰκειούμενον τούτῳ κατὰ συγγένειαν, χειροτονεῖν ἐγκελεύεται. (28) ο ς ἐπεὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἐγένετο, ει χε μὲν α παντας τὴν αὐτοῦ εὐλαβούμενους τε καὶ τιμῶντας ἀρετήν, ει χε δὲ μᾶλλον τιμῶντας τοῦτον λαμπρότερον εκ τινος αἰτίας η ν ὁ λόγος δηλοῖ. περὶ τὰς τῶν καρπῶν γονὰς στεῖρά πως τοσοῦτον ὠρᾶτο ἢ γῆ καὶ α τεκνος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὡς καὶ θάνατον κατεπέιγε- σθαι. ο ς ἰδὼν τῷ τῆς συμπαθείας ο ι κτω βληθεὶς μήτ' ἄθυμειν παρήνει μήτε μὴν συμφοραῖς ἐπαπόλλυσθαι, ει γε δὴ βούλοιντο τῆς τοῦ θεοῦ ἐπικουρίας καὶ αὐτοῦ γε τυχεῖν. περὶ τινα γοῦν καιρόν, ο ν ἐκ τῆς ἀστρολογικῆς ἐδιδάσκετο ἀστέρων τινῶν ἐπιτο- λαῖς τε καὶ φάσεσιν ἀπόρροϊάν τινα καὶ συμπάθειαν τοῖς περιγείοις προσγίνεσθαι, τὰ σπέρματα τῇ γῆ κατεβάλλετο καὶ ὑπὸ κόλπους ταύτης ἐδίδου, ω ν τοσαύτην γενέσθαι συνέβη εὐφορίαν τε καὶ εὐ- καρπίαν, ἐπεὶ τὸ ε αρ ἀνέτελλεν καὶ ὁ τοῦ θέρους ἐφεστήκει και- ρός, ὡς πολλοὺς ἐπαρκέσαι χρόνους αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, πάν- τως ου τω τοῦ θεοῦ τὸν α μητον πολύχουν ἐνεγκαμένον ταῖς τῶν ἀναγκαζομένων λιτανείαις ἐπιδόντος καὶ ἰκετείαις, ἀλλ' οὐ τῇ ἐκείνου περὶ τὰ τοιαῦτα ματαιοπονία. τοῦτο γοῦν τὴν ἐπὶ πλεόν τῶν Θεσσαλονικέων ηυ ξησε πρὸς τὸν α νδρα στοργὴν καὶ τὸ φίλ- τρον αὐτῶν διήγειρεν, ὡς εἰκόσ. (29) θαυμαζόντων δὲ πολλῶν 192 περὶ τῆς αὐτοῦ σοφίας, καὶ ο πως εἰς α κρον ε φθασε πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, λέγεται πρὸς τινα τῶν ἑαυτοῦ συνήθων φάναι "ὡς τὴν μὲν γραμματικὴν καὶ ποιητικὴν κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν διατρίβων κατῶρθωσεν, ῥητορικὴν δὲ καὶ φιλοσοφίαν καὶ ἀριθμῶν ἀναλήψεις κατὰ τὴν νῆσον Ἄνδρον γενόμενος· ἐκέισε γάρ τινι σοφῷ ἀνδρὶ ἐντυχῶν καὶ τὰς ἀρχὰς μόνον καὶ τινὰς λόγους παρ' αὐτοῦ λαβῶν, ἐπεὶ μὴ ο σον ἐβούλετο ευ ρισκεν, τῇ χέρσω ταύτης περινοσῶν καὶ μοναστήρια καταλαμβάνων καὶ τὰς ἀποκειμένας βίβλους ἀνερευνῶν τε καὶ ποριζόμενος, καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων σπουδαιότερον ταύτας ἐμμελετῶν, πρὸς τὸ τῆς γνώ- σεως ου τως υ ψος ἀνεβιβάζετο, ο τε δὴ καὶ κόρον σχῶν τῶν μαθη- μάτων πρὸς τὴν βασιλεύουσαν αυ θις ὑπέστρεψεν, τὰ σπέρματα τῶν ἐπιστημῶν ταῖς τῶν βουλομένων διανοαῖς καταβαλλόμενος." ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· καὶ νῦν δὲ ἐπεὶ μετὰ τρεῖς χρόνους (τοσοῦτος δὲ ὁ τῆς τοῦ θρόνου ἀντιλήψεως χρόνος) ἐκ τῆς καθαι- ρέσεως αυ θις ἐσχόλαζεν, τῆς κατὰ τὴν Μαгнаύραν μὲν ου τος η ρχε φιλοσόφου σχολῆς, ὁ δὲ δὴ τούτου φοιτητῆς Θεόδωρος τοῦ τῆς γεωμετρίας διαιτητηρίου προΐστατο, καὶ Θεοδήγιος τοῦ τῆς ἀστρονομίας, καὶ Κομητᾶς τῆς τὰς φωνὰς ἐξελληνιζούσης γραμ- ματικῆς· ο ις ὁ Βάρδας καὶ δαψιλῶς ἐπαρκῶν καὶ ἐκ φιλομαθίας πολλακίς ἐπιφοιτῶν καὶ τῶν διδασκομένων τὰς φύσεις ἐπιρρωννύς, ἐντὸς τοῦ καθήκοντος χρόνου ω σπερ πτερὰ τοῖς λόγοις διδοὺς πτε- ροφυεῖν ἐποίει καὶ προβαίνειν εἰς του μπροσθεν. 193 30 Καὶ τοῖς τοῦ ἵπποδρόμου δὲ συνεχῶς ὁ Βάρδας ἑαυ- τὸν ἐδίδου κριτηρίοις, καὶ ἐραστὴς νομίζεσθαι ταύτης τῆς γνώμης φιλοτιμούμενος. ε τυχε δ' α ν παρὰ πολλοῖς, τοῦ χρόνου τὰ γε- γονότα καλύψαντος· ἀλλὰ πάλιν τὰ τῆς ἐκκλησίας κυκῆσας τε καὶ ἀναταράξας, καὶ ἀντὶ γαλήνης φιλονεικίας αὐτῇ καὶ κακώσεων [καὶ] ὀλεθρίων αι τιος γεγονώς,

εικότως οὐ τὴν κρείττω δόξαν ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν ἠνέγκατο. α ρτι γὰρ τὸν βίον Μεθοδίου μετηλλαχό- τος, τέσσαρας μόνους χρόνους τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρό- νον κεκρατηκότος, Ἰγνάτιον μοναχὸν ο ντα καὶ τῆς μονῆς ἠγουμέ- νον τοῦ Σατύρου, τὸν Νικηφόρου μὲν τοῦ βασιλέως ἐκγονον, υἷὸν δὲ Μιχαήλ, τὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀρετῇ παντοῖα μαρτυρηθέντα πρὸς τὸν τῆς πατριαρχίας θρόνον ἀναβιβάζουσι καὶ τῆς οἰκουμέ- νης τοὺς οἰακας ἐμπιστεύουσιν. ου τος ου ν μετὰ τινας χρόνους τὸν Βάρδαν ἐπὶ τῇ τοῦ οἰκείου γυναιίου ἀλόγως καὶ ἀναιτίως ἀπο- βολῇ τῆς αὐτοῦ δὲ νύμφης περιπλοκῇ τῆς ἐκκλησίας ἀπείργων, ἐπεὶ μὴ τῶν θείων κανόνων ἡμέλει, τὴν ἡ ν ἐκείνω ἐδίδου ποινήν τῆς ἐκκλησίας ἀποπεμπόμενος, ταύτην εἰσπράττεται παρ' αὐτοῦ. καὶ ι να τὸν λιμὸν καὶ τὴν δίψαν παρῶ καὶ τὰς ἐπὶ γῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκτάσεις τε καὶ ραβδισμοὺς καὶ τὰς καθ' ο λον τὸ σῶμα ὠμοτάτας πληγὰς, ε ν τοῦτο μόνον ἐγὼ εἰπὼν ἐπὶ τὰ συνεχῆ βαδιοῦμαι τῆς ἱστορίας. (31) παρεδίδου τὸν Ἰγνάτιον ὁ Βάρδας φρουρᾶ, καὶ φρουρᾶ ἀπηνεῖ τε καὶ χαλεπῇ· ἡ δὲ ἡ ν ἐν τῷ τῶν ἱερῶν ἀποστό- λων τεμένει, οὐκ ἐν τῷ δὴ μεγάλῳ τε καὶ σεμνῷ, ἀλλ' ε νθα οἱ 194 τάφοι καὶ λέγονται καὶ εἰσίν. ἐκεῖσε δὴ ἐναποκλείσαντες ε ν τινι τοῦτον τάφῳ τοῦ Κοπρωνύμου, ἐν κρυμῷ καὶ παγετῷ γυμνότερον ὑπέρου, τὸ τῆς παροιμίας, ἐν μετεώρῳ ἐπικαθίσαντες τὰ τοῦ κρυ- μοῦ καὶ χειμῶνος πάσχειν ἐξεβιάζοντο· τὰ δὲ ἡ ν ἢ δυσεντερία τε καὶ τῶν ἐντὸς ἀναγκαίων ἐκ τῆς τοῦ ψύχους ὑπερβολῆς διὰ γα- στρὸς ἀπόρροια καὶ θάνατος ἐκ τούτου πικρός. ἀπεβίω δ' α ν ἐκ τῆς τῶν φρουρούντων δεινότητος καὶ ὠμότητος (ἡ σαν δὲ ου τοι ο τε Γοργονίτης Ἰωάννης καὶ ὁ Σκουτελόπτης Νικόλαος καὶ Θεόδωρος ὁ Μωρός), εἰ μὴ τις οἰκτω βαλλόμενος (Κωνσταντῖνος ἡ ν ὁ Ἄρ- μενιάκος) τῇ τούτων ἀπουσίᾳ ἐν τῷ μέλλειν σιτίζεσθαι ἐκεῖθεν τε τὸν α νθρωπον κατεβίβαζεν, καὶ οἰ νω βραχεῖ, ε τι δὲ καὶ α ρτω καὶ μικρᾶ τινὶ περιθάψει τὸ λυποῦν ἐπ' ὀλίγον παρεμυθεῖτο. ὡς δὲ τὸ τῆς τιμωρίας ἀρκούντως ἐδόκει αὐτῷ, τότε δὴ ὑπερόριον μὲν τὸν α νδρα τοῦτον κατὰ τὴν νῆσον Μιτυλήνην ποιεῖ· ἐπεὶ δὲ καὶ τινες τῶν ἐπισκόπων ἀντέλεγον καὶ τὴν δίκην πόρρω που δὴ ου σαν καὶ ἀποφοιτήσασαν ἐπεκαλοῦντο καὶ οὐκ εἰ τι γένηται α λλον δέξα- σθαι ἠπέιλον, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας συναπορρήγνυσθαι, τὸν ἐκ τού- του τάραχον δὴ κατευλαβηθεῖς ε γνω καὶ τούτους ἀπάτη περιελθεῖν καὶ ἀλωπεκῇ. ἰδία γοῦν καὶ κρυφῇ τούτων ε καστον μετακαλού- μενος οὐ μικρόν τι καὶ ταπεινὸν ὑπισχνεῖτο τε καὶ ἐδίδου, εἰ μόνον ἀποσταῖεν τοῦ Ἰγνατίου, ἀλλὰ τὸν θρόνον αὐτὸν Κωνσταντινουπό- λεως. ὡς δ' ἐνεδίδοσαν α παντες καὶ τῆς μὲν δόξης ἠτῶντο, τοῦ 195 δὲ καλοῦ ε νεκεν καὶ νομίμου ἀντέλεγεν οὐδεῖς, τότε δὴ τότε ὑπε- τίθει ὡς ὁ μὲν βασιλεὺς αὐτοῖς τὰς ὑποσχέσεις μὲν ἐκπληρώσειεν, αὐτοὶ δὲ τὸ ε υ σχημον τηροῦντές τε καὶ σεμνὸν α μα τῷ πρὸς αὐτὸν κληθῆναι μὴ πρὸς τὰ διδόμενα κατανεύσητε, ι να καὶ αὐτός, φησί, τῆς ὑμῶν εἰ ἡ υπεραγάμενος ἀρετῆς. ου τως δὴ ε καστον οὐχ ὁμοῦ ἀλλ' ἰδία καὶ κατὰ μόνας πρὸς τὸν Μιχαήλ προσκαλούμενος μὴ αὐθωρὸν ἐπιπηδᾶν τῇ τιμῇ ἀνέπειθεν. καὶ ου τοι μὲν ἐκ μόνου προσρήματος ἀξιούμενοί τε καὶ ἀπαρνούμενοι ε λαθον ἑαυτοὺς πα- ραδειγματίσαντες· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἐξέπιπτον τῷ τῆς δόξης νικώ- μενοι ε ρωτι, καὶ ταύτης αυ θις ἡμάρτανον, ο τι μὴ καλῶς ἀλλ' ἐπιβούλως τὸν Ἰγνάτιον παρεδίδοσαν. (32) ου τως ου ν ἐπεὶ καὶ ου τοι α νθρωποι ο ντες ἐφάνησαν καὶ ου τω δὴ ἠπατήθησαν, Φωτίῳ ἐπὶ σοφία μὲν ο ντι γνωρίμῳ ἀνδρὶ, κοσμικῆς δὲ τάξεως ἀντιποιοῦ- μένῳ καὶ τὴν τοῦ πρωτοασηκρητῆς δεδραγμένῳ τιμῇ, τὸν θρόνον ἐδίδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ι να δὴ καὶ τὰ αὐτῶν κρα- ταιότερα ἀποφήνωσιν, τοποτηρητὰς μὲν ἐκ' Ῥώμης ἐπ' α λλαις προ- φάσεσι (κατὰ γὰρ τῶν εἰκονομάχων) σταλέντας μεταπεμφάμενοι, κατὰ δὲ Ἰγνατίου μετὰ τοῦ καιροῦ γεγονέναι παρασκευάσαντες καὶ συνεδριάσαντες, καὶ ἐν τῷ τῶν θείων ἀποστόλων τεμένει δε- δημοσιευμένη καθαιρέσει τοῦτον

καθυποβαλόντες, ἐπεὶ τῆς ἐξορίας μετεκαλέσαντο, πυγμαῖς τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ὀδόντας συνθλάσαντες, πᾶσαν σκοτόμαιναν κατὰ τῶν ἱερέων κακῶς, καὶ δεύτερος 196 τῶν ὀντων ἐπὶ γῆς μηδέπω φανῆ. ἀλλ' ὅσα μὲν καὶ ἄλλα κατὰ πάντων ἱερέων ἐνεανιεύσατο, φυλακαῖς τε καὶ ὑπερορίαις καὶ ποιναῖς ὠμοτάταις ὁσημέραι παραδιδούς, ἵνα τῷ Φωτίῳ συγκοινωνήσωσι, βίβλοι τε πολλαὶ καὶ ὁ πᾶς οὐκ ἐπιλίποι χρόνος ἔκτραγῶδων. 33 Ἐντεῦθεν γοῦν τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἢ τῶν Ῥώσ ἐκάκου ἐπιδρομῆ (ἐθνος δὲ οὐ τοὶ Σκυθικὸν ἀνήμερόν τε καὶ ἀγροικόν), τόν τε Πόντον αὐτόν, οὐ μὴν καὶ τὸν Ευξείνον, κατεπίμπρα καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν περιεστοίχιζεν, τῆνικαῦτα τοῦ Μιχαὴλ κατὰ Ἰσμαηλιτῶν ἐκστρατεύοντος. πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τότε θείας ἐμφορηθέντες ὀργῆς, Φωτίου τὸ θεῖον ἐξιλεωσαμένου τοῦ τῆς ἐκκλησίας τοῦσιν ἀκακῶς ἐχόντος, οἱ καδὲ ἐκπεπόρευντο· καὶ μετ' οὐ πολὺ πάλιν τὴν βασιλεύουσαν πρεσβεία αὐτῶν κατελάμβανεν, τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἐν μετοχῇ γενέσθαι αὐτοὺς λιτανεύουσα, ὁ καὶ γέγονεν. 34 Τὰ μὲν οὖν ἢ τούτων ἐκάκου ἐπιδρομῆ· τὰ δὲ ὁ τῆς Κρήτης στόλος ἀναγόμενος, ὡς κουμβαρίων ἀχρεῖ κοσι, ἑπτὰ γαλέας καὶ τινὰς σατούρας μετ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος, ἐληΐζετο τε καὶ κατεδουλαγῶγει, νῦν μὲν τὰς Κυκλάδας νήσους περινοστῶν, νῦν δὲ ἀχρεῖ Προικοννήσου τὴν παράλιον ἀπασαν. τὰ δὲ οἱ συνέχευε τῶν σεισμῶν ἐλυμαίνοντό τε καὶ πρὸς τοῦ δαφνοεβαλλον, νῦν μὲν καθ' ἡν ἢ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψις ἐορτάζεται, τὸ πρὸς νότον τρίτον τοῦ Ἐξακιονίου πρὸς γῆν ἐδαφίζοντες, ναοὺς 197 τε εὐπρεπεῖς καὶ οἰκους λαμπροὺς, νῦν δὲ στήλας τὴν τε κατὰ Χρυσῆν πύλην τῆς πόλεως Νίκην ἐγκαθιδρυμένην τὰς τε ἐν τῷ Δευτέρῳ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἀνναν στερρῶς ἵσταμένας ἐγκατασεῖσαν-τες· ἡν ὁ μαθηματικὸς Λέων καταπεπτωκυῖαν ἰδὼν τὴν τοῦ δευτέρου ἐκ βασιλέως πτώσιν ἐλεγεῖν ἐπαπειλεῖν καθαρῶς. μακρὸν εἰη λέγειν ποταμῶν ἀφάνειαν καὶ πηγῶν καὶ ἄλλα παθήματα κατὰ τὴν Ἰσαυρίαν καὶ καθ' ἐκάστην χώραν ἐπιγινόμενα. Ἀπάντα ὁ βασιλεύων ἐν δευτέρῳ θέμενος ὁλοσχετο τῶν ἵππικῶν ἀγῶνων κατὰ τὸν ἐν Εὐξείνῳ ἀνεγηγερμένον ναὸν τοῦ ἁγίου Μάμαντος. (35) καὶ ποτε δὲ-ἀλλὰ συνήθειάν τινὰ διηγήσομαι πρότερον, ἡ τὴν τῶν Σαρακηνῶν καθ' ἡμῶν ἐκστρατείαν διὰ πυρσοῦ ἐν ἀκαρεῖ ἐδήλου καὶ παρεγύμνου τῷ βασιλεῖ. ἐρυμάτι καὶ φρούριον τῆ κατὰ Κιλικίαν Ταρσῶ πλησιάζον καὶ γειτονοῦν οὐτω καλούμενον Λοῦλον ἐστίν. οἱ τεταγμένοι οὖν τοῦτο φρουρεῖν, ἀμα τῷ τὴν ἐκείνων ἰδεῖν ἐκδρομὴν, διὰ φανοῦ δηλοῦσιν τοῖς κατὰ τὸν Ἀργαῖον βουνόν, καὶ οἱ αὐθις τοῖς κατὰ τὴν Ἰσάμον, καὶ οἱ τοῖς κατὰ τὸ Αἰγίλον, καὶ τοῦτο τοῖς κατὰ τὸν Μάμαντα πάλιν βουνόν· εἰτα τοῦτον ὁ Κύριζος διαδεχόμενος, καὶ αὐθις τοῦτον ὁ Μώκιλος, ἐκ τούτου δὲ ὁ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸς τοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ κατὰ τὸ ἡλιακὸν τοῦ Φάρου ἐπὶ τούτου δαιταρίοις ἀφωρισμένοις ἐν βραχεῖ ἐποίει δὴ φανερά. ποτὲ γοῦν τοῦ Μιχαὴλ κατὰ τὸν εἰρημένον τοῦ μάρτυρος Μάμαντος 198 ναὸν ἰπάσασθαι μέλλοντος καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἵπποδρομίας δεδωκότος, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ὁ ἐκ τοῦ Φάρου φανὸς διὰ τοῦ παππίου ἐδήλου τὴν τῶν ἔθνων ἐκδρομὴν, εἰς τοσοῦτον ἤλθεν ἀγῶνα καὶ φόβον ὁ βασιλεὺς δέει τοῦ μὴ παροφθῆναι τὴν ἡνιοχείαν αὐτοῦ παρὰ τῶν θεατῶν τῆς τοιαύτης ἐνεκεν ἀγγελίας, εἰς ὅσον ἄλλοις τις ἤλθεν κινδυνεύων ὑπὲρ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ μὴ πλησιάσαι τούτους μᾶλλον ἀγωνιζόμενος. οὐτως ἐκεῖνος ἐθεατρίζετό τε καὶ οὐκ ἠσχύνετο. ὁθεν ἵνα μήτε τις τῶν αὐτοῦ ἀγῶνων ἀπολιμπάνοιτο μήτ' ἄλλο τι τῶν ἐκείθεν ἀνιαρῶν προσπίπτον χαλαρωτέρους ποιήσῃ τοὺς θεατάς, μηκέτι τοὺς πλησιάζοντας φανοὺς ἐνεργεῖν προσέταξεν, ἀλλὰ σιγῇ βαθεία καὶ λήθη τὰ τοιαῦτα παρακαλυφθῆναι μακρᾶ. 36 Ἀλλοτε δὲ πάλιν, ἵνα σαφεστέρα γένηται ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀναγωγία καὶ ἀνοια, αὐτοῦ ἐφ' ἀρματος ἵσταμένου καὶ τῆς βαλβίδος μέλλοντος

ἐκπηδᾶν (ἐπάτει δὲ βένετος, καὶ πράσινος ὁ λογοθέτης Κωνσταντῖνος, ὁ πατρικίου Θωμᾶ καὶ γεγονότος λογο- θέτου τοῦ δρόμου πατήρ, λευκὸς δὲ ὁ Χειλᾶς καὶ ρούσιος ὁ Κρα- σᾶς· οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ τῷ πρωτοασηκρήτις σχολάζειν, ὡς περ οὐδὲ τῷ πρωτονοταρίῳ τοῦ δρόμου, ἀλλ' ὁ μὲν ἦν κομβιογράφος τῶν βενέτων, ὁ δὲ τῶν πρασίνων)-αὐτῶν οὐκ ἔφαρμακος ἰσταμένων μετὰ καὶ τῆς ἡνιοχικῆς στολῆς, καὶ ἐπαγγελίας φθασάσης ὅτι δει- νῶς ὁ Ἄμερ κατατρέχει τε καὶ κατασύρει τὸ Θρακῆσιον καὶ τοῖς Μαλαγίνοις πλησιάζει καὶ προσδοκῶνται ὁσον οὐδέπω δεινά, καὶ 199 ἐπὶ τούτῳ συγγνάσαντος μὲν τοῦ πρωτονοταρίου, ἀπαγγείλαντος δὲ μετὰ κατηφείας τὴν ἐκ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀπόκρισιν καὶ ἁμα ἐπὶ χεῖρας τὰ γράμματα φέροντός τε καὶ δεικνύοντος, "τίνι" φησὶν, "ὡς οὐτος, τόλμη χρησάμενος τοιαῦτα κατὰ τὸν ἀναγκαῖον τοῦτον ἀγῶνά μοι διαλέγειν ἐπιχειρεῖς, τοῦτο μόνον σπουδάζοντι, εἰ μὴ τὸν μέσον εὐώνυμον ἰδεῖν παρατετραμμένον; ὑπερ οὐ μοι πᾶς ὁ ἀγῶν." 37 Καὶ οὐκ ἔστι μὲν τούτῳ τῷ πόθῳ, ἢ εἰ βούλει γε, πάθει ἠλίσκετο, ἐτέρων δὲ ἀπρεπεστερῶν ἐκτὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ μέτριον ἦθος ἀμέτρως καταδιώκων ἐξέπιπτε τοῦ πρέποντος καὶ τῆς βασιλικῆς τιμῆς τὰ μάλιστα. καὶ ποτε γυναίῳ, ἢς τὸν παῖδα υἰοθετησά- μενος ἦν, κατὰ τὴν ὁδὸν συντυχῶν ἐκ βαλανείου μὲν ἐρχομένη τὴν ἑαυτῆς δὲ κάλπιν ἐπὶ χεῖρας ἐχούση, ἐκ τοῦ ἰππου ἀπορριφεῖς τοὺς μὲν ἄλλους ὁσοὶ ἐκ τῆς συγκλήτου τούτῳ ἐπηκολούθουν κατὰ τὰ ἐκεῖσε ὄντα ἀνάκτορα ἐξαπέστειλεν, ἀκόλαστα δὲ τινα καὶ μυ- στικά ἀνδράρια ἐταιρισάμενος ἀπήει μετὰ τῆς γυναικός, τὴν κάλ- πιν τῶν ἐκείνης χειρῶν ἀναλαβὼν, καὶ "ἀγε δὴ, ὦ γύναι, θαρροῦ- σα" ἐπέλεξεν "ἐμὲ κατὰ τὸ οἰκημά σου ἀπόδεξαι, ψωμοῦ πιτυρώ- δους εφεσιν εχόντα καὶ ἀσβεστοτύρου." δεῖ γὰρ τὴν ἐκείνου λέξιν εἰπεῖν. ἐπεὶ δὲ τῷ ξένῳ τοῦ θεάματος ἢ γυνὴ ἢ ἐνεὸς καὶ πάντων ἠπόρει, μήτε μὴν τράπεζαν μήτε τὰ ταύτης στολίζοντα εχουσα, ὁ Μιχαὴλ θάττον ἢ λόγος εἰχε στραφεῖς, τὸ ο εφερε σάβανον ἐκ 200 τοῦ βαλανείου ετι διάβροχον ὀν λαβῶν, ἀντὶ λεπτῆς ὀθόνης, ἢ τῇ τραπέζῃ ἐπίκειται, χρησάμενος, καὶ τὴν κλεῖδα τῆς γυναικὸς ἀφε- λῶν αὐτὸς ἦν τὰ πάντα, βασιλεύς, τραπεζοποιός, μάγειρος, δαι- τυμών. ἐκβαλὼν δὲ τὰ α εἰχεν τῆς πενιχρᾶς ἐκείνης ἢ κιβωτός, εἰσιᾶτο ταύτη καὶ συνεδείπνει, τὴν μίμησιν πρὸς τὸν ἐμὸν ἀνα- φέρων Χριστὸν καὶ θεόν. κάκειθεν βάδην αὐθις ἀπήει πρὸς τὰ ἀνάκτορα, πολλῆς εὐθειας καὶ ἀλαζονείας καὶ τύφου καταγινώ- σκων τῶν πρὸ τοῦ βασιλέων· οὐ ἐκείνοι λήρου εἰηκουσαν, "ἀλλ' οὐκ ἄλλως τρυφῶντα καὶ παίζοντα ταῦτα" εφησαν "ἐχρῆν σε ποι- εῖν καὶ τὸν ἡμέτερον τύφον καταγινώσκειν, ἀλλὰ προπολεμοῦντα καὶ τῶν ἀναγκαίων σπανίζοντα καὶ τοῖς στρατιώταις σύνδειπνον ὄντα καὶ ἐραστήν, ἀλλ' οὐ γυναιῶν καπηλίδων καὶ μοχθηρῶν." ταῦτ' οὐκ ἄπαντα μισητόν τε ἐποίει τὸν Μιχαὴλ καὶ τὴν τοῦ θεοῦ ἐκίνει δικαιοτάτην ὀργήν. 38 Καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ἢ τῶν ὀν εἰχε μεθ' ἑαυτοῦ φρατρία, Σατυροὶ τινες οὐτοι καὶ πρὸς πᾶσαν αἰσχροουργίαν ἀκό- λαστοι· εἰπεν ἄν τις αὐτοὺς θιασώτας εἶναι Διονύσου καλῶς. οὐς ἐκεῖνος διὰ τιμῆς ἀγων τε καὶ αἰδοῦς, τῶν θείων κατολιγῶν, ἱερατικὰς στολὰς χρυσοῦφάντους τε ἐπετίθει καὶ ὠμοφόρια, καὶ ἄλλως ἠνάγκαζεν ἀσχημόνως τε καὶ ἀνάγνωσ τελεῖν τὰ ἀγνά, καὶ πατριάρχην τὸν ἐξαρχον τούτων ἐκάλει, οὐτω Γρυλὸν καλούμενον, τοὺς δὲ λοιποὺς ενδεκα μητροπολίτας τῶν ἐξαιρέτων θρόνων τε 201 καὶ λαμπρῶν, οἱ εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἐκοινώνει, οὐδὲ βασιλεύειν ἠξίου· ὁθεν ὁ Κωλωνείας οὐτος ἐλέγετό τε καὶ ὀνομάζεται πρόεδρος. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀδειν ἐχρῆν αὐτοὺς καὶ τελεῖν τὰ μυστήρια, τὰς μὲν ὠδὰς ἐξεπλήρουν διὰ κιθάρας, νῦν μὲν ἡρέμα πως οὐτω καὶ λιγυ- ρῶς ἐπηχοῦντες, τὰ μυστικὰ μιμούμενοι, νῦν δὲ ἀνέτω φορᾶ καὶ διαπρυσίῳ, τὰς ἐκφωνήσεις δῆθεν τῶν ἱερέων. καὶ σκευὴ δὲ διά- χρυσα καὶ ἐκ μαργάρων συγκεῖμενα ὄξους τε καὶ σιλήπεως ἐκπλη- ροῦντες τοῖς οἱς ἐβούλοντο

μεταλαμβάνειν ἐδίδοσαν, τῶν ἀχράντων οὐ τῶ καταπαίζοντες μυστηρίων. οὐ τὸς οὐ ν ὁ Γρυῖλος καὶ ο νῶ ἐπωχεῖτο τὰς δημοσίας προόδους τελῶν, καὶ τὸν τοιοῦτον θίασον συνεπόμενον ἔχων ἠγάλλετο. καί ποτε συνέβη συντυχεῖν Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίτη πατριάρχῃ κατὰ πρόοδον τῇ ἐκκλησιαστικῇ λιτῇ μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου ἐφεπομένῳ. ὡς οὐ ν εἰ δὲν αὐτὸν ὁ Γρυῖλος, ἀσμενος τοῦ πράγματος ἐλόμενος ἐξῆρχέ τε τῶν κρουμάτων, καὶ τὸν φελόνην ἀναστείλας μετὰ τῶν αὐτοῦ συμμυστῶν εὐτονωτέρας τε ἐκρουε τὰς κιθάρας καὶ τοὺς εὐαγεῖς ἐκείνους λαιδορίαις καὶ αἰ-σχίστοις ἐβαλλε ῥήμασι. (39) καὶ Θεοδώραν δὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἐτι ζῶσαν καὶ τοῖς ἀνακτόροις διαιτωμένην μετεκαλέσατό ποτε εὐλογηθησομένην παρ' αὐτοῦ, πλασάμενος τοῦτον εἰ ναι τὸν μακα-ρίτην Ἰγνάτιον. ὡς οὐ ν ἐξῆγει μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς ἢ ἱερωτάτη γυνή, ἐρριψεν εἰς τοῦ δαφος ἑαυτὴν ἐξαιτουμένη εὐχήν (καὶ γὰρ ἐλάνθανε τέως, τὴν γενειάδα κρύπτων κατὰ τὸ πρόχειρον), 202 ψόφον αὐθωρὸν ἐπαφείς δυσωδίας πλήρη καὶ ῥήματα ἀπρεπῆ τὰς ἐκείνης καὶ τῶν εὐσεβεστέρων εἰς ἑαυτοὺς ἐξεκαλεῖτο ἀράς, ἢ καὶ τὸ μέλλον ἀποφοιβάσασα τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας τε καὶ χειρὸς ἐξῶ γενέσθαι διεσάφει τῷ Μιχαήλ. Ἄλλ' οὐκ ἦ ν α νδρα παρατραπέντα δὴ τῆς εὐθείας καὶ ἀπο-σάντα τῆς ἀρετῆς ἀνακληθῆναι καὶ τῆς μακαρίας λαβέσθαι ὁδοῦ. ὁ θεὸς οὐδὲ πορρωτέρω δὴ τὰ κακά, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐκείνοις πλησιάζειν ἐποίουν οἱ τῶν τοιούτων αἰτιοὶ καὶ ἐφευρεταί. καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἑαυτὸν ὁ Βάρδας ταῦτα ἐπέφερον, μᾶλλον δὲ ὁ Θεόκτιστος ὁ κανίκλειος πρὸ αὐτοῦ, εἰ τε δὴ τῷ παντελῶς τούτῳ χαρίζεσθαι πάντας δὴ ὁμοθυμαδὸν καὶ μὴ τῶν πονηροτέρων ἀνακόπτειν διδα-γμάτων ὡς ἐπιτρόπων ἐπιχειρούντων, εἰ τε δὴ τοῦ μὲν ἐνὸς ἀνα-στέλλοντος, τοῦ δ' ἐτέρου μὴ τὰ ἰσαφρονούντος ἐξ ἐριθείας καὶ συναναστέλλοντος, ἀλλ' ἐπιτρέποντος μᾶλλον, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τοιούτους ἐθεασάμεθα. πλὴν ἐπήγαγον εἰς ἑαυτοὺς τὰ κακά, καὶ ὁ μὲν Θεόκτιστος νῦν μὲν, ὡς εἰρηται, σφαττόμενος, νῦν δὲ ταῖς αἰς ἐπεχείρει δουλείαις μὴ κατευδοδόμενος. καὶ γὰρ πολλῶν στρατιῶν πολλακίς προκριθεὶς ἡγεμῶν, καὶ κατὰ πολλῶν ὀρμήσας πολεμίων νῦν τε καὶ πρὸ τούτου οὐδαμοῦ νικήσας ὑπέστρεψεν ἢ τὸ σύνολον τῶν ἐχθρῶν καθυπερτερῶν, ἡττώμενος δὲ καὶ πανωλεθρία τὰ στρατεύματα παραδούς, οὐκ οἰδα εἰ τε φρονήσεως ἀμοιρῶν καὶ λόγου καὶ τῶν ἐν πολέμοις ἀνδραγα- 203 θημάτων ἀπείρως ἔχων α τε δὴ μήτε μελετήσας ταῦτα ποτέ, ἢ τινι ἀλλῇ μείζονι αἰτία τῇ ὑπὲρ ἡμᾶς, ἢ καὶ τῇ εἰρημένῃ νυνί. καὶ γὰρ ἡλιακῶν ποτὲ ἐκλείψων δύο γεγενημένων, κατὰ τῶν Ἰβασγῶν οὐ τὸς προκριθεὶς στρατηγὸς θεομηνίας ἀπήλαυσε δυστυχῶς· οἱ μὲν γὰρ ναυαγίῳ περιπεσόντες περὶ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ἐδυστύχησαν, οἱ δὲ καὶ τῆς ξηρᾶς ἐπιβάντες ταῖς ἐκείνων δυστυχίαις συνεκοινώνησαν. καὶ οὐ τὸς μὲν οὐ τως ἀπώλετο ὁ στρατός· μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν θρασύτερον ἀψάμενος τοῦ πολέμου ὑπὲρ τὰς τέσσαρας μυριάδας ἀπέβαλε τοῦ στρατοῦ. καὶ αὐθις κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Ἀράβων στρατεύσας ἀπρακτος ὑπέστρεψεν, οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ αὐτὸν ἐκέισε καταλιπὼν διὰ τὸ φυγῆ χρησάμενον ἀθρόως ἀπαλλαγῆναι αὐτῆς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκείνος πρότερον· (40) νῦν δὲ σύμβολά τινα προφανῆ καὶ κομητῶν ἐπιτολαὶ καὶ ὀψεις ὄνειράτων γινόμεναι τὰ μέλλοντα τῷ Βάρδα δεινὰ παρεγύμνου, οὐκ ἐξ αὐτομάτου πάντως ἢ καὶ ἀλλως ἀλόγῳ φορᾷ, προνοία δέ τινι τοῦ μὴ τὸν θάνατον ζητοῦντος ὡς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀμαρτωλοῦ. κατὰ τὸν ὑπνον γοῦν ἐδοξεν οὐ τὸς πρὸς τὸ τοῦ θεοῦ τέμενος, ὡ ἐπώνυμον Σοφία, μετὰ τοῦ Μιχαήλ ἐν πανδήμῳ πανηγύρει καὶ προελεύσει φοιτᾶν. ὡς οὐ ν ἀφίκοντο καὶ κατὰ μέσον ἐγένοντο τοῦ ναοῦ, λευκοφόροι τινὲς ἀνεφαίνοντο δύο τὸν ἀριθμόν, τὸ σχῆμα ἀγγελοειδεῖς· ὡς δὲ προσωτέρω μᾶλλον ἐχώρησαν, ἀλλο μὲν ὀρῶσιν οὐδέν, ἐπὶ δὲ τῷ θρόνῳ τινὰ γηραιὸν ἐγκαθήμενον 204 (Πέτρον εἰ ναι τοῦτον τὸν κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων

ὕπώπτευσαν) καὶ περὶ τοὺς ἐκείνου πόδας τὸν μακαρίτην Ἰγνάτιον καλινδούμενον καὶ τὴν παρ' ὧν ἐπεπόνθει δεινὰ ἐκδίκησιν ἰδεῖν ἐξαιτούμενον. ὁ δὲ ἐκείνῳ τε οἱ αὖτε συμμάσχων εἶπε δούναί οὐκ εἰς μακρὰν, καὶ τῶν ἐφεστώτων ἐνὶ (δύο δὲ τούτῳ χρυσοφοροῦντες ἐφαίνοντο) μά- χαιραν οὐ μεγάλην δούς "ἀγε δὴ, ταύτη" εἶπε "τὸν μὲν τῆ τῶν εὐωνύμων χώρα ἐγκαταστήσας μεληδὸν διάτεμε τὸν θεόργιστον," οὕτω δὴ τὸν Καίσαρα εἰπὼν, "τὸν δὲ ἄλλον ἀσεβότεκνον," οὕτω τὸν βασιλέα κατονομάσας, "κατάλεγε μὲν τοῖς δεξιῶν, τὴν δ' ὁμοίαν δίκην ἀπεκδέχεσθαι πρόσειπε." καὶ ὁ μὲν οὐ νεῖρος οὕτω δὴ ἐτελεύτα· ὁ δὲ ὑπάρ' ἄλλ' οὐκ ὁ ναρ ἐστίν, (41) ἀρτι κατὰ τῶν Κρητικῶν πανδημεὶ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ καθωπλίζετο, καὶ πρὸς τὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου ναόν, ὅς οὕτω δὴ Ὀδηγοὶ κατονομάζονται, προσφοιτήσας εἰσῆει μετὰ λαμπάδων τὸν συντακτῆριον ἐκπληρῶν. ὡς οὐ τῶν ἀδύτοις πλησιάζων ἀπῆει, ἀφ' ὧν τῶν αὐτοῦ ὧμων ἢ χλανὶς ὀλισθήσασα αἰσθῆσθαι τοῦτον καινοτέρων δεινῶν ἐνεποίησεν. καὶ αὐτὸς δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τοῦ μέλλειν αὐτὸν ἀπαῖρειν ἀπὸ τῆς πόλεως, εἰ τ' ἀφ' αὐτοῦ εἰτε καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ μέλλοντος ἐλαυνόμενος, τοὺς φίλους συναγαγὼν εἰς ταῦτον καὶ συμποσιάσας μεμνήσθαι τε τῆς αὐτοῦ παρήνει φιλίας αὐτοῦ καὶ λεγάτα ὡς τοῦ βίου ἡδη γινόμενος ἐξω ἐπέδωκεν. ἀλλ' εἶδε ταῦτα τέλος λαβεῖν. ὡς οὐ κατὰ τῆς Κρήτης ἐξήσαν καὶ τῷ θέματι τῶν Θρακησίων ἐπέβησαν κατὰ Κήπους, τόπον 205 τινὰ οὕτω κατονομαζόμενον, οἱ τούτοις ὑπηρετοῦντες προφθάσαν-τες τὰς σκηναὶς κατεπήγνυον ἀμίλλη χρώμενοι καὶ σπουδῆ. ἐνθα πῶς, εἰτε δὴ κατὰ πρόνοιαν εἰτε δὴ καὶ ἄλλως δι' ἀγνοίαν, τὴν μὲν τοῦ Μιχαὴλ ἐπὶ πεδιάδος χωρίου καὶ ὁμαλοῦ ἀυλαίαν ἐκπε-ταννύουσιν, εἰς λόφον δὲ τινὰ καὶ ὑπερανεστηκότα χώρον τῆς γῆς τὴν τοῦ Καίσαρος· ὅπερ ὡς ἐρμαῖόν τι καὶ ἀπροσδόκητον κέρδος λαβόντες οἱ τῷ Μιχαὴλ κατεβῶν τοῦ Καίσαρος, κατητιῶντο τὸ γεγονός καὶ τὰς κατ' ἐκείνου ἐρραπτον συμβουλάς. ἀλλ' ἐθρα-τεν αὐτοὺς καὶ νωθροτέρους πῶς πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἐποίει ἢ τοῦ Καίσαρος κραταιότερα ἰσχύς· ὅτε γὰρ δομέστικος τῶν σχολῶν Ἀντίγονος τούτῳ μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τῷ βασιλεῖ, ὡς υἱὸς ἐπειθάρχει καὶ ἡγετο, οἱ τ' ἄλλοι δὴ στρατηγοί, καὶ ὁ τοῦ δρόμου τοὺς λό-γους διδούς, οὕτω καλούμενος Συμβάτιος, ἐπὶ θυγατρὶ αὐτοῦ ὑπάρχων γαμβρὸς ἀναντιρρήτως τὰ ἐκείνου φρονεῖν ἠναγκάζετο. ἀλλ' ἐλαθεν οὐτος κλαπείας καὶ μᾶλλον τὸν φόνον τοῦ πενθεροῦ κατεργασόμενος. ὡς οὐ ἢ βουλή ἠρτύθη καὶ ὁ λόχος ἠτρήπιστο καὶ οἱ τὸ ἐργον εἰς πέρας ἀγοντες ετοιμοί, σύνθημα ὁ Συμβάτιος ἀλλ' οὐκ ἄλλος εὐτρήπιστο. ἀρτι οὐ ἐξήει τὰς ἀναφορὰς ἀναγνοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ τὸ σημεῖον ἐδίδου σταυρὸν εἰς τὸ πρόσωπον ἐγγα-ράττων αὐτοῦ. ἀλλ' αὐθις ἀναβολαί τινες ἦσαν καὶ ἀτολμίαί τῷ παρουσιάζειν καὶ κατὰ τὸ πρόσωπον ἰστασθαι τὴν τοῦ Καίσαρος ἑταιρείαν· ὅπερ ὁ Μιχαὴλ εὐλαβούμενος μὴ κατάφωρος γένηται καὶ καθ' ἑαυτοῦ ἐπισπάσει τὴν μάχαιραν, ἐθαρσοποιεῖ τε τοὺς ἀνδρας διὰ πιστοῦ τινὸς καὶ θαρραλεωτέρους ἐδείκνυταις ὑπο- 206 σχέσεσι καὶ τιμαῖς. καὶ παρήλθεν τὸν κίνδυνον καὶ τὸν φόνον ὁ Καῖσαρ ἐξέφυγεν, τῷ δέει τούτων καταπλησσομένων καὶ ἀθυμίας καταβαλλομένων· ἀλλὰ πάλιν δι' ἀποκρίσεως ἐδήλου τῷ Βασιλεῖ (παρακοιμώμενος δὲ οὐτος ἦν) τὴν ἐπὶ ξυροῦ ἐστῶσαν ἀνάγκην, καὶ ἀπελέγετο τὴν ζωὴν, καὶ πρὸς τὸν φόνον καθώπλιζεν. ὧν ἀκηκῶς ὁ Βασίλειος, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως κατορρωδῶν, ἀπορ-ρῖψαι πείθει τὸ δέος αὐτοῦ, καὶ "ὦ τῆς ἀνδρίας" εἰπὼν "καὶ εὐτόλμου ψυχῆς" ἐπέρωσε τε ἀφ' ὧν αὐτοὺς καὶ εἰσπηδήσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐποίησεν. ὅς ὁ Βάρδας ἀθρόως ξιφῆρεις ἰδὼν καὶ καταπλαγεὶς ἐγνωκέ τε τὸν θάνατον καὶ πρὸς τοὺς πόδας ἐρριψε τοῦ βασιλέως αὐτόν. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτον διεκφυγεῖν· ὁ θεν ἀ-θωρὸν ἐκεῖθεν τε αὐτὸν ἀποσπῶσι καὶ μεληδὸν κατατέμνουσι, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, εἰκάδι πρώτῃ, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαίδεκάτης. εἰτα κοντῷ τὰ

παιδογόνα τούτου ἀπαιωρήσαντες μόρια παραδειγματί- ζουσί τε καὶ θριαμβεύουσι. θορύβου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ ταραχῆς, ἡ ν ἰδεῖν καὶ τὸν Μιχαὴλ μικροῦ τὸν περὶ ψυχῆς θέοντα· ἀλλ' ὁ τῆς βίγλης δρουγγάριος (Κωνσταντῖνος δὲ ἡ ν) ἐν μέσῳ που συρρυεῖς τὸν πολὺν ἐκείνον διέλυσε θροῦν, εὐφημίαις τε βάλ- λων αὐτὸν καὶ παρατάξεις ἀνθοπλίζων κατὰ τῶν ἐπανισταμένων. ὁ μὲν δὴ Βάρδας οὐ τως ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, καὶ οὐ τως ἢ κατὰ τῶν Κρητῶν διελύθη στρατιά, τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ Βυζάντιον ὑποστρέψαντος. 42 Καὶ ε τερον δὲ σημεῖον πρὸ δύο ἡ καὶ πρὸ τριῶν ἡμε- 207 ρῶν τῷ Βάρδα παρεσημαίνετο· ἡ γὰρ Θεοδώρα, εἰ τ' α ἄλλως θεο- φορουμένη εἰ τε δὴ καὶ ὑπὸ τινος τῶν μεμελετημένων διακούσασα, ἐσθῆτά τινα παγκάλην μὲν καὶ χρυσαῖς πέρδιξι πεποικιλμένην, οὐκ ἀναλογοῦσαν δὲ τῷ μήκει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀπο- δέουσαν αἰνιγματωδῶς ἐξαπέστειλεν. τό τε γὰρ πέρδικας ἀλλὰ μὴ τινος α ἄλλας τῶν ὀρνίθων ἐνουφᾶναι, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ τῆς ἐσθῆ- τος ἐνδέον εἰς δόλον ἐμπεσεῖν θάττον ἡ ε δεῖ προυσήμανεν. 43 Πλὴν ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς ὑπέστρεφε, τόν τε Βασί- λειον, ἐπεὶ μὴ εὐμοίρει παιδός, υἱοποιεῖται καὶ τῆς τῶν μαγίστρων τιμῆς ἀξιοῖ. ἐπεὶ δὲ χρόνου προϊόντος τὰ κοινὰ διοικεῖν οὐχ οἰός τε ὁ Μιχαὴλ ἡ ν καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀφελείας ἠσθάνετο καὶ α μα ἐπανά- στασιν μελετᾶσθαι καὶ ἀποστασίαν παρὰ τῆς συγκλήτου διή- κουεν τῷ τὰ τῶν Ῥωμαίων διοικεῖσθαι κακῶς, καὶ τὸ περιμάχητον διάδημα τῆ κεφαλῆ αὐτοῦ ἐπιτίθησι, καὶ βασιλέα τῆ ἡμέρα πεν- τηκοστῆς, μηνὶ Μαΐῳ, εἰκάδι εκτη, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαίδεκά- τῆς, ἀναδείκνυσί τε καὶ ἀναγορεύει κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἡ ἐπώνυμον σοφία θεοῦ. ἀλλ' ο στις μὲν οὐ τος ὁ Βασίλειος καὶ ο θεν, καὶ ο πως ἡ λθεν εἰς γνῶσιν τοῦ κρατοῦντος, ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία δηλώσει· τὰ νῦν δὲ τῆς βασιλείου δόξης ἀξιωθεῖς εἰ χετο μὲν τῆς βασιλείας, ἀπείχετο δὲ τῶν καθ' ἑκάστην ἀμιλλητηρίων καὶ ἵπποδρομιῶν καὶ τῶν περὶ τὸν αἰσχροτάτον Γρύλον καὶ ψευ- δοπατριάρχην αἰσχροουργῶν, ω ν ἀκαίρως ἐνετρύφα ὁ Μιχαὴλ. 208 (44) πάντων μὲν γὰρ κόρον εἰ ναι καὶ τῶν αἰσchrῶν καὶ τῶν φυσι- κῶν εἰ ρηταί τε πολλοῖς, καὶ ἡ πείρα τούτων διδάσκαλος ἀκριβής· Μιχαὴλ δὲ τῷ τότε κρατοῦντι οὐ τε τῶν ἵπποδρομιῶν οὐ τε μὴν τῶν α ἄλλων ἀκρατοποσίων τε καὶ αἰσchrῶν κόρος ἡ ν, ὡς φασίν. α πειρώμενος κωλύειν ὁ Βασίλειος καὶ πορρωτέρω τούτων ποιεῖν αὐτόν, νῦν μὲν παραινέσει χρώμενος, νῦν δ' α ἄλλως μῖσος παρὰ τῶν πολιτῶν καὶ τὰς παρὰ τῶν ἱερέων ἀράς καὶ τὰς τῆς συγκλήτου ἐπαναστάσεις προτιθεῖς καὶ οἰ ον ἐνώπιον αὐτοῦ ζωγραφῶν, ε λαθε τῷ φθόνῳ ἑαυτὸν καθυποβαλῶν, καὶ ἀντὶ φίλου ἐχθρὸς καὶ μεμι- σημένος ὁ υἱοθετηθεῖς ἐνομίζετο. ἐντεῦθεν οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τινα α ἄλλον, τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος ἐρέτην τηνικαῦτα τελοῦντα (Βασιλικῖνος οὐ τος ἐλέγετο, καὶ ἀδελφὸς ἡ ν Καπνογένους ἐκείνου τοῦ τὴν ὑπαρχικὴν ἀξίαν ἠξιωμένου τὸ δεύτερον), ἀγαγὼν τὴν πορ- φύραν τε ἐνδύει καὶ τὸ διάδημα περιτίθησιν, καὶ τὰ παράσημα τῶν ὑποδημάτων περιβαλὼν ἐξάγει πρὸς τὴν σύγκλητον τῆς χειρὸς ε χων αὐτόν, καὶ πρὸς τὴν γερουσίαν φησὶν ὡς ε δεῖ πάλαι με τοῦ- τον εἰς τουτονὶ τὸν περίβλεπτον κόσμον, ω α νδρες, ἐπαγαγεῖν. πρῶτον μὲν εἰδος α ξιον τυραννίδος, καὶ δεύτερον δὲ συμφυῆς πέλει στέφος, α παντα δ' ἀρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν· καὶ ο τι πόσον ἡ ν κάλλιον τοῦτόν με ποιῆσαι βασιλέα ἡ τὸν Βασί- λειον, ἐφ' ω μεταμεμέλημαι ἐφ' οἰς αὐτὸν ἐβασίλευσα." αὐτῆ τῆς καταλύσεως αὐτοῦ ἡ ἀρχή. τοῦτο πάντας περιηχῆσαν ἐκπλα- 209 γῆναί τε τούτους ἐποίησε καὶ ἀφασία καταληφθῆναι πολλῇ, ο τι κατὰ τοὺς μυθικούς Γίγαντας βασιλέας σπαρτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναδίδωσιν. ἡ ξητο μὲν οὐ ν ε κτοτε τὸ πρὸς τὸν Βασίλειον μῖσος, καὶ σφοδρότερον κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς φύσιν ἐγένετο, ὑπέκ- καυμα ε χον καὶ αἰ τιον τὸ μήτε συμφθειρεσθαι βούλεσθαι τούτοις αὐτὸν μήτε μὴν συνεπάγεσθαι ταῖς ἀκολάστοις γνώμαις αὐτῶν. εἰς τοσαύτην γὰρ ὁ Μιχαὴλ

πολλάκις α νοιαν ἔξ ἀκρατοποσίας καὶ μέθης ἐξώκειλεν ὡς κατ' αὐτὴν μὲν καὶ τὸν ταύτης καιρὸν δεινά τινα καὶ πέρα δεινῶν ἐγκελεύεσθαι· τοῦ μὲν γὰρ ἀφαιρεῖσθαι τὰ ὠτα καὶ ἀλλου τὴν ῥίνα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑτέρου προσέταττεν· α εἰ μὴ τινες οἱ κτω κρατούμενοι παρημέλουν καὶ πρὸς τὴν αὐριον ε πεμπον, ἀνάκλησίν τινα καὶ μεταμέλειαν τοῦ ἀνδρὸς ἐκδεχόμενοι, ο περ καὶ η ν, κα ν ἀπώλετο σύμπας ὁ παραμένων αὐτῷ καὶ συγκαρτερῶν. μικροῦ δὲ καὶ Βασίλειος συναπώλετο, τῆς παροιρίας οὐκ ὀλιγάκις παίγνιον γεγονώς. ἀλλ' ἐκαρτέρει καὶ ε μενε μετάμελόν τινα γενηθῆναι κατὰ τὸν ἀνδρα ὁψὲ γοῦν ὑποτοπάζων. ἀλλ' οὐκ η ν τοῦτον ὠσπερ ἀρμάτειον τροχὸν ἐκ πρώτης ἡλικίας καμφθέντα, οὐδ' α ν εἰ τι γένοιτο, τὴν ἔξ ἀρχῆς εὐθυωρίαν λαβεῖν. τοιγαροῦν μείζονα κατὰ Βασιλείου συρράπτει ἐπιβουλήν. ἢ δὲ η ν ἐν τῷ κυνηγίῳ λόγῳ μὲν κατὰ τῆς θήρας ε ργῳ δὲ κατὰ τοῦ Βασιλείου τὴν τῆς λόγχης ῥίψιν ποιῆσαι τινα τῶν ὑπασπιστῶν. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ προσταγείς καὶ τὴν λόγχην ἀφείς κατὰ τὸν τῆς ἐξόδου και- 210 ρὸν ἐξαγορεύσας δῆλον πεποίηκε καὶ πιστόν. ἀφῆκε μὲν οὐ ν οὐ - τος τὴν λόγχην ὁ κελευσθεῖς, διημάρτανε δέ· καὶ οὐ τω σέσωστο ὁ Βασίλειος, ε γγιστα θανάτου γενόμενος, ὑπὸ τοῦ τὸν θάνατον καταπεπατηκότος θεοῦ. ταῦτ' οὐ ν ε κπυστα γενόμενα πᾶσι καὶ φανερά τὴν κατ' αὐτοῦ ἠκόνησε μάχαιραν. ι να γὰρ μὴ καὶ τὸν Βασίλειον ὡς πρὸ μικροῦ τὸν Καίσαρα σφαττόμενον ἰδωσι, καὶ πρὸ τούτου αὐτὸν Θεόκτιστον, εἰ τε βουλή τῆς συγκλήτου βουλῆς εἰ τε γνώμη τῶν φιλοῦντων Βασίλειον (κοινὸς γὰρ καὶ κατ' αὐτῶν ὁ θάνατος ἐπηπείλητο) σφάττεται ὑπὸ τῶν προκοίτων τοῦ βασιλέως ἀνδρῶν, κατὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Μάμαντος, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, εἰκάδι τετάρτη, ἰνδικτιῶνος πρώτης, ε τους ἑξακισχιλιοστοῦ τριακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ εκτου, ὠ ρα τῆς νυκ- τὸς τρίτη, βεβασιλευκῶς ε τη μετὰ μὲν τῆς Θεοδώρας τῆς τούτου μητρὸς τέσσαρα καὶ δέκα, καὶ μόναρχος δέκα καὶ ε ν, καὶ πρὸς τοῖς τρισὶ μῆσι χρόνον ε να υ στερον μετὰ Βασιλείου. 45 Καὶ τὰ μὲν εἰρημμένα σκηνικά τε α παντα καὶ θεατρικά, α ξιον δὲ μεμνήσθαι καὶ τῶν ἐπαινετῶν. ἢ γὰρ τῶν ὠ ν ε φερεν ἀναθημάτων ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῶ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας κατασκευὴ φιλεργῶς τελεσθεῖσα καὶ φιλοτίμως ἐπαινετή. ου τε γὰρ τῷ δίσκῳ τῶν παλαιῶν τι κειμηλίων καὶ ἱερῶν, καὶ τῶν ἀφ' οὐ γεγονάσιν ἀνθρωποει τεχνουργηθέντων ἐν ναοῖς, κατὰ τὸ μέγεθος ἐξισάζεται, ου τε τις εὐπρέπεια καὶ ὠραιότης τινὶ τῶν γενομένων ἐπήνησεν, πάντων ἐκεῖ τῶν ὠραίων καὶ τιμίων συνδεδραμηκότων· 211 καὶ τὸ ποτήριον δὲ τούτῳ λίαν κατάλληλον. οὐ μὴν δὲ καὶ ὁ εἰς φωταγωγίαν κατασκευασθεὶς αὐτῷ κύκλος, ο περ φασὶ πολυκάνδη- λον, τινὶ τῶν ἀλλων ἠλάττωται, ἀλλὰ καὶ οὐ τος ἐκ χρυσοῦ ο λος γενόμενος, λίτρας ε χων ἑξήκοντα, τῶν ἀλλων διαφέρει κατὰ πολὺ καὶ τούτῳ δίδωσι τὰ πρωτεῖα καὶ τὸ σεβάσιμον.

{ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΝ ΘΕΩΙ ΡΩΜΑΙΩΝ, Ο ΤΟΥΤΟΥ ΥΙΩΝΟΣ, ΦΙΛΟΠΟΝΩΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΘΡΟΙΣΑΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ ΤΩΙ ΓΡΑΦΟΝΤΙ ΠΡΟΣΑΝΕΘΕΤΟ.}

1 Ἦν μὲν προθυμία καὶ ε φῆσις ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν πραγμάτων καὶ γνώσιν ταῖς τῶν σπουδαιοτέρων ἐμφυτεῦσαι διανοίαις διὰ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀθανάτου τῆς ἱστορίας στόματος, καὶ ἐβουλόμην, α ν α ρα οἰ ὅς τε ὠ , τοῦ σύμπαντος τῆς ἐν Βυζαντίῳ Ῥωμαϊκῆς ἀρ- χῆς χρόνου τῶν τε αὐτοκρατόρων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀρχόντων 212 καὶ στρατηγῶν καὶ ὑποστρατήγων καὶ τῶν καθ' ε καστα τὰς ἀξιολογωτέρας τῶν πράξεων ἀναγράψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδεῖτο τὸ πρᾶ- γμα καὶ χρόνου

πολλοῦ καὶ πόνου συχνοῦ καὶ βιβλίων ἀφθονίας καὶ σχολῆς τῆς ἀπὸ τῶν πραγμάτων, ταῦτα δ' ἡμῖν οὐ προσῆν, εἰς τὸν δεῦτερον ἐξ ἀνάγκης ὑποβέβηκα πλοῦν, καὶ τέως ἐνὸς βασιλείας κρᾶτος ὑψώσαντος, οὐ καὶ τῆς βασιλείας ἐπώνυμος ἦν καὶ μέγα οφελος τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων ἐγένετο καὶ τοῖς πράγμασιν, ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρις αὐτῆς τελευτῆς τὰς πράξεις καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν διηγήσασθαι, ὡς ἂν καὶ τοῖς μετέπειτα μὴ ἀγνοῖται βασιλείου στελέχους ἐπὶ πολὺ τοῦ χρόνου παρεκταθέντος ἢ πρώτη πηγὴ καὶ ῥίζα, καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἐκείνου οἰκοθεν εἰς ἡ ἀνεστηκὼς ὁ πρὸς ἀρετὴν κανὼν τε καὶ ἀνδρίας καὶ τὸ ἀρχέτυπον τῆς μιμήσεως. εἰ δὲ ἐπιμετρηθεῖται καὶ χρόνος ἡμῖν ἐπιζωῆς, καὶ γένηται τις καὶ ἀπὸ τῶν νόσων ἐκεχειρία μικρά, καὶ μηδὲ τῶν ἐξωθεν εἰς τὴν ἐμποδῶν, ἰσως προσθῶμεν ἐχομένως καὶ τῆς ἀχρηστίας ἡμῶν κατιούσης αὐτοῦ γενεᾶς τὴν ὀλιγαρχίαν τῆς ἱστορίας ἀφήγησιν. 2 Πλήν οὐκ οὐκ ὁ λόγος νῦν ὑποδειξάμεθα καταπαγγέλλεται, αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὠρᾶτο μὲν ἐκ τῆς Μακεδόνων γῆς, τὸ δὲ γένος εἰσέλαθεν ἐξ Ἀρμενίων ἐθνους Ἀρσακίων. τοῦ γὰρ παλαιοῦ Ἀρσάκου, οὐκ Πάρθων ἡγήσατο, ἐπὶ μέγα δόξης προελθόντος καὶ ἀρετῆς, νόμος τοῖς ὑστερον ἐχρημάτισε μὴ ἀλλοθεν βασιλευσθαι 213 λεύεσθαι μήτε Πάρθους μήτε Ἀρμενίους, ἀλλὰ μηδὲ Μήδους, ἢ παρὰ τοῦ γένους Ἀρσάκου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ. οὐκ οὐκ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν ὑπὸ τῆς τοιαύτης βασιλευομένων σειρᾶς, κατὰ τινὰς χρόνους τοῦ Ἀρμενίων κατάρχοντος ἐξ ἀνθρώπων ἀποικοινομένου συνέβη στάσιν γενέσθαι περὶ τὰ βασίλεια καὶ τοὺς διαδόχους τῆς τοιαύτης ἀρχῆς. Ἀρτάβανος οὐκ οὐκ καὶ Κλειένης οὐκ οὐκ μόνον τῆς προγονικῆς ἐκπεπτωκότες ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύοντες, τὴν βασιλεύουσαν ταύτην καταλαμβάνουσι Κωνσταντινούπολιν. Λέων ἦν ὁ μέγας τῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς διέπων ἀρχῆς, ὁ Ζήνωνος πενθερός. οὐκ οὐκ τὸν αὐτὸν ὑποδεξάμενος καὶ ἀξίως τῆς περὶ αὐτοὺς εὐγενείας φιλοφρονησάμενος οἰκιστὴν τε καὶ δίκαιον τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ βασιλίδι ἀπένευμε. μαθὼν δὲ τῶν ἀνδρῶν τὴν ἐκ τῆς πατρίδος φυγὴν καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην καταφυγὴν, καὶ ὡς εὐμενῶς ὑπὸ τῶν κρατούντων ἐδέχθησαν, ὁ τότε τῆς Περσικῆς διέπων ἀρχῆς γράμμασιν αὐτοὺς μετεκαλεῖτο, εἰς τὴν πατρίδα ἡγεμονίαν ἐγκαταστήσασθαι δῆθεν ὡς εὐνοῶν ὑπισχνόμενος, ἑαυτῷ δὲ τὴν τοῦ ἐθνους ἐντεῦθεν ὑποταγὴν μνηστευόμενος. δεξαμένων δὲ τούτων τὰ γράμματα καὶ περὶ τῶν πρακτέων ἐπιδιασκοπούμενων, μηνύεται ταῦτα παρὰ τινος τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς τῷ βασιλεῖ, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐγχειρίζεται. γνωσθέντος δὲ τοῦ πράγματος, ὡς οὐκ αὐτοῖς τοσοῦτον τὴν ἀρχὴν ὅσον ἑαυτῷ τὸ ἐθνὸς ὁ Πέρσης ὑποτάξαι βουλόμενος τὴν τούτων ἐποιεῖτο μετάπεμψιν, ὁπερ οὐκ οὐκ οὐκ 214 καλουμένοις οὐκ οὐκ Ῥωμαίων ἐλυσιτέλει τοῖς πράγμασιν, πρόνοια γίνεται τοῦ μὴ τὸ τοῖς Πέρσiais δοκοῦν εἰς πέρας ἐλθεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ὑποτεμνομένου τοῦ βασιλέως τὴν, εἰ τύχοι, εὐχέρειαν τοῦ δρασμοῦ μετ' εὐπρεποῦς τοῦ σχήματος, ὡς ἐπ' εὐρυχωρίας δῆθεν καὶ ἀδείας πλείονος, εἰς Νίκην τὴν κατὰ Μακεδονίαν πόλιν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων (καὶ αὐταὶ γὰρ μετὰ ταῦτα αὐτοῖς ὑπεκλάπησαν) μετοικίζονται. τοῦ δὲ χρόνου ῥέοντος καὶ τῶν Σαρακηνῶν ἐπὶ μείζονος δυναστείας προαγομένων, τὴν ὁμοίαν πεῖραν τοῖς τῶν προτέρων ἀπογόνους Ἀρσακιδῶν ὁ τότε ἀμερμουνῆς προεβάλετο, καὶ διὰ γραμμάτων μετεκαλεῖτο αὐτοὺς εἰς τὴν προγονικὴν δῆθεν ἐξουσίαν τε καὶ ἀρχὴν. φωραθέντος δὲ καὶ τοῦ τοιοῦτου δράματος Ἡρακλείῳ τῷ τῆς τῆς βασιλείας, καὶ τῶν γραμμάτων ἐγχειρισθέντων, ἐπεὶ μὴ εὐνοία τούτων ἐγγινώσκον τὴν μετάπεμψιν γενομένην ἀλλ' εἰς πρόθεσιν οἰκείας ἐπικρατείας τῶν ταῦτα μηχανωμένων (ἡλπίζον γὰρ τὸ ἐθνὸς ἐκ τῆς πρὸς τὸν παλαιὸν Ἀρσάκην εὐνοίας ῥαδίως, εἰ τούτους ἐχοίεν μεθ' ἑαυτῶν, προσάξασθαι οἱ Σαρακηνοί), διὰ τοῦτο καὶ εἰς Φιλίππους, μίαν καὶ αὐτὴν τῶν κατὰ Μακεδονίαν τυγχάνουσιν πόλεων, ὡς ἐπὶ

μείζονος ἀσφαλείας μετώκισε τούτους αὐθις ὁ βασιλεύς· εἰ τα ἐκεῖθεν πάλιν ὡς ἐπὶ λαμπροτέρας πολιτείας καὶ καταστάσεως μετεβίβασεν εἰς Ἄδρια- νούπολιν. εὐθέτου δὲ τοῦ τόπου φανέντος αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν ὡσπερ συνεστηκότες φατρίαν τε καὶ φυλὴν εἰς πλῆθος ἐγένοντο 215 καὶ ἐπ' εὐπορίας κατέστησαν ἰκανῆς, τὴν πάτριον εὐγένειαν δια- σώζοντες καὶ ἀσύγχυτον τὸ γένος διαφυλάττοντες. 3 Χρόνους δὲ ὑστερον, ἡνίκα Κωνσταντῖνος μετὰ Εἰρή- νης τῆς μητρὸς ἐβασίλευεν, Μαΐκτης ἐκεῖνος, ἀφ' αἰματος Ἀρσά- κου καὶ αὐτὸς ὡν, κατὰ τινα πρεσβείαν ἠ χρεῖαν εἰσήει πρὸς τὴν περίβλεπτον ταύτην Κωνσταντινούπολιν· ὁ ἄνδρὶ περιτυγχάνει κατὰ τύχην ὁμογενεῖ, Λέοντι καλουμένῳ, καὶ γνοὺς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐξωθεν καταστάσεως καὶ περὶ τὴν κατὰ στολὴν ιδιότητος οὐχ ἵνα τῶν τυχόντων καὶ ταπεινῶν ἀλλ' εὐγενῆ καὶ περιφανῆ, καὶ εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ καταστάς καὶ ταύτην ἐθάδα καὶ σύντροφον εὐρηκῶς, ἐπεὶ τὸ γένος ἀνέμαθεν, καὶ τὴν ὁμοῦ οἰ κησιν προκρίνει, τῆς οἰ- κείας τὴν ἀλλοτρίαν διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν· καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀσπασάμενος κῆδος μίαν τῶν αὐτοῦ θυγατέρων ἠγάγετο, ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἱστορουμένου προῆλθε πατήρ, ὁ ὡς καλῶς ἀναχθεὶς καὶ δι' ἐπαινουμένης ἀγωγῆς καὶ τροφῆς εἰς ἀνδρας τελέσας, καὶ εὐεξία σώματος καὶ ῥώμῃ διαφέρων καὶ παντοδαπαῖς κοσμούμενος ἀρεταῖς, πολλοὺς ἐκίνει τοὺς δι' ἐπιγαμίας θέλοντας αὐτὸν οἰκειώ- σασθαι. γυνὴ δέ τις εὐγενῆς καὶ κοσμία κατὰ τὴν Ἄδριανούπο- λιν τὴν οἰ κησιν ἐχουσα, ἀποικομένου τοῦ ταύτης ἀνδρὸς σωφρό- νως τὴν χηρείαν ἀνύουσα, (φήμη γάρ τις διέτρεχεν οὐ παντελῶς ἀμυδρὰ ἐκ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐλκεῖν αὐτὴν τὴν συγγέ- νειαν) τῶν ἄλλων προτιμότερα τῶν τε καθ' οὗς παρώκησεν ἐνομί- σθη αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ταύτης θυγατέρα εὐγενεῖα καὶ κάλλει διαφέρουσαν σώματος καὶ αἰδοῖ κεκοσμημένην ἠγάγετο· ἐξ ὧν 216 ἐβλάστησεν ἡ βασιλείος αὐτῆς ῥίζα Βασίλειος, πατρόθεν μὲν ἐλκων τὴν ἐξ Ἀρσάκου συγγένειαν, ἡ προεῖρηται· ἡ δὲ μήτηρ τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου συγγενεῖα ἐκαλλωπίζετο καὶ ἀπὸ θατέρου μέρους τὴν Ἀλεξάνδρου ἠ χει λαμπρότητα. ἐκ τοιούτων γεννητό- ρων προελθὼν ὁ Βασίλειος εὐθύς πολλὰ τῆς ὑστερον δόξης σύμ- βολα εἶχεν ὑποφαινόμενα· ταινία τε γὰρ κοκκοβαφῆς παρὰ τὴν πρῶτην ἐκφυσιν τῶν τριχῶν ἐωρᾶτο περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ περὶ τὰ σπάργανα πορφύρεα βάμματα. 4 Ἦν δὲ μέχρι τότε τὸ γένος τῶν ἀπογόνων Ἀρσάκου κατ' ἰδίαν ὡσπερ φατρίαν συνεστηκός, εἰ καὶ ταῖς ἐπιγαμίαις πολλάκις τοῖς ἐγχωρίοις συνανεκρινᾶτο, ἐν Ἀδριανουπόλει κεκτη- μένον τὴν οἰ κησιν. ἐπεὶ δὲ Κροῦμος ἐκεῖνος, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχων, εἰς τὰς πρὸς Ῥωμαίους ἐξυβρίσας σπονδὰς πολέμιον χά- ρακα τῆς Ἀδριανουπόλει ἐβάλετο, καὶ χρόνον προκαθίσας συχνὸν ὁμολογία ταύτην διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἐνδειαν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας μετὰ καὶ Μανουὴλ τοῦ ἀρχιερέως τῆς τοιαύτης πόλεως εἰς Βουλγαρίαν μετήγαγε, συνέβη μετὰ τῶν ἄλ- λων καὶ τοὺς τοῦ Βασιλείου γεννήτορας, ἐτι τοῦτον ἐν τοῖς σπαρ- γάνοις ἐχοντας, εἰς τὴν τῶν Βουλγάρων ἀπαχθῆναι γῆν· ἐνθα τὴν οἰκειάν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἀνόθευτον διασώζοντες ὁ τε θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς καὶ ὁ σὺν αὐτῷ λαὸς πολλοὺς τῶν Βουλγάρων πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν μετήγαγον τοῦ Χριστοῦ (οὐπω γὰρ ἦν τὸ ἔθνος μετηνεγμένον πρὸς τὴν εὐσέβειαν) καὶ 217 πολλαχοῦ τὰ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας κατεβάλλοντο σπέρ- ματα, τῆς ἐθνικῆς τοὺς Σκύθας πλάνης μεθέλκοντες καὶ πρὸς τὸ τῆς θεογνωσίας μετάγοντες φῶς. ἐφ' οἷς πρὸς ὄργην κατ' αὐτῶν κινήθεις Μουτράγων ὁ τοῦ Κρούμου διάδοχος αὐτὸν τε τὸν ἱερώ- τατον Μανουὴλ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐνδεικνυμένους, ὡς οὐκ ἵσχυσε πειράσας πείσαι ἀποστῆναι Χριστοῦ, μετὰ πολλὰς αἰ- κίας τῷ διὰ μαρτυρίου θανάτῳ παρέπεμψεν. καὶ οὕτω συνέβη πολλοὺς τῶν τοῦ Βασιλείου συγγενῶν μαρτυρικῆς εὐκλείας τυχεῖν, ὡς μηδὲ τῆς ἐντεῦθεν σεμνότητος αὐτὸν ἀμοιρεῖν. ἀρτι δὲ ἐπι- σκεπτομένου θεοῦ

τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῖς πρυτα- νεύοντος (ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων ἀρχῶν μὴ δυνάμενος ἐπὶ πολὺ πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀνταγωνίζεσθαι πάλιν εἰς ὑπόπτωσιν ἐνευεν), ἐν τῷ ἐπισυνάγεσθαι πρὸς τὸν ἀρχοντα τὸν εἰς τὰ οἰκεῖα ἀπολύεσθαι μέλλοντα λαὸν τῶν Χριστιανῶν, ἰδὼν τὸν παῖδα Βα- σίλειον τῆ τε μορφῇ ἐλευθέριον καὶ χαρίεν ὑπογελῶντα καὶ περι- σκαίροντα πρὸς ἑαυτὸν ἐφειλκύσατο, καὶ μῆλον θαυμαστὸν τῷ μεγέθει ἐπέδωκεν. ὁ δὲ παῖς ἀκάκως καὶ θαρραλέως τοῖς τοῦ ἀρχοντος ἐπεριδόμενος γόνασιν ἐν τῷ ἀπλάστῳ ἠθεῖ τὴν οἰκεῖαν εὐγένειαν ἐπεδείκνυτο, ὡς ἐκπλαγῆναι μὲν τὸν ἀρχοντα, διαγριαί- νεσθαι δὲ λεληθότως τὴν δορυφόρον τάξιν αὐτοῦ. 5 Ἄλλ' ἵνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, ἐξῆλθεν εὐμενεῖα θεοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀπας ὁ ἀπαχθεὶς ὡς αἰχμάλωτος λαὸς τῶν Χρι- 218 στιανῶν, συνεξῆλθον δὲ καὶ οἱ τοῦ Βασιλείου γονεῖς, τὸν φίλτα- τον αὐτοῖς παῖδα προσεπαγόμενοι. ἐγένετο δὲ τι περὶ αὐτὸν εὐ- θὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν θαυμάσιον, τὴν εἰς ὑστερον τύχην παραδηλοῦν, ὅπερ οὐ θέμις οἱ μαῖσι γιγῆ παρελθεῖν. τῷ γὰρ και- ρῷ τοῦ θέρους τῶν τούτου γονέων ἐπὶ τὸν ἰδιον ἐξελθόντων ἀγρὸν καὶ τοῖς θερισταῖς ἐπιστατούντων καὶ διεγειρόντων συντόνως ἐρ- γάζεσθαι, ὡς περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν ἢ ἡμέρα προέκοπτε καὶ ὁ ἡλιος ἠδη σφοδρότερον ταῖς μεσημβριναῖς ἀκτῖσιν ἐπέφλεγεν, οἰο- νεῖ τινα σκηνὴν ἐκ τοῦ συνδέσμου τῶν ἀσταχύων σκευάσαντες ἐν ταύτῃ τὸν παῖδα κοιμηθησόμενον ἐθεντο, ὅπως τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου θέρμης ἀβλαβῶς διέλθῃ τὸν καύσωνα. ἐν δὲ τῷ ἐκείνους ἐνα- σχολεῖσθαι τοῖς θερισταῖς ἀετὸς ἐπικαταπτὰς καὶ ἀνωθεν ἐπι- καθίσας ἠπλωμέναις ταῖς πτέρυξι τὸ παιδίον ἐσκίαζεν. ἀρθείσης δὲ παρὰ τῶν ἰδόντων φωνῆς ὅτι ὁ λεθρον ἰσως ἐπάξει ὁ ἀετὸς τῷ παιδί, ἢ μήτηρ εὐθὺς οἱ ἀμήτηρ φιλόστοργος καὶ φιλότεκνος πρὸς τὸν παῖδα ἐξέδραμεν. ἰδοῦσα δὲ τὸν ἀετὸν σκιὰν ταῖς πτε- ρυξὶ τῷ παιδίῳ περιποιούμενον, καὶ μηδὲ πρὸς τὴν ταύτης ἐκπλα- γέντα ἐπέλευσιν ἄλλ' ὡς περ χαριέντως πρὸς αὐτὴν ἀτενίζοντα, οὐκ ἠδυνήθη κατὰ τὸ πρόχειρον εἰς κρείττονα πεσεῖν λογισμὸν, ἀλλὰ λίθον ἐβαλε κατ' αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἀνέπτῃ ὁ ἀετὸς καὶ ὡς ἐδοξεν ἀπεχώρησεν. ἐκείνης δὲ αὐθις πρὸς τὸν ἀνδρα καὶ τοὺς ἐργάτας ὑποστρεψάσης, ὁ ἀετὸς κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα παρῆν τὸ παιδίον ἐπισκιάζων, καὶ πάλιν ὁμοίως ἢ φωνὴ παρὰ τῶν θεα- 219 τῶν, καὶ ἡ μήτηρ πρὸς τὸ παιδίον, καὶ τῆ βολῇ τοῦ λίθου ὁ ἀετὸς ἀποσοβούμενος, καὶ ἡ τῆς μητρὸς πρὸς τοὺς ἐργαζομένους ἐπι- στροφή. ἐναργέστερον δὲ ἀρα τῆς προνοίας δηλῶσαι θελησάσης ὅτι οὐ κατὰ τινα τύχης αὐτοματισμὸν ἀλλὰ θεία προγνώσει τὸ τελούμενον δείκνυται, ἐκ τρίτου συνέβη τὰ ὁμοία, ὁ ἀετὸς ἐπὶ τὸ παιδίον, οἱ θεωροῦντες βοῶντες, καὶ ἡ μήτηρ ἐπὶ τὸν ἀετὸν, καὶ ὁ ἀετὸς πρὸς βίαν καὶ μόλις ἀπαλλαττόμενος. οὕτω τῶν μεγάλων πραγμάτων ἀεὶ πόρρωθεν ὁ θεὸς προκαταβάλλεται τινα σύμβολα καὶ τεκμήρια τῶν εἰς ὑστερον. τούτο δὲ καὶ εἰς τὴν ἐχομένην ἡλικίαν οὐκ ὀλιγάκις γέγονεν ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ πολλάκις εὐρέθη ὑπὸ αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπνοῦν σκιαζόμενος. ἀλλ' ἐν οὐδενὶ σχεδὸν λόγῳ τότε ταῦτα ἐτίθετο· πρὸ τοῦ γὰρ ἐμφανεῖς καταστῆναι τὰς ἐν αὐτῷ ἀρετάς, καὶ νὰ μεγάλα τὰ προφαινόμενα ἡμελεῖτο καὶ παρε- λάνθανεν, οὐδενὸς δυναμένου ἐν οἰκίᾳ λιτῇ καὶ δημοτικῇ ὅπως ἐλθῆ ποτὲ βαλέσθαι εἰς νοῦν. πλὴν ἐπεὶ καὶ τὸ τούτοις ἐπὶ πλέον ἐνδιατρίβειν οὐ πόρρω τυχὸν δόξει τρόπου θωπεύοντος, καὶ νο- μισθῶμεν ἰσως ἀπορίᾳ τῶν περὶ αὐτὸν καλῶν ἐν τούτοις τὴν ἱστορίαν ἀπασχολεῖν, τὰ τοῦ ὁμοίου εἰδούς καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας πάντα παρήσομεν, ἐπὶ δὲ τὰ ἐμπροσθεν τὸν λόγον σπουδῆ προαγάγωμεν, τὴν τῶν ἐπαίνων ἀπλησίαν ὡς περ ἄλλο τι τῶν οὐκ ἐπαινετῶν ἀπωθούμενοι. 220 ὁ Τρεφόμενος τοίνυν ὁ παῖς παρὰ τῷ πατρί, καὶ αὐτὸν ἐχὼν τῶν πρακτέων ὑφηγητὴν καὶ τῶν ῥητέων ἐξηγητὴν καὶ δι- δάσκαλον καὶ παιδοτρίβην πρὸς ἀπαν σπουδαῖον καὶ ἐπαινούμε- νον, οὕτω τε μιξανθρώπου Χείρωνος ἐδεήθη ὡς Ἀχιλλεὺς οὕτω τε Λυ- κούργου νομοθέτου καὶ

Σόλωνος ου τε ὑπερορίου καὶ ξενικῆς ἀγω- γῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῷ φύσαντι μόνῳ τὰ τῶν καλῶν ἐξασκούμενος κάλ- λιστα, πρὸς τε τὸ θεῖον ὀσιότητα καὶ εὐσέβειαν καὶ πρὸς τοὺς τεκόντας αἰδῶ καὶ εὐπείθειαν, πρὸς γεραιτέρους υπειξιν καὶ πρὸς ἡλικας καὶ φυλέτας αδολον ευνοϊαν, πρὸς δυνάστας ὑποταγὴν καὶ πρὸς πένητας ελεον, ἐν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἐπιδήλως ἐξέλαμψεν, σώφρων ἐκ νέου καὶ ἀνδρεῖος ἀναφαινόμενος, τὴν τε ἰσότητα μετὰ φρονήσεως ἀγαπῶν καὶ διαφερόντως τιμῶν, καὶ ἐν μηδενὶ τῶν ταπεινοτέρων κατεπαιρόμενος ἐξ ὧν ευνοια παρὰ πάντων αὐτῷ καὶ τὸ πᾶσιν εἶναι προσφιλεῖ καὶ ἐράσιμον. 7 Ἦδη δὲ αὐτοῦ τὴν παιδικὴν παραλλάξαντος ἡλικίαν καὶ πρὸς τὴν τῶν μεираκίων ἐλάσαντος καὶ τοῖς ἀνδρικωτέροις και- ρὸν εχοντος προσβαίνειν ἐπιτηδεύμασιν, ἐξέλιπε τὸν βίον ὁ φύσας πατήρ καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν ἀπήρε κατάστασιν, πένθος δὲ καὶ θρήνος κατὰ τὴν οἰκίαν, ὡς εἰκός, ἐπεκώμαζε· χρεῖα περὶ τὴν μητέρα καὶ ὄρφανία περὶ τοῦτον τὸν κράτιστον καὶ αἰ ἐντεῦθεν ἀνία καὶ θλίψεις ἐφύοντο, ἐπέρρει δὲ καὶ φροντίδων ἔσμος τῆς κατὰ τὸν βίον διοικήσεως ενεκα· ερρεπε γὰρ πρὸς τοῦτον εὐθύς 221 πᾶσα ἢ περὶ τὸν οἰκον ἐπιμέλεια καὶ ἢ πρόνοια τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν. ἐπεὶ δὲ ἢ ἀπὸ γεωργίας ἐπικουρία μικρά τις καὶ ἀγεννῆς ἐδόκει αὐτῷ, ἐβουλεύετο πρὸς τὸν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐπιδείξασθαι κἀντεῦθεν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ προσπορίσαι τὰ δέοντα καὶ μεγαλωφελῆ τὴν προστα- σίαν ἐπιδείξασθαι καὶ προμήθειαν· ἦδει γὰρ ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ μάλιστα ταῖς βασιλευόμεναις τῶν πόλεων τὰς δεξιὰς φύσεις εὐδοκιμεῖν καὶ τοὺς τῶν ἄλλων κατὰ τι προέχοντας ἐπὶ λαμπρο- τέρας τύχης γνωρίζεσθαι, ἐν δὲ ταῖς ἀδοξοτέραις τῶν πόλεων καὶ ταπειναῖς, ὡσπερ ἐν ταῖς κωμητικαῖς ἀναστροφαῖς, ἀμαυροῦσθαι καὶ φθίνειν τὰς ἀρετάς, καὶ αὐτὰς ὑφ' ἑαυτῶν ἐν τῷ μὴ ἐπιδεί- κνυσθαι μηδὲ θαυμάζεσθαι πρὸς τὸ ἐξίτηλον χωρεῖν καὶ μαραι- νεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν ἢ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσοδος ἐδόκει αὐτῷ λυσιτελῆς καὶ συμφέρουσα, ἀνθεῖλκε δὲ καὶ κατεῖχεν ὁ τῆς μητρὸς πόθος καὶ τὸ θέλειν ἐπικουφίζειν ταύτης τὰ δυσχερῆ, αὐτῆς ἐκείνης μάλιστα τὰς γηροτρόφους ἐλπίδας προβαλλομένης καὶ τὴν ἐγγύθεν ἀπαιτούσης ἐπικουρίαν καὶ ὑπουργίαν ἐν τοῖς καθήκουσιν. 8 Ἐπεὶ δὲ κυριωτέραν εδει τὴν θεῖαν γενέσθαι βουλὴν καὶ τοῦτον πρὸς ὁπερ ἀφώριστο κατὰ μικρὸν ὀδῶ βαδίζοντα ἀνελ- θεῖν, ὄνειράτων ὁψεις πείθουσι τὴν μητέρα ὑπενδοῦναι αὐτῷ καὶ ὑπειξαι τῆς πρὸς τὴν πόλιν ὀρμῆς, μᾶλλον δὲ αὐτὴν ἐκείνην παρ- ὀρμησαι αὐτὸν καὶ προτρέψασθαι τὴν βασιλεύουσαν πόλιν κατα- 222 λαβεῖν καὶ ἐπιδείξασθαι τὸν τῆς ψυχῆς λειμῶνα καὶ τὰ τοῦ γεν- ναίου φρονήματος προτερήματα. εδοξε γὰρ ποτε ὀναρ ἢ μήτηρ ὄραν μέγιστον ἐξ αὐτῆς ἀναβλαστῆσαι φυτόν, ὡς ἢ Κύρου μήτηρ εἰδε τὴν ἀμπελον, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς οἰκείας αὐτῆς ἐστάναι ἀνθεσί τε κομῶν καὶ καρπῷ βριθον, χρυσοῦν τε εἶναι τὸ ἀπὸ γῆς τούτου μέγα στέλεχος, καὶ τὸ κλάδος καὶ τὰ φύλλα χρυσοειδῆ. τοῦτο δὲ πρὸς τινὰ τῶν συνήθων καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα κατευστοχεῖν ὀκούντων διηγησαμένη ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ μεγάλης τύχης εσεσθαι δηλοῦν τὸν υἱὸν αὐτῆς ἠκουσε. καὶ αὐθις δὲ μετὰ τινὰ χρόνον ὀλίγον ὄρα κατὰ τοὺς υπνοὺς ἀνδρα τινὰ γηραιόν, ου πῦρ ἐξῆει ἀπὸ τοῦ στόματος, διαρρήδην λέγοντα πρὸς αὐτὴν ὀτι ὀ ἀγαπῶ- μενος ὑπὸ σοῦ ὀ υἱός σου Βασίλειος τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας παρὰ θεοῦ τὰ σκῆπτρα ἐγχειρισθήσεται, καὶ δεῖ σε προτρέψασθαι τοῦτον πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσελθεῖν. ἢ δὲ πρὸς τὴν χαρμόσυνον ταύτην ἀγγελίαν διαχυθεῖσα καὶ πλήρης γενομένη χα- ρᾶς προσεκύνησέ τε τὸν γηραιὸν ἐκεῖνον καὶ "τίς εἰ" εἰπεν αὐτῷ, "ὦ κύριέ μου, ὀ μὴ ἀπαξιῶσας ἐποφθῆναι τῇ δούλῃ σου, ἀλλ' ου τως εὐφρόσυνα εὐαγγέλια προσκομίσας μοι;" ὀ δὲ "Ἠλίας" φησὶν "ὀ Θεοσβίτης εἰμί," καὶ ἀπέπτῃ τῶν ὀφθαλμῶν. διυπνι- σθεῖσα ου ν ἐκείνη, καὶ ταῖς δεξιαῖς ταύταις ὀψεσι, μᾶλλον δὲ θείαις ἀποκαλύψεσιν οἰον

ἀναπτρωθεῖσα καὶ ζωπυρήσασα, προ- θύμως αὐτὴ παρῶρμα καὶ ἐξέπεμπε τὸν υἱὸν
 πρὸς τὴν βασιλεύ- ουσαν, καὶ οἱ α μήτηρ ἐνουθέτει καὶ παρεκάλει τὸν τε θεῖον
 φόβον διηνεκῶς ε χειν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ νομίζειν ἀεὶ τὸν τῆς προνοίας 223
 ὀφθαλμὸν πᾶσαν πρᾶξιν αὐτοῦ καὶ πᾶν νόημα ἐφορᾶν καὶ μηδὲν ἀνάξιον τῆς
 τοιαύτης ἐφορείας σπουδάζειν, ἀλλὰ τῷ προσήκοντι καταστήματι τὰς οἰκείας
 ἀρετὰς ἐπιδείξασθαι καὶ ἐν μηδενὶ τὴν προγονικὴν καταισχῦναι εὐγένειαν. 9
 Ἀρα οὐ ν ἐκ Μακεδονίας τῆς Θράκης πρὸς τὴν α ρχου- σαν ταύτην τῶν πόλεων
 πασῶν ἐπορευέτο, τῶν δυνατῶν τινὶ καὶ περιφανῶν προσμῖξαι βουλόμενος καὶ εἰς
 θεραπείαν καὶ δουλείαν αὐτοῦ ἑαυτὸν ἀποτάξαι καὶ καταστήσαι. καὶ τὸ μεταξὺ
 διανύσας διάστημα, καὶ κατὰ τὰς χρυσᾶς πύλας τῆς βασιλίδος γενόμενος, καὶ δι'
 αὐτῶν ἡδη καταφερομένης τῆς ἡμέρας εἰσελθὼν, πλησίον τυγχάνοντι τῷ τοῦ ἁγίου
 μάρτυρος Διομήδους προσπελάζει μονα- στηρίῳ, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοιορίας κατάκοπος
 ω ν αὐτοῦ που πρὸ τοῦ πυλῶνος ἐν τοῖς ἐκεῖσε βάθροις ἀτημελῶς ου τως ἐπιρρίψας
 ἑαυτὸν ἀνεπαύετο. καὶ δὴ περὶ πρώτην τυχὸν φυλακὴν νυκτὸς ο ναρ τῷ τῆς μονῆς
 καθηγουμένῳ ὁ μάρτυς Διομήδης ἐφίσταται, κελεύων ἐπὶ τὸν πυλῶνα τῆς μονῆς
 ἐξελθεῖν καὶ ἐξ ὀνόματος καλέ-σαι Βασίλειον, καὶ ο ς α ν αὐτῷ ὑπακούσῃ καλοῦντι,
 τοῦτον εἰσα- γαγεῖν εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶσαι, τροφῆς τε καὶ
 σκέπης καὶ ἐνδυμάτων καὶ πάσης μεταδόντα τῆς ἐνδεχομένης χρείας καὶ θεραπείας·
 κεχρισμένον γὰρ εἰς βασιλέα τυγχάνειν παρὰ θεοῦ, καὶ αὐτὸν μέλλειν εἰς
 ἀνοικοδομὴν καὶ αυ ξησιν τῆς παρουσίας γενέσθαι μονῆς. ὡς δὲ φαντασίαν α λλωσ
 καὶ κενὸν διανοίας ἀνάπλασμα δόξας τὸ ὄραθεν ὁ ἡγούμενος ἐν οὐδενὶ λόγῳ 224
 ε θετο, ἀλλὰ πάλιν ἑαυτὸν τῷ υ πνω ἐκδέδωκεν, ἐκ δευτέρου βλέ- πει καὶ ἀκούει τὰ
 ο μοια. ὡς δὲ καὶ ε τι νωθῆς καὶ ὑπνώδης, ὡς ε οικεν, ω ν οὐκ ἀνέφερεν, ἐκ τρίτου
 βλέπει τὸν μάρτυρα, οὐκέτι πράως καὶ ἰλαρῶς παρακελευόμενον ἀλλὰ σφοδρῶς
 ἀπειλοῦντα καὶ μάλιστα τῷ δοκεῖν ἐπιφέρειν πειρώμενον, εἰ μὴ θᾶττον ὑπηρετή-
 σει πρὸς τὰ λεγόμενα. τότε δ' ου ν μόλις οἶονεὶ ἀνανήψας καὶ τὸν γείτονα θανάτου
 υ πνον τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτιναξάμενος τῷ πυλῶνι ἐφίσταται, καὶ κατὰ τὸ τοῦ
 μάρτυρος πρόσταγμα ἐξ ὀνό- ματος ἐκάλει Βασίλειε. ὁ δὲ εὐθὺς ἀπεκρίνατο "ἰδοὺ
 ἐγώ, κύ- ριε· τί προστάσεις τῷ δούλῳ σου;" εἰ σω δὲ αὐτὸν τῆς μονῆς ποιησάμενος,
 καὶ ἰδὼν ῥυπῶντά τε καὶ αὐχμῶντα καὶ πολὺν ἐπὶ τοῦ προσώπου τὸν ἡλιον
 φέροντα, τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ θε- ραπείας ἤξιωσεν καὶ πάσης φιλανθρωπίας
 μετέδωκεν. εἰ τα τὸ μυστήριον παρ' ἑαυτῷ φυλάττειν καὶ πρὸς μηδένα ἐκλαῆσαι
 διὰ τὸ κινδυνῶδες εἰσηγησάμενος, τὴν τοῦ μάρτυρος αὐτῷ ἐφανέρωσε πρόρρησιν
 καὶ πρὸς τὸ μεμνήσθαι μετὰ τὴν ε κβασιν ἡσφαλίσατο. τοῦ δέ, ὡς ὑπὲρ αὐτὸν ο ντος
 τοῦ πράγματος, μηδὲ παραδέχεσθαι δόξαντος, ἀλλὰ μᾶλλον δι' αὐτοῦ ἀξιοῦντος
 εἰσοικισθῆναι καὶ πρὸς δουλείαν δοθῆναι τῶν ἐμφανεστέρων τινί, προθύμως
 ἑαυτὸν εἰς τοῦτο ἐπέδωκεν ὁ ἡγούμενος. καὶ ἐπεὶ συνήθως ει χε πρὸς τὴν τοιαύτην
 μονὴν καὶ πολλάκις ἐτύχανεν ἐκεῖσε φιλίως φοιτῶν ὁ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ καὶ
 Βάρδα τοῦ Καίσαρος συγγενῆς, ο ν ὑποκοριζόμενοι Θεοφιλίτζην ἐκάλουν, ἐπώνυμον
 φέροντα τὸν Παι- 225 δευόμενον, τούτῳ συνέστησε τὸν Βασίλειον ὁ ἡγούμενος·
 ἐτύγ- χανε γὰρ πως τὸ Θεοφιλίδιον τοῦτο γαῦρον ο ν τῷ φρονήματι καὶ
 μεγαλοφροσύνης οὐκ ἀφεστῶς, ἀλλὰ εἰς σπουδὴν ε χον γενναίους α νδρας καὶ
 εὐειδεῖς καὶ εὐήλικας καὶ ἐπ' ἀνδρῖα μάλιστα καὶ ῥώμη σώματος διαφέροντας
 κεκτῆσθαι περὶ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν καὶ σεμνύνεσθαι· ου ς εὐθὺς ἡ ν
 ὄρᾶν σηρικαῖς τε κοσμου- μένους ἐσθῆσι καὶ τῇ α λλη καταστολῇ διαπρέποντας.
 τούτοις καταλεγέντα τὸν νέηλυν νεανίαν Βασίλειον, καὶ κατὰ πολὺν προέ- χειν
 δόξαντα τῶν λοιπῶν κατὰ τε σωματικὴν ἀλκὴν καὶ ψυχικὴν ἀνδρίαν,
 πρωτοστράτορα αὐτοῦ πεποίηκεν ὁ Θεόφιλος, καὶ ἡμέ- ραν ἐξ ἡμέρας ἐπὶ πλέον

ἡγαπᾶτο παρ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκείοις προτερήμασιν ἐθαυμάζετο· ἐφαίνετο γὰρ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος καὶ κατὰ ψυχὴν συνετὸς καὶ πρὸς τὸ κελευόμενον πᾶν ὀξύς τε καὶ ἐπιτήδειος. 10 Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ διηνεκῶς ποτνωμένη περὶ αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸ μήπω μαθεῖν ὡς αὐτῷ τὰ τῆς ἀποδημίας εὐδῶνται δυσθυμοῦσά τε καὶ ἀσχάλλουσα, βλέπει πάλιν κατὰ τοὺς ὑπνοὺς μέγα φυτὸν κυπαρίσσω προσεικός, κατὰ τὴν αὐλὴν αὐτῆς ἔστη· κός, φύλλοις τε χρυσοῖς πυκαζόμενον καὶ χρυσοῦς τοὺς κλάδους καὶ τὸ στέλεχος ἔχον, οὐ περ ὑπερθεν ὑπὲρ κορυφῆς ὁ ταύτης υἱὸς Βασίλειος ἐκαθέζετο. διυπνισθεῖσα δὲ καὶ μεθ' ἡμέραν τινὶ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν, ἡ νυκτὸς καὶ ἡμέρας κατὰ τὴν Ἀνναν ἐκείνην οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ θεοῦ ναοῦ ἀλλὰ ταῖς εὐχαῖς καὶ νηστεαῖς 226 ἐσχόλαζε, τὰ τῆς ὀψεως διηγῆσατο. ἡ δὲ εὐθυμεῖν τε παρήνευσεν ἐπὶ τῷ υἱῷ, καὶ τὸ ὄραθὲν ἐπικρίνασα βεβαίως δηλοῦν ἀπεφήνατο βασιλέα Ῥωμαίων γενέσθαι σου τὸν υἱόν. τοῖς προτέροις σου καὶ τοῦτο προσλαβοῦσα λοιπὸν ἡ μήτηρ οὐκέτι περὶ αὐτοῦ ἐδυσφόρει οὐδὲ ἡσχαλλεν, ἀλλὰ τρεφομένη ταῖς ἐλπίσι καὶ τὴν ἀνωθεν ἀντί-ληψιν ἐκδεχομένη ἀνέθαλλεν. 11 Συνέβη δὲ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον τὸν κύριον τοῦ Βασιλείου Θεόφιλον διὰ τινὰς τοῦ δημοσίου δουλείας παρὰ τοῦ βασιλεύοντος Μιχαὴλ καὶ Βάρδα τοῦ Καίσαρος ἀποσταλῆναι εἰς Πελοπόννησον. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Βασίλειος, εἰς τὴν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ δουλείαν καθυπουργῶν. γενόμενος δὲ κατὰ τὰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας ὁ εἰρημένος Θεόφιλος εἰσήει εἰς τὸν τοῦ πρωτοκλήτου ἀποστόλου Ἀνδρέου ναὸν προσευξόμενος. ὁ δὲ Βασίλειος περὶ τὴν οἰκίαν διακονίαν, ὡς εοικεν, ἀσχολούμενος οὐ συνεισηλθεν αὐτῷ, ἀλλ' ὑστερον καταμόνας τὸ ὀφειλόμενον καὶ αὐτὸς τῷ ἀποστόλῳ σέβας ἀποδιδούς πρὸς τὸν τοιοῦτον ναὸν παραγέγονε. μοναχὸς δὲ τις ἐκεῖσε ποιούμενος τὰς διατριβὰς καὶ τὸν πλείονα χρόνον ἐν τῷ τοῦ ἀποστόλου σχολάζων ναῶν τὸν μὲν Θεόφιλον εἰσελθόντα ἰδὼν οὐτε διανέστη οὐτε ἐπηύξατο οὐτε τινὸς ἠξίωσε ῥήματος, μηδὲ τὴν περὶ αὐτὸν ὡς εἰκὸς δορυφορίαν καὶ λαμπρότητα αἰδεσθεῖς· ὑστερον δὲ τοῦ Βασιλείου εἰσερχομένου ὑπεξάνεστη τε ὡς τινὶ τῶν κρείττωνων καὶ τὴν ἐξέθους τοῖς βασιλεῦσιν εὐφημίαν προσήνεγκεν. ὁ περ τῶν ἐκεῖσε τυχόντων ἰδόντες 227 καὶ ἀκηκοότες τινὲς τῆ κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους εὐγενεῖ καὶ πλουσιωτάτῃ γυναικί, ἡ Δανηλὶς ἀπὸ τοῦ ταύτης ἀνδρὸς ὠνομάζετο, ἀπαγγέλλουσιν. ἐκείνη δὲ διὰ πείρας τὸν μοναχὸν γινώσκουσα, ὁ τι προορατικοῦ χαρίσματος κατηξιώται, οὐκ ἐγένετο περὶ τὸ λεχθὲν ἀμελής, ἀλλὰ μετακαλεσαμένη τὸν μοναχὸν διῆλθε προσονειδίζουσα. "τοσοῦτος χρόνος ἐξουσι γνῶριμος" εφη "τυγχάνω, πάτερ πνευματικέ, καὶ οἱ δάς με πάντως οὐσαν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς καὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὑπερέχουσιν καὶ προάρχουσιν, καὶ οὐδέποτε οὐτ' ἐπηγέρθης θεασάμενός με οὐτε ἐπηύξω μοι, ἀλλ' οὐδὲ τῷ υἱῷ ἡ τῷ ἐκγόνῳ μου τὴν τοιαύτην τιμὴν ἀπένειμας. καὶ πῶς νῦν ἀνθρώπων εὐτελεῖ καὶ ξένον μηδὲ γνῶριμον τοῖς πολλοῖς ἰδὼν καὶ ὑπεξάνεστης καὶ ὡς βασιλέα ἐτίμησας;" ὁ δὲ εὐλαβῆς ἐκεῖνος μοναχὸς πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίνατο ὁ τι οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ἐνα τῶν τυχόντων εἰδὼν τὸν ἀνδρα ἐγώ, ἀλλ' ὡς μέγαν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ Χριστοῦ κεχρισμένον εἰδὼν, καὶ ἐξάνεστην καὶ ἐπευφήμησα· τοῖς γὰρ ὑπὸ θεοῦ τετιμημένοις ὀφειλομένη πάντως ἐστὶ καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων τιμή." διατρίψαντος τοίνυν ἐν τοῖς ἐκεῖσε μέρεσιν ἐπὶ χρόνον τινὰ τοῦ κυρίου τοῦ Βασιλείου, καὶ τὰς ἐπιτραπέϊσας αὐτῷ τοῦ δημοσίου δουλείας ἀνύσαντος καὶ ἀνατρέχειν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν μέλλοντος, ἐπεὶ εὐτυχὲς ἀσθενεῖα σώματος ληφθεὶς ὁ Βασίλειος, αὐτόθι καταλιμπάνεται. ἐπιμελείας δὲ τῆς προσηκούσης τυχῶν μετὰ χρόνον τινὰ τῆς νόσου κρείττων ἐγένετο καὶ πρὸς τὴν ἀνοδὸν καὶ αὐτὸς ἡτοιμάζετο. μετακαλεσαμένη δὲ αὐτὸν ἡ προρρηθεῖσα γυνὴ Δανηλὶς πολλοῖς καὶ 228 μεγάλοις δεξιούται χαρίσμασιν, ἐμφρόνως πάνυ καὶ συνετῶς ὡσπερ τινὰ σπόρον εἰς ἀγαθὴν

αὐτὰ καταβαλλομένη χώραν, ἵνα ἀμήση παμπολλαπλασίονα ἐν εὐθέτω καιρῷ· δέδωκε γὰρ αὐτῷ καὶ χρυσὸν ἱκανὸν καὶ ἀνδράποδα πρὸς ὑπηρεσίαν τριάκοντα καὶ ἐν ἱματισμῷ καὶ διαφόροις εἰ δεσιπλοῦτον πολὺν, μηδὲν ἐτερον ἐπιζητήσασα τὸ πρότερον παρ' αὐτοῦ ἢ τὸ ποιήσασθαι πνευματικῆς ἀδελφότητος σύνδεσμον πρὸς Ἰωάννην τὸν ταύτης υἱόν. ὁ δὲ ὡς ὑπὲρ αὐτὸν μᾶλλον οὐσαν διωθεῖτο τὴν ἐντευξιν διὰ τὸ δοκοῦν τῆς γυναικὸς περιφανῆς καὶ τὸ αὐτοῦ κατὰ τὸ ὀρώμενον εὐτελής. ὁ μὲν πλείονα παράκλησιν δεξάμενος ὑπ' αὐτῆς τοῦτο πεποίηκε. καὶ τότε οἶονεῖ ἐπὶ πλεονθαρρήσασα εἰπε φανερώς πρὸς αὐτὸν ὅτι σε ὁ θεὸς μέγαν ἀνθρώπον εἰχει καὶ ἐπὶ μεγάλης μέλλει τιμῆς ἀνυψοῦν, καὶ οὐδὲν ἐτερον ἐπιζητῶ ἢ ἀπαιτῶ παρὰ σοῦ πλὴν ἵνα ἀγαπᾶς καὶ ἐλεῆς ἡμᾶς. ὁ δὲ τῆς γῆς ἐκείνης ἀπάσης, εἰ δυνατόν, κυρίαν αὐτὴν ἀποφῆναι, εἰ τοῦτο ἐστίν, κατεπηγγέιλαι. καὶ οὕτως ἐκεῖθεν ἀπάρας ἀνήει καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν καὶ τὸν αὐτοῦ κύριον. ἀπὸ δὲ τῶν ἐντεῦθεν αὐτῷ προσγεγονότων χρημάτων μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐξωνήσατο κτήματα κατὰ Μακεδο-

νίαν μεγάλα, καὶ κατέστησεν ἐπ' εὐπορίας ἀπαντας τοὺς προσήκοντας ἱκανῆς, καὶ γέγονε πλούσιος καὶ αὐτός, ὡς περ ταῖς ἀρεταῖς, οὕτω δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς χρήμασι. συνῆν δὲ ὁ μὲν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ καὶ διηκόνει αὐτῷ. 229 12 Κατὰ δὲ τινὰ τῶν ἡμερῶν Ἀντίγονος ὁ πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν κλητόριον ἐν ταῖς βασιλικαῖς οἰκίαις, αἱ κατὰ τὴν πλησιάζουσαν τοῖς βασιλείοις αὐλήν, ὠκοδόμησε καὶ πολυτελεῆς ἐσκεύασατο, ἐστιάτορα καὶ δαιτυμόνα τὸν οἰκεῖον πατέρα Βάρδαν ποιούμενος. ὁ δὲ Καῖσαρ τοὺς μείζονας τῆς συγκλήτου καὶ τοὺς οἰκεῖους παραλαβὼν καὶ τοὺς συνήθεις πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀπήει, συμπαραλαβὼν καὶ τοὺς ἀπὸ Βουλγαρίας φίλους, συνήθως κατὰ τὸν τότε καιρὸν τῆ βασιλευούσῃ ἐνδιατρίβοντας. παρῆν δὲ τῇ ἐστίασει καὶ Θεόφιλος ὁ τοῦ Βασιλείου κύριος οἱ ἀσυγγενῆς καὶ αὐτὸς τοῦ Καίσαρος, ἀλλὰ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ πατρίκιος, ὁ τοῦ καθ' ἡμᾶς λογοθέτου τοῦ δρόμου καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ἀκροῦ καὶ ἀδωροτάτου περιφανῶς πατρικίου Θωμᾶ πατῆρ. οἱ δὲ Βούλγαροι αἰεί πως οἰηματῖαι καὶ καυχηματῖαι τυγχάνοντες, ἐπεὶ εὐτυχον τότε μεθ' ἑαυτῶν ἐχόντες Βούλγαρον ἐπ' ἀνδρῖα σεμνυνόμενον σώματος καὶ ἀκρον ἐν παλαισμοσύνῃ ὑπάρχοντα, ὃν οὐδεὶς σχεδὸν μέχρι τότε τῶν προσπαλαιόντων κατέβαλεν, οὐκ ἀνεκτὸν ἐδόκουν ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν ἀλλ' ὑπὲρ τὸ μέτρον ἠλαζονεύοντο. τοῦ δὲ πότου προϊόντος καὶ θυμηδίας χορευούσης κατὰ τὴν τράπεζαν, λέγει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος Θεόφιλος πρὸς τὸν Καίσαρα ὅτι εἰχω, δέσποτα, ἀνθρώπον ὃς ἐὰν κελεύῃς ἵνα παλαίῃ μετὰ τοῦ περιβοήτου τούτου Βουλγάρου. μέγιστον γὰρ ὁ νεῖδος τοῦτο Ῥωμαίοις, καὶ οὐδεὶς ὑποίσει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, εἰ οὐτος ἀκαταγώνιστος ἐν Βουλγαρίᾳ παραγένηται. τοῦ δὲ Καίσαρος γενέσθαι προστά- 230 ξαντος, ὁ προμνημονευθεὶς Κωνσταντῖνος πατρίκιος, σφόδρα φίλιως πρὸς τὸν Βασίλειον διακείμενος αὐτὸς καὶ αὐτὸς ἐξ Ἀρμενίων ἐλκων τὸ γένος, ἐπεὶ δῖνυρον εἰδε τὸν τόπον ἐν ᾧ διαγωνίζεσθαι ἐμελλον, καὶ ἐδεδόκει μὴ πως ὀλισθήσει τυχὸν ὁ Βασίλειος, αἰτεῖ προτροπὴν γενέσθαι παρὰ τοῦ Καίσαρος ἐκ ξύλων ἐπιρρανθῆναι πρίσμα κατὰ τὸ ἐδαφος. οὐ γενομένου συμπλακεῖς τῷ Βουλγάρῳ ὁ Βασίλειος, καὶ θάττον συμπίεσας καὶ περισφίγξας αὐτόν, ὡσεὶ δεσμόν τινα χόρτου κοῦφον καὶ ἀψυχὸν ἐξ ἔριου πόκον ξηρόν τε καὶ ἐλαφρόν, οὕτω ῥαδίως αὐτὸν ἐπάνω τῆς τραπέζης μετεωρίσας ἀπέρριψεν. τοῦ δὲ γεγονότος οὐδεὶς τῶν παρόντων ἦν ὃς οὐ περιεῖπε καὶ ἐθαύμαζε τὸν Βασίλειον. ἐκπλαγέντες δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι τὴν περιουσίαν τῆς εὐχερείας τε καὶ δυνάμεως ἐμειναν ἐνεοί. ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας ἠρξάτο ἐπὶ πλεονῆ τοῦ Βασιλείου φήμη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν διαφοιτᾶν, καὶ τοῖς ἀπάντων διεφέρετο στόμασιν, ἀπόβλεπτος ἡδη καθεστηκώς. 13 Ἦν δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἱππὸς ἀφηνιαστῆς καὶ ἀτακτος σκληραύχην τε καὶ ἀγέρωχος,

τά δ' αλλα γενναίος και αγαθός και καθ' ηλικίαν και κάλλος και τάχος μέγας και θαυμαστός, ος ει ετυχε λυθείς του δεσμού η αλλως πως αφεθείς, λίαν ην δυσχερής εις χειρας αυθις ελθειν και πολλά πράγματα προς το κατασχειν παρείχε τοις ιπποκόμοις. συνέβη δέ ποτε τον βασιλέα προς θήραν εξελθόντα και τον τοιοῦτον ιππον επιβεβη- 231 κότα αυτοχειρία ράβδω τυχειν λαγωῦ. εὐθὺς ου ν ὑφ' ἡδονῆς ὁ βασιλεὺς θᾶττον ἐκ τοῦ ιππου καθήλατο προς τὸ σφάξαι τον λαγῶν. αφετος δὲ ὁ ιππος καταλειφθεις ἀπεσκίρτησεν, και πολλῶν συνδραμόντων, και τῶν τε τοῦ ἵπποστασίου ἀρχόντων και μαγγλαβιτῶν και λοιπῶν τῶν περι αὐτοὺς συγκινηθέντων, οὐκ ην τινὶ δυνατὸν τον ιππον λαβεῖν, ωστε θυμωθέντα τον βασιλέα κε- λεῦσαι, εἰ κρατηθεῖη, διακοπῆναι τοὺς ὀπισθίους αὐτοῦ τῶν πο- δῶν. ὁ δὲ Καῖσαρ Βάρδας παρῶν ἐδεῖτο τοῦ βασιλέως μὴ διὰ μίαν κακίαν τοσαύτην ἀρετὴν ιππου μάτην παραπολέσθαι. ὁ ου ν Βασίλειος συμπαρῶν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ λέγει προς αὐτὸν οτι εἰ παραδράμω τον βασιλικὸν ιππον και ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ιππου ἐκτινα- χθεις εποχος αὐτοῦ γένωμαι, αρα μὴ διὰ τὸ βασιλικοῖς φαλάροις κεκοσμηῆσθαι αὐτὸν ἀγανάκτησις παρὰ τοῦ βασιλέως γένηται κατ' ἐμοῦ; τοῦ δὲ βασιλέως ὑπομνησθέντος και κελεύσαντος τοῦτο γε- νέσθαι, ἐτοίμως και εὐφυῶς ὁ Βασίλειος τοῦτο πεποίηκεν. ο θεασάμενος ὁ βασιλεὺς, και ἀγαπήσας τὴν μετ' ἀνδρίας εὐφυίαν αὐτοῦ και σύνεσιν, εὐθέως ἀπὸ τοῦ Θεοφιλίτζη αὐτὸν ἀνέλαβέ τε και εἰς τοὺς βασιλικοὺς κατέταξε στρατορας. προσεῖχε δὲ και ἡγάπα αὐτόν, ὁρῶν αὐτοῦ τὸ προς τοὺς αλλοὺς ἐν πᾶσι διαφέρον κατὰ πολὺ. διὸ και πολλακίς ἐπιδειξάμενον κατενώπιον αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ πρωτοστράτορος ἀξίαν ἐβίβασε. 14 Μετὰ δὲ ταῦτα κυνηγεσίου καταγγελθέντος εἰς τὸ λεγόμενον Φιλοπάτιον, ην ὁ πρωτοστράτωρ κατὰ τον τύπον τοῦ 232 βασιλέως προπορευόμενος εφιππος, ἐπέφερετο δὲ και τὸ ρόπαλον τὸ βασιλικὸν ἐπὶ τῆς ζώνης αὐτοῦ, ο βαρδούκιον οἱ δε καλεῖν ἢ συνήθεια. θορύβου δὲ κινουμένου ἀπὸ τῶν συμπληρούντων τὸ κυνηγέσιον, ἐξέθορον ἐκ τῆς υλης λύκος παμμεγεθέστατος, ωστε σχεδὸν πάν- τας διαπτοηθῆναι και εἰς ταραχὴν ἐμπεσεῖν. ὁρμήσας δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ Βασίλειος, και ρίψας ἐξόπισθεν τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον, ετυχε τοῦ θηρίου κατὰ τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς και ταύτην ἐδιχοτό- μησεν. ὁ δὲ Καῖσαρ οπισθεν τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ εἰωθὸς πο- ρευόμενος και τὸ γεγονός θεασάμενος ειπε προς τινας τῶν συνεπο- μένων συνήθων αὐτοῦ και γνωστῶν οτι οἱ μαι πάσης τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὴν κατάλυσιν τον ανθρωπον τοῦτον μέλλειν γενήσεσθαι· κατεστοχάζετο γὰρ και τὸ προς πάντα τούτου ἐπιτυχές τε και εὐ- τυχές και τὴν διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως διάθεσιν προς αὐτόν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ και παρὰ Λέοντός φασι τοῦ τηνικαῦτα ἐπὶ παν- τοδαπῆ σοφία πρωτεύοντος ἀκοῦσαι αὐτόν, ἐν τῷ πολλακίς περι τούτων πυνθάνεσθαι τοῦ ἀνδρός, πρῶτα μὲν οτι ὑπὸ νεανίσκου τινὸς εὐρίσκω τὴν κατάλυσιν τῆς ὑμῶν γενεᾶς· επειτα, ὡς εἰς ἐμ- φάνειαν προέβαινε ὁ Βασίλειος, και τῷ δακτύλῳ τοῦτον ὑποδειξαι τῷ Καίσαρι, λέγοντα οτι ου τος τυγχάνει ο ν ε λεγον διάδοχον ὑμῶν μέλλειν εσεσθαι. ἐξ ου και ὑφωρᾶτο και ἐνήδρευεν ὁ Καῖσαρ ἀεὶ τον Βασίλειον, εἰ και μηδὲν ἀκυρῶσαι ἡδύνατο τῶν ὑπὸ τοῦ θείου προκυρωθέντων βουλήματος· οὐ γὰρ ουτως ἀπροσδόκητον ὡς αφυκτον ἀεὶ τὸ πεπρωμένον ἐστίν. και ταῦτα μὲν, εἰ και κατὰ παράβασιν ισως, ἀλλ' οὐκ ε ζω τῆς ὑποθέσεως ειρηται. 233 15 Φιλοθήρου δὲ τοῦ βασιλέως τυγχάνοντος, και πάλιν μετ' ὀλίγον κυνηγεσίου τε χάριν και μετρίου περιουδύματος κατὰ τον τῆς Ἀρμαμενταρέας λεγόμενον τόπον περάσαντος, ει τα δουλι- κίου κατ' ἰδίαν εὐτρεπισθέντος και τοῦ βασιλέως ἐπὶ τραπέζης μετὰ Θεοδώρας καθεσθέντος τῆς οἰκείας μητρὸς και τῶν ἰδίων συγγε- νῶν και οἰκειοτέρων τῆς συγκλήτου, προσεκλήθη και ὁ πρωτο- στράτωρ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, και καθεσθέντος αὐτοῦ ηρξατο Θεοδώρα ἢ βασιλις πυκνότερον

ἀτενίζειν καὶ ἀφορᾶν πρὸς αὐτὸν καὶ κατανοεῖν καὶ παρεπισκοπεῖν αὐτὸν ἀκριβέστερον. ἐπιγνοῦσα δέ τινα σύσσημα ἐν αὐτῷ κατ' ὀλίγον ἐλιποψύχησεν, ὡστε καὶ ὁ δὴ ἐπιχεθῆναι αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ ῥόδων στάγματος τὸ πνεῦμα μόλις ἀνακαλέσασθαι, ὁ τεπερ οἱ παρόντες ὑπανεχώρησαν. εἰς ἑαυτὴν δὲ ἐλθοῦσα καὶ ἀναλάμψασα παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ βασιλέως ἐπηρωτᾶτο, τί αἴτιον τὸ γεγονός ἐπ' αὐτῇ, καὶ πόθεν οὐτως ἀθρόως ἐπισυνέβη αὐτῇ ἢ ἐκστασις. ἢ δὲ μόλις ἑαυτὴν ἐκ τῶν θορύβων τῶν φρενῶν συναθροίσασα εἰπεν ὅτι ὁ νῆκουον παρὰ τοῦ πατρός σου, δέσποτα καὶ τέκνον ἐμόν, μέλλειν ἐξολοθρεῦσαι τὴν γενεάν ἡμῶν, οὐτός ἐστιν ὁ ν λέγεις Βασίλειον· τὰ σύμβολα γάρ, ἀπερ εἰπεν εἰς τὸν ἡμᾶς διαδέχεσθαι μέλλοντα, οὐτός ὁ ἀνθρώπος κέκτηται. ὁθεν τὸ πρᾶγμα ὁλον τῇ διανοίᾳ παραλαβοῦσα, καὶ ὡσπερ κατ' ὄφθαλμούς τὸν ὀλεθρον βλέπουσα, διαταραχθεῖσα ἐξέλιπον. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ δέος ἀφαιρῶν τῆς μητρός, καὶ εἰς τὸ καθεστὸς ἐπανάγων καὶ παραμυθούμενος, "κακῶς ὑπέλαβες" 234 εἰπεν, "ὦ μήτηρ· ὁ γὰρ ἀνθρώπος οὐτός ἰδιώτης ἐστὶ καὶ πάνυ ἀφελής, ἀνδρίαν μόνον ἔχων, οἱ ἀνὸς πάλοι Σαμψῶν, καὶ οὐδὲν ἔτερον, ἀλλ' ὡς τις Ἐνάκῃ Νεμβρῶδ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀναφανείς, ἐξ αὐτοῦ τοίνυν μηδένα φόβον ἔχει, μηδ' ὑπόνοιάν τινα κεκτήσῃ πονηράν." καὶ τότε μὲν οὐτως τὸ τοιοῦτον κῦμα ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενος παρέδραμεν ὁ Βασίλειος. 16 Εἰς δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους παρακοιμώμενον ὁ βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον Δαμιανὸν τὸν πατρίκιον, τῷ γένει Σκλάβον, ὁς διὰ φιλοδέσποτον πάθος εἰπε πολλάκις τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ ἄλλων μὲν τινῶν ὡς μὴ κατὰ τὸ δέον τῶν πραγμάτων ἐξηγουμένων, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, ὡς τὸ πλείστον τοῦ κράτους εἰς ἑαυτὸν μετηγάγετο καὶ πολλάκις ἐκφέρεται τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐκ τοῦ ἐνίας τῶν τοῦ Καίσαρος ἀνέτρεπεν διοικήσεων ἐτέρως ἔχειν τὰ πράγματα ἀναδιδάσκων τῷ βασιλεῖ. διὰ συμπεισθεὶς ὁ Καῖσαρ ὑπὸ τῶν οἰκείων φίλων καὶ γνησίων παραινετῶν καὶ συμβούλων κατὰ τοῦ Δαμιανοῦ συσκευάζεται, καὶ πολλαῖς διαβολαῖς κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα χρησάμενος, καὶ πιθανῶς συνθεὶς τὰ κατηγορούμενα, μετεκίνησε τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸν Δαμιανὸν εὐνοίας μετέστησεν, ὡστε καὶ διαδέξασθαι πείσαι τῆς οἰκείας ἀξίας αὐτόν. ἐξωσθέντος οὖν ἐκείνου ἐχίρηε λοιπὸν ἐπὶ χρόνον τινὰ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα. ἀλλ' ὅταν ἡ πρόνοια πρὸς ὀβούλεται συνελαύνη τὰ πράγματα, καὶ φρόνησις ἀπρακτεῖ καὶ πανουργία τοῖς οἰκείοις 235 σοφίσμασι περιδράσεται. τοῦ γὰρ Καίσαρος καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκείνον τε καὶ τοῦτον εἰς τὸ τοιοῦτον ἐπαναβιβασθῆναι ἀξίωμα λογοποιοούντων καὶ λεληθότως ἐπισπευδόντων, παρὰ πᾶσαν αὐτῶν ἐλπίδα μετὰ καιρὸν οὐ πολὺν προβάλλεται παρακοιμώμενον ὁ βασιλεὺς τὸν Βασίλειον, τιμήσας αὐτόν καὶ πατρίκιον, καὶ γυναικί συζεύξας εὐμορφία σώματος καὶ κάλλει καὶ κοσμιότητι πρωτεύουση πασῶν τῶν εὐγενίδων σχεδόν, ἡ θυγάτηρ ἐτύγχανε τοῦ παρὰ πάντων ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ φρονήσει λαλουμένου τότε τοῦ Ἰγгерос. τούτου δὲ γενομένου, καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιδιδούσης τῆς τοῦ βασιλέως ἀγάπης πρὸς τὸν Βασίλειον, ὅρων ὁ Καῖσαρ καὶ τῷ φθόνῳ δακνόμενος καὶ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ὀρρωδῶν πολλάκις τοὺς ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Δαμιανοῦ γενέσθαι αὐτὸν βουλευσαμένους καὶ παρορμήσαστας ἐλοιδορεῖτο καὶ κατεμέμφετο, ἀφρονας αὐτοὺς καὶ κακοβούλους ἀποκαλῶν, "οἷς" φησὶν "ἐγὼ παρὰ τὸ δέον πεισθεὶς, καὶ ἐξεώσας ἀλώπεκα, λέοντα ἀντεισήγαγον, ἵνα πάντας ἡμᾶς λαφύξῃ καὶ καταβρώξῃται." 17 Ἀρτι δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μετὰ Βάρδα τοῦ θεοῦ Καίσαρος κατὰ Κρήτης ἐκστρατεύοντος, καὶ σοβαρώτερον τοῦ Καίσαρος χρωμένου τοῖς πράγμασι καὶ ἐξουσιαστικώτερον ἐκφέροντος τὰ προστάγματα, ἡρξαντο πυκναὶ καὶ συνεχεῖς αἰ κατ' αὐτοῦ διαβολαὶ καθ' ἑκάστην τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ διαγγέλλεσθαι. ἐν Κήποις δὲ γενομένων αὐτῶν (τόπος δὲ οὐτός κατὰ τὴν πρὸς

236 Μαιάνδρω τῶν Θρακησίων παράλιον) καὶ εἰ τε κατὰ τύχην εἰ τε κατὰ σπουδὴν τῆς τοῦ βασιλέως ἀυλαίας ἢ τοῦ κόρτης ἐπὶ χθαμα-λοῦ καὶ ἐπιπέδου ταθείσης τόπου, τῆς δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν ἀπό-πτω καὶ ὑψηλῶ, ταύτης εὐλόγου δῆθεν δραξάμενοι ἀφορμῆς οἱ πάλοι βαρυνόμενοι καὶ μισοῦντες τὸν Καίσαρα πολλὰς κατ' αὐτοῦ ὡς ἐντρυφῶντος ἢ δὴ καὶ φανερώς εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐξυβρίζον-τος, εἰ τοῖς ἀλλοῖς ἀπασιν οὐκ ἀρκοῦμενος κὰν τούτῳ φιλοτιμῆ-σασθαι ἐσπευσεν, ἵνα χθαμαλὴ μὲν καὶ ταπεινὴ ἢ τοῦ αὐτοκράτο-ρος σκηνὴ δείκνυται, ἢ δὲ ἐκείνου περιφανῆς καὶ μετέωρος. πει-σθεῖς οὖν τούτοις ὁ βασιλεὺς κινεῖται πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ συ-σκευὴν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ σκέψιν τῆς αὐτοῦ ἀναιρέσεως· οὐ γὰρ ἠδύνατο φανερώς κατ' αὐτοῦ τι εἰπεῖν ἢ ἀποφίνασθαι διὰ τὸ ὁμότιμον σχεδὸν εἶναι καὶ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ διὰ τὸ δε-διέναι πάντας τὴν ἑταιριῶτιν αὐτοῦ φατρίαν καὶ σύστασιν, καὶ τὸ πάντας τοὺς ἀρχοντάς τε καὶ στρατηγούς αὐτῷ προσανακεῖ-σθαι καὶ πρὸς αὐτὸν μᾶλλον ἢ πρὸς τὸν βασιλέα ὄραν, ὡς καὶ μᾶλλον ἐκείνου τοῖς πράγμασι νήφοντος καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν μετα-φέροντος ἐκαστα, καὶ μάλιστα διὰ τὸ τὸν ἀνθύπατον καὶ πατρί-κιον Ἀντίγονον τὸν υἱὸν αὐτοῦ δομέστικον τὸ τηνικαῦτα τῶν βασι-λικῶν τυγχάνειν σχολῶν. πλὴν ἐσχε πολλοὺς ὁ βασιλεὺς τοὺς κοι-νωνοῦντας αὐτῷ τοῦ βουλευματος καὶ κατεπαγγελλομένους κατα-πράξασθαι τὴν σφαγὴν. ὡς οὖν κατὰ τὴν ἐνωσιν συνήθως ὁ Καίσαρ 237 πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἢ λθε σκηνὴν, καίτοι πονηρῶν οἰωνῶν προ-φανέντων αὐτῷ, ὅπως περὶ τῶν προκειμένων βουλευσῶνται, ἐν-θετον καιρὸν τοῦτον εἶναι νομίσας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν τούτου ἀναίρεσιν διὰ νεύματος γνωρίζει τῷ πατρικίῳ Συμβατίῳ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου τυγχάνοντι, ὅς καὶ γαμβρὸς ἢ τῷ Καίσαρος ἐπὶ θυγατρὶ καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ βουλῆς ἐκοινωνεῖ βασιλεῖ, ἐξελθόντι εἰσαγαγεῖν τοὺς αὐτόχειρας αὐτοῦ γενέσθαι ὀφείλοντας. ὅς ἐξελ-θὼν καὶ τὸ συγκείμενον σημεῖον πεποιηκώς, ὁ περ ἢ τὸ τοῦ σταυ-ροῦ σημεῖον, τῇ οἰκειᾷ ὀψει ἐπισφραγίσασθαι, ἐπεὶ ἐκείνοι μαλα-κόψυχοι τυχὸν ὀντες ἀπεδειλίασαν καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ δεινῷ γεγο-νότες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πράξεως ἰλιγγίασαν καὶ τριβὴ τοῦ χρόνου ἐγένετο, ἐν ἀμηχανίᾳ κατέστη ὁ βασιλεὺς, καὶ διὰ τινος τῶν βα-σιλείων κατευναστῶν μαθὼν αὐτοὺς κατεπτηχῆναι καὶ δειλιᾶν καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἐγχείρημα, τῷ ὀντι διανοίας τόλμημα καὶ φρενὸς ἀνδρεία καὶ εὐθαρσοῦς· καὶ τῶν ἐνδον τινὰ οἰκεῖόν τε καὶ πιστὸν ἐκπέμπει πρὸς Βασίλειον τὸν πατρικίον καὶ παρακοιμώμενον, καὶ δηλοῖ μετὰ δέους αὐτῷ ὡς εἰ μὴ θᾶπτον ἀναρρώσεως τοὺς εἰς τὸ πρᾶγμα ἠὑτρεπισμένους καὶ παρορμῆσης αὐτίκα πρὸς τὸ ἐργὸν χωρῆσαι, πάντως οἰδα ὅτι εὐθέως ἐμὲ δεήσει ὑπὸ τούτου ἀναίρε-θῆναι· ἀδύνατον γὰρ λαθεῖν αὐτὸν τὰ κατ' αὐτοῦ μοι βεβουλευ-μένα, καὶ δόξετε μᾶλλον ὑμεῖς αὐτόχειρες καὶ σφαγεῖς χρηματί-σαι μου. ἀπερ ἀκηκῶς ὁ Βασίλειος, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως μὴ 238 τι πάθοι ἐν ἀγωνίᾳ γεγονώς, θᾶπτον θαρραλέους ἐποίησε τοὺς δει-λοὺς καὶ τοὺς τρέμοντας εὐθαρσεῖς, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως αὐτοὺς ὑπηρετήσασθαι βουλῇ διηρέθισεν. ὡς οὖν ὡς περ μένους πλησθέντων καὶ ἀθρόως εἰσπηδησάντων εἰς τὴν βασιλέως σκηνὴν, ὁ Καίσαρ, ὁ περ ἢ τὴν, ἐπ' αὐτὸν δόξας εἶναι τὴν συνδρομὴν, ἀναπηδήσας τοῖς τοῦ βασιλέως περιεπλάκη ποσίν. ὁ ἐκεῖθεν ἐλκύσαντες οἱ αὐτό-χειρες πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βασιλέως ἀπέσφαζαν. πρώτην εἶχε μετ' εἰκάδα ὁ μὴν ὁ Ἀπρίλλιος, τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἐπινεμή-σεως. εὐθὺς οὖν ἡ στρατεία τῷ βασιλεῖ καταλύεται, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσιν ἐπανέρχεται. 18 Τῆς δὲ προνοίας ἀγούσης τὸν Βασίλειον εὐμηχάνως πρὸς ὁ περ ἐβούλετο, εὐθέως μετὰ τὴν ἐκ τῆς στρατείας ὑποστρο-φὴν υἰοποιεῖται τοῦτον ὁ βασιλεὺς (ἐτύγχανε γὰρ καθάπαξ οἰκειᾶς γονῆς ἀμοιρῶν) καὶ τῆς τῶν μαγίστρων ὑπερλάμπρου τιμῆς ἀξιοῖ. ἐφ' ὧν τῇ βασκανίᾳ διαρρηγνύμενος ὁ λογοθέτης Συμβάτιος, καὶ μὴ δυνάμενος τὸν φθονούμενον

καθορᾶν οὐκ ὀλίγην ἐπίδοσιν καθ' ἑκάστην λαμβάνοντα, παραιτεῖται μὲν τὴν προσοῦσαν αὐτῷ μέχρι τότε διακονίαν, ὡς μὴ δυνάμενος κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ζῆν, τῆς δὲ τῶν Ἰώνων ἢ τοι Θρακησίων στρατηγίας αἰτεῖ τὴν ἀρχήν. οὐ τὴν αἰτησὶν ὁ βασιλεὺς ἐκπληρῶν προβάλλεται τοῦ εἰρημένου θέμα-τος στρατηγόν. ὀλίγου δὲ διελθόντος καιροῦ, καὶ τῶν πραγμάτων ἐπισφαλῶς σαλευόντων καὶ τῆς ἀρχῆς κραδαινομένης καὶ ζητούσης τὸν προστησόμενον διὰ τὸ τὸν βασιλέα πρὸς ἀλλοις μᾶλλον εἰναίη 239 πράγμασιν εἰς δέον εἶδέναι χρῆσθαι, πρότερον δὲ τὰ πολλὰ λαν-θάνειν διὰ τὸ τὸν κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς Καίσαρα αἰεὶ τὰ κατεπεύγοντα διοικεῖν καὶ αὐτῷ σχεδὸν ἀνακεῖσθαι τὰ πράγματα καὶ τὴν μέριμναν πᾶσαν τῆς κοσμικῆς διοικήσεως, ἐγίνοντο καταβοήσεις τε καὶ διαγογγυσμοὶ κατὰ τοῦ βασιλέως παρά τε τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τοῦ πολιτεύματος καὶ παρά πάντων σχεδὸν τῶν ὀντων ἐπὶ τῶν διοικήσεων καὶ μεταχειριζομένων τὰ πράγματα, εἰτι δὲ καὶ παρά τῶν στρατευμάτων καὶ παντὸς τοῦ πλήθους τοῦ ἀστικοῦ· ἀδιὰ τῶν οἰκειοτάτων ὁ βασιλεὺς γνούς, καὶ μόλις οἰον ἐπὶ βραχὺ ἀνα-νήψας, καὶ ἐπιγνούς τὴν οἰκείαν περὶ τὰ κοινὰ οὐ μόνον ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν ἀλλὰ καὶ ἀνεπιτηδειότητα καὶ ἀφέλειαν, καὶ ἐπανά-στασιν ἢ ἀπόστασιν παρά τοῦ πλήθους εὐλαβηθεῖς, ἐγνω κοινωνὸν τῶν πραγμάτων προσλαβέσθαι καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐπεὶ περὶ ὀλίγου υἰοποιησάμενος ἦν τὸν Βασίλειον, ἦδει δὲ αὐτὸν οὐ μόνον ἀνδρίαν ἀλλὰ καὶ συνέσει τῶν πολλῶν διαφέροντα καὶ ἱκανὸν ἀνα-πληροῦν αὐτοῦ τὸ ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ κοσμικοῦ σκάφους ὑστέρη-μα, ἀμα καὶ τῆς θείας ἐναγούσης εἰς τοῦτο προνοίας αὐτόν, βεβαιοῖ πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην αὐτοῦ ὡστε Βασίλειον βασιλέα ... καὶ δὴ θεοῦ συνεφαπτομένου τῆς βουλῆς καὶ τοῦ πράγματος, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας πεντηκοστῆς, ἐν ἣ τὸ πατρὸς ὁ παράκλητος πρὸς τοὺς τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν ἐφοίτησε μα-θητάς, ἐν τῷ περιβλέπτῳ καὶ ἐπωνύμῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ναῶ 240 τὸν Βασίλειον ὁ Βασίλειος περιτίθεται στέφανον, χειρὶ μὲν τοῦ τότε Μιχαὴλ βασιλεύοντος, ψήφῳ δὲ καὶ κρίσει Χριστοῦ τοῦ αἰεὶ βα-σιλεύοντος. ἐκτεν πρὸς ταῖς εἰκοσιν εἰχεν ὁ Μαΐος μῆν, τῆς τεσσα-ρεσκαίδεκάτης κατὰ Ῥωμαίους ἐπινεμήσεως. 19 Μαθῶν δὲ τὸ γεγονός ὁ Συμβάτιος κατὰ τὴν ἀπονε-μηθεῖσαν αὐτῷ στρατηγίδα διάγων, οὐκ ἠδυνήθη τὸν διατήκοντα φθόνον αὐτῷ ἀνθρωπίνως ὑπενεγκεῖν, ἀλλὰ συναπομανέντα σχῶν καὶ Πηγάνην ἐκείνον τὸν πατρίκιον, ὁς τῆς κατὰ τὸ Ὀψίκιον ἠγεῖτο στρατηγίδος, εἰς ἀπόστασιν βλέπουσι, καὶ μούλτον ἐξ ἀπονοίας ἐγνωσαν συνιστᾶν. ἀναπέισαντες δὲ καὶ τὰ ὑπ' αὐτοὺς στρατεύ-ματα εἰς ἐργον ἐξάγουσι τὰ βουλευματα, εὐφημοῦντες μὲν τὸν Μιχαὴλ ὡς βασιλέα διὰ τὸ ἐκ τούτου τὰ πλήθη ἐπάγεσθαι καὶ μὴ δοκεῖν πτέρναν ἀποστασίας αἰρειν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, δυσφημοῦντες δὲ τὸν Βασίλειον καὶ μυρίαις πλύνοντες ὑβρεσι. φρουραζάμενοι δὲ ταῖς τοιαύταις ἀπονοίαις κατὰ τὸν τοῦ θέρους καιρόν, καὶ πολλοὺς ἀγροὺς τῶν κατὰ τὴν βασιλίδα δυνατῶν πυρ-πολήσαντες, καὶ ναῦς οὐκ ὀλίγας τῶν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ποιουμένων τὸν πλοῦν ἐν τοῖς ὀρμοῖς κατασχόντες καὶ κατακαύσαντες, ὡς ἐφθασεν ὁ χειμῶν, διαλύονται, διαδιδρασκόντων λά-θρα καὶ κατ' ὀλίγους τῶν κοινωνῶν τοῦ τολμήματος. ὁ συνιδόν-τες οἱ τοῦ δράματος ἀρχηγοὶ φυγῆ τὴν σωτηρίαν λαβεῖν ἐπειρά-θησαν. καὶ ὁ μὲν Συμβάτιος εἰς τὸ τῆς Πλατείας λεγομένης πέ-τρας φρούριον ὑπεισέρχεται, ὁ δὲ Πηγάνης κατέχει τὸ Κοτυάειον. 241 ἀλλ' εἰς οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἐπινοίας ἀπώναντο· ὑπὸ γὰρ τῆς τοῦ βασιλέως ληφθέντες χειρὸς δέσμιοι πρὸς αὐτὸν ἀναφέρονται. κατα-λαμβάνουσι δὲ τοῦτον ἐν τοῖς τοῦ ἀγίου Μάμαντος παλατίοις διά-γοντα· οὐς ἰδὼν, καὶ πολλὰ τῆς ἀπονοίας καὶ ἀταξίας ὄνειδίσας τε καὶ λοιδορησάμενος, καὶ διὰ μαστίγων πρότερον ἐπεξεληθῶν ἱκανῶν, ὑστερον ἐκδότους ταῖς τοῦ νόμου ποιναῖς ἐποίησατο. καὶ ὁ μὲν Συμβάτιος ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς μιᾶς χειρὸς στερηθεὶς εἰς ἐξορίαν

ἐκπέμπεται, ὁ δὲ Πηγάνης καὶ αὐτὸς τῆ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποπεσῶν ἐκκοπῇ καὶ τῆ τῶν ῥινῶν διὰ ξίφους ἀνατομῇ, πρὸς ἔξοριαν καὶ αὐτὸς ἀποστέλλεται· οὗτος ὁ γενναῖος βασιλεὺς Βασίλειος, ὅτε τὴν μόναρχον ἐξουσίαν ἐδέξατο, καὶ τῆς ὑπερορίας ἀνεκαλέσατο καὶ ταῖς πρὸ τῆς ἀποστασίας δωρεαῖς ἐφιλοτιμήσατο, καὶ μὴδὲ ἰχνος μνησικακίας πρὸς αὐτοὺς ἐνδειξάμενος καὶ ὁμοδιαίτους πολλακίς ἐποιεῖτο καὶ λόγοις παρεμυθεῖτο, καὶ ἐργοῖς εὐεργετῶν ῥᾶον αὐτοὺς ἐποίει φέρειν τὸ τῆς ἀνοίας ἀτύχημα. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὑστερον· τότε δὲ καὶ ἡ πρὸ πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐτῶν πρόρρησις καὶ προφητεία τὸ τέλος ἐλάμβανεν Ἰσαὰκ τοῦ διορατικωτάτου τῶν ἱερέων καὶ μοναχῶν, ὁς ἐξ Ἀρσακιδῶν καὶ αὐτὸς καταγόμενος δι' ὄραματος ἐμαθεν ὅτι μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὸν μεταξὺ ἐκ τῶν ἀπογόνων Ἀρσάκου μέλλει τις ἐπὶ τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας σκῆπτρα ἀναβιβάζεσθαι. γίνεται δὲ 242 κατ' εὐχὴν τὸ πρᾶγμα τοῖς τε ἐν τέλει καὶ τῷ δήμῳ παντὶ καὶ στρατοπέδῳ καὶ στρατηγοῖς καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἀνά πάσαις ταῖς χώραις καὶ πόλεσιν ἀπασὶ πλήθεσι· πάντες γὰρ ἐπιστῆναι τοῖς πράγμασιν ἠύχοντο ἀνδρα καὶ τῆς ἐλάττονος τύχης πεῖραν δεξάμενον καὶ ἐγνωκότα τοὺς κατὰ τῶν πενήτων ὑπὸ τῶν ὑπερεχόντων κονδυλισμοὺς καὶ τὰς ἀδίκους ἐξ αὐτῶν ἀφαιρέσεις καὶ τὰς ὠσπερ ἀναστάσεις τῶν ταπεινοτέρων καὶ τοὺς παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἀνδραποδισμούς, ἀπάντα ἐπὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ βασιλείας ἐσχε καιρὸν διὰ τὸ πρὸς ἀλλοῖς μᾶλλον εἶναι τὸν βασιλέα ἢ περὶ τῶν τοιούτων ἐθέλειν σκοπεῖν. 20 Μᾶλλον δέ, ἐπεὶ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐγενόμην, οἱ ὁμοίως δεῖν τὴν μὲν κατὰ τὸν βασιλέα Βασίλειον ἱστορίαν σχολάσαι ἐπὶ μικρόν, ἀνωθεν δὲ ἀναλαμβάνοντα δηλῶσαι διὰ βραχέων, ὡς οἱ ὄντες, οἱ ὅτι ὁ βίος τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ καὶ οἱ οἱ πράγμασιν ἐχαίρει καὶ ἐπὶ τίσι τὸν χρόνον καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ σπουδὴν καὶ τὰ δημόσια κατανήλισκε χρήματα, ἵνα ἐντεῦθεν εἰδέναι λογιζόμενος ἐχοί πᾶς ὁ βουλόμενος ὅτι καὶ τὸν Βασίλειον θεῖα ψῆφος σαφῶς ἠνέπι τὸ ἀρχεῖν καλέσασα (ἀδύνατον γὰρ ἠνέως εἶναι συστήναι τὰ πράγματα) καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ καθ' ἑαυτοῦ τὰ ξίφη ἠκόνησε καὶ τὰς τῶν ἀνελότων αὐτὸν ἐστόμωσε δεξιὰς καὶ εἰς τὴν οἰκίαν σφαγὴν διηρέθισε· τοσοῦτον ἑαυτὸν τῶν καθηκόντων ἐξεδιήτησε, καὶ τοσοῦτον πρὸς πᾶσαν 243 παράνομον ἐξεβακχεύθη πρᾶξιν, καὶ οὐ τως τὰ τε θεῖα ἐξωρχήσατο καὶ πρὸς τοὺς τῆς πολιτείας ὁμοῦ καὶ τῆς φύσεως νόμους ἐξῆυρσεν. συστησάμενος γὰρ περὶ ἑαυτὸν ἀσελγῶν καὶ μιαρῶν καὶ παμπονήρων ἀνθρώπων χορὸν δυσσεβῆ, καὶ τὴν τοῦ βασιλικοῦ μεγέθους ἀτιμάσας σεμνότητα, περὶ κώμους καὶ μέθας καὶ ἐρωτας ἀσελγεῖς καὶ αἰσχροὺς διηγήματα, ἐτι δὲ περὶ ἠνιόχους καὶ ἱπποῦς καὶ ἀρματα καὶ τὴν ἐντεῦθεν μανίαν καὶ παρακοπὴν τῶν φρενῶν ὁ ἀθλιὸς διημέρευε, καὶ εἰς τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους ἀφειδῶς ἐξεκένου τὰ δημόσια χρήματα. καὶ τὸ δὴ σχελιώτατον, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ τῆς πίστεως ἡμῶν σύμβολα χλευάζων καὶ κερτομῶν, ἀντιτύπους τῶν σεμνῶν ἱερέων ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν μίμων καὶ γελοίων καταστησάμενος, μυκτηρισμὸν καὶ χλεύην ἐτίθει ταῦτα καὶ γέλωτα. διηγῆσομαι δὲ τίνα ἐξ αὐτῶν, οὐ πολλά, ἵνα ἀπὸ τῶν ὀλίγων γνῶτε καὶ τὰ λοιπά. 21 Ὅτι μὲν οὐ νάρματηλάτης καὶ ἠνιόχος ἠνέπι, ἐπὶ τοῦ δίφρου τῶν ἱππῶν μεθ' ἠνιόχου στολῆς καθεζόμενος καὶ πρὸς τοὺς διαύλους τῶν δρόμων τοῖς ἀντιτέχνους διαμιλλώμενος ἐνδον τῆς βασιλευσύσης καὶ τῶν βασιλείων καὶ ἐξω κατὰ τὰ ἐν τῷ τοῦ μάρτυρος Μάμαντος βασιλικὰ ἐνδαιτήματα, καὶ ὅτι πάμπολλα χρήματα εἰς ταῦτα ἀνήλισκε, θεωρικῶν γενομένων τῶν στρατιωτικῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πολεμικῶν τάξεων εἰς τὰς θυμελικὰς ὀρχήσεις καὶ λέσχας ὁ Ῥωμαϊκὸς ἐξεχεῖτο πλοῦτος, καὶ εἰς ἀσελγεῖς καὶ 244 παρανόμους βακχείας καὶ ἐρωτας ἀσώτους ἀσώτως καὶ ῥύδην ἐξεφοροῦντο οἱ βασιλικοὶ θησαυροί, ὡς πᾶσι γινώριμον καὶ καταφανὲς καθεστὼς παρήσειν μοι δοκῶ· ὅτι δὲ τὰ θεῖα κατέπαιζε, καὶ ἀπὸ τῶν

συνόντων αὐτῶ μιαρῶν καὶ ἀσελγῶν ἀνδρογύνων καὶ πατριάρ- χην ε να ὠνόμαζε καὶ μητροπολίτας ἐκ τούτων ἀφώρισεν ε νδεκα ὡς αὐτοῦ συμπληροῦντος τὸν δώδεκα ἀριθμόν, τοῦτο δὲ διηγῆσομαι. τὸν γὰρ ἑναγῆ καὶ μιαρῶτατον ἐκεῖνον Γρυλλον τὸ τοῦ πατριάρχου ἐπιφημίσας ο νομα, καὶ ἀρχιερατικῆ τοῦτον χρυσοσίκτω καὶ ὑπερ- λάμπρω κοσμήσας στολῆ καὶ ὠμοφόριον περιθείς, καὶ ἐν τάξει μητροπολιτῶν ἑτέρους ε να πρὸς τοῖς δέκα, ὡς ε ι ρηται, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῶν ὁμογνομόνων αὐτῶ συνεδρίου σκεύασας, καὶ δωδέκα- τον ἑαυτὸν Κολωνείας ὀνομάσας ἀρχιεπίσκοπον, καὶ κιθάραν ε κα- στον ε σωθεν τῆς ἱερατικῆς στολῆς ἐπιφέρεσθαι δούς, καὶ ταύτας κάτωθεν ὑπηχεῖν προστάξας, ου τω σὺν αὐτοῖς τὴν ἱεράν δῆθεν παίζων καὶ κατορχούμενος ἐπετέλει μυσταγωγίαν καὶ λειτουργίαν, μετὰ τῶν παμμιάρων ὁ μιαρῶτατος, μετὰ τῶν βεβήλων ὁ ἑναγῆς. καὶ ο τε μὲν μυστηριώδης δῆθεν εὐχή ἐλέγετο, ἡρέμα τὰς κιθάρας ε δει ὑποφωνεῖν· ο τε δὲ ἱερέως ἐκφώνησιν η λαοῦ ἀμοιβαίαν ἀπό- κρισιν ὁ χρόνος ὑπέβαλλεν, ἐπὶ μέγα τὰς κιθάρας τῷ πλήκτρῳ κρουομένας ε δει ἡχεῖν καὶ ἐξάκουστον αὐτῶν τὴν μελωδίαν καθί- στασθαι. ε ι τα τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς, α τινα λίθοις τιμίοις καὶ μαργάρων κατεκοσμεῖτο φαιδρότησιν, ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ 245 κατεσκευασμένοις, α καὶ λελειουργηκότα πολλάκις τῇ θείᾳ μυ- σταγωγίᾳ ἐτύγχανεν, ἐν τούτοις τοῖσιν σίνηπι καὶ ο ξος ἐμβαλόν- τες ου τω μετεδίδοσαν τοῖς ὁμοίοις μετὰ πολλοῦ τοῦ μεταξὺ γέλω- τος καὶ ῥημάτων αἰσχυρῶν καὶ σχημάτων ἀποτροπαίων καὶ βδελυ- ρῶν. ε ι εν. 22 Τοῦ δὲ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου ποτέ, μετὰ πάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἐκκλησιαστικῆς δορυφορίας καὶ τάξεως, λιτανείαις πρόοδον πρὸ τῆς πόλεως ποιούμενου καὶ πρὸς τινα πο- ρευομένου θεῖον ναὸν μετὰ τῆς εἰωθυίας ἱεραῶν μελωδίας καὶ κατα- στάσεως, συνέβη καὶ τὸν δυσσεβῆ καὶ βέβηλον τοῦ βασιλέως φα- τριάρχην Γρυλλον, ἱερατικὴν στολὴν ἀμπεχόμενον καὶ ο νω ἔπο- χούμενον, μετὰ τῶν δυσσεβεστέρων αὐτοῦ μητροπολιτῶν καὶ πά- σης αὐτοῦ τῆς σκηνῆς τε καὶ Σατυρικῆς χορείας καὶ τάξεως, ἀκό- λουθα τῶν οἰκείων πράξεων θυμελικῶς ἐπιτραγωδοῦντας καὶ α δον- τας ἐξ ἑναντίας χωρεῖν. ὡς δὲ πλησίον ἐγένοντο, τοῖς ω μοις τοὺς φελόνας μετεωρίσαντες καὶ τὰς κιθάρας εὐτονώτερον κρούσαντες, καὶ ῥήματα καὶ α σματα πορνικὰ κατὰ τὸν φθόγγον τοῦ μέλους τοῦ ἱεροῦ ἀντεπάδοντες, καὶ Πανικῶς τε καὶ Σατυρικῶς σκιρτῶντες καὶ κυμβαλίζοντες, καὶ ὡς ἀντιτέχνους τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν ἀρχιερέα μυ- κτηρίσαντες, τὴν διαβολικὴν χορείαν καὶ πορείαν διήνυον. πυθό- μενος δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς καὶ μαθῶν ο ι τινές εἰσι καὶ παρὰ τίνος καὶ ἐπὶ ποῖα προφάσει συνέστησαν, πολλὰ καταστενάξας καὶ 246 ἀποκλαυσάμενος τὸν κορυφαῖον τούτων καὶ αι τιον, καὶ μετὰ δα- κρύων τοῦ θεοῦ δεηθεὶς στῆσαι τὴν τοιαύτην βλασφημίαν καὶ υ βριν καὶ διασκεδάσαι παρὰ τὸν α δην τοὺς δυσσεβεῖς, ι να μὴ βεβηλῶνται τὰ α για καὶ τὰ μυστικά καὶ σεπτὰ διασύρωνται, τῆς προκειμένης ὑμνωδίας ἐχόμενος τὴν πορείαν διήνυεν. 23 Ἀλλοτέ ποτε ἐπὶ φαυλισμῶ δῆθεν τοῦ ἀοιδίμου τού- του Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς οἰκείας μητρὸς ἐμπαιγμῶ ὁ ἀνόητος καὶ παραπλήξ βασιλεὺς τοιοῦτόν τι ἐδραματούργησεν. ἐν τῷ ὑπερλάμπρῳ Χρυσοτρικλίνῳ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου προκαθ- εσθεῖς, καὶ τὸν αἰσχυρότατον Γρυλλον μετὰ τῶν ἀρχιερατικῶν ἐνδυμάτων ὡς εἰς ο νομα τοῦ ἀληθῶς πατριάρχου πλησιαίτατα ἑαυτοῦ παρακαθιστάμενος, καὶ τὴν ἀρχιερεῖ θεοῦ πρέπουσαν ἀπονέ- μων τιμὴν, καὶ μετὰ τοῦ τῆς κεφαλῆς καλύμματος ἐπικρύψασθαι τὴν ἐξάριστον γενειάδα πεποιηκῶς, τὴν ἰδίαν μητέρα διὰ τινος τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων δηλοῖ ὡς ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Ἰγνάτιος ἐνταῦθα μετ' ἑμοῦ συγκαθέζεται, καὶ εἰ βούλει λαβεῖν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, ἐλθέ, καὶ μετ' ἑμοῦ τυγχάνεις αὐτῆς. ἐκεῖνη δὲ ο ι α φιλευσεβῆς γυνὴ καὶ φιλόθεος, πόθον πολὺν καὶ πίστιν ζέουσαν πρὸς τὸν ἀγιώτατον κεκτημένη Ἰγνάτιον, σπουδαίως ἐκ- δραμοῦσα ὡς

η κουσε, καὶ μηδὲ ἀτενίσαι δι' αἰδῶ δυναμένη, ἐξω δὲ πάσης κακίας καὶ ὑπονοίας τυγχάνουσα καὶ μηδὲν τι φαῦλον ὑποτοπήσασα, προσέπεσε τοῖς ποσίν, ὡς ἐδόκει, τοῦ ἁγίου ἐκείνου 247 ἀρχιερέως, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐδέετο εὐ χεσθαι. ὁ δὲ παμμίαιρος ἐκεῖνος τῆς καθέδρας ὀλίγον ὑπεγερθεὶς καὶ ἀπ' αὐτῆς τὸνναντίον ἀποστραφεὶς, ὀνώδη ψόφον ἀπὸ τῶν μουσαρῶν ἐγκάτων ἀφείς, πρὸς αὐτὴν ἀπεφθέγγετο ὁ τι ι να μὴ λέγῃς, κυρά, ὡς οὐδὲ κὰν τούτω σε ἤξιωσάμεθα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀνακαγχάσαντος καὶ αὐτοῦ τοῦ παμβεβήλου παμμέγεθες ἐκγελάσαντος, καὶ πολλὰ καταφλυαρη- σάντων ἡ μᾶλλον τῷ παραφόρῳ τῆς γνώμης ἀλογώτατα ἐξοιστρησάν- των, ἐπιγνοῦσα τὸ πλάσμα καὶ τὴν ἀπάτην ἢ βασιλῆς, καὶ πολλὰ τῶν παρόντων καταστενάξασα, καὶ πλείστας ἀρὰς τῷ υἱῷ ἐπιρρί- ψασα, τέλος ἐξεῖπε πρὸς αὐτὸν ὁ τι ἰδοῦ, κακὸν τέκνον, ὁ θεὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφείλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐδόθη σοι ἀδόκιμος νοῦς ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα. καὶ ταῦτα εἰποῦσα καὶ μετ' ὀδυρμοῦ θρήνων τὰς οἰκείας τρίχας ἐκτίλλουσα ἀνεχώρησεν. τοιαῦτα τοῦ γενναίου βασιλέως τὰ νεανιεύματα, καὶ τοιαύτη αὐτοῦ ἢ περὶ τὰ θεῖα καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀ νδρας ὀσιότης τε καὶ εὐλάβεια. 24 Τοιούτων δὲ καὶ χειρόνων πολλῶν καθ' ἐκάστην παρὰ πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνον παρ' αὐτοῦ γινομένων, ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸ προσλαβέσθαι καὶ ἀνυψῶσαι τὸν Βασίλειον περὶ τὰ ὁ μοια ἀνεστρέφετο, ὄρων ταῦτα καὶ ἀκούων ἐκεῖνος λίαν ἐδυσ- φόρει καὶ ἠνιάτο καὶ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἀπελέγετο. βουλόμενος δὲ πᾶσαν τὴν δυνατὴν ἐπιφέρειν βοήθειαν καὶ μηδὲν τῶν εἰς ἐπαν- ὀρθωσιν δοκούντων τείνειν παραλιπεῖν, πρότερον μὲν δι' ἐτέρων 248 ἐπειράτο ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποτρέπειν αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ δέον ἐπαναγαγεῖν, επειτα ἐθάρρησέ ποτε καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ μετ' εὐνοοῦσης γνώμης καὶ προαιρέσεως νουθετῆσαι τὸν βασιλέα, καὶ εἰ δυνατόν, ἀποστήσαι τῶν τοιούτων ἀσεβημάτων, καὶ τοιαῦδε πρὸς αὐτὸν μετ' ὑποπεπτωκότος καὶ ταπεινοῦ διελέχθη τοῦ σχήματος, "δίκαιόν ἐστιν, ὦ δέσποτα καὶ βασιλεῦ, τοσοῦτων εὐεργεσιῶν τε καὶ δωρεῶν παρὰ σοῦ με καταπολάσαντα καὶ εἰσηγεῖσθαι τὰ δέοντα καὶ ὑποτιθέναι τὰ ἀ ριστα καὶ ὑπομιμνήσκαι τὰ λυσιτελῆ καὶ σωτήρια. μισούμεθα, γίνωσκε, δέσποτα, μισούμεθα" (συγ- κατεμίγνυε γὰρ καὶ ἑαυτὸν διὰ τὸ ἀνεπαχθές, καίτοι μηδενὸς τῶν ἀτόπων αὐτῷ κοινωνῶν) "παρὰ τε τῆς πόλεως πάσης καὶ τῆς συγ- κλήτου βουλῆς, καὶ παρὰ τῶν ἀρχιερέων θεοῦ ἐπάρατοι καθεστή- καμεν, καὶ πάντες ἡμᾶς διαβάλλουσι καὶ κακίζουσιν. ὁ τε δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀνθρώπων εἰς οὐδὲν λογισώμεθα, δεδοικέναι καὶ τὴν ἀπὸ θεοῦ ἀγανάκτησιν χρῆ, καὶ φοβεῖσθαι μὴ πειραθῶμεν αὐτοῦ ὀργίζομένου καὶ χαλεπαίνοντος." ἀλλὰ ταῦτα λέγων πέτρας ε σπει- ρεν καὶ αἰγιαλῷ προσελάλει καὶ σμήχειν ἐώκει Αἰθίοπα· ου τω δευσοποιὸς ἢ πονηρία γέγονε παρ' αὐτῷ, καὶ ου τως ἐξεκώφει πρὸς πάντα λόγον σωτήριον, βύων τὰ ὦ τα ὡσεὶ ἀσπίς πρὸς ἐπάσματα. οὐ μόνον γὰρ οὐ μετεβάλλετο πρὸς τὸ ἀ μεινον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἡ δη ἐμίσει καὶ ἀπεστρέφετο, καὶ σὺν τοῖς θιασώταις αὐτοῦ καὶ συνοργιασταῖς διαβάλλων καὶ μυκτηρίζων ταῦτα τὴν πρὸς αὐτὸν 249 ἄλλοτρίωσιν ὑπηνίττετο, εἰ τα καὶ παρεδήλου τρανότερον. ὁ περ δὴ συννοήσαντες ἐκεῖνοι οἱ μιαροὶ καὶ ἀλάστορες κατ' αὐτοῦ συνε- κινούντο καὶ συνετάττοντο, καὶ τὰς διαβολὰς πιθανῶς ὑπεκρίναν- το, αὐθάδειαν μὲν καλοῦντες αὐτοῦ τὴν σεμνότητα, καὶ τὸ μὴ μετέχειν τῶν ἡδονῶν δύσνοιαν ὀνομάζοντες καὶ τὸ μὴ συνεξαμαρ- τάνειν καταφρονεῖν. καὶ "πῶς γὰρ ἀ ν εἰ ποι σε ἀγαπᾶν" ε λεγον "ὁ μὴ χαίρων οἰς χαίρεις αὐτός, μηδὲ συσπουδάζων ἐκπορίζειν σοι τὰ καθ' ἡδονήν;" οἰς δὴ μᾶλλον ὑπενδιδούς ὁ βασιλεὺς καὶ πει- θόμενος θάνατον τῷ Βασιλείῳ ἐτύρευεν, καὶ ἀφορμὴν ἐζήτηε τῆς ἀναιρέσεως εὐ λογον, ἀλλ' οὐχ εὐ ρισκεν. εἰς τοσοῦτον δὲ προῆλθε τὰ τῆς μανίας αὐτοῦ ὡ στε πρὸς τὴν λαθραίαν χωρῆσαι ἀναίρεσιν καὶ τισι τῶν ἀπὸ τοῦ παλαμναίου συνεδρίου, οἰς τὰ πάντα ἐθάρ- ρει, προτρέψασθαι, ὁ ταν εἰς θήραν ἐξέλθωσι, προφάσει τοῦ τὸ

θηρίον βαλεῖν ἀκοντίσαι τὴν λόγχην κατ' αὐτοῦ καὶ οὐ τως αὐτὸν διαχρήσασθαι· οὐ περ εἰς, ὡς φασί, πεποηκῶς καὶ ἀφείς τὸ ἀκόν- τιον αὐτοῦ μὲν ἠμαρτε, καὶ παραδραμὸν τὸ δόρυ προσεπάγη τῇ γῆ, αὐτὸν δὲ ὁ ἵππος αἰφνης τὸν χαλινὸν ἔνδακῶν καὶ συναρπά- σας κατὰ τοῦ κρημνοῦ ἀπεδίσκευσεν, ὡς ἀπ' ἐκείνου τοῦ πτώμα- τος καὶ τὸ τέλος ἔλθειν ἐπ' αὐτόν, οὐτε καὶ ἀνόνητα μεταμελόμε- νος, ὡς φασί, τοῖς συμμύσταις ἐπέσκηπτε μὴ τολμῆσαι κατὰ τοῦ ἀναιτίου ἐπιχειρεῖν τοῦ λοιποῦ, εἰ μὴ τολμῆσαι κατὰ τὸν ὁμοῖον ὁ λεθρον πεσεῖν καὶ αὐτοί· καὶ τίνα τῶν εὐλαβῶν προσκαλεσάμε250 νος μετὰ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων αὐτοῦ καὶ ἀνομιῶν καὶ τοῦτο ἐξωμολογήσατο καὶ ἐξηγόρευσε. 25 Ὡς δ' οὐκ εἰχε λοιπὸν εὐρεῖν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ ἀνελεῖν αὐτὸν πόρον ἢ πρόφασιν, εἰς ἑτέραν ἠλθε βουλήν πονηράν τε καὶ ἀθεσμον. ἐβουλεύσατο γὰρ ἐπεμβαλεῖν τοῖς σκῆπτροις καὶ ἑτερον σύγκληρον. καὶ δὴ τὸν κατ' ἐπωνυμίαν Βασιλικῖνον ἐκεῖ- νον, ἐνα καὶ αὐτὸν τοῦ παλαμναίου συνεδρίου τυγχάνοντα, φαῦ- λον καὶ μιαρὸν θηλυδρίαν τε καὶ φιλόκωμον, ἀπὸ τῆς Νικομήδους ὀρμώμενον, ὁμόγνιον ἀδελφὸν τοῦ κατὰ τὸν Καπνογένην Κων- σταντίου, τοῦ δις τὴν τοῦ ὑπάρχου μετὰ ταῦτα ἐγχειρισθέντος ἀρχῆν· τότε δὲ ἐν τοῖς ἐλαύνουσιν εἰς τὴν βασιλικὴν τριήρη κατ- ειλεγμένος ἐτύχχανε. τοῦτον δὴ τὸν δυσώνυμον Βασιλικῖνον ἐν- δύνει ποτὲ τὴν πολυύμητον βασιλικὴν πορφύραν καὶ τὸν περίοπτον καὶ ἐπίφθονον στέφανον χλαμύδα τε πάγχρυσον καὶ τὰ κοκκοβαφῆ καὶ διάλιθα πέδιλα καὶ τὰλλα τῆς βασιλείας ἐπίσημα, ἐξάγει τε αὐτὸν πρὸς τὴν σύγκλητον τῆς χειρὸς ἀμα κρατῶν καὶ ὑπουργῶν αὐτῶ, ὡς ὁ Νέρων ἐκεῖνος πάλαι τὸν πολυθρύλητον Ἐρωτα, καὶ φησιν ἐπὶ λέξεως ἰδετε πάντες ὑμεῖς, καὶ θαυμάσατε. ἀρα οὐ πρέπει αὐτὸν εἶναι βασιλέα; πρῶτον μὲν εἰδος ἀξίον τυραννίδος, τὸ δεύτερον δὲ συμφυῆς πέλει στέφος, ἀπαντα δ' ἀρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν. 251 καὶ οὐ τι πόσον ἢ ν κάλλιον τοῦτόν με ποιῆσαι βασιλέα ἢ τὸν Βασι- λειον; ταῦτα πάντες οἱ κατὰ τὰ βασιλεία ἰδόντες τε καὶ ἀκούσαν- τες εμειναν ἀχανεῖς, ἐκπληττόμενοι τὴν παράλογον ἐξ ἀφροσύνης τοῦ βασιλέως ἐμβροντησίαν τε καὶ παρακοπήν. οὐ τως ἢ ν ἀνθρω- πος ὑπὸ τῆς κατακοροῦς μέθης καὶ τῶν ἀθέσμων καὶ ἀσελγῶν πράξεων ὁλως τῶν δεόντων ἐξεστηκῶς καὶ φρενοπλήξ καὶ παρά- φορος. 26 Πλὴν οὐ τὸ μειλίχιον μόνον καὶ λυαῖον καὶ τρυφηλὸν τε καὶ ἀνειμένον καὶ ἀπαλὸν καὶ παρακεκινηκὸς ἐκ τῆς μέθης ἐκέκτητο τοῦ χαριδότου Διονύσου, ὁ ν μιμεῖσθαι ὤετο καὶ ἐσπούδα- ζεν· ἀλλὰ καὶ ὡς ὠμηστῆς πάλιν κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον εἰχε τὸ ἐρι- νυῶδες τε καὶ τιτανικόν, καὶ πολλάκις κωμικὴ παννυχίς εἰς τρα- γωδίαν συμφορῶν ἔτελεύτησεν. ἐκ τε γὰρ τῆς μέθης παροινῶν καὶ ἐκ τῆς εὐτυχίας παρανόμως εἰς ἀπαν ἐξώκειλε δυσσεβῆς. οὐτε οὐ ν ὁλος τοῦ ἀκράτου καὶ τῆς μέθης ἐγένετο καὶ πάντῃ τὰς οἰκείας φρένας ἀπώλεσε, πρὸς φόνους ἐχώρει καὶ πρὸς ἀναιτίων ἀνθρώ- πων ἀλλοκότους ποινὰς καὶ σφαγὰς, καὶ τοῖς ὑπηρέταις ἐνεκε- λεύετο, τὸν δεῖνα, φησί, καὶ δεῖνα λαβόντες τῷ δημίῳ παράδοτε, καὶ ἑτέρου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξατε, καὶ ἀλλου τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἐκκόψατε. καὶ οὐτος κεφαλῆς τιμωρεῖσθω, κάκεῖνος γινέσθω πυρίκαυστος. οὐς λαβόντες οἱ ὑπηρέται, καὶ τῷ ἐξω τῶν φρενῶν αὐτὸν τυγχάνειν, ὅταν ἐξῆγε τὰς ἀποφάσεις, γινώσκοντες, 252 ἐμφρούρους μὲν αὐτοὺς ἐποίουν, ταῖς ποιναῖς δὲ οὐ καθυπέβαλ- λον. πολλάκις δέ, εἰ ἐτυχέν τις πρὸς ὁ ν οὐκ εἰχον ἠδέως ἀλλ' ἀπεχθῶς, ἀπεχρῶντο τῇ βασιλικῇ κελεύσει, καὶ τῇ τιμωρίᾳ τὸν ἀθῶον ἐξεδίκουν κατάδικον. εἰτα ὁ δεῖλαιος ἐκεῖνος καὶ ἀθλιος τότε μὲν οὐδ' ἐν οἰς ἐστιν εἰδῶς, παρὰ τῶν κατευναστῶν τῷ βα- σιλικῷ προσανεκλίνετο σκίμποδι καὶ τῷ γείτονι τοῦ θανάτου ὑπνω ὡς ἀνδράποδον ἐξεδίδοτο· ἐωθεν δέ, τοῦ ὑπνου τοὺς ἐκ τοῦ οἴνου ἀτμούς καὶ τὴν παχεῖαν ἐκείνην ἀχλὺν μόλις ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διασκεδάσαντος, ἐξεγειρόμενος οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἑσπέρᾳ ἐμέμνητο, καὶ ἐζήτει πολλάκις τινὰς ἀφ' ὧ ν

έν τῇ μέθῃ κατεψηφίσατο καὶ τῷ θανάτῳ ἐξέδωκε, μανθάνων δὲ παρὰ τῶν δορυφόρων τε καὶ ὑπηρετῶν α ἐν τῇ ἑσπέρᾳ κατ' αὐτῶν ἐψηφίσατο, μετεμελεῖτο καὶ ε στενευεν. καὶ α λλοτε μὲν εὐρίσκοντο οἱ ζητούμενοι, α λλοτε δὲ ἀνό- νητος η ν αὐτῷ ἢ ἐπὶ τοῖς ἀνοσίοις τῶν ἐργῶν μετάνοια, τῶν ἐκδο- θέντων ἀνηρημένων. πάλιν δὲ τῆς ἑσπέρας καταλαβούσης, καὶ νεανικῶς τοῦ πότου πόρρω τῆς νυκτὸς μετὰ τῶν ἀλαστόρων ἐργῶν καὶ λόγων προκόπτοντος, ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένετο. α τίς ἀκούων τε καὶ ὄρων, εἰ καὶ λιθίνην καρδίαν ἐκέκτητο ἢ παντάπασιν ἀναί- σθητος η ν, μὴ πρὸς ὀργὴν ἐκινήθη καὶ διεθερμάνθη ποτὲ πρὸς τὴν τῶν ἀναίτιως ἀπολλυμένων ἐκδίκησιν; μὴδὲ τὸν πραότατον πάντων ἀνθρώπων Δαβὶδ ἀνασχέσθαι οἱ μαι τὴν τσοαύτην τοῦ καθάρματος παροινίαν· ἡλιθιότης γὰρ καὶ ἀναλγησία, οὐ μακρο- θυμία ἐνταῦθα λογίζεται ἢ φειδώ. 253 27 Ἡδὲ δὲ πάντων σχεδὸν τῶν ἀποθέτων χρημάτων ἐπιλειπόντων, ἐν τοῖς τοιούτοις ἀναλωθέντων αὐτῶν, ἀνάγκη ἐπήρ- τητο τοὺς ἐν τέλει πάντας φανερώς ἀποσφάττεσθαι καὶ δημεύε- σθαι τὰς οὐσίας αὐτῶν, ι ν' ε χοι πόρον ὁ βασιλεὺς ἠνιόχοις καὶ πόρναις καὶ ἀσελγέσιν ἀνθρώποις χαρίζεσθαι. ἐβδομήκοντα γὰρ καὶ ἐννακόσια κεντηνάρια κεχαραγμένου χρυσοῦ, χωρὶς ἀργύρου τοῦ τε ἀσήμου καὶ ἐπισήμου, καταλιπόντος Θεοφίλου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ φύλακι τηρούμενα τῷ βασιλικῷ, ε τι δὲ καὶ Θεοδώρας τῆς τούτου μητρὸς α λλα προσθείσης τριάκοντα καὶ ἀπαρτιοῦσας τὸν χίλια τῶν κεντηναρίων ἀριθμόν, ἐν οὐδὲ ο λοις τεσσαρεσκαίδεκα χρόνοις, ἀφ' ου τὴν τῶν ο λων ἐξουσίαν ου τος ἐδέξατο, πάντα διεφόρησε καὶ ἀνάλωσεν, ὡς μὴδὲν ε τερον μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον εὔρεθη- ναι πλὴν τρία καὶ μόνον κεντηνάρια. καὶ πῶς δὲ οὐκ ε μελλον ἐπι- λιπεῖν, κα ν ἐκ ποταμῶν ἐπέρρει, ου τως ἀσελγῶς καὶ ἀσώτως δια- σκιδνάμενα; ἠνιόχου γὰρ ποτε παιδίον δεξάμενος τοῦ ου τω καλου- μένου Χειλᾶ ὀλόκληρον αὐτῷ κεντηνάριον ἐδωρήσατο. ἀλλὰ καὶ τῷ πατρικίῳ Ἡμερίῳ, ο ν Χοῖρον αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν τῆς ο ψεως ὠνόμαζεν ἀγριότητα, διὰ δὲ τὸ χοιρῶδες τοῦ βίου μᾶλ- λον καὶ ῥυπαρὸν α ξιος η ν τῆς τοιαύτης προσρήσεως, τούτῳ τοί- νυν αἰσχρολογουντί ποτε κατενώπιον αὐτοῦ καὶ ταῖς ἀπὸ σκηνῆς φλυαρίαις καταχρωμένῳ, ε κ τε τοῦ παντελῶς ἀπερυθριαῖσαι καὶ μὴδὲν τῶν ἐπονειδίστων ὀκνήσαι καὶ ψόφον ἀκόλαστον ἀπὸ τῆς 254 μιᾶς ἀφέντος γαστρὸς, ου τω βαρὺν καὶ σφοδρῶς καταγιγίζοντα ω στε καὶ τὸ φαῖνον φατλίον ἀποσβεσθῆναι, πεντήκοντα λιτρῶν ἐπίδῳσει ἐτίμησεν ὡς Ἡράκλειόν τινα τοῦτον α θλον ἀνύσαντι. καὶ πρὸς τοὺς α λλους δὲ τῶν ὁμοίων αὐτῷ ου τως ὑπέμετροι αἰ δόσεις η σαν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ εἰ μὲν εἰς στρατιώτας καὶ προμάχους καὶ ἀριστεῖς η εἰς τοὺς ἐπ' α λλω τινὶ τῶν ἀγαθῶν διαφέροντας ἐτοί- μως ου τως προΐετο, μεγαλοψυχίας α ν τις καὶ ἐλευθεριότητος καὶ τρόπου φιλοτίμου ἐνόμισε σύμβολα· ο τε δὲ εἰς μίμους καὶ ἠνιό- χους καὶ ὀρχηστὰς καὶ βωμολόχους καὶ κόλακας καὶ βδελυρίας ἀπάσης μεστὸς ἀφρόνως διεσκορπίζετο, εἰς δὲ τι τῶν σπουδαίων προῆει οὐδ' ὀβολός, ἀσωτίας πάντως καὶ παροινίας καὶ ἐμπληξίας λογίσαιτ' α ν τις ει ναι τεκμήρια. καὶ τούτων ἐπιλειπόντων η δη ἀνάγκη η ν, ω σπερ ει ρηται, καὶ ναοὺς περισυλᾶσθαι καὶ εὐαγεῖς οἰκους αἰχμαλωτίζεσθαι καὶ πάντας τοὺς πλέον τῶν α λλων κεκτη- μένους εἰς χρήματα ἀναιρεῖσθαι καὶ ἀποσφάττεσθαι. δι' α δη πάντα συμφρονήσαντες τῶν ἐν τέλει οἱ δοκιμώτατοι καὶ τὸ ε μφρον τῆς συγκλήτου βουλῆς, διὰ τῶν προκοιτούντων τοῖς βασιλεῦσι στρατιωτῶν, ἐν τοῖς παλατίοις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μάμαντος ἀναιροῦσιν αὐτόν, ἐκ τῆς α γαν οἰνοφυγίας ἀνεπαισθήτως τὸν υ πνον τῷ θανάτῳ συνάψαντα. ω σπερ γὰρ τοὺς σκορπίους καὶ ε χεις μόνον ἰδόντες καὶ πρὶν η τρῶσαι ἀναιροῦσιν οἱ ἀνθρωποι διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτοῖς κακίαν, ου τω καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς 255 ἰώδεις καὶ φονικούς πρὸ τοῦ τρῶσαι καὶ ἀνελεῖν σπουδάζουσιν ἀποκτεῖναι οἱ ἐκ τούτων

προσδοκῶντες τὸν κίνδυνον. καὶ οὐ τὸς μὲν οὐ τὼ βιούς, αἰσχροῦς τε καὶ ὀλεθρίως ἑαυτῶ καὶ τοῖς πρῶ- γμασι, τοιοῦτον καὶ τὸ τέλος ἐδέξατο, τῶν προβεβιωμένων ἐπά- ξιον. 28 Προάγεται δὲ εὐθύς ἐπὶ τὴν πάντων ἀρχὴν ὁ μέχρι τοῦδε δευτερεύων ταύτης Βασίλειος, καὶ παρά τε τῆς ἐντίμου βου- λῆς καὶ τῶν ὑποβεβηκότων ταγμάτων καὶ παντὸς τοῦ στρατεύμα- τος καὶ τοῦ οὐλοῦ τοῦ ἀστικοῦ ὁ καὶ πρὸ τούτου δι' ἰκετηρικῶν εὐχῶν ἐπιζητούμενος ἀναγορεύεται αὐτοκράτωρ Βασίλειος. ὁ α μα τῶ παρελθεῖν ἐπὶ τὴν τῶν οὐλων ἀρχὴν καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰς τοῦ κράτους ἡνίας θεῶ ἀνατέθεικεν, εὐξάμενος ἐπὶ λέξεως τάδε "Χρι- στὲ βασιλεῦ, τῆ σῆ κρίσει τὴν βασιλείαν δεξάμενος σοὶ καὶ ταύ- την καὶ ἑμαυτὸν ἀνατίθημι." προσκαλεσάμενος δὲ αὐτίκα τοὺς τῆς γερουσίας προκρίτους καὶ ἐν ἀξιώμασι προύχοντας, μετ' αὐ- τῶν τὸν τῶν βασιλείων θησαυρῶν ἀνέωξε φύλακα· καὶ οὐδὲν ετε- ρον ἐκ τοῦ τοσούτου τῶν χρημάτων πλήθους εὐρέθη πλὴν τρία καὶ μόνα, καθὼς ἡδη καὶ πρὸ ὀλίγου μοι ειρηται, κεντηνάρια. ζητήσας οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν τῆς ἐξόδου καταγραφὴν, καὶ ταύτην εὐρῶν παρά τινι τῶν εὐνούχων γέροντι τῶ πρωτοσπαθαρίῳ Βασι- λείῳ, καὶ γνοὺς ὁ πού ταῦτα ἐχώρησε, βουλὴν περὶ τούτου τοῖς ἀρίστοις προῦθηκεν· ὡν ἡ ψῆφος ὁμοφώνως συνάδουσα αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς κακῶς ταῦτα λαβόντας ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ δημό- 256 σιον, ὁ βασιλεὺς τὸ α γαν ὑποθραύων δίκαιον τὰς ἡμισείας ὡν περ ελαβον ε καστοι ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ βασιλικὸν ταμιεῖον ἐκέλευσε. καὶ οὐ τὼς συνέβη κάκεινοις, εἰ καὶ ἀνάξιοι πάσης φιλοτιμίας ἐτύχχανον, οὐκ ὀλίγον ετι περιλειφθῆναι τῆς δωρεᾶς, καὶ τῶ βασιλικῶ θησαυροφυλακίῳ τριακόσια ἐπεισαχθῆναι κεντηνάρια, ἀφ' ὡν ἐν τοῖς ἐπείγουσιν ἡρξάτο χορηγεῖν καὶ δεόντως ὁ βασιλεὺς διοικεῖν. 29 Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπὶ τὴν αὐτοκράτορα ἡλθεν ἀρχὴν ὁ Βασίλειος, ὡσπερ ἐνδεικνυμένου θεοῦ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων μεταβολὴν, συνέβη πολλῶν ἐπινικίων ἀγγελίαν τὴν βασιλεύουσαν ταύτην καταλαβεῖν καὶ ἀνά- ρυσιν πλήθους αἰχμαλώτων Χριστιανῶν ἀγγελθῆναι. πρόοδον οὖν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν μέγαν τοῦ θεοῦ ναὸν τὸν τῆς ἐκείνου σο- φίας ἐπώνυμον ποιησάμενος, καὶ τὰς περὶ πάντων ὁμοῦ εὐχαρι- στίας αὐτῶ ἀποδούς, ἐν τῶ ὑποστρέφειν ὑπάτευσεν, καὶ χρήματα πολλά, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων (οὐδὲ γὰρ ἡν) ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων, α ἐκέκτητο πρότερον, τοῖς ὑπηκόοις διένειμεν. καὶ ἡ τούτου δὲ σύζυγος Εὐδοκία ἡ βασιλις α μα τοῖς υἱοῖς Κωνσταντίνῳ καὶ Λέοντι ὑπάτευσασα πολλά τῆ πολιτεία χρήματα ἀπὸ τῶν ἑαυτῆς ἐδωρή- σατο. πλὴν εἰ καὶ τότε ετι ἐσπάνιζε χρημάτων ὁ βασιλεὺς, ὡσπερ ειρηται, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα προσεγένετο καὶ ἐτέρων χρημάτων πλη- θος αὐτῶ ἱκανόν, τοῦτο μὲν θεοῦ διὰ τὸν πρὸς τοὺς πένητας ελεον αὐτοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην πολλοὺς τῶν ὑπὸ γῆν θησαυρῶν ἐν 257 ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εἰς φῶς εὐδοκήσαντος προελθεῖν, τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τῶ εἰδικῶ εὐρεθέντος χρυσοῦ, ὡν ὁ προβεβασιλευκῶς Μιχαὴλ τὰ κάλλιστα τῶν εργῶν συγχωνεύσας, λέγω δὴ τὴν χρυ- σῆν ἐκείνην καλουμένην πλάτανον καὶ τοὺς δύο ὀλοχρύσους γρυῖπας καὶ τοὺς δύο χρυσοὺς σφυρηλάτους λέοντας καὶ τὸ ὀλόχρυσον ὄργανον καὶ ετρα τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης χρυσωμάτων εργα διά- φορα καὶ τὰς βασιλικὰς τε καὶ αὐγουστιακὰς στολὰς καὶ τὰς α ρ- χουσι μεγάλοις ἀρμοζούσας ἐσθῆτας, πάσας τυχανούσας χρυ- σοῦφεῖς· α δὴ πάντα συγχωνεύσας, ὡς λέλεκται, εἰς τὰ καθ' ἡδονὴν αὐτῶ εμελλεν ἀποχρήσασθαι· προαναρπασθέντος δὲ ἐκεῖ- νου εὐρέθη ὁ χρυσός, καὶ χαραχθεῖς εἰς α παντα γέγονε χρήσιμος τῶ βασιλεῖ. δεῖ γάρ, φησί, χρημάτων, καὶ α νευ τούτων οὐδὲν εστι γενέσθαι τῶν δεόντων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑστερον. 30 Τότε δέ, ἐπεὶ ἐπὶ τῶν τῆς ἀρχῆς οἰάκων ὑπὸ τῆς προνοίας προβιβασθεῖς ἐκάθισεν ὁ Βασίλειος, εὐθύς ἀπὸ γραμ- μῆς, φασίν, α ξιος ἐσπούδαζε φανῆναι τοῦ μεγέθους τοῦ πράγμα- τος, καὶ νύκτωρ διηγρύπνει καὶ μεθ' ἡμέραν διεσκόπει, πάντα κινῶν λογισμὸν καὶ

πᾶν στρέφων βούλευμα, ο πως ἀγαθοῦ τινὸς αἰτιος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀπασὶ γένοιτο καὶ ο πως ἐπὶ τὸ ἀμεινον ἐμφανῆ καὶ μεγάλην μεταβολὴν τὰ πράγματα δέξεται. καὶ πρῶτα μὲν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀδωρότατα τοὺς πάντων ἀρίστους ἐκλεγόμενος προεβάλλετο, οἱ σὴν καὶ οἱ κοθεν, ἀτε ἀρίστοις οὐ σὴν, καὶ ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς τοῦ βασιλεύοντος ἐπισκέψεως πρῶτον 258 ἔργον καὶ σπουδάσμα τὸ πρὸ τῶν ἀλλων τὰς ἰδίας χεῖρας καθαρὰς ἀπὸ παντοῦ διαφυλάξει λήμματος, εἰ θ' οὐ τως πασῶν τῶν ἀρετῶν πλέον τιμῆσαι δικαιοσύνην, καὶ ἰσότητα παρασκευάσαι ἐμπολιτεύεσθαι πανταχοῦ, καὶ τὸ μὴ καταδυναστεύεσθαι ὑπὸ τῶν πλουτούντων τοὺς πένητας, μηδὲ ἀδίκως ζημίαν τινὰ ὑποβάλλεσθαι, ἀλλὰ ρύεσθαι πένητα καὶ πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναλαβεῖν τοὺς ἀνθρώπους οὐ σπερ ἀπὸ τῶν φθασάντων ἡ δει λειποψυχούντας τε καὶ ἐκλείποντας, καὶ ἀναρρωννύντας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἀπαντας εὐετηρίας σπουδάζειν ἀποκαθιστᾶν. ὦν καὶ διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὰ βελτίω ῥοπήν (τοιούτοι γὰρ πάντως οἱ ἐκλεγόμενοι) καὶ διὰ τὴν τοῦ κρατοῦντος περὶ ταῦτα σπουδὴν καὶ ἐγρηγοριᾶν πανταχόσε περίβλεψιν εἰς πᾶν τὸ δέον προθύμως ἀλλήλους ὑπερβαλέσθαι ἀμιλλωμένων, ἀπασα μὲν ἀδικία εὐθύς ἀπὸ πάντων ἠλαύνετο, καὶ τὸ δίκαιον ἐπαρρησιάζετο, καὶ αἱ πρὶν ὑπὲρ τὰς Βριάρεω χεῖρες πρὸς τὰ ἀλλότρια ἐκτεινόμεναι ἐκνεναρκωμέναι οὐ σπερ καὶ παρειμέναι ἐώκεισαν, καὶ τὰ ἀσθενῆ πρὸ τούτου τῶν πενήτων μέλη ἐρρώννυτο διὰ τὸ ἀδεῶς ἐκαστον τὴν οἰκίαν βῶλον ἐργάζεσθαι καὶ τὸν ἰδιον ἀμπελῶνα καρποῦσθαι, καὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν συκὴν τὴν πατρῶαν μηδένα εἰναὶ τὸν τολμῶντα ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ποιῆσθαι ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐκαστον ἐν τῇ συνήθει καὶ πατρῶα τούτων σκιά ἀναπαύεσθαι. καὶ οὐ τω μὲν περὶ τὸν ὑπὸ χεῖρα πάντα λαὸν τῶν τε χωρῶν καὶ τόπων καὶ πόλεων τῆς ἑαυτοῦ ἐπικρατείας ὁ εὐσεβὴς διε259 γίνετο βασιλεύς. εἰ δέ τις οἰονοζος κακίας ἐν τινι στερεῶς εὐμάλα συναθροισθεὶς ὑπὸ τῶν κατὰ μέρος ἀρχόντων μεταβληθῆναι ἢ τέλεον ἐκκοπήναι οὐχοίος τε ἢν, δι' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ βασιλεύοντος ἢ μετεβάλλετο ἢ ἀλλοίως πως τὴν ἰατρειάν ἐδέχετο. τέλεον γὰρ ἐξᾶραι πάντοθεν τὴν ἀδικίαν ὁ κράτιστος οὐτος φιλονεικῶν πανταχοῦ τε διατάγματα ἐξέθετο καὶ κατὰ πᾶσαν χώραν ἐξέπεμψεν, δι' ὧν πᾶσα δόσις μέχρι τότε τὸ εὐλογον εχειν δοκοῦσα διὰ τὴν πονηρὰν ἀπὸ χρόνου συνήθειαν ἀνηρεῖτο καὶ ἐξεκόπτετο, καὶ ἰσονομία πᾶσα καὶ δικαιοσύνη οὐ σπερ ἀπὸ τινος ὑπερορίου φυγῆς ἐδόκει κατιέναι πρὸς τὸν βίον καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐμπολιτεύεσθαι. 31 Ἄλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὸ κρίνειν ἐπιτηδεῖους, ἀπὸ μὲν μαθημάτων εχειν τὸ ἱκανὸν μαρτυρουμένους, ἀπὸ δὲ γνώμης καὶ προαιρέσεως τὸ εὐσεβές τε καὶ ἀδωρόληπτον, ἀξιωμασί τε τῆς ταπεινοτέρας βαθμίδος ὑπεραίρων καὶ ἀνυψῶν καὶ ῥογῶν ἐνιαυσίων ἐκθέσει καὶ σιτηρεσίων ἀλλων καὶ φιλοτιμιῶν παροχαῖς δεξιούμενος κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἀγυῖαν καὶ πᾶν εὐαγές ἐνδιαίτημα ἐγκατέστησεν. ἐξαίρετως δὲ τὸ λεγόμενον τῆς Χαλκῆς λαμπρότατον τὸ πάλαι καὶ ἀξιάγαστον οἰκημα, τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῶν κρατούντων ῥαθυμίᾳ, ἰσως δὲ καὶ ἀπὸ τινων ἐμπρησῶν, κατὰ μέρη πολλὰ διαρρυσὲν καὶ τὴν ὄροφὴν πονήσασαν ἐσχηκός, αὐτὸς καὶ πόνῳ καὶ δαπάναις συχνᾶς ἀπεκάθηρέ τε καὶ περιεποιήσατο καὶ 260 κοινὸν κατέστησε δικαστήριον, Ἀρείου τε πάγου καὶ Ἡλιαίας σεμνότερον. οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς τῶν κριτῶν ἐκλογῆς τε καὶ προβολῆς τοὺς ἀδικεῖσθαι λέγοντας τῶν δικαίων τυγχάνειν προενοήσατο, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς παροχῆς τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς τῶν ἐπὶ τῇ παρὰ τῶν ἰσχυροτέρων βία ἐκάστοτε πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀναγκαζομένων εἰσέρχεσθαι. δεῖσας γὰρ μὴ ἀπορία τῶν ἐπιτηδεῖων πολλάκις τινὲς πρὸ τοῦ πέρας τὴν κατ' αὐτοὺς ὑπόθεσιν δέξασθαι τῶν τῆδε ἀναχωρήσῃσι, πρόσοδον ἀρκοῦσαν ἀφώρισεν ἀφ' ἧς οἱ ἐγκαλοῦντες κατὰ τινων ἀπετρέφοντο, εως τὴν ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ἀπόφασιν ἐλαβον. οὐ ταῦτα δὲ μόνον πρὸς τὴν παντελεῖ

τῆς ἀδικίας ἐπενοή- σατο ἐξολόθρευσιν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον μέρος ἐπέ-
δωκε· καὶ οταν ετυχε τῶν στρατειῶν σχολάζων καὶ τοῦ χρηματί- ζειν ταῖς
ἀπανταχόθεν πρεσβείαις, αὐτὸς τῶν βασιλείων ὑποκατ- ῶν καὶ εἰς τὸ διὰ τοὺς
πανταχόθεν εἰς αὐτὸ συντρέχοντας, ὡς εἰσικεν, λεγόμενον Γενικὸν καθεζόμενος
τοὺς ὑπὸ τῶν εἰσπραττόν- των τοὺς δημοσίους φόρους πολλάκις, οἱ α συμβαίνει, διὰ
τὸ μέ- γεθος τῆς ἀρχῆς ἀδικουμένους καὶ ὡσπερ εἰς κοινὸν πρυτανεῖον εἰς τὸ
τοιοῦτον διαιτητήριον καταφεύγοντας καὶ τὰς οἰκείας ἐγκλήσεις προβαλλομένους
μετὰ πόνου πολλοῦ καὶ συχνῆς ἐπιμελείας ἐξήτα- ζεν, καὶ οὐ τω τοῖς ἀδικουμένοις
ἐπήμυνεν καὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰσπαυε διὰ τῆς νομίμου τιμωρίας τοῦ μηκέτι τολμᾶν
τὰ τοιαῦτα ποιεῖν. χρόνοις δὲ ὕστερον λέγεται ποτε κατελθεῖν εἰς τὴν τοιαύ- την
διατριβὴν πρὸς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν· ὡς δ' ετυχεν 261 οὐδεὶς
ἐγκαλῶν, ὑποτοπῆσας ὑπὸ τινων τῆς πρὸς αὐτὸν εἰσόδου ἀνείργεσθαι, τοὺς περὶ
αὐτὸν δορυφόρους ἀπέστειλε ζητοῦντας κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως εἰ τις εἰστί
κατὰ τινος ποιούμενος ἐγκλη- σιν· ὡς δ' ἐπανῆλθον οὐ τοι μηδένα μηδαμοῦ
εὐρηκέναι λέγοντες ἐγκαλοῦντα κατὰ τινος, δακρῦσαί φασι τὸν γενναῖον ἐκεῖνον
ὑφ' ἡδονῆς, καὶ οὐ τω τὴν εὐχαριστίαν ἀποδοῦναι θεῶ. ὁρῶν δὲ οτι εἰστί τις τοῖς
πονηροῖς εἰς τὸ ἀδικεῖν ἀφορμὴ ἀπὸ τοῦ διὰ τὸ σύν- τομον τοῖς τῶν ἀριθμῶν μορίοις
καὶ μέρεσι τοῦ ἡμίσεως καὶ εἰκτου καὶ δωδεκάτου τυχὸν κεχρησθαι τοῖς παλαιοῖς ἐν
ταῖς ἀναγραφαῖς τῆς τῶν φόρων εἰσπράξεως, ἠθέλησε καὶ τὴν τοιαύτην τῶν ἀδι-
κεῖν βουλομένων περιελεῖν ἀφορμὴν, καὶ διωρίσατο καὶ γράμμασι λιτοῖς, α καὶ τοῖς
ἀγροίκοις ἀναγινώσκειν ἐστὶν ἐν δυνατῶ, καὶ ὀλογράφους καὶ φανεραῖς ταῖς ψήφοις
τῆς δηλουμένης ποσότητος τοὺς τῶν ἀπαιτήσεων γράφεσθαι κώδικας, οἱ κοθεν τὸ
εἰς τοῦτο τάξας ἀνάλωμα καὶ τῶν χαρτίων καὶ τῆς γραφῆς καὶ τῶν γρα- φέων, πρὸς
τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς πένητας. καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦ- τον καὶ τοσοῦτον τῆς περὶ τὸ
ὑπήκοον κηδεμονίας αὐτοῦ καθέστηκε γνῶρισμα, καὶ οτι ὑπ' οὐδενὸς οὐδένα
ἀδικεῖσθαι ἐβούλετο. καὶ τοιοῦτος μὲν ἦν περὶ τὰ πολιτικά καὶ δημόσια. 32 Μὴ
βουλόμενος δὲ μηδὲ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ δοκεῖν ἀμελεῖν (πάντως γὰρ ὡς ἐν τῷ
κοσμικῶ περιεχόμεναι σκάφει, ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ κρατοῦντος καὶ αυ ται
τυγχάνουσιν, ἐκεῖνου 262 δὲ καὶ μᾶλλον α τε θεοφιλοῦς καὶ πολλὴν περὶ τὰ θεῖα
κεκτημένου εὐλάβειαν), ἐπεὶ γοῦν καὶ ταύτας οἰον εἰναι ἐν σάλῳ τινὶ καὶ ταρα- χῳ
τυγχανούσας ἑώρα διὰ τὸ τῆς κοινῆς λύμης ὑπὸ τοῦ προάρξαν- τος καὶ ταύτας
μεταλαχεῖν καὶ ἐξωσθῆναι μὲν τῆς οἰκείας καθέ- δρας καὶ ποιίμνης τὸν ἐννόμως
τούτων κατάρχοντα, ἀντεισαχθῆναι δὲ ἕτερον, οὐδὲ τούτων ἡμέλησεν, ἀλλὰ διὰ
κοινῆς συνόδου καὶ συνελεύσεως τῶν ἀπανταχόθεν ἀρχιερέων θεοῦ ταῖς
ἐκκλησίαις τὸν σάλον κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον εἰσῆσεν, τὴν τε πρὸ τούτου ἐβδόμην
ἀγίαν σύνοδον ἐπικυρώσας, καὶ τοὺς περιλιπεῖς τῶν εἰκονομάχων αἰρετικῶν τῷ
ἀναθέματι δούς, καὶ τὸν γνήσιον νυμφίον τῇ ἐκ- κλησίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα
κανονικῶς παρασχών, τὸν δὲ ἀντεισαχθέντα σχολάζειν κελεύσας εως τοῦτον πρὸς
ἑαυτὸν μετα- στήσει ὁ κύριος, καὶ οὐ τω μὲν εὐ καὶ καλῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλη- σίαν
διέθετο, καὶ τὴν ἐνδεχομένην καὶ ταύτη γαλήνην τῇ οἰκείᾳ σπουδῇ καὶ προμηθείᾳ
παρέσχετο. 33 Εὐρών δὲ καὶ τοὺς πολιτικούς νόμους πολλὴν ἀσά- φειαν καὶ
σύγχυσιν εχοντας διὰ τὴν ἀγαθῶν ὡσπερ καὶ πονηρῶν συναναστροφὴν, λέγω δὴ
τὴν τῶν ἀνηρημένων καὶ πολιτευομένων ἀδιάκριτον καὶ κοινὴν ἀναγραφὴν, καὶ
τούτους κατὰ τὸ προσῆκον καὶ ἐνδεχόμενον προσφόρως ἐπηνωρθώσατο, τὴν τῶν
ἀνηρημένων ἀχρησίαν περιελών, καὶ τῶν κυρίων ἀνακαθάρας τὸ πλῆθος, καὶ
263 ὡσπερ ἐν συνόψει, ἐν κεφαλαίοις διὰ τὸ εὐμνημόνευτον τὴν προ- τέραν
ἀπειρίαν περιλαβών. 34 Ἄλλ' ἐπεὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ παραφύεται φθόνος ὡς τοῖς
γλυκέσι μάλιστα τῶν ξύλων οἱ σκώληκες, καὶ τῇ κοσμικῇ εὐετηρίᾳ καὶ εὐθηνίᾳ

βασκαίνοντα τὰ φαῦλα δαιμόνια διὰ πονη- ρῶν ἀνθρώπων πειράται τὴν τῶν ἀγαθῶν συνταράξει φοράν, ἐκ τούτων καὶ τούτῳ συσκευὴν ἐπιβουλῆς, μετὰ καὶ πρὸς φόνον ὀπλί- ζεται Συμβάτιος καὶ Γεώργιος μετὰ στίφους ἀποφράδων ἀνθρώ- πων καὶ δυσσεβῶν. οὐ συγχωροῦντος δὲ πάντως, οὐδ' ἀνεχομέ- νου θεοῦ τὴν κακίαν δι' ἐλαχίστου αὐθις ἀναπαλαῖσαι τὴν οἰκείαν ἡτταν καὶ ἀπελάσαι τὴν εὐνομίαν καὶ δικαιοσύνην ἀπὸ τῆς γῆς, κατάδηλος ἡ τούτων πονηρία καθίσταται ἀφ' ἐνὸς τῶν συνωμο- τῶν. ἀκολουθησάντων δὲ τῶν ἐλέγχων ἐπήρτητο μὲν ἀπὸ τῶν νόμων αὐτοῖς ἡ ἐσχάτη τιμωρία, τουτέστι, μετὰ καὶ δήμευσιν καὶ τῶν οὐκ ἀπάντων ἐκπτωσιν, καὶ ἡ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἄλλο- τρίωσις. ἀλλ' ἡ τοῦ γενναίου βασιλέως φιλανθρωπία μόνη τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπῇ τὴν τιμωρίαν ὥριστο τέως τῶν προκαταρξάν- των τῆς πονηρᾶς συμβουλῆς· καὶ πλέον δ' αὖ τὴν εἰσπραξιν ἐμε- τρίασεν, εἰ μὴ τὴν εἰς τούτους ἀκραν φιλανθρωπίαν ἐγένωσκε καὶ ἄλλους προτρέψεσθαι πρὸς τὴν μίμησιν καὶ τότε εἰς ἀνάγκην ὑπαχθῆναι αὐτὸν καὶ βαρυτέρας ἀνταποδόσεως. διὰ τοῦτο τῇ λεχθείσῃ ποινῇ τούτοις τε μετανοίας παρέσχε καιρὸν καὶ τοὺς λοι- 264 πούς τῶν πονηρῶν ἐσωφρόνιζε. βουλόμενος δ' ἐπὶ μᾶλλον ἀνα- στεῖλαι τὰς ὁρμὰς τῶν ἀδίκως ζητούντων ἀλλότριον θάνατον καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἐλπίδα περιελεῖν, ἀνάγει πρὸς τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα τοὺς τῶν παίδων καθ' ἡλικίαν προέχοντας, ἡδη βασιλι- κῶς ἀναγομένους καὶ παιδευομένους καὶ εἰς πᾶσαν ἐκλάμποντας ἀρχικὴν ἀρετὴν, Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα, οἰονεὶ κραταιοτέρας ῥίζας καὶ πλείονας βαλλόμενος τῇ ἀρχῇ, καὶ τοὺς εὐγενεῖς τῆς βασιλείας ὀρηκὰς ἐπὶ ταύτης ὑψῶν. 35 Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἐγενόμην τῆς διηγή- σεως, βούλομαι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων ἡδη διαλαβεῖν, ὡς περὶ ἐκάστου αὐτῶν εὐσεβῶς ἐβουλεύσατο. κατὰ γὰρ τοὺς πάλαι τῶν εὐσεβῶν καὶ μακαρίων ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνους πολὺπαιδα καὶ καλλίπαιδα καὶ τοῦτον εἰδείξεν ὁ θεός. μετὰ χρόνον τοίνυν τινὰ μεταδίδωσι τοῦ στέφους καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τρίτῳ υἱῷ· τὸν δὲ τούτων νεώτατον Στέφανον, ὡς τὸν Ἰσαὰκ ὁ Ἀβραάμ, προσάγει θεῷ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἐγκαταλέγει καὶ ἀφιεροῖ. τὴν θήλειαν δὲ γονὴν ἰσάριθμον οὖσαν τῇ ἀρρενι ἐν ἱερῷ σεμνείῳ τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας καθιεροῖ καὶ ὡς δῶρον δεκτὸν καὶ ἀνάθημα θεῷ ἀνατίθησιν, καὶ σχήματι καὶ καταστολῇ κοσμήσας ὁμοίως ταῖς καθαρῶς καὶ ἀμιάντως τῷ ἀθα- νάτῳ νυμφίῳ νυμφευομέναις παρθέναις Χριστῷ. ταῦτα δὲ εἰ καὶ τοῖς χρόνοις ὑστερον τυχὸν γέγονεν, ἀλλ' οὐκ ἐνταῦθα κείσθω 265 συνημμένα, ὡς περὶ τῆ φύσει, οὐ τῷ δὲ καὶ τῇ διηγήσει τῆς τε- τρακτύου τῶν ἀδελφῶν. 36 Ἐπεὶ οὐκ ἐπι- οἰκοῖ καλῶς εἰχεν αὐτῷ καὶ κατὰ σκοπὸν εὐσεβῆ καὶ θεάρεστον, ἐκάλει δὲ αὐτὸν ἡ ζέουσα περὶ τῶν ὀλιγων φροντίς καὶ πρὸς ὑπερορίου στρατείας, ὡς αὖ τοῖς οἰκείοις πόνοις καὶ τῇ αὐτοῦ ἀνδρία καὶ γενναιότητι πλατύνῃ μὲν τὰ ὀρῆα τῆς ἀρχῆς, πορρωτέρω δὲ συνώση καὶ ἀπελάση τὸ δυσμενές, οὐδὲ τούτων ἡμέλησεν, ἀλλὰ πρῶτα μὲν τοὺς στρατιωτικοὺς καταλόγους ἐλαττωθέντας ἐκ τοῦ περικοπῆναι τὰς διδομένας τούτοις φιλοτι- μίας καὶ ῥόγας καὶ τὰ βασιλικά σιτηρέσια διὰ νέων συλλογῆς τε καὶ ἐκλογῆς ἀνεπλήρωσεν καὶ διὰ τῆς τῶν δεόντων παροχῆς τε καὶ ἐπιδόσεως ἐρρωσεν· εἰτα γυμνάσας τούτους ταῖς τακτικαῖς μελέ- ταις, καὶ τοῖς ἐνδελεχέσι πόνοις ἐμπείρους τῆς πολεμικῆς ἀγωνίας πεποικῶς, καὶ εὐταξίας ὅτι μάλιστα λόγον εἰχεν ἐθίσας καὶ πε- φροντικένας τοῦ εὐπειθοῦς, οὐ τῷ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τῶν φυλετῶν καὶ συγγενῶν καὶ ὑπηκόων κατὰ βαρβάρων ἐστράτευσεν. ἡ δὲ γὰρ ὡς οὐδὲ τῶν βαναύσων καὶ χυδαίων τούτων τεχνῶν οὐδεμίαν ἐστὶν εἰδέναι πρὸ τοῦ μαθεῖν, οὐδ' ἐστὶν ὁστις διδασκάλου χωρὶς οὐτε ὑποδηματογράφος, μήτι γε τῶν σπουδαιοτέρων τινὰ τεχνῶν κατ- ωρθωτικῶς φαίνεται. τὴν δὲ πολεμικὴν ἐπιστήμην ἡ τέχνην εἰ δὶχα μαθήσεως καὶ ἱκανῆς ἐμπειρίας ἐξῆν εἰδέναι τῷ

βουλομένω, οὐκ εἰχον αρα νοῦν ἀλλ' ἐλήρουν οἱ πολλὰ περὶ τὸ μέρος τοῦτο πονή-
266 σαντες ἐν τοῖς τακτικοῖς συγγράμμασι καὶ οἱ μέγιστοι τῶν αὐτο- κρατόρων καὶ
στρατηγῶν, οἱ πολλὰ ἀπὸ πολλῶν τρόπαια συστή- σαντες, ὧν οὐδεὶς ἐθάρρησε
πώποτε μετ' ἀμαθοῦς καὶ ἀγυμνά- του λαοῦ εἰς πολεμίων παράταξιν ἐμβαλεῖν. ἀλλ'
οὐκ ἐστιν οὐτε τὸν μὴ μαθόντα εἰδέναι οὐτε τὸν μὴ ἀσκήσαντα καὶ γυμνασάμε-
νον ἀγωνίζεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ ὁ γενναῖος οὐτος πρότερον γυμνά- σας καὶ
καταρτίσας τὰ τάγματα τὰ στρατιωτικά, καὶ τὴν νεοσύλ- λεκτον στρατιὰν ἀναμίξας
τῇ παλαιᾷ, καὶ ταῖς ἀρμοζούσαις χορη- γίαις καὶ δωρεαῖς λιπάνας αὐτῶν τὰ νεῦρα
καὶ τονώσας τὰς δεξιάς, οὐτω μετ' αὐτῶν προσέβαλε τοῖς ἐχθροῖς καὶ τὰ πολλὰ
τρόπαια ἐστησεν καὶ τὰς μυρίας νίκας ἀνείλετο. διὰ βραχέων δὲ διη- γήσομαι. 37
Καὶ κατάστασιν πόλεως ἐνευκαιρήσας καὶ σχολάσας πράξειςιν, εἰρος ὑπολάμποντος
τὰ ὀπλα ἀνείλετο καὶ μετὰ τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων ξυνεξητάζετο,
ἡγούμενος χρῆναι τὸν ὧς ἀληθῶς ἀρχοντα τοῦ οἰκείου προκινδυνεύειν λαοῦ καὶ
ὑπὲρ τοῦ πᾶν ἀδεῶς διάγειν τὸ ὑποχείριον πόνους καὶ ταλαιπωρίας ἐκουσίως αὐτὸν
ἀναδέχεσθαι. καὶ ἐπεὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ὁ τῆς Τεφρικῆς ἐξηγούμενος, ὁ ν
Χρυσόχειρα κατωνόμαζον, ἐπ' ἀνδρία καὶ συνέσει διαφέρειν δοκῶν σφόδρα
παρελύπει τὴν Ῥωμαίων χώ- ραν καὶ τοὺς λαοὺς, καὶ πολλοὺς τῶν ἀγροίκων καθ'
ἐκάστην αἰχμαλώτους ποιούμενος ἐφρόνει σοβαρὰ καὶ ὑπέρογκα, κατ' αὐτοῦ 267
καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν πόλεως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ σοβαροῦ καὶ θρασέως
ἐκείνου πρὸς τὴν γενναϊότητα τοῦ ἐπιόντος στρατεύ- ματος καὶ τὴν σύνεσιν καὶ
ἀνδρίαν τοῦ αὐτοκράτορος ἐμφανῶς μὴ τολμήσαντος ἀντιστῆναι, ἀλλ'
ὑποχωροῦντος καὶ μόνην τὴν οἰκείαν πόλιν φυλάξαι καὶ κρατύνεσθαι διεγνωκότος,
ἐπήγει κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν ληϊζόμενος καὶ πορθῶν καὶ κατα-
τέμνων καὶ πυρπολῶν πάσας τὰς ὑπὸ τὸν Χρυσόχειρα χώρας καὶ κωμοπόλεις ὁ
βασιλεύς, λείαν ἀπειρον καὶ αἰχμαλωσίαν περιβαλ- λόμενος. προσβαλὼν δὲ καὶ
αὐτῷ τῷ ἀστει Τεφρικῆς, καὶ δι' ἀκροβολισμῶν καὶ προσεδρείας οὐχὶ μακρᾶς ἐλεῖν
πειραθεῖς, ὧς ἑώρα καὶ τειχῶν καρτερότητι καὶ πλήθει βαρβαρικῶ καὶ ἀφθονία
χρειῶν κατωχυρωμένον αὐτὸ καὶ δυσάλωτον, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐκτὸς ἀπαντα δι'
ἐλαχίστου χρόνου τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς κατηρείπωτο καὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν
κατηνάλωτο, ἀπέστη τῆς πρὸς τὴν πο- λιορκίαν χρονίου ἐπιμονῆς· τὰ δὲ περὶ αὐτὴν
φρούρια τὴν Ἀβα- ραν καὶ τὴν Σπάθην καὶ ἐτερά τινα ἐκπορθήσας, καὶ ἀρας ἐντεῦ-
θεν ἀσινῆ τὸν περὶ αὐτὸν πάντα στρατόν, μετὰ συχνῶν, ὧς εἰρη- ται, λαφύρων καὶ
ἀνδραπόδων ἐπανεχώρησεν. 38 Τῶν ἐν τῇ Τεφρικῇ τοίνυν τὸν πολὺν φόνον ἢ
ἑτέρα τῶν Ἰσμαηλιτῶν πόλις θεασαμένη, ἠν Τάραντα λέγουσι, πρέσβεις πέμψασα
εἰρήνης ἡξίου τυχεῖν καὶ ταῖς συμμαχίαις ἐγγράφεσθαι. ὁ δὲ κράτιστος βασιλεύς,
ὁ σην πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους ἀνδρίαν, 268 τοσαύτην πρὸς τοὺς
ὑποταττομένους ἐπιείκειαν ἐνδεικνύμενος, ἡτ- τήθη τε τῆς πρεσβείας καὶ τῆς
εἰρήνης τοῖς αἰτοῦσι μετέδωκε, καὶ συμάχους ἀντὶ πολεμίων τὸ ἀπὸ τοῦδε
ἐκέκτητο. ἐκ τούτου ἀλλοι τε οὐκ ὀλίγοι καὶ Κουρτίκιός τις Ἀρμένιος, ὁ εἰχε τότε
τὴν Λό- καναν καὶ συνεχῶς τὰς ἐσχατίας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἐλυμαίνετο,
προσέφυγε πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὰ ὀπλα καὶ τὸν λαὸν τῷ
αὐτοκράτορι καθυπέταξε, θαυμάσας αὐτοῦ τὸ μετὰ τοῦ ἀνδρείου ἐπιεικὲς καὶ μετὰ
τῆς δυνάμεως δίκαιον. 39 Ἐως δὲ πρὸς αὐτὸν εἰχον τὸν νοῦν οἱ πολέμιοι, καὶ
περισκόπουν πρὸς ὁ μέρος ῥέψει, ἵνα πρὸς τὸ πονοῦν καὶ αὐτοὶ συνασπίσωσι,
κοῦρσον κατὰ τῆς λεγομένης Ζαπέτρας ἀπέστειλεν ἐπιλέκτων πολεμιστῶν, οἱ
σπουδῆ τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ διελθόντες αὐτῇ τῇ πόλει προσπίπτουσι, καὶ ταύτην ἐξ
ἐφόδου λαμβάνουσι, καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι, αἰχμαλωσίαν τε πολλὴν
καὶ λείαν λαμβάνουσι, καὶ δεσμίους χρονίους ἐξάγουσι τῆς φρουρᾶς. εἰ τα τὰς

ἐφεξῆς πυρπολήσαντες χώρας καὶ τὸ Σαμόσατον ἐκπορ- θήσαντες, καὶ τῇ αὐτῇ ῥύμη τὸν Εὐφράτην περάσαντες κατὰ πολλὴν ἔρημίαν τῶν κωλυσόντων διὰ τὸ παραστρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους τῷ βασιλεῖ, καὶ πολλὴν λαβόντες αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα, ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα εἰ τι πρὸς τῷ Ζαρ- νοῦχ ποταμῷ, εἴθε τὸ Κεραμίσιον ἐστὶ, διατρίβοντα καὶ ἀργεῖν μὲν δοκοῦντα, τὰ δὲ τοιαῦτα πανσόφως διὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα κατα- πραττόμενον. 269 40 Ἐντεῦθεν ἄρα ὁ βασιλεὺς μετὰ παντὸς στρατοῦ τὴν ὡς ἐπὶ Μελιτηνὴν ἀπάγουσαν διήει ὁδόν. πρὸς δὲ ταῖς ὁχθαις τοῦ Εὐφράτου γενόμενος, ὡς εἰδὼν αὐτὸν ὠρᾶ θέρους πλημμυροῦντα καὶ πελαγίζοντα, τὸ δὲ προσκαθῆσθαι τῇ διαβάσει καὶ ταπεινὸν προσμένειν γενέσθαι τὸν ποταμὸν ἀγεννῆς ἐνόμισε καὶ ἀνάξιον τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, γέφυρα τοῦτον ἐγὼν διαλαβεῖν, καὶ πάντα πρὸς τὸ ἐργὸν σπουδῇ ἠτύπριζετο. θέλων δὲ τὸν κόπον παραμυθεῖσθαι τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ τοὺς πόνους ῥαδίως ὑποφέρειν πείσαι, ἀμα δὲ καὶ ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἐκουσίοις ἀποτρύχειν πόνοις, ἵνα εἰ καὶ ἀκούσιος πολλάκις συμβῆ, μὴ ξενοπαθῆ μηδὲ ἀήθης εὐρίσκοιτο, συνεφίπτετο τοῦ ἐργου τοῖς στρατιώταις καὶ μάλα προθύμως, καὶ τὰ μείζονα βάρη τοῖς οἰκείοις αἰρωμένων πρὸς τὴν γέφυραν διεκόμιζεν. εἰδὼν ἄν τις τότε ἰσομέγεθες βάρος οὐ περὶ ὁ βασιλεὺς ῥαδίως ἐβάσταζε, τρεῖς τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ μόλις διακομίζοντας, οὕτω δὲ τὸν Εὐφράτην περαιοθεὶς τὸ φρού- ριον εὐθὺς ὁ Ῥαψάκιον λέγεται ἐξεπόρθησεν. ἰδίᾳ δὲ τοὺς Χάλ- δους καὶ Κολωνιάτας τὴν μεταξὺ χώραν Εὐφράτου καὶ Ἄρσινου κελεύσας καταδραμεῖν, λείας πολλῆς καὶ ἀνδραπόδων δι' αὐτῶν ἐκυρίευσεν καὶ τὰ φρούρια τὸ τε Κουρτικίου καὶ τὸ Χαχὸν καὶ τὸ Ἀμερ καὶ τὸ Μουρινιξ καλούμενον καὶ τὸ Ἀβδελα ἐξεπόρθησεν. αὐτὸς δὲ τῇ Μελιτηνῇ προσβαλὼν, εὐανδρούση τότε καὶ πλῆθος ἐχούση βαρβάρων συχνόν, οἱ πρὸ τῆς πόλεως μετὰ βαρβαρικῶν 270 ἀλαλαγμῶν καὶ φρυγαμάτων ἀπήντων αὐτῷ, τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἐπεδείξατο, ὡς μὴ μόνον τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους περιφανῶς ἐκπλαγῆναι τὴν ἀνδρίαν αὐτοῦ καὶ εὐχέρειαν. ἐμφρό- νως γὰρ ἀμα καὶ νεανικῶς προσμίζας τοῖς πολεμίοις, καὶ κατὰ χεῖρα γενναίως φανείας καὶ τόλμη διαφέρων, καὶ παρὰ δεινὰ ὀρώ- μενος εὐθαρσῆς τε καὶ ἀκατάπληκτος, πρῶτος τοὺς ἀντιτεταγμέ- νους ἐτρέψατο φόνῳ πολλῷ· εἰθ' οὕτως οἱ σὺν αὐτῷ τοὺς κατ' αὐτοὺς ἐκαστοὶ καὶ μέχρι τοῦ ἀστεος ἀναιροῦντες ἐδίωκον, ὡς πολ- λοῖς νεκροῖς τὸ πρὸς τῆς πόλεως πεδίον καταστρωθῆναι καὶ τὸ πρὸ τοῦ τείχους ὑδωρ αἰματι κερασθῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀλῶναι, καὶ ἄλλους τῷ δέει ἐκόντας αὐτομολῆσαι, τοὺς δὲ περι- λιπέεις εἰς τὸ ἀστὺ συγκλεισθῆναι καὶ τοῦ λοιποῦ ἐξόδου παντάπα- σιν εἰργεσθαι. εἴθε διενοεῖτο μὲν ὁ βασιλεὺς μηχανάς τε πῆγνυ- σθαι καὶ ἀπαν ὄργανον πολιορκητικὸν μεταπέμπεσθαι καὶ ἐργα τόλμης καὶ γενναιότητος περὶ τὴν τειχομαχίαν ἐνδείξασθαι· ὡς δὲ ἑώρα τὴν πόλιν τειχῶν τε περιβολῇ καρτερὰν καὶ πλήθει τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων δυσάλωτον, ἐτύπριζετο δὲ παρὰ τῶν αὐτο- μολῶν καὶ ἐπιτηδείων ἐχειν ἀφθονίαν πολλὴν καὶ μὴ δεδιέναι χρο- νίαν πολιορκίαν, ἄρα ἐντεῦθεν τῇ Μανιχαίων προσέβαλε γῆ. δένδροτομήσας δὲ ταύτην καὶ τὰς οἰκίας πυρὶ δούσας καὶ πᾶν δια- φθείρων τὸ ἐν ποσὶ, τὸ Ἄργαοῦθ λεγόμενον αὐτῶν φρούριον καὶ τὸ Κουτακίου καὶ Στεφάνου καὶ Ῥαχὰτ ἐμπρήσας κατέσκαψεν. 271 εἴθε τὸν ὑπὸ χεῖρα πάντα λαὸν πλουσίως φιλοφρονησάμενος, καὶ τῶν ἀριστευσάντων ἐκαστὸν ἀριστείοις τιμήσας, μετὰ πολλῶν λα- φύρων καὶ νικητικῶν στεφάνων ὑπέστρεψε πρὸς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ διὰ τῶν Χρυσῶν πυλῶν εἰσελθὼν ὡς οἱ πάλαι κατὰ τὴν μεγα- λόδοξον Ῥώμην τῶν αὐτοκρατόρων τοὺς θριάμβους κατάγοντες, καὶ τὰς παρὰ τοῦ δήμου νικητικὰς ἐκβοήσεις καὶ εὐφημίας δεξά- μενος, καὶ πρὸς τὸ μέγα τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἀνάκτορον, ὡς τὰς εὐχὰς καὶ τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν ἀποδώσων, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐξ ὁδοῦ

παραγεγονώς, καὶ ὑπὸ τοῦ τότε πατριαρχοῦντος τῷ τῆς νίκης στεφάνῳ ταινιωθεῖς, ἀπεκατέστη εἰς τὰ βασιλεία. 41 Καὶ πάλιν αὐτὸν φροντίδες πολιτικά διεδέχοντο, καὶ ταῖς ἀπὸ διαφορῶν ἔθνῶν πρεσβεΐαις τὰ πρόσφορα ἐχρημάτιζε· καὶ πρὸς ὀλίγον τοῖς τέκνοις συνευφρανθεῖς καὶ τῇ γυναικί, καὶ τοὺς κατὰ τὸ αὐτοῦ περιεληθῶν ἱερούς καὶ θεῖους ναοὺς καὶ τὰς εὐχὰς ἀποδοῦς, συνήθως ἦν αὐθις ἐπὶ τῶν πολιτικῶν διοικήσεων καὶ τῶν κρίσεων, τὴν περὶ τὸ ὑπήκοον κηδεμονίαν καὶ ἀγρυπνον πρόνοιαν ἐνδεικνύμενος. οὐ διελίμπανε δὲ ὁ μὴ καθ' ἑκάστην εἰς τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον ναὸν εἰσιῶν καὶ ἰκετεύων τὸν κύριον, καὶ μεσίτας πρὸς τοῦτο τὸν τε ἀρχιστράτηγον Μιχαὴλ καὶ Ἡλιοῦ τὸν προφήτην πρὸς θεὸν προβαλλόμενος, τοῦ μὴ πρότερον τοῦ βίου ὑπεξελεθῆναι πρὶν ἢ τὸν τοῦ Χρυσόχειρος ὁλεθρον ἐπιδεῖν καὶ τρία βέλη τῇ αὐτοῦ καταπῆξαι μιᾶν κεφαλῇ. οὐ καὶ γέγονεν ὁ στερων. 272 τῷ γὰρ ἐπιόντι χρόνῳ εἰς τὰς τῶν Ῥωμαίων ἐμβαλόντος χώρας τοῦ προμνημονευθέντος Χρυσόχειρος καὶ ταύτας ληϊζομένου, ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ συνήθως ὁ βασιλεὺς τὸν τῶν σχολῶν ἐξηγούμενον. ὁ ἐξεληθὼν καὶ πάντα τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν συμπαραλαβὼν, ἐπεὶ κατὰ πρόσωπον ἐμφανῶς ἀντιστῆναι πρὸς αὐτὸν ἀπειδεία, τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα συμπαρείπετο τέως αὐτῷ ἀπὸ τινος διαστήματος, καὶ τὰς μερικὰς ἀνεῖργε καταδρομάς, καὶ οὐ συνεχῶρει κατὰ τῆς χώρας ἀδεῶς διασκίδνασθαι. ὡς οὐκ ἐν τῶν μὲν δρῶν τὰ δὲ ἀπρακτῶν ὁ βάρβαρος, ἡδη καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος αὐτόν, τῆς πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανόδου ἐμνήσθη καὶ μετὰ λείας συχνῆς πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεφεν, ἀφώρισε δὺο τῶν στρατηγῶν ὁ τῶν σχολῶν ἐξηγούμενος, τὸν τε τοῦ Χαρσιανοῦ καὶ τῶν Ἀρμενίων, μετὰ τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως ἐκαστον, ὥστε συμπαραμαρτεῖν καὶ ἐφέπεσθαι τῷ Χρυσόχειρι ἀχρι τοῦ Βαθυρρύακος, ἀκακίθεν εἰ μὲν ἐπαφήσει κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀρίων στρατόν, δῆλον τοῦτο τῷ δομεστικῷ ποιήσασθαι, εἰ δὲ πρὸς τὸν οἰκεῖον φωλεὸν ἀμεταστρεπτι βαδίζων εἰσδύνειεν, ἔασαντας τοῦτον αὐθις ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτόν. (42) ἡδη οὐκ ἐν τῷ βαρβαρικοῦ στρατεύματος γεγονότος ἐν ἑσπέρας καιρῷ κατὰ τὸν καλούμενον Βαθυρρύακα καὶ ἀύλισμένου κάτω πρὸς τὴν τοῦ Ὀρους ὑπώρειαν, τῶν δὲ Ῥωμαϊκῶν στρατηγῶν καταλαβόντων τὰ τούτου μετεωρότερα καὶ τὸ μέλλον ἀποσκοπούντων, ἐμπίπτει τις ἐρις περὶ τῶν πρωτείων καὶ ἀμιλλα τοῖς τῶν δύο θεμάτων στρατιώταις καὶ 273 ταξίρχαις καὶ λοχαγωγαῖς, τῶν μὲν τοῦ Χαρσιανοῦ ἑαυτοῖς ἐπιγραφόντων τὸ πρεσβεῖον τῆς κατ' ἄλκην ἀρετῆς, ἐμπαλιν δὲ τῶν Ἀρμενικῶν μὴ μεθιεμένων τῆς ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδρίας τὸ πρωτεῖον ἐκείνους λαβεῖν. ὡς οὐκ ἐπὶ πλέον τὰ τῆς φιλονεικίας αὐτοῖς ἐχώρει καὶ τὰ φρονήματα διηρέθιστο, λεχθῆναι φασὶ παρὰ τῶν πρωτευόντων τοῦ τῶν Ἀρμενικῶν συστήματος ὥσιν αὐτῶν τί μάλιστα ἐν λόγοις ἐκαστοὶ θρασυνομέθη καὶ ἀυχοῦμεν διακενῆς, ἐξὸν τοῖς ἐργοῖς τὴν ἀμφισβήτητον ἀρετὴν ἐπιδείξασθαι; τῶν γὰρ πολεμίων οὐ μακρὰν ἀπεχόντων, ἐξεστὶν ἐπὶ τῶν ἐργῶν φανῆναι τοὺς ἀριστεῖς καὶ ἐκ τῆς κατὰ χεῖρα γενναιότητος κριθῆναι τοὺς ὑπερέχοντας. τοὺς τοιούτους τοῖνυν λόγους διακηκοότες οἱ στρατηγοί, καὶ τὴν πρὸς ἀνδρίαν ὄρμην καὶ προθυμίαν κατανοήσαντες τοῦ λαοῦ, συννοήσαντες δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου βοήθειαν, ὅτι ἐξ ὑπερδυσχερῶν τοῖς ἐν ἐπιπέδῳ κατηλισμένοις μέλλουσιν ἐπιτίθεσθαι, διχῆ δαιροῦσι τὴν δύναμιν· καὶ τὸ μὲν ἐκκριτον αὐτῆς ἀχρηστικῆς ἑκατοντάδος μετὰ τῶν γε τῶν στρατηγῶν προσβαλεῖν ἐκρίθη τῷ τῶν βαρβάρων στρατῷ, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς εὐαριθμήτου Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ἐς δόκησιν πλήθους αὐτοῦ πρὸς τὰ μετέωρα συσκευάσαντες, καὶ σύνθημα δόντες καιροῦ, ἰνὸς οὐ τοι προσβάλωσι τοῖς ἐχθροῖς, ἀκακίνοι σὺν ἀλαλαγμῷ μεγίστῳ καὶ σάλπιγξι, συνεπηχούντων καὶ τῶν ὀρέων αὐτῶν, ἐκπληκτικὴν βοὴν ἀναρρήξωσιν, αὐτοὶ τὰς πανοπλίαις ἐνδύονται, καὶ ἀφανῶς διὰ νυκτὸς τῇ 274 στρατοπεδεῖα τῶν δυσμενῶν

πλησιάζουσι. πρὸ τῆς ε ω δέ, ου πω τοῦ ἡλίου τὸ ὑπὸ γῆν τελείως παραλλάξαντος ἡμισφαίριον, βοῆ στιβαρᾶ παιανίσαντες καὶ τὸ "σταυρὸς νενίκηκε" συμβοήσαντες ἐπιτίθενται τοῖς ἐχθροῖς, συνεπαλαλαζάντων ἀπὸ τοῦ ο ρους καὶ τῶν λοιπῶν. εὐθύς ου ν τῷ ἀνελπίστῳ καταπλαγέντες οἱ βάρβα- ροι, καὶ μήτε συστῆναι μήτε τὸ ἐπιὸν πλῆθος ο σον ἐστὶ λαβόντες καιρὸν κατιδεῖν, μήτ' α λλο τι σωτήριον ἑαυτοῖς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἰσχύσαντες συνιδεῖν, ω ρμησαν πρὸς φυγὴν, τῆς τοῦ βασιλέως τού- τους πάντως ἐπιμόνου ἐκδειματούσης εὐχῆς καὶ συνελαυνούσης πρὸς ο λεθρον. τῶν ου ν διωκόντων ῥωμαίων καὶ τοὺς μὴ συνόν- τας συνεχῶς ἐπιβωμμένων στρατηγούς καὶ τὰ τάγματα καὶ τὸν τῶν σχολῶν ἀφηγούμενον, καθάπερ αὐτοῖς συντέτακτο, καὶ τῶν φευ- γόντων εἰς πλείονα φόβον συνελαυνομένων καὶ ταραχὴν, συνέβη μέχρι μιλίων τριάκοντα γενέσθαι τὴν δίωξιν καὶ τὸν μεταξὺ χῶρον ἀπείροις καταστρωθῆναι νεκροῖς. (43) ο τε καὶ τὸν ἀναιδῆ καὶ θρασὺν ἐκείνον Χρυσόχειρα λέγεται, σὺν ὀλίγοις φεύγοντα τῶν περὶ αὐτόν, ἐπικαταδιώκειν ῥωμαίων τινά, τὸ Πουλάδην παρω- νύμιον φέροντα, ο ν συνέβη ποτὲ κατὰ Τεφρικήν γεγονότα αἰχμά- λωτον διὰ τὸ ἀστεῖσμοῦ μετέχειν καὶ χάριτος συνήθη καὶ γνώριμον χρηματίσαι Χρυσόχειρι. ο ν ἰδὼν ὁ βάρβαρος τότε μετ' ἐνθου- σιασμοῦ καὶ προθυμίας διώκοντα, ἐπιστραφεὶς "τί σοί" φησι "κακόν, ω α θλιε, διεπραξάμην, Πουλάδη, ο τι με ου τω καταδιώ- 275 κεις μανιδῶς, ἐπιθυμῶν ἀνελεῖν με;" ὁ δὲ συντόμως ἀντέφησεν ο τι τῶν εὐεργεσιῶν σου, πάτρων, τὴν ἀμοιβὴν ἀποδοῦναί σοι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν πεποιθώς εἰμι ἐν θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο κατα- διώκω ὀπίσω σου. ὡς ου ν ὁ μὲν προῆει ο ι α βεβλαμμένος τὰς φρένας ὑπὸ θεοῦ, ἀπεγνωσμένος τε καὶ δειλός, ὁ δὲ ἐφείπετο μετ' εὐτολμίας καὶ θάρσους νεανικοῦ, ἐντυγχάνει τάφρῳ βαθείᾳ ὁ διω- κόμενος, η ν ὑπερπηδήσαι ὁ ι ππος ἐπεδειλία τε καὶ διώκλαζεν. καὶ ε ως περὶ ταύτην ὁ Χρυσόχειρ ει χε τὸν νοῦν, βάλλει τοῦτον ὁ Πουλάδης κοντῷ κατὰ τῆς πλευρᾶς, καὶ εὐθέως περιδινηθεὶς τῷ ἀλγήματι κατερρῦη τοῦ ι ππου. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τις, ω Δια- κονίτζης η ν τὸ ἐπώνυμον, ἀπὸ τοῦ οἰκείου ι ππου ρίψας ἑαυτὸν ἐπι- μελείας ἡξίου τὸν πεσόντα δεσπότην, καὶ τοῖς οἰκείοις γόνασι τὴν ἐκείνου κεφαλὴν ἐπιθεὶς τὸ συμβὰν ἀπωδύρετο. ἐν τοσοῦτῳ δὲ προσγίνονται τῷ Πουλάδῃ καὶ ε τεροι, καὶ καθαλλόμενοι τῶν ιπ- πων τὴν τοῦ Χρυσόχειρος ἀποτέμνουσι κεφαλὴν λειποψυχοῦντος η δη καὶ ἐκλιμπάνοντος, συγκαταλέγουσι δὲ καὶ τὸν Διακονίτζην ἐκείνον τῷ τῶν λοιπῶν δεσμίων ἀριθμῷ. ου τω δὲ παραδόξως καταπολεμηθέντων τῶν δυσμενῶν καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ὑψωθέν- τος καυχήματος, συντόμως μετὰ τῶν τῆς χαρᾶς ἀγγέλων προσα- ποστέλλεται βασιλεῖ ἡ τοῦ Χρυσόχειρος κεφαλὴ. ἐτύγχανε δὲ τηνικαῦτα διάγων κατὰ τὸ Πετρίον λεγόμενον, ε νθα τὸ σεμνεῖον τῆς τῶν οἰκείων θυγατέρων διατριβῆς ἐχρημάτιζεν. καὶ τῆς κεφα- λῆς προσενεχθείσης τῶν οἰκείων ἀναμνησθεὶς προσευχῶν, καὶ πρὸς 276 τὸν ποιοῦντα τὸ θέλημα τῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν μετὰ δακρύων τὸν τῆς διανοίας ἐκτείνας ὀφθαλμόν, τόξον ἐνεχθῆναι καὶ βέλη προσέταξε, καὶ θᾶπτον τὴν νευρὰν ἐντείνας τρία κατὰ τῆς παλα- μναίας κεφαλῆς ὀπισθοφανῶς ἀφήκε βέλη, καὶ εἰς οὐδὲ ε ν ο λως διήμαρτεν, ἐναγιασμόν τινα τοῦτον α ξιον τοῦ δυσσεβοῦς προσαγα- γεῖν αὐτῷ οἰηθεὶς ἀντὶ τῶν πολλῶν μυριάδων, α ς ἐν πολλοῖς τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ κατηνάλωσεν ε τεσι. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Χρυσόχειρα καὶ τὴν ἀνθοῦσαν τότε δύναμιν τῆς Τεφρικῆς τοιοῦ- τον τὸ τέλος ἐδέξατο συνεργεῖα θεοῦ, ταῖς πολλαῖς ἰκεσίαις καμ- φθέντος Βασιλείου τοῦ εὐσεβῶς βασιλεύοντος. 44 Ἀρτι δὲ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Ἰγνατίου ὁσίως καὶ θεαρέστως τὸν βίον ἀνύσαντος, καὶ ὑπὸ πλουσία τῇ πολιᾷ καὶ τῇ κύκλῳ δορυφορία τῶν ἀρετῶν καὶ τῷ παρὰ πάντων μακαρισμῷ τὴν παροῦσαν ἀλλαξαμένου ζωὴν καὶ διαβάντος πρὸς τὴν ἀμεί- νονα, ἀπέδωκεν αυ θις τὴν ἐκκλησίαν καλῶς τῷ μὴ καλῶς ἀντι- ποιεῖσθαι τὸ πρότερον δόξαντι, καὶ κατέστησεν

έννόμως τότε καὶ κανονικῶς τὸν σοφώτατον Φώτιον ἐπὶ τὴν σχολάζουσαν καθέδραν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. οὐ μὴν οὐδὲ πρὸ τούτου διέλειπε φιλοφρονούμενος αὐτὸν καὶ τιμῶν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παντοδαπὴ σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ εἰ τῆς καθέδρας μετέστησεν, οὐδὲν τοῦ δικαίου θέλων ἀγεῖν ἐπίπροσθεν, ὁ μὲν τῶν εἰς παραμυθίαν οὐδὲν ἐνέλειπε παρεχόμενος, ὁ θέν κὰν τοῖς βασιλείοις διατριβὴν αὐτῷ 277 δούς τῶν οἰκείων παίδων ἀπέδειξε παιδευτὴν καὶ διδάσκαλον. οὐ - τως οὐδένα, καθ' ὅσον οἱ ὅς τε ἦν, περιεώρα λυπούμενον, ἀλλὰ πᾶσιν εὐμενῶς τε καὶ προσηνῶς προσεφέρετο καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον οὐκ ἠμέλει παραμυθούμενος. 45 Ἀλλὰ καίπερ οὐ τῷ πατρικῶς τε καὶ κηδεμονικῶς πρὸς τοὺς ὑπὸ χεῖρα διατιθέμενος, εἰ χεν ὁ μὲν τοὺς μισοῦντας, μᾶλλον δὲ φθονοῦντας καὶ ἐπιβουλεύοντας αὐτοῦ τῇ ζωῇ. ὁ γὰρ οὐ τῷ λεγόμενος Κουρκούας ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς ἐξυβρίσας, ὡς εἰσικε, τυραννίδος ἐρᾷ, καὶ ὁμοφρόνων πληθὺν συνωμότας λαβὼν καιρὸν ἐζήτει τῆς ἐπιθέσεως. ὡς δὲ πρὸ τούτου τὰ τῆς συσκευῆς ἐξ ἐνός τῶν συνωμοτῶν ἐμηνύθη τῷ βασιλεῖ, παραδίδονται τοῖς νόμοις οἱ πονηροί. ἀλλὰ πάλιν ἢ τοῦ γενναίου βασιλέως φιλανθρωπία τὴν τῶν νόμων ἀυστηρίαν παρέθραυεν καὶ τὰς ποινὰς ἔμετρίαζε· διὸ τοῦ προεξάρχοντος ἐκκοπέντος τοὺς ὀφθαλμούς, οἱ λοιποὶ διὰ τῶν εἰς τὸ σῶμα πληγῶν καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν τριχῶν φιλανθρώπως ἐσωφρονίζοντο. καὶ οὐ τοι μὲν οὐ τως πατρικῶς μᾶλλον ἢ δεσποτικῶς πρὸς τὸ καθεστηκὸς ἐπανήγοντο. 46 Αὐτὸν δὲ οὐκ εἰς ἀκαθεύδειν ἢ ὑπὲρ τῶν ὀφθαλμῶν φροντίς καὶ τὰ ἐπιπεριλιπῆ τρόπαια. ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ πλεῖστα τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν ὠφελοῦν ὀχυρώτατον κάστρον, τὸ Λοῦλον λεγόμενον, τῇ φθασάσῃ περιττῇ ῥαθυμίᾳ καὶ τῇ τῶν λυσιτελῶν ὀλιγωρίᾳ αὐτανδρον παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ληφθὲν καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου ἀσφάλειαν ὀχυρωθὲν καὶ κρατούμενον, τῇ οἰκείᾳ συνέσει καὶ ἐπιμελείᾳ ὁ βασιλεὺς καὶ τῷ ἀφθόνῳ τῶν δωρεῶν, πειθῶ καὶ βίαν προσαγαγὼν, τῆς βαρβαρικῆς ἐπικρατείας μετέστησε καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων μετήγαγεν· ἀφ' οὗ καὶ τὸ Μελοῦς κάστρον πρὸς αὐτὸν ἐκουσίως μετέθετο καὶ δεσπότην ἑαυτοῦ τὸν αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσε. τὴν δὲ τῶν Μανιχαίων πόλιν τὴν Καταβάταλα καλουμένην κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον διὰ τῶν οἰκείων στρατηγῶν ἐξεπόρθησεν. ἀλλ' οὐ τοσοῦτον αὐτὸν ἢ δι' ἑτέρων πρόθεσις εὐφραίνειν, ὅσον ἡνία τὸ μὴ τοῖς αὐτοῦ πόνοις καὶ κινδύνοις τὰ τρόπαια ἵστασθαι. διὰ τοῦτο αὐθις καὶ Κωνσταντῖνον τὸν πρῶτον τῶν υἱῶν προσλαβόμενος, ὡς αὐτὸν οἰαγενναῖον σκύλακα πολεμίων γεύση φόνου καὶ αὐτὸς αὐτῷ διδάσκαλος τῶν τακτικῶν καὶ τοῦ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐθαρσοῦς παραστήματος γένηται, σὺν αὐτῷ κατὰ Συρίας ἐξώρμησε, καὶ τὴν πρὸς τῷ Ἀργεᾷ Καισάρειαν τὴν πρώτην τῶν Καππαδόκων πόλιν καταλαβὼν, καὶ τακτικῶς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἐξοπλίσας λαὸν λογάδων, ἐκ τούτων μοῖραν ἀπέτεμε καὶ ὡς προδιερευνητὰς καὶ προδιόπτας ἐμπροσθεν ἐξαπέστειλε, καὶ κατόπιν αὐτὸς μετὰ τῆς βαρείας δυνάμεως εἰπετο, ἵνα ἐνεργοῦ μαχαίρας ἠγῆται τὸ ἀκμαϊότατον, τὸ δὲ ἐπιστιβαρώτερον ἀπελαύνηται. οἱ τὰς ἐρήμους ὀξέως διαδραμόντες τὰ φρούρια, τὸ τε Ψιλοκάστελλον καὶ τὸ Παραμοκάστελλον, ἐξεπόρθησαν, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς καταληφθέντας ἠνδραποδίσαντο. καταπλαγέντες δὲ τῷ δέει τῆς ἐπιούσης δυνάμεως οἱ τὸ τοῦ Φαλακροῦ λεγόμενον κάστρον οἰκοῦντες ἐκουσίως τῷ βασιλεῖ προσεχώρησαν. ὁ δὲ τοῦ Ἀμβρου υἱὸς Ἀπάβ-δελε Ἀναζάρβης ἀμέρας, εἰς μὲν μακρὰν ἀπέιχεν ὁ βασιλεὺς, βαρβαρικῶς ἐθρασύνετο, τότε δὲ μετὰ τοῦ τῶν Μελιτηνῶν στίφους φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο, μόνην ἀσφάλειαν ἠγούμενος ἱκανὴν τὸ λαθεῖν ὁποιεῖν καταδέδουκεν. τῇ δὲ τῆς τοιαύτης ἐφόδου φθορᾷ καὶ τῆς Καῖσοῦ ἠτοιμῆς τῆς Κατασάμας καὶ τῆς Ῥοβᾶμ ἠτοιμῆς τῆς Ἐνδελεχόνης ἢ πόρθησις γέγονεν, ἀμα δὲ καὶ ἡ τῆς Ἀνδάλου καὶ ἡ τῆς οὐ τῷ λεγομένης Ἐρημοσυκαίας, ὁ τε

καὶ Σήμας ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ταήλ, τὰς δυσχωρίας κατέχων τοῦ Ταύρου καὶ ἐξ ἐφόδου τὰς τῶν Ῥωμαίων λυμαινόμενος ἐσχατιάς, πρὸς τὸν βασιλέα κατέφυγεν. 47 Εἰ δὲ συντόμως καὶ ψιλῶς τὰ οὐ τω μεγάλα οἶονεῖ κατ' ἐπιδρομὴν ἀπαγγέλλομεν, μηδεὶς θαυμαζέτω, ἀλλὰ μηδὲ ἐγκα- λείτω. α μα γὰρ τὴν ταχύτητα τῶν πράξεων ἐκείνων μιμεῖσθαι ἢ διήγησις ε οικεν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ τως ἐστὶν ἀπλῆ τε καὶ ἐπιτρέ- χουσα· θᾶττον γὰρ ἠρέθη τότε ἐκεῖνα καὶ τῶν πράξεων ε λαβε τὴν συντέλειαν ἢ νῦν ἀπήγγελλται. α λλωσ τε καὶ ἐπεὶ ὁ χρόνος ἡδη ρεύσας διὰ μέσου πολὺς τὰ καθ' ε καστα τῶν ε ργων διὰ τῆς μετα- ζῦ σιγῆς οἰ ον ἡμαύρωσε, καὶ οὐ τε παρατάξεων τρόπους οὐ τε προσβολῶν ἐφόδους οὐ τε φαλάγγων ἐκτάσεις καὶ συστολὰς οὐ τε στρατηγημάτων ἐπικαίρους χρήσεις εἰδέναι καὶ ἀπαγγέλλειν ε χο- 280 μεν, οὐκ ε στι περὶ τὰ κατὰ μέρος ἐγχρονίζειν καὶ οἰ ον ἐμφιλοχω- ρεῖν, ἐξ ω ν πλατύνεται τὸ διήγημα. τὰ δὲ ἀμάρτυρον ε χοντα τὴν πίστιν, εἰ καὶ λέγεται πολλάκις, ἀλλ' ἡμεῖς ἀβασανίστως προσδέχεσθαι οὐ βουλόμεθα διὰ τὸ μὴ δόξαι πεπλασμένην μὴ γεγονότων πραγμάτων διήγησιν ἀνατιθέναι τῷ βασιλεῖ, μάλιστα ο τι οὐδὲ ἐκεῖνος ε τι ζῶν τὰ πρὸς χάριν θωπευτικῶς ὑποτρέχοντα ῥήματα ἐφαίνετο προσιέμενος. οἱ δὲ μηδὲ τὰ παρὰ πάντων ὁμο- λογούμενα δυνάμενοι ἡ σχολάζοντες παραδοῦναι γραφῇ σχολῇ γε α ν περὶ τὰ ἀμφίβολα τὸν λόγον ἀπομηκύνοιμεν. ἀλλ' ἀνακρουέ- σθω καὶ καθ' ὁδὸν τῆς ἐξ ἀρχῆς διηγήσεως ὁ λόγος ἀνατρεχέτω. 48 Μετὰ ταῦτα τοῖνυν τὸν Ὀνοπνίκτην λεγόμενον ποτα- μὸν καὶ τὸν Σαρὸν διαπεράσας ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατεύματος ἡ λθε πρὸς Κουκουσόν, καὶ τὰς ἐκεῖσε λόχμας ἐμπρήσας καὶ τὴν α βατον τῆ τῶν δένδρων ἐκτομῇ βατὴν πεποιηκῶς τῶν ἐν ταύταις λόχων ἐκράτησε. πρὸς δὲ τὴν Καλλίπολιν καὶ Παδασίαν φθά- σας, εἰ τα διὰ δυσβάτων ὀδεύων ὁδῶν, τοῦ ἰ ππου ἀποβάς πεζὸς διεξῆει τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ, διὰ τοῦ οἰκείου κόπου τὸ ἀσθενὲς τῶν ὑπὸ χεῖρα παραμυθούμενος. τῆνικαῦτα δὲ τῆ Γερμανικεῖα προσ- βαλῶν, ἐπεὶ τὸ ἀνθιστάμενον α παν ἐκ ποδὸς ἐχώρει καὶ τοῖς τεῖ- χεσι συνεκλείετο καὶ οὐδεὶς τῶν πολεμίων ἐτόλμα εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, τὰ περὶ αὐτὴν πάντα πυρὶ παραδοὺς καὶ τὰ πρὸ τῆς πόλεως κάλλη 281 ὡς πεδίον δείξας ἀφανισμοῦ πρὸς Ἀδατα παρεγένετο. τῶν δὲ τῆς τοιαύτης πόλεως μὴ τολμώντων ἐν τοῖς ὑπαίθροις διαγωνίζεσθαι, ἀλλ' ἐντὸς τῶν τειχῶν συνελαθέντων καὶ διεγνωκότων τὴν πολιορ- κίαν ὑφίστασθαι, αὐτὸς τὰ πρὸ τῆς πόλεως καταληϊσάμενος, καὶ τὸ παρακείμενον πολίχνιον, ο περ ἐκάλουν Γέροντα, ἐκπορθήσας καὶ διαρπαγῆσαι ἐφείξ, καὶ προθυμότερους ἀπὸ τῶν ὠφελειῶν πρὸς τὸ πονεῖν τοὺς στρατιώτας πεποιηκῶς, αὐτοῖς προσβάλλει τοῖς τείχεσι, καὶ ταῖς πρὸς πολιορκίαν ἐκέχρητο μηχαναῖς, καὶ ἐπ' ἐλπίδος ἡ ν οὐ μικρᾶς διὰ τὸ βάρος τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως κατὰ κράτος τὴν πόλιν ἐλεῖν. ὄρων δὲ τοὺς ε νδον ἀδεῶς τὰ προσ- πίπτοντα φέρεσθαι, καὶ οὐ ταραττομένους ἐπὶ προδήλῳ σχεδὸν ὀλέθρῳ τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐφ' ο τω πεποιθότες ὀλίγον αὐτοῦ λόγον τῷ δοκεῖν ποιούμενοι φαίνονται ἐπυρθάνετο. καὶ δὴ παρ' ἐνὸς ἀκούσας τῶν ἐγχωρίων ὡς ὑπὸ τίνος τῶν παρ' αὐτοῖς εὐλα- βῶν, εἰ τε ἀπὸ τίνος θειοτέρας γνώσεως εἰ τε ἀπὸ ἐπιστημονικῆς μεθόδου γινώσκοντος, πληροφορίαν δεδεγμένοι τυγχάνουσιν οὐχ ὑπὸ σοῦ τοῦ νῦν πολιορκοῦντος αὐτούς, ἀλλ' ὑφ' ἐτέρου τινὸς τῶν κατὰ γένος σοι προσηκόντων, Κωνσταντίνου καλουμένου, πε- πρωμένον εἰ ναι τὴν τοιαύτην ἄλῶναι πόλιν· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς προσπίπτουσι μὴ ἐκπλήττεσθαι. τοῦ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιδείξαντος καὶ ὡς οὐ τω καλεῖται διδάξαντος, καὶ μηδὲ τὸ παρ' αὐτοῖς εἰπόντος διαπίπτειν πάντως πυθόχρηστον ἐν τῷ νῦν τὴν πόλιν ἀλίσκεσθαι, οὐ τοσοῦτον ὁ ἐξηγούμενος ε λεγε τὸν Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον εἰ ναι 282 ος αὐτῶν μέλλει τὴν πόλιν ποιεῖσθαι ἀνάστατον, α λλον δέ τινα μετὰ χρόνον συχνὸν τῶν ἀπογόνων τῶν σῶν. ἐφ' οἱ ς ἐκεῖνος οἰ ον διοργισθεῖς, καὶ βουλευθεῖς ἐξελέγξαι δι' ε ργου λόγον α λλωσ κενὸν

τὸ λαλούμενον, συντονώτερον τῆς πολιορκίας ἀνθήψατο καὶ ἐνεργέστερον ἐχρήσατο ταῖς παρασκευαῖς. ὡς δὲ πάντα πονοῦντος αὐτοῦ ἑώρα μὴ προβαίνουσαν τὴν σπουδὴν, μηδὲ ἐπὶ τινος ἀσφαλοῦς ἐλπίδος ἐδρασθῆναι ἠδύνατο, ἐνενόει δὲ καὶ τὴν ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ πλήθους ἐν τόποις κρυμώδεσι κάκωσιν, τοῦ τοὺς πολεμίους ἐλεῖν κρεῖττον τὸ τοὺς οἰκίους περισώσασθαι λογισάμενος πρὸ χειμῶνος ἀναχωρῆσαι λυσιτελὲς ἐδοκίμασεν. καὶ οὕτω μὲν ταῦτα, ἡμῖν δὲ θαυμάζειν ἐπέρχεται τοῖς μετὰ τοσοῦτον χρόνον τῆς προρρήσεως ἐκείνης ἰδοῦσι τὴν ἐκβασιν, τίς ἢ ἐν τοῖς βαρβάροις ἐκείνοις καὶ οὐδὲ πάντῃ τὰ περὶ τὸν βίον ἢ τὸ σέβας χρηστοῖς ἀκριβῆς οὕτω γνῶσις καὶ τῆς ἀληθείας κατάληψις. καὶ γὰρ ἐκείνου μὴ δυνηθέντος τότε τὴν πόλιν ἐλεῖν, νῦν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων Κωνσταντῖνος ὁ τῆς πορφύρας βλαστός, ὁ Λέοντος μὲν τοῦ σφωτάτου υἱὸς ἐκείνου δὲ υἱωνός, τὸ τοιοῦτον προτέρημα ἀπηνέγκατο καὶ ἐπεγράφη τῷ κατορθώματι τῆς παντελοῦς ἀπωλείας τῶν οἰκούντων τὴν Ἀδατα, ὡς ἠνῶρα, καθ' Ὁμηρον, ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι, ἵνα τιμωρὸς ὁ παῖς τῶν εἰς τὸ παππῶν κράτος ἀποθραυσθῆναι τολμησάντων περιφανῶς διασώζηται. ἀλλ' εἰς ἱκνος αὐθις ὁ λόγος παλινδρομεῖτω καὶ δηλούτω τὰ ἐφεξῆς. 283 49 Τότε τοίνυν ὁ βασιλεὺς πολλῆς αἰχμαλωσίας καὶ λαφύρων ἐμπλήσας τὸ στράτευμα, εἰτα τοὺς αἰχμαλώτους διὰ τὸ δύσβατον καὶ πολὺ τῆς ὁδοῦ τῷ ξίφει κελεύσας ἀποφορτίσασθαι, ἐπανόδου ἐμνήσθη, πολὺ δέος αὐτοῦ τοῖς τῆς Ἀγαρ ἐκγόνοις ἀπολιπών. προσδοκήσας δὲ ὁ μὴ ἐπίθεσιν τινα κατὰ τοὺς στενοὺς τῶν τόπων (ἢ δειγὰρ κακὴν εἶναι φωνὴν στρατηγοῦ τὸ οὐκ ἂν προσεδόκησα) καὶ λόχους ἐν τοῖς ἐπικαίροις ὑφεῖς πολλοὺς τῶν ἀλλοῦς ἐλεῖν οἰομένων ἐζώγησεν. ἀπερὸ Ἄβδελομέλ ἐκεῖνος ἰδὼν, ὁρῶν τῶν ἐκεῖσε τόπων ἐκυρίευσεν, πρέσβεις πέμψας ἀδείας καὶ εἰρήνης ἐδεῖτο τυχεῖν, εὐγνώμονα δοῦλον ἑαυτὸν γενέσθαι καθυπισχνούμενος καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατούμενων φρουρίων καὶ τόπων ποιούμενος τὴν ὑπόστασιν καὶ ἐγχείρισιν. οὕτω τὴν δέησιν ὁ βασιλεὺς δεξάμενος τὰ αἰτούμενα δέδωκε, καὶ σύμμαχον αὐτὸν τὸ ἀπὸ τοῦδε κατὰ τῶν ὁμοφύλων εἰχεν ἔθειλοντῆν. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν τὸ τοῦ Ἀργέου διελθὼν ὁρῶν καὶ πρὸς Καισάρειαν γενόμενος ἐκτε Κολωνείας καὶ Λούλου ἐπινικίων ἀγγελίας ἐδέξατο. ἠκολούθει δὲ καὶ τὰ σύμβολα, λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πλήθος, ἀπερ' ἀπὸ τε φρουρίων τῆς Ταρσοῦ καὶ ἀπὸ Μανιχαϊκῶν ἐτύγχανε πόλεων. ἐνθα καὶ πλεῖστον ὄχλον τῶν Κούρτων προσενεχθέντα ἀποσφαγῆναι προσέταξεν· εἰς οὐδὲν γὰρ σχεδὸν ἐτύγχανον χρήσιμοι, καὶ προκαταπεπλησμένον ὑπαρχον τὸ στράτευμα οὐκ ἐβούλετο καὶ τούτους εἰχεν δύσχρηστον παρενόχλημα. ἐν Μηδαίῳ δὲ γεγονῶς ὑποστρέφων ὁ βασιλεὺς, καὶ τιμὰς διανείμας τοῖς ὑπ' αὐτὸν καὶ ἀναλόγως τῆς οἰκείας ἐκαστον ἀρετῆς προβιάσας καὶ φιλοφρονησάμενος, καὶ πρὸς παραχειμασίαν ἀφείκει εἰχεν τῆς ὁδοῦ· καὶ τὴν βασιλεύουσαν φθάσας κατὰ τὸ πρότερον εἶδος διὰ τοῦ πατριάρχου τὸν τῆς νίκης ἐδέξατο στέφανον καὶ παρὰ τοῦ δήμου τὰς ἐπινικίους φωνάς. 50 Ἡδὴ δὲ τοῖς οἰχομένοις χρόνοις ἀπανθησάσης καὶ παντάπασιν ἀπεσβηκυίας τῆς Τεφρικῆς, ἢ τῶν Ταρσιτῶν ἰσχὺς ἀναθάλλειν καὶ ἀυξάνεσθαι ἤρχετο, καὶ πάλιν ὑπὸ τούτων αἰμάτων Ῥωμαϊκῶν ὀρίων ἐσχατιαὶ συνεχῶς ἐπιέζοντο. τὸ τῆνικαῦτα Ἀνδρέας ἐκεῖνος ὁ ἐκ Σκυθῶν πολλακίς ἠνδρίσατο κατ' αὐτῶν, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀναλόγως δυνάμεως πολλοὺς τῶν εἰς προνομήν ἐκτρεχόντων καὶ τοῦ ὅλου ἀπορρηγνυμένου στρατεύματος ἀνήρει καὶ αἰχμαλώτους ἐλάμβανε. καὶ ὡς ἱκανὰ τεκμήρια ἀνδρίας τε καὶ συνέσεως καθ' ἐκάστην ἐξέφευρον, εἰς τὸ τῶν πατρικίων προήλθεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀξίωμα καὶ εἰς τὴν τῶν σχολῶν ἀρχὴν. καὶ τότε δὴ μᾶλλον ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας τε καὶ δυνάμεως πολ- λάκις ἐμφανέσι μάχαις πρὸς τε τοὺς ἀπὸ Μελιτηνῆς καὶ τοὺς ἀπὸ

Ταρσοῦ παρετάξατο καὶ νενίκηκε. γράψαντος δέ ποτε πρὸς αὐ- τὸν τοῦ ἀμηρεύοντος τῆς Ταρσοῦ λόγους βλασφημίας καὶ ἀπο- νοίας μεστοῦς κατὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ καὶ τῆς ὑπεραγίας αὐτοῦ μητρός, ὅτι ἰδὼ τί σοι ὁ τῆς Μαρίας ὤφε- λήσει υἱὸς καὶ αὐτῆς ἡ τοῦτον γεννήσασα ἐν τῷ μετὰ δυνάμεως ἀδράς ἀπιέναι με κατὰ σοῦ, λαβῶν ἐκεῖνος τὸ λοιδορον γραμμα- 285 τείον μετὰ δακρύων πολλῶν τῆ εἰκόνι τῆς θεομήτορος, ἡγκαλισμέ- νον φερούσης καὶ τὸν υἱόν, προσανέθετο, ἐπειπὼν "ὦ δε, ὦ μῆ- τερ τοῦ λόγου τε καὶ θεοῦ, καὶ σὺ ὁ προαιώνιος ἐκ πατρὸς καὶ ὑπὸ χρόνον ἐκ τῆς μητρός, οἱ ἀωνεΐδισε καὶ ἐφρυάξατο κατὰ τοῦ σοῦ περιουσίου λαοῦ ὁ βάρβαρος σου τος καὶ ἀλαζῶν ὁ νέος Σεναχη- ρίμ, καὶ γενοῦ βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν δούλων σου, καὶ γνώτω πάντα τὰ ἐθνη τὸ κράτος τῆς δυναστείας σου." ταῦτα πρὸς θεὸν μετὰ συντριβῆς καρδίας καὶ δακρύων πολλῶν προσε- ξάμενος καὶ εἰπὼν, ἄρας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀπήει κατὰ Ταρσοῦ. καὶ δὴ κατὰ τὸν τόπον γενόμενος ὁς λέγεται Ποδανδός, ἐνθα καὶ ὁ ὁμῶνυμος ῥεῖ ποταμός, τὸ βαρβαρικὸν εὐρεν ἀντιπα- ραταττόμενον στράτευμα. προσβαλὼν δὲ μετὰ τῆς εἰς θεὸν πε- ποιθήσεως ὁ γενναῖος σου τος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἀπάσης δυνά- μεως, ἦν τοῖς παρακλητικοῖς τῶν λόγων πρότερον πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπέρρωσε, καὶ πολλὰ καὶ συνέσεως καὶ ἀνδρίας ἐργα ἐπίδειξάμε- νος, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν δὲ ὑποστρατήγων ταξιαρχῶν τε καὶ λοχα- γῶν καὶ σύμπαντος τοῦ πλήθους ἀνδρικῶς ἀγωνισαμένων, τρέπε- ται φόνῳ πολλῶ τῶν βαρβάρων πλῆθος, πρότερον αὐτοῦ πε- σόντος τοῦ ἀμηνῆ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀνθούσης πάσης δυνάμεως. ὀλίγοι δὲ τινες τῶν ἐπὶ τοῦ χάρακος καὶ τῶν ἐν ἐσχάτοις που τε- ταγμένων, διαφυγόντες μόλις τὸν κίνδυνον, πρὸς Ταρσὸν ἀπο- σώζονται. θάψας οὖν τοὺς οἰκείους, τοὺς δὲ πολεμίους εἰς ἐνα χῶρον συναγαγὼν καὶ μέγαν ἀπὸ τούτων ποιησάμενος κολωνόν, 286 ὡς ἀντὶ στήλης εἰη καὶ τοῖς μετέπειτα, εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεψε μετὰ λείας καὶ λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πολλῶν, σωφρόνως περὶ τὴν νίκην διατεθεὶς καὶ μόνου θεοῦ τὸ ἐργον ποιούμενος καὶ ἐκεῖνῳ ἐπιγράφων τὴν στρατηγίαν καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἐκνίκημα. διὸ καὶ δείσας μὴ ἀπληστία νίκης καὶ τῆ ἐφέσει τοῦ πλείονος καὶ τὰ προὔπ- ηργμένα, οἱ ἀ συμβαίνει πολλάκις, τὸ τῆς Νεμέσεως λυμήνηται φθονερόν, ἀπέσχετο τοῦ πρόσω χωρεῖν. δῆλα δὲ τὰ καταπρα- χθέντα τῷ αὐτοκράτορι ποιησάμενος ἐκωλύθη διὰ τὸν τῶν ὁμοτί- μων φθόνον ἀξια τῶν ἐργῶν τὰ βραβεῖα λαβεῖν, οἱ συνεχῶς διε- θρύλουν προκαταλαμβάνοντες τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς καὶ τὸν ἀνδρα διαβάλλοντες ὡς ἐθελοκακήσαντα καὶ ἀποστερήσαντα Ῥωμαίους τὴν ἀλωσιν τῆς Ταρσοῦ· "ὅτε" γάρ φασιν "εἰς χεῖρας ἡμῶν ταύ- την δέδωκεν ὁ θεός, εἰ ἐπεξῆλθε τῇ νίκῃ, τεθαρρηκότος τοῦ πλή- θους οἱς κατειργάσαντο, ἀπωλέσαμεν ταύτην τῇ ῥαθυμίᾳ τοῦ στρατηγοῦ." ὕφ' ὧν πολλάκις λεγομένων ὁ βασιλεὺς παραπέι- θεται (ἀπατώνται γὰρ πολλάκις καὶ φρόνιμοι λεγομένων αὐτοῖς τῶν καθ' ἡδονήν) καὶ παραλύει τῆς ἀρχῆς τὸν Ἀνδρέαν ὡς μὴ τελείως ἐπεξεληθόντα τοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀριστεύμασιν, καὶ ἀντ' ἐκείνου προβάλλεται εἰς τὸ τῶν ταγμάτων ἐξηγεῖσθαι καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ ἐκεῖνον τὸν Κεστὰ τὸν Στυππιώτην λεγόμενον, τὴν τε Ταρσὸν ἐξελεῖν ὑπισχνούμενον καὶ ἀλλα πολλὰ καὶ γενναῖα ἀφρόνως οἰόμενον καταπράξεσθαι. (51) ὁς αὐτίκα πάσας τὰς 287 Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις λαβῶν καὶ ἐξορμήσας κατὰ Ταρσοῦ εἰδείξε τὸν Ἀνδρέαν οὐκ ἐθελόκακον καὶ δειλὸν ἀλλὰ περιεσκεμμένον καὶ φρόνιμον καὶ ἀριστον στρατηγόν. ἡγησάμενος γὰρ τοὺς βαρβά- ρους ἐτοίμην λείαν καὶ οὐδὲν τῶν δεόντων προδιασκεψάμενος, οὐδὲ προλοχίσας, οὐδὲ στρατηγικῆς ἐμπειρίας καὶ εὐβουλίας ἐπά- ξιον τι φρονήσας, πλησίον γίνεται τῆς Ταρσοῦ κατὰ τὸν τόπον ὁς Χρυσόβουλλον λέγεται, μετὰ φρονήματος ἀνοήτου καὶ θρά- σους ἀπερισκέπτου. οἱ δὲ βάρβαροι τὸ ἀπροφύλακτον αὐτοῦ κα- τασκεψάμενοι ἐκ τοῦ μῆτε τόπους ὄχυρους καταλαβέσθαι μῆτε χάρακα

καὶ τάφρον προβαλέσθαι τῆς στρατοπεδείας, μήτ' ἄλλο τι τῶν αὐτῶν τοῦ λελογισμένου τῶν στρατηγῶν καὶ ἐμψρον προδιοικονομεῖται καταπραξάμενον, κλέψαι τὴν νίκην βουλεύονται, καὶ ἀπαρσασκεύω καὶ ἀμερίμνω ἐπιτίθενται αὐτῶ ἐν νυκτί, στρατηγήματι χρῆσάμενοι πρὸς τὴν ἀπορίαν αὐτῶν καὶ περίστασιν, ὡς ἐφάνη, σοφῶ. ὀλίγοι γάρ τινες οὐκ ἀπὸ τῆς προτέρας ἡττης καὶ εὐαρίθμητοι τῇ ἀπορίᾳ πρὸς πανουργίαν ἐξ ἀνάγκης ἐχώρησαν, καὶ ἰπποὺς συναγαγόντες συχνοὺς καὶ βύρσας ξηρὰς ἐξάψαντες ἀπὸ τῶν ἵππειων οὐρῶν ὑφ' ἐν παράγγελμα κατὰ πολλὰ τοῦ Ῥωμαίου στρατοπέδου ἐπαφίᾳσι μέρη. εἰτα καὶ αὐτοὶ ἀπὸ διαφόρων τόπων, τοῖς τυμπάνοις ἐπιδουπήσαντες, ἐν μέσῳ τοῦ χάρακος γυμνοῖς τοῖς ξίφεσιν εἰσεπήδησαν. πτοίας οὐκ ἐν καὶ ταραχῆς ἐμπεσοῦσης τῶ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματι, καὶ συνταραχθέντων ἱπποῦν 288 πῶν ὁμοῦ καὶ ἀνδρῶν καὶ ἀλλήλοις περιπιπτόντων, συνέβη τοὺς βαρβάρους κρατῆσαι καὶ φόνον ἀπειρῶν ἀπεργάσασθαι, τῶν πλείστων δυσκλεῶς συμπατουμένων καὶ συμπνιγομένων ὑφ' ἑαυτῶν. οὐτω δὲ παραδόξως καὶ παρ' ἐλπίδα κρατήσαντες οἱ ἐξ Ἰσμαήλ, καὶ τὰ νεῦρα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς κατακόψαντες, τυμπάνων βοαῖς καὶ βαρβαρικοῖς ἀλαλαγμοῖς ἐπαιάνιζον. τοιοῦτον τὸ τέλος τῆς ἀνοήτου στρατηγίας ὁ φθόνος κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐβράβευσε, καὶ τοιοῦτον ἡ βάσκανος Νέμεσις κατὰ τῶν εὐτυχησάντων πρότερον Ῥωμαίων τὸ τρόπαιον ἐστησεν. Ἄλλὰ τὰ μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἠλιον οὐτως εἰχε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας Βασιλείου, (52) τὰ δὲ πρὸς δυόμενον ἐρχομαὶ διηγήσασθαι. ἀκολουθῶς γὰρ τοῖς λοιποῖς καὶ τῶν κατὰ τὴν ἐσπέραν πραγμάτων ἐπὶ πλέον ἀμεληθέντων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαήλ, καὶ πάσης σχεδὸν Ἰταλίας, οὐκ ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς νέας Ῥώμης προαφώριστο, καὶ τῶν πλείστων τῆς Σικελίας ὑπὸ τῆς γειτονούσης τῶν Καρχηδονίων δυνάμεως καταπολεμηθείσης καὶ ὑποφόρου τοῖς βαρβάρους γεγεννημένης, ἐτι γε μὴν καὶ τῶν ἐν Παννονίᾳ καὶ Δαλματίας καὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων διακειμένων Σκυθῶν, Κρωβάτοι φημί καὶ Σέρβλοι καὶ Ζαχλουμοὶ Τερβου- νιῶταί τε καὶ Καναλίται καὶ Διοκλητιανοὶ καὶ Ῥεντανοί, τῆς ἀνεκαθεν τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἀφηνιάσαντες αὐτόνομοί τε καὶ αὐτοδέσποτοι καθεστήκεισαν, ὑπὸ ἰδίων ἀρχόντων μόνον ἀρχομενοί. οἱ πλείστοι δὲ τὴν ἐπὶ πλέον ἀπόστασιν ἐνδεικνύμενοι καὶ 289 τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἑαυτοὺς ἠλλοτρίωσαν, ὡς ἀν μὴδὲν ἐνέχουρον τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας καὶ δουλώσεως ἐχοιεν. 53 Οὐτως οὐκ ἐν τῶν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐχόντων καὶ ἐν τοιαύταις οὐκ ἀναρχίαις καὶ ἀταξίαις, συνεπέθεντο μετὰ τοῦ καιροῦ καὶ οἱ ἀπὸ Καρχηδόνος Ἀγαρηνοί, καὶ ἀρχοντας ἐπιστήσαντες τὸν τε Σολδάνον καὶ Σάμβαν καὶ τὸν Καλφούς, οὐκ ἐν κακίᾳ καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ κατὰ πολὺ διαφέρειν τῶν ὁμοφύλων ἐπίστευον, ἐξ καὶ τριάκοντα πλοίων πολεμικῶν κατὰ Δαλματίας στόλον ἀπέστειλαν, ὑφ' οὗ διάφοροι πόλεις ἐάλωσαν Δαλματῶν, οἰον ἡ τε Βούτομα καὶ Ῥῶσα καὶ τὰ κάτω Δεκάτορα. προχωροῦντων δὲ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων τοῖς πολεμίοις, ἠλθον καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ οἴλου ἔθλους μητρόπολιν, ἡ Ῥαούσιον λέγεται, καὶ ταύτην ἐπὶ χρόνον ἐπολιόρκουν ἱκανόν. ἐλεῖν δὲ ἐξ ἐτοίμου οὐκ ἐσθενον διὰ τὸ ἐκθύμως τοὺς ἐνδοθεν ἀγωνίζεσθαι ὡς ὑπὲρ ψυχῆς, τὸ λεγόμενον, θεόντας. ὡς οὐκ ἐπὶ χρόνον οἱ ἐν Ῥαουσίῳ ἐταλαιπώρουσαν καὶ εἰς ἐσχάτας συνηλαύνοντο ἀπορίας, ἐμπουσι πρέσβεις ὡς βασιλέα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στενοχωρούμενοι, καίτοι σχεδὸν οὐκ ἀγνοοῦντες ὡς εἰς ἄλλα μᾶλλον ὁ κρατῶν ἀπησχόληται, ἐλεῆσαι παρακαλοῦντες καὶ ἐπαμῦναι τοῖς ὀσόν οὐκ οὐκ κινδυνεύουσιν ὑποχειρίους γενέσθαι τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οὐκ δὲ τῶν πρέσβεων καταλαβόντων τὴν βασιλεύουσαν, ἀλλ' ἐτι χρονοτριβούντων περὶ τὴν ἀνοδὸν, ἐξ ἀνθρώπων μὲν ὁ φαῦλος γίνεται 290 βασιλεύς, ἐπὶ δὲ τὸν ἐγρηγορότα καὶ νήφοντα τῶν κοινῶν φροντιστὴν Βασίλειον τὰ τῆς αὐτοκράτορος ἐξουσίας περίσταται πράγματα· οὐκ

καὶ πρὸ τούτου λίαν περὶ τῶν τοιούτων δυσφορῶν καὶ διαπονούμενος, καὶ τότε δὲ τῶν πρέσβων ἐπιμελῶς ἀκροασάμενος καὶ ὡς οἰκεῖα τραύματα τὰ τῶν ὁμοπίστων παθήματα ἠγησάμενος, περὶ τὴν παρασκευὴν ἐγένετο τῶν εἰς τὴν τῶν ἰκετευσάντων βοήθειαν μελλόντων ἐξαποστέλλεσθαι· καὶ στόλον ἐξαρτυσάμενος νεῶν ἑκατὸν καὶ πάντα δεόντως ἐτοιμασάμενος, καὶ ἀνδρα συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν πολλῶν διαφέροντα ἐκλεξάμενος, τὸν πατρίκιον Νικήταν φημί, τὸν τοῦ πλωΐμου δρουγγάριον, ὃς κατ' ἐπωνυμίαν Ὀρούφας ἐλέγετο, ὡσπερ τινὰ πρηστήριον κεραυνὸν κατὰ τῶν πολεμίων ἐκπέμπει. οἱ δὲ ἐξ Ἀφρικῆς Σαρακηνοί, οἱ τῆ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως προσκαθήμενοι, δι' αὐτομόλων ἀναμαθόντες τοὺς Ῥαουσίους πρέσβεις ἀποστεῖλαι πρὸς βασιλέα τοὺς αἰτησομένους δύναμιν καὶ στρατὸν κατ' αὐτῶν, τοῦτο μὲν τὴν σύντομον ἀπογινώσκοντες ἄλωςιν, τοῦτο δὲ τὴν ἀφικέσθαι προσδοκωμένην ἐκ βασιλέως δείσαντες βοήθειαν, λύουσι τὴν πολιορκίαν καὶ τῶν τῶν ἐκείνων ἀπαναστεύουσι. κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, ἡ νῦν Λαγοβαρδία ὠνόμασται, διαπεράσαντες τὸ κάστρον Βάρεως ἐξεπόρθησαν, καὶ αὐτόθι κατασκηνώσαντες καὶ τοῖς μᾶλλον ἐγγίζουσι καθ' ἑκάστην ἐπιτιθέμενοι καὶ τῶν πορρωτέρω κατατολμῶντες καὶ αἰεὶ τι προσλαμβανόμενοι, πᾶσαν τὴν Λαγοβαρδίαν ἀχρὶ καὶ αὐτῆς σχεδὸν τῆς ποτὲ μεγαλοδόξου Ῥώμης ἐκράτησαν. καὶ εἰχε μὲν οὕτω ταῦτα. 291 54 Τὸ δὲ περὶ τοὺς ἐν Δαλματία παρὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικουρίας γεγονὸς καὶ τὰ προμνημονευθέντα γένη θεασάμενοι, οἱ τε Χρωβάτοι καὶ Σέρβλοι καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ τοῦ ἀρτι βασιλεύοντος Ῥωμαίων τὴν ἐπιείκειαν καὶ περὶ πάντα δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν πυνθανόμενοι, καὶ τὸ καλῶς ἀρχεσθαι τοῦ ἐπισφαλῶς ἐκ θρασύτητος ἀρχεῖν προκρίναντες, σπουδὴν ποιοῦνται πάλιν εἰς τὴν προτέραν δεσποτείαν ἐπανελθεῖν καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαναθῆναι δούλωσιν. καὶ δὴ πρὸς τοῦτο καὶ πρέσβεις καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν βασιλέα πέμπουσιν, οἱ τε μετὰ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἀποστατήσαντες καὶ οἱ τέλειον τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἀπαυτομολήσαντες, τῆς τε ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν δουλώσεως καὶ εἰς ὅσα Ῥωμαίοις γεγόνασι ποτε χρήσιμοι εὐκαίρως ὑπομιμνήσκοντες, καὶ ἀξιοῦντες τῆ φιλανθρώπων ζεύγλι τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας καὶ ὑπὸ τῷ ταύτης ἀγγελάρχη τάττεσθαι καὶ αὐτούς. ὡς ἔστω εὐλόγου τῆς δεήσεως ἐπακούσας ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ καὶ πρὸ τούτου ἐδυσφόρει περὶ αὐτῶν καὶ ἡ σχαλλεν ὡς οὐ μικρῷ μέρει περικεκομμένης καὶ διηρπασμένης τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, εὐμενῶς, ὡς τὸν ἀφρόνως ἀφηνίασαντα υἱόν, εἰτα μεταγόνοντα καὶ ὑποστρέψαντα ὁ φιλάνθρωπος πατήρ, καὶ αὐτὸς τούτους προσήκατο καὶ ἀνεδέξατο, καὶ ἱερεῖς εὐθέως μετὰ καὶ βασιλικοῦ ἀνθρώπου σὺν αὐτοῖς ἐξαπέστειλεν, ὡς ἂν πρὸ τῶν ἄλλων τοῦ ψυχικοῦ τούτους κινδύνου ἐξέλθῃ καὶ πρὸς τὴν προτέραν πίστιν ἐπανασώσῃται καὶ τῶν ἐξ 292 ἀγνοίας ἢ ἀνοίας ἀπαλλάξῃ πλημμελημάτων αὐτούς. ἀνυσθέντος δὲ τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς ἐργου, καὶ πάντων τοῦ θεοῦ μετασχόντων βαπτίσματος καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπανελθόντων ὑπόπτωσιν, ἐδέξατο κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὴν ὀλοκληρίαν ἢ βασιλέως ἀρχή, πάντων φιλανθρώπων τοῦ κρατοῦντος προστάγματι ἐκ τῶν οἰκείων καὶ ὁμοφύλων δεξαμένων ἀρχοντας εἰς ἐπιστάσιαν αὐτῶν. οὐ γὰρ ὠνίους ἐκεῖνος τὰς εἰς τὴν ἐπιστάσιαν αὐτῶν εἰχεν ἀρχάς, ἵν' ἐντεῦθεν τοὺς πλεῖον διδόντας καὶ καλαμωμένους αὐτοῦ τὸ ὑπήκοον εἰς τὸ τούτων κατεξουσιάζειν προβάλλῃται· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐκλεγόμενους καὶ οἰονεὶ χειροτονουμένους, ὡς αἰρετοὺς ἀρχοντας καὶ πατρικὴν πρὸς αὐτοὺς διασώζειν ὀφείλοντας εὐνοίαν, ἀρχεῖν αὐτῶν νουνεχῶς διωρίσατο. καὶ ταῦτα μὲν ταύτη. 55 Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐπὶ τῆς ἐκμελοῦς τε καὶ ῥαθύμου βασιλείας πρὸς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων διαπεράσαντες βάρβαροι καὶ τοῦ Ῥαουσίου ἀποκρουσθέντες, καθάπερ ἡδη πρότερον εἰρηται, εἰτα κατὰ τὴν Ἰταλίαν διέτριβον, συνεχῶς αὐτὴν κατατρέχοντες

καὶ ἀφειδῶς ληϊζόμενοι, ὡς καὶ μέχρι τῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κάστρων τὰ μὲν ἐκ προδοσίας τὰ δὲ πολιορκία χειρώσασθαι, ἀκούων ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἠνιάτο σφοδρῶς, καὶ ταῖς περὶ τούτων φροντίσιν ἐπαγρυπνῶν ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐπετῶς δυνηθεῖν ἢ τελῶς τροπώσασθαι τοὺς ἐχθροὺς ἢ καὶ ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἀπώσασθαι καὶ ἐξελάσαι τὸ δυσμενές. καὶ τὰς μὲν ἠδη χάριν τῶν 293 Ῥαουσαίων καὶ οὐλοῦ τοῦ ἐθνους τῶν Δαλματῶν προαποσταλείσας δυνάμεις, ὡς ἤρχεν, ὡς φθάσαντες εἰπομεν, ὁ κατὰ τὸν Ὀρῶ-φαν Νικήτας πατρίκιος, οὐκ ἀξιόμαχος πρὸς τοσαύτην τῶν βαρ-βάρων πληθὺν ἐδοκίμασε, μάλιστα διὰ τὸ χρεῖαν εἶναι καὶ πρὸς τὴν μεσόγειον πολλάκις ποιεῖσθαι τὰς συμπλοκάς καὶ πολὺ τῆς θαλάττης ἀπαρτᾶσθαι, ὁ περὶ ἐδόκει πρὸς νηϊτὴν στρατὸν ἀσύμ-φορον καὶ ἀδύνατον· ἄλλας δὲ πάλιν ἀπ' ἐντεῦθεν ἀποστέλλειν δυνάμεις οὐκ ἐκρινεν εἶναι λυσιτελές διὰ τε τὸ τῆς ἐκστρατείας δα-πανηρὸν καὶ τὴν χρεῖαν τὴν τῶν ἐνταῦθα χωρῶν. καὶ συνετῶς βουλευσάμενος πρὸς Λοδοῖχον τὸν ῥῆγα Φραγγίας καὶ τὸν πάπαν Ῥώμης διαπρεσβεύεται συνεπικουρῆσαι ταῖς ἐντεῦθεν δυνάμεσι καὶ μετὰ τούτων συμπαρατάξασθαι κατὰ τῶν ἐν Βάρει κατοικη-σάντων Ἀγαρηνῶν, κελεύσας καὶ τὰς ὀλίγῳ πρόσθεν μνημονευ-θείσας χώρας τῶν Σκλαβηνῶν συνεπιλαβέσθαι τοῦ εργου, διὰ τῶν οἰκητόρων Ῥαουσίου καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐγχωρίων πλοίων περραιωθέντας τὸ πέλαγος Δαλματῶν. ὡς ὁμοῦ πάντων γεγενημέ-νων καὶ μεγάλης ἀθροισθείσης δυνάμεως, ἐπεὶ καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς ναύαρχος συνέσει καὶ ἀνδρῖα πολὺ πάντων διέφερε, θᾶπτον ἢ Βάρης ἀλίσκεται. καὶ τὸ μὲν κάστρον αὐτὸ καὶ ἡ χώρα καὶ πᾶν τὸ αἰχμάλωτον εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἀναλαμβάνεται, καὶ τοὺς οἰκίους ἢ χώρα ἀπολαμβάνει οἰκίτορας, τὸν δὲ Σολδάνον ἐκείνον καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ ῥῆξ Φραγγίας ἀναλαβόμενος ἐν Καπύῃ ἀπήγαγεν· ταύτης γὰρ αὐτὸς ἤρχεν εἶτι καὶ προσέτι Βενεβενδοῦ. καὶ ἡ μὲν πρώτη κατὰ τὴν ἐσπέραν 294 στρατεία τῷ βασιλεῖ τοιοῦτον πέρας ἐδέξατο, καὶ τοῖς ἐντεῦθεν λαφύροις καὶ τῇ δόξῃ κατεκοσμήθη ἢ βασιλεύουσα. 56 Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἡ ἱστορία φιλεῖ καὶ ταῖς κατὰ παρέκβασιν διηγῆσαι τὸν λόγον ποικίλλειν καὶ τὰς τῶν ἐντυχα-νόντων ψυχαγωγεῖν ἀκοάς, ἐπεξηγητέον καὶ ὁσα μεταξὺ τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας καὶ Σολδάνου τοῦ Ἀφρικῆς ἀμῆρᾶ καὶ τῶν οἰκητόρων Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ συνέβη καταπραχθῆναι. ἐπὶ διετίαν γὰρ ἐν Καπύῃ συνῶν ὁ Σολδάνος τῷ τῆς Φραγγίας ῥηγὶ οὐδέποτε ὠφθη ὑπὸ τινος τὸ παράπαν γελῶν. ὁ δὲ ῥῆξ τῷ κατάφωρον αὐτὸν γελῶντα πεποικηκότεν χρυσοῦ δόσιν κατεπηγγείλατο. προσ-ἠγγείλεν οὐ ν τίς ποτε τῷ ῥηγὶ γελῶντα τὸν μέχρι τότε σκυθρωπὸν Σολδάνον θεάσασθαι, καὶ τούτου παρείχετο μάρτυρας, ὁ ν κα-λέσας ὁ ῥῆξ τὴν αἰτίαν τῆς μεταβολῆς καὶ τοῦ γέλωτος ἐπυνθά-νετο. ὁ δὲ "αμαζάν" φησι "κατιδῶν καὶ τοὺς ταύτης κατανοή-σας τροχοῦς, πῶς καὶ τὸ μετέωρον τούτων ταπεινοῦται καὶ τὸ ταπεινὸν αὐθις μετεωρίζεται, καὶ ὡς εἰκόνα ταῦτα λαβὼν τῆς ἀσταθμῆτος καὶ ἀβεβαίου τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίας, ἐγέλασα· ἀμα μὲν ἐνθυμηθεὶς πῶς ἐφ' οὐτως ἀβεβαίων πραγμάτων ἐπαί-ρόμεθα, ἀμα δὲ καὶ οὐκ ἀδύνατον οἰηθεὶς τὸ καὶ ἐμέ, ὡς περὶ ἐκ μετεώρου γέγονα ταπεινός, οὐτως καὶ ἐκ τοῦ χαμερποῦς ἐνδέχε-σθαι πάλιν ἀρθῆναι πρὸς μέγεθος." ἀπερ ἀκούσας ὁ ῥῆξ, καὶ ἐν νῶ τὰ οἰκεία λαβὼν καὶ ἐκείνον συνετὸν λογισάμενος, ἤρξατο 295 παρηρησίας καὶ συνδαιτήσεως μεταδιδόναι αὐτῷ. (57) ὁ δὲ πανοῦργος ὡς καὶ δόλων Φοινικικῶν οὐκ ἀμέτοχος ἐκ τῆς ἑκατέρων ἐγνω διαβολῆς σωτηρίαν ἑαυτῷ πραγματεύεσθαι. πολλάκις γὰρ πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς ἐκ γεροντικῆς ἐμπειρίας συνετὸν καὶ σοφὸν καὶ ὡς ἐξ εὐτυχοῦς δυστυχή, οἱ τῶν κάστρων Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ παρεγίνοντο ἀρχοντες. ὁ δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν πλατ-τόμενος ἐξενεγκεῖν τι πρὸς αὐτοὺς ἀπόρρητον βούλευμα τοῦ ῥηγὸς ἐλεγεν βούλεσθαι, δεδοικέναι δὲ τὸν ἐκ μηνύσεως κίνδυνον. τῶν δὲ διομοσαμένων ἀνέκφορον

ποιήσασθαι τὸ λαλούμενον, ε φη βού- λεσθαι τὸν ῥήγα πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χώραν τῆς Φραγ- γίας σιδηροδεσμίους ἐκπέμψαι ὡς οὐκ α λλωσ ου σης αὐτῶ ἀσφα- λοῦς τῆς τῶν ὑμετέρων διακρατήσεως πόλεων. τῶν δὲ μὴ πάνυ πιστὸν τέως ἠγησαμένων τὸ μηνυόμενον, ζητούντων δὲ σαφεστέ- ραν ε τι κατάληψιν, πάλιν πρὸς τὸν ῥήγα ὁ Σολδάνος τοιαῦτα φησίν, ὡς οὐκ ε στι σοι ἀσφαλῆς ἢ τῶν κάστρων τούτων κατά- σχες, ε ως οἱ τούτων α ρχοντες ἐνταῦθα ἐπιχωριάζουσιν· ἀλλ' εἰ βούλει βεβαίως δεσπόζειν αὐτῶν, τούτους θᾶττον πρὸς Φραγγίαν δεσμίους ἀπόστειλον. πεισθεὶς ου ν τοῖς τοιούτοις λόγοις ὁ ῥήξ ἀλύσεις διωρίσατο συντόμως χαλκευθῆναι ὡς ἐπὶ χρεία κατεπει- γούση τινί. ἰδὼν ου ν αυ θις ὁ Σολδάνος τοὺς α ρχοντας, "οὐδ' ε τι μοι" φησὶ "πιστεύετε περὶ ω ν ε λεγον; ἐρευνήσαντες ι δετε τί οἱ χαλκεῖς πάντες ἐργάζονται τῇ τοῦ ῥηγὸς προσταξεί· καὶ ἐὰν 296 ε υ ρητε ἀλύσεις τε καὶ δεσμά, μὴ ἀπιστήσητε τῶν πρὸς σωτηρίαν ὑμῶν λεγομένων ὑμῖν." γνόντες ου ν ἐν τούτοις τὸν βάρβαρον οἱ α ρχοντες ἀληθεύοντα οὐδὲ πρὸς τα λλα ε τι ἠπίστησαν, τρόπον δὲ ἐζήτουν ο πως τὸν ῥήγα ἀμύνωνται. καὶ δὴ μετ' ὀλίγον πρὸς κυ- νηγέσιον ἐξελθόντος αὐτοῦ, ἀποκλείουσι κατ' αὐτοῦ τὰς πύλας καὶ οὐκέτι τὴν εἰσοδὸν συγχωροῦσιν αὐτῶ. ὁ δὲ μηδὲν ἐκ τούτου παραχρήμα δυνάμενος πράξασθαι πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν αυ θις ἀνθυπενόστησε. (58) πρόσσεισιν ου ν τοῖς α ρχουσιν ὁ Σολδάνος, τὴν χάριν τῆς μηνύσεως ἀπαιτῶν· ἢ δὲ η ν τὸ πρὸς τὴν οἰκείαν πατρίδα συγχωρηθῆναι αὐτῶ ἀπελθεῖν. συγχωρηθεὶς ου ν καὶ κατὰ Καρχηδόνα γενόμενος καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀπολαβὼν καὶ τοῦ κακὸς εἰ ναι μὴ ἐκστὰς ἐκστρατεύει κατὰ Καπύης τε καὶ Βενε- βενδοῦ, τὰ χαριστήρια τούτοις τῆς σωτηρίας ἀποδιδούς. οἱ δὲ πρὸς τὸν ῥήγα διαπρεσβεύονται. ἀλλὰ μεθ' υ βρεως ἀποπέμπον- ται, ἐπιχαίρειν εἰπόντος τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῶν. στέλλουσιν α γγελον πρὸς τὸν βασιλέα οἱ τῶν τοιούτων κάστρων ἐξηγούμενοι. συμ- παθῆς ου ν ὁ βασιλεὺς καὶ φιλάνθρωπος ω ν θᾶττον ἐκπέμπει τὸν πρεσβευτὴν δηλώσοντα τούτοις προσδέχεσθαι συντόμως τὴν ἐν- τεῦθεν βοήθειαν. γίνεται δὲ τοῖς πολεμίοις ἐγκρατῆς ὁ τῆς ἀγγε- λίας διάκονος πρὸ τοῦ δοῦναι τὰς ἀποκρίσεις τοῖς ἀποστείλασι. λέγει ου ν πρὸς αὐτὸν ὁ Σολδάνος ὡς εἰ ὑπηρετήσεις μου τῶ βου- λήματι, καὶ σωτηρίας ἀξιοθήσῃ καὶ δωρεῶν ἀπολαύσεις. τοῦ 297 δὲ συνθεμένου τὸ κεκελευσμένον α παν ποιεῖν, "βούλομαι" ε φη "στήναί σε τοῦ κάστρου ἐκτός, καὶ τοῖς ε νδον εἰπεῖν ὡς ἐγὼ μὲν τὴν διακονίαν μου ἐξεπλήρωσα καὶ τὰ προσταγέντα μοι πάντα πε- ποίηκα· ἀλλ' ἐκ τοῦ βασιλέως βοήθειαν μὴ προσδέχεσθε· οὐ γὰρ η κουσεν ὑμῶν τῆς δεήσεως." ὑποσχομένου δὲ αὐτοῦ ταῦτα ου τως ἐρεῖν, ἀποστέλλεται μετὰ τῶν τοῦ Σολδάνου ὑπηρετῶν τοῦ ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει εἰπεῖν. ὁ δὲ πλησίον τοῦ τείχους γενόμενος, καὶ τοὺς πρώτους παραγενέσθαι τῆς πόλεως πρὸς τὴν ἀκρόασιν αἰτησάμενος, ε φη "εἰ καὶ πρόδηλός μοι τυγχάνει ὁ θάνατος καὶ ἐν χερσὶν ἢ σφαγῇ, ἀλλ' ο μως οὐκ ἀποκρύψομαι τὴν ἀλήθειαν. πλὴν αἰτῶ καὶ ὀρκίζω ὑμᾶς ἀποδοῦναί μοι τὴν χάριν εἰς τὰ ἐμὰ ε κγονα καὶ τὴν σύνευνον. ἐγὼ γάρ, ω κύριοί μου, εἰ καὶ νῦν ταῖς τῶν πολεμίων περιεσχέθην χερσίν, ἀλλ' ο μως τὴν διακονίαν μου ἐπλήρωσα καὶ τὴν παρ' ὑμῶν πρεσβείαν τῶ βασιλεῖ Ῥωμαίων προσήγαγον, καὶ συντόμως προσδέχεσθε τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν. διὸ σῆτε γενναίως καὶ μὴ δειλανδρήσητε· ε ρχεται γὰρ ὁ ὑμᾶς ῥυόμενος, εἰ καὶ μὴ ἐμέ." ταῦτα ου ν οἱ τοῦ Σολδάνου ὑπηρετῆται ἀκούσαντες καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην ἐκμανέντες σφοδρῶς, εὐθέως αὐτὸν τοῖς ξίφεσι κατακόπτουσι. φοβηθεὶς ου ν ὁ Σολδάνος τὴν ἐκ βασιλέως προσδοκωμένην δύναμιν ε λυσε τὴν πολιορκίαν καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν χώραν ὑπέστρεψεν. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου διέμει- ναν πιστοὶ βασιλεῖ οἱ τῶν τοιούτων ἐξηγούμενοι κάστρων, καὶ ταῦτα πρὸς τὴν αὐτοῦ συνετήρησαν δούλωσιν. 298 59 Συνέβη δὲ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους καὶ α λλον στό- λον Ἀγαρηνῶν κατὰ τῆς

Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἔλθειν· ἀλλὰ ταῖς τοῦ βασιλέως ἐπιμόνοις δεήσει πρὸς θεὸν καὶ ταῖς εὐμοροῖ διατάξεις καὶ τῆ δεούσῃ τῶν πραγμάτων μεταχειρίσει μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἢ νίκη ἐγένετο καὶ δυσκλεῖα τὴν ἡτταν οἱ ἐκ τῆς Ἀγαρ ἠνέγκαντο. ὁ γὰρ τῆς Ταρσοῦ ἀμυρᾶς, ὁ Ἐσμᾶν ὠνομάζετο, τρίακοντα πλοίων μεγίστων, ἀκομβάρια λέγεται, στόλον ἐξαρτυσάμενος κατὰ τοῦ κάστρου Εὐρίπου ὀπλίζεται. τοῦ δὲ στρατηγοῦ Ἑλλάδος (ὁ Οἰνιάτης οὗτος ἦν) κελεύσει βασιλικῆ τὸν ἰκανὸν εἰς φυλακὴν τοῦ κάστρου λαὸν ἀπὸ πάσης Ἑλλάδος εἰσαγαγόντος καὶ τοῖς τείχεσι τὰ ἀρμόζοντα παρασκευασαμένου ἀμυντήρια, ὡς εἰδὸν οἱ ἐκ τοῦ κάστρου τὰ πλοῖα τοῖς τείχεσι πλησιάζοντα καὶ τοὺς βαρβάρους βελῶν ἀφέσει συχνῶν ἀναστέλλειν καὶ ἀπωθεῖν πειρωμένους τοὺς εὐδὸν ἐκ τῶν τειχῶν, θυμοῦ καὶ προθυμίας πλήρεις γενόμενοι γενναίως ἀντηγωνίζοντο, καὶ τοῖς πετροβόλοις ὄργανοις καὶ τοξοβαλλίστραις καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν τῶν λίθων ἀφέσει χρώμενοι συχνούς τῶν βαρβάρων καθ' ἑκάστην ἀνήλισκον. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν νεῶν τὰς πλείστας ἐπιφόρου γενομένου τοῦ πνεύματος τῷ ὑγρῷ πυρὶ κατενέπρησαν. ἀπορῶν οὖν καὶ δυσθυμῶν ὁ βάρβαρος, καὶ εἰδὼς ἐφέσει χρημάτων ἐκόντας τοὺς πολλοὺς ἀποθνήσκοντας, ἀσπίδα μεγάλην πρὸ τοῦ χάρακος θεῖς καὶ χρυσοῦ ταύτην πεπληρωκῶς "τοῦτο γέρας" εἶπε "καὶ ἀριστεῖον ἐγὼ δίδωμι, μετὰ καὶ παρθένων ἐπιλέκτων τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ ἀστεος καὶ τοῖς ὁμοφύλοις βραβεύσαντι τὸ 299 νικᾶν." ὁ περ οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως θεασάμενοι, καὶ τὸν νοῦν τοῦ πραττομένου κατανοήσαντες, τοῖς παρακλητικοῖς τῶν λόγων ἑαυτοὺς παρεθάρρυνον, καὶ ὑφ' ἐν σύνθημα τῶν πυλῶν αὐτοῖς ἀναζυγισῶν ἀνδρείως κατὰ τῶν βαρβάρων ἐξώρμησαν. καὶ πολλῶν ἀναιρουμένων, δεξαμένου δὲ καὶ τοῦ ἀμυρᾶ καιρίαν πληγὴν καὶ πεσόντος, ἐτράπησαν οἱ λοιποὶ καὶ τῶν διωκόντων ἐπικειμένων μέχρι τῶν ὑπολοίπων νεῶν κατεσφάττοντο, καὶ φόνος ἐγένετο τῶν βαρβάρων πολὺς. οἱ γὰρ περιλιπεῖς ὀλίγας πληρώσαντες τῶν νεῶν μετ' αἰσχύνης ἀπέφυγον πρὸς τὰ ἰαδια. οὗτος ὁ βαρβαρικός στόλος δίχα ναυτικῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως, ταῖς τοῦ βασιλέως εὐχαῖς καὶ ταῖς τῶν ἀντιπαραταξαμένων ἀλκαῖς, περιφανῶς ἤτθη καὶ δυσκλεῶς ἀνεχώρησεν. 60 Οὐ τῷ δὲ τοῦ ἀπὸ Ταρσοῦ διασκεδασθέντος νέφους, αἱ ἀπὸ Κρήτης αὐθις ἀντηγείροντο θύελλαι. τοῦ γὰρ Σαῆτ ἐκεῖνου τοῦ Ἀποχάψ τῆς τοιαύτης ἀμυρᾶς οὐκ ἔχοντος δὲ καὶ Φώτιον τινὰ συνεργόν, ἀνδραπολεμιστὴν καὶ δραστήριον, ἑπτὰ καὶ εικοσικομβάρια κατὰ Κρήτην ἐγένετο. προσῆν δὲ αὐτοῖς ἀναλόγως καὶ πλῆθος μυοπαρώνων καὶ πεντηκοντόρων, ἀσκακτούρας καὶ γαλέας ὀνομάζειν εἰώθασιν ἀμύπολλοι. μετ' ὧν κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐξιώντες ἐπικρατείας καὶ πάντα τὸν Αἰγαῖον καταληϊζόμενοι, πολλάκις δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ Προικονήσου ποιοῦμενοι τὴν ἐπέλευσιν, πολλοὺς ἠνδραποδίζοντο καὶ διέφθειρον. προσβαλὼν δὲ τῷ τηνικαῦτα τῷ τοιοῦτῳ ναυτικῷ τῶν 300 Κρητῶν ὁ προμνημονευθεὶς Νικήτας πατρικίος, ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν τριήρων ἀρχὴν λαχὼν, καὶ μάχην μετ' αὐτῶν καρτερὰν συστήσάμενος, εὐθὺς τὰ μὲν εικοσι τῶν Κρητικῶν σκαφῶν τῷ ὑγρῷ πυρὶ συγκατέφλεξε, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν βαρβάρους μάχαιρα καὶ πῦρ καὶ ὑδωρ διμερίσαντο· τὰ δὲ λοιπὰ φυγῆ τὴν σωτηρίαν, ὁσα τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διέφυγον κίνδυνον, ἐπορίσαντο. 61 Ἀλλὰ καίπερ οὗτος οἱ Κρητῆς ἐλαττωθέντες καὶ δυστυχῶς ὑποστρέψαντες οὐκ ἠγάπησαν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πάλιν τῶν κατὰ θάλασσαν πραγμάτων ἀντεῖχοντο, καὶ τὰ μᾶλλον τῆς βασιλίδος ἀπέχοντα, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς κάτωθεν ταύτης νήσους φημί, παρελύπουν καὶ ἐληίζοντο, τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Φώτιον ναύαρχον ἔχοντες. ἀποστέλλεται τοίνυν καὶ κατ' αὐτοῦ μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν τριήρων ὁ τούτων καλῶς ἀφηγούμενος Νικήτας, τὸν Ὀρούφαν φημί, ὁ αἰσίως χρησάμενος πλῶδι ὀλίγων ἡμερῶν καταλαμβάνει τὴν Πελοπόννησον. καὶ τῷ

λιμένοι προσορμισάμενος Κεγχρεών, καὶ μαθὼν ὅτι τὰ δυτικώτερα Πελοποννήσου μέρη, Μεθώνην καὶ Πάτρας καὶ τὰ προσεχῆ Κορίνθου χωρία, λυμαίνεται τὸ βαρβαρικόν, βουλὴν βουλευέται συνεστῆναι καὶ σοφὴν. οὐ γὰρ ἐκρίνε διὰ θαλάσσης τὴν Πελοπόννησον διελθεῖν καὶ διὰ τοῦ Μαλέου κάμπας τὸ τῶν χιλίων μιλίων μήκος ἀναμετρήσασθαι καὶ τοῦ προσήκοντος ὑστερῆσαι καιροῦ, ἀλλ' ὡς εἰ χεν, εὐθύς ἐν νυκτὶ διὰ τοῦ κατὰ Κόρινθον ἰσθμοῦ πολυχει- 301 ρία καὶ ἐμπειρία πρὸς τὸ ἐκεῖθεν μέρος κατὰ τὸ ξηρὸν διαβιβάσας τὰς ναῦς ἐργου εἰχετο. καὶ οὐπω πεπυσμένοις τι περὶ τούτου τοῖς πολεμίοις αἰφνίδιον ἐπιφαίνεται, καὶ συγγέας αὐτῶν τῷ δέει τοὺς λογισμοὺς διὰ τε τὸ ἐκ τῆς προτέρας μάχης δέος καὶ διὰ τὸ τῆς ἐφόδου ἀπρόοπτον οὐδὲ συστήναι καὶ ἀλκῆς μεμνησθαι παντελῶς συνεχώρησεν, ἀλλὰ τὰς μὲν πυρπολήσας τὰς δὲ καταποντώσας τῶν πολεμίων νεῶν, καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς μὲν ἀνελῶν τῷ ξίφει τοὺς δὲ ὑποβρυχίους τῷ βυθῷ ποιησάμενος, καὶ τὸν τούτων ἀρχηγὸν ἀνελῶν, τοὺς λοιποὺς διασκεδασθῆναι κατὰ τὴν νῆσον ἠνάγκασεν· οὐς σαγηνεύσας ὑστερον καὶ ζωγρῶν διαφόροις τιμωρίαις ὑπέβαλε. τῶν μὲν γὰρ τὴν τῆς σαρκὸς ἀπέωσε δοράν, μάλιστα τῶν ἀρνησαμένων τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο παρ' αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι λέγων, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἰδίων· ἐκ δὲ τῶν ἱμάντας ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἀκρι τῶν σφυρῶν μετ' ὀδύνης δριμείας ἐξείλκεν· ἀλλοὺς δὲ κηλωνεῖοις τισὶν αἰωρῶν, εἰ τα ἀπὸ τοῦ μετώρου πρὸς λέβητας πίσης μεστοὺς ἐμβάλλων τε καὶ ὠθῶν, τοῦ ἰδίου αὐτοῖς μεταδιδόναι βαπτίσματος ἐλεγε τοῦ ἐπωδύνου καὶ ζοφεροῦ. οὐ τως οὐν κατακερτομήσας, καὶ ἀναλόγους τῶν ἐργασθέντων αὐτοῖς ποινὰς εἰσπραξάμενος, τοῦ καὶ αὐθις κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐκστρατεύειν οὐκ ὀλίγον δέος ἐνέβαλεν. Ἄλλ' οὐ τως μὲν τὰ μεσημβρινὰ διεσκέδαστο πνεύματα, καὶ ἀκλύστως ἐντεῦθεν τὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους σκάφος ἠϋθύνετο· 302 (62) ἐκ δὲ τῆς ἑσπέρας αὐθις κλύδων δεινὸς ἐπηγείρετο. ὁ γὰρ τῆς Ἀφρικῆς ἀμερμουμνῆς παμμεγέθεις ναῦς ἐξήκοντα τὸν ἀριθμὸν κατασκευασάμενος κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐξώρμησε, καὶ τὰ μεταξὺ ληϊζόμενος καὶ πολλὰ σώματα λαμβάνων αἰχμάλωτα ἀκρι Κεφαληνίας καὶ Ζακύνθου τῶν νήσων ἀφίκετο. ἀπερ ἀκηκοὺς ὁ βασιλεὺς συντόμως πρὸς τὴν βοήθειαν διανίσταται, καὶ τὸν τῶν ναυτικῶν ἡγεμόνα δυνάμεων (Νάσαρ δὲ οὐτος ἦν) μετὰ δυνάμεως ἐκπέμπει ἀδράς, τριήρων τε καὶ διήρων καὶ ἀλλων νεῶν ταχυναυτουσῶν πλῆθος ἐξαρτυσάμενος. σύντομον δὲ τὸν ἐκπλουὸν ὁ Νάσαρ πεποικῶς καὶ αἰσίοις χρυσάμενος πνεύμασι δι' ὀλίγου μὲν χρόνου τὴν Μεθώνην κατέλαβε, θᾶπτον δὲ τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν ἀπὸ τῆς αἰτίας διεκωλύθη ποιήσασθαι· τῶν γὰρ ἐρετῶν οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὸν κίνδυνον ἀποδειλιάσαντες κατ' ὀλίγους λαθραίως ἀπέφυγον, ὡς τῆς λειποταξίᾳ τὸ προσήκον τάχος ἀφαιρεθειῶν τῶν νεῶν, μὴ ἔχουσῶν τὴν μετὰ ῥοθίου σὺν ὄξυτητι κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπέλασιν, οὐκ ἐκρίνε δεῖν παρωπλισμένοις οὐ τως κατὰ τῶν δυσμενῶν ἀπελθεῖν. μηνύει δὲ τὸ συμβᾶν διὰ ταχυδρόμου τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ διὰ ταχείας ἀποστολῆς τῶν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεῖων πάντας τοὺς λειποτάκτας ἐζώγρησε καὶ ἐμφροῦρους ἐποίησε. σκοπῶν δὲ ὅπως καὶ ὁμοφύλων φόνου τὰς χεῖρας τηρήσῃ καθαρὰς καὶ τὸ προσήκον ἐμποίησεν δέος τοῖς ὑπολοίποις τῶν ἐρετῶν, ὡς ἀν μὴ καὶ ἀλλοις εἰς τὴν πρὸς μίμησιν ἢ τούτων κακία καὶ ἐθελοκακῶσιν οἱ πλεῖστοι καὶ ῥαστωνεύονται, βουλὴν 303 βουλευέται συνεστῆναι. τῷ γὰρ τῆς βίγλης δρουγγαρίῳ διακελεύεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πραιτωρίῳ δεσμίων τε καὶ κακούργων, ὡς ἐκ τῶν νόμων κατεψήφιστο θάνατος, τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἐτι νυκτὸς οὐσης ἐξαγαγεῖν, καὶ τούτων ἀσβόλη τὰ πρόσωπα χρίσαντα, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ γενείου καὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας ψιλώσαντα διὰ φλόγος, περιελεῖν αὐτῶν τὸ γνῶρισμα τῆς μορφῆς, ἐξασφαλίσασθαι δὲ τοῦ μηδένα τῶν ἀπάντων τολμήσαι προσεπειεῖν αὐτοὺς

η προσφθέγασθαι, ἐπιτίμιον δὲ τῆς τόλμης ὀρίσασθαι θάνατον, καὶ τούτους ὡς δῆθεν ἐξάρχους τῶν λειποτακτησάντων ἐκείνων πλωϊμῶν ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ διὰ μαστίγων ἐπέξελεθῆναι, καὶ ἐτοίμως διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγορᾶς περιηγκωνισμένους διεξελεθῆναι, εἰ τα ποδοκάκαις ἀσφαλισθέντας ἐκπεμφθῆναι πρὸς Πελοπόννησον, ὡς α ν ἐν τῷ τόπῳ ο θεν ἀποφυγεῖν ἐνομίζοντο, καὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν προσδέξωνται. ὑπηρετήσασθαι δὲ πρὸς τοῦτο Ἰωάν- νης ὁ στρατηγὸς ἐπετρέπη Πελοποννήσου, ὁ λεγόμενος Κρητικός· ος τῇ βασιλικῇ κελεύσει καθυπουργῶν ἰσαριθμούς τῶν ἀποστα- λέντων δεσμίων ἐν Μεθώνη φούρκας στήναι προσέταξε καὶ τοὺς ὡς ἐξάρχους τῆς φυγῆς πεμφθέντας ἀνεσκολόπισεν. α περ ὁ Ῥω- μαϊκὸς στόλος ἀκούσας τε καὶ ἰδὼν ἐκείνους τε ὡς δειλοὺς καὶ ἀθλίους ὠκτείρησε καὶ αὐτὸς ἐπερρώσθη πρὸς τὰ δεινά, πᾶσαν ἀποθέμενος μαλακίαν τε καὶ τρυφήν, καὶ α γειν αὐτοὺς ταχέως πρὸς τοὺς ὑπεναντίους παρεκάλουν τὸν ἡγεμόνα. 63 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς τὸ λείπον τῆς στρατείας ἀπὸ 304 τῶν κατὰ Πελοπόννησον στρατιωτῶν καὶ Μαρδαϊτῶν ἀναπληρώ- σας, καὶ τὸν στρατηγὸν συνεργὸν προσλαβόμενος, πρὸς ἐπίθεσιν εὐτρεπίζεται. τῶν δὲ Σαρακηνῶν ἡδη πολλὴν δειλίαν τοῦ Ῥω- μαϊκοῦ καταγνόντων στόλου διὰ τὸ δοκεῖν τὸν μεταξὺ χρόνον μά- την αὐτοῖς κατατρίβεσθαι, καὶ ἐπ' ἀδείας πολλῆς ἀπὸ τῶν οἰ- κείων ἐξερχομένων νεῶν καὶ τὰς ὑποκειμένας ληϊζομένων χώρας καὶ νήσους, ἐξαίφνης πλησίον αὐτῶν ἀφανῶς γεγρονῶς ὁ τῶν Ῥω- μαίων στρατὸς ναυτικός, τὸ σύνθημα δόντος τοῦ στρατηγοῦ, ἐπι- τίθεται τοῖς πολεμίοις ἀπροόπτως ἐν τῇ νυκτί. καὶ μήτε συστῆ- ναι μήτε πρὸς ἀλκὴν τραπήναι σχόντες καιρὸν δυστυχῶς ἀπεσφάτ- τοντο, καὶ αἱ τούτων ναῦς πυρὶ μετὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς κατεφλέγοντο. οσαι δὲ τὸν τοῦ πυρὸς κίνδυνον διέφυγον, ταύτας τῇ ἐν Μεθώνη τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ φέρων ὁ Νάσαρ ὡς χαριστήρια ἐδωρήσατο, καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων καὶ τῶν περιλει- φθέντων σωμάτων ὠφελήθη τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν συνεχώρησεν. δηλοποιεῖ δὲ ταῦτα θᾶττον τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ τοῦ τί χρὴ τὸ ἐντεῦθεν πράττειν καὶ ποῖ τραπέσθαι πυνθάνεται. ο ν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπαινέσας ὁ βασιλεὺς προσωτέρω χωρεῖν ἐγκε- λεύεται. 64 Ἐπεὶ ο υ ν τοῖς προκατειργασμένοις πρόθυμος ἡ ν ὁ στρατὸς, διαπεραιοῦται πρὸς Σικελίαν καὶ Πάνορμον, καὶ τὰς ἐνταῦθα πόλεις, οσαι τοῖς ἐκ Καρχηδόνος Ἀγαρηνοῖς ἐτέλουν ὑπό- φοροι, ἐπιὼν ἐληΐζετο· καὶ φορηγῶν νεῶν καὶ σκαφῶν παμπολ- λῶν ἐκράτησεν, ω ν ὁ φόρτος ε λαιὸν τε δαφιλῆς ἡ ν καὶ αλλα τῶν 305 τιμιωτέρων πολλά. τοσοῦτον δὲ φασιν ἐπευωνηθῆναι τότε τὸ ε λαιον ἐκ τῆς τοιαύτης προσαγωγῆς ω στε ὄβολοῦ τὴν λίτραν πι- πράσκεσθαι. (65) διαπεράσας δὲ καὶ πρὸς τὰ τῆς Ἰταλίας μέρη ὁ αὐτὸς στόλος, καὶ ταῖς ὀπλιτικάϊς καὶ ἵππικάϊς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν ἐνωθεῖς, ω ν Προκόπιος ὁ τοῦ βασιλέως ἡγεῖτο πρωτο- βεστιάριος καὶ Λέων ὁ τῶν Θρακῶν καὶ Μακεδόνων τότε στρα- τηγός, ο ν Ἀποστύππην ἐκάλουν, πολλὰ καὶ ἐπωφελῆ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ κατεπράξατο· τὸν τε γὰρ ἐξ Ἀφρικῆς α υ θις ἐξελθόντα στό- λον ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Στήλαι ὁ αὐτὸς Νάσαρ κατεπολέ- μησε, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κατεχόμενα κάστρα ε ν τε Κα- λαβρία καὶ Λαγοβαρδία, πλὴν ὀλίγων πάνυ, πάντα τῆς βαρβα- ρικῆς χειρὸς ἠλευθέρωσε καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἐξουσίαν μετή- γαγε. καὶ ο υ τω μὲν ὁ ναυτικὸς στρατὸς κρείττων δόλου καὶ φθόνου φανείς καὶ νεμέσεως μετὰ πολλῶν λαφύρων καὶ νικητικῶν στεφάνων ἐπανῆλθε πρὸς βασιλέα, εὐφροσύνης ἐμπλήσας πᾶν τὸ πολίτευμα, καὶ βασιλεῖ πολλὰς ἀφορμὰς παρασχὼν τῆς πρὸς θεὸν εὐχαριστίας καὶ ἀνθομολογήσεως. 66 Αἱ πεζικαὶ δὲ δυνάμεις οὐ πάντῃ τὸν φθόνον διέφυ- γον, ἀλλ' ε ργα μὲν ἀνδρικὰ καὶ λαμπρὰ κατειργάσαντο, ἐξ ε ριδος δὲ καὶ φιλονεικίας κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα συμπεσοῦσης ἀπώλεσαν τὸν μείζονα στρατηγόν. τοῦ γὰρ Λέοντος διενεχθέντος πρὸς τὸν Προκόπιον, συμβαλόντων δὲ ο μως τοῖς πολεμίοις, συνέβη

306 τὸν μὲν Ἀποστύπην μετὰ τῶν Θρακῶν τε καὶ Μακεδόνων κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ἀγωνιζόμενον κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν καὶ πολὺν φό- νον ἐργάζεσθαι, τὸν δὲ Προκόπιον μετὰ τῶν Σκλαβηνῶν τε καὶ δυτικῶν κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἀντιταττόμενον ὑπὸ τῶν ἐναντίων πιέζεσθαι. μὴ πεμφθείσης δὲ παρὰ τοῦ συστρατηγοῦ βοήθειας πρὸς τὸ πονοῦν διὰ τὴν προηγησαμένην φιλονεικίαν, ἐτράπη καθα- ρῶς τὸ κατὰ τὸν Προκόπιον μέρος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐσφάγη κατὰ τὴν δίωξιν, τοῦ ἵππου συμπεσόντος αὐτῷ. τοιοῦτον δὲ τέ- λος τῆς μάχης ἐκείνης λαβούσης, θέλων τι καὶ ἕτερον λαμπρὸν ὁ Λέων ἐργάσασθαι, ὡς ἂν τὸ ἐκ τῆς ἐριδος συσκίαση συμβάν, τὸ τε οἰκεῖον στράτευμα λαβῶν καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς διασωθέντας τῶν ταττομένων ὑπὸ τὸν Προκόπιον συμπεριλαβῶν τὸ κάστρον κατεπολέμησε Τάραντος, ἐτι κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ τοῦτο κατὰ κράτος εἰλε, καὶ πάντα τὸν ἐν αὐτῷ λαὸν ἐξην- δραποδίσαστο· ἐξ ὧν τό τε στρατιωτικὸν ἀποχρώντως ὠφεληθῆναι συνεχώρησε καὶ βασιλεῖ συχνὰ προσήγαγε λάφυρα. ἀλλ' οὐκ ἐπεῖδε τούτοις ἡδέως ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ ὡς ἀριστεὰ τὸν Λέοντα ἀντημείψαστο, ἀλλ' ἐπεὶ διερευνώμενος εὐ ρισκεν ἐκ τῆς συμπεσοῦ- σης φιλονεικίας κατ' αὐτὴν τοῦ πολέμου συμβολὴν ἀπολωλέναι τὸν ὁμοστράτηγον, τῆς τε ἀρχῆς παρέλυσε καὶ ἐξόριστον ἐν τῷ ἰδίῳ οἰκῷ ἀπέστειλε πλησίον Κοτυαεῖου τυγχάνοντι. 67 Τοιαύταις δὲ καὶ μετὰ ταῦτα τύχαις ὁ Ἀποστύπης 307 ἐχρήσατο. συμφρονήσαντες γὰρ κατ' αὐτοῦ ο τε πρωτοστράτωρ Βαϊάνος καὶ Χαμάρετος ὁ κουβικουλάριος καὶ πρῶτος τῶν οἰκει- τάτων αὐτῷ γραφὴν κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου πρὸς βασιλέα συνέ- θεσαν, δι' ἧς ἐδηλοῦτο καὶ ὁ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Προκοπίου θάνατος γνώμη τοῦ κυρίου αὐτῶν γεγονῶς καὶ καθοσιώσεως ἐγ- κλημα καὶ ἄλλα τινὰ βαρέα καὶ δυσχερῆ. ἣν ὁ Χαμάρετος λα- βῶν καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθὼν τῷ βασιλεῖ ἐπίδεδωκεν. μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ τοῦ Ἀποστύπης υἱοί, ο τε Βάρδας καὶ ὁ Δαβίδ, αὐτόχειρες τοῦ Βαϊάνου καθίστανται, τοῖς ξίφεσιν αὐτὸν ἀνηλεῶς κατακόψαντες. διὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τόλμημα καὶ τὸ ἐκ βασιλέως δέος ὠ ρμησαν μετὰ τοῦ πατρὸς πρὸς Συρίαν φυγεῖν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς σὺν τάχει πολλῶ Βαρτζαπέδονα τὸν μαγκλαβίτην ἀπέστειλε πρὸς τὸ κατασχεῖν αὐτοὺς καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν. οὗ ς ἡ δη πρὸς Καππαδοκίαν κατέλαβε, τὴν πρὸς Συ- ρίαν ὁδὸν συντόνως ἐλαύνοντας. πειραθεῖς οὖν αὐτοὺς κατὰ τὸ πρόσταγμα τὸ βασιλικὸν κατασχεῖν, ἐκείνων δὲ ἀντιστάντων καὶ ἀμυνομένων εἰς δύναμιν, συνέβη κατὰ τὴν τοιαύτην ἀψιμαχίαν καὶ στάσιν σφαγῆναι τοὺς δύο τοῦ Ἀποστύπης υἱούς, αὐτὸν δὲ ληφθῆναι καὶ δέσμιον ἀχθῆναι πρὸς βασιλέα κατὰ τὰς ἐν Ἱερεῖα βασιλικῆς οἰκίας τὸ τηνικαῦτα τυγχάνοντα· ο ς τῆ κρίσει Μανουὴλ τοῦ μαγίστρου βασιλικῆ κελεύσει ὑποπεσῶν καὶ τὸν ἐνα τῶν ὀφθαλ- μῶν ἐκκοπεῖς, ἀφαιρεθεῖς δὲ καὶ τῶν χειρῶν τὴν μίαν διὰ τε τὴν 308 ἐ νδειξιν τὴν κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν πείραν τῆς πρὸς τοὺς πολε- μίους φυγῆς, τὸ λοιπὸν ἐν Μεσημβρία ἐξόριστος κατεγήρασε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Ἀποστύπην, οὐδὲ ἄλλως οντα χρηστόν, τοιοῦτον τέλος ἐδέξατο. 68 Ἐν ο σω δὲ τὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν διὰ τῶν ὑποστρατή- γων τῷ βασιλεῖ κατεπράττετο, οἱ ἐκ μεσημβρίας ἀναπνεύσαντες Ἀραβες ἀργεῖν τε καὶ σχολάζειν καὶ ραθυμοῦν νομίσαντες ἀνεθάρρησαν, καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν ἀνθάπτεσθαι πραγμάτων πάλιν διεγνώσαν, καὶ δὴ κατὰ τε τὴν Αἰ γυπτον καὶ τὰς ἐν Συρία παρα- θαλασσίους πόλεις ναῦς τεκτηνάμενοι κατὰ τῆς ὑποφόρου Ῥω- μαίοις γῆς καὶ θαλάσσης ἐκστρατεῦσαι διεννοοῦντο. κρίναντες δὲ δεῖν διὰ κατασκόπων πρότερον τὰ βασιλέως πράγματα κατιδεῖν, τὸν ἐποψόμενον ἐ καστα καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπαγγελοῦντα, Ῥωμαϊκῆ στολῆ καὶ γλώσση χρώμενον, ἐξαπέστειλαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῖς περὶ τοῦ κοινοῦ φροντίσιν ἀεὶ ἀγρυπνῶν καὶ τὰ δέοντα προπαρα- σκευαζόμενος, ἐπεὶ μηδὲ τὰ ἐν Συρία ναυπηγούμενα πλοῖα τοῦ- τον διέλαθε,

πλειόνων τριήρων καὶ διήρων κατασκευὴν ἐποίησατο, καὶ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις κατὰ τὴν βασιλίδα συναγαγὼν ἕκαρα- δόκει τὸ μέλλον. καὶ τέως μὲν, ὡς α ν μὴ σχολάζων ὁ ναυτικὸς ὁ χλος ἀτακτότερος γένοιτο, ἐν τῇ ἀνοικοδομῇ τοῦ κατὰ τὴν βασι- λειον αὐλὴν ἐγειρομένου τότε ναοῦ εἰς ὁ νομα τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀρχιστρατήγων καὶ Ἡλιοῦ τοῦ Θεοβίτου 309 διωρίσατο αὐτοὺς ὑπουργεῖν, ὅτε δὲ τῶν ὀρίων Συρίας ὁ ἐκεῖθεν στόλος ὑπερκύπτων φανῆ, ἀποσταλῆναι καὶ τούτους πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντιπαράταξιν. ἔλθων οὐ ν ὁ ἀπὸ Συρίας κατάσκοπος, καὶ τό τε πλῆθος ἰδὼν τῶν νεῶν καὶ τὴν δύναμιν ὡς ἐτοιμὴ πάρεστι πρὸς τὴν ἐκπεψιν, καὶ πάντα καταμαθὼν τε καὶ στοχα- σάμενος, ἀπαγγέλλει τοῖς ἀποστείλασιν, οἱ παρ' ἐλπίδα τὸ ἔμπα- ράσκευον βασιλέως ἀκούσαντες, τότε μὲν πτήξαντες τὴν ἡσυχίαν ἠγάπησαν καὶ τὴν πρὸς τὸν ἐκπλου σπουδὴν διελύσαντο, ἐμνε δὲ ὁ μως κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ἡ ναυτικὴ πλεθὺς εἰς τὸ εἰρημέ- νον ἐργον ἀσχολουμένη. 69 Οἱ δὲ ἐν Καρχηδόνι βάρβαροι διὰ τὰς προγεγενημένας ἡ ττας δείσαντες μὴ πρὸς τὴν αὐτῶν ἡ δη πρὸς τὸ ἐξῆς διαπερᾶσαι ὁ στόλος ὁ Ῥωμαϊκὸς πειρασθῆ, καὶ διὰ τοῦτο ναῦς ἱκανὰς καὶ αὐτοὶ τεκτηνάμενοι, ἐπεὶ τοῦ ἡρος διεληλυθότος οὐδεμίαν ἐκ βα- σιλέως δύναμιν κατελθοῦσαν ἐπύθοντο, ὑποτοπήσαντες πρὸς α λ- λους πολέμοις α σχολον τυγχάνειν τὸν βασιλέως στρατὸν ἐκτρα- τεύεσθαι κατὰ Σικελίας ἐθάρρησαν, καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἐλθόν- τες μητρόπολιν, τὰς Συρακούσας φημί, ταύτην ἐπολιόρκουν καὶ περὶ αὐτὴν ἐληίζοντο καὶ κατεδήουν τὴν χώραν καὶ τὰ προάστεια. τοῦ δὲ στρατηγοῦ τῆς Σικελίας δῆλα ταῦτα τῷ βασιλεῖ καταστή- σαντος, εὐθέως ἡ κατὰ Συρίας εὐτρεπισθεῖσα δύναμις πρὸς Σι- κελίαν ἐκπέμπεται, Ἄδριανόν τινα ναύαρχον ἐχουσα· οὐτος γὰρ ε τυχε τότε τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἐξηγούμενος. ος ἀπὸ τῆς βα- 310 σιλίδος ἐξορμισάμενος, πνευμάτων δὲ μὴ εὐμοιρήσας ἐπιτηδείων καὶ δεξιῶν, μόλις κατήλθεν α χρι Πελοποννήσου, ἐν Μονεμβασιά δὲ ἐν τῷ λιμένι τῷ καλουμένῳ Ἰέρακος προσορμίσας τὰς ναῦς ἐπί- φορον πνεῦμα ἀνέμενε, ῥαθυμότερος, ὡς ε οικεν, ω ν καὶ μὴ ε χων ζέουσαν τὴν ψυχὴν, ω στε καὶ πρὸς ἐναντία παραβάλλεσθαι πνεύ- ματα καὶ δι' εἰρεσίας ἐν ταῖς διὰ μέσου γαλήναις πρὸς τὸ προκει- μενον κατεπείγεσθαι. ἐπὶ πολὺ δὲ χρονοτριβοῦντος αὐτοῦ κατὰ τὸν εἰρημένον λιμένα, καὶ τῶν Ἀγαρηνῶν σφοδρότερον τῇ πολιορ- κία ἐπικειμένων καὶ πᾶσαν μηχανὴν κινούντων καὶ σπευδόντων πρὸ τοῦ ἐπιστῆναι τοῖς πολιορκουμένοις βοήθειαν ἀνύσαι τὸ σπου- δαζόμενον, συνέβη τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἀλῶναι καὶ τῶν ἀντι- ταττομένων φόνον γενέσθαι πολύν, ἐξανδραποδισθῆναι δὲ πᾶσαν τὴν κατὰ τὸ α στυ πληθὺν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πλοῦτον λάφυρα τοῖς πολεμίοις γενέσθαι, κατασκαφῆναι δὲ τὴν πόλιν καὶ πυρὶ δοθῆναι τοὺς ἐν αὐτῇ θεῖους ναοὺς, καὶ ἐρείπιον χρηματίσαι τὴν μέχρι τότε πόλιν περιφανῆ καὶ λαμπρὰν καὶ πολλὰς πολλάκις Ἑλληνικὰς τε καὶ βαρβαρικὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτὴν ἐλθούσας καταβαλοῦσαν, (70) τοῦ δὲ συμβάντος αἰσθησις ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γίνεται τῷ Ἄδριανῷ. τόπος τις ἐστὶ κατὰ Πελοπόννησον οὐ μακρὰν Μονεμβασίας διεστηκώς, καθ' ἡ ν ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος ἠύλιζετο, Ἐλος προσαγορευόμενος, ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν δασείας καὶ συνηρε- φοῦς υ λης τὸ ὁ νομα κληρωσάμενος. ἐν τούτῳ τοίνυν δαιμονία τις ἐφήδρευε δύναμις, ἡ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε νεμόντων ποιμένων πολ- 311 λάκις ἐθεραπεύετο, ὡς α ν ἀσινῆ δῆθεν ἐκ τούτων τὰ νεμόμενα διαφυλάττοιο θρέμματα. ω ν τινῶν δαιμόνων οἰονεῖ πρὸς ἀλλή- λους διαλεγόμενων καὶ ἐπιχαιρόντων ἡ κουσαν οἱ νομεῖς ὡς ἐάλω τῇ χθὲς ἡμέρᾳ Συράκουσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα κατέσκαπται καὶ πυρὶ παραδέδοται. α περ πρὸς τινὰς τῶν νομέων ἐξηγουμένων ε φθασε καὶ πρὸς τὸν Ἄδριανὸν τὸ διήγημα. ὁ δὲ τοὺς ποιμένας αὐτοὺς μετακαλεσάμενος καὶ πολυπραγμόνως ἀναζητήσας, εϋ ρε τοῖς ἀκουσθεῖσι συμβαίνοντα καὶ τὰ παρὰ τῶν ποιμένων λεγό-

μενα. βουληθεῖς δὲ καὶ αὐτήκοος γενέσθαι, καὶ πρὸς τῷ τόπῳ μετὰ τῶν ποιμένων γενόμενος, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς δαίμοσι προσα- γαγὼν τὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ πότε καταλήψεται Συρακούσας, ἡκουσεν ὅτι ἡδη ἔάλω ἡ Συράκουσα. λύπη δὲ καὶ ἀμηχανία πε- ρισχεθεῖς ὁ μὴ πάλιν ἀνέφερε, μὴ χρῆναι πιστεύειν οἰόμενος τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν δαιμόνων λεγόμενα ὡς οὐκ οὐ σης αὐτοῖς τῆς προγνώσεως, ἀγνοῶν ὅτι τοῦτο οὐχὶ πρόγνωσις ἦν ἀλλὰ τῶν ἀπο- βάντων καὶ τελεσθέντων δήλωσις, ἐκ τοῦ λεπτομεροῦς καὶ ταχυ- κινήτου τὴν ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπιδημίας ἀπαγγελίαν προφθανόντων αὐτῶν. διαπιστοῦντος δ' οὐκ ὁ μὴ αὐτοῦ, μετὰ δεκάτην ἡμέραν τινὲς τῶν διαδράντων τὸν ὀλεθρον, ἀπὸ τῶν κατὰ Πελοπόννησον Μαρδαϊτῶν καὶ Ταξατῶν τυγχάνοντες, αὐτάγγελοι τῶν ὀλεθρίων διηγημάτων γεγόνασιν. ἀφ' ὧν τὴν πληροφορίαν δεξάμενος ὁ Ἀδριανός, ὡς εἶχε τάχους, ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν κάθοδον ἕναν- τιούμενα πνεύματα ἐπιτήδεια πρὸς τὴν ἀνοδὸν καθεστήκεισαν, 312 καταλαμβάνει μετὰ τοῦ στόλου τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τῷ μεγάλῳ τοῦ θεοῦ τεμένει, ἐν ᾧ τὸ τῆς αὐτοῦ σοφίας ἐπικεκήρυκται ὁ νομα, ὡς ἰκέτης προσέφυγεν. ἀλλὰ τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς τὰ βα- σιλῆως σπλάγχνα δριμύως διασπαράξαντος καὶ πρὸς ἀμετρίαν σχε- δὸν θυμοῦ καὶ λύπης προαγαγόντος, οὐδ' αὐτὸς ὁ θεῖος ναός, οὐδ' ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ πρεσβεύων ἀρχιερεὺς τῆς παντελοῦς τιμωρίας ἐξείλκυσε τὸν Ἀδριανόν, ἀλλὰ τῆς ἐσχάτης μὲν καὶ προσηκούσης τυχὸν ἔλυτρώσατο, τῆς μετρίας δὲ καὶ πρὸς σωφρονισμόν τῶν ἀλλων ἐπαγομένης καθάπαξ αὐτὸν ἀθώωσαι οὐκ ἰσχυσεν. οὐτως ἐν τοῖς ἰδίῳις μέτριον ἔχων καὶ κεκολασμένον ὁ βασιλεὺς τὸν θυμὸν ἐν τοῖς κοινοῖς οὐ πάνυ τι ἐμετρίαζεν. 71 Οὐ τῶν τοίνυν τῶν κατὰ τὴν ἐσπέραν πάλιν κρατυνο- μένων ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης εὐτυχίας καὶ κατὰ τῶν προσεχεστέρων ἐκστρατεῦσαι προσδοκωμένων, ἀποστέλλεται Στέ- φανος ὁ καὶ Μαξέντιος προσαγορευόμενος, ὁ δὲ ἐκ Καππαδοκῶν, στρατηγὸς τῶν ἐν Λαγοβαρδία δυνάμεων μετὰ Θρακῶν καὶ Μα- κεδόνων καὶ ἐπιλέκτων Χαρσιανιτῶν καὶ Καππαδοκῶν. ὁ δὲ τὴν ἀποδειχθεῖσαν τῆς ἀρχῆς χώραν καταλαβὼν, καὶ τὴν πόλιν Ἀμαν- τίας ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κατεχομένην ἀφελῆσθαι πειραθεὶς ἐξ αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ μέλλησιν καὶ ῥαθυμίαν, ὡς εἰσικε, μᾶλλον δὲ ἀνανδρίαν τε καὶ τρυφήν, μὴδὲν ἀξιὸν λόγου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως καταπράξασθαι δυνηθεὶς, παρα- λύεται τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀποστέλλεται Νικηφόρος ὁ 313 κατὰ τὸν Φωκᾶν προσαγορευόμενος, ἀνὴρ ἐπιμελής τε καὶ ἀγρυ- πνος καὶ κατὰ χεῖρά τε καὶ βουλήν γενναῖός τε καὶ συνετός, προσεπ- αγαγὼν καὶ πλείονα δύναμιν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἀρχόν- των καὶ τὸν Διακονίτζιν ἐκεῖνον, ὁ δὲ ὑπηρέτης ποτὲ τοῦ κατὰ τὴν Τεφρικὴν Χρυσόχειρος ἦν, στίφος τῶν ἀπὸ Μάνεντος τὴν θρη- σκεῖαν ἐλκόντων προσεπαγόμενον. ἐνωθεὶς οὐκ ὁ Νικηφόρος ταῖς μετὰ Στεφάνου δυνάμεσι πολλὰ καὶ συνέσεως ἐργα καὶ πολεμικῆς ἀνδρίας καὶ γενναιότητος ἀπεδείξατο. τὴν τε γὰρ πόλιν Ἀμαν- τίας εὐθύς ἐχειρώσατο, τοὺς ἀντιταξαμένους ἐχθροὺς φόνῳ πολλῷ τρεψάμενος, καὶ τὸ κάστρον ὁ Τρόπας κατωνομάζετο καὶ τὸ τῆς ἀγίας Σευηρίνης πρὸς τὴν προτέραν δεσποτείαν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρ- χῆς μετηγάγετο, καὶ μάχαις ἀλλαις καὶ παρατάξεσι τοὺς ἐκ τῆς Ἀγαρ νενίκηκε, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν λαφύροις τὸν ὑπ' αὐτὸν στρα- τὸν ἱκανῆς ὠφελείας ἐνέπλησε. καὶ ταῦτα μὲν, ἔως ὅ ἐν βασι- λεῦσιν ἀοίδιμος ἐστὶ Βασίλειος, ὁ ἀνὴρ κατεπράξατο· τὰ δὲ λεί- ποντα προσέθηκεν ὑστερον ἐπὶ τοῦ πραοτάτου καὶ σοφωτάτου βα- σιλῆως ἀπάντων Λέοντος τοῦ ἐκεῖνου υἱοῦ. εἰ δὲ μὴ συνημμένα τοῖς χρόνοις ἀλλήλαις αἱ μάχαι ἐτύχανον, ὡσπερ οὐκ ἡ διήγησις, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπεὶ ὁ ἐκάστης πράξεως ἀκριβῆς ἠγνοεῖτο χρόνος, διὰ τοῦτο μίαν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τάξιν ἐδέξατο ἀπαντα. Καὶ τὰ μὲν ἐν πολέμοις καταπραχθέντα διὰ τε αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων Βασιλείῳ τῷ βασιλεῖ, ὁσα εἰς ἐμὴν ἐφθα- 314 σεν ἐλθεῖν ἀκοήν, διὰ τε τῆς ξηρᾶς

καὶ ὑγράς κατὰ ἀνατολήν καὶ δύσιν, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐτύγχανεν. 72 Χρῆ δὲ αὐθις τὸν λόγον ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὰς πράξεις ἐκείνας ὡς αὐτουργὸς ὁ βασιλεὺς ἐχρημάτιζεν, καὶ διηγήσασθαι ὅπως αἰεὶ τοῖς κοινοῖς ἐνασχολούμενος πράγμασι καὶ πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐπιμέλειαν τεταμένην ἔχων διηνεκῶς τὴν διάνοιαν ἄλλοτε μὲν τὰ πρὸς τὸ δέον τῆ ἐμφρονι μεταχειρίσει κατηύθυνεν, ἄλλοτε δὲ τὴν ἀκοὴν ὑπετίθει καὶ ἐπιμελῶς ἠκροῶτο ἱστορικῶν τε διηγημάτων καὶ πολιτικῶν παραγγελμάτων καὶ ἠθικῶν παιδευμάτων καὶ πατρικῶν τε καὶ πνευματικῶν νοουθημάτων καὶ εἰσηγήσεων, ἄλλοτε δὲ καὶ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν γραφικὸν ἔξεπαίδευε καὶ κατηύθυνε κάλαμον, καὶ νῦν μὲν στρατηγῶν τε καὶ αὐτοκρατόρων ἀνδρῶν ἠθῆ καὶ βίους καὶ μεταχειρίσεις πραγμάτων καὶ πολεμικοὺς ἀγῶνας διηρευνᾶτο, καὶ ἀνασκοπῶν, τὰ κράτιστα τούτων καὶ ἐπαινούμενα ἐκλεγόμενος, εἰς οἰκείας πράξεις ἐσπούδαζε τὴν μίμησιν κατατίθεσθαι, νῦν δὲ τῶν ἐν τῇ κατὰ θεὸν ἀρίστη πολιτεία διαπρεψάντων ἀνδρῶν τοὺς βίους ἐπιμελῶς καταμανθάνων καὶ τὰς ἀλόγους ὁρμὰς τῆς ψυχῆς περιέκοπτεν, αὐτὸν ἑαυτοῦ δεικνύειν ἐθέλων πρὸ τῶν ἐκτὸς αὐτοκράτορα, καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν ἔκαρπούτο ὠφέλειαν. διὸ καὶ τοὺς ἐπιβίω περιόντας τῶν μακαρίων ἀνδρῶν, τῶν τὴν αὐτὸν πολιτείαν διαζώντων ἐν τῇ ὑλώδει ταύτῃ ζωῇ καὶ πολιτεύματι μεταθεμένων ἐν οὐρανοῖς, γνωρίζει καὶ 315 ἐντυγχάνειν καὶ ὁμιλεῖν ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ καὶ ἐν μεγάλῃ φροντίδι ἐτίθετο. ὑπὸ δὲ τῆς ἀγαν εὐλαβείας οὐ πρὸς ἑαυτὸν αὐτοὺς μετεστέλλετο, ἀλλ' οὐδὲν τὸν βασιλικὸν ὄγκον τιθέμενος ἐβάδιζε πρὸς αὐτούς, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν μετελάγγανε, καὶ ὡς ταῖς ἐξ αὐτῶν εὐλογίαις ἐστεφανοῦτο καὶ πρὸς τὸν θεῖον ἐστηρίζετο φόβον καὶ πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ δικαιώματα κατηύθυνετο. καὶ ἀπὸ τούτου διηνεκῶς ἐνδαιτωμένην παρ' αὐτῶ τὴν τῶν ἀρετῶν ὑψηλὴν ὄραν τετρακτύν, καὶ ἐθαυμάζετο αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀνδρίας τὸ φρόνημα καὶ μετὰ τῆς σωφροσύνης τὸ δίκαιον, καὶ πάντα εἰχε τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν. καὶ ἐδόκει αὐθις ὁ βίος ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γενέσθαι εὐταξίας καὶ καταστάσεως, αὐτοῦ τε διηνεκῆ κεκτημένου πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ εὐσταθεῖν τὸ ὑπήκοον καὶ ὑπὸ μηδενὸς μηδένα ἐπηρεάζεσθαι, καὶ τῶν εἰς τὰς ἀρχὰς προβαλλομένων ἐκάστοτε μιμεῖσθαι σπουδαζόντων τὴν δεσποτικὴν καὶ περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ μονάζοντας αἰδῶ καὶ τὸν πρὸς τοὺς πένητας ἔλεον καὶ τὴν πρὸς πάντας δικαιοσύνην καὶ ἰσότητά. ἐκείνου γὰρ ἡ ἐντολὴ καὶ παράγγελμα τὸ μήτε τὸν ἠττονα ὑπὸ τοῦ μείζονος καταδυναστεύεσθαι μήτε τὸν ὑπερέχοντα ὑπὸ τοῦ ἐνδεοῦς λαιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνόν τε ὡς ἀδελφὸν ἀγκαλίζεσθαι καὶ περιέπειν τὸν πένητα, καὶ τοῦτον ὡς κοινὸν πατέρα καὶ σωτήρα τὸν ὑπερέχοντα εὐλογεῖν καὶ ἀδόλως 316 αὐτῶ τὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ κυρίου ἐπεύχεσθαι. οὐτω δὲ τὸν βίον αὐτοῦ ῥυθμίζων καὶ τῆς θείας προνοίας τὴν οἰκείαν ἔξαρτων πολλὰ τῶν δεόντων κατὰ τοὺς ὑπνοὺς ἐναργῶς ἐδίδασκετο· καὶ ὅταν ἐμφροντις ἐπὶ τὴν κοίτην ἦει καὶ περὶ τίνος τῶν κοινῶν ἐσφάδαζε μεριμνῶν, πολλάκις ὅναρ ἑώρα τὸ ἐκβησόμενον καὶ ἐπ' ἐλπίδος ἐγίνετο ἀγαθῆς καὶ τὸν τῆς ψυχῆς κατέστελλε θόρυβον. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν τοὺς λειτουργίαι ὡς περ τινὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἐξουσίαν ἀνύοντας καὶ τὴν θεῖαν τῶ ὀντι διακονίαν ἐκτελοῦντας ἐν τοῖς κάτω περὶ ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφωμοιωμένους παράδειγμα τὸν δυνατὸν τρόπον, ὑπὸ τῆς προνοίας παραθαρρύνεσθαι καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ἰθύνεσθαι καὶ τὰ μέλλοντα προιδάσκεισθαι. 73 Ἄλλ' ὁ περὶ ἡ ῥύμη τοῦ λόγου παρήνεγκε φέρουσα καὶ κατὰ τὸν οἰκεῖον ῥηθῆναι καιρὸν οὐκ ἐπέτρεπεν, ἐνταῦθα ἡδη μετὰ τὸ σχολάσαι τῶν πολεμικῶν ἀγῶνων τὸν λόγον καὶ τῶν πολεμικῶν ἀφηγήσεων καλὸν ἀναγράψασθαι. λέγω δὲ τὸ περὶ τὴν μνήμην καὶ ἀμοιβὴν τῶν ἐν τῇ ἐλάττονι ἐπιτύχοντα θεραπευσάντων τὸν βασιλέα, καὶ τὸ μὴ ἐπιλαθέσθαι αὐτῶν

αίτησαμένων ἐν τῇ τῆς τύχης λαμπρότητι. οὐ τοι δὲ ἦσαν ὁ τοῦ ἁγίου Διομήδους τῆς μονῆς προεστὼς καὶ ἡ ἐκ Πελοποννήσου γυνὴ Δαηλίς, οἱ τῶν ἐλπισθέντων ἀπέδωκε μείζονα. τὸν τε γὰρ μέγαν ἐν μάρτυρσι Διομήδην καὶ ἀναθημάτων πολυτελῶν ἀναθέσει καὶ βιβλίων 317 ἱκανῶν παροχῇ καὶ κειμηλίων ἄλλων καὶ λαμπρῶν ἐσθημάτων προσαγωγῇ μεγαλοπρεπῶς ἐφάνη κοσμῶν, καὶ τὴν ἐπ' ὀνόματι τούτου μονὴν καὶ κτημάτων ἐπιδόσει μεγάλων τε καὶ προσόδων ἱκανῶν ἀφθόνῳ χορηγία καὶ δαψιλείᾳ πρὸς τὸ εὐπορον ἡγαγε, καὶ τὸ πανταχόθεν ἀνευδὲς αὐτῇ ἐμνηστεύσατο, καὶ κτισμάτων πολυτελέσιν οἰκοδομαῖς κατελάμπρυνε, καὶ παντοίως ὑπερῆρε καὶ κατεπλούτισεν. (74) τὸν δὲ τῆς Δαηλίδος υἱὸν ἅμα τῷ γενέσθαι τῆς ἀρχῆς ἐγκρατῆς μεταπεμψάμενος τῷ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἐτίμησεν ἀξιώματι καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν παρρησίας μετέδωκε διὰ τὴν φθάσαν κοινωσίαν τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καίπερ σχεδὸν γραῦς ἦδη τυγχάνειν νομιζομένη, πόθον ἔσχε καὶ μεγάλην ἐφεσιν ὥστε τὸν βασιλέα ἰδεῖν καὶ ἀπολαῦσαι τινος καὶ αὐτῆ περισσοτέρας ἐν τῷ γήρα τιμῆς διὰ τὴν ἐκ τοῦ εὐλαβοῦς μοναχοῦ προαγόρευσιν καὶ διὰ τὴν ἄλλην εὐεργεσίαν τε καὶ δεξίωσιν, προστάξαντος τοῦ βασιλέως ἐντίμως πάνυ καὶ μετὰ μεγάλης δορυφορίας καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀνελήλυθεν. ὥς γὰρ οὐτε ὀχήματι ἐποχῶς οὐτε ἰππῶ γενέσθαι ἦν δυνατὴ, τυχὸν δὲ καὶ τρυφῶσα διὰ τὴν ἀφθονον τοῦ πλούτου περιουσίαν, ἐπὶ σκίμποδος αὐτὴν ἀνακλίνας, καὶ τριακοσίους τῶν οἰκετῶν ἀπολέξασα νέους καὶ ἰσχυροὺς τὸ σῶμα, βαστάζοντας αὐτὴν ἀνιέναι ἐκελεύσατο, καὶ οὕτως ὑπὸ δέκα τὸ λέχος αἰρόντων καὶ ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλους ὑπαλλασσόντων τὴν ἐκ Πελοποννήσου μέχρι τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων πορείαν διήνυσεν. δοχῆς δὲ γενοῦσας ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, καθὼς ἐστὶν 318 ἔθος τοῖς βασιλεῦσι Ῥωμαίων ποιεῖν, ὅταν τινὰ τῶν ἐφ' ἡγεμονίας ἐθνῶν τινὸς περιφανῶν καὶ μεγάλων εἰσδέχεσθαι μέλλωσιν, εἰσῆχθη καὶ αὐτῆ πρὸς βασιλέα ἐντίμως τε καὶ λαμπρῶς, εἰσαγαγούσα καὶ δῶρα πολυτελῆ, οἷα τῶν ἐθνικῶν βασιλέων οὐδεὶς ἔσχε δὸν μέχρι καὶ τότε πρὸς βασιλέα Ῥωμαίων εἰσήγαγεν. ἦσαν γὰρ οἰκετικὰ μὲν πρόσωπα πεντακόσια, ἐξ ὧν ὑπῆρχον εὐειδεῖς ἑντομῖαι τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. ἦδει γάρ, ὥς εἰπὼν, ἡ πλουτοκράτωρ ἐκείνη γραῦς ὅτι αἰεὶ τυγχάνει χώρα τοῖς σπάδοισι τούτοις εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ἐν τούτοις ὑπὲρ τὰς μυρίας ἑκατομμύρια κατὰ πρόβρων σηκὸν ἀναστρέφονται· καὶ διὰ τοῦτο τούτους προηυτρεπίσατο, ὥς ἂν δορυφόρους αὐτοῦ εὐρίσκοι τυχὸν διὰ τὴν πάλαι δουλείαν, ὅταν εἰς τὰ βασίλεια εἰσεῖσιν. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες σκιαστριαὶ ἑκατόν, καὶ Σιδόνια ἑργα παμποίκια, ἂν δὴ νῦν παρὰ φθαρέντος τυχὸν τοῦ ὀνόματος τῆς τῶν πολλῶν ἀμαθία λέγεται σενδαῖς, ἑκατόν, λινομαλοτάρια ἑκατόν (καλὸν γὰρ ἐπὶ τούτοις κοινολεκτεῖν), ἀμάλια λινὰ ψιλὰ διακόσια, καὶ ἑτερα ὑπὲρ τὰ τοῦ ἀραχνίου νήματα εἰς λεπτότητα, ὧν ἑκάστον εἰς καλάμου κόνδυλον ἐνεβέβλητο, καὶ αὐτὰ ἑκατόν, καὶ σκεύη πολυτελῆ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἱκανὰ καὶ διάφορα. (75) ἀποδεχθεῖσα δὲ δεξιῶς καὶ φιλοφρονηθεῖσα μεγαλοπρεπῶς ἀναλόγως τῆς προαιρέσεως καὶ εὐγενείας αὐτῆς, καὶ μήτηρ καλεῖσθαι βασιλέως ἀξιώθη, καὶ πολλῶν μετασχοῦσα βασιλικῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν, 319 ἐγεγήθει τε καὶ ἐγάννυτο καὶ ἐκπεως τὰς ἀμοιβάς, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπεραιρούσας κατὰ πολὺ διωμολόγει λαβεῖν. διὸ δὴ καὶ προσέθηκεν ἑτι μεγαλοψύχως ἐπὶ τοῖς εἰρημένους δώροις οὐ μικρὸν καὶ τῆς Πελοποννήσου μέρος, ὁπερ ὡς ἰδίον κτῆμα τυγχάνον αὐτῆς φιλοδώρως τότε τῷ υἱῷ καὶ βασιλεῖ ἐχαρίζετο. διατρίψασα δὲ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην ἐφ' ὅσον αὐτῇ φιλοτιμιῶν τε καὶ ἀπολαύσεων, αὐθις πρὸς τὴν οἰκίαν χώραν ἀνθυπενόστησεν ὥσπερ τις δέσποινα τῶν ἐκεῖθεν βασίλισσα, πολλῶν πλείονας τῶν προτέρων καὶ μείζονας καρπούμενη τιμάς. ὧν δὲ τρόπον τὴν ἀνοδὸν ἐποίησατο,

τὸν αὐτὸν καὶ τὴν κάθοδον. (76) κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ περικαλλῆς οὐτος ναὸς καὶ περίοπτος ὠκοδομεῖτο ὁ νέαν βασιλικὴν ἐκκλησίαν λέγειν εἰώθαμεν, ὁς ἐπ' ὄνοματι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Μιχαὴλ τοῦ πρώτου τῶν ἀγγέλων καὶ Ἡλιοῦ τοῦ Θεοσβίτου ἠγείρετο. λαβοῦσα δὲ μέτρα τοῦ εὐνοδίου τούτου χωρήματος ἡ γυνὴ εἰργάσατο καὶ ἀπέστειλε νακοτάπητας μεγάλους, τοὺς παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς εὐχῆς τὸ ἐπώνυμον φέροντας, ὑφ' ὧν ἀπαντὸν εὐδαφος, ἐκ διαφόρων ἐντίμων λίθων, ψηφίδων δίκην ἐνηρμοσμένων, πρὸς ἀλλήλους συντεθειμένων, ποικιλίαν καὶ κάλλος ταῶνων μιμούμενον, καλύπτεσθαι ἐμελλε, θαύματος ἀξίους μεγέθει καὶ ὠραιότητι. ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκαστον χρόνον, ἕως ἐζηὸ βασιλεύς, οὐκ ἐλάττονα τῶν παρ' αὐτῆς εἰσαχθέντων ἀπέστελλεν. ἐπεὶ δὲ εὐτυχὲ μακρόβιον 320 γενέσθαι αὐτὴν καὶ πλέον τῆς τοῦ βασιλέως ζωῆς τὴν ἐκείνης ἐπεκταθῆναι ζωὴν, ζῶντος δὲ ἐτι καὶ τοῦ προορατικοῦ ἐκεῖνου μοναχοῦ ἠκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι μετὰ δευτέρου χρόνου μέλλει ἀπαίρειν τοῦ ζῆν, ἐπεθύμησε καὶ τὸν ἐκεῖνου υἱὸν Λέοντα, ἡδη τὴν αὐτοκράτορα λαβόντα ἀρχὴν, ἀνελθοῦσα ἰδεῖν, καὶ πάλιν κατὰ τὸν τρόπον τὸν πρότερον ὑπὸ νεανίσκων ἐκκρίτων αἰρομένη τὸ τοσοῦτον διάστημα τῆς ὁδοῦ διήνυσεν εὐμαρῶς καὶ ἀβαρῶς. ἰδοῦσα δὲ τὸν σοφώτατον καὶ πρᾶον βασιλέα Λέοντα, καὶ θαυμαστά δῶρα καὶ πρὸς τοῦτον εἰσαγαγοῦσα καὶ κληρονόμον αὐτὸν τῆς οἰκείας ποιησαμένη ὑπάρξεως (ἡδη γὰρ ὁ ταύτης υἱὸς Ἰωάννης ἐτύγχανε τὸν βίον ἀπολιπών), αἰτησαμένη δὲ καὶ βασιλικὸν ἀποσταλῆναι τὸν ἀπογράψασθαι καὶ παραλαβεῖν ὀφείλοντα τὴν περιουσίαν αὐτῆς, ἀπῆρεν αὐθις συνταξαμένη τῷ χρηστῷ βασιλεῖ ἐπὶ τὸ τῆς πατρίδος θρεψάμενον εὐδαφος, ὡς ἂν ἐν τούτῳ καὶ τὸν τῆς σαρκὸς ἀπόθηται χοῦν. καὶ δὴ κατελθοῦσα μετὰ μικρὸν ἔτελεύτησεν. (77) ὁ δὲ πρωτοσπαθᾶριος Ζηνόβιος, ὁς ἡν ὀριθεῖς καὶ ἀποσταλεῖς πρὸς τὸ πάντα τὰ παρὰ τῆς γραδὸς αἰτηθέντα καὶ διατυπωθέντα ἀποπληρῶσαι, εἰς τὸ κάστρον Ναυπάκτου ἡδη καταλαβὼν ἀνέμαθε παρὰ Δανιὴλ τοῦ ἐγγόνου αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν ἐκεῖθεν βίον ἐκδημίαν αὐτῆς. ἀφικόμενος δὲ εἰς τὸν οἰκὸν αὐτῆς καὶ τὸ ἴσον τῆς διατάξεως αὐτῆς ἐπὶ χεῖρας λαβὼν κατὰ τὴν ἐκείνης βούλησιν καὶ διάταξιν τὰ πάντα διώκησεν. εὐρε δὲ καὶ χρυσὸν ἐν νομίμασι πάμπολυ καὶ ἄλλην περιουσίαν 321 ἐν τε ἀργυρώμασι καὶ χρυσώμασι ἐσθῆτί τε καὶ χαλκῷ καὶ ἀνδραπόδοις καὶ κτήνεσι, πάντα ἰδιωτικὸν ὑπερβαίνουσαν πλοῦτον, μᾶλλον δὲ καὶ τυραννικῶν ὀλίγον καταδεέστερον. ἐπεὶ δὲ τὰ οἰκετικὰ ταύτης ἀνδράποδα εἰς πλῆθος ἀπειρον ἡν, κελεύσει βασιλικῇ ἐκ τούτων ὡσπερ εἰς ἀποικίαν ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐστάλησαν εἰς τὸ θέμα Λαγοβαρδίας τρισχίλια σώματα. διενεμήθη δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταύτης κτήματα καὶ χρήματα καὶ ψυχάρια ὡς ἐκείνη κατὰ τὴν διάταξιν αὐτῆς διωρίσατο, καὶ κατελείφθη καὶ τῷ κληρονόμῳ ταύτης βασιλεῖ εἰς ἰδιὸν κλῆρον τῶν ἄλλων χωρὶς προάστεια ὀδοῦντα. Ταῦτα εἰ καὶ πολὺ τοῖς χρόνοις τὰ μὲν ἐτύγχανε πρότερα τῶν ἱστορουμένων κατὰ τὸ προκείμενον μέρος πραγμάτων τε καὶ καιρῶν, τὰ δὲ οὐκ ὀλίγον ὑστερον, καὶ οὐδὲ σφόδρα ἀναγκαῖον ἐδόκει τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' ὁμως εἰς χάριν τῆς εἰρημένης γραδὸς καὶ εὐδειξιν τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐγενείας αὐτῆς καὶ τῆς προαιρέσεως ἐνταῦθα κείσθω κατὰ παρέκβασιν. 78 Ὁ δὲ φιλόχριστος. Βασίλειος ὁ βασιλεὺς μεταξὺ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων, ὁς διὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα πολλακίς ὡσπερ ἀγωνοθετῶν πρὸς τὸ δέον κατηύθυνε, πολλοὺς τῶν ἱερῶν καὶ θείων ναῶν, ἐκ τῶν προγεγονότων διαρραγέντας σεισμῶν καὶ ἡ καταβληθέντας παντελῶς ἡπτῶσιν ἀπὸ τῶν ῥηγμάτων σύντομον ὑπομεῖναι δηλοῦντας, ἐπιμελεῖα τε διηνεκεῖ καὶ τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν 322 ἐπιτηδείων ἀφθόνῳ χορηγία καὶ παροχῇ τοὺς μὲν τοῦ πτώματος ἡγειρε, τῇ ἀσφαλείᾳ καὶ κάλλος προσθείς, τῶν δὲ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύσας διὰ τῆς τῶν δεόντων ἐπιβολῆς καὶ ἐπανορθώσεως τοῦ μὴ καταρρυῆναι ἀλλὰ πρὸς ἀκμὴν αὐθις

ἐπανελθεῖν καὶ νεότητα ἐγένετο αἰτιος, δηλωτέον δὲ καὶ καθ' ἑκαστα. 79 Τοῦ τε γὰρ περιωνύμου καὶ θείου ναοῦ οὗ τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ σοφίας κεκλήρωται ὁ νομα, τὴν πρὸς δύσιν ἀψίδα, τὴν μεγάλην τε καὶ μετέωρον, ἱκανῶς διαρραγεῖσαν καὶ πτώσιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπειλοῦσαν αὐτὸς ἐμπειρία τεχνιτῶν περι- σφίγγας καὶ ἀνανεωσάμενος ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον ἀπειργάσατο· καθ' ἣν καὶ τὴν τῆς θεομήτορος εἰκόνα τὸν ἀσπορον υἱὸν ἐπώλε- νιον φέρουσαν ἀνιστόρησε, καὶ τοὺς τῶν ἀποστόλων κορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον ἐκατέρωθεν ἐστησε. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ῥήγματα ταύτης ἐν κτίσμασί τε καὶ δαπανήμασι φιλοτιμώτατα διωρθώσατο. οὐ μόνον γὰρ τοὺς σαθρωθέντας τῶν τοίχων ἐπηνωρθώσατο, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν προσόδων ἐλάττωσιν ταῖς παρ' ἑαυτοῦ ἐπιδόσε- σιν εἰς αὐξήσιν ἠγάγεν. ἐνδεία γὰρ ἐλαίου σχεδὸν κινδυνευόντων ἀποσβεσθῆναι τῶν λύχνων τῶν ἱερῶν, μεγίστου κτήματος ἐπιδό- σει, ὁ προσαγορευέται Μάντεα, τούτοις τὸ φῶς διαμένειν προσεπ- νοήσατο ἀσβεστον, καὶ τοῖς ἐξυπηρετούμενοις εἰς τὸν θεῖον τοῦ- τον ναὸν ἐπεδαψιλεύσατο τὰ ὀψώνια ἐκ τῆς ἱκανῆς προσόδου τοῦ κτήματος, ὁ περ οἱ δε τὴν ὑπηρεσίαν ποιεῖν ἀνυστέρητόν τε καὶ ἀδιάλειπτον. 323 80 Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν θείων ἀποστόλων περιφανὲς καὶ μέγα τέμενος, τῆς προτέρας εὐπρεπείας καὶ ἀσφαλείας διαπεσόν, ἐρεισμάτων περιβολαῖς καὶ ταῖς τῶν διαρραγόντων ἀνοικοδομαῖς ὀχυρώσας, καὶ ἀποξέσας τὸ ἀπὸ χρόνου γῆρας καὶ τὰς ῥυτίδας περιελών, ὠραῖον αὐθις καὶ νεουργὸν ἀπετέλεσεν. καὶ τὸν ἐν τῇ Πηγῇ δὲ τῆς θεομήτορος θεῖον ναὸν διαπτωθέντα καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀποβαλόντα κάλλος ἀνενεώσατό τε καὶ ὑπερλάμποντα μᾶλλον ἢ περ τὸ πρότερον ἐδείξεν. ὡσαύτως καὶ τὸν ἐτερον τῆς θεοτόκου ναόν, οὗ τὸ Σίγμα εἰχεν ἐπώνυμον, πτώμα πεσόντα δεινὸν ἐκ βάθρων ἀνωκοδόμησε καὶ ἐδραιότερον τοῦ προτέρου εἰργάσατο. καὶ τὸν ἐν Αὐρηλιαναῖς δὲ Στεφάνου τοῦ πρώτου τῶν μαρτύρων ναὸν ἀχρὶς ἐδάφους καταπεσόντα ἐκ θεμελίων αὐτῶν ἀνεδείματο. τοὺς δὲ τοῦ βαπτιστοῦ καὶ προδρόμου σηκοὺς ἱεροὺς ἐν τῇ Στροβυ- λαίᾳ καὶ Μακεδονιαναῖς, τὸν μὲν ἐκ βάθρων, τοῦ δὲ τὸ πλεῖστον ἀνωκοδόμησεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου Φιλίππου ἱερόν, καὶ τὸ αὐτοῦ δυτικώτερον κείμενον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τῶν παλαιῶν ἀνακαθάρας πτωμάτων νέα εἰργάσατο. (81) ἐτι δὲ καὶ τὸ Μωκίου τοῦ μάρτυρος μέγα τέμενος, οὐκ ὀλίγοις ὑπο- πιστὸν ῥήγμασι, καὶ τὸ ἀδυτον τούτου μέρος ἀχρὶ τῆς γῆς κατα- βληθὲν ἐσχηκὸς ὡς καὶ τὴν ἱεράν κατεάζαι τράπεζαν, τῆς προση- κούσης ἐπιμελείας ἠξίωσε καὶ τελείως τοῦ πτώματος ἠγειρεν. καὶ τὸν πλησιάζοντα δὲ τούτῳ κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς δυσμὰς Ἄν- 324 δρέου τοῦ πρωτοκλήτου τῶν ἀποστόλων ναὸν ἐκ πολλῆς ἀμελείας διαρρυσθέντα εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆ δεούσης ἐπιμελείᾳ ἀνήγαγεν. τὸν δὲ τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ θεῖον οἶκον καὶ αὐτὸν καταπεσόντα ἐκ βάθρων ἀνεδείματο. καὶ τὸν τῆς ἁγίας Ἀννης ἐν τῷ Δευτέρῳ καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρος Δημητρίου καινοῦς ἀντὶ παλαιῶν καὶ εὐπρεπεῖς ἀπειργάσατο. τὸν δὲ τοῦ μάρτυρος Αἰμιλιανοῦ, οὗ ἐν τῇ Ῥάβδῳ τῷ οἰκῷ τῆς θεομήτορος γειτονεῖ, τῇ παλαιότητι κατ- ερρικνωμένον ἰδὼν καινουργεῖ, ἐκατέρωθεν πυργώσας ἐδράσασασι. (82) πρὸς δὲ καὶ τὸν τοῦ ἀθλοφόρου Ναζαρίου ἱερόν οἶκον, ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων οὐ μόνον πτωθέντα ἀλλὰ καὶ τέλεον ἠφανι- σμένον, νέον ἐδείματο σεμνότητι καὶ κάλλει πολλῶ τοῦ πρὶν δια- φέροντα. ἐν δὲ τοῖς Δομνίνου λεγομένοις Ἐμβόλοις τὸν εἰς ὀνομα τῆς θείας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως καὶ Ἀναστασίας τῆς μάρτυρος περικαλλῆ ναὸν ἐπισκευάσας ἐλάμπρυνε, λιθίνην ἀντὶ ξυλίνης τὴν ὄροφὴν ἐργασάμενος, καὶ κόσμον ἄλλον ἐπιθεῖς ἀξιάγαστον. ὡσαύτως δὲ καὶ Πλάτωνος τοῦ μεγάλου ἐν μάρτυσι πονήσασαν τὴν τοῦ ναοῦ κατιδὼν ὄροφὴν νέαν εἰργάσατο, καὶ τοίχων ἐν οἷς εἰδει κατοχυρώσας τὸν οἶκον ἐπιβολαῖς. τῶν δὲ καλλινίκων μαρτύρων Ἐσπεροῦ τε καὶ

Ζωῆς τὸν θεῖον οἱ κον ἡδα- φισμένον σχεδὸν κατάλληλον τοῦ πρώην ἐδείματο. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν τοῦ μάρτυρος Ἀκακίου ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ θεῖον ναὸν ἡδη σχεδὸν καταρруέντα καὶ πρὸς πτώσιν συνελαινόμενον ἀνακαί- 325 νίσας καὶ παντοίοις κατασφαιλισάμενος ὄχυρώμασι τοῦ πτώματος ἡρπασε καὶ ἐδραίως ἐστήκεναι πεποίηκεν. τὸν δὲ Ἥλιον τοῦ προ- φήτου κατὰ τὸ Πετρίον ναὸν ὡσπερ λειποψυχοῦντα ἀνέρρωσε καὶ περιφανῶς ἐκτίσατο, ἐλευθερώσας καὶ τῆς περιστοιχοῦσης καὶ πιεζούσης τῶν κοινῶν οἰκιῶν συνοχῆς. 83 Ἄλλὰ τί στρεφόμεθα περὶ τὰ μικρὰ τῶν ἐκείνου, εἰ καὶ πάνυ μεγάλα καθέστηκε, καὶ οὐ προστιθέαμεν τὸ μέγα ἔργον καὶ ἀξιάγαστον, ὁ κατ' αὐτὰς τὰς βασιλείους αὐτὰς αὐτὸς ἐπι- στατῶν τε καὶ αὐτουργῶν ὠκοδόμησεν; ὁ περ ἄρκει καὶ μόνον τὴν τε περὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ δηλοῦν ὁσιότητα καὶ τὸ πρὸς τὰ ἐπιβαλλό- μενα μεγαουργόν τε καὶ θαύματος αξιον. ἀμειβόμενος γὰρ ὡσπερ τῆς περὶ αὐτὸν εὐμενείας τὸν δεσπότην Χριστὸν καὶ τὸν πρῶτον τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων Γαβριὴλ καὶ τὸν Θεοβίτην Ἥλιον τὸν ζηλωτὴν, ὁ ς καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τῆς πρὸς βασιλείαν τοῦ υἱοῦ ἀν- υψώσεως ἐχρημάτισεν ἄγγελος, εἰς ὁ νομα τούτων καὶ μνήμην αἰδίων, ετι δὲ τῆς θεοτόκου καὶ Νικολάου τοῦ ἐν ἱεράρχαις πρω- τεύοντος, θεῖον καὶ περικαλλῆ ναὸν ἐδομήσατο, εἰς ὁ ν συνῆλθε τέχνη καὶ πλοῦτος καὶ ζέουσα πίστις καὶ ἀφθονωτάτη προαίρεσις, καὶ τὰ πανταχόθεν συνέδραμε κάλλιστα, α τοῖς ὄρωσι μᾶλλον ἡ τοῖς ἀκούουσιν οἱ δα τυγχάνειν πιστά. ὁ ν ὡς νύμφην ὠραϊσμένην καὶ περικεκοσμημένην μαργάροις τε καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρου λαμ- πρότησιν, ετι δὲ καὶ μαρμάρων πολυχρῶν ποικιλίαις καὶ ψηφί- 326 δων συνθέσει καὶ σηρικῶν ὑφασμάτων καταστολαῖς, τῷ ἀθα- νάτῳ προσήγαγε νυμφίῳ Χριστῷ. (84) ὁ τε γὰρ ὁ ροφος ἐκ πέντε συμπληρούμενος ἡμισφαιρίων στίλβει χρυσῷ καὶ εἰκόνων ὡς ἀστέρων ἀστράπτει κάλλεσιν, ἐξωθεν μετάλλοις ἐμφεροῦς χρυσίῳ χαλκοῦ καλλυνόμενος, οἱ τε παρ' ἐκάτερα τοῖχοι τῷ πολυτελεῖ καὶ πολυχρῶ τῶν μαρμάρων καταποικίλλονται, καὶ τὰ α δυτα τοῦ ναοῦ καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθοις τιμίοις καὶ μαργάροις κα- ταπεποίκιλται καὶ καταπεπλούτισται. καὶ αἱ τῶν ἐκτὸς διείργου- σαι τὰ θυσιαστήρια κιγκλίδες καὶ τὰ ἐν αὐταῖς περίστυλα καὶ τὰ α νωθεν οἱ ὄν ὑπέρθυρα χρηματίζοντα οἱ τε ἐντὸς θᾶκοι καὶ αἱ πρὸ τούτων βαθμίδες καὶ αὐταῖ αἱ ἱεραὶ τράπεζαι, ἐξ ἀργύρου πάντα περικεχυμένον ἐχοντος τὸν χρυσὸν καὶ λίθοις τιμίοις ἐκ μαργαρι- τῶν ἡμφιεσμένοις πολυτελῶν τὴν σύμπηξιν καὶ σύστασιν ἐχουσιν. αὐτὸ δὲ τὸ ε δαφος σηρικῶν ὑφασμάτων ἡ Σιδονίων ἐργῶν ἐφη- πλωμένων δόξει τυγχάνειν ἀνάπλεων· οὐ τω πᾶν ἐξωράϊσται καὶ καταπεποίκιλται τῷ πολυχρῶ τῶν ὑποκειμένων ἐκ μαρμάρων πλακῶν καὶ ταῖς πολυειδέσι τῶν ταύτας περικλειουσῶν ψηφίδων ζώναις καὶ τῷ τῆς ἀρμογῆς ἀκριβεῖ καὶ τῷ περιττῷ τῆς περιθεού- σης ἐν α πασι χάριτος. ἐ νθα καὶ πλήθος ἀδόντων ἐξυπηρετου- μένων ἀφώρισε καὶ προσόδους ἱκανὰς ἀπέταξεν, α ς φιλοτίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς διανέμεσθαι τοῖς προσανέχουσι τῷ τοιοῦτῳ ἰλαστη- ρίῳ προσέταξεν, ὑπερβαλέσθαι σχεδὸν τοὺς πρὸ αὐτοῦ πάντας τῇ περὶ τὰ τοιαῦτα μεγαλοδωρεᾶ φιλοτιμησάμενος. 327 85 Ἄλλ' ὁ μὲν ναὸς τοιοῦτος καὶ οὐ τω τὰ ἐντὸς ἐχων, ὁ σον μικρῷ λόγῳ δηλῶσαι δυνατὸν τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ἐντι- θέντα ταῖς τῶν θεωμένων διανοίαις ἐκκληξιν· τὰ δὲ ἐκτὸς οἱ α! πρὸς ἐσπέραν μὲν καὶ κατ' αὐτὰ τοῦ ναοῦ τὰ προαύλια φιάλαι δύο ἐστήκασιν, ἡ μὲν πρὸς νότον ἡ δὲ πρὸς βορρᾶν, πᾶσαν ἐχουσαι καὶ τέχνης ὑπερβολὴν καὶ ὑ λης λαμπρότητα καὶ φιλοτιμίαν τοῦ τῶν ἐργῶν δημιουργοῦ. ὡ ν ἡ μὲν πρὸς νότον ἐξ Αἰγυπτίου λίθου, ὁ ν ἡμεῖς Ῥωμαῖον λέγειν εἰώθαμεν, ἐ χει τὴν σύστασιν. περὶ ἡ ν καὶ δράκοντας ἐστιν ἰδεῖν, οὐ ς ἡ λιθοξόος τέχνη α ριστα διεμόρφω- σεν. ἡ ς μέσον μὲν κωνοειδῆς καὶ διάτρητος ἀνέστηκε στρόβιλος, περίξ δὲ κιονίσκοι λευκοὶ καὶ τὸ ε νδον ὑπόκενοι χοροῦ σχῆμα

σώ- ζοντες ύφεστήκασι, στεφάνην α νωθεν ε χοντες περιθέουσαν, άφ' ω ν άπάντων κρουνηδόν τὸ υ δωρ κατὰ τὸ έμβαδόν καὶ τὸν πυθμένα τῆς φιάλης α νωθεν ε ρρει καὶ κατώμβρει τὰ ύποκείμενα. ἡ δὲ πρὸς βορρᾶν έκ τοῦ Σαγαρίου λεγομένου λίθου, ο ς τῷ παρά τινων Ὕστρίτη καλουμένῳ λίθῳ καθέστηκεν έμφερής, έδέξατο τὴν κατα- σκευήν, έκ λευκοῦ λίθου πολύτρητον στρόβιλον καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ πυθμένος προβαλλομένη έξέχοντα. υ περθεν δὲ κατὰ τὴν περιτρέχουσαν στεφάνην τῇ φιάλῃ έκ χαλκοῦ τῷ τεχνίτῃ διετυ- πώθησαν άλεκτρονές τράγοι τε καὶ κριοί, διά τινων συρίγγων καὶ αὐτοὶ κρουνοὺς ύδάτων έξερευγόμενοι καὶ ο ι ο ν έξεμοῦντες κατὰ τὸ τῆς φιάλης ύποκείμενον ε δαφος. ε νθα καὶ κύλικες όρῶνται, περὶ 328 α ς τότε ο ι νος άνέβλυζε κάτωθεν, τοὺς παριόντας ποτίζων καὶ δε- ξιούμενος. (86) έξιόντι δέ σοι τὴν βόρειον πύλην τοῦ ιεροῦ μα- κρός τις έκδέχεται περίπατος κυλινδροειδής, έξ ένύλων γραφῶν κατηγλαΐσμένος τὴν όροφήν, τοὺς μαρτυρικούς περιέχων α θλους καὶ τὰ παλαίσματα, έστιῶν α μα τοὺς όφθαλμούς καὶ τὴν ψυχὴν διεγείρων πρὸς τὸν θεϊον καὶ μακάριον ε ρωτα, ταῖς τῶν μαρτύρων άριστεΐαις εἰς τοῦτον έναγομένην καὶ ύπερβαίνειν κατὰ τὸ έφικτὸν πειρωμένην τὴν αι σθησιν. κατὰ δὲ τὰς πρὸς νότον τε καὶ τὴν θάλασσαν πύλας, εἰ έξελθὼν πρὸς άνατολὰς ποιήσασθαι τὴν πο- ρείαν θελήσειας, α λλον εύρήσεις ίσομήκη τοῦ πρὸς βορρᾶν καὶ ίσόδρομον διάυλον, α χρι τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ αὐτὸ παρατεί- νοντα, καθ' η ν μεθ' ι ππων σφαιρίζειν βασιλεῦσί τε καὶ τοῖς τῶν εύδαιμόνων παισὶ καθέστηκε σύνηθες· η ν καὶ αὐτὴν ό αὐτὸς άοί- διμος βασιλεύς, τὰς πρότερον έκεῖσε τυγχανούσας οἰκίας έξωνησά- μενος καὶ α χρις έδάφους καταβαλὼν καὶ περικαθάρας τὸν τόπον, εἰργάσατο, κατὰ τὸ πρὸς θάλασσαν μέρος τῆς τοιαύτης αὐλῆς καὶ τὰς περικαλλεῖς οἰκίας δειμάμενος, α ς οἶονεἰ ταμιεῖον καὶ οἰκονο- μεῖον τοῦ εἰρημένου τυγχάνειν ναοῦ διωρίσατο. ἡ δὲ τῶν οἰκη- μάτων έξώνησις καὶ κατασκευὴ τῆς αὐλῆς διά τὸ τὴν πρότερον εἰς τὸ τοιοῦτον γυμνάσιον άνειμένην τοῖς βασιλεῦσιν έν τῇ τοῦ θείου ναοῦ παροπλισθῆναι οἰκοδομῇ δεόντως έγένετο. τὸ δὲ περικλειό- μενον μέσον τῶν δύο περιδρόμων χωρίον κατὰ τὸ έῶνον τοῦ ναοῦ μέρος παραδείσον έξειργάσατο, κατὰ άνατολὰς καὶ αὐτὸν φυτευ- 329 θέντα τῆς νέας Ἐδὲμ καὶ παντοίοις κομῶντα φυτοῖς καὶ υ δασιν άφθόνοις ο ντα κατάρρυτον· ο ν άπό τῆς θέσεως Μεσοκήπιον όνο- μάζειν εἰώθαμεν. Ἄλλα άπόχρη περι τούτων τὰ εἰρημένα, μὴ καὶ άπειροκα- λίας τις γραφήν άποΐσεται καθ' ἡμῶν. (87) καὶ μεταστρεπτέον η δη τὸν λόγον έπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ε ργων τοῦ φιλοπόνου καὶ τῶν κα- λῶν προμηθοῦς αὐτοκράτορος. κατ' αὐτὰ γάρ τὰ βασιλεια τίνα τῶν πώποτε μνημονευομένων έν ταῖς περι τὰ τοιαῦτα φιλοτιμίαις οὐχ ύπερβέβηκεν εν τε πολυτελεία καὶ κάλλει καὶ τῷ καινοπρεπεῖ τῶν σχημάτων καὶ ταῖς περι πάντα τὰ άξιάγαστα χάρισιν, οὐ μό- νον έν ναῶν καλλοναῖς καὶ πολυτελείαις καὶ τέρψεσιν, άλλα καὶ έν διαιτητηρίων βασιλικῶν ο ντως καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομαῖς, μετὰ τοῦ πολυτελοῦς τὸ τερπνὸν καὶ μετὰ τοῦ τέρποντος πολὺ τὸ χρήσι- μον έχόντων καὶ θαύματος α ξιον; άλλ' έπει τὰ τοιαῦτα κάλλη οὐ πᾶσιν εἰς ο ρασιν πρόκειται, η καὶ μάλλον άκριβῆς τῶν τοιούτων πέφυκεν ει ναι διδάσκαλος, άνάγκη διά τῆς γραφῆς παρατεθῆναι τῶν σπουδαίων ταῖς άκοαῖς, ι ν' έντεῦθεν ο τε δημιουργός αὐτῶν άξίως θαυμάζεται καὶ οἱ τῶν βασιλείων εἰσόδων εἰργόμενοι μὴ παντελῇ τούτων ε χοιεν α γνοιαν. ε στι γάρ εύθὺς κατὰ τὸ πρὸς άνατολὰς τῶν άνακτόρων μέρος κατασκευασθεῖς Ἡλιὸν τῷ Θεοβίτῃ ναός, οὐ τὰ έντὸς μόνον πάσης άνάπλεως πολυτελείας καὶ ώραιό- τητος άλλ' η δη καὶ τὰ έκτός. α νωθεν γάρ τὸ στέγος α παν χρυσῷ 330 κατελάμπετο, έκ ψηφίδων ευ ήρμοσμένων α παν συνεστηκός, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ νῦν ἡ πολλὴ τῶν ο μβρων έπιφορὰ καὶ οἱ χειμέριοι νιφετοὶ τε καὶ παγετοὶ τὸ πολὺ τοῦ κάλλους διαφθείραντες έλυμή- ναντο. συνημμένον δὲ τῷ τοιούτῳ ναῷ

καὶ τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ πολυπαθοῦς καὶ καρτερικωτάτου τῶν μαρτύρων Κλήμεντος εὐκτῆ- ριον ἀνεδείματο, ἐν ὧ καὶ τὴν θείαν τούτου κάραν καὶ ἀλλων πολ- λῶν μαρτύρων ἱερὰ ἐναπέθετο λείψανα, ἀφ' ὧν ἐκεῖνός τε καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος τὴν ῥῶσιν λαμβάνουσι. γειτο- νεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ σωτήρος ἡμῶν καὶ θεοῦ κατα- σκευασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ εὐκτῆριος οἰκος, οὐ τὸ πολυτελὲς καὶ ὑπέρ- τιμον τοῖς οὐκ ἰδοῦσιν ἀπιστος νομισθήσεται· τοσοῦτος ἀργυρος καὶ χρυσὸς καὶ τιμίων λίθων καὶ μαργάρων πλῆθος ἐν τῇ τούτου περιβολῇ καταβέβληται. τὸ μὲν γὰρ εὐδαφὸς ἀπαν ἐξ ἀργύρου σφυρηλάτου καὶ στιβαροῦ μετ' ἐγκαύσεως, τὸ τῶν χρυσοχῶν ἀκριβὲς τῆς τέχνης ἐπιδεικνύμενος, κατεσκεύασται, οἱ δὲ ἐξ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῖχοι ἀργυρον ἀφθονον καὶ αὐτοὶ ἐπικείμενον εἰς χουσι, διηνησιμένον χρυσῶ καὶ τιμίαις πεποικιλμένον λίθοις καὶ μαργάρων λαμπρότησιν. ἡ δὲ διείργουσα τὰ ἀδύτα τοῦ θείου οἰκου τούτου κινκλῖς, Ἡράκλεις, ὁ σὸν ὀλβον ἐν ἑαυτῇ περιείλη- φεν! ἡς οἱ στῦλοι μὲν καὶ τὰ κάτωθεν ἐξ ἀργύρου διόλου τὴν σύ- στασιν εἰς χουσιν, ἡ δὲ ταῖς κεφαλῖσι τούτων ἐπικειμένη δοκὸς ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ πᾶσα συνέστηκε, τὸν πλοῦτον πάντα τὸν ἐξ ἰν- δῶν περικεχυμένον πάντοθεν εἰς χουσα· ἐν ἡ κατὰ πολλὰ μέρη καὶ 331 ἡ θεανδρική τοῦ κυρίου μορφή μετὰ χυμεύσεως ἐκτετύπεται. αὐτὸ δὲ τὸ ἀδύτον ὀσα κάλλη καὶ ἀγαθὰ περιείληφε καὶ ἐν ἑαυτῷ θησαυροφυλακεῖ, ὁ λόγος παραιτεῖται δηλοῦν, ἔαν δὲ μᾶλλον ὡς ἀδύτον καὶ τοῖς λόγοις ἀβατον βούλεται· ἐν γὰρ τοῖς ἐπέκεινα λό- γου εὐλογωτέρα ἢ σιωπῆ. καὶ τὰ μὲν ὡς ἀνεῖποι τις ἔφα κάλλη τῶν ἀνακτόρων, ἀπερ ἐκ τῆς τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Βασιλείου πί- στεως ἐξανέτειλεν, ταῦτα ἐστίν. 88 Κατ' ἀλλα δὲ μέρη καθέστηκε τὰ λοιπά, ἐν οἷς τό τε τοῦ ἱεροκήρυκος Παύλου σεπτὸν τυγχάνει εὐκτῆριον, τὸν αὐτὸν κεκτημένον δημιουργόν, μετὰ τῆς αὐτῆς πλουτοχορήγου χειρὸς καὶ αὐτὸ δομησάμενον· καὶ τὸ τούτου γὰρ εὐδαφὸς ἀργυρον εἰς χουσι τοὺς κύκλους τῶν μαρμάρων ἐμπερικλείοντα, καὶ πολυτελεῖα καὶ κάλλει τῶν ἀλλων κατ' οὐδὲν ὀράται λειπόμενον. ὡσαύτως καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου κατὰ τὸ ἀκρον τῶν Μαρκιανοῦ περιδρόμων ὡς ἀκροπύργιον ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθεὶς θεῖος ναὸς, ὧ καὶ τὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου εὐκτῆ- ριον ἠνωται. καὶ ὁ τῆς θεομήτορος αὐθις ὑπέρεκται, ποῖαν εὐ- πρεπείας καὶ ὠραιότητος ὑπερβολὴν οὐκ ἐπλούτησεν, ἡ τίνος οὐκ ἀν ὀφθαλμὸν ἐστίασιν καὶ ψυχὴν εὐφράνοι καὶ ὀλον ἡδῖω ποιήσιν τὸν θεατῆν; 89 Τὰ δὲ τῶν οἰκων κάλλη, ἀπερ ὡς βασιλείων βασιλεία ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ἀνεδείματο, λαμ- 332 προτέρων ἐδεῖτο κηρύκων λόγων εἰς δήλωσιν καὶ χειρὸς ἐντελεστέ- ρας εἰς τὸ δύνασθαι λόγω δηλοῦν ἀ τοῖς ἐργοῖς ἐστίν ἀμίμητα. ὁ γὰρ καινοπρεπῆς οὐτος οἰκος, οὐ τὸ Καινούργιον ἐστίν ἐπώνυ- μον, ὀν ἐκ βάρων ἐκεῖνος ἀνήγειρεν, τίνα τῶν θεωμένων οὐκ ἐγείρει πρὸς ἐκπληξιν; ὀν ἐκκαίδεκα κίονες κατὰ στίχον ἐστηκότες ἀνέχουσιν, οἱ μὲν ὀκτώ τούτων ἐκ λίθου τυγχάνοντες Θετταλῆς, ἡ τὸ πράσιον χρῶμα κεκλήρωται· οἱ ἐξ δὲ τὴν τοῦ ὀνυχίτου προσ- ηγορίαν ἀύχουσιν, οὐς ὁ λιθοξόος παντοίως ὠράϊσεν, ἀμπέλου σχῆμα κατ' αὐτοὺς μορφώσας καὶ παντοίων ζῶων ἰδέας ἐν ταύτῃ ἀπεργασάμενος. οἱ ἐτεροι δὲ δύο καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν αὐτοῦ ὀνυχί- του φύσιν εἰλήφασιν, οὐχ ὀμοιον δὲ τὸ σχῆμα παρὰ τῶν λιθοξῶων ἐδέξαντο, ἀλλὰ γραμμαῖς σκολιαῖς τὸ τῆς ἐπιφανείας ὀμαλὸν ἀφη- ρέθησαν, οὐτω ποικίλαι ταύτας τοῦ τεχνίτου θελήσαντος, ὡς ἐκ τοῦ πολυμόρφου θηρῶντος τὸ εὐπρεπὲς καὶ ἐράσιμον. ἀνωθεν δὲ τῶν κίωνων ἀχρη τῆς ὀροφῆς καὶ τὸ κατὰ ἀνατολὰς ἡμισφαίριον, ἐκ ψηφίδων ὠραίων ἀπας ὀοικος κατακεχρῦσται, προκαθήμενον εἰς χουσι τὸν τοῦ ἐργου δημιουργόν, ὑπὸ τῶν συναγωνιστῶν ὑποστρα- τήγων δορυφορούμενον, ὡς δῶρα προσαγόντων αὐτῷ τὰς ὑπ' αὐ- τοῦ ἑάλωκυίας πόλεις. καὶ αὐθις ἀνωθεν ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἀνιστό- ρηται τὰ

τοῦ βασιλέως Ἡράκλεια α θλα καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ ὑπηκόου πόνοι καὶ οἱ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων ἰδρῶτες καὶ τὰ ἐκ θεοῦ νικη- τήρια, ὕφ' ω ν ὡς οὐρανὸς ὑπ' ἀστέρων ὑπέρλαμπρος ἐξανίσχει κοιτῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φιλοτεχνηθεὶς αὐτοκράτορος, ὠραῖός τε καὶ παμποίκιλος καὶ κατὰ πάντων σχεδὸν τὰ τοῦ κάλλους φερόμενος 333 νικητήρια. εὐθὺς γὰρ κατὰ τὸ τοῦ ἐδάφους μεσαίτατον τὸ Μη- δικὸν ο ρνεον ὁ ταῶς ἐκ ψηφίδων λαμπρῶν τῆ λιθοξόω τέχνη δια- μεμόρφωται, ἐν εὐθυτόρνῳ κύκλῳ ἐκ λίθου Καρικῆς συγκλειόμε- νος, ἀφ' ου περ ἀκτῖνες ἀπὸ λίθου τῆς αὐτῆς πρὸς α λλον μείζονα κύκλον ἐκπέμπονται. εζωθεν δὲ καὶ τούτου καθάπερ τινὲς ρύακες ἡ ποταμοὶ ἐκ λίθου Θετταλῆς, ἡ τὸ πράσιον χρῶμα κεκλήρωται, κατὰ τὸ τοῦ οἰκου τετράγωνον σχῆμα ἐφήπλωνται, κατὰ τὰς ἐν- τὸς λαγόνας τέτταρας ἀετοὺς ἐκ ψηφίδων ποικίλων τε καὶ λεπτῶν περισφίγγουσαι, εἰς τοσοῦτον ἀκριβοῦντα τὴν μίμησιν α παντα ὡς εἰκάζειν αὐτὰ ζῆν καὶ ἰπτασθαι βούλεσθαι. οἱ δὲ παρ' ἐκάτερα τοῖχοι ὑάλου πολυχρόοις πλαξὶ περισκέπονται, διαφόρων ἀνθέων δοκοῦντες μορφαῖς ὠραΐζεσθαι. ὑ περθεν δὲ τούτων κόσμος τις α λλος περιηνηθισμένος διαθέσει χρυσῶ, ὕφ' ου διείργεσθαι τὰ κα- τώτερα τῶν α νω δοκεῖ· ο ν ἐκ χρυσοῦ ψηφίδων διαδέχεται τερ- πνότης α λλη, ε νθρονον δεικνῶσα τὸν τοῦ ε ργου δημιουργὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν σύζυγον Εὐδοκίαν, στολαῖς κεκοσμημένους βασι- λικαῖς καὶ ταινιουμένους τοῖς στέμμασιν. οἱ δὲ κοινοὶ παῖδες ὡς ἀστέρες λαμπροὶ τοῦ δόμου πέριξ ἰστόρηται, ταῖς βασιλείοις καὶ αὐτοὶ στολαῖς καὶ τοῖς στέμμασι καταγλαΐζόμενοι. ω ν οἱ μὲν α ρ- ρενες τόμους ἐπιφερόμενοι δείκνυνται τὰς θείας ἐντολάς, αἰς στοι- χεῖν ἐπαιδεύοντο, περιέχοντας, τὸ δὲ θῆλυ γένος καὶ αὐτὸ βίβλους τινὰς κατέχον ὁράται, νόμων θείων ἐχούσας περιοχὴν, βουλομέ- νου δεῖξαι τοῦ τεχνίτου τυχὸν ὡς οὐ μόνον ἡ α ρρην γονὴ ἀλλὰ καὶ ἡ θήλεια τὰ ἱερά μεμύηται γράμματα καὶ τῆς θείας σοφίας οὐκ 334 εστιν ἀμέτοχος, καὶ κα ν ὁ φυτοσπόρος τούτων οὐκ ε σχεν ἐξ ἀρχῆς οἰκείως πρὸς γράμματα διὰ τὴν βιωτικὴν περιπέτειαν, ἀλλ' ου ν τοὺς οἰκείους α παντας βλαστοὺς ἐν μετοχῇ σοφίας πεποίηκε· τοῦτο δέ, καὶ τῆς ἱστορίας δίχα, διὰ τῆς γραφικῆς ἐβουλήθη τοῖς ὁρῶσι σημαίνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν τὰ κάλλη τῶ τετραμερεῖ τῶν τοίχων α χρι τῆς ὀροφῆς περιέχεται· αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ τοιοῦτου κοιτῶνος ὀροφή οὐκ ἀνεστηκυῖα πρὸς ὑ ψος ἐπαίρεται, ἀλλὰ τῶ τετραγώνῳ σχήματι τοῖς τοίχοις ἐγκάθηται, χρυσίῳ διόλου κατηγλαΐσμένη καὶ στίλβουσα, κατὰ τὸ μεσαίτατον φέρουσα τὸν νικοποιὸν σταυρόν, ὑάλῳ πρασίῳ διαμορφούμενον, περὶ ο ν ὡς α στρα κατ' οὐρανὸν θεάσῃ ἐκλάμποντα αὐτόν τε τὸν ἀοίδιμον βασιλέα καὶ μετὰ τῶν τέκνων πάντων τὴν σύννευον, πρὸς τε θεὸν καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ ζωοποιὸν σημεῖον τῆς χειρᾶς ἐπαίροντας, καὶ τοῦτο μόνον οὐχὶ βοῶντας, ο τι διὰ τοῦδε τοῦ νικοποιοῦ συμβόλου πᾶν ἀγαθὸν καὶ φίλον θεῶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἡμετέρας βασιλείας διαπέπρακται καὶ κατῶρθωται. περιέχεται δὲ καὶ εὐχαριστία ἐγγράμματος παρά τε τῶν φυσάντων ὑπὲρ τῶν τέκνων λεγομένη πρὸς τὸν θεὸν καὶ παρά τῶν τέκνων α υθις ὑπὲρ τῶν γεννητόρων. καὶ ἡ μὲν παρά τῶν γονέων οὕτως ἰ πως ἐπὶ λέξεως ε χουσα δείκνυται "εὐχαριστοῦ- μέν σοι, θεὲ ὑπεράγαθε καὶ βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων, ο τι περι- ἔστησας ἡμῖν τέκνα εὐχαριστοῦντα τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῶν θαυμα- σίων σου. ἀλλὰ φύλαξον αὐτοὺς ἐν τῶ θελήματί σου, μή τις αὐτῶν παραδράμῃ τι τῶν σῶν ἐντολῶν, ἰ να καὶ ἐν τούτῳ εὐχαρι- 335 στῶμεν τῇ σῇ ἀγαθότητι." ἡ δὲ τῶν παίδων α υθις ταῦτα διαγο- ρεύουσα δείκνυται "εὐχαριστοῦμέν σοι, λόγε τοῦ θεοῦ, ο τι ἐκ πτωχείας Δαυιτικῆς ἀνύψωσας τὸν πατέρα ἡμῶν, καὶ ε χρισας αὐ- τὸν τῶ χρίσματι τοῦ ἀγίου σου πνεύματος. ἀλλὰ φύλαξον αὐτὸν τῇ χειρὶ σου σὺν τῇ τεκούσῃ ἡμᾶς, ἀξιῶν αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς καὶ τῆς ἐπουρανίου σου βασιλείας." καὶ τὰ μὲν τοῦ εἰρημένου κοι- τῶνος ε ργα καὶ κάλλη ἐν τούτοις περιγεγράφθω. 90 Τῆς αὐτῆς δὲ χειρὸς καὶ γνώμης

εργον καὶ ὁ κατὰ τοὺς Μαρκιανοῦ περιδρόμους μέγιστος τρίκλινος, καὶ Πεντακού-
βουκλον λεγόμενον, ὁ καὶ αὐτὸ παντοίου κάλλους καὶ ὠραιότητος τὰ πρωτεῖα
ἠνέγκατο· καθ' ὃ καὶ τὸ προμνημονευθὲν περικαλλὲς εὐκτήριον τοῦ αἰθεροδρόμου
Παύλου, ὦ καὶ τὸ τῆς μάρτυρος Βαρβάρας συνήνεται τὸ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου
Λέοντος δομηθὲν, τὴν ἰδρυσιν κέκτηται. ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτερα βασιλικά καταγώγια, α
τοῦ χρυσοῦ τῶν τρικλίνων ἀνατολικωτέραν καὶ μᾶλλον ὑπερκει- μένην ε χει τὴν
ἰδρυσιν, δυτικώτερα τῆς νέας τυγχάνοντα τῶν ἐκ- κλησιῶν, ὦ ν ἢ ἐπὶ πολὺ τοῦ
ἀέρος πρὸς ὑ ψος ἐπέκτασις καὶ τὴν Ἄετοῦ προσηγορίαν ἐδέξατο, ἐν ὦ καὶ τὸ τῆς
θεοτόκου ὠραῖον καὶ πάντερπνον τῆς προσευχῆς ἐστὶν ἱερόν, τοῦ αὐτοῦ βασιλέως
εργα τυγχάνουσιν, ἐκ τοῦ πολυτελοῦς καὶ ἀφθόνου τῶν τιμωμένων ὑλῶν καὶ τοῦ
καινοπρεποῦς τῶν σχημάτων καὶ τῆς μεγαλοφυῶς διαθέσεως τὸ μεγαλόψυχον καὶ
φιλόκαλον τοῦ ἀνδρὸς ἀπεμφαί- 336 νοντα. καὶ τὰ δυτικώτερα δὲ τούτων
πυραμοειδῆ κατοικητήρια, καθὼς καὶ ἕτερον τῆς τοῦ θεοῦ καὶ λόγου μητρὸς
τυγχάνει εὐκτῆ- ριον, ἐκεῖνον χορηγὸν καὶ δημιουργὸν ἐπιγράφεται, τῷ περιττῷ
τῆς κατασκευῆς καὶ καινοπρεπεῖ καθ' ἑτέρων πολλῶν τὸ πρωτεῖον φερόμενα. ὦ ν
ἐστὶ κάτωθεν, κατ' αὐτὴν τὴν τῆς Μονοθύρου λεγομένης εἰσοδον, τὸ τερπνότατον
Ἰωάννου τοῦ θεολόγου εὐκτῆ- ριον, ὁ καὶ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἐκεῖθεν ἀρχομένου
αἰθερίου καὶ ἡλιοβο- λουμένου μαρμαροστρώτου περιπάτου, τοῦ καὶ α χρι τοῦ
Φάρου διήκοντος, ὁ αὐτὸς ἐτεκτήνατο βασιλεύς, μετὰ καὶ τῶν πρὸς ἀνα-
τολὰς τούτου ἐδραιοτάτων οἰκημάτων, ὦ ν τὸ μὲν θησαυροφυλα-
κεῖον ἐστὶ, τὸ δὲ
χρηματίζει εἰς βεστιάριον· α μετὰ τοῦ τέρποντος καὶ τὸ ἀσφαλὲς περιττῶς
ἐκληρώσαντο. καὶ τὸ κάλλιστον δὲ καὶ μέγιστον καὶ φανότατον τῶν βασιλείων
λουτρόν, ὁ τῆς φιάλης λε- γομένης ὑπέρεται, ἡ τις ἀπὸ τῆς ἐκεῖσε πρότερον
ἰσταμένης τοῦ τῶν βενέτων μέρους λιθίνης φιάλης τὸ ο νομα σώζει περιλειπόμε-
νον, ἐκεῖνός ἐστὶν ὁ ἐμμελῶς δομησάμενος, εργον κάλλους ὁμοῦ καὶ τρυφῆς καὶ
σωματικῆς εὐετηρίας καὶ ἀναπαύσεως. ἢ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους φιάλη, τῶν
πρασίνων φημί, κατὰ τὴν πρὸς ἀνατο-
λὰς τῶν βασιλείων αὐλὴν τὴν στάσιν
ἐκέκτητο· ἡ τις ἐν τῷ κτί- ζεσθαι τὸν ἐκεῖσε θεῖον ναὸν τῆς μεταθέσεως ε τυχε, καὶ
ἡλλοιώθη τῶν μερῶν ἢ περὶ ταύτας διατριβή, καὶ ἀπεπαύθη τὰ τελούμενα κατ'
αὐτάς. 337 91 Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων τοῦ αὐτοῦ γενναίου βασιλέως εργον καὶ
ὁ τὰ Μάγγανα λεγόμενος οἰκος βασιλικός, καὶ ὁ νέος οἰκος καλούμενος, οὐς ἀπὸ
τοιαύτης προαιρέσεως κατεσκεύασεν. μὴ βουλόμενος γὰρ τὰ δημόσια χρήματα,
α περ οἱ ἐκ τοῦ ὑπηκόου φόροι γεννῶντες αὐξάνουσιν, εἰς οἰκείας καταναλίσκειν
χρείας καὶ τῶν ἀνά πᾶν ε τος ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένων καὶ τοὺς ἑτέρων πόνους τὴν
τούτων τράπεζαν ἠδύνειν ἢ συγκροτεῖν, τοὺς τοιούτους οἰκους ἐπενοήσατο, καὶ
προσόδους ἐκ γεωργίας ἀπέταξεν ἐν αὐτοῖς ἰκα- νάς, ἀφ' ὦ ν ἢ βασιλικὴ πανδαισία
αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' αὐτὸν α φθονον καὶ δικαίαν τὴν χορηγίαν ε μελλεν ε χειν αεί.
καὶ τὰ ἐν ταῖς καλουμέναις δὲ Πηγαῖς βασιλικά μεταβολῆς ε νεκα καταγώγια καὶ
ἐνδαιτήματα ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐκ βάρθρων ἀνέστησεν, α καὶ ναῶν καλλοναῖς
κατεκόσμησεν, ἐν οἱ ς ο τε τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰησοῦ τυγχάνει οἰκος σεπτὸς καὶ ὁ
Ἐλισσαίου τοῦ ἐκείνου διαδόχου καὶ φοιτητοῦ, ε τι δὲ καὶ ὁ τοῦ πρώτως ἡμῶν
εὐσεβῶς βασιλεύσαν- τος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ ὁ τῶν νεοφανῶν
μαρτύρων τῶν δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ πρὸς τούτοις ε τεροι δύο οἰκοι εὐκτῆριοι
εἰς ο νομα καὶ δόξαν εὐσεβῶς δομηθέντες τῆς θεομήτο- ρος, καὶ ἐν τοῖς τῆς Ἱερείας
δὲ παλατίοις τοῦ αὐτοῦ προφήτου Ἰησοῦ ἱερόν εὐκτήριον ἐδομήσατο, οὐδενὸς τῶν
αλλων ἐν κάλλει καὶ ὠραιότητι κρινόμενον δεύτερον. 92 Ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις
κατὰ μεταφοίτησιν καὶ μεταβο- 338 λὴν βασιλείοις διατριβαῖς καὶ δεξαμενὴν
τυγχάνουσιν ὑδατος, με- γάλην τε καὶ εὐρύχωρον, εργον καὶ πόνημα τοῦ

καλλύναντος βασιλέως κατ' ἀρχὰς τὸ προάστειον, ὑπὸ δὲ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου συγχωσθεῖσαν καὶ γεωθεῖσαν καὶ καταφύτευσιν δεξαμένην δένδρων τε καὶ λαχάνων, καθάπερ καὶ αἱ τῶν βασιλικῶν παλατίων οὐσαι ἐντός, ἡ τε πρὸ τῆς Μαгнаύρας καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ τε Ἰουστινιανοῦ τρικλίνου καὶ τοῦ τῆς Ἐκθέσεως, αἱ τινες καὶ αὐταὶ ὑδωρ αφθονον εχουσαι καὶ ἰχθύας πρὸς τέρψιν καὶ ἀγραν τῶν βασιλέων ἐκτρέφουσαι, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἠπειρωθεῖσαι εἰς παραδείσων κατασκευὴν ἐχρημάτισαν διὰ τὸ Στέφανον τὸν μαθηματικὸν τὴν γένεσιν τοῦ εἰρημένου βασιλέως πολυπραγμονήσαντα εἰπεῖν ἐξ ὑδατος αὐτὸν τελευτᾶν. διὰ τὴν τοιαύτην οὐν αἰτίαν καὶ τῆς ἐν Ἰερεῖα κινστέρνης εἰς παράδεισον μεταμειφθείσης, ἰδὼν τὸ χωρίον ὁ αἰίδιμος βασιλεὺς Βασίλειος πρὸς μὲν παραδείσων καταφυτεύσεις τόπους κεκτημένον ἀποχρῶντας καὶ ἰκανούς, ὑποσπανίζον δὲ ὑδατος ποτίμου καὶ καθαροῦ, αὐθις ἐκφορήσας τὸν χοῦν πολυχειρία τε καὶ σπουδῇ τὸν ὀρώμενον πρὸ ὀλίγου λειμῶνα κομῶντα φυτοῖς εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μετήγαγε, καὶ ἀντὶ παραδείσου δοχεῖον ἀπειργάσατο ὑδατος ἀφθόνου τε καὶ διαρκοῦς. Καὶ ταῦτα μὲν οὐσα κατὰ τὰς βασιλείους περιοχὰς φιλοπόνως αμα καὶ εὐσεβῶς ὁ αἰίδιμος βασιλεὺς ἐτεκτήνατο· (93) ἐξελθέτω δὲ τῶν βασιλείων ἡδη λοιπὸν ὁ λόγος, καὶ χωρεῖτω πρὸς τὰ ἐξῆς τῶν κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐν οἰκοδομαῖς τε καὶ ἀνοικοδομαῖς θεῶν οἰκωνεργα τοῦ αὐτοκράτορος 339. ὄρων γὰρ τὸν ἀστικὸν καὶ βάνουσον ὄχλον τὸν κατὰ τὴν ἀγορὰν, ἡ Φόρος προσαγορεύεται, διατρίβοντα καὶ προστετηκότα ταῖς χρεῖαις τοῦ βίου ἐν τῷ μὴ εχειν πλησίον οἰκονεὺκτῆριον τῆς ψυχικῆς ἐπιμελείας λήθην λαμβάνοντα, ναὸν περικαλλῆ καὶ σεβάσιμον τῇ θεομήτορι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐδείματο, ὡς αὐτὸν καὶ ομβρων καὶ χειμῶνων εἰη τοῖς ὄχλοις ἀλέξημα καὶ ψυχικῆς σωτηρίας ἐντρύφημα καὶ βοήθημα. καὶ τὸν ετερον δὲ τῆς πανυμνήτου θεοτόκου, τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείσι θεῖον ναὸν τῆς πανσέπτου καὶ ἁγίας σοροῦ, ταπεινὸν ἰδὼν καὶ ἀφώτιστον, καὶ φωτοδόχας ἐκατέρωθεν ἀναστήσας ἀψίδας καὶ τὸ τέγος μετεωρίσας ὑψει εὐπρεπείας κατηύγασεν καὶ μαρμαρυγαῖς φωτὸς κατηγλάισε. τὸν δὲ τοῦ πρώτου τῶν ἀγγέλων ἐν τοῖς Τζήρου λεγομένοις θεῖον ναὸν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν φιλάνθρωπον εἰς τοὺς πένητας ὑπουργίαν καὶ χορηγίαν ἐκεῖνός ἐστιν ὁ περιποιησάμενος, καὶ τὸν τε ναὸν φαιδρύνας καὶ εἰς τὸ νῦν ὀρώμενον κάλλος περιστήσας καὶ ἀγαγὼν, καὶ τὴν διακονίαν εἰς τὸ ἀνευδρῆς τῆ τῶν προσόδων ἐπαυξήσει καταστήσας, καὶ ἐπιδαψιλευσάμενος τὸν εἰς τοὺς πένητας ελεον. καὶ τὸν ἐν Πουλχεριαναῖς δὲ τοῦ ἱερομάρτυρος Λαυρεντίου μέγιστον ναὸν συμπτωθέντα ἀνέστησε, πολλῆς ἐμπλήσας τερπνότητος. καὶ ἀλλοὺς δὲ ἱεροῦς οἰκους ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν περὶ τὴν πόλιν ἀνέστησε, πτωχοτροφεῖά τε καὶ ξενώνας ἐκαινούργησε, καὶ τῶν παλαιωθέντων πλεῖστα ἀνενέωσε, νοσοκομεῖα τε καὶ γηροκομεῖα καὶ μοναστήρια. 340 94 Οὐ κατὰ τὴν πόλιν δὲ μόνον τὰ τοιαῦτα τῶν εργων θεοφιλῶς τε αμα καὶ φιλοτίμως εἰργάζετο, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐκτὸς τὴν ὁμοίαν ἐπεδείκνυτο ἐπιμέλειαν. μεθ' ἧς καὶ τὸν τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ἐν τῷ καλουμένῳ Ἐβδόμῳ ναὸν τῷ χρόνῳ πονήσαντα καὶ καταβληθέντα ἀνίστησι, καλλοναῖς τε ὠραῖσας καὶ ὀχυρώμασι κατασφαισάμενος. ετι δὲ καὶ τὸν πλησιόχωρον αὐτοῦ τοῦ προδρόμου οἰκον, πρὸ πάνυ πολλῶν καταπτωθέντα χρόνων καὶ ἐρείπιον ἀντὶ ναοῦ χρηματίζοντα, περικαθαίρει μὲν τῆς ὑλης καὶ τῶν χωμάτων, ταχίστη δὲ οἰκοδομῇ καὶ ἐπιμελείᾳ τῶν περιφανῶν καὶ μεγάλων ἰσον καθίστησι. τὸ δὲ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων τέμενος ἐν τῷ Ῥηγίῳ, διὰ τὴν ἀπειλουμένην πτῶσιν αβατον τυγχάνον, αὐτὸς καθελὼν καὶ ἐκβάθρων καινουργήσας ἐδείματο εἰς μνήμην αὐτοῦ διηνεκῆ τε καὶ ἀνεπίληστον. ἐν δὲ ταῖς τοῦ Βαθύρσου ποταμοῦ ὑπερκειμέναις

Ἰουστινιανοῦ γεφύραις Καλλινίκου τοῦ μάρτυρος ἠδαφισμένον ναὸν τοῦ προτέρου κρείττονα ἢ χειρην. ἐν δὲ τῷ καλουμένῳ τούτῳ Στενῶ, τὸν αὐχένα τοῦ Εὐξείνου φημί, τὸν τοῦ ἁγίου Φωκᾶ πάν- σεπτον οἰκον θεαρέστως τε καὶ θεοφιλῶς δομησάμενος, καὶ σύστη- μά τι μοναχῶν εὐλαβῶν συναθροίσας, κτίσμασί τε καὶ κτήμασι τὸν τόπον καταπλουτίσας, μονὴν θεοσύλλεκτον καὶ ἰατρεῖον ψυχῶν ἀπειργάσατο. ἐπὶ τούτοις α πασι τὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἱερὸν οἰκον ἐν τῷ Σωσθενίῳ, ἐκ μακρῶν διαρρυνέντα χρόνων καὶ 341 πλείστοις ὀκλάσαντα ῥήγμασι καὶ ἡδη πρὸς γόνυ κλιθέντα σχεδὸν καὶ τὸ πολὺ τῆς περὶ αὐτὸν εὐπρεπείας ἀποβαλόντα, τῶν πτωμά- των τε διανίστησι καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀκμὴν ἀνακαλεσάμενος ὠραιότητος ἀπάσης ε δειξεν ε μπλεων. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἱεροὺς οἰκους καὶ τὴν τούτων ἐπιμέλειαν καὶ διόρθωσιν, ἀφ' ὧν μάλιστα ἢ περὶ τὸ θεῖον ὀσιότης χαρακτηρίζεται, τοιοῦτος ὁ ἐν βασιλευσιν ἀοίδιμος Βασίλειος ἡ ν. 95 Εἰδὼς δὲ ὅτι ἐπ' οὐδενὶ τοσοῦτον ὁσον ἐπὶ σωτηρίᾳ ψυχῶν ὁ θεὸς ἐπευφραίνεται, καὶ ὅτι ὁ ἐξάγων α ξιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα χρηματίζει Χριστοῦ, οὐδὲ περὶ τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ε ργον ἀμελῆς ἐφάνη καὶ ῥάθυμος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ τῶν Ἰου- δαίων ε θνος ἀπερίτμητόν τε καὶ σκληροκάρδιον, τὸ ὁσον ἐπ' αὐ- τῷ, εἰς τὴν ὑποταγὴν σαγηνεύει Χριστοῦ. κελεύσας γὰρ αὐτοὺς τῆς οἰκείας θρησκείας τὰς ἀποδείξεις κομίζοντας εἰς διαλέξεις χω- ρεῖν καὶ ἡ δεικνύναι τὰ κατ' αὐτοὺς ἰσχυρά τε καὶ ἀναντίρρητα, ἡ πειθομένους ὅτι κεφάλαιον τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ὁ Χρι- στὸς ἡ ν καὶ ὅτι σκιᾶς τύπον εἰχεν ὁ νόμος, ἡ τῇ ἐπιλάμψει τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς διασκεδάζεται, προσέρχεσθαι τῇ τοῦ κυρίου διδα- σκαλίᾳ καὶ βαπτίζεσθαι, προσθεῖς δὲ καὶ ἀξιωμάτων τοῖς προσερ- χομένοις διανομὰς καὶ τοῦ βάρους τῶν προτέρων ἀπαλλάξας φόρων καὶ ἐπιτίμους ἐξ ἀτίμων ποιεῖν κατεπαγγελιάμενος, πολλοὺς τοῦ ἐπικειμένου καλύμματος τῆς πωρώσεως ἠλευθέρωσε καὶ πρὸς πί- 342 στιν εἰλκυσε τοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ πάλιν οἱ πλείους μετὰ τὴν ἐκ τοῦ βίου τοῦ βασιλέως ἐπαναχώρησιν πρὸς τὸν οἰκεῖον ὡς κύνες ὑπέστρεψαν ἐμετόν. ἀλλὰ κα ν ἐκεῖνοι, μᾶλλον δὲ τινες ἐκείνων, ὡς Αἰθίοπες ε μειναν ἀμετάβλητοι, ἀλλ' ὁ γε φιλόθεος βασιλεὺς ἐντελεῖς τοῦ ε ργου τοὺς μισθοὺς ε νεκα τῆς σπουδῆς παρὰ θεοῦ ἀπολήψεσθαι ε μελλεν. 96 Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τὸ Βουλγάρων γένος εὐρίσκεται διαγεγονώς. τὸ γὰρ τοιοῦτον ε θνος, εἰ καὶ πρὸ τούτου τὴν πρὸς εὐσέβειαν μεταβολὴν εἰσδέξασθαι ε δοξε καὶ πρὸς τὸν χριστιανισμὸν μετελθεῖν, ἀλλ' ὁ μως ἀπαγῆς ἡ ν ε τι πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀνίδρυτον, ὡς ὑπὸ ἀνέμου φύλλα ῥαδίως σαλευόμενον καὶ μετακινούμενον. ἀλλὰ ταῖς τοῦ βασιλέως συχναῖς παραινέσεσι καὶ ταῖς λαμπραῖς δεξιώσεσιν, ε τι δὲ καὶ ταῖς μεγαλοψύχοις φιλοτιμίαις τε καὶ δω- ρεαῖς, ἀρχιεπίσκοπόν τε πείθεσθαι καταδέξασθαι καὶ ἐπισκόποις καταπυκνωθῆναι τὴν χώραν ἀνέχεται· καὶ διὰ τε τούτων διὰ τε τῶν ἐξ ὀρέων τε καὶ τῶν σπηλαίων τῆς γῆς μετακληθέντων καὶ ἐκεῖσε παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντων, τῶν εὐσεβῶν μοναστῶν, τά τε πατρῶα ἡ θη καταλιμπάνει καὶ ὀλόκληρον τῷ Χριστῷ σα- γηνεύεται. 97 Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥῶς ε θνος δυσμαχώτατόν τε καὶ ἀθεώτατον ὁ ν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ σιρρικῶν περιβλημάτων ἱκαναῖς ἐπιδόσεσιν εἰς συμβάσεις ἐφελκυσάμενος, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς σπεισάμενος εἰρηνικὰς, ἐν μετοχῇ γενέσθαι καὶ τοῦ σωτη- 343 ριῶδους βαπτίσματος ε πεισε καὶ ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τοῦ πατριάρ- χου Ἰγνατίου τὴν χειροτονίαν δεξάμενον δεξασθαι παρεσκεύασεν, ὁ ς κατὰ τὴν τοῦ εἰρημένου ε θνους χώραν παραγεγονώς ἀπὸ τοιαύ- της πράξεως εὐπαράδεκτος τῷ ε θνει γεγένηται. τοῦ γὰρ αρχον- τος τοῦ τοιοῦτου γένους σύλλογον τοῦ ὑπηκόου ποιησαμένου καὶ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν γερόντων προκαθεσθέντος, οἱ τῶν αλλων μᾶλλον τῇ δεισιδαιμονίᾳ διὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν προστετηκότες ἐτύγχανον, καὶ σκοπομένων περὶ τε τῆς οἰκείας καὶ τῶν

Χριστιανῶν πίστεως, εἰσκαλεῖται ὁ αὐτὸς πρὸς αὐτοὺς φοιτήσας ἀρχιερεῖς, καὶ τίνα τὰ παρ' αὐτοῦ καταγελλόμενα καὶ αὐτοὺς διδάσκεσθαι μέλλοντα ἐπυνθάνετο. τοῦ δὲ τὴν ἱερὰν τοῦ θεοῦ εὐαγγελίου βίβλον προτείναντος, καὶ τίνα τῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ θεοῦ θαυμάτων αὐτοῖς ἀπαγγείλαντος, καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τερατουργηθέντων κατὰ τὴν παλαιὰν τὴν ἱστορίαν αὐτοῖς ἀναπτύξαντος, "εἰ μὴ τι τῶν ὁμοίων" εἶφασαν εὐθέως οἱ Ῥῶς "καὶ ἡμεῖς θεασόμεθα, καὶ μάλιστα οἱ οὐκ ἐν τῇ καμίνῳ τῶν τριῶν λέγεις παῖδων, οὐκ ἂν σοὶ ὡς πιστεύσωμεν, οὐδὲ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ἐπιτοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις ὑπόσχωμεν." ὁ δὲ πεποιθῶς ἐπὶ τῷ ἀψευδεῖ τοῦ εἰπόντος οὐκ ἔδωκεν ἀντίκλιμα, ἀλλ' εἶπε "εἰ ἔστιν ὅτι ἔστιν ἡ ἀλήθεια, ἔστω ὡς ἔστιν, καὶ ἐγὼ ποιῶ, ἀλλ' ὁ θεὸς ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει, οὐκ ἂν πρὸς ἐπίδειξιν ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν μέλλει γίνεσθαι τὰ γινόμενα, εἶπε πρὸς αὐτοὺς "εἰ 344 καὶ μὴ ἐξεστὶν ἐκπειράζειν κύριον τὸν θεόν, ἀλλ' ὁμοίως εἰ ἐκ ψυχῆς διεγνώκατε προσελθεῖν τῷ θεῷ, αἰτήσασθε ὁπερ καὶ βούλεσθε, καὶ ποιήσει τοῦτο πάντως διὰ τὴν πίστιν ὑμῶν ὁ θεός, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν εὐτελεῖς καὶ ἐλάχιστοι." οἱ δὲ ἠτήσαντο αὐτὸ τὸ τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν βιβλίον, ἡτοιμάσθη τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἀναφθεῖση ἐμβληθῆναι πυρκαϊᾶ· καὶ εἰ ἀβλαβὲς τηρηθῆναι καὶ ἀκαυστὸν, προσελθεῖν τῷ παρ' αὐτοῦ κηρυττομένῳ θεῷ. ῥηθέντων δὲ τούτων, καὶ τοῦ ἱερέως πρὸς τὸν θεὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας ἐπάραντος, καὶ εἰπόντος οὐκ ἔδωκεν σοὶ τὸ ἀγιονομα, Ἰησοῦ Χριστέ ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ νῦν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἐθνους τούτου παντός, ἐρρίφη εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς ἢ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου βιβλίου. ὡρῶν δὲ διεληλυθυῖαν ἱκανῶν, εἰ ταῦτα τῆς καμίνου κατασβεσθείσης, εὐρέθη τὸ ἱερὸν πυκτίον διαμεῖναν ἀπαθὲς καὶ ἀλώβητον καὶ μηδεμίαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεξάμενον λύμην ἢ μείωσιν, ὡς μηδὲ τῶν ἐν τοῖς κλειδώμασι τῆς βίβλου κροσσῶν τὴν οἴανον ὑπομεινάντων φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν. ὁπερ ἰδόντες οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ μεγέθει καταπλαγέντες τοῦ θαύματος, ἀνεκδοκίμως βαπτίζεσθαι ἤρξαντο. 98 Οὕτως οὖν τῶν τοιούτων ἐργῶν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ συνετοῦ βασιλέως Βασιλείου καταπραττομένων, καὶ δεξιῶς κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων χωρῶντων αὐτῷ, καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν θάλλοντος βίου, καὶ εὐθυμίας χορευούσης περὶ τὴν πόλιν 345 καὶ τὰ βασίλεια, καὶ γαλήνης ἠπλωμένης ἀναπᾶσαν σχεδὸν νῆσον καὶ ἡπειρον, ἐξαίφνης λαίλαψ καὶ ζάλη καὶ καταγίγαι συμφορῶν τοῖς ἀνακτόροις ἐκώμασε, κοπετὸς καὶ θρήνος καὶ Ἰλιάς λυπηρῶν καὶ τραγωδία θλιβερῶν ἐχόρευσε περὶ τὰ βασίλεια. ὁ γὰρ φίλτατος καὶ πρωτότοκος υἱὸς τῷ βασιλεῖ Κωνσταντῖνος ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρῳπείῳ τῆς ἡλικίας, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἐν τῷ πρὸς ζῆλον ἀρχεσθαι τρέχειν τῆς πατρικῆς γενναιότητος, ὀξεία νόσῳ περιεσῶν καὶ ἐπὶ ὀλίγαις ἡμέραις τῷ πυρετῷ καυσωθεὶς, πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα τοῦ παρὰ φύσιν λάβρου πυρὸς συντόμως ἐκδᾶπανήσαντος, τὸν βίον ἐξέλιπε, πένθος ἀμύθητον καταλιπὼν τῷ πατρί. πλὴν ἐπεὶ λόγῳ κρατεῖν ὀφείλει τῶν ἀλόγων παθῶν ὁ πεπαιδευμένος ἀνὴρ, καὶ αὐτὸς ἀνθρωπῶν καὶ θνητῶν ἡδὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐχῶν ὁμοίως θνητὸν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ πέρα τοῦ μετρίου τὸ συμβᾶν ἀποδύρεσθαι ὡς ἀγεννές τε καὶ ἀνανδρὸν τῇ γυναικωνίτιδι διδοὺς θᾶπτον ἐγένετο ἑαυτοῦ, καὶ τὴν εὐχάριστον τοῦ γενναίου ἰὼβ φωνὴν ἀνεφθέγγετο, "ὁ κύριος ἐδωκεν" εἰπὼν, "ὁ κύριος αὐθις ἀφείλατο. ὡς τῷ κυρίῳ ἐδοξεν, οὕτως καὶ γέγονεν. εἰ ἡ αὐτοῦ εὐλογημένον τὸ ὀνομα." καὶ "τί" φησὶ "θαυμαστόν, εἰ ὁ δούς πάλιν ἀπέλιφεν, ὡς ἐβούλευεν, ὁπερ δέδωκεν;" καὶ μᾶλλον εἰς παραμυθίαν τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν γεγονὼς ἦν ἐπὶ τῶν συνήθων αὐθις, προϊστάμενος ὀρφανῶν, χήραις ἐπικουρῶν, 346 ῥῶν, χορηγῶν στρατιώταις καὶ πένησιν, ἀδικουμένοις ἐπαμύνων, καὶ τῶν φοβουμένων τὸν κύριον ἠδέως καὶ εὐμενῶς ἀκροώμενος, τὰ λυσιτελεῖ καὶ σωτήρια καὶ τὴν ἀνω βασιλείαν

προξενούντα ἔξη- γουμένων καὶ ὑποτιθεμένων αὐτῶ. 99' Ἐπεὶ δὲ εἰώθασι πολλάκις οἱ καθεστηκότες ἐπὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν διοικήσεων, τὴν εὐνοϊαν δῆθεν ὑπεμφαίνειν ἔθέ- λοντες, τάχα δὲ καὶ μονιμωτέραν ἐντεῦθεν οἴομενοι τὴν ἀρχὴν ἑαυτοῖς καταστήσασθαι, ὑποτιθέναι τὰ πρὸς αὐξήσιν τῶν εἰσφο- ρῶν καὶ τὸν τῶν προσόδων συντελοῦντα πλεονασμόν, ὑπέμνησέ ποτε καὶ τῶ γενναίῳ τούτῳ βασιλεῖ ἀπὸ τοιαύτης γνώμης ὁ τὴν τοῦ γενικοῦ τὸ τηνικαῦτα διέπων ἀρχὴν ἀποσταλῆναι εἰς τὰ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἀπαντα θέματα τοὺς λεγομένους ἐπόπτας τούτους καὶ ἐξισωτάς, ὡς ἀ ν, φησί, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ χωρία, ὡ ν ὁ χρόνος τοὺς δεσπότας διὰ τινὰ περιπέτειαν τοῖς οἰκείοις ἐπέ- κλυσε ρεύμασι, πρὸς ἑτέρους διάθωνται καὶ πρόσδοτον ἐντεῦθεν οὐχὶ μικρὰν τῶ ταμιεῖῳ τῶ βασιλικῶ προσπορίσωσιν. ὁ δὲ βα- σιλεὺς ἀποδέχεσθαι προσποιησάμενος τὴν ὑπόμνησιν, ἐκλέξασθαι καὶ εὐτρεπίσαι καὶ αὐτῶ προσαγαγεῖν τοὺς ὀφείλοντας τὸ ε ργον ἐπιτελέσαι καλῶς προετρέψατο. σκεψάμενος δὲ καὶ φροντίσας ὁ γενικός, καὶ ὡς ἐδόκει κάλλιστα τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος, καὶ τὰς τῶν ἐκλεγέντων κλήσεις εἰσαγαγὼν πρὸς αὐτόν, πολλῆς ἐνομίσθη μέμψεως ἀ ξιος καὶ σφοδρότεροις ὑπεβλήθη ὀνειδισμοῖς, 347 εἰ τοιοῦτους εἰς τὸ τοιοῦτον ε ργον προβάλλεται. τοῦ δὲ μὴ ε χεῖν ἐν τοῖς πολιτευομένοις κρεῖττονας λέγοντος, ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνατο ο τι παρ' ἐμοὶ τοιοῦτον τὸ τῆς προκειμένης διακονίας ε ργον κρίνε- ται ὡ στε, εἰ περ οἰ ὄν τε η ν, αὐτὸν ἐμὲ πρὸς τὴν τούτων διοίκησιν ἐξελεθεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οἰ δα ο τι δοκεῖ τυχὸν ἀπρεπὲς καὶ ἀδύνα- τον, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῖς δυοῖ τῆς πολιτείας μαγίστροις, οἱ καὶ χρόνῳ καὶ πείρᾳ καὶ ταῖς πολλαῖς ἐν τῶ μακρῶ βίῳ τῶν πολιτι- κῶν ἀρχῶν διοικήσεσιν, ἐν αἰς ἐξητάσθησαν, ἀκίβδηλον καὶ κα- θαρὸν τῆς ἀρετῆς ἐξενηνόχασι τὸ δοκίμιον, τὰς ἐλπίδας ἀποσα- λεύω, καὶ τὴν διακονίαν ὑπὸ τούτων ἀνυσθῆναι δεόντως θαρρῶ. ἀπελθὼν ου ν, φησὶν, αὐτὸς σὺ τούτοις ἀπάγγειλον τὸ τῆς διακο- νίας ἐπωφελὲς καὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν. καὶ βουλομένων αὐτῶν ἐξελεθεῖν ἐπευδοκῶ καὶ αὐτὸς καὶ ἐπισφραγίζω τὸ βούλευμα. ὡς δὲ ἀκούσαντες οἱ ἀ νδρες η λθον εἰς ε κκλησίαν, καὶ τὸ γῆρας ἀνθ' ἴκετηρίας καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καμάτων καὶ πόνους αὐτῶν προβαλλόμενοι παρενεχθῆναι τὸ τῆς τοιαύτης διακονίας πο- τήριον ἐξ αὐτῶν καθικέτευον, ἐξ ἀνάγκης ὑπέστρεψεν ἀ πρακτος ὁ πεμφθείς, καὶ τῶ βασιλεῖ τὰ παρὰ τῶν μαγίστρων ἀπήγγειλεν. ἀ περ ἀκούσας εἰ πεν ὁ βασιλεὺς ο τι εἰ τὸ ἐμὲ ἐξελεθεῖν δοκεῖ τε καὶ λέγεται εἶ ναι ἀδύνατον, παραιτοῦνται δὲ τὴν ὑπουργίαν καὶ οἱ λαμ- πρότατοι μάγιστροι, οὐδένα ε χων τοῦ πράγματος διοικητὴν ἀξιόχρεων καταλειφθῆναι τὸ ὑποβαλλόμενον βούλομαι ἀνεπίσκεπτον καὶ ἀδιε- ρεύνητον. κρεῖττον γάρ, φησί, παρακερδαίνειν τινὰς ἀπὸ τῶν ἐμῶν 348 οὐ καλῶς η κακῶς ὑποπεσεῖν τινὰ ζημιώδει κακῶ καὶ ἐπιτριβούση αὐτὸν συμφορᾷ. καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν ἀπαντα χρόνον τῆς αὐτοκρα- τορίας αὐτοῦ ε μείνεν ἀνέποπτος, ὡς ἀ ν τις εἰ ποι, καὶ ἀνεξίσωτος, η μᾶλλον εἶπεῖν ἐλεύθερός τε καὶ ἀδιάπρακτος, ὁ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊ- κὴν ἐξουσίαν ἀ πας τῶν ὀλων θεμάτων λαὸς καὶ τὰ χωρία καὶ οἱ ἀγροὶ τοῖς γειτονοῦσι τῶν πενήτων προκείμενοι εἰς ἀπόλαυσιν. τοιοῦτος η ν περὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον, μάλιστα δὲ τὸν ὄχλον τὸν ἀγρο- δίαιτον, πατρικὴν ἐπιδεικνύμενος κηδεμονίαν καὶ πρόνοιαν ὁ ἀγα- θὸς βασιλεὺς. 100' Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ φθόνος ἑτέραν η γειρε περὶ τὰ βασίλεια ζάλην καὶ θύελλαν, καθ' ἑαυτῆς τὴν φύσιν συντα- ράσσων τε καὶ κυκῶν. ἀ ρτι γὰρ τοῦ φιλάτου τῶ βασιλεῖ υἱοῦ Κωνσταντίνου τὸν βίον ἀπολιπόντος, καὶ μεταπεσόντος τοῦ φίλ- τρου καὶ τῶν ἐλπίδων ἐπὶ τὸν δευτέρου υἱὸν Λέοντα, οὐκ η νεγκε πράως τὸ βάσκανον τῶν δαιμόνων φύλον τὸ πρᾶον καὶ η συχον καὶ εὐσεβὲς ἀ μα καὶ ἐμμελές, ὡς ε οικεν, ὄρων τοῦ διαδέχεσθαι μέλλοντος τὴν βασιλείου ταύτην ἀρχὴν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπηκόου στοχαζομένην ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας εὐετηρίαν καὶ πρὸς πάντα τὰ

ἐπαινούμενα αυ ξησιν· καὶ διὰ τοῦτο κονίεται κατ' αὐτοῦ καὶ οὕτωςί πως ἀνταγωνίζεται. ἡ ν τις τῶν πάνυ φιλουμένων καὶ πιστευομένων παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Βασιλείῳ μονα- 349 χός, ὡς ἐδόκει, καὶ ἱερεὺς, καὶ φίλος αὐτῷ καὶ ὑπουργός δεξιός, ο ν Σανδαβαρηνὸν κατωνόμαζον· ο ς εἰ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐστέργετο, ἀλλ' οὐκ εἰ χε παρὰ τοῖς α λλοῖς δόξαν χρηστὴν οὐδ' ὑπόληψιν ἀνεπίληπτον. καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ σο- φωτάτου διεκωμωδεῖτο Λέοντος ὡς γόης καὶ ἀπατεῶν καὶ εἰς α μὴ δεῖ τὸν βασιλέα παρασύρων καὶ τῶν καθηκόντων ἐκδιαιτῶν. α δὴ πυνθανόμενος ὁ φέναξ ἐκεῖνος καὶ πονηρὸς εὐ νοϊαν πλάττεται καὶ φιλίαν πρὸς τὸν χρηστὸν ὑποκρίνεται Λέοντα, καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὡς ι να τί νεανίας ἡ δη ω ν καὶ παρὰ τῷ πατρί σου φιλούμε- νος μὴ ἐπιφέρῃ κρυπτῶς ῥομφαίαν ἡ μάχαιραν, ο ταν κατ' ἀγροὺς συνιπάζῃ σου τῷ πατρί, ι να καὶ αὐτῷ, εἰ κατὰ θηρίου χρεῖαν σχῆ, ἐπιδιδῶς, καὶ εἰ τι λαθραῖον πολλάκις κατ' αὐτοῦ ἐπιβού- λευμα γένηται, μὴ α νοπλος εὐρεθῆς, ἀλλ' ε χης τι μεθ' ο του δυνηθῆς τοὺς πατρικοὺς ἐχθροὺς ἀνταμύνασθαι. οὐχ ὑπειδόμε- νος δὲ τὸν δόλον ἐκεῖνος οὐδὲ τὸ δολερὸν τοῦ ἀνδρὸς συννοήσας (τὸ γὰρ μὴ πρόχειρον εἰς κακίαν οὐδὲ ὑπονοεῖν ἐστὶ τὰ πονηρὰ εὐχερές) δέχεται τὴν βουλήν καὶ πείθεται μάχαιραν τοῦ ὑποδήμα- τος ἐντὸς ἐπιφέρεσθαι. ὡς ου ν ὁ ἐπίβουλος ε γνω χωρήσασαν εἰς ε ργον τὴν αὐτοῦ συμβουλήν, ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ ο τι ὁ υἱός σου ἐπιβουλεύει σε ἀνελεῖν· καὶ εἰ ἀπιστεῖς, ο ταν κατὰ θήραν ἡ που α λλοθι μέλλεις τῆς βασιλίδος ὑπεξελεθεῖν, κέλευσον περιαιρεθῆναι τὰ πέδιλα τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ εἰ εὐρεθῆσεται ξίφος ἐπιφερόμε- νος, γνῶθι ο τι πρὸς τὴν σὴν αὐτὸ σφαγὴν ἠτοιμάσατο. καταγ- 350 γελθείσης ου ν ἐξόδου βασιλικῆς συνεξήλθεν α παν τὸ εἰωθός, καὶ κατὰ τινὰ τόπον γενομένων αὐτῶν προσποιεῖται χρεῖαν ε χειν μα- χαίρας ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπεζῆται ταύτην μετὰ σπουδῆς. συμπαρ- ῶν δὲ ὁ υἱός, καὶ μηδὲν τῶν ὑπονοουμένων τῷ πατρί προειδόμε- νος, ἀκάκως πάνυ καὶ ἀπονήρως ἐφελκυσάμενος ἡ ν ἐπέφερετο μά- χαιραν ἐπιδίδωσι τῷ πατρί. γενομένου δὲ τούτου ε δοξεν εὐθέως ἡ κατ' αὐτοῦ προσαγγελία πιστὴ καὶ αἰ παρ' αὐτοῦ ἀπολογία μάταιαι καὶ κεναί. ὑποστρεψάντων ου ν αὐτίκα πρὸς τὰ βασίλεια, πρὸς ὄργην ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦ υἱοῦ διανίσταται, καὶ κατὰ τινὰ τῶν βασιλείων οϊκων, ο ς Μαργαρίτης κατονομάζεται, ε μφρουρον τοῦτον πεποίηται, καὶ τῶν ἐρυθρῶν πεδίλων ἀπογυμνοῖ. διηρέ- θιστο δὲ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐκδικητοῦ πρὸς τὸ καὶ τοὺς λύχνους ἐπισβέσαι τῶν ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ τῆς βασιλί- dos ἀρχιερέως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς κωλύεται διαπράξασθαι, τῆς εἰρκτῆς δ' ο μως εἰ χεν ἐντός. χρόνου δὲ παραδραμόντος συ- χνοῦ, καὶ τῆς φύσεως οὐ γνωριζούσης ἑαυτὴν ἀλλ' ὑπὸ τῶν πονη- ρῶν πνευμάτων τραχυνομένης, τῶν δὲ τῆς γερουσίας ὑπερεχόντων πολλάκις βουληθέντων ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα διαπρεσβεύ- σασθαι, α λλοτε δὲ κατ' α λλην αἰτίαν κωλυομένων, ἀπὸ τοιαύτης προφάσεως εὐ λογον ε σχον ἀφορμὴν εἰς τὸ κατανύσαι τὸ βούλημα. (101) ἡ ν τι ζῶον πτηνὸν ἐν ταλάρῳ πλεκτῷ κατὰ τὰ βασίλεια αἰωρούμενον, μιμηλὸν καὶ πολύφωνον, ο ψιττακὸς ὀνομάζεται· ο περ εἰ τε πρὸς τινῶν διδαχθὲν εἰ τε α λλως πως πολλάκις "αι αι κῦρ 351 Λέων" ἐφθέγγετο. πανδαισίας δὲ ποτε τελουμένης τῷ βασιλεῖ, καὶ τῶν πρώτων τῆς βουλῆς συνεστιωμένων αὐτῷ, καὶ τοῦ ο ρνι- θος πολλάκις φθεγγομένου τὸ προρρηθέν, ἐπιστυγνάσαντες οἱ δαι- τυμόνες καὶ τῆς εὐωχίας παυσάμενοι ἐπὶ συννοίας ἐκάθηντο. οἱ ς προσσχῶν ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτίαν τῆς τῶν ἐδεστῶν ἀποχῆς ἐπυνθά- νετο. οἱ δὲ δακρύων ὑποπλησθέντες τοὺς ὀφθαλμοὺς "τίνα βρῶ- σιν" εἰπον "φαγούμεθα, ου τως ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλόγου τούτου ὄνειδιζόμενοι οἱ δοκοῦντες ἡμεῖς λογικοὶ τε καὶ φιλοδέσποτοι, ο τι αὐτὸ μὲν τὸν οἰκεῖον ἀνακαλεῖται δεσπότην, ἡμεῖς δὲ τρυφῶντες λήθην τοῦ μὴ ἀδικήσαντος δεσποσύνου ἐλάβομεν. εἰ μὲν γὰρ ἐλέγχεται ἀδικῶν καὶ κατὰ τῆς πατρικῆς κεφαλῆς

εὐτρεπίσας τὴν δεξιάν, αὐτόχειρες αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες γενοίμεθα καὶ τοῦ αιματος αὐτοῦ κορεσθεῖμεν· εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἐνεκλήθη διαφεύγει τὸν ελεγχον, μέχρι τίνος ἢ συκοφάντις γλώσσα δυναμωθήσεται κατ' αὐτοῦ;" μαλακισθεῖς οὖν τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων ὁ βασιλεὺς τότε μὲν καθεσθῆναι τούτους προσέταξε, καὶ σκοπῆσαι περὶ τοῦ πράγματος ἐπηγγείλατο, μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἐπανελθὼν ἐξάγει τὴν φρουρᾶς καὶ εἰς ὄψιν αὐτοῦ, καὶ τὴν πένθιμον ἀμείβει στολὴν, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐν τῇ λύπῃ τραφείσης κόμης περιαιρεθῆναι κελεύει, καὶ τὴν προτέραν τῆς βασιλείας τάξιν καὶ τιμὴν ἀποδίδωσιν. 102 Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ φθινάδι νόσῳ περιπίπτει 352 ὁ βασιλεὺς, ἐκ διαρροίας παρακολουθησάσης γαστρός, ἡ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τίνος τῶν κατὰ θῆραν παραπτώσεων ἐλάβεν· καὶ λοιπὸν κατ' ὀλίγον τῇ τοιαύτῃ τηκεδόνι κατεμαραίνεται. διαθεῖς δὲ τὰ τῆς βασιλείας ἀριστα καὶ τὸν κληρονόμον γνωρίσας, καὶ περὶ τῶν καθ' ἑκαστὰ τὰ εἰκότα βουλευσάμενός τε καὶ ἐμφρόνως διορισάμενος, ὑστερον πυρετοῦ καυσώδους ἀναφλεγέντος αὐτῷ πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα ἀνιμωμένου καὶ ἀναλίσκοντος τὸν βίον ἀπέλιπε, συμβασιλεύσας μὲν τῷ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ χρόνον ἐνα, ἐν ἑτέροις δὲ χρόνοις ἐννεακαίδεκα περὶ τὴν αὐτοκράτορα τῆς βασιλείας διαπρέψας ἀρχὴν, ἀριστα μὲν τὰ πολιτικὰ διαθεῖς, κάλλιστα δὲ καὶ περὶ τὰ στρατιωτικὰ διαγεγονώς, καὶ πλατύννας μὲν τὰ ὀρῖα τῆς ἀρχῆς, ἀδικίαν δὲ καὶ βίαν ἐξέλασας ἀπὸ τοῦ ὑπηκόου παντός, ὡς καὶ τὴν Ὀμηρικὴν περὶ τοῦ ἀρίστου βασιλέως μαρτυρίαν ἀρμόζειν αὐτῷ τὴν ἀμφοτέρων, βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. Διαδέχεται δὲ τὴν ὀλὴν τῆς ἐξουσίας ἀρχὴν ὁ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὸν πατρῶον κληρὸν καλούμενος καὶ παρὰ τοῦ ὑπηκόου δι' εὐχῶν ἐπιζητούμενος, Λέων ὁ πρῶτος καὶ σοφώτατος καὶ πρῶτος τῶν ἐπιπεριλειπομένων υἱῶν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου, ὅσα μὴ τῆς λήθης παρεσύρη ῥεύμασι καὶ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐξίτηλα γέγονε, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πρὸ τῆς βασιλείας ἀγωγή, 353 καὶ ὅσα ἢ τῆς ὀλῆς αὐτοῦ ζωῆς περιέχει ὑπόθεσις, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτόν, καθὼς ἢ τῆς ἀληθείας εἰχε φύσις, ἀπήγγελλται καὶ ἱσθόρηται.

{1ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. ΛΟΓΟΣ Ζ.}1

Βασίλειος τελευτήσας, Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ αὐτοκράτωρ ἐβασίλευσεν ἐτη εικοσι πέντε, μῆνας ὀκτώ. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς κληρικὸς ὢν καὶ σύγκελλος συνῆν τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ, ὑπ' αὐτοῦ ἀναγόμενός τε καὶ παιδευόμενος, ἀπέστειλεν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν στρατηλάτην Ἀνδρέαν ἐν τῇ Χρυσόπολει καὶ ἄλλους συγκλητικὸς σὺν αὐτῷ μετὰ κλήρου καὶ κληρῶν καὶ ἀρμάτων· καὶ ἐξαγαγόντες τοῦ τάφου τὸν Μιχαὴλ ἐν γλωσσοκόμῳ κυπαρισσίνῳ κατέθεντο, καὶ ἐπὶ κραβάτου θέντες, ἐντίμως καὶ βασιλικῶς περιστείλαντες, ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγον, καὶ μεθ' ὑμῶν μέχρι τῶν ἁγίων ἀποστόλων προέπεμψαν, ἐπομένων ἐκεῖσε καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν, καὶ ἐν λάρνακι κατέθεντο. 2 Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτὸν στρατηλάτην Ἀνδρέαν ἁμα Ἰωάννη Ἀγιοπολίτῃ, λογίῳ πάντῳ οὐτι καὶ λογοθέτῃ 354 τοῦ δρόμου γεγονότι, ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἀπέστειλεν, οἱ ἐν τῷ ἁμβωνί ἀνελθόντες καὶ τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας πάντων εἰς ἐπήκοον ἀναγνόντες τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον, καὶ ὑπερόριον αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμονιανῶν τῇ ἐπονομαζομένη τοῦ Βόρδονος ἀνήγαγον. Στέφανον δὲ σύγκελλον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν πατριάρχῃν προβάλλεται, ὑπὸ Θεοφάνους χειροτονηθέντα τοῦ πρωτοθρόνου. ἐζησεν δὲ πατριαρχῶν ἐτη εἴξαι καὶ μῆνας πέντε, καὶ τελευτήσας θάπτεται ἐν τῇ μονῇ Σικεῶν. 3 Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ζαουῆζαν Στυλιανὸν μάγιστρον

καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου προβάλλεται. 4 Προεδόθη δὲ ἡ πόλις ἡ ἐπώνυμος Ὑψηλή, καὶ ἤχημα- λωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. γέγονε δὲ καὶ μέγας ἐμπρησμός πλησίον τῶν Σοφίων, καὶ ἐνεπρή- σθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ὁ ὅ βασιλεὺς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισεν. 5 Ἀποστείλας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαΐταν Θεόδωρον τὸν Σανδαβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγεν Ἀνδρέας δὲ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν καὶ Στέφανος ὁ μάγιστρος τῆς Καλομαρίας, οἱ πολλὰ πρὸς Βασίλειον διαβληθέντες ὑπὸ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, ὑπέθεντο τῷ βασιλεῖ ὡς βουλευθεὶς Φώτιός τε καὶ Θεόδωρος ὁ Σανδαβαρη- νὸς βασιλέα ἐκ συγγενῶν Φωτίου ποιήσασθαι. προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀμφὼ ἐν τοῖς παλατίοις ἡγαγον τῶν Πηγῶν, καὶ 355 ἰδίᾳ φρουρεῖσθαι διεκελεύσατο. ἀπεστάλησαν δὲ διαγνώμονες τῶν κατ' αὐτῶν κινουμένων αὐτός τε ὁ μάγιστρος Στέφανος καὶ ὁ δομέστικος Ἀνδρέας καὶ ὁ Κρατερός καὶ ὁ Γοῦμερ πατρίκιος καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης, ἀγαγόντες οὐκ ἐπὶ τὸν πατριάρχην Φώτιον καὶ ἐπὶ θρόνου ἐντίμως καθίσαντες, καὶ αὐτοὶ καθεσθέντες, τὴν ἐξέτασιν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ δομέστικος Ἀνδρέας εφη τῷ πατριάρχῃ "γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, ἀββᾶν Θεόδωρον;" ὁ δὲ "ἀββᾶν οὐ γνωρίζω Θεόδωρον." ὁ δὲ Ἀνδρέας "τὸν ἀββᾶν οὐ γνωρίζεις Θεό- δωρον τὸν Σανδαβαρηνόν;" καὶ ὁ πατριάρχης "γνωρίζω τὸν μονα- χὸν Θεόδωρον ἀρχιεπίσκοπον ὀντα Εὐχαΐτων." ἐνεχθέντος δὲ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀνδρέας "ὁ βασιλεὺς σοι δηλοῖ, ποῦ εἰσὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματα τῆς βασιλείας μου;" ὁ δὲ εφη "ὅπου δέδωκεν αὐτὰ ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν βασιλεὺς· νῦν δὲ ἐπεὶ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ζητεῖ, ἐξουσίαν εχει τοῦ ἀναλαβέσθαι αὐτά." καὶ ὁ Ἀνδρέας "εἰπέ, τίνα ἐβουλεύου βασιλέα ποιῆσαι τῷ πατρὶ τοῦ βασιλέως ὑποθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν ἰδιὸν ἀπο- στερῆσαι υἱόν; σὸν συγγενῆ ἡ τοῦ πατριάρχου;" ὁ δὲ εἰπεν "οὐκ οἶδα ταῦτα περὶ ὧν μοι κακηγορεῖτε." λέγει οὐκ ἐπὶ τὸν μάγιστρον Στέφανον "καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ ἐλέγξιν περὶ τούτου τὸν πατριάρχην;" ὁ δὲ παρευθὺ τοῖς ποσὶ τοῦ πατριάρχου προσπε- σὼν εἰπεν "ὀρκίζω σε δέσποτα κατὰ τοῦ θεοῦ ἵνα πρότερόν με καθαιρήσῃς, καὶ τότε γυμνὸν με ὀντα ἱερωσύνης ὡς κακοῦργον ὀντα κολαζέτωσαν· οὐ γὰρ τοιαῦτα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσα." ὁ δὲ 356 πατριάρχης εφη "μὰ τὴν σωτηρίαν ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι." θυμω- θεὶς οὐκ ἐπὶ τούτοις Ἀνδρέας εφη "καὶ οὐκ ἐμήνυσας, ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ ἵνα ἐν τούτῳ τὸν πατριάρχην ἐλέγξῃς;" ὁ δὲ ἀπηνήσατο μηδὲν εἰδέναι. ὑποστρέψαντες οὐκ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ τὰ λαληθέντα ἀνήγγειλαν· ὁ δὲ βασιλεὺς θυμῷ καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτω ληφθεὶς, ὡς μὴ εὐλογον αἰτίαν κατὰ τοῦ πατριάρχου εὐρηκῶς, ἀποστείλας ετυψε τὸν Σανδαβαρηνὸν σφοδρῶς καὶ ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις. κατόπιν δὲ ἀποστείλας ἐξετύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολήν. χρόνων δὲ παρωχηκότων πολλῶν ἐκ τῆς ἐξορίας αὐτὸν ἀνεκαλέσατο καὶ ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγεν, προστάξας σιτηρέ- σια τοῦτον ἐκ τῆς νέας ἐκκλησίας λαμβάνειν· ὁ δὲ καὶ τελευτᾷ ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς. 6 Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ Λέοντος ὁ Λογγίβαρδος δούξ, γαμβρὸς δὲ τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας γεγωνώς, ἀντήρε τῷ βασιλεῖ κα- ταστασιάσας καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνον τὸν τῆς τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς δυτικοῖς ἐξαπέστειλεν θέμασιν ὡστε καταπολεμῆσαι Ἐγίωνα. συμ- βολῆς δὲ γενομένης οἱ μετὰ Κωνσταντίνου ἠττήθησαν καὶ κατε- σφάγησαν, μόγις ἐκεῖνου περισωθέντος. γέγονε δὲ τῆνικαῦτα καὶ ἡλιακὴ ἐκλειψις, ὡρᾶ τῆς ἡμέρας ἐκτη, ὡστε καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι, ἀνέμων τε βιαία φορά καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, 357 ὡστε καὶ ἐν τοῦ φόρου ἀναβαθμοῖς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἀν- θρώπους κεραυνωθῆναι ἑπτὰ. 7 Ἐπολιορκήθη δὲ ὑπὸ Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος, συμπαρα- ληφθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν αὐτῇ Πασπαλᾶ, Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς

βασιλεοπάτορα τὸν Ζαούτζαν τιμᾶ, αὐτὸς καινουργήσας τὸ ο νομα· ἡ δὲ γὰρ Ζωῆ τῆ αὐτοῦ θυγατρὶ συνεφιλιώθη, τοῦ ταύτης ἀνδρὸς Θεοδώρου, ὡς Γουνιατζίτζης ἐπώνυμον, ἀναιρεθέν-τος φαρμάκω. 8 Στεφάνου δὲ πατριάρχου τὸν βίον ἀπολιπόντος, Ἄντωνιος ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Καυλέας πατριάρχης ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεται. 9 Ἀγγελία δὲ κατέλαβεν ὡς ὁ α ρχων Συμεὼν Βουλγαρίας βούλεται κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύσασθαι, πρόφασιν ε χων τῆς μάχης ταύτην. εὐνοῦχον εἰ χε δοῦλον ὁ βασιλεοπάτωρ Ζαούτζας· Μουσικὸς ἡ ν ο νομα τούτω. ου τος συνεφιλιώθη ἀνδράσιν ἐμπο- ρικοῖς καὶ φιλοκερδέσι καὶ φιλοχρύσοις, ἐξ Ἑλλάδος ου σι, Σταυρακίω τε καὶ Κοσμᾶ· οἱ τινες μεσιτεία τοῦ Μουσικοῦ κερδαίνειν βουλόμενοι τὴν μετὰ Βουλγάρων πραγματείαν ἐν τῇ πόλει ἐν Θεσ- σαλονίκη μετέστησαν, κακῶς κουμερκεύοντες τοὺς Βουλγάρους. τῶν δὲ Βουλγάρων ταῦτα τῷ Συμεὼν ἀναγγειλάντων, αὐτὸς δῆλα ταῦτα τῷ βασιλεῖ κατέστησε Λέοντι. ὁ δὲ πάντα ὡς λῆρον ἐλο- γίζετο, τῇ πρὸς Ζαούτζαν προσπαθεία νικώμενος. μανεῖς ου ν ὁ Συμεὼν ἡ ρε κατὰ τῶν Ῥωμαίων τὰ ο πλα. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν 358 Κρηνίτην ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ στρατηλάτην ο ντα, λαῶ πολλῶ καὶ α ρχουσι καθοπλίσας αὐτόν. συμβολῆς δὲ ἐν Μακεδονίᾳ γενο- μένης ἠττῶνται Ῥωμαῖοι, καὶ κατασφάττεται αὐτός τε ὁ Κρηνί- της καὶ ὁ Ἀρμένιος Κουρτίκης καὶ α λλοι πολλοί. ἐπεὶ δὲ καὶ Χαζάρους κατέσχευεν ὁ Συμεὼν τῶν ἐκ τῆς ἐταιρείας τοῦ βασιλέως Λέοντος, τὰς αὐτῶν ρίνας ἀποτεμῶν εἰς αἰσχύνην τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ πόλει ἀπέστειλεν· ους ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ θυμοῦ πλησθεὶς, Νικήταν τὸν ὀνομαζόμενον Σκληρὸν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῶ μετὰ δρομῶνων ἐξαπέστειλεν, δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις ὡστε τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι. ὁ δὲ τούτοις συντυχῶν καὶ πείσας κατὰ Συμεὼν ο πλα α ρασθαι, ὀμήρους λαβὼν παρ' αὐτῶν πρὸς βασιλέα ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τε γῆς καὶ θαλάττης διέγνω τοὺς Βουλγάρους πολεμεῖν. καὶ διὰ μὲν θαλάσσης Εὐστάθιον δρουγ- γάριον ἀποστέλλει, διὰ γῆς δὲ πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, δομέστικον τῶν σχολῶν μετὰ τὴν τελευταίαν Ἀνδρέου γενόμενον. ὡν μέχρι Βουλγαρίας καταλαβόντων, ὁ βασιλεὺς τὸν κυαίστωρα Κωνσταντινάκιν πρὸς Συμεὼν ἐξαπέστειλεν, ε τι τὴν εἰρήνην στέρ- γων καὶ βουλόμενος σπείσασθαι πρὸς αὐτόν· ο ν Συμεὼν κατα- σχῶν ἐν φρουρᾷ κατακλείει, δόλω πρὸς αὐτὸν ὑποπεύσας παρα- γενέσθαι. τοῦ Συμεὼν ου ν ἐπὶ τὸ στράτευμα Νικηφόρου ἀσχο- λουμένου, οἱ Τούρκοι καταδραμόντες πᾶσαν τὴν Βουλγαρικὴν ἐλήϊσαντο γῆν. ο Συμεὼν ἐκμαθῶν κατὰ τῶν Τούρκων ἐτράπετο. οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες πόλεμον πρὸς Βουλγάρους συμβάλλουσι καὶ 359 νικῶσι τούτους κατὰ κράτος, ὡς μόλις τὸν Συμεὼν ἐν τῇ Δίστρα περιωθῆναι. ἠτήσαντο ου ν οἱ Τούρκοι τὸν βασιλέα τοὺς Βουλ- γάρων αἰχμαλώτους ὠνήσασθαι· ο δὲ καὶ πεποίηκεν, τοὺς πολί- τας ἐξαποστείλας εἰς τὴν τούτων ἐξώνησιν. ὁ δὲ Συμεὼν δι' Εὐ- σταθίου δρουγγαρίου τὸν βασιλέα περὶ τῆς εἰρήνης ἰκέτευεν· πρὸς ἡ ν ὑπεῖξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν Χοιροσφάκην Λέοντα πρὸς τὸ ταύτην ποιήσασθαι ἐξαπέστειλεν. ὁ δὲ δομέστικος Νικηφόρος καὶ ὁ δρουγγάριος Εὐστάθιος ὑποστρέψαι μετὰ λαοῦ ἐκελεύσθησαν. Λέοντα δὲ Χοιροσφάκην οὐδὲ λόγου ἠξίωσεν ὁ Συμεὼν, ἀλλ' ἐν εἰρκτῇ ἐστραγαλίσαστο. ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων πάντας κατέσφαξεν, μὴ δυνηθέντας παρὰ Ῥωμαίοις βοήθειαν δέξασθαι. ὑποστρέψας δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ γαυριῶν πρὸς τὸν Λέοντα ε φη "εἰ μὴ πρότερον πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν Βουλγάρων λάβω, εἰρήνην οὐ ποιῶ." ἐπένευσεν ου ν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. ἦλθεν ου ν μετὰ Λέοντος ὁ Βούλγαρος Θεόδωρος, οἰκεῖος ὡν τῷ Συμεὼν, καὶ παρέλαβεν αὐτούς. 10 Τοῦ δὲ δομεστικού Νικηφόρου πρὸς τοῦ βασιλέως ἐξόχως ἀγαπωμένου, ὁ βασιλεοπάτωρ Ζαούτζας τοῦτον ὡς δυνά- στην προεβάλλετο, γαμικὸν μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι συνάλλαγμα βου- λόμενος. τοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀπαναινομένου, μήποτε δῶ ὑπόνοιαν τῷ βασιλεῖ Λέοντι, μανεῖς ἐπὶ

τούτω ὁ Ζαούτζας αἰτίας ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦτον μετέστησεν. προεβλήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ μάγιστρος Κατακαλῶν. ἐπὶ πολὺ 360 δὲ σχολάσας ὁ Νικηφόρος αὐθις στρατηγὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι προχειρίζεται. πολλὰς δὲ καὶ γενναίας ἀνδραγαθίας διὰ πάσης αὐτοῦ ἐν τοῖς πολέμοις καταπραξάμενος βιοτῆς, καὶ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἔθνῶν στησάμενος τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γῆρα καλῶ, υἱοὺς καταλιπὼν Βάρδαν καὶ Λέοντα, ὡς ὁ Βάρδας οἰκειότατος ὡς ἐν τῷ βασιλεῖ Λέοντι ἐστέρ- γετό τε καὶ ἡγαπᾶτο καὶ δουλείαις ἐξυπηρετεῖτο ταῖς ἀνηκούσαις τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς, καθὼς εἰρηται, τὸν Κατακαλῶ προ- χειρισάμενος εἰς δομέστικον κατὰ τοῦ Συμεῶν τοῦτον ἐξαποστέλλει, συνεξαποστείλας αὐτῷ καὶ Θεοδόσιον πατρίκιον καὶ πρωτοβεστιά- ριον. διαπερασάντων δὲ πάντων τῆς ἀνατολῆς θεμάτων τε καὶ ταγμάτων, καὶ πολέμου μετὰ Βουλγάρων συγκροτηθέντος περὶ τὸ Βουλγαρόφυγον, τρέπονται Ῥωμαῖοι κακῶς, καὶ πάντες ἀπώλοντο· οἱ συναπώλετο καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Θεοδόσιος. ἐπὶ τούτου καὶ οἱ τῆς Χερσῶνος οἰκίητορες τὸν αὐτῶν ἀπέκτειναν στρατηγὸν Συ- μεῶν τὸν τοῦ Ἰωνᾶ. παρελήφθη δὲ καὶ τὸ Κόρον ἐν τῇ Καππα- δοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. 11 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τὰ Δαμιανοῦ ἐξελθὼν εἰχεν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαούτζα θυγατέρα καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν. Θεοφανῶ δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γαμετὴ οὐ παρῆν ἐκεῖσε, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ τῇ ἐν Βλαχέρναις προσεκαρτέρει εὐχομένη. δόξαν δὲ τῷ βασιλεῖ μείναι ἐν τοῖς Δαμιανοῦ, συμβούλιον οἱ τοῦ Ζαούτζα ποιησάμενοι, ὅτε υἱὸς αὐτοῦ ὁ Ταύτζης καὶ οἱ λοιποὶ, τῇ νυκτὶ τὸν βασιλέα διαχειρίσασθαι ἐβουλεύσαντο. ἡ δὲ Ζωὴ 361 τῷ βασιλεῖ συγκαθεύδουσα καὶ τὸν θροῦν ἐνωτισθεῖσα, διὰ τῆς θυρίδος προκύψασα κατεσίγασεν. ὡς δὲ τοῦ δεινοῦ τῆς ἐπιβουλῆς ἠσθετο ἀκριβῶς, τὸν βασιλέα διυπνίσασα τὸ πραττόμενον κατεσή- μανεν· ὁ ἐν πλοίῳ εὐθύς εἰσελθὼν εἰς Πηγὰς διεπέρασεν, πάν- τας ἐκεῖσε καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν καταλιπὼν. ταχὺ δὲ πρῶτ' εἰς τὸ παλάτιον εἰσελθὼν Ἰωάννην μὲν τὸν βίγλης δρουγγάριον διεδέ- ξατο, Πάρδον δὲ υἱὸν Νικολάου ἐταιριάρχου ἀντ' αὐτοῦ προεβά- λετο· ὁ γὰρ Νικόλαος οὐ τὸς φίλος ἦν τῷ βασιλεῖ καὶ πιστός, καὶ [περὶ] τὰ ἀπόρρητα πάντα τοῦ Ζαούτζα δῆλα τούτω καθίστη καὶ ἐκπυστα. ἐκτοτε οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ τοῦ Ζαούτζα κελλίον οὐκ εἰσήρχετο, εἰ μὴ Λέων ὁ μάγιστρος, ὃ Θεοδοτάκης ἐπώνυμον, τούτους ἀλλήλοις διήλλαξεν. 12 Τελευτᾷ δὲ Αὐγοῦστα Θεοφανῶς ἐτη βασιλεύσασα δώδεκα, ἡ τις καὶ θαυματουργὸς ἀνεδείχθη, ἀνωτέρα τοῦ τῆς ζη- λοτυπίας πάθους φανεῖσα καὶ πραῶς τὴν παρευδοκίμησιν ὑπενεγ- κοῦσα Ζωῆς, καὶ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς τὸν ἀπαντα βίον διανύσασα. 13 Στέφει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαούτζα Ζωὴν, καὶ εὐλογεῖται παρὰ τοῦ κληρικοῦ τοῦ παλατίου, ὃ ἐπίκλην Σινάπης. ὁ μὲν οὖν εὐλογήσας καθήρεθη, ἡ δὲ ἐτος ἐν καὶ μῆνας ὀκτὼ βασιλεύσασα ἐτελεύτησεν. λάρνακα δὲ ἐφεῦρον ἐφ' ὃ ἀπο- τεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν αὐτῇ, ἡ τις τοιάνδε εἰχεν ἐγκεκολαμμέ- νην γραφὴν "θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος." 362 14 Διεβλήθησαν δὲ τῷ βασιλεῖ Μουσικὸς καὶ Σταυράκιος, ὡς παρὰ τῶν στρατηγῶν δῶρα λαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων, μεσιτεύουσι τούτοις τῷ βασιλεοπάτορι. καί ποτε τοῦ Σταυρακίου μετὰ γραμμάτων τινὸς τῶν στρατηγῶν εἰς τὸν βασιλεοπάτορα εἰσεληλυθότος, ὡς εἰδὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἡλιακῷ ἐστηκώς, κατόπιν αὐτοῦ εἰσηλθὼν καὶ τοῦ τένοντος αὐτὸν λαβόμενος ἐξω ἐξήγαγεν ὡς δῆθεν περὶ τῶν στρατηγῶν ἐρωτήσεων, καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν καὶ τὰ γράμματα ἐξάρας ἀπεσφενδό- νησε τοῦτον καὶ τοῖς προστυχοῦσιν ἐδωκεν τοῦ παλατίου ἐξαγαγεῖν καὶ μοναχὸν ἀποκεῖραι. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώ- σει γέγονεν. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς εὐθα ὁ Μουσικὸς παρίστατο τῷ Ζαούτζα, τοῦτον παρὰ τὸν τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγεν, διο- ρισάμενος Χριστοφόρον

κοιτωνίτην ἐν τοῖς Στουδίοις ἀποκεῖραι αὐτόν. μετ' ὀλίγον δὲ Ζαούτζας τελευτᾷ ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ διὰ τοῦ Βουκολέοντος κατενεγκόντες αὐτόν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλέου κατέθαψαν. 15 Συμφιλιούται δὲ ὁ ἐπείκτης Βασίλειος τῷ κουβικου-λαρίῳ Σαμωνᾷ τῷ ἕξ Ἀγαρηνῶν, τοῦ τῆς βασιλείας ὀρεγόμενος ἀξιώματος. ἐθάρρησεν δὲ τῷ Σαμωνᾷ ὅτι τῆς θείας ἡμῶν τελευ-τησάσης Ζωῆς ἑτέρα γυναικὶ πάντως ὁ βασιλεὺς συζευχθήσεται, καὶ ἡμᾶς ἐκποδὼν καταστήσει. δὸς οὖν μοι λόγον ὡς φυλάξεις τὸ ἀπόρητον, κἀγὼ σοι πάντα θαρρήσω τὰ ὑφ' ἡμῶν βουλευόμενα. ὁ δὲ τοῦτο πεποικῶς πᾶσαν παρ' αὐτοῦ τὴν συσκευὴν 363 ἐδιδάσκετο. ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰς βασιλέα εἰσελθὼν εφη "θέλω σοί τι, δέσποτα, ἰδίᾳ εἰπεῖν, ὁ περ ἔμοι μὲν λεγόμενον θάνατον προ-ξενεῖ, σοὶ δὲ σιωπώμενον." καὶ διεξῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν Βασιλείου ἐπιβουλήν. τοῦ δὲ βασιλέως τοῖς ῥηθεῖσι διαπιστήσαν-τος, καὶ εἰπόντος μήποτε ὡς ἕξ ὑποβολῆς τινὸς ταῦτα εἰρήκει, ὁ δὲ Σαμωνᾶς "εἰ βούλει πληροφορηθῆναί" φησιν, "οὐς βούλει εἰς τὸ ἔμὸν κελλίον ἀπόστειλον, καὶ ἀποκρύψω τούτους ἐν ἀποκρύφῳ, καὶ ὅσα παρὰ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ λέγονται, γράψωσι, καὶ τῆνικαῦτα βεβαιωθήσῃ ὡς οὐδὲν ψεῦδός ἐστι τῶν παρ' ἐμοῦ σοι ῥηθέντων." ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς Χριστοφόρον πρωτοβε-στιάριον ἀμα Καλοκῦρι κοιτωνίτη· οἱ ἐν τῷ τοῦ Σαμωνᾷ κελλίῳ ἀνελθόντες ἐκρύβησαν. ὁ δὲ Σαμωνᾶς τὸν Βασίλειον δελεάσας καὶ λόγον ἐνορκον δὸς ἐπεισε πάλιν πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλήν φανερώς ἐξεῖπεῖν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ βουλευομένους· ἀπερ Κα-λοκῦρις καὶ Χριστοφόρος ἀκούοντες διὰ γραφῆς ἐσημήναντο. τού-των δὲ ἀριστευόντων οὐ τοὶ κατελθόντες τὴν γραφὴν τῷ βασιλεῖ ὑπεσήμησαν καὶ ἀνέγνωσαν. καὶ παρευθὺ Βασίλειον μὲν προσκαλεσάμενος δέδωκε μιλιάρησια χιλιάδας κδ' ὡς δῆθεν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς ὀρισθέντα, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἀπέστειλεν· Πάρδον δὲ δρουγγάριον τῆς βίγλης αὐτῷ κεκοινωνηκότα πρὸς τὸν Στυπιώτην ἀποστέλλει τοῦ δῆθεν ἀγαγεῖν αὐτόν, ὁς προμηνηθεὶς διὰ βασιλικῆς γραφῆς τοῦτον ἐδέσμευσεν· Νικόλαον δὲ ἑταιρειάρ-χην τῆς πόλεως ἐξήγαγεν. ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον 364 καὶ ἀνακρίνας αὐτόν καὶ τύψας σφοδρῶς καὶ τρίχας αὐτοῦ κατα-φλέξας καὶ ἐν μέσῃ θριαμβεύσας τῇ πόλει ἐν Ἀθήναις ἐξώρισεν. πάντας δὲ τοὺς μαγίστρους καὶ τοὺς ἐν τέλει ὁ βασιλεὺς προσκα-λεσάμενος ἐνώπιον αὐτῶν τὰ ὑπὸ Σαμωνᾷ μηνυθέντα ἀνέγνω. οἱ δὲ τοῦτον ὑπερεπήνεσαν ὡς τῆς τοῦ βασιλέως παραίτιον κατα-στάντα ζωῆς, καὶ ἀξιον μεγίστης εἰναι τιμῆς προσειρήκασιν. ὁ δὲ τοῦτον παρευθὺ τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τιμῇ ἠξίωσεν καὶ οἰκεῖον ἑαυτῷ κατεστήσατο. 16 Ἐτελεύτησεν δὲ ὁ πατριάρχης Στέφανος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης ὁ μυστικὸς ἐχειροτονήθη Νικόλαος, ὁ πολλὰ μὲν κατὰ τῆς σοφίας προτερήματα σὺν εὐσχήμονι καταστάσει. παρε-λήφθη δὲ ἡ πόλις Δημητριάς, ἡ ἐν τῷ θέματι Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. 17 Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἀνναν θυγατέραν Ζωῆς τὴν ἀπὸ τοῦ Ζαούτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ κατὰ τύπον κλητόρια, Ἀγούστας μὴ οὐσης. ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ Ὀψικίου θέματος, ὠραίαν τε καὶ περικαλλῆ· ὁ νομα δὲ αὐτῇ Εὐδοκία. ἐγμημέν τε αὐτὴν καὶ ἐστεψεν· ἕξ ἧς παῖδα ἐποίη-σεν ἄρρενα, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὴ καὶ τὸ γεννηθὲν ἐτελεύτησεν. 18 Ἐκτισεν δὲ πλησίον τοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναοῦ ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς ἐπ' ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Θεοφανοῦς. ἐκτισεν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐκκλησίαν 365 τῶν λεγομένων Τόπων, καὶ μονὴν ἀνδρῶν εὐνούχων ἐν αὐτῇ κατε-σκεύασεν· ἐνθα καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαγδαληνῆς ἀνακομίσας ἀπέθετο. τοῦ δὲ στόλου ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν τοιούτων ἐργοῖς ἀσχολουμένου, τὸ ἐν Σικελίᾳ Ταυ-ρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρων παρελήφθη καὶ πολὺς τῶν Ῥωμαίων φόνος ἐγένετο. κατεσχέθη δὲ καὶ Λῆμνος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ πλεῖστος ἠχμαλωτίσθη λαός. 19 Προέλευσιν

δὲ τοῦ βασιλέως πεπονηκότες τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς εἰς τὸν αἰγιονόμωτον Μώκιον, ἐν τῷ εἰσοδεύειν καὶ πλησίον τῶν ἀγίων γενέσθαι θυρῶν ἐκπεπηδηκώς τις τοῦ αἰγίου ῥάβδω παχεῖα καὶ ἰσχυρᾷ τούτου εἰσέεισε κατὰ κεφαλῆς, καὶ δὴ αὐτὸν ἐθανάτωσεν παρευθύ, εἰ μὴ προνοία τινὶ τὸ τῆς ῥάβδου αἰγίου τῷ πολυκανδήλῳ προσκεκρουκῶς τῆς βιαίας μικρὸν ἀνεσχέθη φορέας. τοῦ δὲ αἰγίου σφοδρῶς ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως καταρρέοντος κεφαλῆς ταραχὴ τε καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων ἐγένετο. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος νόσον προφασισάμενος οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ, ὡς ἐκ τούτου ὑποπτευθῆναι αὐτὸν τὴν τοιαύτην ἐπιβουλήν κατεργάσασθαι. ὁ δὲ τὸν βασιλέα πλήξας κατασχεθεὶς καὶ πολλὰς βασάνους ὑπομεμενηκώς, ἐπεὶ μηδένα συνειδέναι καθωμολόγει, τέλος χεῖρας καὶ πόδας ἐκκοπεῖς ἐν τῇ τοῦ ἵππικοῦ σφενδόνη ἐκάη. ἐκτοτε δὲ ἡ τοιαύτη ἐξεκότη προέλευσις. μετὰ δὲ τινὰ καιρὸν Μάρκος ὁ σοφώτατος μοναχός, οἰκονόμος ὢν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὁ καὶ ἐν μεγάλῳ σαββάτῳ τετραῶδιον τοῦ μεγάλου Κοσμᾶ ἀνεπλήρωσεν, ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ συνεστιῶν 366 μενος ἐλιπάρει τούτῳ μὴ τὴν τοιαύτην ἐκκοπῆναι προέλευσιν. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαναινομένου ὁ Μάρκος εἶπε "μὴ ὀργίζου μηδὲ χαλέπαινε, ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ προγεγραμμένον ἔστιν παρὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ τοῦτό σε καθυποστῆναι· προείρηκε γὰρ τοῦτο, λέγων "30 σα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἀγίῳ σου, καὶ ἐκαυχῆσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ ἔορτῆς σου." 3 δεῖ οὖν σε, δέσποτα, ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπι δεκά τὴν βασιλείαν κατασχεῖν." ὁ καὶ γέγονεν· μετὰ γὰρ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δεκά ἐνιαυτῶν, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ἡ καὶ ἐπλήρη, τετελεύτηκεν. 20 Ἡ δὲ Ζωὴ ἡ τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ παλατίῳ μετὰ τοῦ βασιλέως ἀστεφής. τῶν δὲ Βουλγαρικῶν ἐφόδων Ῥωμαίους ἐπιτριβόντων, οἱ ἐξ Ἀγαρ μαθόντες τοῦτο στόλος ἐξήσαν ναύμαχος, ἐπιστήσαντες στρατηγὸν Τριπολίτην Λέοντα, Ἀττάλου μὲν ἐξωρημένον τῆς πόλεως, τῆς δὲ Χριστιανῶν εὐσεβείας ἀποστήσαντα. καὶ Τρίπολις μὲν ὠνόμασται ἢ κατὰ Φοινίκην τρισὶ διαιρεθεῖσα ταῖς γενεαῖς ἐξ Ἀραδίων καὶ Τυρίων καὶ Σιδωνίων ἀποίκων. τοῦ δὲ βασιλέως ἐξεληθόντος ἐν τῷ τοῦ Βουτίου ἐμπορίῳ πρὸς τὸ τὴν μονὴν ἐγκαινίσαι τοῦ πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ Χριστοφόρου, ἡ ἀγγελία αὐτὴν κατέλαβεν ὡς Τριπολίτης μετὰ στόλου τῶν Σαρακηνῶν κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἀνέρχεται. ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Εὐστάθιον τὸν τῆνικαῦτα δρουγγάριον μετὰ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου ὁ καὶ μὴ δυνηθεὶς ἀντιτάξασθαι 367 σθαι τούτῳ ἀντεστράφη κενός. κατόπιν δὲ αὐτοῦ ὁ Τριπολίτης ἐλθὼν ἐντὸς Ἀβύδου εἰσελήλυθεν καὶ μέχρι Παρείου κατέλαβεν. τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἀγγελθὲν εἰς μεγάλην αὐτὸν ἀθυμίαν καὶ ἀμνηχανίαν περιέστησεν. Ἡμερίῳ οὖν πρωτασηκρήτις τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἐχειρίσας κατὰ τοῦ Τριπολίτου ἀπέστειλεν ὁ καὶ Ἀβυδὸν διελθὼν τὴν καθ' Ἑλλησποντον, ἡν Μιλησίων κατώκισαν ἀποικεῖς, Ἑλλησποντον τὸν ἀπὸ Ἑλλης τῆς Φρίξου ἀδελφῆς τῷ ἐκεῖσε πελάγει ριφείσης οὕτως ἀγορευόμενον, καὶ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ τὴν κλήσιν ἀπέληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων φορᾶς ἀΐσσοῦσης κατὰ τρόπον αἰγός, ἐξῆς δὲ προσωρικῶς Στροβήλῳ τῇ κατὰ Κιβύρραν (καὶ Στρόβηλος μὲν ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως, Κιβύρρα δὲ ἀπὸ Κιβύρρου ἀδελφοῦ Μαρσοῦ τε καὶ Κιδράμου) καὶ Λαμψάκῳ, ἀπὸ φωτὸς λάμψεως ὠνομασμένη, ὁ περ νυκτὶ Φωκαέων θεμελιούντων ταύτην εὐξαμένων θεόθεν ἐπέλαμψεν, καὶ ἡ τῶν θεμελιῶν βάσις καλῶς κεκραταίωτο, μετὰ ταῦτα τῇ Ἰμβρῳ διεληλυθώς, ἡ τις ἀπὸ Ἰμβρου κέκληται υἱοῦ Ἀνθοῦ, οὗ γενέτης Στάφυλος Διονύσου φίλτατος ἐγγονος, Σαμοθράκην δὲ διαβάς καὶ τῇ Θάσῳ προσπελάσας, ἡν Χρυσὴν οἱ πρὶν διεφημίζοντο, Σαμοθράκην δὲ ἐν Θράκῃ χερόνησον τὴν πρότερον Θηριοῦσαν διὰ τὸ θηρίων πεπληρωθῆναι, ἱερὰν Νυμφῶν οὖσαν, μετέπειτα τοῦ ῥοῦ συρραγέντος εἰς νῆσον συστήναι καὶ ὑπὸ Σαμίων μετοίκων ἐν κατασχέσει γενέσθαι

καὶ Σαμοθράκην κληθῆναι, τοὺς πολεμίους κατέλαβεν. πλὴν οὐδὲ 368 πλησιάσαι τούτων τῷ στόλῳ τετόλμηκεν. αὐθόρμητος δὲ ὁ Τριπολίτης θεοῦ τοῦτον ἀπελαύνοντος ἀντεστράφη, καὶ ἐν Θεσσαλο- νίκη, καταλαβὼν ταύτην, καὶ Λέοντα τὸν ταύτης στρατηγόν, ὡς ἠν ἐπώνυμον Κατζιλάκιος, κατασχών, σφαγὴν πολλὴν καὶ χύσιν αἱμάτων εἰργάσατο. 21 Ῥοδοφύλης δὲ τις κουβικουλάριος εὐτυχὲν ἐν Σικελίᾳ διὰ τινὰ χρεῖαν ἀποσταλείς, χρυσοῦ λίτρας ἐπιφερόμενος ἕκα- τόν· νόσῳ δὲ περιπεσὼν ἐν Θεσσαλονίκη εἰσῆλθεν ὡς τε λούσασθαι καὶ ἀπολαῦσαι ἀνέσεως. τοῦτον ὁ Τριπολίτης κατασχών, καὶ μαθὼν ὡς χρυσίον ἐπιφέρεται, πολλὰ βασανίσας ἀπέκτεινεν μηδὲν εἰς χεῖρας διατεινόμενον· εὐτυχὲν γὰρ τοῦτο ἐν τῇ ὁδῷ ἀπολιπὼν, ὁ περὶ Συμεῶν ἀσηκρῆτις διερχόμενος ἀνείλετο, ὁ δὲ μετὰ ταῦτα πατρίκως καὶ πρωτασηκρῆτις ἐγένετο. τοῦ δὲ Τριπολίτου καταστρέψαι τὴν πόλιν βουληθέντος, δηλοῖ αὐτῷ Συμεῶν χρυσίον λαβεῖν καὶ τῆς καταστροφῆς ἀποσχέσθαι· ὁ καὶ γέγονεν. ὀπισθόρμητος πάλιν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀπῆει. ὁ δὲ Ἡμέριος ταῦτα διεγνώκως πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν διανίσταται δίωξιν. οἱ δὲ τῆς Κρήτης προσ- βάλλουσι, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ ἀπόμοιραν τῆς λείας ἀπένειμαν, κάκει-θεν τῆς παυρίδι παλινοστήσαντες ἀπρακτεῖν κατὰ Λῆμνον ἕωσιν τὸν Ἡμέριον. 22 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τῶν Ἀνατολικῶν ὑποστράτηγον Εὐστάθιον πατρίκιον, ὁ δὲ ἐκ τῆς καλλίστης καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς τῶν Ἀργυρῶν ἐκπεφώνηται· ὁ δὲ τοῖς Ἰσμηλίταις κατεστράτει καὶ εἰς τρε- 369 πεν οὐχ ἁπαξ ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ῥώμῃ καὶ ἰσχυρίᾳ καὶ συνέσει καὶ ἀνδρίᾳ καὶ φρονήσει καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τετιμημένος καὶ ἐπειλημμένος, εἰς τὸν καὶ Ἀνδρόνικον τὸν ἐκ τοῦ Δουκός. Εὐστάθιον Ἀργυρὸν οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐδέδισαν, ὡς τὸ τούτου ὀνομαστικὸν καὶ φόβον αὐτοῖς λέγεσθαι. Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ, ἠν ἐπώνυμον τὰ Σπειρά, ἐξελεῖν, ἐν τῷ Δα- ματρῶν οὐσαν, φυγῆν ἐχρήσατο ἁμα χρήμασι καὶ ἰπποῖς αὐτοῦ, τοὺς δημοσίους ἰπποὺς τοὺς ἐν ἐκάστη ἀλλαγῇ ἀγκυλοκοπῶν. ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς ὁπισθεν αὐτοῦ διώξαι αὐτὸν Βασίλειον ἔται- ρειάρχην τὸν Καματερόν καὶ τὸν Κρηνίτην τὸν Γεώργιον. ἐπεὶ δὲ τὸν Ἀλυνὸν Σαμωνᾶς ἐμελλεν περᾶν, κατέλαβεν αὐτὸν ὁ Νικηφό- ρος δρουγγάριος ὁ Καλλωνᾶς καὶ κατέσχεν. ὁ δὲ πολλὰ ἰκέτευεν καὶ ὑπισχνεῖτο δίδοναι. ὡς δὲ οὐκ ἐπειθεν, εἰς τὸν ἐν τῷ Σιριχᾶ καταφεύγει σταυρόν, εὐχῆς δῆθεν χάριν ἐληλυθέναι προφασισά- μενος. καταλαβὼν οὖν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου ὁ Δουκός υἱὸς καὶ τοῦτον ἀναλαβὼν ἐν τῇ πόλει ὑπέστρεψεν. προσέταξεν δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος Βάρδα οἰκίᾳ φυλάτ- τεσθαι. ἠρώτησεν δὲ Κωνσταντῖνον εἰ ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ φεύγων ἐτύγχανεν· καὶ μαθὼν τοῦτο ἀληθῆς εἶναι, παρήγγειλε Κωνσταν- τίνῳ μὴ τοῦτο εἰπεῖν ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ἐρωτώμενῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σιριχᾶ χάριν εὐχῆς παρεγένετο· ἠθελε γὰρ ὁ βασιλεὺς συγ- γνώμης τυχεῖν τὸν Σαμωνᾶν. καὶ προσκαλεσάμενος τὴν σύγκλη- τον καὶ εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν τὸν Κωνσταντῖνον οὕτως ἠρώτη- 370 σεν. "πρὸς τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, εἰ φευγεν ἐν Συρίᾳ ὁ Σαμωνᾶς; ναὶ ἢ οὐ;" ὁ δὲ τοὺς ὀρκους εὐλαβηθεὶς (εἰ πεν γὰρ πρότερον μὴ ὀρκιζόμενος, ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς ἐρωτώμενος, μὴ τὸ οὐκ εἰπεῖν) ὡμολόγησε πάντων ἐνώπιον ὅτι εἰς Συρίαν εἰς φευγεν. μετ' ὀργῆς δὲ τοῦτον τοῦ βασιλέως ἀποπεμψαμένου, ἐποίησε Σα-μωνᾶς ἀπὸ ὀψέως μῆνας τέσσαρας ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος καθήμε- νος, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς βασιλικῆς ὀψέως καὶ ὀμιλίας κατηξιώθη. 23 Ἐγέννησε δὲ Λέων Κωνσταντῖνον υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς, οὗ ἐν τῇ γεννήσει ἐφάνη κομήτης ἀστήρ, τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνατολὰς ἀφίεις καὶ ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ φαινόμε- νος τεσσαράκοντα. ὁ δὲ ἐβαπτίσθη ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ ἀγίᾳ τῶν φώτων ἡμέρᾳ, ἀναδεξαμέ- νων αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀταδέλ- φου τοῦ βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ

πατρικίου καὶ τῶν ἐν τέλει ἀπάν- των. γέγονε τότε καὶ ἡ Κύφη γηροκομεῖον, τῶν ἐκεῖσε ἐταιρίδων ἐκδιωχθέντων. εὐλογήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς ὑπὸ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, οστις καὶ καθρέθη· καὶ βασίλισσαν αὐτὴν ἀνηγόρευσεν. διὰ ταύτην οὐκ αἰτίαν ὁ πατριάρχης τὸν βασιλέα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσέρχασθαι διεκώλυσεν, ὅθεν διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους διήρχετο εἰς τὸ μητατόριον. 24 Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ συνεργὸς καθεστάναι τῷ βασιλεῖ πρὸς παρανομίαν καὶ κακίαν 371 α πασαν. καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἠρξαντο μελετᾶν. προσκαλε- σάμενος γὰρ τὸν πατριάρχην Νικόλαον (πρῶτη ἡν τοῦ Φεβρουα- ρίου μηνός) καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι, ἐπεὶ πεῖσαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπὸ κλητορίου ἀπὸ τοῦ Βουκολέοντος πλοίω μικρῷ ἐμβιβάσαντες ἐν τῇ Ἱερεῖα διεπέρασαν, ἀφ' ἧς μέχρι Γαλακρηνῶν μόλις ἀπήει χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. χειροτονεῖται ὁ σύγκελλος Εὐθύμιος πατριάρχης, ἀνὴρ ἱεροπρεπῆς ἐγκρατὴς τε καὶ θεοσε- βής, ὁ ν φασιν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέ- ξασθαι· καὶ γὰρ διενεοῖτο ὁ βασιλεὺς νόμον πονηρὸν ἐκθεῖναι τοῦ ε χειν γυναικας α νδρα τρεῖς καὶ τέσσαρας, πολλῶν λογιωτάτων ἀν- δρῶν εἰς τοῦτο αὐτῷ συνεργούντων. 25 Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ πλησίον τῶν ἁγίων ἀποστόλων τοῦ τὰ ἐγκαίνια ἐπιτελέσαι καὶ ἀριστῆσαι. καὶ γέγονεν α νεμος ὁ λεγόμενος λίψ, φυσήσας εως τρίτου σφοδρῶς, συσσεισας καὶ οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας, ὡστε πάντας φεύγειν ἐν τόποις ὑπαί- θροις, λέγοντας συντέλειαν εἶναι κοσμικὴν, εἰ μὴ ἡ τοῦ θεοῦ φι- ανθρωπία δι' ο μβρων ε στησεν τὴν τοιαύτην καταγίδα. 26 Στόλου δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντος, ὁ βασιλεὺς Ἡμέριον λογοθέτην τοῦ δρόμου τοῦ στόλου παντὸς ἀρχηγὸν προβάλλεται. ἐδέξατο καὶ Ἀνδρόνικος ὁ δούξ συνεισελ- θεῖν τῷ Ἡμερίῳ καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς καταπολεμῆσαι. ὁ δὲ Σα-μωνᾶς ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς ὡν Ἀνδρονίκῳ βόθρον αὐτῷ ὑπώρυτ- 372 τεν καὶ τοῖς ποσὶ παγίδας ὑπετίθει, δυσμενῶς ε χων αὐτῷ διὰ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς φυγῆς· ὑπέβαλε δὲ τινα γράψαι λαθραίως Ἀνδρο- νίκῳ μὴ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν, ὅτι, φησίν, παραγγελίας ὁ Ἡμέριος εἰληφεν παρὰ βασιλέως, ὑποβληθέντος παρὰ Σαμωνᾶ, κατασχεῖν καὶ τυφλώσαι σε. πολλὰ δὲ τοῦ Ἡμερίου προτρεπο- μένου τὸν Ἀνδρόνικον ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικειμένων, ἀπεσκήρτησε, μὴ τοῦτο ποιῆσαι καταδεξάμενος. Ἡμέριος δὲ μόνος τῇ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ μνήμῃ συμβα- λῶν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν μεγάλην νίκην εἰργάσατο. τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος, καὶ ἀπογνοὺς, ἀμα συγγενέσι καὶ δούλοις αὐτοῦ πόλιν κατέσχεν τὴν λεγομένην Καβάλαν, εἰς ἀποστασίαν ὀρμήσας. ὁ δὲ Σαμωνᾶς πάλαι ποτὲ τοιοῦτου ἐπιλαβέσθαι και- ροῦ ἐπιθυμῶν πρὸς βασιλέα ε λεγεν "οὐκ αεί, δέσποτα, ε λεγον ο τι ἀντάρτης καὶ ἀποστάτης ἐστὶν ὁ δούξ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου πολέ- μιος;" παραυτίκα γοῦν ἀπέστειλεν Γρηγορᾶν Ἰβηρίτζην λεγόμε- νον, δομέστικον ο ντα τῶν σχολῶν καὶ συμπένθερον Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος, καὶ πῶς ὁ πατριάρχης Νικόλαος τῆς ἐκκλησίας ἐξεδιώχθη, τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐξέφυγεν πανοικί, τηνικαῦτα κατὰ Ῥωμαίων ἐξεληλυθόσιν· ο ν ἀμερμουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς προσεδέξατο. ἔλυπεῖτο δὲ ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ ἐβούλετο λόγον αὐτῷ ἐνυ- πόγραφον ἀποστεῖλαι τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὑποστρέψαι. συνεβού- λευσαν δὲ τινες τῷ βασιλεῖ φιλοφρονηθῆναί τινα τῶν τοῦ πραιτω- 373 ρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογρά- φου. ὁ δὲ καὶ πεποίηκεν, διὰ κινναβάρεως γράψας καὶ βούλλη σφραγίσας χρυσοῦ καὶ ε νδον βραχέος φατλίου τράκτου κατακλείσας αὐτό. τοῦ δὲ Σαρακηνοῦ ἀπὸ βασιλέως ἐξελθόντος, προσκαλε- σάμενος τοῦτον ὁ Σαμωνᾶς εἰπεν "οι δας ο κατέχεις;" τοῦτο εἰπὼν δὴ ὁ ἐκράτει κηρόν, ὡς τῆς Συρίας εἰ η

ἀπώλεια. δὸς αὐτῷ χρήματα παρήγγειλεν τοῦτο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζῆρ ἐμβαλεῖν. ὁ δὲ ἀπελθὼν τοῦτο πεποίηκεν. ἐκρατήθη δὲ Ἀνδρόνικος καὶ ἐδεσμήθη μετὰ πάντων τῶν αὐτοῦ συγγενῶν· καὶ μαθὼν διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ ταῦτα γεγονέναι, ἀναγκασθεὶς τὴν ἰδίαν πίστιν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐξωμόσαντο. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, εἰδὼς ὡς ἀδύνατόν ἐστιν ἐκεῖθεν ἐξελεῖν, βουλῆ αὐτοῦ φυγῆ χρησάμενος ἀπὸ Συρίας ἐξῆλθεν, καὶ πρὸς βασιλέα ἐπάνεισι σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὁ ν δῶροις πλείστοις ὁ βασιλεὺς δαψιλευσάμενος τάδε φησὶ πρὸς αὐτόν, στὰς ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν εἰκόνι, "μὴ πεπλάνησο καθ' ἑαυτὸν τῷ παρὰ πολλοῖς εἶναι ἀδόκονον Κωνσταντῖνον βασιλεύοντα Ῥωμαίων. ὁ μνημί σοι εἰς τὴν παντέφορον δίκην καὶ εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν εἰκόνα ὁ τι οὐκ ἐστι σὸν τὸ βασιλεῖον διὰ τὸ κατονομασθῆναί σε Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ τῷ φιλάτω μου υἱῷ θεόθεν διὰ προγόνων δεδωρηται, καθὼς παρὰ πολλῶν ἀγίων ἀνδρῶν πεπληροφόρημαι. εἰ γὰρ πειραθείης τοῦτον διαχειρίσασθαι, τῇ πύλῃ ταύτῃ ἢ κεφαλῇ σου σώματος ἐκτὸς εἰσελεύσεται." ὁ καὶ γέγονεν· μετὰ γὰρ τὸ α ραι 374 αὐτόν τυραννικῶς χεῖρας ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ αἵματι καὶ λύθρῳ καὶ κόνει ἀμαυρωθεῖσα διὰ τῶν αὐτῶν πυλῶν εἰσελήλυθεν. 27 Ὁ δὲ βασιλεὺς διεδέξατο τὸν Εὐστάθιον ἐπονομαζόμενον Ἀργυρὸν ἀπὸ τοῦ δρουγγαράτου τῆς βίγλης δι' ὑπόνοιάν τινα, καὶ τοῦτον εἰς τὸν οἰκὸν αὐτοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὸ Χαρσιανόν. καθ' ὁδοῦ δὲ εἰς τὸ Ἀραν φάρμακον παρὰ ἀνθρώπου αὐτοῦ λαβὼν τέθηκεν, καὶ θάπτεται εἰς τὸ Σπυνὶν τοῦ Ἀρα τὴν κορυφήν. εἰθ' οὐ τω οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Πόθος καὶ Λέων, οἱ τῇ τοῦ μαγλαβίτου ἀξία τετιμημένοι, ἀραντες αὐτόν θάπτουσιν αὐτόν εἰς τὸ γονικὸν αὐτῶν μοναστήριον τὸ ο ν εἰς τὸ θέμα τοῦ Χαρσιανοῦ τῆς ἀγίας Ἐλιζάβητ, τὸ ἀνιερωθὲν παρὰ Λέοντος τουρμάρχου τοῦ πάππου αὐτῶν· ο ς καὶ τὸ νομα τῶν Ἀργυρῶν εἰληφεν, εἰτε διὰ τὸ καθαρὸν καὶ ἀγνὸν τοῦ σώματος, εἰτε διὰ τὸ κάλλος καὶ γενναῖον τῆς ο ψεως, εἰτε διὰ τινὰ τρόπον τῆς γενεᾶς καὶ ἀνδρίας αὐτοῦ· καὶ γὰρ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ οἰος ε τερὸς ἐπὶ Μιχαὴλ βασιλέως οὐχ εὐρέθη στρατιώτης, ὡς πολλάκις τοῖς Ἀγαρηνοῖς τῆς Τεφρικῆς μετὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ μιγνύμενον εἰς τροπὴν καὶ φροῦδον καὶ ἀπώλειαν παρέχειν, καὶ τὸ νομα αὐτοῦ φημιζόμενον καταπτήσσειν καὶ τρέμειν. 28 Ἀλλαγίου δὲ ε νεκεν ἀπὸ Ταρσοῦ ἐξῆλθεν ὁ τε Ἀβελ-βάκης ἐκεῖνος καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ· καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἐδέξατο, κόσμῳ πολλῷ τὴν Μαγναῦραν κατακοσμήσας. ἐκαλλῶ- 375 πισεν δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν παντελῶς, καὶ ὑπέδειξεν ἀπαντα τὰ τίμια σκευὴ τοῖς Ἀγαρηνοῖς· ὁ περ ἀνάξιον ἦν Χριστιανικῆς καταστάσεως, ἀθεμίτοις καὶ ἄλλοεθνεῖσιν τὰ τῆς τοῦ θεοῦ λειτουργίας σκευὴ καταθέσθαι. ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἠθέλησεν συνεῖναι τῷ υἱῷ· ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον παρήνει εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέφειν καὶ τῆς ἰδίας ἀντέχεσθαι πίστεως. "κἀγὼ δέ" φησιν, "εἰ περ δυνηθῶ, τάχιον πρὸς σὲ ἐπανελεύσομαι." 29 Τῇ δὲ τῆς πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ στέφει ὁ Λέων ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον διὰ Εὐθυμίου πατριάρχου. ὁ δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἀνθρωπὸν αὐτοῦ, τὸν πρότερον Βασιλεῖω μαγίστρω καὶ κανικλείῳ δουλεύσαντα, τῇ Αὐγούστη ἐπίδεδωκεν πρὸς τὸ ταύτη ὑπηρετεῖσθαι· ο ς τοσοῦτον ἠγαπήθη παρὰ τε τοῦ Λέοντος καὶ τῆς βασιλίσσης αὐτῆς ὡστε καὶ τὸν Σαμωνᾶν διαφθονεῖσθαι αὐτόν καὶ λοιδορεῖσθαι τοῦτον ὡς τῇ Αὐγούστη στυνόντα· ὁ περ ὁ βασιλεὺς ἀληθὲς εἶναι ὑπονοήσας, ἀποστείλας ἀπέκειρεν αὐτόν ἐν τῇ τοῦ ἀγίου Ταρασίου μονῇ, αὐτῷ τῷ Σαμωνᾶ ἐπιτρέψας τοῦτο ποιῆσαι. μετ' ὀλίγον δὲ βουλόμενος τοῦτον ἀναλαβέσθαι, ἐκέλευσεν τῷ Σαμωνᾶ ἐν τῇ τῶν Σπειρῶν μονῇ τοῦτον ἀπαγαγεῖν. ἐν τῷ Δαματρῶν ο ν ὁ βασιλεὺς ἐξελθὼν, καὶ ἐν τῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσαντος μονῇ, εἰδὲν Κωνσταντῖνον, καὶ παρευθὺ διεκελεύσατο, καὶ ἐνέδυσαν αὐτόν ἱμάτια κοσμικά, καὶ ἐπέδωκαν εἰς χεῖρας τὸ τοῦ βασιλέως ποτήριον ἐν τῷ

ἀρίστῳ, καὶ ὑπέστρεψεν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ παλατίῳ. ὄρων δὲ Σαμωνᾶς 376 τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην πρὸς Κωνσταντῖνον ἀξανομένην, πιττά- κιον συντίθησι μετὰ μεγίστου κοιτωνίτου καὶ Μιχαὴλ Τζιρήθωνος λαιδορίας κατὰ βασιλέως εχον ἀπείρους, διὰ τοῦ Ῥοδίου Κωνσταν- τίνου τοῦ αὐτοῦ ὑπογραφέως τοῦτο συντάξαντες· ο περ ἐν τῷ μη- τατορίῳ ε ρρισαν. τοῦ δὲ βασιλέως εἰσεληλυθὸς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μητατορίῳ γενομένου, καὶ ἐν ῶ ηυ χετο τόπω τοῦτο εὐρηκῶς καὶ ἀναγνοὺς πολλῇ θλίψει κατεσκεδάσθη, καὶ ἐζήτει τὸν τοῦτο πεποικηκότα. (30) γέγονε δὲ ε κλειψις σελη- νιακῆ. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μητροπολίτην Συννάδων Πανταλέοντα προσεκαλέσατο, μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τῆς ἐκλείψεως ἀποτέλε- σμα· ο ν προσερχόμενον πρὸς τὸν βασιλέα ὁ Σαμωνᾶς ἠρώτησεν "εἰς τίνα ἢ κάκωσις;" ὁ δὲ ε φη "εἰς σέ· καὶ ἐὰν τὴν Ἰουνίου τρισκαιδεκάτην διέλθῃς, οὐδὲν ε κτοτε πείση κακόν." πρὸς δὲ τὸν βασιλέα εἰπεν ὡς εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον ἢ ε κλειψις ἀποσκήψει. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπόπτεισεν τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελ- φὸν ἀποβήσασθαι. ὁ δὲ Τζιρήθων ἰδίᾳ τῷ βασιλεῖ μετὰ ταῦτα καθωμολόγησεν ὡς ὁ Σαμωνᾶς εἰ η τὸ πιττάκιον πεποικηκῶς, παρ- ευθὸν ο ν καταβιβάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀποκεί- ρει μοναχὸν καὶ ἀπάγει αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μονήν. ἐποίησεν δὲ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον, καὶ ἐκτισεν αὐτῷ μονήν ἐν Νοσιαῖς, καὶ παραγενόμενος α μα Εὐθυμῖω πατριάρχῃ ἐνεκαίνισεν αὐτήν. 31 Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ ναυμαχία γέγονεν Ἡμερίου λογο- 377 θέτου μετὰ Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηῶν, στρατηγούντος ἐν Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος. ἠττήθη Ἡμέ-ριος καὶ μόλις διεσώθη, σχεδὸν ἀπάντων τῶν μετ' αὐτοῦ κεκιν- δυνευκόντων. 32 Κοιλιακῶ δὲ νοσήματι περιπεπτωκῶς Λέων ὁ βασι- λεὺς εἰς ἀδυναμίαν η λθεν ἐσχάτην, ὡστε μόλις δυνηθῆναι αὐτὸν κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον ἐν τῷ τῆς ἐγκρατείας δημηγορήσαντα· "ὄρατε κατεσκληκῶς με καὶ νόσω τρυχόμενον· οὐκέτι τάχα μεθ' ὑμῶν καταλήψομαι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν." γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός εἰς τὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κηρουλάρια, καέντων τῶν τοποθεσιῶν καὶ χαρτοθεσιῶν τῆς πατριαρχικῆς σακέλλης. Μαῖῳ δὲ ἰα', ἡμέρα γ', Ἰνδικτιῶνος ιε', τελευτᾷ Λέων ὁ βασι- λεὺς, Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς· ο ν ἰδὼν, ὡς φασι, πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον ε φη "ἰδὲ ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ δεκατρεῖς μῆνας." πολλὰ δὲ τούτῳ ἐνέσκηψεν ἐκλιπαρήσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον φυλάττειν.

{1ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΥΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.}1

Ἀλέξανδρος ἐβασίλευσεν ετος εν ἡμέρας κβ' σὺν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ Λέοντος. ἀποστείλας δὲ ἠγαγεν Νικόλαον ἐκ Γαλακρη- νῶν, καταγαγὼν τοῦ πατριαρχείου Εὐθύμιον, καὶ ἐνεθρονίασεν 378 τὸν αὐτὸν Νικόλαον τὸ δεύτερον. ποιήσας δὲ σελέντιον ἐν τῇ Μαγναύρᾳ Ἀλέξανδρος κατήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἀγαθοῦ Εὐθύμιον, καὶ α μα Νικολάω καθεσθεὶς τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν ἐποίησαντο. εὐθύς δὲ ὡσπερ ἀνήμεροι θῆρες ἐμπεπηδηκότες τοῦ ἱεροπρεποῦς ἀνδρὸς τὴν σεβασμίαν γενειάδα ἀπέτιλλον καὶ ἐπὶ τράχηλον ὡθουν καὶ α λλας ἀνυποίστους ποινὰς τούτῳ ἐπέφερον, ἐπιβάτην ἀποκα- λουῶντες καὶ μοιχὸν καὶ ἀλλοτρίᾳ ἐπιπηδήσαντα γυναικί. ὁ δὲ ἱερός ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ αἰδέσιμος πράως πάντα καὶ ἡσύχως ὑπέφερον. ὑπερόριος ο ν ἐν τοῖς Ἀγαθοῦ σταλείς, καὶ τέλει τοῦ βίου χρησά- μενος, ἐν τῇ πόλει θάπτεται εἰς τὴν αὐτοῦ μονήν. ὁ δὲ τοῦ πα- τριάρχου κληρικὸς ὁ τὰς πολιὰς αὐτοῦ τίλας εἰς τὴν Μαγναύραν ἐν τῷ ἐξορίζεσθαι αὐτόν, ὑποστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, τὴν αὐτὴν τὴν ὡραν ὁ οἶκος αὐτοῦ πυρκαϊᾷ παρεδόθη ἀοράτῳ. ευ ρε δὲ καὶ

τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐπειλημμένην καὶ κρατηθεῖσαν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν λαλίαν· ἢ τις καὶ κλινήρης οὐ σα δῆρκεσε τὴν ἐφήμερον τροφήν ζητοῦσα μέχρι Νικηφόρου βασιλέως τοῦ Νικητοῦ. 2 Ὁ οὐ ν' Ἀλέξανδρος καὶ πάλαι τοῦτο εργον εχων, τὸ ἄβροδίατος εἶναι καὶ τοῖς κυνηγεσίοις προσέχειν διὰ τὰς ὑπερ- οψίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος, καὶ μηδὲν βασιλέως εργον δια- πράττεσθαι, ἀλλὰ τὸ τρυφᾶν καὶ ἀσελγείαις σχολάζειν ἡγαπηκῶς, μονώτατος ἀρξας οὐδὲν γενναῖον ἢ λόγου ἀξιον κατεπράξατο. ἀμα γὰρ τῷ γενέσθαι μονοκράτωρ Ἰωάννην παπᾶν (Λαζάνης τούτω 379 ἐπώνυμον) ραίκτωρα πεποίηκεν· ος καὶ κακῶς τὸ ζῆν ἀπέρρηξεν μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ ἑβδόμῳ σφαιρίζων. (3) ὡσαύ- τως οὐ ν καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλίτζην τὸν ἀπὸ Σκλαβισίαν σφοδρῶς κατεπλούτισεν καὶ τοῖς τοῦ παλατίου περιήντλησε χρή- μασι. φασὶ δὲ καὶ βεβουλεῦσθαι αὐτὸν πολλάκις τὸν αὐτὸν Βα- σιλίτζην εἰς βασιλέα προχειρίσασθαι, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον τοῦ Λέοντος υἱὸν εὐνουχίαι· ἢ τις βουλή καὶ διεσκεδάσθη παρὰ τῶν εὐνοούντων τῷ Λέοντι, ποτὲ μὲν ὡς νήπιός ἐστι ποτὲ δὲ ὡς ἀσθε- νῆς ὑποτιθεμένων. ἐπὶ τούτου ἀστὴρ ἐφάνη κομήτης ἐκ δύσεως· ξιφίαν αὐτὸν ἐκάλουν, ο ν αἱμάτων χύσιν προσημαίνειν ἐν τῇ πόλει γενέσθαι εφασαν. 4 Οὐτος Ἀλέξανδρος πλάνοις ἑαυτὸν καὶ γόησιν ἐκδεδω- κῶς ἐπέισθη ὑπ' αὐτῶν ὡς ὁ ἐν τῷ ἵππικῷ σύαγρος χαλκοῦς ἐστι- κῶς στοιχεῖον αὐτοῦ εἶη· λέοντι γὰρ τῷ αὐτοῦ, φασίν, ἀδελφῷ ἀντιμάχεται, χοιρόβιον τὸν ἀνόητον ὑπεμφαίνοντες. ὁ δὲ τούτοις ἀπατηθεὶς αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανενέωσεν ὡς λει- πομένους αὐτῷ. τῇ τοιαύτῃ οὐ ν πλάνῃ πεποιθῶς ἵππικὸν πεποίη- κεν, καὶ τοὺς ἱεροὺς τῶν ἐκκλησιῶν πέπλους καὶ τοὺς λαμπτήρας ἀναλαβὼν τὸ ἵππικὸν κατεκόσμησεν, τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώ- λοις ὁ δεῖλαιος παρασχών. διὸ καὶ τὴν τιμὴν παρὰ θεοῦ ἀφηρέθη ὡς τάχιστα. 5 Ἡμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς ἡττης τῶν Ἀγαρηνῶν ὑποστρέψαντος, ἀποστείλας περιώρισεν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ πα- 380 λατίου ἢ ἐπώνυμον Καμπᾶ, διαπειλησάμενος αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν φανέντα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέον- τος. ὁ δὲ περιωρισμένος ἐπὶ μῆνας εξ ἑτελεύτησεν δεινῶς ὑπὸ θλίψεως κατεργασθεὶς. 6 Ὁ δὲ ἀρχων Βουλγαρίας Συμεὼν πρέσβεις πρὸς Ἀλέ-ξανδρον ἐξαπέστειλεν περὶ τῆς εἰρήνης, μηνύων ὡς ταύτην ἀσπά- ζοιτο, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι, ὡς περ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Λέοντος. ὁ δὲ ἀνοῖα καὶ ἀφροσύνη κρατηθεὶς τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Συμεὼν καὶ καταπλήττειν οἰόμενος. τῆς οὐ ν εἰρήνης διαλυθείσης οπλα κατὰ Χριστιανῶν κινήσαι Συμεὼν ἐβουλεύετο. 7 Ἀλέξανδρος δὲ ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασιν κατῆλθεν τῇ τῆς σφαιρᾶς χρήσασθαι παιδιᾷ. ῥομφαία δὲ θεηλάτῳ πληγεὶς καὶ ἀνελθὼν, αἱματος αὐτοῦ πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ αἰδοίων καταφερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτε- λεύτησεν, μηνὶ Ἰουνίῳ, ἡμέρα κυριακῇ, ἰνδικτιῶνος πρώτης, ἐπιτρόπους καταλιπὼν Νικόλαον πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγι- στρον καὶ Ἰωάννην μάγιστρον τὸν Ἑλαδᾶν καὶ Ἰωάννην ραίκτωρα καὶ Εὐθύμιον καὶ τὸν Βασιλίτζην καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, τὴν βασιλείαν τῷ υἱῷ Λέοντος Κωνσταντῖνῳ παραδούς. ἀπέθεντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις τῶν βασιλέων, καὶ ἐτέθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βασιλείου.

381 {ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΥΙΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ.}

1 Κωνσταντῖνος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος Λέοντος παῖς 1 τε τυγχάνων (εβδομον γὰρ εἶχεν τῆς ἡλικίας ετος) ὑπὸ Ἀλεξάν-δρου θεοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλέλειπτο, ὑπὸ ἐπιτρόπους τελῶν. ἐβασίλευσεν οὐ ν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ

ἐπιτρόπων καὶ σὺν τῇ μητρὶ ἐτη ἑπτὰ, ἀμα δὲ Ῥωμανῶ πενθερῶ αὐτοῦ, ὡν ἐν ὑποταγῇ, ἑτερετηκ', μονοκράτωρ δὲ ἐτη πεντεκαίδεκα, ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐτη νε'. λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ὡστε καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὡν σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ καὶ τῷ Ἐλαδᾶ Ἰωάννῃ μαγίστρῳ καὶ αὐτῶ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα εἰχεν τῶν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων ἀνηκόντων ὁσημέραι. 2 Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὐσης, δηλοῦται Κων-σταντίνῳ τῷ Δουκί, δομestikῶ τυγχάνοντι τῶν σχολῶν, παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχῆ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν κυβερνᾶν, εἰσελ-θεῖν καὶ ταύτης ἐγκρατῆς γενέσθαι ἀπονητί. ὡς δέ τινες, καὶ Νικόλαος πατριάρχης ἠγνοηκῶς ὡς κατ' ἐπίτροπὴν Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐγκεχεῖριστο τὰ τῆς ἐξουσίας ἐπίτροπεῖν, Ἀρταβάσδῳ ἐγχε-ρίσας, ὡ τὸ ἱερατεύειν ἐνείρητο, ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν τοῦ Δου- 382 κὸς Κωνσταντίνον, παρακελυόμενος εἰσεληλυθέναι τῇ βασιλίδι, ὡς τῆς βασιλείας ἐπιλάβηται ὁ δὲ διὰ τὴν τοῦ γράμματος δια-πόρθμευσιν τῆς περιωνύμου Σοφίας πρῶτος τῶν ἱερωμένων κε-κλήρωται. οὗτος γὰρ γεννήτωρ Ἀνδρέου τοῦ ἐν χρόνοις τοῖς καθ' ἡμᾶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην εἰς ἀκρον ἐλάσαντος, ἠπερ Ἀπελλίς καὶ Ἀγάθαρχος Ἡρακλείδης τε καὶ Φίλοινοσ οἱ Βυζάντιοι, καθ-εστήκει. (3) ὁ δέ, ἀτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὄνειροπολῶν καὶ τοῦ στέφους ἀεὶ ἐφιέμενος, ὡς εἶχε τάχος τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβεν ἀμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐγκρίτοις, ἱκανοῖς οὖσι. καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μι-χαήλ, οὐσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἰκῶ τοῦ πενθεροῦ αὐ-τοῦ Γρηγοῦρα ὕπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νική-τας δὲ ἀσηκρήτις, ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγωνῶς, τὴν Κωνσταντίνου ἀφιξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ καὶ μοναχῷ τῷ Ἐλαδικῷ κατεμήνυσεν· καὶ ἀμφῶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν Δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο, καὶ βουλήν ποιησάμενοι οὐπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ οὐλοῦ τὴν τοῦ ἵπποδρόμου πύλην καταλαμβάνουσιν, Κωνσταντίνον εὐφη-μοῦντες ὡς βασιλέα· ἐνθα δὲ ὁ τούτου ἵπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τῶν τοῦ ἵπποδρόμου πυλῶν ἀνηρέθη. μὴ δεχθεὶς οὖν ἐκέισε ὁ Κωνσταντίνος ἀλλ' ἀποσοβηθεὶς, ὡσπερ ὑπὸ τινος ἐκβακχευόμενος δαίμονος καὶ μὴ ἐφεστηκότα εχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἐρωτι, ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ὑπεχώρησεν στυγνός 383 τε καὶ κατηφής, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἵπποκόμου κρίνας σφαγὴν. ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος ἠλθεν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς αὐτῆς Χαλκῆς εἰσεληλυθῶς, μέχρι τῶν Ἐξ-κουβίτων παρεγένετο. ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς ἐκλο-γὴν τῶν τε τῆς ἐταιρείας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος μεθ' ὁπλων τούτους ἀπέστειλεν κατὰ τοῦ Δουκὸς. ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ πολέμου συστάντος, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἐπεσον τῶν μερῶν, ἐργον ἐκεῖσε μαχαίρας γενόμενοι, καὶ τοσοῦτον ὡστε τὸν τόπον ἐνλιμνασθῆναι τῷ αἰματι ποταμηδὸν καταρρέοντι. ἀνηρέθη δὲ καὶ Γρηγοῦρ ὁ υἱὸς τοῦ Δουκὸς καὶ Μιχαήλ ὁ ἐξ-ἀδελφος αὐτοῦ καὶ ὁ Κουρτίκης ὁ ἐξ Ἀρμενίων. ταῦτα ὁ Δοῦξ Κωνσταντίνος μαθὼν, ταραχῆς οτι πλείστης γενομένης, τοῦ ἵπ-πικοῦ ἐξήλαυεν. ὁ δὲ ταῖς ἐκεῖσε ὑπεστρωμέναις κατολισθήσας πλαξίν εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν. ἐπεὶ δέ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐρριμμένον καὶ μεμονωμένον κατέλαβεν (οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκε-δάσθησαν ἀπαντες), ξίφει τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλὴν, ἠτις τῷ βασιλεῖ προσενήνεκτο καταφανῆς ἀπασι τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτρό-παιον. τὸ δὲ τοιοῦτον αὐτοῦ ἐγχείρημα κατὰ τινὰ καὶ ἄλλον τρό-πον ἐδεδήλωτο. Νικόλαος γὰρ τις τὰς ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπράξεις ἐμπεπιστευμένος εἰς Συρίαν ἀφίκετο, τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας ἐξαρνος γεγωνῶς ὁ δὲ

ἐκεῖσε διατρίβων ἀστρονομίας ἢ ἀστρολογίας τινὸς μᾶλλον μετεποιεῖτο. οὐτος ἐν μελανεμβαφεῖ γράψας ὑφάσματι ἀπεστάλκει τοῦτο πρὸς τὸν λογοθέτην Θωμᾶν, οὐ δὴ ῥυφθέντος ἐν ὑδατι παρὰ Μανουὴλ τοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐρ- 384 μηνέως τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα, "μὴ φοβήθητε ἀπὸ τοῦ πυρροῦ πετεινοῦ τοῦ Δουκός· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως, καὶ εὐθές ὀλοθρευθήσεται. 4 Τούτων οὐ ν οὐ τω τελεσθέντων, Γρηγορᾶς τούτου πεν- θερὸς μετὰ Λέοντος, οὐ ν Χοιροσφάκτην ὠνόμαζον, τῇ ἀγία σοφία τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγον· οὐς καὶ βία ἐκεῖσε ἀποσπάσαντες ἀπέκειραν μοναχοὺς ἐν τῇ τῶν Στουδίου μονῇ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἐλαδικὸν βουνεῦροις τύψαντες ῥάκη τε περιβαλόντες καὶ οὐ νω καθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν, καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου ἀπαγαγόντες μονῇ ἐγκατάκλειστον τῇ καταδίκη πεποιή- κασιν. Λέοντα δὲ τὸν Κατακαλίτην καὶ Ἀβεσσαλῶμ τὸν τοῦ Ἀροτρᾶ ἐκτυφλώσαντες ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ Φιλόθεος ὑπαρ- χος ὁ τοῦ Λαμπούδη ἐν τῇ τοῦ ἵππικοῦ σφενδόνη ἀπέτεμεν. οὐ μικρὸν δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα ἀσηκρήτις καὶ Κωνσταν- τίνου τοῦ Λιβὸς οὐχ εὐρον αὐτοὺς ὡς χρησαμένους φυγῆ. τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολλοὺς καὶ ἀνδρείους οὐ ν- τας ἀπὸ τε τῆς ἐν Χρυσοπόλει δαμάλεως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου διδύμοις ξύλοις πάντας ἀνεσκολόπισεν. καὶ πολλοὺς α ν τῶν ἐν τέλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναιτίως οἱ λεγόμενοι οὐ τοι ἐπίτροποι ἀπέ- κτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὀρμῆς ἀνε- χαίτισαν, εἰπόντες αὐτοῖς ὡς παιδὸς ο ντος τοῦ βασιλέως, πῶς 385 α ν α νευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; τὴν τῶν Δουκός οὐ ν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἰκον αὐτῆς ἐξαπέστειλαν, εὐνουχίσαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέ- φανον. 5 Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεῶν ὁ Βουλγαρίας α ρχων ἐκ- στρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων σὺν ο χλω βαρεῖ κατέλαβεν τὴν Κων- σταντινούπολιν, καὶ δὴ παρακαθίσας αὐτῇ χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ τε Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης Χρυσῆς πόρτης, ἐλ- πίσι μετέωρος ἢ ν ὡς ἀπονητὶ ταύτην ἐλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν ταχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ὀπλι- τῶν καὶ τῶν πετροβόλων καὶ τοξοβόλων ὀργάνων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαλεῖς ἐν τῷ λεγομένῳ Ἐβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. τῶν δὲ ἐπιτρόπων ἀσμενέστατα ἀποδεξα- μένων, ἀποστέλλει Συμεῶν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλή-σαι τὰ τῆς εἰρήνης. ἀναλαβόμενοι τε ο τε πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης ὁ μάγιστρος τὸν βασιλέα ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Συμεῶν, καὶ συνεστήθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τῷ παλατίῳ. Νικόλαος δὲ ὁ πα- τριάρχης ἐξῆλθε πρὸς Συμεῶν, ὡ τινὶ τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε Συ- μεῶν. εὐχὴν οὐ ν ὁ πατριάρχης ποιήσας ἀντὶ στέμματος, ὡς φασί, τὸ ἑαυτοῦ ἐπιρριπτάριον τῇ αὐτοῦ ἐπέθετο κεφαλῇ. δώ- ροις οὐ ν ἀμέτροις καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ο τε Συμεῶν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν, ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ εἰρήνῃ διαλυθέντες. 386 6 Τοῦ βασιλέως οὐ ν Κωνσταντίνου α τε παιδὸς ο ντος καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος (ἢ δη γὰρ ταύτην κατήγαγεν Ἀλέ- ξανδρος ὁ βασιλεὺς) ἀναβιβάζουσιν αὐτὴν πάλιν. αὐ τη οὐ ν περικρατῆς γενομένη τῆς βασιλείας ἀναβιβάζει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον αὐταδέλφους τοὺς Γογγυλίους λεγομένους· καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἐλαδᾶ καταβιβάζουσι τοὺς οἰκείους τοῦ Ἀλεξάνδρου βασι-λέως, Ἰωάννην τὸν ῥαίκτηρα καὶ τὸν λεγόμενον Γαβριλόπουλον καὶ Βασιλίτζην καὶ τοὺς λοιποὺς. προχειρίζεται δὲ ἡ Αὐγούστα Δομίνικον ἑταιρειάρχην. μάγιστρος δὲ ὁ Ἐλαδᾶς νόσῳ προσπεσὼν καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἰατρῶν, κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου καὶ ἐν ταῖς Βλαχέρναις παραγενόμενος, ὑπὸ τῆς νόσου βαρυνθεὶς τελευτᾷ. συμβουλῇ

Δομινίκου έταιρειάρχου καταβιβάζει Ζωή Νικόλαον πατριάρχην αμα τοῖς μετ' αὐτοῦ, μετ' ὀργῆς τὰ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας φροντίζειν εἰποῦσα. [οὐ] μετ' οὐ πολὺ Κων-σταντῖνος παρακοιμώμενος διαβάλλει τῇ Αὐγούστη Δομινίκον έταιρειάρχην ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. καὶ τοῦτον ἐν προφάσει πατρίκιον ποιήσαντες, κατελ-θόντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς εθός, εὐχὴν λαβεῖν, οἱ κοί μὲν εἰν παρεκελεύσαντο, προεβάλετο δὲ Ζωὴ Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν έταιρειάρχην καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίγλης δρουγγάριον. Δομινίκος δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἰκῷ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος. 7 Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεῶν τὴν Θράκην πάλιν ληῖζο- 387 μένου, ἐν φροντίδι οὐσης τῆς Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει οὖως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, ἠτήσατο Ἰωάννης ὁ Βογᾶς γενέ-σθαι πατρίκιος, ὑποσχόμενος κατ' αὐτοῦ ἀγαγεῖν Πατζινάκας. τῆς αἰτήσεως δὲ τυχὼν δῶρά τε λαβὼν εἰς τὴν Πατζινάκων ἀπῆει χώραν· καὶ δὴ σπεισάμενος, ὀμήρους ἐκεῖθεν λαβὼν ἠγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων Πατζινάκων διαπερᾶσαι καὶ τὸν Συμεῶν καταπολεμῆσαι. παρεγένετο δὲ τότε ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὠν τοῦ ἀρχοντος τῶν ἀρχόν-των, ὠν φασὶ σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἀκρῶν ἐκατέραις κρατοῦντα χερσὶ τῇ ὑπερβαλλούσῃ δυνάμει διακάμπτειν καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μεταγείν, τῆς ἀντιτύπου τῆς σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης. ὠν παραγενόμενον ἠ δέσποινα καὶ μετὰ πολ-λῆς τιμῆς ὑπεδέξατο καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψεν. 8 Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος τρίτης, Παγκρα-τούκας ὁ Ἀρμένης τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεῶν προδέδωκεν, ἠ τις τὸ πρὶν μὲν Ὀρεστιάς ἐκαλεῖτο, ἐξ Ὀρέστου υἱοῦ Ἀγαμέμνονος, ὠς ζήλω δικαίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα Κλυταιμνήστρας δολοφονίαν ταύτην σὺν Αἰγίσθῳ ἀποκτείνας λίαν ἐκμέμνηεν καὶ ἐν τῇ συνελεύσει Ἐβρου Ἀρζου τε καὶ Ἀρτάκου τῶν τριῶν ποταμῶν γε λουσάμενος τῆς νόσου ἀπῆλλακτο· εὐθα ταύτην οἰκοδο-μήσας ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι κέκληκεν· Ἀδριανὸς δὲ Καῖσαρ εὐκτί-στοις οἰκήμασιν αὐτὴν μεγαλύννας πόλιν Ἀδριανοῦ μετακέκληκεν. αὐτῇ τρίτης ἡμέρας παρὰ ἀνδρὸς εὐπετοῦς ἐν δῶδῳ Φιλιππουπό-λεως σταδιάζεται, ἠγκαλισμένη τῷ ὠρει τῷ Αἰμῳ, παρ' ὠ οἱ 388 τρεῖς ποταμοὶ συμβάλλονται τὸ ὀμβρινὸν ὠδωρ. μετ' οὐ πολὺ ἀπεστάλη Βασίλειος πατρίκιος καὶ κανίκλης καὶ Νικήτας πρωτο-σπαθᾶριος ὁ Ἐλαδικὸς παρὰ Ζωῆς μετὰ δῶρων πολλῶν, καὶ ἀντ-επαρέλαβεν πάλιν αὐτήν. 9 Ἠλθεν δὲ ὁ Δαμιανὸς ἀμηνρὰς εἰς Στρόβηλον νῆσον μετὰ πλοίων πολεμικῶν καὶ πολλῆς τῆς δυνάμεως· καὶ ταύτην παρέλαβεν ἠν, εἰ μὴ νοσήσας ἔτελεύτησεν, ὑποστρεψάντων διὰ κενῆς τῶν Σαρακηνῶν. οἱ δὲ τῆς Ἐλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἱ-κήτορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασὲ υἱοῦ τοῦ Ἰούβη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν καὶ ἀπληστίαν μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον βάλ-λοντες ἀνείλον κακῶς εὐδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ. 10 Βλέπουσα δὲ Ζωὴ βασίλισσα τὴν εὐαρσιν Συμεῶν καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, βουλήν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται, ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπράξασθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὸν Συμεῶν. ἀπεστάλη ὠν ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατρίκιος ὁ Ῥωδι-νὸς καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς· ὠ γεγονότος τὴν συνήθη τῆς ῥόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασι, ταῦτα δὲ ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι πρὸς τὴν Θρακῶν γῆν διεπέρασαν, Λέοντος μαγίστρου τοῦ Φωκᾶ δομεστικού τῶν σχολῶν τυγχάνοντος, ὠ ἀν-δρία μᾶλλον ἠ ἐπιστατικὴ φρόνησις προσανέκειτο. ἐξαγαγόντων ὠν τὰ σεβάσμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα Κωνσταντίνου πρωτοπαπᾶ 389 τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Βαλελίας ἐν τῇ Θράκῃ, ἠ παντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομοσά-μενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις, πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. ἠρχον δὲ τοῦ

τάγματος Ἐξκουβίτων Ἰωάννης ὁ Γράψων, τοῦ δὲ ἱκανάτου ὁ τοῦ Μαρούλη υἱός· Ῥωμανὸς δὲ ὁ Ἄργυρος ἐστρατήγει καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκάς, οἱ συνῆν μὲν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ οἱ ἄλλοι πάντες στρατηγοὶ τῶν θεμάτων, συνῆν δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Λίψ Λέοντι δομestίκῳ, σύμβουλος αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν ὡς μὴν δὲ Αὐγούστῳ εἰκάδι, ἰνδικτικῶνος ε', ὁ πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων πρὸς τῷ Ἀχελῷ συγκεκρότηται ποταμῷ· καὶ οἱ αὐτὰ τοῦ θεοῦ κρίματα, ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα, τρέπονται Ῥωμαῖοι πανστρατὶ καὶ γέγονε φυγὴ παντελῆς καὶ φρικώδης ὀλολυγῆ, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἰματώσ τε χύσις οἱ ἄξαι ἄϊωνος οὐ γέγονεν. ὁ δὲ Λέων ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν. ἐσφάγη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λίψ καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. ἀπεστάλη δὲ καὶ Ῥωμανὸς πατρίκιος δρουγγάριος ὡς μὴ τῶν πλωτῶν μετὰ παντός τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθῆσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ· ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογᾶς καταγαγεῖν Πατζί- 390 νάκας, ὡς εἰρηται. κελευσθέντος δὲ τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τούτους διαπερᾶσαι κατὰ Βουλγάρων ὡστε συμμαχῆσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ, Ῥωμανοῦ δὲ καὶ Ἰωάννου εἰς εἰσέριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὀρώντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκαι πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ συστασιάζοντας ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. τοῦ πολέμου δὲ τέλος λαβόντος, καὶ ὑποστρεψάντων ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, τὰ καθ' ἑαυτῶν ἐκινήθησαν· καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὡστε καὶ καταδικάζουσαν ψῆφον ἐξήνεγκαν τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι ὡς ἀμελεία, μᾶλλον δὲ κακουργία μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκας, ἀλλ' ὑποχώρησαν τὰχίον καὶ μὴδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίων ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδεξάμενον. καὶ τοῦτο ἄν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντίνου πατρικίου τοῦ Γογγύλη καὶ Στεφάνου μαγίστρου, ὡς δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστη πολλά, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετράπη. τῶν δὲ Βουλγάρων τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων καὶ ἐκστρατευσάντων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξήλθε Λέων ὁ δομestικός τῶν σχολῶν καὶ Ἰωάννης ὁ ἑταιρειάρχης καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκὸς εἰς χῶρον Θρακῶν οὐ τω λεγόμενον Κατασύρτας ἅμα πλείστῳ λαῷ κατὰ Βουλγάρων. τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκῆτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ δομestικοῦ φυγόντος, ἐσφάγη Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ. 11 Θεόδωρος οὐ ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγός, ὀρών Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον 391 γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθηκεν Κωνσταντίνῳ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανὸν τὸν δρουγγάριον προσλαβέσθαι ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὐνοῦν τὰ πρὸς αὐτόν, ὡς ἄν ἡ σὺν αὐτῷ, καὶ διαφυλάττειν αὐτόν, καὶ ἐν οἷς ἄν δέη, σύμμαχον εἶναι καὶ βοηθόν. περὶ τούτου οὐ πολλὰκις λαληθεῖς Ῥωμανὸς ἀπέπειτο. γραμματίον οὐ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος αὐτοχείρῳ διαπράξας γραφῇ καὶ ὑπογραφῇ διασφαλισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ· ὁ περ' αὐτὸς ἐπὶ χειρᾶς λαβὼν ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, ὡς δέει, ποιῆσασθαι. τῆς φήμης οὐ ταύτης διαθεούσης, καὶ τοῦ παρακοιμωμένου καταναγκάζοντος Ῥωμανὸν ἀποκινήσαι μετὰ τοῦ στόλου τὴν νεομισμένην ῥόγαν λαβόντος, ἐν τῇ ἐξαρτύσει δὲ ὀντος τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξήλθεν Κωνσταντῖνος παρακοιμώμενος ὡς ἐπισπουδάζων αὐτὸν τοῦ ἐκπλεῦσαι. ὁ δὲ τούτῳ δουλικῷ τῷ σχήματι προὔπηνησεν, καὶ προθύμως ποιῆσιν τὸ κελευόμενον ἐπηγγέλλετο· καὶ εἰ εἰς χεῖρα νδρας εὐειδεῖς καὶ γενναίους ἐπιτηδεῖους τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν τριήρη εἰπόντος πρὸς Ῥωμανόν, οὐτος εὐθύς ἐνευσεν τούτοις τῇ χειρὶ ἐτοίμοις οὐσι πλησίον ἐλθεῖν. οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς

εἰδότες, ἐγγιστα ἡ δὲ τοῦ δρό- μωνος Ῥωμανοῦ γεγονότος, ἐπειδὴ οὐ τοσ ὀπίσω τοῦ παρακοιμω- μένου Κωνσταντίνου περιπατῶν ἀνήρπασεν αὐτὸν ταῖς χερσὶ καὶ "α ρατε αὐτὸν" ἀνεφώνησεν, παραχρῆμα οὐ τοι τοῦτον ἀρπάσαν- τες εἰς τὴν τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριήρη εἰσήγαγον καὶ ἐν τῇ 392 ἀσφαλεῖα κατεῖχον. οὐδεὶς οὐ ν ὁ ὑπερασπίζων ἡ ν ἡ κατοικτεῖρων τὸν ἀνθρωπον, πάντων τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένων φυγῆ. ταῦτα Ζωὴ Αὐγούστα μαθοῦσα προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Νι- κόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστάνους, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμα- νὸν τὸ γεγονὸς θέλουσα μαθεῖν. τούτων οὐ ν διαπερασάντων, λί- θοις ὁ λαὸς αὐτοὺς ἐξήλασαν βάλλοντες. ἐωθεν οὐ ν ἐξελθοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος ἡλιακῷ ἐπεφώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι, πῶς α ρα γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὐτῆ; ε φησε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παι- δαγωγὸς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος ο τι διὰ τὸ ἀπολέ-σαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ Κωνσταντῖνον παρα- κοιμώμενον τὸ παλάτιον ταῦτα γεγόνασι. προσελάβετο δὲ ὁ βα- σιλεὺς Νικόλαον τὸν πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενος. τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέστειλεν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην Ζωὴν Αὐγούσταν τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. ἡ δὲ μετ' ὀλολυ- γῆς καὶ δακρῦων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἰκτον τὸν υἱὸν ἐκίνησεν, ὡς τὸν βασιλέα εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἀ γοντας "ἐάσατε μετ' ἐμοῦ εἰ ναι τὴν μητέρα μου." οἱ δὲ ταύτην ἀ μα τῷ λόγῳ ἀφῆκαν. προσκαλεσάμενος δὲ ο τε βασι- λεὺς καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν προεβάλλοντο δομέ- στικον τῶν σχολῶν, δεδιότες μὴ εἰς ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. ὁ δὲ οὐ τ' ε νευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον τὸν γυναικάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινεζῆρ καὶ Συμεὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ 393 προεβάλετο ἑταιριάρχας. ο ρκοις οὐ ν βεβαιωθεὶς ὑπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν τῷ οἰ κῶ αὐτοῦ. οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐ- τοῦ τοῦ παλατίου καταβιβάζουσιν. τούτων οὐ ν πρὸς αὐτὸν ἐλ- θόντων, ὡς ἐθεάσατο αὐτούς, τρόμος αὐτὸν ε λαβεν καὶ φρενῶν ε κστασις. εὐθύς οὐ ν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανόν, καὶ διηγῆσατο αὐτῷ οἰ ἀ πέπονθεν. συμφιλιωθεὶς οὐ ν αὐτῷ, καὶ ο ρκους δούς καὶ λαβὼν ω στε μίαν ε χειν ἀμφοτέρους ψυχὴν, σύμφρων αὐτῷ καὶ σύμπνους ἐγένετο, ω στε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι συνεφώνησαν, πλέον ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγ- γοντες. 12 Τῇ εἰκάδι οὐ ν τετάρτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλ- λει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρεσβύτερον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ πιστότατον ο ντα, καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκην εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολο- γουμένους, ὡς οὐκ ἐπ' ἀνταρσίας γέγονε τὸ παρ' ἐμοῦ διαπραχθέν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μὴ τι νεω- τερισθεῖη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα, τούτου ε νεκα ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι καὶ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ βασι- λέως. μὴ συνευδοκοῦντος δὲ Νικολάου πατριάρχου ἐν τούτῳ, ἐμηνύθη Ῥωμανὸς παρὰ Θεοδώρου τοῦ ῥηθέντος παιδαγωγοῦ ἐλ- θεῖν μετὰ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος. ο ρ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος (τὸ γὰρ ἀ γον ἡ γεν αὐτὸν) τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραμώμου παρθένου καὶ θεοτόκου (πέμπτη δὲ ἡ ν) ἡ λθεν ε νοπλος ἀ μα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βου- 394 κολέοντι. καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ πα- λατίου, Νικήτας δὲ πατρίκιος ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν πατριάρχην Νικόλαον. ο ρ- κοις οὐ ν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τὸν ζωποιοῦν καὶ τίμιον σταυρὸν καὶ προσκυνήσας αὐτὸν καὶ ο ρκοις βεβαιώσας αὐτούς ἀνήλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ πα- λατίῳ καὶ ὀλίγων τινῶν, προσκυνήσων τὸν βασιλέα. καὶ εἰσελ- θὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ, καὶ πίστεις αὐτῷ δούς καὶ λαβὼν, παρευθὺ προχειρίζεται παρ' αὐτοῦ μάγιστρος καὶ μέγας ἑταιριάρχης. αὐτίκα γοῦν θεῖα κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν,

παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι. ὡσαύτως καὶ γράμματα ἐκελεύσθη Κωνσταντῖνος παρακοιμώμενος γράψαι, τὰ ομοια αὐτῶν παραγγέλλοντα καὶ μηδὲν ἐναντίον βου- λεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι βασιλέως Κωνσταντίνου. ἀνα- λαβόμενος οὐκ ἐταῦτα Ἀνδρέας πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστια- ρίου ἀπεκόμισεν αὐτῶ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ οὐκ ἐταῦτα καὶ δεξάμενος ταῦτα καὶ ἀναγνοῦς, ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἰκῷ ἡσύχαζεν. 13 Τῇ δὲ πέμπτῃ ἑβδομάδι τῶν ἀγίων νηστειῶν, Ἀπρι- λίῳ μηνί, δίδοται ἀρραβῶν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κων- σταντίνου βασιλέως Ἐλένη τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ, ἡ πρὸς κάλλος σωματικὸν προσήκμαζεν καὶ σύνεσις· καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ πάσχα, λεγομένη τῆς Γαλιλαίας, εὐλογεῖται καὶ στεφανοῦται αμα- αυτη παρὰ Νικολάου πατριάρχου, Ῥωμανὸν βασιλεοπάτορα προβαλό- 395 μενος· ἀντ' αὐτοῦ δὲ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ ἐταιρειάρχην κατέ- στησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρὰ τε τι- νῶν ἀρχόντων καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται. καὶ ἀνελάβετο σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους καὶ αὐταδελ- φούς, καὶ Κωνσταντῖνον πρωτασηκρήτιν τὸν Μαλελίας, πληρο- φορῶν απαντας καὶ βεβαιῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν αὐτὴν ποιεῖται κίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεοπάτωρ χρυ- σοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύ- γοντες ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσίν, δούς αὐτὰ Ἀννη γυναικὶ ἀναιδεῖ καὶ θρασεῖα, ἡν καὶ Βασιλικὴν προσηγόρευσαν, καὶ κληρικῶ τινὶ Μιχαήλ, ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. οἱ δὲ ταῦτα ἀνα- λαβόμενοι λάθρα διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. καὶ ὁ μὲν Μι- χαήλ φωραθεὶς παρὰ τοῦ Φωκᾶ, ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τὴν τε ρίνα καὶ τὰ ὠτα ἀπετμήθη· οὐ μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προση- κούσης ετυχεν ἀμοιβῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. πρῶτος οὐκ ὁ τοῦ Βαρυμιχαήλ υἱὸς Κωνσταντῖνος, τοῦ τάγματος ἀρχῶν τῶν ἰκανάτων, καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προσέ- δραμεν, ἀρχὴ γεγωνὸς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀποστασίας. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, τουρ- μάρχαι οὐκ ἀμφοτέροι. Λέων οὐκ ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ 396 πλείστου ἰσχυρῶς καθωπλισμένου ἐν Χρυσόπολει καταλαβὼν διέ- στησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνας, τοὺς ἐν πόλει φοβῶν. ἀποστέλλεται οὐκ μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεῶν ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος, τάδε διαγορεύοντα, (14) ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς δεσποτείας καὶ βασιλείας ἐγγη- γορώτατον καὶ εὐνοῦστατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἡ Ῥωμανὸν εὐρηκῶς τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ θεὸν ἐπίστευσα καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἐκρίνα, σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον. Λέοντα δὲ τὸν Φωκᾶν αἰεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὑποπτεύων ἐπιβουλεύειν νῦν μὲν ἐργοῖς αὐτοῖς ἐπι- βουλον εὐρηκα καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς κατεξανιστάμενον. διὸ οὐτε δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι· οὐτε γὰρ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημί, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. τούτων οὐκ ἐταῦτα λαῶ ἀναγνωσθέντων ἤρξαντο πάντες ἀναχωρεῖν καὶ τῷ βασιλεοπάτορι προσρῦεσθαι Ῥωμανῷ. τοῦ Φωκᾶ δὲ εἰς ἀμηχανίαν περιστάντος καὶ ἀπογνόν- τος ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστοχηκότος, καὶ χρησαμένου φυγῇ καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγενομένου καὶ μὴ δεχθέντος, ἐν χωρίῳ ὀνομαζομένῳ Γοηλέοντι καταστήσαντος καὶ συλληφθέντος, ἀπέστειλεν Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουβάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ ὡστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τοῦτον 397 κρατήσαντες ἀπετύφλωσαν, καίτοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμε- νοι

έντολήν καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τοῦτο πεπονηκότες, ὡς ἀγανα- κτῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν βασιλεοπάτορα Ῥωμανόν. 15 Αὐγοῦστῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κτηματινοῦ καὶ Δαβίδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαήλ κουράτωρος τῶν μαγγάνων· καὶ τυφλωθέντες οὐ τοι διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως καὶ ἐξορία παρεπέμφθησαν. ἠγάγον δὲ καὶ Λέοντα μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθεν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμιόνῳ καθεζόμενος. 16 Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Αὐγοῦστα ἐπιβουλεύουσα Ῥω-μανῶ διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων, ὑπὸ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας σκευασθέντων· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβι- βάζουσιν καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσιν ἐν τῇ τῆς ἀγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες. προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρι- κίου καὶ κόμητος τοῦ στάβλου εἰς α ριστον ὁ παιδαγωγὸς Κων- σταντίνου βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός· ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν εἰσηλθεν Ἰωάννης δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κουρκούας λεγόμενος μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπά- σας εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς ἑαυτῶν προαστείοις ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετώντας. 17 Εἰκάδι δὲ τετάρτη Σεπτεμβρίου μηνὸς τιμᾶται Ῥω-μανὸς τῆ τοῦ Καίσαρος ἀξία· καὶ Δεκεμβρίῳ μηνί, 17 τοῦ μη- 398 νόσ, τῆ τῶν προπατόρων κυριακῇ, τῷ τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως καὶ Νικολάου πα- τριάρχου.

{1ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ.}1

Ἐν ε τει #22 υκη', ἰνδικτιῶνος ἡ' καὶ Ἰανουαρίῳ ', τῇ τῶν ἀγίων φώτων ἡμέρᾳ στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Μαΐῳ δὲ μηνὶ 17 στέφει Χριστοφόρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ βασιλέως τῆ τῆς ἀγίας πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ, καὶ μόνοι δύο ἐν τῇ αὐτῇ προελεύσει προήλθον. Ἰουλίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος ἡ', ἡμέρᾳ κυριακῇ, ἡ τῆς ἐκκλησίας παρὰ Ῥωμανοῦ γέγονεν ε νωσις, ἀπάντων ἐνωθέν- των μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμένων. 2 Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου μηνός, ἰνδικτιῶνος θ', ἀπο- στείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει Στέφανον τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν Ἄντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι κατηγορηθέντα, μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας α μα Θεοφάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώποις αὐτοῦ. 3 Ἐποίησεν δὲ Ῥωμανὸς βασιλεὺς πρόκενσον ἐν τῷ τρι-βουναλίῳ, συνηγμένων ἀπάντων μεθ' ο πλων ἐκεῖσε. ἀδνουμίῳ 399 δὲ γενομένου αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφει. ἐμηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος ἀν-θρώπου τοῦ Ἄρσενίου ἡ αὐτοῦ Ἄρσενίου ἐπιβουλὴ καὶ Παύλου μαγγλαβίτου· οἱ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν. ἠ ν δὲ τότε παραδυναστεύων ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ ραίκτηρ, ο ς Λέοντα τὸν τοῦ Ἄρσενίου ἐποίησεν ἑβδομαδάριον, τῷ βασιλεῖ τοῦτον προσοικειώσας. Ῥωμανὸν δὲ τὸν υἱὸν Λέοντος, ὡς ε φθην εἰπὼν, τοῦ Ἀργυροῦ, Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς γαμβρὸν ἐποίησατο, α νδρα ο ντα ὑπερώμιον, καὶ κάλλει σώματος καὶ ἰδέα καὶ συνέσει καὶ μάλιστα τῇ ἐλεημοσύνῃ καὶ ἐπιδόσει καὶ τῇ ἀγαθότητι καὶ ἀπλότῃτι κοσμούμενον, δούς αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀγάθην. 4 Ἐγένετό τις Ῥεντάκιος Ἑλλαδικός, συγγενῆς ω ν Νικήτα τοῦ πατρικίου, ἀπαίδευτος δὲ καὶ πατραλοίας· ο ς τὸν ἑαυ- τοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι, ἐπειδήπερ ἐκεῖνος φεύγων αὐ- τοῦ τὴν ἐπίθεσιν ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν ἐξέπλει καὶ παρὰ Σαρακηνῶν τῶν Κρητῶν κατεσχέθη, ο υ το ς ὁ Ῥεντάκιος α δειαν εὐρῶν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἐλήϊσατο, καὶ ἐν τῇ πόλει ἐλθὼν τῇ μεγάλῃ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας ἀναμαθῶν τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεῦσαι. ὁ δὲ ψευδεῖς ἐπιστολὰς

πρὸς Βουλ- γάρους πλασάμενος πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβούλετο. κρατη- θείς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς τῆς τε οὐσίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερεῖται. 400 5 Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατα- σύρτων μετὰ τὴν τοῦ δομεστίκου Ἀδραλέστου τελευτήν, προε- βλήθη Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ, ἀνὴρ κάλλιστος καὶ ἐμπειρότατος, δομεστικός τῶν σχολῶν· καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμα- τῶν ἐξελθὼν ἀπέστειλε Μιχαήλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱόν, το- ποτηρητὴν ο ντα, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπῆσαι. ὁ δὲ ἀπροό- πτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖ- λεν, πληγεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν ἐτελεύτησεν. 6 Ἐμηνύθη δὲ τότε διὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουρ- γίας ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴ Ἀναστασίου σακελλα-ρίου καὶ ἀρχοντος τοῦ χρυσοχέστου, καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου βασιλικοῦ νοταρίου τοῦ εἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη καὶ Θεοδότου πρωτοκαράβου, οἱ ὑπὲρ Κωνσταν- τίνου βασιλέως δῆθεν ἐσπούδαζον· καὶ διελεγχθέντες ἐτύφθησαν καὶ ἐν τῇ μέσῃ διῆλθον καὶ ὑπερόριοι κατέστησαν. ὁ δὲ Θεοδώ- ρητος ἰδίᾳ ἐν τῷ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξω- ρίσθη. τὸν δὲ Ἀναστάσιον σακελλάριον ἀπέκειραν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγμῶν, ἐ νθα καὶ τελευτᾶ. 7 Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει καὶ δεῦτερον καθίστησιν, ἔαυ- τὸν δὲ προάγει εἰς τοῦ μπροσθεν, τῷ τὰς ἐπιβουλάς καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι, τῇ ἐπιρκίᾳ, φεῦ τῶν ἀνθρωπίνων 401 πραγμάτων! περιπεσὼν· προησφαλίσατο καὶ γὰρ μὴ ἑαυτὸν ἀνα- γορεῦσαι τούτου ε μπροσθεν αὐτοκράτορα. 8 Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας α μα καὶ Χαγάνῳ καὶ Μηνικῷ καὶ ἑτέροις ἐκέλευσεν κατὰ τῆς πόλεως ο τι τάχιστα ἐξελαύνειν. διελ- θόντες ο υ ν διὰ τῶν ὀρων η λθον μέχρι τῶν Μαγγλαβᾶ. τὴν αὐ- τῶν δὲ εφοδον μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήσωσιν, Ἰωάννην ῥαίκτωρα ἀποστέλλει α μα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυ-ροῖς, ε χοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν ε κ τε τῶν βασιλικῶν καὶ τῆς ἐταιρείας καὶ τῶν ταγματικῶν· οἱ σὺν ἡν καὶ Ἀλέξιος πατρίκιος δρουγγάριος τῶν πλωῖμων ὁ Μουσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. η ν δὲ πέμπτη τῶν νηστειῶν ἑβδομάς. διατάξαντες ο υ - τοι τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πη- γῶν, τῶν Βουλγάρων α νωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλων, βοῆ χρη- σαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ καὶ σφοδροτάτως παρελασάντων κατ' αὐτῶν, παρευθὺ μὲν φεύγει Ἰωάννης ὁ ῥαίκτωρ, σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυπόδη υἱὸς καὶ πολλοὶ ε τεροι. μόλις ο υ ν ὁ ῥαίκτωρ διασωθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. η λθεν δὲ φεύγων ε νοπλος καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσελέ, καὶ μὴ ἰσχύσας τέλεον ἀνελθεῖν ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος ἀποβάθρᾳ, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ πρωτομανδάτορι ἀπεπνίγη. Ἀργυροὶ δέ, ο τε Πόθος καὶ Λέων πατρίκιος, ἐν 402 τῷ καστελλίῳ φυγόντες διεσώθησαν. πλωῖμοι δὲ καὶ τὸ α παν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπεπνίγησαν, οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα, οἱ δὲ χερσὶ Βουλγαρικαῖς συνελήφθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι μηδένα τὸν δια- κωλύοντα ε χοντες τά τε τῶν Πηγῶν παλάτια ἐπυρπόλησαν καὶ τὸ Στενὸν α παν κατέκαυσαν. ο υ τως α ρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ε χουσα. 9 Εἰκάδι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνί, ἰνδικτιῶνος δεκάτης, Θεοδώρα σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾶ, καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐ-τῆς ἐν τῷ οἰ κῶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ μο- ναστήριον ἀμειφθέντι. τῷ δὲ αὐτῷ μηνί στέφεται Σοφία ἡ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. τῆνικαῦτα δὲ καὶ ὁ κουροπαλάτης Ἰβηρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν, κεκοσμημένης λαμπρῶς, μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη· ο ν καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ θεοῦ σοφία ἀπήγαγον, τὸ

κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θαασόμενον καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον. καλλωπίσαντες γὰρ ταύτην καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσοῦφέσι καὶ κόσμῳ παντοῖω, οὕτως αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ. ὁ δὲ τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεῖς καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, καὶ ἀληθῶς θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν ἱερὸν ἠῶρον τοῦτον εἰπὼν, αὐθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἱερὰ. 10 Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευσάντων καὶ μέχρι τῆς ἀγίας Θεοδώρας ἐλθόντων παλατίων καὶ ταῦτα πυρὶ παραδι403 δόντων, εἰς ἀριστον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῶν ταγματῶν ἀρχόντων συνεκάλεσεν, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη. καὶ παρήνει τούτοις καὶ προὔτρεπετο κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελεθῆναι καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. οἱ δὲ συνέθεντο ἑτοίμως τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. τῆσιν ἐπαύριον καθοπλισθεῖς παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης ἀληθῆσιν αὐτοῦ πίστιν καὶ ἀνδρίαν ἀπέδειξεν· ὁπισθεν γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἰσελθὼν πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας κατέσφαξεν. μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγων ὑπάρχοντα. ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀνελὼν οὐκέτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθήσει τοῖσιν τὸν χαλινὸν καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε. ποταμὸν δὲ τινα παραρρέοντα διαπερῶν, τοῖσιν αὐτοῦ ἐν τῇ τούτου ἰλύϊ ἔμπαγέντος, τιτρώσεται κατὰ τῆς ἐδρας καὶ τοῦ μηροῦ. μόλις οὖν τοῖσιν ἐκ τῆς ἰλύος ἀνασπασθέντος συνεργεῖα τῶν ὑπὸ χεῖρα διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν· καὶ τεθεῖς ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ, καιρίας τῆς πληγῆσιν αὐτοῦ, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησεν. 11 Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξαι Ῥωμανοῦ βασιλέως ἡγαγεν λαρνακίδιον ἐνδοξον ἐν καὶ ἑτερα δύο γλυφῆς ἀμοιροῦντα ἐκ τῆς τοῦ ἀγίου Μάμαντος ἀνδρείας μο404 νῆς, τῆς πλησίον αὐτοῦ τῆς Ξηροκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷσιν φασὶ συναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς παισίν· αὐτὸν καὶ ἀπέτεθη ἐν τῇ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ μονῇ ἡτοιμασθὲν εἰς τὸ Μυρέλαιον. 12 Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς δὲ Τατζάκης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοήλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως σκευάζουσι, τὸ Παῖπερτε λεγόμενον ὀχύρωμα κατασχόντες· οὗσιν ὁ τῶν σχολῶν δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καταπολεμήσας καὶ κατασχὼν τοὺς μὲν περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας, τοὺς δὲ πενιχοὺς καὶ ἀσήμετους ἀθῶους κελεύσας ὀπιθῆναι βούλοιντο ἀπιέναι. Τατζάκης δὲ ἐν ἑτέρῳ ὀχυρωτάτῳ καστελλίῳ φυγῶν, καὶ λόγον τοῦ μή τι κακὸν παθεῖν δεξάμενος, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ μαγγαβίτου ἀξία τιμηθεῖς ἐν τῷ οἰκῷ τῶν Μαγγάνων διητᾶτο τηρούμενος. δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται καὶ τῶν ὀμμάτων στερεῖται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοήλαν ἀπέκειραν μοναχόν, τοῦ βασιλέως αὐτὸν κατοικτεῖροντος φίλον τυγχάνοντα. 13 Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ οὕτως ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερον Θυμολέοντος, Ἀδριανουπόλεως στρατηγοῦντος, κρατίστου τὰ πολεμικὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὁσιν πλείστας κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ἐπεδείξατο, ὁ Βούλγαρος Συμεὼν τὴν εἰρημένην πόλιν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι περιεκύκλωσεν, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἐπο405 λιόρκει. ἐπεὶ δὲ ὁ τε σῆτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπελελοίπει καὶ λιμὸς ἐπίεζε κραταῖος (οὐδαμόθεν γὰρ εἰχὼν ἐπιστίσασθαι), τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι προδεδώκασιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγαροῖσιν· ὁσιν χειρωσάμενος Συμεὼν, καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν καὶ μυρίαὶς αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὠμοτάτης ψυχῆς. Βουλγαροῖσιν οὖν τὴν τῆς πόλεως

φυλακὴν παραδοὺς ὑπεχώρησεν· οἱ τὴν κατ' αὐτῶν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ εφοδον ἄκηκοότες, ταύτην καταλιπόντες ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους αὐτὴ ἐγένετο. 14 Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντος καὶ ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ καταλαβόντος, Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Ῥαδινὸς κατονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ· καὶ πολέμου γεγονότος, θεοῦ συνεργία οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοί, μόλις δὲ μόνος ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται. 15 Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτικῶνος δευτέρας, Συμεῶν ἀρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει, καὶ ληΐζεται μὲν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα καὶ καταστρέφει καὶ δενδροτομεῖ. μέχρι δὲ Βλαχερνῶν ἐπιγενόμενος ἐπεζήτησεν ἀποσταλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινὰς τῶν μεγιστάνων ὡστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. ελαβον οὖν ὁμήρους παρ' ἀλλήλων ἀμφοτέροι, καὶ ἐξῆλθε 406 πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης Νικόλαος, επειτα ὁ Μιχαὴλ πατρίκιος προσαγορευόμενος ὁ Στυπιώτης, καὶ Ἰωάννης ὁ μυστικὸς καὶ παραδυναστεύων· ἡ δὲ γὰρ Ἰωάννης ὁ ραίκτωρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος τοῦ παλατίου κατελήλυθει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ πλησίον Γαλακρηνῶν ἀπεκάρη. οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεῶν περὶ εἰρήνης διελέγοντο, ὁ δὲ αὐτοὺς μὲν ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐπεζήτην θεάσασθαι· παρὰ πολλῶν δὲ πεπληροφόρητο περὶ τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἀνδρίας καὶ συνέσεως. ὁ τοίνυν βασιλεὺς ἐπὶ τούτου σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ τὸ στήναι τὰς γινομένας τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ὁσημέραι. ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὄχυρωτάτην ἀπόβασιν, ὡστε τὴν βασιλικὴν τριήρην διεκπλέουσαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐνθα ἀλλήλοις ἐμελλον ὁμιλεῖν. ἀποστείλας οὖν Συμεῶν τὸν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου ναὸν ἐνέπρησεν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ, οὖν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐδομήσατο, καὶ τὰ περίξ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὡν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν. παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχερναις ὁ βασιλεὺς ἀμα Νικολάῳ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἀγίᾳ εἰσήλθε σὸρῳ καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν, εἰ τα πρηνῆς πεσῶν δάκρυσι κατέβρεχε τὸ ἁγιον εδαφος, τὴν πανύμνητον καὶ ἀχραντον θεοτόκον ἀντιβολῶν τὴν ἀκαμπῆ καὶ ἀμείλικτον τοῦ 407 ὑπερηφάνου Συμεῶν καρδίαν μαλάξαι καὶ πείσαι τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. τὸ ἁγιον οὖν κιβώτιον διανοίξαντες ἐν ᾧ τὸ σεπτὸν τῆς ἀγίας θεοτόκου τεθησαύριστο ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀνελόμενος καὶ ὡσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλλόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ὑπεράμωμον θεοτόκον οἱ ἀπερικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος, ἐξῆει τοῦ ναοῦ ὁ πλοῖς ἀσφαλῆσι φραζάμενος. τὸν σὺν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὀπλοῖς κατακοσμήσας τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαβεν συνομιλῆσαι τῷ Συμεῶν. πέμπτη δὲ ἡ νῆμερα ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ἐννάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνός, τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας ὡρα. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ Συμεῶν, πλῆθος ἐπαγόμενος εἰς πολλὰς διηρημένον τὰς παρατάξεις, τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάση ὀπλων χροῖᾳ κεκοσμημένων, πάντων καὶ κατακεκοσμημένων σιδήρῳ· οἱ μέσον αὐτῶν εἰληφότες Συμεῶν ὡς βασιλέα εὐφήμουν τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ. πάντες δὲ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τεύχεσιν ἐφεστώτες κατεθεῶντο τὰ δρώμενα. ἡ οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὀντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας παράστημα, ὅπως τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν, ἀλλ' ὡσπερ εἰς φίλων πλῆθος χωρῶν, οὐ τως ἀτρέμας ἀπῆει, μόνον οὐχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν

ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυ- 408 τρον. πρῶτος οὐ ν ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ τῇ ῥηθείσῃ
 καταλαβὼν τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ἐπεὶ δὲ οἱ μῆροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν
 μερῶν, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διηρευνήσαντο ἀκριβῶς, μὴ πού τις δόλος
 ἡ ἐνέδρα τυγχάνει, κατήλθε Συμεὼν τοῦ ἱπποῦ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰσήλθεν.
 ἀσπασάμενοι οὐ ν ἀλλήλους εἰ- ρήνης λόγους ἐκίνησαν. εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν
 βασιλέα πρὸς Συ- μεὼν "ἀκήκοά σε θεοσεβῆ α νθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχοντα
 ἀληθινόν, βλέπω δὲ τὰ ε ργα τοῖς λόγοις μὴ συμβαίνοντα. ἰ διον μὲν γὰρ ἀνθρώπου
 θεοσεβοῦς καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἰ περ ὁ θεὸς
 ἀγάπη ε στι τε καὶ λέγεται· ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἰμασιν
 ἀδίκως ἐκχεομένων. εἰ μὲν οὐ ν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς
 πεπληροφορήμεθα, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων
 ἐκχύσεις, καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστια- νῶν εἰρήνην Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ω ν
 καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἰμασιν ὁμοπίστων
 Χριστια- νῶν. α νθρωπος εἰ καὶ αὐτός, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστα- σιν καὶ
 κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· καὶ σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αυ - ριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ.
 εἰς πυρετὸς κατασβέσει τὸ φρύαγμα. τίνα οὐ ν λόγον δώσεις τῷ θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν
 ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίω προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσεις κριτῆ;
 εἰ πλούτου ἔρων ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρωσ τοῦ ἐπιθυμου- 409 μένου
 ἐμπλήσω· μόνον ἐπίσχεσ τὴν δεξιάν. α σπασαὶ τὴν εἰρή- νην, ἀγάπησον τὴν
 ὁμόνοιαν, ἰ να καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ
 οἱ Χριστιανοὶ παύσωνταί ποτε τῶν συμφορῶν καὶ στήσωνται τοῦ Χριστιανοῦς
 ἀναιρεῖν· οὐ θέμις γὰρ αὐτοὺς αἰ ρειν ο πλα καθ' ὁμοπίστων." τοσαῦτα οὐ ν εἰπὼν ὁ
 βασιλεὺς ἐσίγησεν. αἰδεσθεῖς οὐ ν Συμεὼν τὴν τούτου ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους
 αὐτοῦ κατένευσεν τὴν εἰρήνην ποιήσα- σθαι. ἀσπασάμενοι οὐ ν ἀλλήλους
 διεχωρίσθησαν, δώροις μεγα- λοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεὼν.
 16 Ο δὲ τότε συμβέβηκεν διηγήσομαι τεράστιόν τι καὶ τοῖς ταῦτα εἰδόσι συγκρίνειν
 παράδοξον. δύο φασὶν ἀετοὺς τῶν βασιλέων ὁμιλούντων α νωθεν αὐτῶν
 ὑπερπτήναι, κλάγξαι τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμῖξαι καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι
 ἀλλήλοις, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθειν, τὸν δὲ πρὸς Θράκην διαπτῆναι. τοῦτο
 οἱ ἀκριβῶς τοιαῦτα σκοποῦντες οὐ καλὸν ε κριναν οἰωνόν· ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τῇ
 εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ε φη- σαν. Συμεὼν δὲ τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον
 καταλαβὼν τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ
 ταπείνωσιν, ἐξεθείαζεν δὲ αὐτοῦ τό τε εἰδος τὴν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπλη- κτον
 τοῦ φρονήματος. 17 Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κέ ε στεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν
 τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον· ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον υἱὸν
 αὐτοῦ ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκει410 ρεν κληρικόν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον
 σύγκελλόν τε προχειρι- σάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν ὑποδιακόνων
 τάγματι εἰς τὰ α για. 18 Ἀπριλλίῳ δὲ μηνί, ἰθ' τοῦ μηνός, ἐτίμησεν Ῥωμα- νὸς
 Ἰωάννην μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα πατρίκιον καὶ ἀνθύ- πατον, ω στε καὶ δι'
 αὐτὸ τοῦτο φθόνον κινηθῆναι αὐτῷ καὶ κατηγορηθῆναι ἀπὸ τινων. 19 Μαΐῳ δὲ
 μηνὶ ἰε', ἰνδικτιῶνος ιγ', τελευτᾶ ὁ πα- τριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ
 ἀναβάσει τοῦ πα- τριαρχείου ε τη τριακαίδεκα· καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ'
 αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηνῶν. Αὐγουστῷ δὲ μηνὶ πατριάρχης καθίσταται
 Στέφανος ὁ Ἰμασείας μητροπολίτης, εὐ- νοῦχος ὑπάρχων. Ὀκτωβρίῳ μηνὶ
 κατηγορήθη ὁ μυστικὸς Ἰωάν- νης καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος
 ὑποθήκη τοῦ πατρικίου Κοσμᾶ καὶ λογοθέτου, διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγα- τέρα
 αὐτῷ. τούτου ε νεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ παλατίου, συγ- χωρεῖται δὲ τὸ
 προσέρχεσθαι καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπηρετεῖν καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν·

στοργήν γάρ ο τι πλείστην ἐκέκτητο πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεραπεύειν δυνάμενον, καὶ τελέως τοῦτον ἀπώσασθαι οὐκ ἠβούλετο. τῶν κατηγορῶν οὐκ ἐκατεπειγόντων τὸν βασιλέα καὶ σαφῆ ἀποδεικνύ- των τὰ κατηγορούμενα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα 411 εἰ ναι ἀναμαθῶν ἐμελλεν τοῦτον κατασχῶν ἐξετάζειν. ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρεῖται φυγῆ, καὶ τὴν Μονοκάστανον καταλαβὼν ἀποκείρεται μοναχός. πέφευγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος τοῦ Βοΐλα ὁ τῆς τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὡν αὐτῷ, καὶ τὸν Ὀλυμπον κα- ταλαβὼν τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδύεται· ἐδεδοίκει γὰρ καὶ αὐτὸς α τε συμμύστης ὑπάρχων τοῦ μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπορρητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. τὸν δὲ πατρίκιον Κοσμᾶν ἐν τῷ ὠρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ βασιλεὺς διεδέξατο. προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνην πρωτοβεστιάριον παραδυναστεύοντα. ἐγένετο δὲ καὶ τηνικαῦτα σεισμός φοβερὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρα- κησίων, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ καταπληκτικόν, ὡστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι. 20 Μαΐῳ δὲ μηνί, εἰκάδι ἐβδόμη, ἰνδικτικῶνος ἰε΄, Συ- μεῶν α ρχων Βουλγαρίας κατὰ Χρωβάτων ἐκίνησε στράτευμα, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν πόλεμον, ἠττηθεὶς τοὺς ὑπ' αὐτὸν α παντας α ρδην ἀπώλεσεν. 21 Τὸ δὲ βασιλέα Ῥωμανὸν Ἰωάννης ἀστρονόμος θεα-σάμενος οὐτως λελάληκεν. "δέσποτα, ἡ στήλη ἡ ἰσταμένη εἰς τὴν καμάραν ἐπάνω τοῦ Ξηρολόφου, ἐπὶ δυσμᾶς βλέπουσα, τοῦ Συμεῶν ἐστὶ· καὶ εἰ ταύτης τὴν κεφαλὴν ἐκκόψῃς, τῇ αὐτῇ ὡρα ὁ Συμεῶν τελευτᾷ." ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἀποστείλας τῇ νυκτὶ τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης ἐξέκοψεν· καὶ αὐτῇ τῇ ὡρα ὁ Συ- 412 μεῶν εἰς Βουλγαρίαν ἐτελεύτησεν, ἀνοία συσχεθεὶς καὶ νόσω κα- τακαρδία ἀλούς, διέφθαρτο, ἀνομήσας διὰ κενῆς, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλόμενος α ρχοντα, ο ν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ε σχεν, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου Σουρσουβούλη, ο ν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεῶν κατατέλειπεν. Μιχαὴλ δὲ τὸν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς γενόμενον ἀπέκειρεν μοναχόν· Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὶν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοὶ ετι στολῆ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ. 22 Τὰ κύκλω οὐκ εθνη τοῦ Συμεῶν μαθόντα τελευτήν, οἱ τε Χρωβάτοι οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ λοιποὶ, ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. λιμοῦ δὲ μεγίστου σὺν ἀκρίδι τὸ Βουλ- γαρικὸν εθνος ἰσχυρῶς ἐκπιέζοντος, ἐδεδίσαν μὲν καὶ τῶν α λλων ἐθνῶν εφοδον, ἐδεδίσαν δὲ πλέον καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευ- σιν. βουλὴν οὐκ ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσιν καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσιν, φόβον, ὡς εἰκός, τοῖς Ῥω- μαίοις ἐμποιήσαντες. επειτα μαθόντες οτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐκστρατεύειν, ἀποστέλλουσι Πέτρος τε καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύριν ὀνομαζόμενον, τῷ γένει Ἀρμενιακόν, χρυσοβούλλιον ἐπιφερόμενον. διηγόρευε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται καὶ πρόθυμοι ταύτην συνθέσθαι εἰσίν, οὐ μόνον δέ, ἀλλ' εἰγε βούλωνται, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα. τὸν τοιοῦτον οὐκ ἐκατεπειγόντων τὸν μοναχὸν ὁ βασι- λεὺς ἀσμενέστατα ἀποδεξάμενος, παρευθὺ ἀπέστειλεν μετὰ δρό- 413 μωνος τὸν μοναχὸν Θεοδόσιον τὸν Ἀβούκην καὶ Κωνσταντῖνον βα- σιλικὸν κληρικὸν τὸν Ῥόδιον τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλήσαι τοῖς Βουλ- γάροις ἐν Μεσημβρία, τὸ πρὶν μὲν Μενεβρία καλουμένη, ἀπὸ Μένου Θρακὸς τοῦ ταύτην οἰκίσαντος καὶ Βρία τὸ παρά τισι Θρακῶν πόλισμα λεγόμενον· πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον Μεσημ- βρία ὀνομάζεται. οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ τὰ εἰκότα συλλαλή- σαντες ἐξῆλθον α μα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ τῆς ξηρᾶς· καὶ ο πι- σθεν αὐτῶν κατέλαβον καὶ Γεώργιος ὁ Σουρσουβούλης καὶ Συμεῶν ὁ Καλουτερκάνος καὶ Ουσαμψος καὶ Συμεῶν τοῦ ἀρχηγοῦ Βουλ- γαρίας ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα, πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἀγχιστεὺς αὐτοῦ Στέφανος, καὶ μὴν καὶ Μαγοτῖνος Κρόνος τε καὶ Μηνικὸς διε- κρατύναντο πρὸς τὸν α νακτὰ Ῥωμανόν. θεασάμενοι δὲ τὴν θυ- γατέρα

βασιλέως Χριστοφόρου Μαρίαν, καὶ μέγας ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες, εἰ γραψαν τῷ Πέτρῳ διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνά ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γεγυίας εἰρήνης. ἀπεστάλη δὲ Νικήτας ὁ μάγιστρος ὁ συμπενθερός Ῥωμανοῦ βασιλέως ὑπαν- τῆσαι καὶ ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. τοῦ Βουλγάρου οὐκ ἔπειτα Πέτρον καταλαβόντος, τριῆρι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπιβὰς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο, καὶ τὸν Πέτρον ὡς αὐτὸν ἀφικνούμενον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάσατο. ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις εἰκότα συνωμί- λησαν, ὑπογράφονται τὰ τε σύμβολα τῆς εἰρήνης καὶ τὰ γαμικὰ συναλλάγματα, μεσολαβοῦντος ἐν τούτοις καὶ νουνεχῶς διευθύ- νοντος μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων πρωτοβεστιαρίου Θεο- 414 φάνους. (23) ὁ γδὴ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ πα- τριάρχης Στέφανος ἀμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς Πηγῆς, καὶ εὐλόγησεν Πέ- τρον τε καὶ Μαρίαν, καὶ τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέθηκε κεφαλαῖς, παρανυμφερόντων Θεοφάνους πρωτοβεστια- ρίου καὶ Γεωργίου Σουρσουβούλη. λαμπρᾶς δὲ καὶ πολυτελοῦς γεγυίας τραπέζης, καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαι- δρῶς ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθεν Θεοφάνης πρωτοβεστιαρίος ἀμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ πόλει. τῇ τρίτῃ δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εὐχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποβάθρᾳ, περικοσμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σιρ- κοῖς, παρ' αὐτῇ τῇ ἀποβάθρᾳ τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος ἐστηκό- τος· ἐνθα συνέστη Ῥωμανὸς Πέτρῳ Βουλγάρῳ ἀμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῶ καὶ Χριστοφόρῳ υἱῶ. τῶν δὲ Βουλγάρων ἐνστασιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων πρότερον εὐφημισθῆναι Χριστοφόρον, εἰθ' οὐτω τὸν Κωνσταντίνον, ὑπέειξε τῇ ἐνστάσει τούτων Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, καὶ γέγονεν ὁ περ ἡτήσαντο. ἐπεὶ δὲ πάντα τὰ ἐν γάμοις συνετελέσθησαν, ἐμελλε δὲ ἡ Μαρία ἡδη τὴν πρὸς Βουλγα- ρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ Πέτρῳ ὁδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἐβδόμου συνεξῆλθον αὐτῇ ἀμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ. ἐπειδὴ ἀπαίρειν ἐμελλεν, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πυκνὰ καταχέον- 415 τες δάκρυα, καὶ ὁ σα εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγχχνου περιποθήτου, τὸν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενοι καὶ ταύτην ταῖς τούτου χερσὶν παραθέμενοι ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγα- ρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶ τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπῆει, χαίρουσά τε ἀμα καὶ λυπούμενη, λυπούμενη μὲν ἐν οἰς γονέων φιλάτων ἐστέ- ρητο καὶ βασιλείων οἰκῶν καὶ συνηθείας τῶν γένει προσηκόντων, χαίρουσα δὲ ἐν οἰς βασιλεῖ προσήρμοστο ἀνδρὶ καὶ δέσποινα Βουλ- γάρων προσηγορεύθη. ἀπῆει τοίνυν πλοῦτον κομιζομένη παντο- δαπῆ καὶ ἀποσκευὴν ἀναριθμητον. 24 Τότε δὲ καὶ Ἰωάννης μάγιστρος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας, καλῶς διοικῶν τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν σχε- δὸν ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ καταπολεμῶν καθ' ἑκάστην τοὺς Ἄσσυριους, καὶ πόλεις καὶ κάστρα καὶ κώμας καὶ χώρας αὐτῶν πορθήσας καὶ αἰχμαλώτους ποιήσας, μεθ' ὧν καὶ τὸ ἐπίσημον καὶ ἐξάκουστον καὶ πάνυ ὄχυρον καὶ δυνατὸν κά- στρον τῆς Συρίας, Μελιτινὴν ὀνομαζόμενον, διαφόρως καταπο- λεμήσας καὶ πραιδεύσας, καὶ εἰς φροῦδον ἀπωλείας τοῦτο ποιή- σας, καὶ τὰς πέριξ κώμας καὶ χώρας πυρκαϊούστους ἐργασάμενος, αὐτὸ τὸ ἀήττητον καὶ ἀμάχητον κάστρον παρακαθίσας καὶ ἐλε- πόλεις μηχανικὰς στήσας, καὶ εἰς παντελῆ ἀπορίαν καὶ ἀμηχα- νίαν ἐμβαλὼν αὐτοὺς ὅτι πράξαιεν, καὶ ἀπαξ καὶ πολλάκις πρέσβεις πρὸς τὸν δομέστικον στελλόντων καὶ λόγον αἰτούντων, 416 ὁ συνετὸς καὶ ἐχέφρων Ἰωάννης ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρ- κούας τὰ τῶν δακρύων καὶ ἐλεεινολογιῶν καὶ τὰ τῆς τύχης σκοπή- σας, οἰα τὰ ἀνθρώπινα, ὑπέειξεν, καὶ λόγον δούς αὐτοῖς, ὁ Ἀπόχαψ ὁ τοῦ Ἀμερ ἐκγονος ἀμηρᾶς ὧν Μελιτινῆς, καὶ ὁ Ἀποσαλὰθ στρατηγὸς εὐγενέστατος ὧν καὶ πλούσιος ἐν Μελιτινῇ,

παρεγένοντο. ἀποδεχθέντες οὐκ ἐν παρὰ τοῦ δομῆστῆος τῶν σχολῶν Ἰωάννου, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τούτους ἀπέστειλεν· καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. ἐκτοτε δὲ συνεξεστράτευον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηνῶν, ἐν τε τοῖς ἐπινικίοις συνεισήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει αἰχμαλώτους ἀγόντες Ἀγαρηνοὺς, ὁπερ ἠνθαυμαστὸν καὶ παράδοξον καὶ δεῖγμα τῆς ἀθέων Σαρακηνῶν δυστυχίας. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ, διέλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτινὴν κατοικοῦντες. ἐκστρατεύουσιν οὐκ ἐν κατ' αὐτῶν ἄλλοι οὐκ ἐν δομῆστῆος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας Ἰωάννης μετὰ τῶν θεμάτων καὶ ταγματῶν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων· καὶ πολλὰς προνομίας καὶ πραιδίας καθ' ἑκάστην ποιούμενοι, καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλωτίζοντες τούτους καὶ ληϊζόμενοι, εἰς τοσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν ὥστε αὐτὴν συντομώτατον ἐκπορθῆσαι καὶ ἕως ἐδάφους καταστρέψαι, οὐ μόνον δὲ ταύτην ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμόρους αὐτῇ πόλεις καὶ χώρας πολυφόρους τε καὶ πλοίας οὐκ ἐλάττωσας καὶ οἰκίας πολλὰς παρέχειν προσόδους. ταύτην οὐκ ἐν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατωριαν ἀποκα- 417 ταστήσας ὁ βασιλεὺς πολλὰς χιλιάδας χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν δασμοφορεῖσθαι ἐτήσιως πεποίηκεν. 25 Κατηγορήθη δὲ Νικήτας ὁ μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου βασιλέως ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξεῶσαι. τοῦτον οὐκ ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκειραν μοναχόν, ὑπερορίσαντες τῷ ἑαυτοῦ προαστείῳ. 26 Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ἰε', Ἰνδικτιῶνος ', τελευτᾷ Στέφανος πατριάρχης, πατριαρχεύσας ἐτη δύο μῆνας ἐνδεκα. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, ἀγουσι Τρύφωνα μοναχόν ἐν τῷ Ὀψικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρχην ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Ῥωμανοῦ υἱός, ὁ ἐμελλὼν πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως. 27 Εἰκάδι δὲ πέμπτη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν ἀφόρητος γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. ὁθεν καὶ γέγονεν ὁ μέγας λιμός, τοὺς πώποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος, καὶ θάνατος ἐκ τούτου πολὺς, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας ἀξίαν τῆς ἑαυτοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρόνοιαν ἐποίησατο, πολλὰς ἐλεημοσύνας τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος ἐνδεῖαν· ἀνέφραξεν τε θυρίσι καὶ σαναίδωμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὡς μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ 418 ψῦχος ἐκεῖθεν ἐπεισιέναι τοῖς πένησι. τότε καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλας ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρίᾳ τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο καὶ τὰ μηνιαῖα τριμίσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι, ὡς εἶναι τὰ δίδόμενα τοῖς τε ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀργύρου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας δώδεκα. οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἢ συμπαθῆς αὐτοῦ ψυχῇ διετύπωσεν τῶν πενήτων προνοουμένη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν αὐτῷ τρεῖς συνεσθίειν πένητας διετάξατο, οἱ ἂν ἐν ἐλάμβανον νόμισμα. τετράδι δὲ καὶ παρασκευῇ τρεῖς πένητες μοναχοὶ τούτῳ συνήσθιον, τὸ τετυπωμένον ἐκαστοὶ λαμβάνοντες νόμισμα. ὁπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἰσὼθεν γίνεσθαι ἐν τῷ καιρῷ ἀνά τῆς ἐστίασεως, τοῦτο αὐτὸς ἐποίει, διπλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν παρατιθείς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ, τῇ δὲ ψυχῇ καταλήλῳ τῶν λόγων ἐπεντροφᾶν ἠδονῇ, οἱς ἐκεῖνος ἐπιμελῶς προσέχων τὸν νοῦν κατένυσε τὴν ψυχὴν καὶ πολλὰς δακρύων ὑφείκει πηγὰς. τὴν δὲ πίστιν ὁσιν ἐκέκτητο πρὸς πάντας μὲν μοναχοὺς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπ' ἀγιόσυνῃ διαβοήτους καὶ εὐλαβεῖα, τίς ἂν διηγῆσται; οὐκ ἐθέασατο γὰρ ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ὡς τινὶ τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς δάκρυσιν οὐκ ἐξηγόρευε πιστότατος δὲ ὡς

καὶ ὀρθοδοξότατος πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ φωταγωγίαις λαμπρῶς κατεκόσμη καὶ κατεφαίδρυνεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ὀρει μοναχοῖς, τῷ τε Ὀλύμπῳ 419 καὶ τῷ Κομινᾷ καὶ τῇ Χρυσῇ κατονομαζομένη Πέτρα καὶ τοῦ Βαραχάου ὀρει, οὐ διέλιπεν ἐτησίως ῥόγας ἐξαποστέλλων καὶ φροντίζων τούτων καὶ προνοούμενος, καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλούμενος ὡς αὐτόν, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν τὰς εὐλογίας τρυγῶν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ θεὸν ἐγκλείστοις καὶ στενωτάτοις οἰκίσκοις καθείρξασι καὶ πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους ῥόγας, αὐτὸς διετύπωσεν, οὐ διέλιπεν ἐπιχορηγῶν. ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν. 28 Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἐτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν καὶ φωραθέντων αὐτῶν ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ, οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑποβάλλονται. ταῦτα δὲ δῆλα Πέτρου ποιήσαντος τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὁ δὲ ἐγεγόνει ῥαίκτωρ, προφάσει μὲν τοῦ ποιῆσαι τὸ ἀλλάγιον τῶν κρατουμένων αἰχμαλώτων, τῇ ἀληθείᾳ δὲ Ἰωάννην κατασχεῖν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν. ὁ δὲ καὶ γέγονεν· εἰσελθὼν γὰρ αὐτὸς Ἰωάννην εἰς πλοῖον ἀπὸ Μεσημβρίας ἤλαθεν ἐν τῇ πόλει. καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἰκὸν καὶ κτήματα πάμπολλα καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν ὀρμωμένην, γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκεν, Χριστοφόρου βασιλέως καὶ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ γεγονότος ῥαίκτηρος παρανυμφευσάντων. 420 29 Ἀλλὰ καὶ Μιχαὴλ μοναχός, αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς Πέτρου, κατὰ σπουδῆς ἔχων τῆς Βουλγαρικῆς ἐξουσίας ἐπιλαβέσθαι, ἰδιοστασίασεν ἐν τινὶ Βουλγαρικῷ κάστρῳ· καὶ τούτῳ προσερρῦσαν οἱ τῆς Πέτρου ἀρχῆς δειστηκότες Σκύθαι. οὐ μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ἐπῆλθον οὐτοι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις, ὥστε συμβῆναι τούτους ἀπὸ Μακέτιδος διὰ Στρυμόνος πρὸς Ἑλλάδα καὶ τὴν Νικόπολιν προσχωρῆσαι καὶ τὰ ἐκεῖσε πάντα ληΐσασθαι. Νικόπολις δὲ ἐπωνόμασται κατὰ τὸ ἐπώνυμον τῆς νίκης, ἣν Αυγουστος Σεβαστὸς κατὰ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας εἰργάσατο καὶ τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκλινεν. 30 Μαρτίῳ δὲ μηνί, δευτέρᾳ ἡμέρᾳ, κοσμήτης ἐπεσεν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν ἐν τοῖς στιχηδὸν ἰσταμένοις ἐκεῖσε κίσις ἐπικειμένων, καὶ ἀπέκτεινεν ἀνδρᾶς ἕξ. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερὸς εἰς τὸν τοῦ φόρου ἐμβολόν, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν Ψυχῶν. 31 Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος τετάρτης, πολλὰ κοψαμένου καὶ θρηνήσαντος αὐτόν τοῦ πατρὸς, μεῖζον ἢ κατ' Αἰγυπτίους, ὡς ἡδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐληλακότος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐτινηπίων ὄντων. καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 421 32 Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος τρίτης, τὸν ῥητὸν χρόνον τελέσαντα· καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ, χηρευσάσης ἐκκλησίας χρόνον ἕνα καὶ μῆνας ἑξὶς διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως· αὐτὸν γὰρ ἐμελλεν, ὡς ἡδη εἰρηται, πατριάρχην καθιστᾶν. 33 Βασίλειος δὲ τις Μακεδῶν πλάνος Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν ἐπιφημίσας πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. οὐτος συσχεθεὶς ὑπὸ Ἐλεφαντίνου τουρμαρχοῦ, ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὑπὸ Πέτρου ὑπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριοῦται χειρὸς. εἰτα καιροῦ λαβόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψίκιον, καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπέισης προσαρμοσάμενος καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευάσας διήρχετο, πλανῶν αὐθις τῶν ἀγυρτευόντων πολλοὺς ὡς εἰη αὐτὸς Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ

Δουκός. ο υ ς καὶ συνεφελκόμενος μεγάλην κατὰ Ῥωμανοῦ ἀνταρσίαν κινεῖ. καὶ φρούριον κατασχὼν ο Πλα- τεῖα πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐδωδίων ἐν τούτῳ ἀπέθετο· ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐλεηλάτει καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας προενόμευεν. ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ αὐτόν τε συνέλαβεν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· οὖν καὶ ἀγαγόντες ἐν τῇ πόλει ἀνέκρινόν τε καὶ πολλὰς πληγὰς ἐπέτιθεσαν, τοῦ τοὺς συστασιώτας, εἰ τινες εἰεν, εἰπεῖν. ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάντει ψευδῶς ὡς συνόν- 422 τας αὐτῷ. μηδὲν δὲ ἀληθὲς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς παρανάλωμα γίνεται. 34 Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ ῥηθεὶς τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος, Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ Ἰνδικτιῶνος ἑκτῆς, τοῦ πατρῷου φρονήματος ἐφ' ἅπασιν ἐξερχόμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρόσω παρεκτεινόμενος κατορθώμασι μετὰ καὶ τῆς προσοῦσης ἔλλογιμότητος, τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης ἀνελθόντων καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερόμενοι περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα· οἱ καὶ πατριαρχικῶς θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν. 35 Ἡ εἰρημένη βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐγγόνῃ ἢ Μαρίᾳ, γυνὴ Πέτρου Βουλγάρου, πολλάκις ἀπὸ Βουλγαρίας ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν τοῦ τὸν ἰδιὸν πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι. τελευταῖον δὲ μετὰ παίδων εἰσῆλθεν τριῶν, ἡ δὲ Χριστοφόρου τοῦ πατρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος. πλοῦτον οὖν πολλὴν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα ἐντίμως ὑπέστρεψεν. 36 Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο θυγατέρα οὖσαν τοῦ Γαβαλά, ἐγγόνῃν δὲ Κατάκυλα, Ἀνναν ονομα. ἀμα δὲ τῷ νυμφικῶς στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῇ στέφανος ἐπετίθετο. 37 Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιῶνος ἑβδόμῃς Ἀπριλλίῳ μηνί· οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐληΐσαντο πᾶσαν Θρακίαν ψυχῆν. 423 ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ παρὰ ραδυναστεύων ποιῆσαι ἀλλάγιον· οὗς θαυμασιῶς καὶ συνετῶς αὐτοῖς μετελθὼν ὁ σαπερ ἐβούλετο κατεπράξατο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ἐν τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεὶς τε καὶ θαυμασθεὶς· οὗτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλόφρονον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν. 38 Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ, ἐκ γένους τῶν Ἀρμενικῶν του νομα Ἐλένην, τοῦ πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα· ἡ ς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ ἑτέραν τούτῳ συνέζευξεν γυναῖκα ὀνόματι Θεοφανῶ, ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος ἐκείνου καταγομένην. 39 Δεκάτης καὶ τετάρτης Ἰνδικτιῶνος, Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ἑνδεκάτῃ, κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδων δέκα, οἱ καὶ Δρομίται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων καθίστανται. ἀπεστάλη οὖν κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ εὐτυχῶς ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρίκιος· καὶ τὸν τε στόλον προευνεπίσας τε καὶ ἐτοιμασάμενος, καὶ νηστεία καὶ δάκρυσιν αὐτὸν κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς Ῥῶς προσδέχεται καταναυμαχῆσαι μέλλων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ἐκείνον κατέλαβον καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο (Φάρος δὲ καλεῖται ἀφίδρυμα τι, ὃ πυρὸς ἐπιτίθεται εἰς ὄδηγιαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις), οὗτος 424 πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόματι παρεδρεύων (ὁ ς κατὰ ἀντίφρασιν κέκληται· κακὸς ξεινος γὰρ διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκεῖσε ληστῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους καταδρομάς, οὗς, ὡς φασίν, ἀνελῶν Ἡρακλῆς, καὶ ἀδείας τυχόντες οἱ παροδίται, τοῦτον Εὐξείνον ἐπωνόμασαν) ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ ἄθροον τούτοις ἐπίθετο, ὃ τὴν ἐπωνυμίαν εἰληφεν διὰ τὸ τῆς Ἀργοῦς πλωτῆρων ἐκεῖσε διερχομένων αὐτόθεν ἀνίδρυσαν ἱερόν. καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπλεύσας τὴν τε σύναξιν τῶν Ῥουρικῶν πλοίων διέλυσεν καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλεῖστα κατέφλεξεν, τὰ δὲ λοιπὰ τούτων ἐτρέψατο εἰς πληγὴν καὶ φυγὴν· ὡς ἀκολούθως καὶ οἱ λοιποὶ δρόμωνες καὶ αἱ τριήρεις ἐπεκδραμοῦσαι τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ

πολλά μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὐτανδρα, πολλοὺς δὲ κατέστρωσαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. οἱ περιλειφθέντες οὐκ εἰς τὸ τῆς ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγόρα λεγόμενα καταπλέουσιν. ἀπεστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας πατρίκιος ἀπὸ στρατηγῶν ὁ Φωκᾶς διὰ γῆς μετὰ ἰππέων καὶ ἐκκρίτων ἀνδρῶν τοῦ παρατρέχειν αὐτούς. καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἰκανὸν ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη ὡστε τὰ πρὸς τροφήν καὶ ἀλλήν χρεῖαν πορίσασθαι, περιτυχὼν τῷ τοιούτῳ συντάγματι ὁ εἰρημένος Βάρδας ὁ Φωκᾶς κακῶς τούτους διέθηκεν, τρεψάμενος καὶ κατασφάξας αὐτούς. κατῆλθε δὲ καὶ ὁ συνετώτατος καὶ ἐχέφρων Ἰωάννης ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος, καὶ πολλοὺς τούτων διέφθειρεν ἀποσπάδας τῆδε κάκεισε καταλαμβάνων, ὡστε συσταλέντας αὐτούς δέει τῆς αὐτοῦ ἐπιθέσεως μένειν ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὰ οἰκεῖα πλοῖα καὶ μηδαμοῦ παρεκτρέχειν κατατολμᾶν. πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὐ τοι διεπράξαντο πρὸ τοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατεῦμα κατελθεῖν. τό τε γὰρ Στενὸν ἀπαν λεγόμενον ἐνέπρησαν, καὶ οὐκ ἐσυνελάμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἐσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῆ προσεπαττάλευον, τοὺς δὲ ὡς σκοποὺς ἰστάντες βέλεσι κατετόξευον. οἱ οὖν δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου κατελάμβανον, οἱ πισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες ἠλοῦς σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυον. πολλοὺς δὲ ἀγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παρέδωκαν. χειμῶνος δὲ ἐνισταμένου καὶ τροφῶν ἀποροῦντες, τό τε ἐπελθὼν στρατεῦμα τοῦ δομεστικού τῶν σχολῶν τοῦ Κουρκούα καὶ αὐτὸν τὸν ἐχέφρονα καὶ νουνεχῆ εὐβουλον δεδιότες, τὰς τε ναυμαχίας καὶ τὰ ἐσχηματισμένα πολέμια τοῦ πατρικίου Θεοφάνους, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν. καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος πέμπτης καὶ δεκάτης νυκτὸς ἀντιπλεῦσαι ὠρμηκότες ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη, παρὰ τοῦ ῥηθέντος πατρικίου Θεοφάνους ὑπηγήθησαν· οὐδὲ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχὴν. εὐθὺς οὐκ εὐδετέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλείστα πλοῖα ἐβύθισεν καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν ὁ εἰρημένος ἀνήρ. ὀλίγοι δὲ μετὰ πλοίων περισωθέντες καὶ ἐν τῇ τῆς Κύλης παραπεσόντες ἀκτῆν ὑπὸ ἐπελθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ πατρίκιος μετὰ νίκης 426 λαμπρᾶς καὶ μεγίστων ὑποστρέψας τροπαίων ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη. 40 Ἐπειδὴ δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης μάγιστρος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν ἀριστος ἐγένετο εἰς τὰ πολέμια, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐπέκτεινεν ὁρῶν, πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησεν τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς, ἠβουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἐκγονὸν Ῥωμανὸν τὸν ἐκ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἀναλαβεῖν. ἡ οὐκ εὐθὺς θυγάτηρ τοῦ Κουρκούα ἡ ἠεὶ Εὐφροσύνη, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἡ Ῥωμανὸς ὁ εὐνοχισθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ ἐτιμήθη πατρίκιος καὶ πραιπόσιτος. φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἐνεκεν ὑποθέσεως τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήθη, παύει τῆς ἀρχῆς, εἰκοσι καὶ δύο χρόνους καὶ μῆνας ἑπτὰ δομέστικος ἀδιάδοχος τελέσας. (41) πλὴν οὐκ ἀξίον εἶπεῖν τό τε γένος καὶ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιτήδευμα καὶ τὸ φύσει τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τὴν πρᾶξιν, καὶ ὁποῖος πιστὸς καὶ ὀρθὸς ἀνεφάνη τῇ γενεᾷ ἡμῶν. οὐκ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενικῶν ἡ ἀπὸ Δόκιαν χωρίου Δαρβιδούν, πατρὸς μὲν τῶν οὐκ ἀσήμενων, παλατίνου πάνου πλουσίου υἱοῦ Ἰωάννου δομεστικού τῶν ἰκανάτων. λέγεται δὲ καὶ τὰ ἱερά γράμματα ἐκπεπαιδευθῆναι παρὰ Χριστοφόρου μητροπολίτου Γαγγρῶν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ. ὡς αὐδεται δὲ ὁ λόγος, ὅτι εἴφη ὁ ἀρχιερεὺς "οὐκ ἔστιν ὁ Ἰωάννης εἰς λύτρωσιν καὶ ἀνεσιν τῶν Ῥωμαίων γενήσεται." πολλὰς γὰρ καὶ πλείστας πόλεις καὶ κάστρα καὶ 427 χώρας καὶ καστέλλια καὶ τόπια τῶν Ἀγαρηνῶν ἐχειρώσατο, καὶ τὴν Ῥωμανίαν διπλῆν

κατεστήσατο, πρότερον ουσαν καὶ κατεχομένην ὑπὸ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ Χαρσιανοῦ κά- στρου καὶ τῆς Ὑψηλῆς καὶ τοῦ Ἄλυ ποταμοῦ. ὁ δὲ πιστὸς καὶ σπουδαῖος πρὸς Ῥωμανὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννης δομέστικος τῶν σχολῶν μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρη τὰ ὀρθὰ τῶν Ῥωμαίων ἐστήσατο καὶ προῖκα καὶ δῶρα τῇ Ῥωμανίᾳ προσήνεγκεν, καὶ λαὸν καὶ στρατὸν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν προσεκτήσατο, καὶ φόρους πολλοὺς ἐτησίως λαμβάνειν ἐτύπωσεν, καὶ πολλῶν λαφύρων καὶ ἀρμάτων καὶ αἰχμαλώτων Ἀγαρηνῶν ἐκεῖθεν ἀπήνεγκεν. μεγίστοις γὰρ ἀγῶσιν ἑαυτὸν παραθεὶς τὰς πόλεις τῶν ἀρνητῶν Χριστοῖ ἐπόρθησεν· καὶ τίς αὐτὸν ἐξείπη κατ' ὀνομα ταύτας αὐτὸς χειρωσάμενος ὑποφόρος τοῖς Ῥωμαίοις Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν [ἐποίησατο;] τοῖς εἰκοσι καὶ δύο χρόνοις πόλεις χιλίας σχεδὸν καὶ πλεον κατεστήσατο καὶ τῇ Ῥωμανίᾳ προσήγαγεν· καὶ ἠν ἰδεῖν τὸν ἀγρυπνὸν Ἰωάννην τὸν Κουρκούαν ἐπὶ παρατάξεως πολεμικῆς διαλαλιαῖς καὶ παραινέσεσι πιθαναῖς τοῖς Ῥωμαίοις χρώμενον, καὶ ἄλλον Τραϊανὸν ἠ Βελισάριον εἰκάσαι καὶ ὀνομάσαι τοῦτον. καὶ εἰ τις πρὸς τούτους παραθήσει τὸν ἀνδρα, εὐρήσει πλείονας τὰς τοῦ Κουρκούα ἀνδραγαθίας καὶ ἀριστείας. οἱ δὲ λαμπρῶς ποθοῦντες καὶ θέλοντες μαθεῖν τὰς τοῦ Ἰωάννου Κουρκούα ἀριστείας καὶ συγγραφὰς εὐρήσουσιν ἐν ὀκτῶ βιβλίοις ἐκτεθείσας παρὰ Μανουὴλ πρωτοσπαθαρίου καὶ κριτοῦ. 42 Ἄξιον δὲ διηγήσασθαι καὶ τὰς τοῦ αὐταδέλφου μαγίστρου καὶ δομεστίκου τῶν σχολῶν Ἰωάννου τοῦ πατρικίου καὶ στρατηγοῦ Χαλδίας Θεοφίλου ἀριστείας καὶ ἀνδραγαθίας. οὗτος εἰς Χαλδίαν μονοστράτηγος γεγωνὺς οὐκ ἐνέδωκεν αὐτόν, οἱ αὖτε πολλοὶ τῇ τρυφῇ καὶ σπατάλῃ καὶ ἡδυπαθείᾳ χρώνται· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκδοὺς πρὸς κόπους καὶ σκληρότητας, πρὸς τὸ τὰς κώμας καὶ χώρας τῶν Ἀγαρηνῶν ληΐζεσθαι, ὥστε καὶ τοὺς οἰκοῦντας Ἀγαρηνοὺς εἰς τὸ κάστρον τὸ ἀνδρείοτατον καὶ πανθαύμαστον Θεοδοσιόπολιν καὶ τὰ περίξ αὐτοῦ κάστρα αἰχμαλώτους ἀγαγέσθαι καὶ τῷ μαγίστρῳ Ἰωάννῃ φορολογῆσαι καὶ ὑποτάξαι ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἀριστος στρατηγὸς ἀνεφαίνετο, καὶ οὐκ ἐφαίνετο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυτο καὶ ἄλλος Σολομῶν ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀνεφαίνετο καὶ ἐγνωρίζετο. οὗτος καὶ τοῖς μετέπειτα καταλιπὼν τὸν ἐκγονὸν αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Τζιμισκὴν· καὶ τῇ εὐφυΐᾳ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ ἀοκνίᾳ τοῦ ἀνδρὸς πατρικίος καὶ στρατηγὸς διαφόρων θεμάτων τιμηθεὶς, εἰτα καὶ ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Νικητοῦ βασιλέως τοῦ λεγομένου Φωκᾶ μαγίστρος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν ἀνεφάνη. ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ ῥυθμῷ καὶ τῇ τάξει αὐτῶν διηγητέα· ὡσαύτως καὶ περὶ Ῥωμανοῦ πατρικίου καὶ στρατηγοῦ διαφόρων θεμάτων, τοῦ υἱοῦ 429 τοῦ μαγίστρου Ἰωάννου τοῦ λεγομένου Κουρκούα, οὗτος καὶ αὐτὸς ἀριστος καὶ ἀνδρεῖος ἀνεφαίνετο. 43 Τούτων οὗτος ἀκμαζόντων καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἀντεχομένων καὶ μαχομένων καὶ πόλεις καὶ χώρας καὶ κώμας τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων προσαγόντων, καὶ ὑπόφορος τοὺς ἀρνητὰς τοῦ Χριστοῦ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ ποιοῦντες, ὁ αἰεὶ τὸ γένος τῶν πιστῶν καὶ ὀρθῶν δούλων μαχόμενος Βελίαιρ, μὴ φέρων τὴν πολλὴν καὶ ἀπειρον εὐχαριστίαν τῶν Χριστιανῶν, ὑπέβαλέ τισι, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν καὶ τῷ μαγίστρῳ δομεστικῷ Ἰωάννῃ διέβαλλον, ὡς τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων ἐφιέμενος καὶ λαὸν ἐμπαράσκειον ἔχων, καὶ ὅτι πλείστας ἀδικίας καὶ ἀρπαγὰς ἐποίησατο τοπίων καὶ χωρίων. ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἀποστείλας καὶ ζητήσας οὐδὲν ἐφεῦρεν, καὶ μεταδοὺς τῆς ἀρχῆς ἀποκατέστησεν. φθόνῳ δὲ αὐτῷ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων παρὰ τῶν λοιπῶν κινηθέντων, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς, καὶ δομέστικος ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεται Πανθήριος, συγγενὴς τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ. 44 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς πάντα τὰ χρεὴ τῆς πόλεως ἀπὸ τε πλουσίων μεγιστάνων πτωχῶν καὶ πενήτων, ὅσα αὐτὸν ἐν φανερωῖ ἀπεδείκνυντο, ἀπέδωκεν· ὡς φασὶ τινες ὅτι δέδωκεν κεντηνάρια

έννεακαίδεκα· τὰς δὲ ὁμολογίας κατέκαυσεν εἰς τὸ πορφυροῦν ὀμφάλιον τῆς Χαλκῆς, πάντων ἐπευχομένων τὸν βασιλέα. τῷ δὲ εἰκοστῷ δευτέρῳ αὐτοῦ χρόνῳ δέδωκε τὰ ἐνοικικὰ πάσης τῆς 430 πόλεως, ἀπὸ μικροῦ εἰς μέγαλον. τετράδην καὶ παρασκευὴν ἐξερχόμενος εἰς τὰ μεταστασίματα ἐδίδει πᾶσαν πολιτικὴν ἀνά ἀργυρῶν δύο· καὶ τοὺς ἐγκλείστους καὶ τὰς ἐγκλείστας ἐρόγευεν ἀνά νομισμάτων τριῶν. ἐκκλησίας δὲ καὶ μοναστήρια πολλὰ ἐκτίσεν· ἀλλὰ καὶ ἐνδύτας χρυσοῦφάντους καὶ δισκοποτήρια ἀπεχαρίσατο. καὶ ξενοδοχεῖον καθίδρυσεν εἰς τὰ Μαβριανοῦ, καὶ στάβλους ποιήσας καὶ ὀσπήτια κάλλιστα καὶ κραββατοστρώσια διὰ τοὺς εἰσερχομένους πάντας ἐξωτικούς καὶ δίκας λαμβάνοντας κατεσκεύασεν. ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ διατροφῆς αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀλόγων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν διωρίσατο καὶ προσέταξεν. καὶ οἰκήματα προσεκύρωσεν, τὸ ἀνελλιπῶς δίδοσθαι. τοῦτο δὲ ἐποίησεν διὰ τοὺς ἐχοντας δίκας ἐξωτικούς καὶ εἰσερχομένους, ἵνα διατρέφονται καὶ διοικῶνται ἐξ αὐτοῦ. εἰς δὲ τὸν τάφον αὐτοῦ διωρίσατο ἵνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν δίδονται ψωμία μυριάδες γ', καὶ τετράδην καὶ παρασκευὴν ἵνα δίδωται εἰς τὸ πραιτώριον καὶ εἰς τὴν Χαλκὴν καὶ εἰς τὰ Νούμερα ἐναεκαστον ἀνθρώπων ἀνά φωλέας δεκαπέντε, καὶ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ πάντας τοὺς φυλακίτας ἀνά νομίσματος ἑνός. διωρίσατο δὲ τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Κυμινᾶ, τοῦ Ἀθωνοῦ, τοῦ Βαραχέως καὶ τοῦ Λάτρου, καὶ πάντας λαμβάνειν ἀνά νομίσματος ἑνός· ταῦτα δὲ λαμβάνειν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μονῆς. 45 Ἰνδικτιῶνος πρώτης Ἀπριλλίῳ μηνὶ ἐπῆλθον πάλιν οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. ὁ δὲ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ 431 παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησε μετ' αὐτῶν, ὁμήρων ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος· ἐξ οὗ συνέβη ἐπὶ χρόνους πέντε τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς πλείσταις πόλεσι κατὰ Μακεδονίαν τε καὶ Θράκην, τὰς μὲν ἐκ βάρων ἀνωκοδόμησεν, τισὶ δὲ καινισμοὺς ἐπενόησεν. οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ τὴν βασιλείον πόλιν περιφανῆ παλάτια ἐκαινούργησεν, ἐτι καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς καὶ εὐκάρπους, ἐξ ὧν οὐ τυχούσα τέρψις ἐγγίνεται· ναὶ δὴ καὶ γερόντων τροφεῖα ξενουμένων τε καταγωγία, ἀρρωστοῦντων ἐνδαιτήματα, τῶν κατὰ ψυχὴν ἐνεκεν ἀντιδόσεων. 46 Δευτέρας δὲ Ἰνδικτιῶνος ὁ Ῥωμανὸς βασιλεὺς Πασχάλιον πρωτοσπαθᾶριον καὶ στρατηγὸν Λογγιβαρδίας πρὸς τὸν ῥήγα Θραγγίας Ουγωνα ἐξαπέστειλεν, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῷ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ· ἐν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος τρίτης. ἠτις καὶ ζήσασα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐτη πέντε ἐτελεύτησεν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ. 47 Ἀνέμου δὲ βιαίου καὶ σφοδροῦ καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνὶ οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἵππικῷ δῆμοι κατέπεσον, οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ τε 432 ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάρθρα καὶ τὰ στηθεῖα λεγόμενα. χρόνου δὲ περικυκλώσαντος τῷ αὐτῷ μηνὶ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου κατήγαγον. 48 Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ἣ τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην περισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ αὐτῆς οἰκίητορες πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἄγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν ἐπαγγελόμενοι· ὑπὲρ δὲ τῆς τοιαύτης χάριτος δεσμίους ἠτήσαντο τῶν ἐπιφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοβούλλιόν τε λαβεῖν ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι. ὁ δὴ καὶ γέγονεν. τοῦ ἁγίου δὲ ἐκμαγεῖου ἠτοιμανδηλίου ἀποσταλέντος καὶ ἠδητῆ Κωνσταντινουπόλει πλησιάζοντος, Θεοφάνης πατρίκιος ὁ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξελθὼν ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας καὶ τῆς

δεούσης τιμῆς τε καὶ ὕμνωδίας· καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχέρναις οὗτος κάκει αὐτὸ προσκυνήσαντος. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ οἱ τε βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανός τε καὶ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ· καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας πεζῇ διεκόμισαν, καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον. 433 49 Ἐν ταύταις δὴ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιόν τι τέρας τῇ πόλει ἐπεφοιτῆκει, παῖδες συμφυεῖς ἀρρενες ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστροί, ἀρτιοὶ μὲν πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ στόματος τῆς γαστροῦ καὶ μέχρι τῶν ὑπὸ γαστέρα συμπεφυκότες, καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι· οἱ ἐπὶ πλεῖστον τῇ πόλει ἐνδιατρίψαντες, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαισίον τι τέρας ὀρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς ἐξηλάσατο. ἐπὶ δὲ μονοκρατορίας βασιλείας Κωνσταντίνου πάλιν εἰσῆλθοσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ εὐεργὸς αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροὶ τινες ἐμπεῖροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς ἐλπίδι τοῦ τὸν εὐεργὸν ζῆσεσθαι· οὗς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβίους ἐτελεύτησεν. 50 Καὶ ἐν πᾶσι μὲν μοναχοῖς, ὡς ἀνωτέρω εἰρηται, πῖστιν ἐκέκτητο ἀμετρον ὁ βασιλεὺς, διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερέσεβε Σέργιον τὸν ἐν μονασταῖς διαλάμποντα, οὗς ἀδελφὸς ἐπεφύκει τοῦ μαγίστρου Κοσμᾶ τοῦ πρώτου τῶν κριτηρίων. ἀνεκαίνισε καὶ τὴν μονὴν τοῦ Μανουῆλος, ὡσαύτως καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ μοναστήριον ἐκ βάθρου κτίσας τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ὡς ἐπόνυμον Ὀφροῦ λιμῆν. ἀπέκειρε δὲ καὶ ἐκεῖσε μοναχοὺς ὀκτακοσίους, τυπώσας καὶ σελέμνια τοῦ λαμβάνειν αὐτοὺς ὑπὲρ διατροφῆς αὐτῶν, δούς ταῦτα τῷ μοναχῷ Σεργίῳ τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρί. πάντας δὲ τοὺς ἐν ἐξορίᾳ συμπαθήσας, καὶ 434 δούς αὐτοῖς χρήματα πολλά, ὡς ἐν τῷ κατέρχεσθαι αὐτὸν ἐκ τοῦ παλατίου εἰς καὶ μόνος ἐξόριστος οὐχ εὐρέθη. οὗτος δὲ ὁ Σέργιος ἀνεψιὸς τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἐτύγχανεν· οὗν πλέον τῆς σαρκικῆς συγγενείας ἢ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια. ἀρετῆς γὰρ εἰς ἀκρον καὶ γνώσεως ἠλάσεν, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν ποτέρῳ μᾶλλον πλεονεκτεῖ· οὐτως εἰς ἀκρον ἑκατέραν ἐξήσκησεν. ἐπήνθει δὲ αὐτῷ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς καὶ τὸ τῆς διακρίσεως εὐρεθὸς καὶ τὸ χαρίεν τοῦ ἠθοῦς καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος· οὐδὲ γὰρ ἀνέσπα τὰς ὀφρῦς κατὰ τοὺς νῦν σοφούς, οὐδὲ ἀλαζών τις ἐδόκει καὶ ὑπερήφανος, ἀλλὰ τὸν λόγον μὲν εἰχεν γλυκύτερον μέλιτος ἀποστάζοντα, τὸ ἠθος δὲ πάγιον καὶ σταθερόν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. τοῦτον οὗν ἀοίδιμον ἀδιαλείπτως μετ' αὐτοῦ εἰχεν ὁ βασιλεὺς, κανόνα οὕτως καὶ σταθμὴν τὸν αὐτοῦ βίον ῥυθμιζόντα· οὗς πολλά παρήνει τῷ βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους ἔαν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας, μήποτε καὶ αὐτὸς πάθῃ τὸ τοῦ Ἡλίου τιμωρίαν ὑπὲρ τῆς τῶν παίδων παρανομίας ἐκτίσας. οὗ καὶ γέγονεν. 51 Ἐπεὶ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἰχεν τῶν συμφορῶν παραμυθίαν καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον. ὡς συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς εὐλαβέστατος, οὐκ ἐλαττον τὸν τοῦ εἰρημένου τρόπον καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος· οὗς μετὰ ταῦτα διὰ τὸν εἰλικρινῆ αὐτοῦ βίον, τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου 435 τελευτήσαντος, πατριάρχης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρίζεται. 52 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς μακρῷ γήρει καὶ νόσῳ τραχόμενος τὰ τῆς βασιλείας κατὰ διαθήκας ἀπακριβάζεται καὶ ἀνακτα πρῶτον κατὰ διαθήκας τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον προσδιορίζεται, ἐν εἰς ἐξάκις χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ, καὶ καθεξῆς ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ τοὺς τούτου υἱοὺς, τὰ πρὸς αὐτοὺς ῥητῶς διασφαλισάμενος, ὡς εἰπερ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ κατὰ τι προσπαίσειαν, καθαιρεῖσθαι παραυτικά τῆς βασιλείας. 53 Ἐπεὶ δὲ πολλοῖς τρόποις ὁ θεὸς

βούλεται σώζειν τὸν ἀνθρώπον, συνεχώρησε Ῥωμανὸν βασιλέα συμφορᾷ ἀδοκίμῳ προσπεσεῖν, ἵνα δι' αὐτῆς σωφρονισθεῖς καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει παραπτωμάτων γενόμενος σωτηρίας ἀξιωθῆ. συνεχώρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὡς περ ποτὲ Ἀβεσσαλὼμ ἐπανεστῆ Δαβὶδ τῷ οἰκείῳ πατρί. συμβούλοις οὖν οὐ τοὺς πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε ἀπὸ μοναχῶν Μαρνανῶ τῷ Ἀργυρῷ καὶ Βασιλείῳ τῷ πρωτοσπαθαρίῳ τῷ Πετεινῷ καὶ Μανουήλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδόντων αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων, τοῦτον τοῦ παλατίου κακῶς κατήγαγεν καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίας ἀπέκειρεν μοναχόν.

436 {1ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.}

1 Ὑπελείφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ τούτου γαμβρὸς μηνὶ Δεκεμβρίῳ εἰκάδι, ἰνδικτιῶνος τρίτης, ἐν ετει ἐξάκις χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ ὅς αὐτίκα Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκά τῆ τοῦ μαγίστρου ἀξία τιμήσας, ὡς χρόνῳ πολλῷ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδραγαθίαν πολλάκις ἐπιδειξαμένου, δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Γογγύλην ναυμαχίας ἡγήτορα, καὶ στρατιάρχας τινὰς τῶν εὐχρήστων. εἰτα Βασίλειον, ὡ ἐπίκλην Πετεινός, πατρίκιον καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην, τὸν δὲ ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαρνανὸν τὰ μοναχικὰ ἀποδύσας πατρίκιον καὶ κόμητα τοῦ στάβλου πεποίηκεν. ὡσαύτως καὶ Μανουήλ τὸν ἐπιλεγόμενον Κουρτίκην πατρίκιον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης ἐποίησεν. οὐς τινὰς τρεῖς οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἢ τοῦ θεοῦ δικαία κρίσις, ὡς εἰς Χριστὸν τοῦ κυρίου παροινήσαντας καὶ χεῖρας ἀδίκως ἐπιβαλόντας, τῆς βασιλείας ὀρεγομένους μετῆλθεν. ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες ἑκάτεροι οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπέρρηξαν. τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερον τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐξηγήσει ἐκθήσομαι.

437 2 Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας, τῆ εἰκάδι ἑβδόμη τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὑποπεύσας Κωνσταντῖνος τὸν τε βασιλέα Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, μή ποτε καὶ κατ' αὐτοῦ τὰ ὁμοία διαπράξωνται, καὶ λογισάμενος ὁ περὶ τὴν εἰκόσ, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσωνται, ἐστίασας αὐτούς, ἡδη ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ καθεζομένους, εἰ τῆς βρώσεως οὐσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν οὐ τοιοῦτοι λεγόμενοι Τορνίκιοι καὶ ὁ πατρίκιος Μαρνανὸς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς τοῦτο ἠὺτρεπισμένοι, καὶ τοῦ παλατίου κατήγαγον καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις τούτους περιώρισαν καὶ κληρικοὺς ἀπέκειραν. (3) μετ' ὀλίγον οὖν οὐ τοιοῦτοι αἰτησάμενοι τὸν ἰδιὸν πατέρα θεάσασθαι ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι πένθει κατεσχέθησαν ἀφορητῶς οἱ ἐπίδασκρῦσας ὁ πατὴρ εφη "υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὑψωσα· αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν." εἰθ' οὕτως ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προκόννησον (ἡν τινα Νεβρίαν ὠνομασμένην ἐκ τῆς κατὰ χρησμὸν δεδομένης προχόου α ποικοι Σαμίων μετωνόμασαν, οἱς ἀφικομένοις πρὸς νῆσον καὶ τῷ θεῷ ἰλασκομένοις ἀριστοποιουμένοις τε ἄωρία ἐτύγχανεν ὀπόθεν ὑδωρ κομίσονται. γυνὴ δὲ τις εφη αὐτοῖς, "εἰ εχετε πρόχουν, δώσω ὑμῖν ὑδωρ." ὁ περ λαβόντες, ὡς ὁ χρησμὸς, καὶ γῆν ἐξητήσαντο. τῆς δὲ καὶ ταύτην δεδωκυίας, Πρόχουν τὴν νῆσον ὠνόμασαν καὶ τοῖς ἀργυροῖς νομίμασιν πρόχουν εἰκόνιζον), 438 ἀπὸ δὲ Προικοννήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην· ἐν ἧ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας, καὶ τὸν ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως τὴν αὐτοῦ φυλακὴν πεπιστευμένον Νικήταν πρωτοσπαθάριον ἀναιρήσας, καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν αὐτὸν φυλασσόντων ἀνεσφάγη. οὐ τὸ σῶμα παρακομισθὲν ταφῆ

παραδίδοται μεγαλοτίμως, ἐν ἡ περι τούτῳ ἡ πρώτη αὐτοῦ σύμβιος ἀπέκειτο Ἐλένη του νομα. Μιχαήλ δὲ τὸν τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου υἱόν, τὰ βασιλικά πέδιλα Κωνσταν- τίνος ὁ πορφυρογέννητος ἀφελόμενος, κληρικὸν καὶ μάγιστρον καὶ ραϊκτωρα πεποίηκεν. οσοὶ δὲ ἐπέβαλον χεῖρας ἐπὶ τῇ καταβάσει Ῥωμανοῦ βασιλέως, ταῦτα πεπόνθησαν. ὁ μὲν Βασίλειος μάγι- στρος εἰσκομισθεὶς καὶ πομπευθεὶς καὶ ἐξορισθεὶς στένων καὶ τρέ- μων τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἐξορίᾳ ἐτέλεσεν· τὸν Μαριανὸν γυνὴ ἀπὸ υψους ρίψασα πλάκα τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, τὸν μόρον Ἰούδα ἐχρή- σατο· ὁ δὲ Διογένης καὶ στρατηγὸς λογχευθεὶς παρὰ δύο ἀτζυ- πάδων τοῦ Μαλελεΐνου κακὸν θάνατον εδωκεν· ὁ δὲ Κουρτίκης ἀπερχόμενος εἰς Κρήτην μετὰ τοῦ δρομωνίου ἐποντίσθη· ὁ δὲ Κλάδων εὔρεθεὶς εἰς μούλτον ῥινοτομηθεὶς καὶ τὰ ὠτα αὐτοῦ ἐκ- τμηθεὶς· ὡσαύτως καὶ ὁ Φίλιππος καὶ οἱ λοιποί. 4 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ὄρᾳ κατ' οναρ δύο εὐνούχους λευκοφοροῦντας, καὶ κρατήσαντες αὐτὸν τῶν χειρῶν ἠγάγον αὐ- τὸν εἰς τὴν Τρικύμβαλον ὀλόγγυμνον. τὸ δὲ τζυκανιστήριον 439 πεπληρωμένον πυρός, συνεδαβελίζετο δὲ ὑπὸ ἀτζυπάδων πολλῶν. καὶ ὄρᾳ τὴν θεοτόκον ἐλθοῦσαν πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασαν τοῖς εὐνούχοις διὰ τὴν ἐλεημοσύνην αὐτοῦ. ἐνδύσασα αὐτῶν ἡ θεοτό- κος εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς Τροπικὴν. διῆλθεν δὲ δεδεμένος ὁ κύρ Κωνσταντίνος ὁ σφαγεὶς καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀναστάσιος Ἡρακλείας, ἀγόμενοι παρὰ ἀτζυπάδων· καὶ παρέδωκαν αὐτοὺς καὶ ἐνέβαλον εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο. τῇ ἡμέρᾳ δὲ ἐν ἡ ἐθεάσατο ὁ βασι- λεὺς τὸ οναρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐτελεύτησαν καὶ οἱ δύο. ὁ δὲ βα- σιλεὺς Ῥωμανὸς ἀποστείλας εἰς πάντα τὰ μοναστήρια καὶ τὰς λαύ- ρας, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ εἰς Ῥώμην, προσεκα- λίσασατο μοναχοὺς ἁγίους τὸν ἀριθμὸν τριακοσίους· καὶ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἐκδυσάμενος τὸν χιτῶνα καὶ τὴν στολὴν, ἡ ν περιεβέβλητο, ἐνώπιον πάντων σταθεὶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ τε εμελλεν ὁ πρεσβύ- τερος ὑψώσειν τὸν θεῖον καὶ α γιον α ρτον, ε χων ἐν χαρτίῳ γε- γραμμένας τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας πάσας ἐστηλίτευσεν αὐτὰς κατε- νώπιον πάντων. τῶν δὲ μοναχῶν κραζόντων τὸ κύριε ἐλέησον καὶ δακρυροούντων, ἐνὶ ἐκάστῳ βαλὼν μετάνοιαν συγχώρησιν ἡ τει. καὶ πάντων τῶν μοναχῶν συγχώρησιν δόντων αὐτῷ, καὶ κοινωνίας τυχόν, ἀνερχομένων αὐτῶν ἐν τῇ τραπέζῃ δούς σχοινίον μειρακίῳ καὶ ῥέκαν, ε τυπτεν τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγων ου τως "εἰ σελθε κακό- γηρε ἐν τῇ τραπέζῃ." καὶ πάντων καθεσθέντων ἐκαθέσθη ὁ βα- σιλεὺς κλαίων καὶ ὀδυρόμενος. τὸ δὲ πιττάκιον ο η ν γεγραμμένον 440 ε χον τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, βουλώσας ἀπέστειλεν εἰς τοὺς καλο- γήρους τοὺς ἀπολειφθέντας, ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Δερ- μοκαΐτην, ἀποστείλας καὶ δύο κεντηνάρια εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, ι να ευ ζωνται ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας. ὁ Δερμοκαΐτης ἀναλαβόμενος τὸ τε χαρτίον καὶ λογάριον ω ρισε πάν- τας τοὺς μοναχοὺς τοῦ νηστεῦσαι δύο ἑβδομάδας καὶ ευ ζασθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. τοῦ Δερμοκαΐτου δὲ ἱσταμένου ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ εὐχομένου φωνῇ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν ἀοράτως, "ἐνίκησεν ἡ φιλάνθρωπία τοῦ θεοῦ." ταύτης δὲ φωνῆς ἐκ τρίτου ἀκούσας, τὸ χαρτίον λαβὼν καὶ λύσας ευ ρεν αὐτὸν καθαρὸν μὴ ε χον γράμ- μα ε ν καὶ μόνον. προσκαλεσάμενος δὲ πάντας τοὺς μοναχοὺς καὶ ὑποδείξας αὐτό, ἐδόξασαν τὸν θεὸν πάντες. καὶ ποιήσαντες ἀφέ- σιμον πάντες οἱ μοναχοὶ ἀπέστειλαν αὐτὸ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμα- νόν, καὶ συνετάφη μετ' αὐτοῦ. 5 Οντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πα- τριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης πατρίκιος καὶ παρακοιμώ- μενος βουλήν ἐβουλεύσαντο ὡστε τοῦτον πάλιν ἐν τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν· ἡ ν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωνησάμενοι καὶ παραπείσαντες τοῦ- τον ἐκαιροσκοποῦν πότε τὸ πέρασ τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθήσουσιν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη καὶ κατεμηνύθη τῷ βασιλεῖ Κων- σταντίνῳ, τοὺς συνεργοὺς αὐτῆς ἡμύνατο· τὸν μὲν γὰρ πατρίκιον

Θεοφάνην ἐξώρισεν, τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ πιγ- 441 κέρνην καὶ
Θωμᾶν πριμικήριον δείρας καὶ κουρεύσας οὐτως ὑπερ- ορία παρέπεμψεν. 6
Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος ᾿, ἐπιβουλὴν τινεσὶ κατὰ τοῦ βασιλέως
Κωνσταντίνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῇ νήσῳ οὗτα ἐν
τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν. ταύτης οὐ μνησθεὶς Κωνσταντίνῳ διὰ Μιχαὴλ τοῦ
Διαβολίνου λεγο- μένου, τοὺς ἐπιβούλους κρατήσας ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν τὰς ρίνας
καὶ τὰ ὠτα ἀπέτεμεν, τοὺς δὲ δαρμῶ ἀφορήτῳ ὑπέβαλεν καὶ οὐνοῖς ἐπικαθίσας διὰ
μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσεν καὶ ἐξορία παρέ- πεμψεν. 7 Πεντεκαίδεκάτῃ δὲ
Ἰουνίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ε κτης ᾿Ρωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ νήσῳ τῇ
ἐπονομαζομένη Πρώτῃ τελευ- τᾶ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀποκομισθὲν ἐν τῇ
αὐτοῦ ἀπέτεθη μονῇ. 8 Διήγημα δὲ μέγα καὶ θαυμαστὸν παρέδραμον τοῦ λε-
χθῆναι. Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων κατενεχθέν- των ἀπὸ τοῦ
παλατίου προτροπῇ Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεν- νήτου, χωννουβαραισμὸς
γένετο ἐν τῷ οἰκῷ τοῦ μαγίστρου Ἰωάν- νου τοῦ Κουρκούα τοῦ ἀποδομοστίκου
τῶν σχολῶν καὶ εἰς τὸν τοῦ μαγίστρου ᾿Ρωμανοῦ Σαρωνίτου καὶ εἰς ἑτέρους καὶ
διαφόρους οἰκούς, καὶ διαρπαγὴν καὶ πτωχείας αὐτοῖς προεξένησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς
Κωνσταντίνος κατοικτείας τὸ ἐξαίφνης καὶ ἀθρόως ὄρασθαι αὐτοὺς πένητας,
διωρίσατο τῷ ἐπάρχῳ Θεοφίλῳ ταῦτα 442 σωρευθῆναι καὶ ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ
πρωτοκαγκελλαρίῳ αὐτοῦ σὺν τῷ λεγομένῳ Ζωναρᾶ προσδιορισάμενος, οὐκ α τε
εὐφυῆς κλέπτης καὶ μοχθηρὸς, καὶ κατέχων τὰ τούτων οἰκῆματα καὶ πολλὴν
σπουδὴν καταβαλὼν, πάντα ἐσφετερίσατο καὶ τῆς ἀπλήστου αὐ- τοῦ γνώμης
ἐνεφορήσατο καὶ μόλις τὴν δεκάτην μοῖραν αὐτοῖς ἀπέδωκεν. καὶ τίς τὴν πολλὴν
καὶ ἀπειρον δολιότητα καὶ κακίαν τοῦ δολίου ἀνδρὸς διηγήσεται; οὐκ ἴσμεν καὶ
νόσος τῇ πολιτείᾳ ᾿Ρωμαίων γέγονεν. ἡ ἐν ποίῳ κακῷ πρώτιστος ὁ ἀνὴρ οὐκ εὐρί-
σκετο; τῇ πιθανολογίᾳ καὶ τοῖς οὐροῖς βεβαιῶν ὡς α τε πιστὸν καὶ ὀρθὸν εἶναι
πᾶσι. ὡς δὲ λόγος ἀδεταί, οὐκ ἔστι βοθηθείας δαι- μόνων προσκαλούμενος ἐν πᾶσιν
εὐδοκίμει, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν βα- σιλέα Κωνσταντίνον βουλευθέντα διαφόρως
ἀποκινήσαι τοῦτον οὐκ ἴσχυσε, ἀλλὰ μᾶλλον εὐποιίας καὶ δωρεαῖς προεξένησεν.
περὶ δὲ τῆς τούτου θωπείας καὶ κολακείας καὶ πολλῆς ἀναιδεΐας, καὶ τὴν ἀπιστον
διάθεσιν καὶ τὴν μοχθηρὰν καὶ ἀνείκαστον αὐτοῦ πλεονεξίαν, πλατύτερον τε καὶ
ἐπεξεργαστικώτερον ἐν τῇ προηγου- μένῃ ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι. 9 Μετὰ δὲ τὸ
μόνον καταλειφθῆναι αὐτοκράτορα Κων- σταντίνον, προεχειρίσατο Βασίλειον τὸν
πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυσικὸν υἱὸν ᾿Ρωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ
βασι- λέως, πατρίκιον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα τῆς συγκλήτου.
οὐκ ἔστι δὲ ἡ ν ἐχέφρων καὶ λόγιος, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐν 443 πᾶσιν ὑπηρετεῖ αἰσίως καὶ
πρεπόντως. ὁ δὲ φιλόφρων Κων- σταντίνος διενόηθη ἀλλάγιον ποιῆσαι μετὰ
τοὺς Ταρσίτας καὶ τοὺς ἐν αἰχμαλωσίᾳ ᾿Ρωμαίους ὑπὸ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ
ἀναρρύσασθαι διὰ τὸ ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις κακουχεῖσθαι αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς καὶ
θλίψεσι. καὶ ἀποστείλας τὸν προμνημονευθέντα μά- γιστρον καὶ γεγονότα
δομέστικον τῶν σχολῶν Ἰωάννην τὸν λεγόμε- νον Κουρκούαν, ἀνδρα συνετὸν καὶ
εὐβουλον καὶ πεπειραμένον πρὸς τὰ πολιτικὰ διοικήματα, καὶ Κοσμᾶν μάγιστρον
σοφὸν καὶ νομομαθῆ καὶ τῶν πολιτικῶν κριτηρίων πρώτιστον· καὶ εἰς τὸν ποταμὸν
τὸν Λάμον τὸ ἀλλάγιον ἐποίησαντο, μὴ συμβάν τι ἐναν- τίον ἡ δολερὸν. καὶ τοῦτο
ποίησαντες ὑπέστρεψαν, φιλαγάθως παρὰ τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου
ἀποδεχθέντες. 10 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐναυλον ἐχων τῶν ἀδικιῶν καὶ ζημιῶν ὧν
ὑπέστησαν οἱ ἔλεεινοὶ καὶ ἀθλιοὶ πένητες παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ
πρωτονοταρίων καὶ στρατιωτῶν καὶ ἵπποτῶν ἐπὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ ᾿Ρωμανοῦ,
ἀνδρας εὐσεβεῖς καὶ ἐναρέτους ἀπέστειλε πρὸς τὸ κουφίσαι τὸ πολὺ βάρος τῶν

κατὰ καιρὸν ἀκαιρῶν ἀπαιτήσεων τῶν ταλαιπώρων πτωχῶν. καὶ εἰς μὲν τὸν Ἀνατολικὸν Ῥωμανὸν μάγιστρον τὸν Σαρωνίτην, εἰς δὲ τὸ Ὀψίκιον τὸν Μουσελὲ Ῥωμα-νὸν μάγιστρον, εἰς δὲ τὸν Θρακῆσιον Φώτιον πατρίκιον, εἰς δὲ τὸν Ἀρμενιακὸν Λέοντα τὸν Ἀγέλαστον, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἐφεξῆς θέματα· οἱ τινες τῆ προτροπῇ τοῦ αὐτοκράτορος μικρὰν ἀνακω- χὴν τοῖς πένησιν ἔδωρήσαντο. καὶ τοῦτο αἰθλον καὶ προτερήματα 444 τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος τῷ αὐτοκράτορι. οὐ τως γὰρ περιεῖπεν τὸ ὑπὲρ- κοον ὡς ἀετὸς σκέπων τὴν αὐτοῦ· οὐδενὶ γὰρ τῶν ἀρχόντων ἡ τῶν μέσων ἡ τῶν χυδαίων ὠργίσθη πώποτε, καίτοι μεγάλας ἀτο- πίας εὐρε πολλοὺς εἰς τὸ κοινὸν καὶ εἰς αὐτὸν ἀμαρτήσαντας, ἀλλὰ χριστομίμητος ὢν μᾶλλον εὐποιίαις καὶ δωρεαῖς ἀπένειμεν καὶ τῷ κρίνοντι δικαίως ἀπέδίδου. τὸν δὲ εὐπαρξον τῆς πόλεως Θεόφιλον, ἀνδρα λόγιον καὶ πρὸς τοὺς πολιτικοὺς νόμους ἱκανόν, πατρίκιον προέκρινεν καὶ ἐτίμησεν καὶ κοιαιστῶρα προεβάλετο, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προεχειρίσατο εὐπαρξον Κωνσταντῖνον πρωτοσπαθᾶ- ριον, τὸν τηνικαῦτα μυστικὸν καὶ καθηγητὴν τῶν φιλοσόφων, λόγῳ καὶ ἐργῳ ἀξιέπαινον, ὡς μὴ ἐτερον τῆς γνώσεως καὶ σοφίας τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν τιμὴν τῆς συγκλήτου· καὶ οὐ τως τὴν ἐπαρχίαν εὐ- νομίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διέπρεψεν. 11 Ὁ δὲ πατριάρχης Θεοφύλακτος ἀρρωστήσας καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας καὶ μικρὸν ῥωσθεὶς οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς πονηρᾶς μοχθηρίας καὶ τοῦ μετὰ δώρων χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιε- ρεῖς καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἱερῶν καὶ βλακειῶν. καὶ αὐθις ὑπὸ τῆς νόσου κυριευθεὶς τέλει τοῦ βίου χρᾶται, πατριαρχεύσας χρό- νους εικοσι καὶ τέσσαρσι. χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Πολύευκτος μοναχὸς ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων, καὶ μονάσας ἐξ ἀπαλῶν ὀνύ- 445 χων καὶ διαπρέψας ἐν πάσῃ ἀρετῇ καὶ ὀρθῷ δόγματι· καὶ ὡς ἀλ- λος Ἰωάννης Χρυσόστομος παρὰ πολλῶν ἐγνωρίζετο καὶ ἐλέγετο, καὶ οὐκ ἐλέγετο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐφαίνετο. τοῦτον ὄρων ὁ φιλόκα- λος Κωνσταντῖνος εὐχαίρει καὶ ἡγαλλιάτο ὡς τοιοῦτον ἀνδρα ἐπιτυ- χῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ. 12 Ὁ δὲ φιλόθεος καὶ φιλόκαλος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁμοίτροπον εὐρῶν Ἰωσήφ πατρίκιον καὶ πραιπόσιτον, καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς λειτουργίας ἐχέφρονα καὶ πτηνοῦ ταχύτερον, σακελ- λᾶριον προχειρίζεται, ἐπειτα δρουγγάριον πλωτῆμον, καὶ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀνατέθεικεν. 13 Τὴν δὲ τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταντῖνου φιλοκα- λίαν καὶ καλλιέργιαν καὶ τὴν πρὸς πάντα διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν μέλλων διηγεῖσθαι, καὶ ὅπως εὐσεβῶς καὶ δικαίως τὸ ὑπὲρ- κοον περιέσωσεν, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς μὴ εὐπορῶν, ἐπαινεῖσαι δεδωκώς, σιγῆσαι μᾶλλον ἀξιον· πλὴν οὐν ἐκ τῶν πολλῶν σπορά- δην ἀξιον εἰπεῖν. 14 Οὐ τως πάντα ἐφευρῶν εἰς ἀχρειότητα καὶ ἀμέλειαν, καὶ τῶν ἐναρέτων ἀνδρῶν χυδαιωθέντων καὶ καταφρονηθέντων, ὡς φιλόθεος καὶ φιλόκαλος προέκρινεν τῶν δειλῶν καὶ ἀνάνδρων τοὺς εὐτόλμους καὶ ἀνδρείους, καὶ τούτους τῷ μαγίστρῳ καὶ δομestικῷ τῶν σχολῶν Βάρδα τῷ Φωκᾷ παραδούς νίκην τῆ Ῥωμαϊκῇ 446 ἀρχῇ προεξένησεν. πολλῶν δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν καλῶν καὶ ἀξιεπαινέτων γνώσεις καὶ λογικὰ τέχνη καὶ ἐπιστῆμαι, τούτων οὐκ οἶδ' ὅπως ἀμεληθέντων καὶ παροραθέντων τί σοφίζεται ὁ φι- λοσοφώτατος ἐκεῖνος νοῦς; ἐπεὶ γὰρ ἡπίστατο πρᾶξιν καὶ θεωρίαν πρὸς θεὸν ἡμᾶς οἰκειοῦντα, καὶ τὴν μὲν πρᾶξιν πολιτικοῖς προσ- αρμόζουσαν πράγμασιν, τὴν θεωρίαν δὲ τοῖς λογικοῖς, ἀλλήλοις δι' ἀμφοτέρων βοηθεῖ, τὸ μὲν πρακτικὸν διὰ ῥητορικῆς τέχνης ἀσκεῖσθαι παρασκευάζων, τὸ δὲ θεωρητικὸν διὰ φιλοσοφίας καὶ φυσικῆς τῶν ὄντων διαγνώσεως. παιδευτὰς δὲ ἀρίστους προκέ- κρικεν· εἰς Κωνσταντῖνον πρωτοσπαθᾶριον τὸν τηνικαῦτα μυστι- κὸν τὸ τῶν φιλοσόφων παιδοτριβεῖον δέδωκεν, εἰς δὲ τὸ τῶν ῥητό- ρων Ἀλέξανδρον μητροπολίτην Νικαίας, εἰς δὲ τὸ τῆς γεωμετρίας Νικηφόρον πατρίκιον τὸν γαμβρὸν Θεοφίλου ἐπάρχου τοῦ Ἐρω-τικοῦ,

εις δὲ τὸ τῶν ἀστρονόμων Γρηγόριον ἀσηκρήτιν. καὶ πολ- λὴν ἐπιμέλειαν καὶ σπουδὴν εἰς τοὺς φοιτητὰς ὁ αὐτοκράτωρ ἐποι- εῖτο, ὁμοδιαίτους καὶ ὁμοτραπέζους τούτους καθ' ἑκάστην ποιῶν καὶ ἀργύρια παρέχων καὶ ὁμιλίας μετ' αὐτῶν προσηνεῖς ποιούμε- νος. καὶ οὐ πολὺς χρόνος διελθὼν, τὰς μεγάλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας τῇ θωπείᾳ καὶ συνέσει τοῦ αὐτοκράτορος κατωρθώσαντο, καὶ κριτὰς καὶ ἀντιγραφεῖς καὶ μητροπολίτας ἐξ αὐτῶν ἐκλεξάμε- νος τετίμηκεν, καὶ τὴν πολιτείαν Ῥωμαίων τῇ σοφίᾳ κατεκόσμη- σεν καὶ κατεπλούτισεν. 447 15 Ἀλλὰ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς καὶ τὰ ἐκπαλαί στέμ- ματα καὶ διαδήματα φθαρέντα εἰς ἀνακαίνισιν διωρθώσατο, καὶ τὸν Βουκολέοντα ζωδίοις, ἐκ διαφόρων τόπων ἀγαγὼν, ἐκαλλώ- πισεν, κάκειῖσε ἰχθυοτροφεῖον ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ φυ- λακῇ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐξωθεν θεμάτων κατεχομένων δεσμιῶν ἠρεύνησε καὶ ἐπεσκέψατο καὶ τῶν δεσμῶν ἐλυτρώσατο, ὡς πάντας σωτήρια ἐπευφημοῦν τὸν ἀγαθὸν καὶ χριστομίμητον α νακτα Κων- σταντῖνον. τὴν δὲ ἀρετὴν καὶ τὴν γνῶσιν οὐτως ἐτίμησεν ὡς α λ- λος οὐδεὶς τῶν βεβασιλευκότων· καὶ ο ντινα γνῶσιν ε χοντα καὶ πρὸς τοὺς νόμους φύσιν καὶ ἐπιτηδειότητα εὐρηκῶς η ν, προανεβί- βασεν καὶ εἰς ὑψηλότερον θρόνον ἀποκατέστησεν. καὶ η ν ἰδεῖν δικαιοδοσίαν καὶ εὐνομίαν ἐν πᾶσιν, ὡς τοῦ πορφυρογεννήτου ταύτην φιλοσοφούντος καὶ κατασπαζομένου. καὶ νόμον ὁ αὐτο- κράτωρ ἐξέθετο· ἰδὼν γὰρ πολὺ πλεονεκτικὸν παρὰ τῶν ἀκορέ- στων ἐκχυθὲν καὶ τῶν ἐν μέσῳ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ χωρίων ὑπείσελ- θόντων ἀρχόντων καὶ τοὺς ταλαιπώρους πένητας καταδυναστευόν- των, καὶ καθ' ἀρπαγὴν τῶν δυνατῶν προάστεια προσκτησαμένων διὰ ποικίλης τῆς μεθόδου αἰτίας, ἐγνώσεν ποιήσασθαι τὴν τού- των ἀφαίρεσιν. τί ποιεῖ ὁ σοφὸς ἐν πᾶσιν; συναγαγὼν τῇ ὑπὸ χεῖρα βουλευτικῇ ποιεῖται μεθόδῳ, τοὺς ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐ- τοῦ ὑπείσελθόντας πλουσίους καὶ ἐξωνησαμένους ἢ δωρησαμένους καὶ κατακρατήσαντας τόπια ἢ ἀγροὺς εἰς χωρία ἀναργύρους ἐκ- 448 διώκεσθαι, καὶ μικρὸν τι τῆς λώβης καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν ἀκο- ρέστων ἀπερράπισεν. 16 Ὁ δὲ ἐπιεικὴς καὶ γαληνὸς δεσπότης οὐδὲ τὰς τῶν προσιόντων ἀμφισβητήσεις καὶ δικαιολογίας καὶ στάσεις ἀπέγρα- φεν τοῦ δικάζειν δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς δικασταῖς συνδικάζων οὐκ ἀνεβάλλετο. παρισταμένων τῷ ἐκείνου βήματι τῶν τε δικα- ζόντων τῶν τε συνηγορούντων τῶν δικαζομένων, ἀπεκρούετο τὰς τούτων δικαιολογίας καὶ τὰς ἀπάτας αὐτῶν· οὐδὲν γὰρ τὴν ἀγχί- νοιαν αὐτοῦ διέφυγεν, οὐ ψεῦδος ἀληθείᾳ συγκείμενον, οὐ τι πι- θανὸν τῇ διηγήσει συγκεραυνύμενον, οὐ περίεργοι συγγραφαὶ καὶ κρύβδη συντεθειμέναι, αἰτινες καὶ τοὺς ἀγαν δραστηρίους διέλα- θον ἐν ἀληθείᾳ παραπετάσματι. ἐντεῦθεν τῷ φόβῳ πρὸ τῆς κρίσεως παιδαγωγηθέντες, δικαστῆς δι' ἑαυτοῦ ἐκαστος τῆς δίκης τῷ ἡδίκηκότι ἐγένετο. 17 Χρή ου ν περὶ κοινῶν φροντίδων τοῦ α νακτος καὶ τῶν ἀπείρων διορθωμάτων καὶ διοικημάτων αὐτοῦ ἐξεπιεῖν. τῶν ἀπανταχοῦ γὰρ στρατηγῶν καὶ βασιλικῶν πρωτονοταρίων καὶ τῶν ἐν κώμαις ἐπαρχίαις τε καὶ πόλεσιν, ε τι μὴν καὶ εἰς ἀρχηγούς ἐθνῶν ἀποστελλομένων γραμμάτων, καὶ τούτων παρ' αὐτοῦ ἀναγινωσκο- μένων, εὐθὺς τὸ φρόντισμα αὐτῶν διωρίζετο τί μὲν δέον περὶ τῶν ἐξ Ἄνατολης γεγενῆσθαι τί δὲ περὶ τῶν ἀφ' Ἑσπέρας, καὶ τού-τοις ὡς τὰ πολλὰ ὠ σπερ πτηνὸς διήρχετο, πρεσβείας δεχόμενος, α ρχουσιν ἐπιστέλλων, τὰς προπετῶς γεγενημένας μεταβολὰς ἐπαν- 449 ορθούμενος. ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος βουλευτῆς, φροντιστής, στρα- τηγός, στρατιώτης, στρατάρχος, ἡγεμὼν ἀνεφαίνετο. καὶ τίς α ν τὰ τοιοῦτου προτερήματα ἐξείποι η φράση; 18 Χρή ου ν καὶ περὶ τοῦ νοσοκομείου τοῦ ὀσίου ἐξεπιεῖν. ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θεασάμενος αὐτὸ σμικρότατον οἰκοδο- μαῖς μακροτάταις κατασκευάζει, ὡς ἐπισυνάγεσθαι πάντας τοὺς τοιαῦδε νόσω κυριευομένους, καὶ ἀλείμμασι τὰς σάρκας αὐτῶν περιχρίων, χορηγίας ἀνελλιπεῖς

αὐτοῖς παρέχων, εἰς αἰωνίζουσιν μνήμην τοῖς μεθ' ἡμᾶς κατέλιπεν. 19 Δεῖ δὲ λέγειν καὶ περὶ τοῦ μετασκευασθέντος στάβλου εἰς γηροκομεῖον. ο πισθεν γὰρ καὶ πλησίον τῆς πανθαυμάστου ἐκκλησίας τῆς μεγάλης στάβλος ἦν τῶν ἵππαρίων τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου· καὶ τοῦτον ἰδὼν ὁ ἀγαθός, οὐ δίκαιον κρίνας οἰκητήριον μετεποίησατο καὶ γηροκομεῖον τοῦτο κατεσκεύασεν, καὶ πρὸς χορηγίαν τροφῶν καὶ περιβολαίων τοὺς ἐκεῖσε ἐτύπωσεν ἔτησίως λαμβάνειν. 20 Δεῖ οὖν καὶ περὶ τῆς στεγῆς τῶν δεκαεννέα ἀκουβίτων διηγήσασθαι· ὄρων γὰρ ταύτην σεσαθρωμένην καὶ καταπίπτουσαν καὶ εἰς ἀκομίαν πολλὴν οὖσαν, ταύτην ἀνακαινίζει. τῆς γὰρ κεχρυσωμένης αὐτῆς ὀροφῆς τῷ χρόνῳ διερρηκείας, αὐτὸς ταύτην προελὼν νεοφανῆ καὶ λαμπρὰν ἀνέδειξεν. κοιλότητος γὰρ ὀκταγώνους συντέθεικεν, καὶ ταύτας ὁπαῖς καὶ σχήμασι ποικίλοις διακεκοσμηκῶς, εἰς ἀμπέλων ἐλικας καὶ φύλλα καὶ δένδρον ἰδέας σχηματιζόμενας, καὶ ταύτας χρυσῷ περιαντίσας, τοσοῦτον εὐπρεπὲς παρέσχεν ὡς ἐξίστασθαι τοὺς πρὸς θεωρίαν ὄρωντας. 21 Τῷ δὲ βασιλεῖ Ῥωμανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ παλάτια κατεσκεύασεν πλείονα τῶν παλαιῶν βασιλέων, οἰκοὺς ἐκ βάθρων ἐγείρας· ὡν τινῶν δόμων τὸ πολυσημάτιστον καὶ εἰς πολλὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν ἐκκληῖτον καὶ διαμερίζον θαῦμα τοῖς βλέπουσιν ἐντίθησιν. τὸν δὲ Τετράκογχον τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰκονίσματα διάφορα ἐξετύπωσεν, καὶ τὴν παλαιὰν καλλονὴν ἀποβεβλήκῃ, νέαν δὲ ἐγκαινίσασθαι, πολλὰ ἐν αὐτῇ ἀπὸ χρυσοῦ σχήματα καὶ εἰκονίσματα ἐξέθετο. 22 Τὴν δὲ τῆς ζωγραφίας τέχνην τοσοῦτον ἀκριβῶς ὁ ἀνὴρ ἠπίστατο ὡς οὐκ οἰμαι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ τῶν μετ' αὐτόν. πολλοὺς γὰρ τῶν περὶ αὐτῆς πονούντων ἐπηνώρθει, καὶ διδάσκαλος ἀριστος ἀνεφαίνετο, καὶ οὐκ ἐφαίνετο μόνον ἀλλὰ παρὰ πᾶσιν ἐθαυμάζετο, καὶ θάμβος μέγας τοῖς ὄρωσιν, ὡν οὐ μεμάθηκεν, ἐχρημάτιζεν. τῶν δὲ τεχνιτῶν ἐπιδιορθώσεις τοῦ πορφυρογεννήτου τίς ἐξείποι; λιθοξόους καὶ τέκτονας καὶ χρυσοστίκτας καὶ ἀργυροκόπους καὶ σιδηροκόπους ἐπανώρθου, καὶ πάντα ἐν πᾶσιν ἀριστος ὁ ἀναξ ἀνεφαίνετο. 23 Τὰς δὲ ἀργυρᾶς πύλας τοῦ Χρυσοτρικλίνου ὁ φιλόκαλος Κωνσταντῖνος ἐδείματο, καὶ τράπεζαν ἀργυρᾶν ἢ ἐκείνου φιλοπονία πρὸς ὑποδοχὴν τῶν δαιτυμόνων καὶ καλλωπισμὸν τοῦ ἀριστητηρίου κατεσκεύασεν, πολυχρόοις υλαῖς καὶ πλαξὶ καὶ αὐτοφυεῖ χροῖᾷ καλλύνας, πλείονα τῆς ἐκ τῆς τῶν βρωμάτων γλυκῆτος τοῖς κεκλημένοις τὴν τέρψιν παρέχουσιν. 24 Καὶ πορφυρᾶν φυλακὴν ἐμπροσθεν τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ ἐδείματο, δοχεῖον τῶν ὑδάτων δημιουργήσας, ἦν στύλοις μαρμαρέοις περιεκύκλωσεν λειότητος αὐτοῖς ὑπαυγαζούσης. τί οὖν ἢ μεγάλῳ ψυχῇ; ἀετὸν ἐξ ἀργύρου τῆ τοῦ υδατος ἐφίστησιν ἀλῶ, οὐκ ὀρθὸν βλέποντα ἀλλ' ἀπεστραμμένον καταπλάγιον, ὑψαυχενοῦντα καὶ σοβαρευόμενον ὡς ἀπὸ τινος θήρας, ὁ φιν δὲ τοῖς ποσὶ περιειληθέντα καὶ πνίγοντα. καὶ μουσοστίκτων εἰκόνων ἐντέχνων τῶν ἐκ χρωμάτων ὑλῶν καὶ μορφῶν τὸ διάφορον ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος ἐδείματο. 25 Ἄλλ' οὐδὲ ναυπηγίας ἀπειροσῆν ὁ αὐτοκράτωρ διωρίζετο γὰρ πολεμικῶν νηῶν κατασκευὴν, καὶ οἰς ζύλοις ἀρμόζειν καὶ κλείσεις αὐτῶν καὶ ἀρμονίας, καὶ ὁπως πρὸς ἀλληλα εχουσι. 26 Περὶ δὲ τῶν παλατιῶν τῶν Ἡρῖα ἀναλογίζομαι τῇ διανοίᾳ ὁποῖοις ὁ πορφυρογεννήτος ἐδείματο ἠδέσι καὶ τερπνοῖς, πρότερον οὖσαν τοῖς Χαλκηδονίοις εἰς ταφὴν. νῦν δὲ τέτρασιν ἀψῖσιν ἐπιβεβηκυῖα, καὶ τὰς τούτων γωνίας ἐτέρας βασιλικὰς οἰκίας ἀποτελοῦσα, ταῖς τῶν θερινῶν ἀνέμων καὶ πνευμάτων περιεκυκλουμένων πνοιαῖς, οὐκ ἐστιν εἰπεῖν εἰς πόσῃ θυμηδία καὶ χαρὰν ἐμβάλλει τὸν ἐκεῖσε ἐναπαυόμενον. 27 Τί α ν ε ι ποι τις περὶ τῶν ἐν ἐτέρῳ τόπῳ τῆς τῶν βασιλίδων οἰκοδομῆς; καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Ἡρῖας τοῦ σχήματος καὶ τῆς φιλοκαλίας τῷ ὑπερβάλλοντι καὶ ἀποστίλβοντι καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐδάφους τέρψεως ἀναδιδομένης εὐωδία, διὰ τὸ ἐπανορθοῦν αὐτῶν

κάλλος, καὶ κατὰ πολὺ διαφέροντα καὶ ὑπερκείμενον, οἱ οὖν τῶν ἀποστόλων πλησίον νεουργηθεὶς ναός, καλὸς μὲν ἰδεῖν, ὠραῖος δὲ θαυμάσαι. εἰ γὰρ καὶ τοῦ μεγέθους τῆς παλαιότητος ἀποδεῖ, ἀλλὰ γε τῆς ἐνδον φαιδρότητος πόρρω καθέστηκε. τί δὲ ὁ πιστὸς βασιλεύς; πατρίκιον τὸν Βελωνᾶν Θεόδωρον ὡς συνεργὸν τοῦ λαμπροῦ καὶ κατηγλαϊσμένου ναοῦ ἐποίησεν. 28 Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πέπλων ὡν παρεῖχεν εἰς τὸ κοινὸν ἰλαστήριον τὸ μέγα καὶ πανθαύμαστον τίς ἐξείποι; ὁσάκις ἀφί- κετο, οὐκ εἶδοξεν ἐναντίον θεοῦ ὀφθῆναι κενός, ἀλλ' ἀναθήμασι μεγάλοις καὶ χρυσοτεύκτοις καὶ μαργαρίταις καὶ λίθοις καὶ ὑφάσ- μασιν ἐδεξιοῦτο καὶ ἀντημείβετο· α καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἁγία κατακοσμοῦσι καὶ καταγλαΐζουσι καὶ τῷ προσενηνοχῶτι Κωνσταντίνῳ κηρύττεται. 29 Τοῦ δὲ πατρικίου Βασιλείου Ἐξαμιλίτου καὶ στρατη- γοῦ τῶν Κιβυραιωτῶν ταξειδίον χρή διηγῆσασθαι. οὐτος ὁ πα- τρικός Βασίλειος στρατηγὸς ὡν τῶν Κιβυραιωτῶν, νέος τῷ σώ- 453 ματι, πολὺς τῇ φρονήσει καὶ μείζω τῆς ἡλικίας τὴν πολυπειρίαν ἐνδεικνύμενος, πολεμικῶν караβίων ἀπὸ Ταρσοῦ ἐξωρημένων καὶ Ἀγαρηνῶν ἐν αὐτοῖς ὀντων περιφανῶν, ἐπειδὴ αὐτοὺς ὁ στρα- τηγὸς ἑώρα πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς χώρας προσβάλλοντας, λογιζομέ- νους ὡς νοσσιὰν περιλαβεῖν αὐτάς, ὁ στρατηγὸς τὰς οὐτως αὐτῷ νῆας ἀντιπαραταξάμενος, καὶ ταύτας ὀλιγοστάς οὐσας καὶ πρὸς τοσοῦτον οὐκ ἀρκούσας τὸ πλῆθος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν γνώμην καὶ τὴν προαίρεσιν εἶχεν τοῦ πλήθους τῶν πολεμικῶν караβίων κρα- ταιοτέραν καὶ τὴν μετὰ φρονήσεως τόλμαν πολλῶν συμμάχων ἰσχυροτέραν, συγγίνονται ἀμφω, καὶ συμβολὴ τῶν караβίων ἀνε- φαίνετο, καὶ παρ' ἀλλήλων πόλεμος ἀνεκρούετο, καὶ βίαιός τις ἀλαλαγμὸς καὶ ὠθισμὸς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν караβίων ἐκρούετο, εἰς αὐτὸς ὁ στρατηγὸς Βασίλειος μέσον τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ γενόμενος, ἐνδον εἰσπηδήσας, οὐ γεγονότος καὶ πυρὸς ἐνύγρου πάντοθεν τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ περικυκλώσαντος αὐτίκα ἠττῶντο καὶ κατεσφάττοντο καὶ δέσμοι εἰς δουλείαν συναλαμβάνοντο, αὐτῶν πρὸ πάντων τῶν ἡγεμόνων καὶ ἀρχόντων καὶ καϊτῶν ζωρη- θέντων. καὶ τούτους ἐπὶ τῆς πόλεως πρὸς τὸν εὐτυχῆ βασιλέα Κωνσταντίνον ἐξαπέστειλεν καὶ ἐν τῷ ἵπτικῷ ἐθριάμβευσεν. 30 Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος στρατιωτικὴν δύνα- μιν κατὰ τῶν Λογγιβάρδων καὶ Νεαπολιτῶν ὀρίσας, καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν πατρίκιον Μαρριανὸν ἀποστείλας, διὰ τὸ στασιάσαι τὰ Ἑσπέρια καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ζεύγλης τοὺς δεσμοὺς διαρρηξαι. καὶ 454 γὰρ κατεθρασύνησαν οἱ σοὶ τὴν Λαγγοβαρδίαν ἐκκληρώσαντο χώ- ραν εἰς κατοικίαν, καὶ οἱ σοὶ τὴν Καλαβρίαν, τοῦτο θαρροῦντες διὰ τὸ πόρρω καὶ μακρὰν εἶναι τῆς βασιλίδος. διὰ τοῦτο συνεχῶς τὰς ἀποστασίας ποιούμενοι εἰς τοσοῦτον ἀνυποταξίας ἐφθασαν ὡς καὶ πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς πάκτα διδόναι καὶ τὰς πόλεις καὶ κά- στρα καὶ κώμας τὰς πλησιαζούσας μαχαίρα καὶ ξίφει ἀνελεῖν. ἀλλὰ καὶ οἱ Νεαπολίται τῆς ὑποταγῆς τοῦ Χριστοῦ ἀπορρυσθέντες τὰ δοῦλα πράττειν ὠμολόγησαν, πρὸς φανεράν ἀποστασίαν τρα- πέντες. ἰ ν' οὐ ν μήτε τὸ στασιάσαν πλῆθος ἐπιπλεονάσωσι τὸ ἀλα- ζονικὸν ὡς τὰ ὑπήκοα Ῥωμαίων ἐθνη δουλωσάμενοι, οὐκ ἐνεγκῶν ὁ πορφυρογέννητος στρατεύμασι Θρακικοῖς καὶ Μακεδονικοῖς τού- τους ἀμύνεται, καὶ ναυσὶ πολεμικαῖς μετὰ ὑγροῦ πυρὸς τὴν τού- των ἀναστέλλει αὐθάδειαν καὶ μωρίαν· καὶ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάτ- της τὴν Νεάπολιν ὁ πατρίκιος Μαρριανὸς ὁ Ἀργυρὸς ἐπιπεσὼν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὁ σα μὲν πρὸς τὴν γῆν πάντα κατέ- καυσαν, ὁσας δὲ ἐκβολὰς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἠσφαλίσαντο, καὶ πάντοθεν αὐτοὺς περικυκλώσαντες, τῷ λιμῷ καὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ πιεζόμενοι καὶ ταπεινούμενοι, πρὸς δεήσεις καὶ ἰκεσίας τῷ ἁνακτι Κωνσταντίνῳ ἀνέπεμπον, ὑποδουλούμενοι ὡς ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο καὶ οἱ Λογγίβαρδοι καὶ οἱ Καλαβροὶ ἐποιοῦντο· διὸ καὶ οἱ βάρβα- ροὶ τῆς Σικελίας σύμφωνα εἰρηνικὰ ἐπετέλουν. 31 Καὶ δεῖ θαυμάσαι καὶ τὸν πρὸς τῶν

Ἐφρικῶν πόλε- 455 μον, αὐτίκα συνεπλέκοντο καὶ συνερρήγγυντο, καὶ τῶν νηῶν πρὸς ἀλλήλων συμπλοκήν· καὶ δὴ ἀνέμου βιαίου πνεύσαντος, ἡμῖν μὲν συμμαχοῦντος καὶ βοηθοῦντος, τοῖς δὲ βαρβάροις πολεμοῦντος καὶ ἀνθισταμένου, τὴν ἡτταν εἶχον ἀκόλουθον, σὺν τοῖς αὐτῶν ὀπλοῖς καὶ ταῖς ναυσὶ τῷ βυθῷ παραδιδόμενων. καὶ δὴ ὁ ἀμηρᾶς αὐτῶν σπονδὰς εἰρηνικὰς τῷ βασιλεῖ ἐξελιπάρει. καὶ οὐ μόνον οὐ τοι τὴν δούλωσιν πρὸς τὸν βασιλέα ὠμολόγησαν, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰς Γαλλίας οἰκοῦντες πανοικὶ βάρβαροι παρείχον πρὸς τὸν πορφυρογέννητον ἀνακτα τὴν εὐγνωμοσύνην, καὶ δώροις μεγαλοπρεπέσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα μετὰ ὀψιδας αὐτῶν ἐστελλον· καὶ πάντας εἰς ὑποταγὴν ἢ τύχη τοῦ πορφυρογεννήτου εἰς δουλείαν καὶ ζυγὸν ἡγάγεν. 32 Ὁ δὲ ἀμηρᾶς Αἰγύπτου τὴν μεγάλην νίκην τῶν Ῥωμαίων ἀκηκῶς καὶ τὴν πολεμικὴν ναυμαχίαν καὶ ἡτταν τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ, γράμμασιν αὐτίκα φιλικοῖς τὸ μάχιμον αὐτοῦ ἀποβάλλεται καὶ ὑπισχνεῖται εἰς ἐνότητα. ὁ δὲ τῆς Περσίδος ἀμηρᾶς, ἐπειδὴ διαφόρως τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐνέτυχεν στρατεύμασι καὶ προσβολαῖς καὶ πολέμοις διαφόροις ἡττήθη, ἀγάπης δεσμῶ καταλλάσσεται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ὀψιδας πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει· οἱ τινες πρὸς τὴν κατάξηρον γῆν ἐκείνην ἀφικόμενοι, τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ τὸν τάφον προσκυνήσαντες καὶ κατασπασάμενοι, καὶ τὰς βασιλικὰς κατασταλαίσας λαμπάδας ὑπανάψαντες, καὶ ἐμπορευσάμενοι λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν. 456 εἰς τοσοῦτον γὰρ μετὰ τῶν ἀλλων μεγάλων κατορθωμάτων ὁ αὐτοκράτωρ κεχάριστο, ὡς ἀλλὰ ἐξ ἀλλων συλλέγων καὶ συναθροίζων καὶ πρὸς τὸ ἀξιέραστον μεταφέρων. 33 Χρησὺν καὶ περὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου διηγῆσασθαι· ὁ μηχανικώτατος ἀναξ πολυανθῆ τινὰ καὶ εὐοδμον ῥοδωνιαν εἶναι, τῶν πολυχρῶν [ἀνθῶν] καὶ λεπτοτάτων διαφόρων ψηφίδων ἀνθῶν ἀρτιφυῶν χροιάς μιμουμένων· οἱ μέσοι τῶν ἐλικοειδῶν συμπλοκῶν περικλειόμενοι καὶ τῇ συνθέσει διαμορφούμενοι τὸ ἀσύκριτον ἀποφέρονται. ἀργύρῳ τοῦτο ἐστεφάνωσε, καὶ δίκην ἀντιτύπος τοῦτο περιλαβὼν τοῖς ὀρῶσιν ἀκόρεστον ἐπιχορηγεῖ τὴν τέρψιν. 34 Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοὺς πολίτας ἠγάπησεν ὡς οἰκεῖα αὐτοῦ ἐκγονα, καὶ πλεον, καὶ αὐτοὺς περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. καὶ τοὺς ἐξ εὐγενοῦς φύντας ἐκλογὴν ἐποιεῖτο. καὶ τοὺς μὲν ἀξιωματῶν καταλαμπρύνει τιμαῖς, τοὺς δὲ μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμεῖται δωρεαῖς, καὶ συνεστίους καὶ ὁμοδιαίτους ποιεῖται, καὶ τὸ φίλλον μᾶλλον ἐπηύξει τῆς ἐκείνου εὐνοίας, καὶ ἀντὶ πολλῶν σωματοφυλάκων καὶ φρουρῶν καὶ σωτήρων τούτους μᾶλλον προέκρινεν ὡς πιστοὺς καὶ φιλοδεσπότης, καὶ τῆς οἰκείας σωτηρίας προκρίνει τὸν ἀνακτα. 35 Τὴν δὲ δεξίωσιν τοῦ βρουμαλίου τοῦ πορφυρογεννήτου δεῖ ἐξαιρεῖν. εἶθος γὰρ τοῖς πάλαι βασιλεῦσι τελούμενον, καὶ 457 ὁ πορφυρογέννητος εἰς ἐργον τοῦτο ἐξήνεγκεν. τὴν γὰρ ἡμέραν ἐν ἡ τὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ στοιχεῖον κάππα ἀποκεκλήρωται λαμπροτάτην ἑορτάζων πανήγυριν, πολυάνθρωπον ταύτην δεικνύει. καὶ ταῖς γὰρ πολυτελέσι καὶ πολυόψοις ἐκείναις τραπέζαις τὴν σύκλητον ἀπασαν δεξιούμενος χορηγίαις εὐεργετικωτέραις τὸ φαιδρὸν τῆς ἑορτῆς ἐπολλαπλασίαζεν, σηρικῶν περιβολαίων ἐπιδίδων, ἀργυρίων πολλῶν καὶ ἀπείρων, ἐσθημάτων ἀλουργῶν, ξύλων Ἰνδικῶν εὐωδίας, ἀσπιδας ἀκήκοεν ἡ γεγονότα τεθέαται. 36 Τὴν μουσικὴν οἱ δὲν πᾶς τις ὡς θεῖον τί ἐστιν εὐρημα καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει συντελοῦν. τί οὐν ὁ εὐσεβὴς καὶ μεγαλοφρονέστατος ἀναξ; ταύτης ἀντεποιεῖτο, καὶ δι' αὐτῆς ὑμνεῖν τὸ θεῖον οὐκ ἐληγεν. ἐντεῦθεν πανηγύρεις φαιδραὶ κατεφαιδρύνοντο, καὶ τῶν μαρτύρων ἑορταὶ κατελάμποντο, ποιμένων ἱερῶν καὶ διδασκάλων μνήμαι περιηστράπτοντο. τοσοῦτον γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐχαριτώθη ὡς χοροὺς ὑμνωδῶν συγκροτεῖν καὶ ἀρχηγούς τούτοις ἐπινοεῖν, αὐτὸς πρὸ πάντων τούτοις συνῶν καὶ τῶν ψαλλομένων ἐπακροώμενος καὶ τὴν ψυχὴν ἡδυνόμενος καὶ χαιρόμενος. 37 Οὐ τως ἠγάπησεν ὡς

αλλος οὐδεις τῶν πρὸ αὐτοῦ πιστῶν, καὶ μνήμη λαμπροτάτη τετίμηκεν καὶ τὸ εὐφυές τοῦ Χρυσόστου, ἐπαινῶν τὴν συνθήκην τῶν λόγων καὶ περιβολῶν καὶ τὰ τῶν κύκλων σχοινοτενῆ καὶ ἐνθυμημάτων, ἐν οἷς τὸν τῆς μετανοίας κήρυκα λαμπρῶς καὶ ἀγλαῶς ἐμεγάλυνεν. 458 38 Τὸν δὲ βασιλέα Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὕτως ἐφίλησεν καὶ ἠγάπησεν ὡς ἄλλος οὐδεις, καὶ τοῦτον πρὸ πάντων παρήγει εἰς τὴν κατὰ θεὸν εὐσέβειαν, ἐπειτα καὶ λόγον καὶ ἠθος καὶ βᾶδισμα καὶ γέλωτα καὶ στολὴν καὶ καθέδραν καὶ στάσιν βασιλικὴν ἐξεπαίδευεν. διὸ καὶ θεῶν ἐμφανειῶν ὁ πορφυρογέννητος ἤξιοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸν προέφησεν "εἰ ταῦτα φυλάξης, μακρόβιος τῆ βασιλείᾳ Ῥωμαίων εἶσθαι." 39 Καὶ γυναῖκα τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ δέδωκεν οὕσαν ἐξ εὐγενῶν προγόνων, καλὴν μὲν τῷ σώματι, ὡραίαν δὲ τῇ ὀψει, κοσμίαν δὲ τῇ ψυχῇ, ὀνόματι Ἀναστασίαν, τὴν τοῦ Κρατεροῦ θυγατέρα ἢ καὶ ὀνομασθεῖσα παρὰ τοῦ πορφυρογεννήτου Θεοφανῶς κατ' ἀξίαν, ὡς ἐκ τοῦ θεοῦ φανεῖσαν καὶ ἐκλεχθεῖσαν. καὶ νυμφικὴ παστὰς ἐγνωρίζετο καὶ ἐτελεῖτο ἐν τῷ πανθαυμάστῳ τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου, καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τῷ πορφυρογεννήτῳ περιελάμπετο ἅμα Ἐλένη τῇ Ἀυγούστῃ, ὡς τοιαύτης ἀρχαίας κόρης τῷ αὐτοῦ μνηστεῦσαι. 40 Ἡ δὲ Ἀυγούστα Ἐλένη νόσῳ τρυχομένη, ὁ φιλάγαθος ἀναξ οὐκ ἐνέδωκεν τῇ πρὸς αὐτὴν διαθέσει καὶ στοργῇ, ἀλλὰ πάντα ἐν πᾶσι τὰ καταθύμια αὐτῆς ἐπλήρου. καὶ γὰρ ἡ Ἀυγούστα ἤξιον παρὰ τοῦ νεωστὶ παρ' αὐτῆς κατασκευασθέντος ξενῶνος καὶ γηροτροφείου εἰς τὸ παλαιὸν Πετρίν, τὸ λεγόμενον τὰ Ἐλένης, 459 διορίσασθαι τὸν ἀνακτα προάστεια καὶ χρυσοβούλλια καὶ ἐξόδους· ἅτινα μετὰ χαρᾶς ὁ πορφυρογέννητος ἐξεπλήρου. καὶ ἠνίκα ἴδεν αὐτὴν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἡδυνομένην καὶ χαιρομένην, ὡς ἀπείρου πόθου καὶ πλούτου ταύτην παρέχων. εὐχαιρεν δὲ πλείστον ὁρῶσα Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτῆς βασιλέα καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Ἀγάθην συνούσας καὶ συνευφραινομένας αὐτῇ καὶ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐτίμα καὶ ἐφίλει, ἐν ἐξαιρέτῳ δὲ τῇ Ἀγάθῃ ὡς ἀόκνως λειτουργοῦσα τῷ βασιλεῖ εἰς τὰς ἀρρωστίας αὐτοῦ, καὶ καταμηνύεσθαι δι' αὐτῆς τὸν βασιλέα τῶν σεκρέτων καὶ τῶν ἀρχόντων τὰ διοικήματα ἢ τις καὶ μεσῖτις ἀνεφαίνετο, καὶ οὐκ ἀνεφαίνετο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐγνωρίζετο καὶ ἐγένετο. 41 Ὁ δὲ πορφυρογέννητος διὰ τὸ τὸν μάγιστρον καὶ δόμestikον τῶν σχολῶν Βάρδαν τὸν λεγόμενον Φωκᾶν ἀδυνάτως εἰς τὴν γῆρας ἐλάσαι τοῦ δομestikάτου ἀποκινεῖ, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προβάλλεται δομestikον Νικηφόρον πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν, τὸν φίλτατον υἱὸν αὐτοῦ, ἄνδρα ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις πολέμοις εὐδοκιμήσαντα καὶ ἀριστον ἀναφανέντα· καὶ τῇ ἡδυτάτῃ διαλαλίᾳ καὶ θωπείᾳ αὐτοῦ κοσμήσας τὰ στρατεύματα καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους Ἀγαρηνοὺς ἐχώρει, ὡς πάντα τὰ στρατεύματα θαρρεῖν καὶ ὡς ἐν ἰδίῳ χώρῳ παροικίαν ποιήσασθαι· 460 καὶ μήτε κρυπτομένων ἢ βακχευόντων ἢ ὑποστρεφόντων, ὡς εἶθ' ἦν αὐτοῖς· ἀλλὰ πάντες τομῶς ἐχώρουν πρὸς τοὺς πολεμίους ταῖς ἀσπίσι περιφραζάμενοι καὶ τοῖς δόρασι ἀμυνόμενοι καὶ κατὰ κράτος τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀφανίζοντες. καὶ ἠνίκα ἴδεν θάμβος καὶ ἐκπληξιν τοῖς ὁρῶσιν τὸν νικητὴν Νικηφόρον τὰς παρατάξεις καὶ δυνάμεις καὶ τὰ φοῦλκα τοῦ ἀθέου Χαμβαδᾶ συγκόπτοντα καὶ ἀπορραπίζοντα, καὶ τὴν τύχην τοῦ νικητοῦ ἀριστέως θαμβεῖσθαι καὶ μεγαλύνειν τοῖς ὁρῶσιν, ὡς τὰς πόλεις καὶ κώμας καὶ χώρας πυρὶ κατατεφρῶσαι καὶ αἰχμαλώτους ἀγεῖν καὶ ὑποσπόνδους τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων προσφέρειν. καὶ δὴ πρὸς τὸν πιστὸν Κωνσταντῖνον ἀφικόμενος ἐπαινῶν καὶ τιμῶν παρ' αὐτοῦ ἤξιώθη, οἷον ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἀνέκτησαντο. 42 Ὁ δὲ ἀναξ Κωνσταντῖνος μηδὲν τῶν πατρῶων αὐτοῦ οἰκοδομημάτων συγχωρῆσαι πεσεῖν, οὐδὲ τοῦτο τὸ μέγα λουτρόν, τὸ παρὰ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρασκευασθὲν εἰς τὰ Μαρίνης

εὐρύχωρόν τε καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας θαῦμα, τὸ πρότερον παροραθὲν ὡς ἀμελεία καὶ ῥαθυμία πρὸς πᾶσαν ἀμορφίαν καὶ ἀκοσμίαν ἐλάσαι καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτὸ σκοπεῖσθαι ἢ θεμελίους. οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος τοῖς πατρικοῖς ἐργοῖς ὡς οἰκείοις ἐπιγαννύμενος καὶ τερπόμενος ἀνακαινισμὸν ἐν αὐτῷ ἐπιδίδωσιν, αὐθις ἀποκαθιστῶν, οὐ μόνον εἰς τὸν πρότερον κόσμον ἀναφέρων ἀλλὰ 461 πλέον κρείττονα δημιουργήσας, πάντοθεν περικαλλύνων καὶ τὴν προτέραν ἀποδιδούς τοῖς λουομένοις εὐπάθειαν. τοῦτο καὶ ξένους εἰς θάμβος εἰσάγει καὶ τοὺς ἐνδίκους ἐκπλήττει. 43 Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος πατρίκιον Θεόδωρον τὸν Βελωνᾶν λεγόμενον ἐπαρχὸν καὶ πατέρα πόλεως προχειρίζεται, ἀνδρα ἱκανὸν καὶ λόγιον, πρὸς τοὺς νόμους πολυπειρίαν καὶ εὐφυΐαν ἔχοντα· καὶ πρὸς τὸ κοινῶν τροφήν ἀνήροτον τοῖς δικαιοσύναις τῆς εὐκοσμίας καὶ δικαιολογίας αὐτοῦ παρεῖχε. 44 Τὸν δὲ πατρίκιον καὶ παρακοιμώμενον Βασίλειον ὁ πορφυρογέννητος κατὰ τοῦ ἀθέου Χαμβαδᾶ μετὰ ἐκστρατείας καὶ δυνάμεως λαοῦ καὶ πολλῆς ἐξοπλίσεως ἀποστέλλει. καὶ δὴ ταῖς ἐκείνου θεοπνεύστοις βουλαῖς καθοπλισθεὶς, τῆς βασιλικῆς οἰκίας καὶ τοῦ Βυζαντίου ἀπάρας, πρὸς τὰς τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ γίνεται χώρας, καὶ πρῶτα μὲν πόλιν πορθεὶ Σαμοσάτων, Σύροις κάλει κατωκισμένην καὶ πρὸς τὴν ὁχθάν τοῦ Εὐφράτου παρακειμένην, δυσπρόρητον οὖσαν καὶ πολυάνθρωπον καὶ πλούτῳ πολλῷ ἐπιβρίθουσαν, ταύτη τὰ τοῦ στρατοῦ ἐχώρει, καὶ κατ' αὐτῶν τῶν βαρβάρων ἡγεμονεύοντος· οἱ τινες τῆς συντροφῆς ἀλαζονείᾳ ἐπαίρομενοι ἀμαχίαν τῆς νίκης αὐτῶν ἐφρυάττοντο. ἐπεὶ δὲ οἱ βάρβαροι τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ συνεδέθησαν, καὶ μηδὲ τὴν αὐτῶν ὄρμην φέροντες εἰς φυγὴν ἐτρέποντο, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἐκαστος ὅπως δύναται ἡγωνίζετο, τότε σκυλεύονται μὲν οἱ νεκροί, δεσμοῦνται δὲ καὶ οἱ ζωγρηθέντες, καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεται συναγωγή· καὶ ἀπαντα τὸ κοινὸν θέατρον καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ ἵπποδρομίου ὑπεδέξατο. 45 Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν πατρίκιον Λέοντα τὸν υἱὸν Βάρδας μάγιστρον τοῦ Φωκᾶ στρατηγὸν εἰς Ἀνατολικούς ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου προχειρίζεται, ἀνδρα ἀριστον καὶ πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς καὶ πολεμίους μαχιμώτατον. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς αὐταδέλφους ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀγωνιζομένους καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους χωροῦντας καὶ κατασφάττοντας, καὶ τὴν αὐτῶν ὄρμην μὴ φέροντας. 46 Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερός πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ, ὥστε κατακαῆναι τὸν ἐμβολὸν τὸν ἀπερχόμενον πρὸς τὴν Σιδηρᾶν πόρταν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς πολλῆς αὐτοῦ ἀγαθότητι, καὶ ὡς οἰκεῖα ἐγγονα τοὺς πολίτας φιλῶν καὶ κηδόμενος, πάντας παρεθυμήσατο εἰς ἀνοικοδομὴν τῶν πυρκαϊθέντων αὐτῶν οἰκημάτων· καὶ τὸν ἀνακτα οἱ πολῖται ὡς θεὸν δεύτερον καὶ εὐεργέτην ἐπῆνον καὶ εὐχαρίστουν. 47 Τῶν δὲ Τούρκων ἐκστρατείας ποιησάντων κατὰ Ῥωμαίων, καὶ καταδραμόντων μέχρι τῆς πόλεως τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, καὶ ληϊσαμένων πᾶσαν Θρακῶν ψυχὴν καὶ πραΐδαν πολλήν, ὁ βασιλεὺς εὐθύς τὸν πατρίκιον καὶ δομέστικον τῶν Ἐξκουβίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν βουκελαρίων καὶ τοῦ ὀψικίου καὶ τοῦ Θρακῆσι, κατὰ πόδας αὐτῶν περάσας, ἐξαπέστειλεν· οἱ τῆς εὐπροσδέκτου πρὸς θεὸν εὐχῆς τοῦ πορφυρογεννήτου νυκτὸς ἐπιπεσόντες κατέσφαξαν καὶ κατεπολέμησαν, λαβόντες τὴν πραΐδαν καὶ αἰχμαλωσίαν. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγανητῆς καὶ τροπῆς αἰσχυθέντες εἰς τὴν ἰδίαν γῆν ὑπέστρεψαν. 48 Ἀξίον γάρ ἐστιν ἐξαιρεῖν καὶ τὸ φοβερὸν ἐκ θεοῦ φανερὸν σημεῖον καὶ προάγγελμα τῆς μεταθέσεως Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου. φασὶν γάρ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἀνακτος ἀστὲρα λαμπρὸν κομήτην φανῆναι ἡμέρας τεσσαράκοντα, νῦν δὲ πάλιν εἰς τὴν νόσον καὶ ἐξοδὸν αὐτοῦ ἀστὲρα κατ' οὐρανὸν δειχθῆναι, θολερὸν δὲ καὶ ἀμαυρὸν φῶς ἔχοντα, καὶ τοῦτον ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας φαινόμενον, δεικνύοντα τῆς κρείττονης δυνάμει

δεδημιουργημένον τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον. καὶ τοῦτο ἴσασι πολλοὶ τῶν εὐγνωμόνων καὶ τὸ θαῦμα τοῖς οὐκ εἰδόσι παραπεμφαμένων, ἵνα καὶ τὰ στοιχεῖα τὸ τοῦ πορφυρογεννήτου συμπενθήσῃ τέλος. Ἄλλ' εἰ καὶ τὰ πλείω τῶν βασιλικῶν πρακτέων διαφεύγει τὸν νοῦν, ἐν δὲ τοῦτο τὸ τελευταῖον τοῖς εἰρημένοις προσθεῖς τὸ τοῦ λόγου πέρας ἀφίζομαι. (49) ἔτρεφετο πόθος καὶ ἐφεις τῷ ἀνακτι τῷ ὀρει τοῦ Ὀλύμπου καταλαβεῖν καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἁγίους πατέρας ἐπόψεσθαι καὶ τῶν τιμίων αὐτῶν ἐπαπολαῦσαι εὐχῶν καὶ 464 τῇ μεταβάσει τῶν τόπων καὶ τῇ τῶν ἀέρων εὐκрасία τὸ ὑγιὲς αὐτῷ περιποιήσασθαι· ὑπεσμύχτο γὰρ αὐτῷ νόσος κρυφία, δι' ἣν καὶ ἰατρικαῖς ἐπιμελείαις ἐκδοτος ἐδείκνυτο, καὶ τῆς πρὸς τὸν Ὀλυμπον ἐξελεύσεως ἐδεῖτο τὸ μάλιστα. τούτῳ τῷ πόθῳ κάτοχος γεγωνῶς αὐτίκα τοῦ δρομωνίου ἐπέβαινε καὶ πρὸς χώρας τῶν Βιθυνῶν ἐπεφοῖτα καὶ πρὸς Πρίετον, ἣ τις Πραίνετος παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐπωνόμασται, ἐκ τίνος πατρῖου θεοῦ Βιθυνῶν τὴν κλήσιν ἐπιτεθεῖσα. ἐκεῖθεν πρὸς Νικαίαν ἐφίσταται, πόλιν ἀρχαιοπλουτον καὶ πολυάνδρον. ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς φροντιστήριον μοναχῶν πρὸς τὰς ἐπορείας κείμενον ἀφίκετο τοῦ ἐκεῖσε δοξαζομένου μάρτυρος Ἀθηνογένους· καὶ διὰ κινάβηρεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γράμματα ὁ ἐκεῖσε καθηγουμενεύων ὑπέδειξε τῷ ἀνακτι. φασὶ γὰρ ὅτι Λέων ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς ἐκεῖσε διερχόμενος, τὴν πορείαν ποιούμενος πρὸς τὰς τοῦ Ὀλύμπου ἀκρωρείας αἰτήσεως χάριν τοῦ δοθῆναι αὐτῷ υἱὸν διάδοχον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ὁ τηλικαῦτα ἡγούμενος τῆς μονῆς Πέτρος προέφησεν αὐτῷ υἱὸν γεννηῖσαι διάδοχον τῆς βασιλείας αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς μέλλει ἐξελθεῖν εἰς τὸν Ὀλυμπον εἰς τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ. τὴν δὲ γραφὴν ὁ πορφυρογέννητος ἰδίαν εἰναι Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γνωρίσας ἀληθινὴν εφησεν εἰναι τὴν πρόρρησιν τοῦ μοναχοῦ. ἀπὸ δὲ ταύτης πρὸς τὰς ἐπορείας τοῦ Ὀλύμπου γίνεται, Ὀλύμπου ἐκείνου οὐ καὶ Μυσιῶν πρόπαλαι γραφῇ παραδέδωκεν, Μυσῶν τὸ παλαιὸν ἐν τούτῳ 465 οἰκούντων. ἐκ δὲ τούτων ἐπὶ τὰς παραλογὰς καὶ δυσκολίας καὶ ἑλικοειδεῖς καὶ κρημνώδεις ἀναβάσεις μόλις διελθὼν ὁ ἀναξ, ταῖς κέλλαις τῶν ἱερῶν πατέρων καταλαβὼν, οὐκ ἰδὼν κατασπασάμενος καὶ τὰς τούτων ψυχωφελεῖς εὐχὰς ἐφόδιον λαβὼν πρὸς τὴν Προῦσαν μετανίσταται, πόλιν ἀνδρὸς τὸ πάλαι Βιθυνῶν βασιλεύσαντος, οὐκ ἀνδραγαθίας καὶ πολέμων τῶν τηλικαῶδε βασιλέων ὑπερῶν ἀρθέντων σύμβολον μνήμης τὴν τοιάνδε πόλιν ἐξειργάσατο. ἣς οὐ πολλῶ ἀποθεν καὶ ὑποβρύχιος γέγονε, θερμῶν ἀναδόσεις βλέπων, ἐν οἷς μῦθοί φασιν Ἡρακλῆν κατὰ ζήτησιν ὕλη περιπλανώμενον τὸν ἐξ ὕλου φόνον τῷ λύθρῳ ἐναποσμήξασθαι. (50) ὁ δὲ ἀναξ παρὰ τῶν ἱερῶν πατέρων διδαχθεὶς ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Ὀλύμπου ἀσκητὴν εἰναι σημειοφόρον γέροντα ἐν σπηλαίῳ, πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ δὴ θεία ἐκλάμψει ὁ γέρον ἐμφανισθεὶς ὡς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, τῆς κέλλης αὐτοῦ ἀπιῶν, μετάνοιαν δὲ βαλὼν, τὸ εὐλόγησον εφησεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρωτήσας "τίς τε ὦν καὶ πόθεν καὶ πῶς καὶ ποῦ παραγίνῃ;" εφησιν "τὴν πρόοδον τῆς βασιλείας σοῦ πρὸς μεγνοὺς μᾶλλον πρὸς σὲ παραγίνομαι." ὁ δὲ θείαν ἀποστολὴν τὸν γέροντα ὑπονοήσας, τὰς τούτου εὐχὰς ἐφόδιον λαβὼν καὶ τὴν τῆς ζωῆς αὐτοῦ μετάστασιν μαθὼν, πρὸς τὰς κέλλας τῶν ἱερῶν πατέρων ὑπενόστησεν καὶ συνεστιαθεὶς αὐτοῖς τὸ τάχος πρὸς τὴν θάλασσαν κατήλθεν. καὶ τοῖς πολλοῖς ἐλάνθανεν ὡς εἰη νοσῶν· ἐνδον δὲ κατεδαπα466 νᾶτο καὶ κατηνάλωτο ὑπὸ τε τοῦ κοιλιακοῦ νοσήματος καὶ τοῦ πυρετοῦ. 51 Ἄλλ' ὠθηθητῆς φύσεως νόμοι καὶ τύχης μεταβολαί, πρὸς οἰοῦς συνεπιέγομαι καὶ ἐλαύνομαι θρήνουσ! ἐξ οὐ μεταβάς καὶ κατευθὺ τείνας τὸν πλοῦν πρὸς τὴν βασιλίδα πόλιν κατέλαβεν, τῇ συνεχούσῃ νόσω κατατρυχόμενος καὶ βαλλόμενος. ἐπεὶ γὰρ ἠττάτο ὁ φοβερὸς βασιλεὺς παρὰ τῆς νόσου καὶ αἰετὸς τοῦ ζῆν ἐλπίδες προεχώρουν, οὐκ ἦν οὐστις τὸν πορφυρογέννητον μὴ ἀπολοφύρετο

καὶ ἀπωδύρετο τὸν καλὸν ἀνακτα, τὸν γλυκύν, τὸν εὐ-προσηνῆ, τὸν εὐπρόσιτον, τὸν γαληνόν, καὶ οσοῖς ἀλλοιοῖς χρήσασθαι τὸν ἀναδρα πρὸς οὐρανὸν πόθω συνδέεται. ἐπεὶ δὲ τὰ τελευταῖα πνέων ὠρατο ὁ πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος, Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ αὐτοκράτορα βασιλέα ἐποίησεν, παραδούς καὶ ὀρκώσας Ἰωσήφ πατρίκιον καὶ πραιπόσιτον τοῦ διαφυλάξαι αὐτὸν τῇ αὐτοῦ ἐντροχίᾳ καὶ πυκνώσει· καὶ γὰρ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνήρ, πυκνὸς καὶ ὀρθὸς καὶ πιστὸς καὶ πρὸς τὰ πολιτικὰ διοικήματα ἀετοῦ ταχύτερος, εἰς δὲ τὸ ἀπροσωπόληπτον καὶ εὐσεβῆς καὶ δίκαιος, ὡς τοιοῦτον ἐτερον μὴ γνωρίζεσθαι. 52 Αὐγοῦστα Ἑλένη σὺν καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς καὶ τῷ πατρικίῳ καὶ παρακοιμωμένῳ Βασιλείῳ καὶ τοῖς κοιτωνίταις, ὡς ἑώρων τὸν ἀνακτα Κωνσταντῖνον ψυχορραγοῦντα καὶ συγκοπτόμενον, περιχυθέντες τῇ κλίνῃ κλαυθμοῖς καὶ ὄδυρμοῖς ἀμέτροις 467 περιρραίνοντες ἀπλωφόροντο καὶ ἀπωδύροντο τοιοῦτον δεσπότην, καὶ πλέον οὐδὲν ὠφέλησαν ἠκωφοῖς καὶ κενοῖς δάκρυσιν καταπύοντες τὸ βασιλικὸν ἐκεῖνο σῶμα. καὶ δὴ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἀμφοτέρων περικυκλούντων καὶ ταῖς πολλαῖς οἰμωγαῖς κοπτομένων, καὶ πρὸς τὰ τέλη πάντη ὁ γλυκὺς καὶ πλουτοδότης βασιλεὺς, χοροστασίαι ἀγίων καὶ δικαίων μοναχῶν τε καὶ μαρτύρων καὶ ἱεραρχῶν παρίσταντο, καὶ τὸ πανάγιον αὐτοῦ πνεῦμα χερσὶν ἀγγελικαῖς παρέθεντο. καὶ τάχιον τοῦτον ἀποσμήξαντες προέθηκον ἐν τοῖς δεκαεννέα ἀκουβίτοις, καὶ ψαλμοῖς τοῦτον τελέσαντες παρευθὺ ἐξήγαγον, καὶ πρὸς τὴν Χαλκὴν ἀποθέντες, τελευταῖον ἀσπασμὸν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μάγιστροι καὶ οἱ πατρίκιοι καὶ ἡ πᾶσα σύγκλητος κατησπάζοντο· καὶ ὁ τῆς καταστάσεως, ὡς εἶπεν ἡ νύμφη, ἀνακράξας "ἐξελθε, βασιλεῦ· καλεῖ σε ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων," καὶ τοῦ πλήθους τοῦ ὄχλου βοῆν καὶ κωκυτὸν καὶ ὄδυρμον βαλλόντων, καὶ τοῦ τρίτου τοῦτο φωνήσαντος, παρευθὺ ἀραντες τὸν ἀνακτα ἐξήγαγον ἀπὸ τῶν βασιλικῶν δόμων ἐπὶ τὴν λεωφόρον, καὶ πρὸς τὸν ναὸν τῶν ἀγίων ἀποστόλων εφερον, τῆς συγκλήτου πάσης προπεμπούσης, καὶ ἁσμασι προπομπίαις τὴν ἐξοδὸν μεγαλύνοντες. (53) καὶ τί δεῖ λέγειν εἰς τὸν συνελθόντα λαὸν καὶ ὄχλον τῆς πολιτείας, τῶν μὲν ἀφ' οὐρανοῦ τὸ βασιλικὸν ἐκεῖνο σκῆνος κατοπτευόντων, τῶν δὲ πλησίον παραθεωρούντων, καὶ ἄλλων μὲν ἐξ οἰκοδομῶν καὶ 468 οἰκημάτων μετεώρων καὶ ὑψηλῶν προκυπτόντων καὶ πρὸς τὴν θέαν τῆς κλίνης ἐπιρριπτόντων, τῶν δὲ κρυφίως μυρομένων καὶ στεναγμοῖς ἐγκαρδίως κλονουμένων, καὶ ἄλλων ὄδυρμοῖς καταξαινομένων, καὶ ἄλλων τινῶν ὀξύτερον ἐπικωκυόντων, καὶ συνθλιβόμενοι καὶ ἀπολοφυρόμενοι τῷ κοινῷ δυστυχήματι, τινῶν δὲ καὶ τὰ δάκρυα κρουνηδὸν προχεόντων καὶ τὴν χρυσοκόλλητον κλίνην καταρδεύοντων καὶ καταρραίνοντων. ὡς δὲ τῷ ναῷ τῶν ἀγίων ἀποστόλων προσήγγισαν καὶ εἰσω τὸ βασιλικὸν δορυφορούμενον ἐφαίνετο σῶμα, ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος Βασίλειος τὸ πανάγιον αὐτοῦ σῶμα ταῖς οἰκείαις, ὡς εἶπεν τοῖς νεκροῖς ποιεῖν, λαζαρώσας, καὶ τοῦ τάφου ἠτοι τοῦ λάρνακος εὐτρεπισθέντος καὶ σηκωθέντος, κατέθετο μετὰ Λέοντος βασιλέως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τὴν δὲ πατρικὴν ἐνότητα καὶ ἀγάπην οὐδὲ μετὰ θάνατον καὶ ταφὴν ὁ φίλτατος υἱὸς ἀπέστρεψεν. 54 Ἦν τῇ ἰδέᾳ ὁ πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς εὐμήκης τῇ ἡλικίᾳ, λευκὸς τῇ χροίᾳ ὡσεὶ γάλα, εὐόφθαλμος, χαροποιὸς ἔχων ὀφθαλμούς, γρυπὸς ἠτοι ἐπίριν, μακροπρόσωπος, ῥοδινός, μακροτράχηλος, τῇ ἡλικίᾳ ὀρθίος ὡσεὶ κυπάρισσος, εὐρὺς τοῖς ὤμοις, καλότροπος, προσηνὴς τοῖς πᾶσι καὶ ὡς τὰ πολλὰ δειλός, φιλοτράπεζος καὶ φίλιος, ἡδὺς τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς δώροις καὶ ταῖς ἀντιλήψεσι πλούσιος. οὐτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ μέχρι θανάτου αὐτοῦ ἐζησεν χρόνους πενήκοντα πέντε μῆνας δύο ἡμέρας ἐτελεύτησεν δὲ μηνὶ Νοεμ-

ἑξακισχιλιοστῶ τετρακοσιοστῶ ἑξηκοστῶ ἑννάτῳ, καταλείψας αὐ- τοκράτορα τὸν Ῥωμανὸν καὶ Ἑλένην Αὐγούσταν τὴν μητέρα Ῥωμανοῦ.

{1ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ ΥΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.}

1 Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς κατελείφθη αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου ἐτῶν ὡς εἰ κοσι καὶ ἑνός, τοῦ πορφυρογεννήτου Βασιλείου ἑνιαυσιαίου ο ντος, α μα καὶ τῆ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλένη καὶ Θεοφανῶ τῆ συνεύνω αὐτοῦ, μηνὶ Νοεμβρίῳ ἐκτη ἰνδικτιῶνος ἐκτης, ετους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕξα- κισχιλιοστῶ τετρακοσιοστῶ ἑξηκοστῶ ἑννάτῳ· καὶ παρευθὺς τοὺς κοιτωνίτας καὶ ἀνθρώπους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πατρικάτα καὶ πρω- τοσπαθαράτα τιμήσας καὶ ἐν ἑτέροις ἀξιώμασιν ὑπερβιβάσας καὶ δώροις καταπλουτίσας τῶν βασιλικῶν δόμων τοῦ παλατίου κατή- γαγεν. ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινεν παραδυναστεύοντας καὶ πρῶ- τους τοὺς τῆς συγκλήτου Ἰωσήφ πατρίκιον πραιπόσιτον καὶ δρουγ- γάριον τῶν πλωϊμῶν, ο ντινα καὶ μετὰ βραχὺ παρακοιμώμενον προανεβίβασεν, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τοῦ ὑπηκόου 470 ἀνατέθεικεν. τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Ἰωάννην λεγόμενον τῷ Χοιρινᾶν πατρίκιον καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην προεβάλετο τοῦ φυ- λάττειν τὸν α νακτα ἀπὸ τῶν ὑποπτευομένων προσώπων. καὶ τὸν πρωτοσπαθάριον Σισίνιον τὸν ἀπὸ σακελλίου ε παρχον πόλεως ἔχει- ροτόνησεν, α νδρα λόγιον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἐπιτήδειον, ο ντινα καὶ μετὰ βραχὺ πατρίκιον καὶ γενικὸν λογοθέτην προεβάλετο, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ε παρχον πόλεως τὸν πατρίκιον Θεόδωρον τὸν ἀπὸ στρατιωτικῶν τὸν λεγόμενον Δαφνοπάτην ἐποίησεν· ο στις Σισί- νιος τῆ ἐπαρχία διέπρεψεν εὐνομία καὶ δικαιοσύνη καὶ τὸ ἱερὸν πραιτώριον κατηγλαΐσεν. καὶ ἡ ν ἰδεῖν παρισταμένων τῷ ἐκείνοι βήματι, καὶ ἀποκρούων καὶ ἀπορραπίζων τὰς παλινδικίας καὶ παλιμβολίας τῶν δικαζομένων· καὶ δικαστῆς δι' ἑαυτοῦ ε καστος τῆς δίκης τῷ ἡδικηκότι ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ συμπόνους τῷ ἐπάρχῳ ὁ αὐτοκράτωρ δέδωκε, τῆ ἐκλογῆ καὶ μαρτυρία Ἰωσήφ πατρικίου καὶ παρακοιμωμένου καὶ τοῦ ἐπάρχου Σισινίου, Θεοφύλακτον ἀση- κρήτιν τὸν λεγόμενον Ματζίτζικον καὶ Ἰωσήφ σπαθαροκανδιδάτον καὶ κριτήν, ο ντινα λογοθέτην τοῦ πραιτωρίου ἐποίησεν· οἱ τινες τῆ εὐβουλία τοῦ ἐπάρχου καλῶς τῆ πολιτεία ἐνήργουν. 2 Χρή ου ν καὶ περὶ τῶν κοινῶν φροντίδων τοῦ α νακτος ἐξειπεῖν. εὐθὺς πρὸς πάντα ἀρχηγὸν Ῥωμαίων καὶ βασιλικὸν στρατηγὸν καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς δύσεως καὶ ἑώας ἔθνῶν ἀποστελλομένων φιλικῶν γραμμάτων αὐτοῦ, πάντες τῆ τύχη καὶ 471 φιλία αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος κράτιστον ἀνύμνου καὶ φιλικὰς σπονδὰς ὠμολόγουν. δεῖ ου ν καὶ περὶ τῶν πολιτῶν ἐξειπεῖν. ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ου τως ἐφίλησε τὴν ἐνεγκαμένην ὡς τὴν γεννη- σαμένην, καὶ ἐν αὐτῇ γένη περὶ πολλοῦ ἐποίησατο. διὰ τοι τοῦτο καὶ τὰ εὐγενῆ καὶ καθαρὰ τῶν γενῶν ποιεῖται δι' ἐκλογῆς, καὶ ου ς μὲν ἀξιωμάτων καταλαμπρύνει τιμαῖς, ου ς δὲ μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμεῖται δωρεαῖς. ε σθ' ο τε καὶ συνεστίους ποιούμενος, ἀργύ- ρια παρέχων, τὸ φίλτρον μᾶλλον ἐνήξει καὶ ὑπανέφλεγεν, καὶ τὴν ἐκείνων ευ νοιαν ἀντὶ πολλῶν φρουρῶν καὶ φυλάκων προέ- κρινεν. 3 Τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Ἀγά- θην καὶ Θεοφανῶ καὶ Ἀνναν ἐκ τῶν βασιλικῶν δόμων εἰς τὰ Κα- νικλείου, ἐν οἱ ς Σοφία ἢ Αὐγούστα ἢ τοῦ Χριστοφόρου καὶ τοῦ βασιλέως ἡ ν ἀποκεκαρμένη μοναχῆ, κατήγαγεν καὶ μοναχὰς ἀπέ- κειρεν, πολλὰ καὶ τῆς Ἑλένης τῆς μητρὸς Ῥωμανοῦ καὶ αὐτῶν ἀπολοφυρομένων καὶ ἀποκλαιουσῶν, καὶ τῆ χειρὶ παρ' ἀλλήλων

σφιγγουσῶν καὶ τῷ τραχήλῳ ἐπικειμένων, πλέον οὐδὲν ὠφέλησαν ἢ κωφοῖς καὶ κενοῖς δάκρυσι. πάλιν δὲ αὐτὰς μετὰ διίππευσιν ἡμερῶν ἀπ' ἐκεῖσε ὁ αὐτοκράτωρ μετέθηκεν, καὶ τὴν μὲν Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Θεοφανῶ εἰς τὰ Ἐπιόχου ἐκλήρωσεν, τὴν Ἐπιόχου εἰς τὸ ἰδρυθῆναι καὶ κατασκευασθῆναι φροντιστήριον παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ τρηναῖα βασιλεύσαντος καὶ πάππου τοῦ αὐτοκράτορος 472 τοῦ ἀπέστειλεν· καὶ διωρίσατο χορηγεῖσθαι αὐτὰς αὐτὰ καὶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοντο. 4 Τὸν δὲ Νικηφόρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν τοῦ Φωκᾶ μάγιστρον ἐτίμησεν καὶ κατὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐξῆς ἐξέπεμψεν· καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πατρίκιον τὸν Λέοντα στρατηγὸν προεβάλετο, ὁ ὅστις καὶ μετ' οὐ πολὺ μάγιστρον καὶ δομέστικον τῆς δύσεως ἐποίησεν. καὶ ἡ νύκτωρ αὐτὰς εὐφραίνοντα, καὶ ἐν κυνηγίῳ καὶ θήραις δι' ὅλου ἀγροδαιτοῦντα, ὡς τὸν βασιλικὸν δόμον πάντη ἀποστρεφόμενον καὶ τὴν φροντίδα τοῦ στρατοῦ τοῖς ἀταδέλφοις καταπιστεύσαντα, αὐτὸς εὐχαιρεῖ καὶ ἡγαλλιᾶτο τοῖς κυνηγίῳ ἐξω τοῦ Βυζαντίου, μετὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ κολάκων καὶ κακοσυμβούλων μαστροπῶν συναναστρεφόμενος. 5 Τί δὲ αὐτῶν περὶ τῆς ἀοκνίας καὶ εὐθύτητος καὶ ἀνδραγαθίας ἀνδρίας τε καὶ ἀγαθότητος τοῦ ἀνακτοῦ; ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ ἐν τῷ ἵππικῷ καθεσθεῖς καὶ τῇ συγκλήτῳ συνεστιαθεῖς καὶ τὴν δόσιν τῶν ἀργυρίων παρασχών, καὶ τῇ δαίτῃ ἐν τζυκανιστηρίῳ σφαιρίσας μετὰ τῶν δοκίμων καὶ ἐμπείρων καὶ πολλάκις τούτους νικήσας, εἰς μεταστάσιμον εἰς Ἄνωράτας μετέβη, κάκεῖσε θηρεύσας παμμεγέθεις χοίρους τέσσαρας καὶ κυνηγήσας πρὸς τὰ βασίλεια τῇ ἑσπέρᾳ ἀντεπέρασεν. ἡ νύκτωρ τῇ ἡλικίᾳ νέος, σφριγῶν τῷ σώματι, σιτόχροος, εὐόφθαλμος, ἐπίριν, ῥοδινοπρόσωπος 473 ποσ, χαροποιὸς καὶ γλυκὺς τοῖς ῥήμασιν, ὁ ῥθιος τῇ ἡλικίᾳ ὡσεὶ κυνάριστος, εὐρὺς τοῖς ὤμοις, ἡσυχὸς καὶ προσηνής, ὡς πάντας θαμβεῖσθαι καὶ ἐκπλήττεσθαι τὸν ἀνακτοῦ. συνέχαιρεν δι' αὐτὸν ἡ πολιτεία ὡς εὐτυχοῦντα καὶ τῶν ἐθνῶν κρατοῦντα. καὶ τῷ Βυζαντίῳ πλούσια αἰσιτήσεις καὶ αἰστροφὰ χορηγοῦμενα. 6 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς καὶ ἑταίρον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεγέννησεν, Κωνσταντῖνον τοῦτον ὀνομάσας. καὶ [οὐ] μετ' οὐ πολὺ στέφεται παρὰ Πολυεύκτου πατριάρχου ἐν τῷ ἀμβωνί τῆς ἀγίας Σοφίας, ἡ δὲ Αὐγουστα Ἐλένη ἐν τῷ παλατίῳ οὐσα κλινήρης καὶ συναγαλλομένη τῷ ἀνακτοῦ, καὶ ἐπὶ ἱκανοῦς χρόνους ἀρρωστοῦσα, εὐσεβῶς τέθνηκεν κατὰ τὴν ἑννεακαιδεκάτην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· καὶ ταύτην βασιλικῶς τιμήσας, καὶ ἐν τῇ χρυσοκλήτῳ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κλίνῃ τεθειῖσα, τῆς συγκλήτου προπεμπούσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ῥωμανοῦ βασιλέως συσταθέντι, τῷ ὀντι εἰς τὸ Μυρέλαιον, θάπτεται ἐν λάρνακι πλησίον καὶ σύνεγγυς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 7 Τὸν δὲ μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκᾶ ὁ ἀναξὶ ὁ χρηστός, ὁ ἡδύς, ὁ προσηνής, καὶ ὁ σοῖς ὀνόμασι χρῆσθαι καλεῖσθαι καλοῖς καὶ τὸν ἀνακτοῦ ὀνομάζειν, μετὰ ἐκστρατείας καὶ δυνάμεως πολλῆς καὶ ἐξοπλίσεως καραβίων πολεμικῶν καὶ ὑγροῦ πυρὸς εἰς Κρήτην διωρίσατο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ πολλὰ δεινὰ καὶ κακὰ καὶ αἰχμαλωσίας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποιοῦντο, ἀφ' ὅτου ταύτην τὴν μεγάλην 474 νῆσον ἐπόρθησαν. ἐπὶ γὰρ Μιχαὴλ τοῦ Ἀμορραίου τοῦ πατρὸς Θεοφίλου ταύτην ἐκράτησαν, καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν στάσιν καὶ τυραννίδα τοῦ Μωροθωμᾶ τοῦ συντρόφου τοῦ Μιχαὴλ (καὶ γὰρ ἐπὶ τρισὶ χρόνοις σχεδὸν καὶ πλεῖον τὴν Θρακικὴν καὶ Μακεδονικὴν ἐκράτησεν ὁ τύραννος) εὐκαιρίαν εὐρόντες οἱ ἀπὸ Σπανίας ἀνελθόντες Σαρακηνοὶ μετὰ πολλοῦ στόλου πολεμικῶν καραβίων κατέσχον ταύτην, ὡς εἶναι τὴν τούτων διακράτησιν καὶ κατάσχεσιν εἰς τῆς ἡμέρας ἡς ἐπορθήθησαν παρὰ τοῦ μάγιστρον καὶ δομεστικὸν Νικηφόρον τοῦ Φωκᾶ ἐτη ἑκατὸν πενήκοντα ὀκτώ. (8) ὁ θεὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς ζήλω θεῖῳ κινηθεῖς, τῇ

συμβουλῆ καὶ εὐβουλία τοῦ παρακοιμωμένου Ἰωσήφ, ἐκ παν- τὸς τόπου ναῦς καὶ πλοῖα πολεμικὰ συναθροίσας μετὰ ὕγρου πυρὸς καὶ ἐπιλέκτου στρατοπέδου Θρακικῶν Μακεδονικῶν καὶ Σθλαβησιάνων εἰς Κρήτην ἐκπέμψαι εδοξεν. ἐκ δὲ τῆς συγκλή- του οἰκείων δούλων αὐτοῦ ἐδυσχέραινον περὶ τῆς ἐκστρατείας τῆς Κρήτης, ἀναμιμνήσκοντες τὸν ἀνακτα τῶν ἐπὶ τῶν παρελθόντων βασιλέων ἐξόδων καὶ καινοτομιῶν καὶ χρημάτων ἀπείρων κατα- κενωθέντων καὶ μηδὲν ἀνυσάντων, μάλιστα ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς τῆ θεία λήξει Λέοντος βασιλέως καὶ τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταν- τίνου, ὁ σα χρήματα καὶ λαὸς ἀνήλωτο καὶ ἀπώλετο, δεδοικότες τὸν κίνδυνον τῆς θαλάσσης καὶ τὴν μεγάλην συμμαχίαν τῶν ὁμο- ρούντων Σαρακηνῶν καὶ τὸν στόλον τῶν Σπάνων καὶ Ἀφρικῶν καὶ τὴν διατρέχουσαν φήμην, ὅτι δι' οὐ ἡ Κρήτη πορθηθῆ βασιλεύ- 475 σει καὶ τῶν σκήπτρων καθέξει τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς. (9) ὁ δὲ παρακοιμώμενος Ἰωσήφ, ὁ χρηστὸς καὶ ὀρθὸς καὶ ἀπνοος νοῦς, εἰς μέσον σταθεὶς εφη "ἡμεῖς μὲν, δέσποτα, ἰσμεν πάντες ὁ σα δεινὰ Ῥωμαῖοις συνέβησαν παρὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς· καὶ δίκαιόν ἐστι λογίσασθαι τὰς σφαγὰς καὶ τὰς τῶν παρ- θένων φθορὰς καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν καταστροφὰς καὶ τὰς τῶν παραλίων θεμάτων αἰχμαλωσίας, καὶ πρέπον ἐστὶν ὑπὲρ τῶν Χρι- στιανῶν καὶ ὁμοφύλων ἀγωνίσασθαι, καὶ μὴ δεδιέναι τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος καὶ τὰ τῆς θαλάσσης πελάγη καὶ τῆς νίκης τὸ ἀδηλον καὶ τῆς φήμης τὸ ἀδύνατον. καὶ χρὴ μάλιστα τῆ θεοσυνεργήτῳ βουλῆ καὶ προστάξει σου πειθαρχεῖν ἡμᾶς, ὡς ἐκ θεοῦ σοι τοῦτο τὸ ἐνθύμημα. καὶ γὰρ καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ· μάλιστα διὰ τὸν ὀρθὸν καὶ πιστὸν δούλον στέλλεσθαι τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν παρὰ τῆς θεοκυβερνήτου βασιλείας σου." (10) ταῦτα ἀκούσας ὁ αὐτοκράτωρ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκέτι ἠδύνατο· καὶ ἐξοπλίσας καὶ ῥογεύσας τὸν στρατόν, καὶ τῷ μαγίστρῳ χρήματα δούς, ἀπεκίνησεν μετὰ τοῦ κοιτωνίτου Μιχαὴλ τοῦ ἐπιστάτου, μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος πέμπτης. νῆες γὰρ ὑπῆρχον μετὰ ὕγρου πυρὸς δισχίλια, δρόμωνες χίλιοι, καράβια καματηρὰ σιτήσεις εχοντα καὶ ὁπλα πολεμικὰ τριακόσια ἑπτὰ. ὁ δὲ δομέστι- κος Νικηφόρος ἀπάρας τῆς βασιλίδος ἐν Φυγέλοις κατέλαβεν, καὶ τοῦτο ἐφρόντιζεν ὁ πως ὁ σύμπας πλοῦς ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ προσ- ορμίζοιτο. εμπροσθεν δὲ ὁ συνετὸς ταχυδρόμους γαλέας ἀπο- 476 στείλας κατασκοπῆσαι καὶ κρατῆσαι γλώσσαν προσέταξεν. καὶ τούτων ἀφικομένων καὶ κρατησάντων, ἠγαγον πρὸς τὸν μάγιστρον. καὶ ζητητικώτερον τούτους ἐξετάσας, μαθὼν τὸν ἀμνηρᾶν τῆς Κρήτης καὶ τοὺς πρώτους τοῦ κάστρου ἐξω εἶναι εἰς τὰ οἰκεία προάστεια, εὐθύς τῷ δρόμῳ καὶ τῆ σπουδῇ κατέλαβεν καὶ προσ- ὤρμισεν. καὶ ἀποβὰς τῶν νηῶν χάρακα καὶ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασεν, καὶ πρὸς κοῦρσον ἐχώρει, καὶ πάντας παρήνει ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ ἐξελαύνειν, πρὶν α ν τὴν δύναμιν αὐτοῦ γνῶσωνται. πρὸς δὲ κάστρον χωρήσας πάντας τοὺς Κρητικούς τοὺς ἐξω ο ντας τοῦ κάστρου μετὰ φόβου ε σω ἐπέκλεισεν. ε κτοτε δὲ πολλοὶ καθ' ἑκάστην ἠύτομόλουν πρὸς τὸν μάγιστρον. μαθὼν δὲ ὁ Νικηφόρος ὅτι οἱ ἐξω τοῦ κάστρου ἀποκλεισθέντες εἰς τὰ στενώματα καὶ κλεισούρας καὶ ῥυάκια καὶ ε λη καὶ ὁ ρη προσέφυγον, διακοσμήσας ο υ ν στρατόν καὶ ἵπποτοξότας καὶ Ῥῶς καὶ Ἀνατολι- κούς α ρχοντας καὶ Θρακικούς καὶ Μακεδονικούς ἀπέστειλεν, αὐ- τὸς δὲ ὁ συνετὸς καὶ ἀνδρεῖος δομέστικος ὀπισθεν Σάκα κατελεί- φθη· καὶ πάντες τῆ εὐβουλία τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐν οἰκείῳ χώρῳ ἔλο- γίζοντο εἶναι. οἱ δὲ καταλαβόντες καὶ καταδραμόντες ἐν ῶ τὰ κτήνη καὶ τὰ θρέμματα καὶ ἡ υ παρξίς αὐτῶν κατεκρύπτετο καὶ αὐτοὶ ἠϋλίζοντο, πάντα ληϊσάμενοι μετὰ χαρᾶς καὶ νίκης ὑπενό- στησαν. ε κτοτε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀδεῶς καὶ ἀφόβως ἠπλίκευον ἐν ῶ η σαν αἱ διειδεῖς κρῆναι καὶ τῶν παντοδαπῶν ὀπωρῶν τὸ πλῆ- 477 θος, καὶ ε καστος τὴν καλύβην αὐτοῦ ἐν δένδροις ὀπώρας εἶχον, καὶ τῶν καρπῶν ῥεόντων καὶ πάντων ἀπολαούντων

ε χαιρον, καὶ ἐπήγχοντο τὸν καλῶς στρατηγοῦντα αὐτοῖς μάγιστρον. 11 Ὁ δὲ ἀμηνῶς τῆς Κρήτης, ὁ λεγόμενος Κουρούπας, τὰ συμβάντα πρὸς τοὺς ὁμόρους Ἀγαρηνοὺς τῆς Σπανίας καὶ Ἀφρικῆς ἐδηλοποίησεν καὶ βοήθειαν καὶ συμμαχίαν ἠτει. οἱ δὲ ἀποστείλαντες γαλέας εὐθυδρόμους τοῦ μαθεῖν τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὴν κατάστασιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, καὶ δὴ μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους πρὸς τὴν Κρήτην ἀφίκοντο, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς διὰ σχοινίου εἰς τὸ κά- στρον εἰσήεσαν, καὶ τὸν ἀμηνῶν τὸν Κουρούπαν καὶ τοὺς προῦ- χοντας τοῦ κάστρου ἐντυχόντες, ἐν ἀμηνῶν καὶ ῥαθυμίας καὶ ἀπογνώσει εἰδότες τὸ ο τι πράξαιεν κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ μαγίστρου, περιπλακέντες τῷ τραχήλῳ τοὺς ἀποσταλέν- τας οὐδὲν ετερον προσεφθέγγοντο, τῇ χειρὶ σφίγγοντες, καὶ ε κλαιὸν ὀδυρόμενοι, ἰκετεύοντες ἐκστρατεῦσαι τοὺς ἀμηνῶν πρὸς συμμαχίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν, καὶ τὸ τάχος αὐτοὺς ἀπέστειλαν. οἱ δὲ παλινδρομήσαντες, πρὸς τοὺς ἀμηνῶν ἀφί- κετο ε καστος, καὶ τῆς πολλῆς ἐξοπλίσεως καὶ ἐκστρατείας κατα- βίων, καὶ τὴν ἐκ τῶν διαφόρων ἔθνων συμμαχίαν καὶ συγκρό- τησιν καὶ τοῦ στρατηγοῦ τὴν διέγερσιν καὶ σύνεσιν καὶ τὴν πρὸς θεὸν πίστιν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀποστροφὴν παντοίων παθῶν ε φησαν. οἱ δὲ θάμβους πλησθέντες οὐδαμῶς ἠθέλησαν βοήθειαν ἢ συμμαχίαν αὐτοῖς δοῦναι. 478 12 Τοῦ δὲ στρατοῦ παρακαθεζομένου ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἀπείρου χειμῶνος καὶ ὑετοῦ καὶ κρύου γεννησομένου, καὶ τῶν σι- τίων καὶ τροφῶν δαπανηθέντων καὶ τῶν περιβολαίων διαλυθέν- των καὶ γυμνωθέντων καταναρκήσαντες οἱ τοῦ στρατοῦ οἱ καθε ἡβουλήθησαν ἀναστρέψαι. ὁ δὲ ἀνδρεῖος καὶ συνετὸς ἡγεμὼν Νικηφόρος τῇ διαλαλίᾳ καὶ τῇ ἠδύτητι τῶν λόγων αὐτοῦ πάντα κατέσχευεν. ε φη γὰρ πρὸς αὐτοῦς "α νδρες ἀδελφοί μου καὶ συ- στρατιῶται, λάβωμεν εἰς νοῦν τὸν τοῦ θεοῦ φόβον· ἀγωνισώμεθα τὴν τοῦ θεοῦ υ βριν ἐκδικῆσαι· στώμεν γενναίως ἐν τῇ Κρήτῃ κατ' ἐχθρῶν δυσσεβῶς ὠπλισμένων· λάβωμεν πίστιν τὴν τῶν φόβων φονεύτριαν· ἀναλογισώμεθα ο τι ε νδον ἐσμέν τῆς Συριακῆς νήσου. μέγαν κίνδυνον ἢ φυγὴ ἀπὸ τῶν ω δε φέρει. ἐκδι- κήσωμεν τὰς φθορὰς τῶν παρθένων· τὰ τετιμημένα μέλη βλέ- ποντες τετρωμένα ὀδυνηθῶμεν τὰς καρδίας. οὐκ ε στιν αμισθος ὁ κόπος καὶ ὁ κίνδυνος. στώμεν καὶ καρτερήσωμεν εἰς ἀντιπαρά- ταξιν τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς συνεργήσει ἡμῖν, καὶ ὀλέσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ πορθήσεται τὸ κάστρον τῶν ἀλαζόνων τοῦ Χριστοῦ." καὶ αλλα πολλὰ πρὸς αὐτοὺς παραινέσαντος ἀπεκρίθη εις ὑπὲρ πάντων "ἡ νοιζας ἡμῶν τὰς καρδίας, μάγιστρε. ἐστόμωσαν καὶ ω ξυναν οἱ λόγοι τὰς δυ- νάμεις καὶ προθέσεις ἡμῶν. ἀνεπτέρωσας τὰς διανοίας ἡμῶν, καὶ ἐπόμεθα τῇ σῆ βουλή καὶ προστάξει, καὶ σὺν σοὶ ἀποθα- νοῦμεν." 479 13 Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ δευτέρου ετους τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐγένετο σπάνη σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει· ἐκράθη γὰρ ὁ σίτος τῷ νομίσματι μῶδιοι δ' καὶ ἡ κριθὴ μῶδιοι '. καὶ ἡ ν θεάσασθαι τὸν ἐγρήγορον νοῦν Ἰωσήφ προνοούμενον τὸ κοινόν. εὐθὺς ου ν ἐξαποστέλλει εἰς τὴν ἀνατολήν καὶ δύσιν τοῦ ἐξελάσαι συνωνὰς καὶ ἐμπορευτικὰ πλοῖα καὶ τοῦ κωλύσαι τοὺς σιτοκαπήλους ἀποτιθέναι τὸν σίτον· ἡ ν γὰρ ὁ ἀνὴρ δίκαιος καὶ ἀκροσωπόληπτος καὶ πιστός. οὐ πολὺς ου ν ἐν μέσῳ χρόνος παρήλθεν, ἑπτὰ ἡ ὀκτῶ τῷ νομίσματι ἐπράθη. τοιοῦτος γὰρ ἐν ὁ ἀνὴρ, σπουδαῖος καὶ θερμός, ὡς α λλον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡ μετ' αὐτοῦ μὴ ἐξισωθῆναι. 14 Μαρτίῳ δὲ μηνὶ ὁ λεγόμενος Πετεινὸς μάγιστρος κατηγορήθη Βασίλειος ὀνομαζόμενος, ὑποθήκη τινῶν κακοσυμ- βούλων μούλτων μελετῆσαι· καὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐξορία πέμπει, κάκεῖσε τελευτᾷ. ὁ δὲ πατρίκιος καὶ δομέστικος τῆς Ἐώας ἐκ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πεμφθεὶς ἐν τῇ ἀνατολῇ διὰ τὸ μὴ εὔρεῖν τὸν α θεον Χαμβδᾶν ἀσκέπαστον τὴν ἀνατολήν καὶ ἐλάσαι κοῦρσα καὶ αἰχμαλωτίσαι καὶ πραιδεῦσαι τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν. καὶ ἐνωθεὶς τῷ στρατηγῷ

Καππαδοκίας Κωνσταντίνω τῷ πατρικίῳ Μαλεΐνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς μετὰ τῶν ταγμάτων, καὶ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ ἀλαζόνος ἐπιτυχῶν εἰς τὸν τόπον Ἄνδρασσὸν λεγόμενον, συμβαλὼν κατὰ κράτος νενίκηκε, καὶ καταπολεμήσας 480 καὶ εἰς φυγὴν τρέψας. ἦν τότε θεάσασθαι νεκροὺς σκυλευομένους, καὶ ἀναιρουμένους τοὺς ἀλαζόνας Ἄγαρηνοὺς, καὶ εἰς φυγὴν τρεπομένους, καὶ ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ τούτους ζωγρουμένους καὶ μῆτε ἀρμάτων [ἠ ἰ πων] ἠ φαρίων ἠ χρημάτων ἠ συγγενῶν μεταποιουμένους· ἀλλ' ἕκαστος ἀπὸ τῆς οἰκείας συμφορᾶς ἑαυτὸν περιέσωζεν. τότε δὴ τότε ὁ ἀλαζὼν καὶ ὑπερήφανος Χαμβδᾶς ἔχειροῦτο σταθέντος καὶ ὀκλάσαντος τοῦ φάρα ου τινὸς ἐπέβαινε, εἰ μὴ ὁ μαγαρίτης Ἰωάννης ὁ ἀνθρώπος αὐτοῦ ἀποβάς τοῦ ἰδίου φάρα ἐπέδοτο, αὐτοῦ κρατηθέντος καὶ τοῦ ἀλαζόνος περισωθέντος. πάντα δὲ τοῦ πολέμου κρατηθέντος λάφυρα ἀμα τῶν ζωγρηθέντων ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀπηνέγκατο καὶ ἐν τῷ θριάμβῳ ἐπόμπευσεν. 15 Τῶν δὲ Τούρκων ἐκστρατείαν ποιησάντων κατὰ τῆς Θράκης, καὶ τοῦ πατρικίου Μαριανοῦ τοῦ Ἀργυροῦ μονοστρα-τηγοῦντος ἐν τῷ θέματι τῆς Μακεδονίας καὶ κατεπάνω ο ντος τῆς δύσεως, συνήνησεν καὶ κατεπολέμησεν, καὶ πλείστους ζωγρήσας μετ' αἰσχύνης εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπονοστήσαι ἐποίησεν. 16 Τοῦ δὲ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ μαθόντος τὴν στενοχωρίαν καὶ γύμνωσιν καὶ ἐνδειαν τῶν τροφῶν τοῦ στρατοπέδου, τῇ εὐβουλίᾳ τοῦ παρακοιμωμένου Ἰωσήφ παρευθὲ τὰ πρὸς χορη- γίαν αὐτοῖς ἀπέστειλεν. οἱ δὲ βραχὺ ψυχαγωγηθέντες καὶ ἐπὶ μῆσιν ὀκτωκαίδεκα σχεδὸν καὶ πλέον παρακαθίσαντες, καὶ τῆς τροφῆς καὶ δαπάνης τῶν Κρητικῶν δαπανηθείσης, καὶ εἰς ἀνάγκην προχωρούντων καὶ καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν μάγιστρον αὐτομο- 481 λούντων, καὶ τῇ τὰ πάντα θεοῦ ἠνιοχοῦντος προστάξει τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἐκτῆς ἰνδικτιῶνος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν τὸν στρατὸν πρὸς πολεμικὰς ὤτρυνε παρατάξεις, διαφόρους συστησάμενος φάλαγγας τε καὶ ἀσπίδας καὶ σάλπιγγας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέστησεν, τῶν ταγμάτων καὶ τῶν θεματικῶν ἀρχόντων καὶ Ἀρμενίων καὶ Ῥώσων καὶ Σθλαβησιάνων καὶ Θρακικῶν ἐπελθεῖν τῷ κάστρῳ ἐκέλευσεν. καὶ ἦν ἰδεῖν ὠθισμοὺς καὶ ἀντωθισμοὺς καὶ συγκρούσματα πρὸς ἀλλήλους, καὶ πετρῶν βολὰς καὶ βέλη καὶ μηχανικῶν ἐλεπόλεων πρὸς τὸ τεῖχος καὶ τὰς ἐπάλξεις τοῦ κάστρου, καὶ τοῖς ἀλαζόσι θάμβος καὶ ἐκπληξις καὶ φόβος ἐπιπεσῶν. καὶ βραχὺ τοῦ πολέμου κρατοῦντος τὸ κάστρον παρέλαβον. καὶ ἐν θεάσασθαι τοὺς Σαρακηνοὺς γυναῖκας καὶ παῖδας